كنز المرام

في أعمال شهر الصيام

حجة الاسلام والمسلمين حاج سيد محمد تقي احمد آبادي
فرزند مرحوم صاحب مكيال المكارم

مؤسسة الامام المهدي (عج)

بسم الله الرحمن الرحیم

کنز المرام فی اعمال شهر الصیام

نویسنده:

محمد فقیه احمد آبادی

ناشر چاپی:

عطرعترت

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

کنز المرام فی اعمال شهر الصیام

مشخصات کتاب

سرشناسه:سید محمد فقیه احمد آبادی،۱۲۹۵

عنوان و نام پدیدآور:کنز المرام فی اعمال شهر الصیام/ سید محمد فقیه احمد آبادی .

به اشراف : آیه الله سید محمد باقر بن مرتضی موحد ابطحی اصفهانی.

باز نویسی متن فارسی : محقق شیخ علی اکبر مهدی پور.

مصحح متن دعاها : حجه الا سلام شیخ محمد ظریف

ناشر چاپی : قم.عطر عترت.۱۳۸۸

مشخصات نشر دیجیتالی:اصفهان:مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان ، ۱۳۹۵.

شابک : ۹-۰۱-۵۵۸۸-۶۰۰-۹۷۸

مشخصات ظاهری:نرم افزار تلفن همراه ، رایانه و کتاب

موضوع: ماه مبارک رمضان- دعا

ص: ۱

اشاره

اهداء

به کسی که در میان انبیاء، ماه رمضان با همهٔ برکاتش به او اختصاص یافت قرآن بر او نازل گردید و در شب قدرش فرشتگان و روح با پیام سلام بر او فرود آمدند یعنی رسول گرامی اسلام و خاتم پیامبران، حضرت محقد بن عبدالله صلی الله علیه وسلم و به روزه داری که در این ماه ضیافت در محراب عبادت بخاطر شدت عدالتش به شهادت رسید و دعوت حق را لبیک گفت، و چراغ راه حق جویان و یکتاپرستان گردید. یعنی زینت عبادت کنندگان و مولای موحدان، امیرمؤمنان،

حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام

و به مولود عزیزی که با ولادتش در نیمه این ماه به حسن و صفا و روشنی آن افزود و با قدومش قلب جدّش رسول خدا صلی الله علیه وسلم و مادرش فاطمه زهرا سلام الله علیها و پدرش علی مرتضی علیه السلام را شادمانی بخشید یعنی، سرور جوانان، بهشت، سبط اکبر، حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام اهدا می گردد.

شرح حال مؤلف

اشاره

حضرت حجه الاسلام و المسلمین آقای حاج سید محمّد فقیه احمد آبادی «دامت برکاته» در ماه ربیع الاول سال ۱۳۳۸ قمری در شهر مذهبی اصفهان در یک خانواده علمی و روحانی پا به عرصه حیات نهاد، پدر ایشان مرحوم آیه الله سید محمد تقی فقیه احمد آبادی عالمی نامدار، فقیهی بزرگوار، محدثی عالی مقدار و مجتهدی والا تبار بود که عمر کوتاه ولی پر بار خود را صرف تبلیغ و ترویج دین نمود و در سرپرستی فکری و اعتقادی و روحی ایتام آل محمد صلی الله علیه وسلم و توجه دادن اذهان مردم به ساحت مقدس حضرت بقیه الله الأعظم عجّل الله تعالی فرجه الشریف، بسیار کوشید، او که خود دلباخته امام زمان صلی الله علیه وسلم بود با بیان شیوا و رسایش که از دلی سوزان بر می آمد دلها را شیدای آن حضرت می ساخت و با مدادش که افضل از دماء شهداء بود فکرها و اندیشه ها را به وظیفه ای که در ارتباط با آن قطب عالم امکان و ولی دوران در این زمان دارند هدایت می نمود، و در پرتو هوش سرشار و نبوغ و استعداد فراوانی که داشت آثار ارزشمندی از خود به یادگار گذاشت.

هنوز بیش از شانزده بهار از عمر با برکتش نگذشته بود که کتاب «تذکره الطالبین» را که در ترجمه آداب المتعلمین است به نظم درآورد، در هفده سالگی کتاب «بساتین الجنان»، و در هجده سالگی کتاب «محاسن الادیب» را به رشته تحریر در آورد. و در بیست و پنج سالگی کتاب ارزشمند «ابواب الجنات فی آداب الجمعات» را تألیف نمود.

اما در میان همه آثارش کتاب گرانسنگ «مکیال المکارم» چون ستاره ای فروزان در آسمان تألیف و تصنیف می درخشد و روز به روز بر شهرتش افزوده میگردد، این کتاب اثری ابتکاری و تحقیقی بسیار جامع است که می توان ادعا کرد در موضوع خود بی نظیر است، اهل فن که آن را مورد مطالعه قرار می دهند بر احاطه علمی مؤلف بر آیات قرآنی و تمام ابواب حدیث و تسلط او بر فقه و اصول و تفسیر و رجال و سایر علوم اسلامی پی می برند، و قابلیت و شایستگی او را برای اجرای دستور امام عصر ارواحناله الفداء در تالیف این کتاب در می یابند.

مؤلف عالیقدر و بزرگوار در سایه چنین پدر بزرگواری پرورش یافت و از همان دوران

کودکی با رهنمود پدر بزرگوارش تلاش در راه کسب دانش و آراستگی به ارزشهای انسانی را آغاز کرد و پله های ترقی را یکی پس از دیگری پشت سر نهاد، ایشان فرزند ارشد مرحوم آیه الله آقا سید محمد تقی فقیه احمد آبادی هستند و لذا همواره مورد توجه و احترام بزرگان بوده اند.

روزی به همراه مرحوم آیت الله آقا سید محمد علی موحد ابطحی رحمه الله علیه به محضر مبارک مرجع جهانی عالم تشیع مرحوم آیه الله العظمی آقای حاج آقا حسین بروجردی قدس سره الشریف؛ شرفیاب، و هنگامی که معرفی می شوند مورد لطف فراوان آن مرجع عظیم الشأن قرار می گیرند، و چون از ایشان درخواست اجازه در امور حسبیه را می نماید در پاسخ می فرمایند: آنچه را که من انجام می دهم جنابعالی مجاز هستید که انجام دهید و پس از آنکه از خدمت ایشان مرخص می شوند در پاسخ کسانی که می پرسند این آقا چه کسی بود که این قدر به او لطف نمودید؟ فرموده بودند: ایشان استاد زاده من هستند، من در خدمت والد مرحوم ایشان تلمّذ نموده ام.

اساتید

جناب آقای حاج محمّد فقیه احمد آبادی این توفیق را یافته اند که برای مدتی از تربیت معنوی و علمی پدر بزرگوارشان برخوردار باشند و پیش از هر کس نزد ایشان علم و ادب بیاموزند، ولی این مدت خیلی طولانی نبوده و خورشید تابناک وجود آن بزرگوار غروب کرده، و این گوهر گرانبها ناجوانمردانه از دست ایشان ربوده شد، دیگر از اساتید ایشان مرحوم آیت الله آقای حاج سید مرتضی موحد ابطحی قدس سره الشریف، داماد مرحوم صاحب مکیال و از چهرههای سرشناس روحانیت در حوزه علمیه اصفهان بودهاند، و یکی از شخصیت هائی است که از محضر آن بزرگمرد کسب علم و فضیلت و کمالات معنوی نموده اند.

دیگر از اساتید ایشان مرحوم آیت الله آقای حاج میرزا محمد طبیب زاده قدس سره الشریف بوده اند.

معظم له در ضمن خاطرات خویش فرموده اند: حدود بیست سفر به حج و عمره شرفیاب شده ام، در یکی از سفرها که فرصت نبود قبل از حج به مدینه مشرف شده و از مسجد شجره محرم شویم ما را به جحفه بردند که میقات اهل شام است، بعد از ظهر بود ماشینی که ما را به جحفه می برد حرکت کرد و با اینکه راه بسیاری نبود ولی طول کشید تا آنکه شب شد و در تاریکی شب راننده راه را گم کرد و به بیراهه افتاد و ما متوجه شدیم که ماشین در بیابان روی خارهای مغیلان در حرکت است، و راننده اتومبیل چون از پیدا کردن راه مأیوس گردید توقف

نمود، حدود بیست نفر بودیم همگی پیاده شدیم و به حالت اضطرار به فریادرسی عالم، حضرت

بقیه الله استغاثه نمودیم و به ذکر «یا ابا صالح المهدی ادرکنی» مشغول شدیم، ناگهان شخصی را دیدم با قامتی رسا که لباس سفید رنگی پوشیده بود، به راننده ماشین چیزی گفت و گویا او را راهنمائی کرد و راه را به او نشان داد، راننده رو به ما کرد و گفت: سوار شوید، و خودش سوار شد و ماشین را روشن کرد، خیلی نگذشت که به جاده رسیدیم، نمی دانم آن شخص که بود؟ زیرا صورت او را ندیدم و فقط اندام او را ملاحظه کردم، و نمی دانم به راننده چه گفت؟ ولی می دانم که این یکی از الطاف خاص حضرت صاحب الامر علیه السلام به ما بود. در سفر دیگری هزینه سفر را همراه نداشتم، به هر شکلی بود خود را به مکه رساندم، اعمال حج را که انجام دادم پشت مقام آمدم برای نماز خواندن، در آنجا عده ای به من پول میدادند و سفارش می کردند که برای ما هم نماز بخوان، پول زیادی نزد من جمع شد، یک نفر که گویا رئیس قافله بود به همراه مسافرهایش نزد من امد و از من خواست که جلو بایستم و با انها به جماعت نماز بخوانم، ریال های سعودی نه تنها هزینه سفرم را جور کرد، با آنها توانستم کتاب هائی مثل تفسیر فخر رازی و ابن بتوته خریداری کنم، از مکه به مدینه بازگشتیم و در آنجا چند روز ماندیم و چون از راه کویت به مکه رفته بودیم به سمت کویت حرکت کردیم، و چند روزی در کویت توقف نمودیم. هوای کربلا در دل ما پیدا شد و دوست داشتیم برویم کربلا، به لطف الهی وسیله اش جور شد، یک نفر از راه رسید و گذرنامه خودش را که نمی خواست برود به من داد و من با آن گذرنامه به سوی کربلا حرکت کردم، معمولا چنین بود که هر که می خواست از کویت به کربلا رود باید مبلغی در بانک ودیعه بگذارد و من از همان پول ها آن مبلغ را پرداخت کردم و به کربلا رفتم، برادر بزرگوارم جناب حجه الاسلام و المسلمین آقای حاج سید عباس فقیه احمد آبادی و مرحوم ایه الله اقای حاج سید مرتضی موحد ابطحی هم اتفاقا به کربلا امده بودند. در کربلا خدمت آیه الله العظمی آقای سید ابوالحسن اصفهانی شرفیاب شدیم چون از من خواستند خودم را معرفی کنم، عرض کردم: پسر فلانی هستم(۱)، و ما را مورد عنایت خویش قرار دادند و ایشان توسط آقای میرجهانی(۲) مقداری پول عراقی و ایرانی برای من فرستاده و فرموده بودند که اینها را به او بده که کم پول نباشد، خیلی لطف داشتند. گاهی خدمات مرجع بزرگ تشیع آیه الله العظمی حاج آقا حسین قمی می رسیدیم، ایشان

۱- یعنی: مرحوم آیه الله آقا سید محمد تقی موسوی احمد آبادی صاحب کتاب شریف «مکیال المکارم»

۲- یعنی مرحوم ایه الله سید محمد حسن میرجهانی قدس سره.

خیلی بزرگوار بودند و شکوه و عظمتی داشتند، کسی مبلغی از وجوهات را خواسته بود برای مرحوم آقای سید ابوالحسن اصفهانی ببرد، وقتی به کربلا رسیده بود و هیمنه آقای قمی را دیده بود خیال کرده بود که ایشان آقای سید ابوالحسن اصفهانی هستند ولذا آن وجوهات را به ایشان داده بود، و پس از آن فهمیده بود که اشتباه کرده، و چون به مرحوم آقای سید ابوالحسن اصفهانی قصه را گفته بود فرموده بودند: قبول کردم و فرقی ندارد. نجف که بودیم شبها به درس مرحوم آیه الله حاج آقا ضیاء الدین عراقی در مسجد شیخ طوسی که کنار صحن مطهر است می رفتیم، در سامرا به مدرسه آقای شیرازی رفتم، در آنجا کتابی را دیدم که مرحوم والد ما در رابطه با جواز خواندن زیارت عاشورا به طریق آسان یعنی یک مرتبه لعن و بعد ۹۹ مرتبه «اللهم العنهم جمیعا» و یک مرتبه سلام و بعد ۹۹ مرتبه «السلام علی الحسین و علی علی بن الحسین و علی أولاد الحسین و علی أصحاب الحسین» مطالبی را پشت کتاب نوشت بودند و در پشت کتاب کامل الزیارات» ابن قولویه نیز این مطلب را نوشته

بودند و من که خیلی کنجکاوی را در آن روزها دوست داشتم در آنجا یافتم.

تألیفات

۱- مفتاح الشرف مؤلف گوید: مرحوم والد در قسمتی از کتاب ارزشمند مکیال نوشته اند: از فوائد دعا درباره حضرت صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف «اجلال الکبیر والتواضع له» است، اینجانب برای بیان تواضع و موارد آن اقدام به جمع آوری مطالبی در حد توانائی خود نمودم و نام آن را گذاشتم «مفتاح الشرف» این کتاب دارای دوازده باب و یک مقدمه است مقدمه در تعریف تواضع و تکبر است و بعضی از ابواب آن عبارتند از: تواضع برای خدا، تواضع برای پیامبر، تواضع برای ائمه طاهرین علیهم السلام، تواضع برای پیامبران، تواضع برای عالمان و دانشمندان، تواضع برای سادات، تواضع برای والدین، تواضع برای مؤمنین... این اثر مخطوط است و امیدوارم به زودی به زیور طبع و نشر آراسته گردد. ۲-کنز المرام فی أعمال شهر الصیام این کتاب مجموعه نفیسی پیرامون آداب و اعمال ماه مبارک رمضان است، مؤلف محترم اذکار، دعاها و نمازهای مخصوص روزها و شبهای این ماه را به نظم خاصی تنظیم نموده و

ایشان فرموده اند. در زمانی که به تألیف این کتاب مشغول بودم مرحوم پدرم را در خواب دیدم که به منزل مسکونی خویش تشریف آوردند و این کتاب را مورد بررسی قرار دادند و نسبت به سطوری از کتاب در رابطه با امر قبولی اعمال و عبادات که شرطش ولایت است نکته ای اشاره نمودند. عمل به دستورات و وظایفی که در این کتاب گرانمایه جمع آوری شده که از مصادر مهم و معتبر فراهم گردیده، وسیلهای برای ترقی و تکامل روح آدمی و مایه تقرب او به درگاه ربوبی

است، همانطور که مؤلف محترم در این زمینه سرودهاند:

هذا کتاب فیه کنز مرام خذ و اغتیم و اذخر لیوم قیامِ فاعمل بما فیه من الآداب * فی خیر شهر من شهور العام ۳- مجموعه اشعاره

***

شکر و سپاس

با سپاس فراوان از پروردگار یکتا که پس از تحقیق و نشر اثر جاوید و ارزنده کتاب «مکیال المکارم» که بهترین کتاب در موضوع فوائد دعا برای امام قائم، حضرت ولی عصر معجل الله تعالی فرجه، و کتاب نفیس «آئین جمعه» که جامع ترین کتاب در موضوع فضیلت روز جمعه و اعمال و اداب ان است، از والد محترم مؤلف، توفیق نشر این اثر ارزشمند را که در اداب و اعمال بهترین ماهها که ماه مبارك رمضان می باشد، به ما مرحمت فرمود. از همه کسانی که ما را در بازنویسی و تحقیق و نشر این اثر مهم مساعدت نمودند مخصوصاً از محقق فرزانه و نویسنده توانا حجه الاسلام و المسلمین آقای حاج شیخ علی اکبر مهدی پور دامت برکاته که ویراستاری کتاب و تخریج احادیث آن را به عهده گرفتند و همه کسانی که در مؤسسه الامام المهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بذل مساعی نمودند، مخصوصاً حجه الاسلام آقای شیخ محمد ظریف، که در تصحیح متن دعاها و تطبیق انها با ادعیه صحیفه های جامعه، تلاشی لازم را مبذول داشتند تشکر و قدردانی می نمائیم. و از خداوند تبارك و تعالی برای همگان اجر و پاداش جزیل مسألت داریم. سید محمد باقر موحد ابطحی ۲۰ ربیع الثانی ۱۴۳۰

صوره اجازه حضرت آيه الله السيّد محمّد على الموسوى الأبطحى

الحمدلله رب العالمين، وصلى الله على سيّد المرسلين محمّد وآله الطاهرين. وبعد، فإنّ حضره نجل آيه الله صاحب «مكيال المكارم) قدوه الأذكياء وسلاله الأطياب، وبقيه أسلافنا العلماء وحمله الآثار، وناشر الأحكام ومآثر محمّد وآله الأطهار، حجّه الإسلام الحاج آقا محمّد الموسوى الفقيه الأحمد آبادى دامت بركاته، مجاز من قبلنا فى نقل الأخبار والزوايات المعتبره المودعه فى كتب أصحابنا الإماميه عن مؤلفيها من الكلينى والصدوق، والشيخ وسائر أصحاب الأصول والمصنفات والجوامع الأوّليه، وغيرها، بحق إجازاتى عن مشايخى فى إيران والعراق واليمن وغيرها، منهم: سيّد الطائفه الإماميه فى عصره أستاذنا الأعظم آيه الله العظمى آقا حسين الطباطبائى البروجردى قدس سره الشريف وشيخ مشايخ الطائفه صاحب (الذريعه إلى تصانيف الشيعه) الحاج آقا بزرگ الطهرانى قدس سره الشريف، وأوصيه دامت بركاه برعايه الإحتياط، وأن لا ينسانى فى مظان الدعاء إجابه كتبه بيمناه الداثره، عبد ربه الغنىّ محمّد على بن المرتضى الموسوى الموحّد الأبطحى الإصفهانى فى قم المشرّفه ليله الجمعه التاسع عشر من رجب الخير عام

١٣٧٣ه.ش= ١٤١٥ ه.ق فى عش آل محمّد وحرم اهل البيت عليهم السلام .

محمّد علىّ الموسوى الأبطحى

ص: ١٠

صوره اجازه حضرت آيه الله السيّد محمّد باقر الموحّد الأبطحى

الحمدلله الذى يروى عن وجوده وعلمه حديث خلقه وكتاب وحيه؛

وصلواته على من أوحى إليه كتابه، وأمره بتحديث نعمائه «محمّد خاتم أنبيائه» وعلى آله وعترته الصفوه الذين أورثهم الله كتابه، وقرن طاعتهم بطاعته وطاعه رسوله، ووصفهم بقوله: «وَكُونوا مع الصّادِقينَ» أولئك الذين خلفهم «من لاينطق عن الهوى إن هو إلاّ وحى يوحى» بقوله المشهور «انى مخلف فيكم الثقلين كتاب الله و عترتى، ما ان تمسكتم بهما لن تضلوا من بعدى أبداً، فجعلهم خلفاء الوحى وأمناءه مقرونين مع كتابه، فأصبح حديثهم حديث الوحى بإسناده وإجازته.

وبعد، فحيث ثبت لدى حمله الحق من العلماء الأعلام:

أنّ أفضل العلوم علم إلهى خالد يكون طريقاً لمعرفه الله تعالى، وسبيلاً لإستنباط أحكام شريعت، ومناراً لإبلاغ رسالت، يتغى طالبه مرضات، وعشر، فقيهاً يوم لقان، وأن أمع العلم ما أسند إلى الوحى، وأخذ من معادن الحكمه وينابيع العصمه بطرق روايات الثقات من أصحاب الأئمه الإثنى عشر الذين يروون عن آبائهم، عن رسول الله صلى الله عليه وسلم عن جبرائيل، عن الله تعالى، ويسندون أحاديثهم بأشرف الإسناد، المشهور بسلسله الذهب:

كما أنه ورد فى التوقيع المبارك المشهور من إمام العصر عجّل الله تعالى فرجه الشريف:

«وأمّا الحوادث الواقعه فارجعوا فيها إلى رواه حديثنا، فإنهم حجتى عليكم وأنا حجه الله... و اما محمد بن عثمان العمرى...فانه ثقتى وكتابه كتابى»(۱)

وفى هذا تصريح واضح بأن رواه أحاديثهم عليه السلام حجج ومراجع.

فعلى هذا الأساس، كان الأصل بعد كتاب الله، أخبار أهل بيت الوحى والعصمه المأثوره عن الرواه الثقات الذين ينظرون فى حلالهم وحرامهم:

وما زال أصحاب الأئمه ولا يزال من بعدهم خلفاً عن سلف يتنافسون بأن يكونوا من رواه أحاديث أئمه أهل البيت عليهم السلام، وفى زمره المحدّثين عنهم:

وكانوا يأخذون بالحائطه والإحتفاظ على الرابطه بطرق أسانيد رواياتهم المتصله المأخوذه من الأصول الأوّليه، مثل الصحيفه السجّاديه الكامله، وكتب روايات أصحاب الأئمّه، ومن الجوامع الأوّليه المعروفه مثل الكتب الأربعه «الكافى، من لايحضره الفقيه، التهذيب، الإستبصار» والثانويه

۱- وسائل الشيعه، ج ۱۸، ص ۱۰۱، ح ۹

مثـل الوافى، و وسائل الشـيعه، ومسـتدركه، وبحارالانوار، وعوالم العلوم والمعارف والأحوال وتشـهد لـذلك كله كتب المشـيخه والإجـازات المحفوظ بعضـها فى بحـار الأـنوار لشـيخنا العلاـمه فخر الأـمه المجلسـى قـدس الله نفسه فى كتاب إجازات المشايخ المظام له، وكتاب إجازاته قـدس سره الشـريفَ للعلماء الأعلام، بطرقه المتصـله المنتهيه إلى أبواب مـدينه علم الرسول صـلى الله عليه و آله وسلم، وبعضها فى خاتمه مستدرك الوسائل للمحدّث النورى نوّر الله رمسه.

«فَلّ هذه سبيلى أذعُوا إلى الله على بصيره أنا وَ مَنِ اتَّبَعَنى»(۱)

وأمّا طريقنا فيتصل بإجازات أساتذتنا ومشايخنا المنام الأعلام بطرقهم العديده، المنتهيه رواياتهم !لى الاستاذ الاكمل

آيه الله العظمى محمّد باقر المشـهور «بالوحيد البهبهانى»، عن والده محمّد أكمل، عن العلّامه شيخ الإسلام «محمّد باقر بن محمّد تقى المجلسى) صاحب «بحار الأنواره بطرقه الكثيره.

وكـذلك المحـدّث الكبير الشـيخ عبـدالله البحرانى الإصـفهانى صـاحب «عوالم العلوم والمعـارف)، عن شـيخه واسـتاذه العلاـمه المجلسى.

ثمّ إنّ أوّل من منحنى وشـرّفنى بالإجـازه شـيخى وأسـتاذى الأكبر فى الفقه والأصول والحـديث والرجال، من عليه الإعتماد وإليه الإسـتناد، فخر المـذهب، فقيه أهـل البيت عليهم السـلام، جامع العلوم العقليه والنقليه، محيى آثار الشـريعه والعلوم الإسـلاميه بعد اندراسـها، والآـمر بتأليف جامع أحاديث الشيعه، الـذى انتهت إليه المرجعيه العليا للطائفه الاثنى عشـريه وزعامه الحوزات العلميه والرئاسه الدينيه فى عصـره حتى تواضع لعظمته المفتى الأعظم من علماء أهل السـنّه وشـيخ الأزهر «محمود شلتوت» واعترف بأنّ مذهب أهل البيت عليهم السلام وشيعتهم حق،

آيه الله العظمى الحاج السيّد حسين الطباطبائى البروجردى أنار الله برهانه؛

عن جمـاعه مشـايخه العظام والآيات الكرام: الآخونـد ملا محمّـد كاظم الخراسانى صاحب الكفايه، وشـيخ الشـريعه الإصـفهانى، والسيّد أبوالقاسم الدهكردى الإصـفهانى، والحاجّ الشـيخ محمّد تقى النجفى الإصـفهانى، والحاج علم الهدى الملايرى، والشيخ آقا بزرگ الطهرانى قدّس الله اسرارهم.

ومنهم شـيخى ومعتمـدى وأسـتاذى فى الفقه والأـصول والأخلاـق، الجـامع للعلـوم العقليه والنقليه، الفقيه الاـصولى، مثـال الورع والتقوى آيه الله العظمى الحاج السيّد أحمد الموسوى الخوانسارى طاب ثراه، بطريقه وإسناده.

ومنهم ذخر الشيعه والعلم الحجّه، الشيخ الكبير آيه الله الحاج الشيخ «آقا بزرگ الطهرانى»

۱- سوره يوسف، آيه ۱۰۸.

صاحب «الذریعه إلی تصانیف الشیعه» و «طبقات أعلام الشیعه» بطرقه وأسانیده المتصله إلی مرویات أهل البیت علیهم السلام.

ومنهم العلم العلأمه جامع العلوم الإسلامیه، الفقیه الأصولی ونسّابه عصره، المرجع الدینی آیه الله العظمی السیّد شهاب الدین المرعشی النجفی صاحب التألیفات الکثیره ومنها: ملحقات إحقاق الحق، بطرقه الکثیره المتوافره المذکوره فی کتابیه: إجازات المشایخ له قدّس سره، وإجازاته للعلماء؛

ومن أعماله الخالده تأسیسه مکتبه عامه ضخمه حوت نفائس المخطوطات والکتب بقم المقدّسه عش آل محمّد صلوات الله علیهم أجمعین.

ومنهم الفقیه الأصولی الرجالی الخبیر العارف بأصول القدماء وتصانیف العلماء، صاحب مکتبه نفیسه جامعه لتراث الشیعه من مخطوطات النبلاء، آیه الله الحاج السیّد مصطفی الحسینی ابن آیه الله السیّد أحمد الصفائی الخوانساری، صاحب کتاب کشف الأستار عن وجه الکتب والأسفار بطرقه الکثیره المتوافره.

ومنهم العلأمه الحجه الواله فی ولاء أهل البیت من العتره الطاهره، والدی وأستاذی فی الأدب والفقه والأصول والطب وشیخی فی الإجازه ، آیه الله الحاج السیّد المرتضی الموسوی الموحد الأبطحی قدّس الله نفسه الزکیه بطرقه:

ومنها ما ذکرناه فی سند الصحیفه السجادیه الجامعه.

ومنهم فقیه أهل بیت العصمه والطهاره والمرجع الأعلی للشیعه، والذی انتهت إلیه زعامه الحوزات العلمیه والرئاسه الدینیه فی عصره صاحب تألیفات وتقریرات فی الأصول وفقه الشریعه، آیه الله العظمی الحاج السید محمّد رضا الموسوی الگلپایگانی، مؤسس مؤسّسه دار القران الکریم فی المدرسه العلمیه الجامعه الکبیره بقم المقدّسه تغمّده الله برحمته الواسعه.

بطریقه المذکور فی إسنادی إلی الصحیفه السجّادیّه الکامله والجامعه؛

عن شیخه المحدّث الشیخ عبّاس القمّی صاحب مفاتیح الجنان ؛

وعن شیخه الفقیه الاصولی ایه الله أبی المجد الشیخ محمّد رضا النجفی الاصفهانی، صاحب کتاب نهایه الأفکار فی الأصول.

فعلی هذا البناء الرصین والإسناد المتین فی سیره أئمّه أهل بیت خاتم المرسلین والعلماء الراشدین، لقد استجازنی نجل المرحوم آیه الله السید محمد تقی فقیه أحمد آبادی صاحب (مکیال المکارم فی فوائد الدعاء للقائم علیه السلام» السیّد الواله فی ولاء مولاه عجّل الله تعالی فرجه الذی

أمره بتأليف هذا الكتاب الوحيد القيم.

وهو الـذى ورث أباه فى الفهم والـذكاء والولاء خالى المكرّم حجّه الإسـلام والمسـلمين الحاج آقا محمّـد الفقيه الأحمـد آبادى أيده الله لمرضاته.

ولمّـا وجـدته سـلّمه الله تعـالى أهلاًـ ومسـتحقاً اسـتخرت الله جـلّ وعلا وأجزته تيمناً بحق إجازاتى من مشايخى العظام -معنعنه - وطرقى المتصـله، فى الأخـذ والروايه والدرايه، بما صـحّت لى روايته: من كتب أصـحابنا الأقدمين وقدمائنا محدثين، من الجوامع الأـوّليه، والثـانويه، وسـاير الكتب المعتبره، لكبراء مشايخنـا المحـدّثين المتبحّرين؛ ومن كتب نهـج البلاغه، والصـحيفه السـجاديه الجامعه لأدعيه الإمام علىّ بن الحسـين عليهماالسـلام، وصحيفه الإمام الرضا عليه السلام، وعوالم العلوم والمعارف ومستدركاتها، وجـامع الأخبـار والآثـار عن النـبىّ والأـئمّه الأطهـار صـلوات الله علهم وهوكتـاب أرجو من الله أن يكون جامعـاً لمـافى الأـصول والجوامع مستوعباً للاتحادات والتخريجات والمستدركات.

ومن كتب أهل السته، صحاحهم وسننهم ومسانيدهم المذكوره فى الإجازات

وآوصـيه أيده الله تعالى ونفسـى بما وصّـى به الله ورسوله وآله، وأوصـى به صاحب العصـر بالنوافل وزيارتى عاشوراء والجامعه، وبما أوصى به أصحابنا ومشايخ إجازاتنا الاماميه، خاصه وصيّه العلامه لولده الفخر فى خاتمه القواعد:

بملازمه طريقتهم رضوان الله عليهم مراعيـاً للتقوى والإحتيـاط فى حفـظ الأمانـات الإلـهيه وتراث أهـل بيت الرساله، وأدائها إلى شيعتهم بأمانه وإخلاص، واجتناب تأويل المتشابهات من الأخبار، وانتظار تبيانها من أكمل ورثه الآثار:

وأرجو أن لا ينسانى ووالدى ومشايخى من الدعاء فى الحياه وبعد الممات

كما أحمد الله تعالى وأسأله أن يجعلنا ممن يبتغى مرضات ربه وممّن ترحّم عليه إمامنا الصادق عليه السـلام بقوله «رحم الله امرءاً أحيا أمرنا» وممّن يدعو له إمامنا الغائب الموعود المنتظر المحامى لشيعته عجل الله فرجه الشريف بجاه محمد و عترته الطاهرين.

وآخر دعوانا أن الحمدلله رب العالمين، إنه نعم المولى وهو أرحم الراحمين

كتبه العبد الفاقر إلى رحمه ربه الغافر

محمّد باقر بن السيّد المرتضى الموحد الأبطحى الإصفهانى

ص: ١۴

صوره اجازه حضرت آیه الله الحاج میرزا محمّد الشهیر بأحمد آبادی

ابن الحاج میرزا أبی القاسم الطیب «قدس سرهما»

الحمدلله الذی رفع قدر العلماء، وفضل مدادهم علی دماء الشهداء، وأوطأ لهم أجنحه ملائکه السّماء، وجعلهم ورثه الأنبیاء وأمناءه علی عباده بعد الحجج والأوصیاء، وخصهم بآیه «إِنَّمَا یخشی الله من عباده الْعُلَمَاء» ومن علی من حفظ منهم أربعین حدیثاً بأن یحشر فقیهاً عالماً یوم الجزاء.

والصلاه والسّلام علی أشرف الأنبیاء محمّدصلی الله علیه و آله وآله الزهراء الذی أشرف بأنوار صفاتهم الشریعه الغرّاء، وخلقت لأجلهم الأرض والسّماء وما بینهما وما تحت الصخره الصمّاء، وعلی أوصیائه وعترته الذین قرنهم النبیّ صلی الله علیه و آله بالکتاب الذی أنزل علیه من السماء حیث قال صلی الله علیه و آله و سلم: إنی تارک فیکم الثقلین کتاب الله وعترتی ما إن تمسکتم بهما لن تضلوا أبداً، وفرض طاعتهم ومودتهم علی الخلائق وجعلهم زُرّ الأرض، ولعن من تخلف عنهم أو قدّم علیهم من الأعداء،

أوّلهم المنصوص بکلمه «من کنت مولاه فهذا علیّ مولاه» والمخصوص بکریمه الیوم أکملت لکم، إلخ. و بقوله تعالی: «وَإِنَّهُ فی أم الکتاب لَدَیْنَا لَعَلیّ حَکیم، و«لَتَسْأَلْنَ یومئذٍ عن النعیم» ثم الحسن المزکی، ثم الحسین سید الشهداء، ثم علی بن الحسین زین الأصفیاء، ثم محمّد بن علی باقر علوم الأنبیاء، ثم جعفر بن محمّد الصادق فی الارض والسماء، ثم موسی بن جعفر سیّد الأتقیاء والکاظم علی الأشقیاء، ثم علیّ بن موسی غریب الغرباء،

ثمّ محمّد بن علیّ إمام الأزکیاء، ثم علیّ بن محمّد الهادی إلی الطریق السواء، ثم حسن بن علیّ الشافع یوم الجزاء والمظهر عسکره علی أشقی الأشقیاء

ثم سمیّ جده و کنیه مظهر کمالاته ومظهر احکامه و آیاته، والمنتقم من أعدائه، غوث الزمان صاحب العصر والزمان، خاتم الأوصیاء، الذی یملأ الله تعالی به الأرض قسطاً وعدلاً بعد ما ملئت ظلماً وجوراً، ولولم یبق من الدنیا إلاّ یوم لطوّل الله ذلک الیوم حتی یخرجه، ویظهره علی الدین کله ولو کره المشرکون، ذاک ابن النبی المصطفی وابن علی المرتضی وابن فاطمه الزهراء روحی له الفداء، صلوات الله علیهم أجمعین صلاه توجب لهم الرضا، واللعن علی أعدائهم والغاصبین لحقوقهم والمقدمین علیهم والمنکرین لفضائلهم و شؤونهم الی یوم الجزاء.

و بعد، فإنّ من فضل الله تعالی علی العباد أن سهل لهم طریق السداد وبین لهم منهج الرشاد فجعل لدینه وأحکامه حفظةً وعلماء فضلاء مستودعین، فصار یتلقن الخلف منهم عن السلف ما

استودعوا من أهل العصمه والشرف حفظاً لها عن الضياع وصوناً عن الانقطاع والتلف، واهتم أهل الدين والعلماء فى ضبط ماورد عنهم وروايه أخبارهم واتباع آثار هم خلفاً عن سلف.

ومن جمله من اقتدى بهم واهتمّ فى ضبط رواياتهم وأخبارهم واستيداعها فى الزّبر والدفاتر جناب السيّد السند والحبر المعتمد، الناهج مناهج الرّشد والرّشاد والدارج مدارج الفضل والسّداد ذو الفهم العالى والفكر الصافى، نور عيون العلماء ومشكاه قلوب الفقهاء، اللوذعى الألمعىّ سيدنا الممجد وسندنا الأمجد «آقا محمّد فقيه أحمد آبادى» جعل الله عواقب أموره غيراً من أوائله وأيده لترويج شريعه جدّه وإرشاد الغافلين وتذكير العالمين ابن المرحوم المغفور المبرور السيّد الفقيه العالم الكامل والورع الناطق الباذل والمجتهد العارف العامل ذى التصانيف والتآليف الأنيقه والتحقيقات الرشيقه أبو المكارم سيدنا المفضال صاحب «ابواب الجنات» و «المكيال»، العالم الربانى والحبر الصمدانى مولانا الزكى النقىّ الحاج ميرزا محمّدتقى حشره الله تعالى مع النبىّ والوصىّ، فإنه دام توفيقه مع اشتغاله فى الأيام والليالى بتحصيل العلم وإرشاد الناس بالمواعظ ونشر آثار أجداده الطاهرين - حفظه الله عن أعين الحاسدين - لم يخل عن التأليف والتصنيف.

فلقد ألف كتاب «كنز المرام فى أعمال شهر الصيام» مشتملاً على وظائف الأنام فى شهر الصيام محتويا على تحقيقات علميه رشيقه و تدقيقات انيقه.

فلعمرى مع أنه دام تأييده فى عنفوان شبابه وأوائل إظهار شؤونه وكماله وفق لأمر خطر ماله من نظير، وكذا كتاب «مفتاح الشرف» فشكر الله سعيه و جعله من حفظه آثار آهل البيت والعصمه صلوات الله عليهم أجمعين.

ثم إنه حفظه الله تعالى وأيده قد حضر عندى برهه من الزمان لمذاكره متاجر الشيخ الأستاذ فاستجازنى لحسن ظنه بى، فوجدته أهلاً جليلاً فأجزته -تبرّكاً وتيمناً للانتظام فى سلك الرواه والإندراج فى حزبهم - أن يروى عن الحقير الفقير كلما صحت لى روايته وحسنت لى درايته من كتب الأخبار التى عليها المدار فى الأعصار والأمصار كالكافى والوافى والتهذيب والإستبصار والبحار وبصائر الدرجات للصفار وسائر الكتب المعتبره عند أولى العلم والأبصار، وكلما أروى عن مشايخى العظام وأساتيذى الكرام عليهم رضوان الله الملك العلام:

منهم الشيخ الفقيه العالم الربانى والعابد الحبر الصمدانى أفقه فقهاء عصره، السديد فى اجراء الحدود على الموالى والعبيد مذكر أهل اليقين بمواعظه وكلماته، الآمر بالمعروف والناهى عن المنكر والقامع للملحدين الذى صار مرجعاً للعلماء والمتعلمين وانتهت إليه الرئاسه والإستجازه والقضاوه، علم الأعلام آيه الله الملك العلام، أبو الأرامل والأيتام عزّ العلماء والاسلام حامى شريعه

سیّد الأنام، مرغم أنوف أهل الفسق والآثام، شیخنا وأستاذنا الأعظم ومولانا المعظم الوفی «مولی محمّد حسین المعروف بالفشارکی، أطاب الله رمسه الشریف، عن شیخه وأستاذه قبله أهل الدین وکعبه المسلمین الشیخ زین العابدین المازندرانی، عن شیخه وأستاذه أستاذ الفقهاء الکرام صاحب جواهر الکلام، عن شیخ العماد السید جواد، عن شیخه الحبر النبیل و البحر العمیق بحر العلوم، عن شیخه شیخ الأعلام آقا محمّدباقر الأستاذ عن شیخه الأفضل محمّد أکمل، عن شیخه المجلسی، عن والده النقی محمّد تقیّ، عن بهاء المله والدین الشیخ البهائی عن مشایخه بأسناده الکثیره الصحیحه النقیه المزبوره فی کتابه المسمّی بالأربعین، عن الأئمّه الطاهرین صلوات الله علیهم أجمعین.

ومنهم الشیخ الفقیه العالم الزاهد العابد الناطق الحاکم الواعظ الباکی المناجی ربه فی الأیام واللیالی، جامع المعقول والمنقول، ملاذ العلماء والمجتهدین الربانی مولانا الشیخ أبوالفضل الرّیزی اللنجانی حشره الله مع الأئمه الطاهرین صلوات الله علیهم، عن شیخه وأستاذه أستاذ الفقهاء والمجتهدین رئیس العلماء والمحققین حجّه الإسلام والمسلمین آیه الله علی العالمین العالم الربانی الحاج میرزا حبیب الله الغروی الجیلانی بأسناده المنتهیه إلی الأئمه الطاهرین المحفوظه فی محلتها.

ثم أوصیک یا ولدی وقرّه عینی بتقوی الله المنجی من الهلکات فی المعاش والمعاد وأن ترقی کل حدیث ترید آن تنقله ثم ترویه فقد قال الصادق علیه السلام: حدیث تدریه خیر من آلف حدیث تروی. وألتمس منک و وصیلک آن لا تنسانی فی الدعوات فی الحیاه وبعد الممات سیما فی مظان الإجابات وفی الوتیرات وعُقیب الصلوات وإذا وفقت للتشرّف بإحدی العتبات العالیات للزیارات، کما أوصانی بذلک مشایخی فی طئ التصدیقات والإجازات، فإنی أفقر فقیر إلی الدعوات فی الحیاه والممات، حرره به العبد الآثم محمّد بن أبی القاسم الطبیب، الشهیر بالأحمد آبادی فی لیله الثالث من شهر رجب المرجّب من سنه ۱۳۵۸.

الأحقر محمّد الأحمد آبادی

حم (۱) وَ الْكِتابِ الْمُبِينِ (۲) إِنَّا أَنْزَلْناهُ فِی لَيْلَةٍ مُبارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ (۳) فِيها يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ (۴) أَمْراً مِنْ عِنْدِنا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ (۵) رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ <<سوره دخان>>

إِنَّا أَنْزَلْناهُ فِی لَيْلَةِ الْقَدْرِ (۱) وَ ما أَدْراكَ ما لَيْلَةُ الْقَدْرِ (۲) لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ (۳) تَنَزَّلُ الْمَلائِكَةُ وَ الرُّوحُ فِيها بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ (۴) سَلامٌ هِیَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ (۵) <<سوره قدر>>

شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدىً لِلنَّاسِ وَ بَيِّناتٍ مِنَ الْهُدى وَ الْفُرْقانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَ مَنْ كانَ مَرِيضاً أَوْ عَلى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَ لا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَ لِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلى ما هَداكُمْ وَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (۱۸۵) وَ إِذا سَأَلَكَ عِبادِی عَنِّی فَإِنِّی قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذا دَعانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِی وَ لْيُؤْمِنُوا بِی لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ (۱۸۶) << سوره بقره>>

پیشگفتار

اشاره

الحمـدللّه الّـذی فضّـل علی الشـهور «شـهر رمضـان» الّـذی اُنزل فیه القرآن، وأوجب علینـا صـیامه لفوزنا بالغفران، ومنّ علینا فیه بالبرکه والرّحمه والإحسان، والصّـلاه والسّلام علی النّبیّ الّذی اُنزل علیه القرآن واستحکمه بمحکم الفرقان، وعلی آله الطّاهرین، لاسیّما قیّم الزّمان، ولعنه اللّه علی أعدائهم أهل الکفر والطّغیان.

امّـا بعـد، بنـده شـرمنده جـانی، محمّـد بن محمّـد تقی الموسوی الاصـفهانی عفی اللّه تعالی عنهما، به عرض برادران ایمانی می رسانـد که بر حسب نصّ آیه شـریفه: «هَـلْ یَسْـتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لاَ یَعْلَمُونَ»(۱) واحـادیث فراوان رسـیده از ائمّه اطهار علیهم السلام و براهین عقلی؛ برترین شرف وکمالی که موجب عزّت و شرافت و تقرّب انسان به پیشگاه خداوند منّان می گردد و به وسـیله آن شـرف انتسـاب و وراثت پیـامبران عظیم الشّـأن وأئمّه اطهـار علیهم السـلام را به دست می آورد، علم و فضـیلت است. دانش و فضـیلت بزرگترین نعمتی است که خداوند به بندگانش ارزانی داشـته است، چنانکه امیر بیان مولای متّقیان علیه افضل الصلاه والسلام می فرماید:

«العلم إمام العقل والعقل تابعه، یلهمه اللّه السّعداء، ویحرّمه الأشقیاء».(۲)

برای ادای شکر این نعمت که موجب مزید آن گردد، هیچ وسیله ای بهتر از بیان و نشر و آموزش آن به دیگران نیست و برای حفظ و بقای آن نیز هیـچ راهی محکم تر و اسـتوارتر از تألیف و تصـنیف و ثبت در دفاتر نیست، چنانکه رئیس مذهب، امام به حق ناطق، حضرت جعفر صادق علیه السلام به مفضّل فرمود:

«اکتب وبثّ علمک فی إخوانک، فإن متّ فأورث کتبک بنیک، فإنّه یأتی علی النّاس زمان هرج لایأنسون فیه إلّا بکتبهم».(۳)

۱- آیا دانایان و نادانهابرابر هستند؟! (سوره زمر: آیه ۹).

۲- دانش پیشوای عقـل است وعقـل پیرو آن، خداونـد علم را به نیکبختـان عنـایت می کنـد واشـقیا را از آن محروم می سازد. (علامه مجلسی، بحارالأنوار، ج۱، ص۱۶۶).

۳- دانش خود را بنویس و آن را در میان برادرانت منتشـر کن، چون مرگ تو فرا رسـد، کتابهایت را به فرزندانت ارث بگذار، زمان هرج و مرجی برای مردمان پیش آید که تنها با کتابهای خود انس می گیرند. (کلینی، اصول کافی، ج۱، ص۵۲).

و در احـادیث فراوان آمـده است که: در روز قیـامت مرکّب عالمـان را بـا خون شـهیدان موازنه می کننـد، پس مرکّب عالمـان برتری می یابد.(۱)

رسول اکرم صـلی الله علیه و آله وسـلم در وصـیت خود به امیرمؤمنـان علیه السـلام فرمود: «یـا علی، من حفـظ من اُمّـتی أربعین حدیثا یطلب بذلک وجه اللّه عزّ وجلّ، والدّار الآخره، حشـره اللّه یوم القیامه مع النّبیّین والصدّیقین والشّـهداء والصّالحین وحسن اولئک رفیقا».(۲)

از توفیق پروردگار، در پرتو عنایات أئمّه اطهار علیهم السلام و مرحمت حضرت بقیه اللّه، ارواحنا فداه، در عنفوان جوانی، برای اینجانب توفیق اشـتغال به تحصـیل علوم دینی و کسب معارف اهلبیت علیهم السـلام حاصل گردید، بر خود وظیفه دیدم که در حدّ توان شکر این نعمت را به جای آورم و مشمول این آیه شریفه گردم که می فرماید: «لئن شکرتُم لأزیدنّکم».(۳)

از این رهگذر به تألیف رساله ای در معارف حقّه مصمّم شدم.

با توجه به اینکه اساس همه علوم و معارف، آن دانشی است که به مراتب بندگی در آستان حضرت احدیّت مربوط باشد.

و نیکوترین زمـان ادای عبودیت در ماه مبارک رمضان می باشـد، و لـذا تصـمیم گرفتم که رساله ای در بیان مطالبی که به این ماه تعلّق دارد بنویسم.

در این رساله آداب ادای حق عبودیت را به طور خلاصه از کتب معتبره گردآوردم و اگر می خواسـتم به تفصـیل بنویسم بسیار طولانی می شد، و لذا به همین مقدار بسنده کردم و آن را «کنز المرام فی أعمال شهر الصّیام» نام نهادم

و آن را بر یک مقدمه، و سه بخش و یک خاتمه مرتب ساختم.

۱- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج۲، ص۱۴.

۲- یا علی، هر کس از امت من چهل حدیث حفظ کند و هدفش تحصیل خشنودی پروردگار و ثواب آخرت باشد، خداوند او را در روز قیـامت بـا پیـامبران، صـدّیقان، شـهیدان و صالحان محشور کنـد، و آنان چه رفیقان نیکویی هسـتند. (شـیخ صـدوق، خصال، ج۲، ص۵۴۳).

۳- اگر سپاس بگویید (نعمتهایم را) بر شما افزون می کنم. (سوره ابراهیم: آیه ۷).

پیشگفتار

۱. اسامی ماه رمضان

۱) یکی از نامهای ماه مبارک صیام «رمضان» است.

رمضان از نامهای خداونـد منّان است، ماه رمضان یعنی: ماه خدا و لذا در حدیث آمده است که نگوئید: رمضان آمد و رمضان رفت، بلکه بگویید: «ماه رمضان».(۱)

مرحوم طریحی از شـهید اول نقـل کرده که در کتـاب «نکت الارشـاد» فرموده است: هر کس بگویـد: «رمضـان» و ماه را به آن اضافه نکند صدقه بدهد و یک روز به عنوان کفّاره روزه بگیرد.(۲)

گلواژه «رمضان» از ریشه «رَمَض» به معنای گداخته شدن ریگهای بیابان در اثر تابش آفتاب است.(۳)

در ماه رمضان نور معرفت و محبّت الهی بر دلهای اولیاء الهی می تابـد، تابش متّصل انوار الهی تأثیری هماننـد تابش آفتاب در آن دلهـا ایجـاد می کنـد، این دلها به یاد وصال و قرب خـدا و از ترس ابتلا به هجران او مشـتعل می شود و بـدنهای آنها در اثر عبادت و مجاهدت عبودیّت گداخته می گردد و در روزهای طولانی حرارت تشنگی و گرسنگی نیز بر آن افزوده می شود.

از دیگر معانی «رمض» باران پاییزی است که بر زمین خشک و تفتیده ببارد.(۴)

بارش رحمت الهی در ماه رمضان دلهای مؤمنان را سیراب نماید و قلوب بندگان را از تیرگی معاصی بزداید.

۲) یکی دیگر از اسـامی مـاه رمضان «مضـمار» است، مضـمار در لغت آن است که اسب مسابقه را به مـدت چهل روز به روش خاصی ریاضت بدهند و به شیوه

۱- کلینی، اصول کافی، ج۴، ص ۷۰.

۲- طریحی، مجمع البحرین، ج۴، ص۲۰۹.

۳- ابن فارس، معجم مقاییس اللّغه، ج۲، ص ۴۴۰.

۴- ابن منظور، لسان العرب، ج۵، ص۳۱۵.

خاصی پرورش دهند تا برای مسابقه مهیّا شود، این مدّت تعیین شده را «مضمار» گویند.(۱)

روزه داران در مکتب تربیتی ماه رمضان به مدّت یکماه ریاضت می کشند و خود را برای ورود به عرصه مسابقه مهیّا می سازند، تا در میدان عبودیّت گوی سبقت را از همگان بربایند. امام حسین علیه السلام در این رابطه می فرماید:

«إنّ اللّه عزّ وجلّ جعل شهر رمضان مضمارا لخلقه یستبقون فیه بطاعته إلی رضوانه، فسبق فیه قوم ففازوا، وتخلّف آخرون فخابوا».(۲)

[خداوند منّان ماه رمضان را «مضمار» (عرصه مسابقه) برای بندگان قرار داده که در آن به وسیله اطاعت او به سوی رضوانش سبقت بجویند، جمعی در آن پیشی گرفتند و به سعادت رسیدند، و گروهی در آن تخلّف کردند و زیانکار شدند].

۳) یکی دیگر از نامهای ماه رمضان «شهر اللّه» یعنی ماهِ خدا است. چنانکه رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در خطبه مشهور خود در آستانه ماه رمضان فرمود:

«أیّها النّاس قد أقبل علیکم شهراللّه بالبرکه والرّحمه والمغفره»(۳)

[هان ای مردمان، ماه خدا به سوی شما روی آورده، با برکت، رحمت و مغفرت].

از دیگر اسامی ماه رمضان:

۴) شهر الصّیام؛ ماه روزه

۵) شهر الاسلام؛ ماه اسلام

۶) شهر الطّهور؛ ماه پاکیزگی

۷) شهر التّمحیص؛ ماه خالص شدن و پاک شدن

۸) شهر القیام؛ ماه شب زنده داری می باشد، که این پنج عنوان را امام

۱- ابن منظور، لسان العرب، ج۸، ص۸۵.

۲- شیخ صدوق، الفقیه، ج۱، ص۳۲۴.

۳- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص۷۷.

زین العابدین، فخر السّاجدین، امام سجّاد علیه السلام در نیایش معروف خود که به هنگام حلول ماه رمضان تلاوت می کردند، بر ماه رمضان اطلاق فرموده اند.(۱)

در این ماه بندگان خدا با روزه داری شعائر اسلام را تجلّی خاصّی داده، به خودسازی پرداخته، از گناهان و رذایل اخلاقی خود را تطهیر نموده، در یک آزمون بزرگ شرکت می کنند و شبها را با تهجّد و عبادت سپری می کنند.

از دیگر اسامی ماه رمضان:

۹) شهر البرکه؛ ماه برکت

۱۰) شهر الانابه؛ ماه بازگشت به سوی خدا

۱۱) شهر التّوبه؛ ماه ندامت و توبه از گناهان

۱۲) شهر المغفره؛ ماه مغفرت و بخشودگی

۱۳و۱۴) شهر العتق من النّار و الفوز بالجنّه - ؛(۲) ماه آزادی از آتش جهنّم و دست یابی به بهشت می باشد، که این شش عنوان را رسول گرامی اسلام بر ماه مبارک رمضان اطلاق فرموده است.(۳)

۱۵) شهر الثّواب؛ ماه پاداش

۱۶) شهر الرّجا؛ ماه امید

این دو عنوان نیز در فرازهای دعای شب چهارم ماه رمضان از پیامبراکرم صلی الله علیه و آله آمده است.(۴)

۱۷) شهر الصّبر؛ ماه شکیبایی

۱۸) شهر المواسات؛ ماه مواسات کردن با برادران ایمانی

این دو عنوان را نیز رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در خطبه مشهور خود که در آخرین جمعه ماه شعبان ایراد نمودند آورده اند.(۵)

۱- صحیفه سجادیه، دعای چهل و چهارم، دعای حلول ماه رمضان.

۲- این عنوان در فرازهای دعاهای نوافل شبهای ماه رمضان آمده است. (الاقبال، ج ۱، ص ۸۱).

۳- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثّلاثه، ص ۹۵ و ۲۵۶.

۴- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثّلاثه، ص۹۵ و۲۵۶.

۵- شیخ صدوق، الأمالی، ص۴۴.

۱۹) شهر الرّحمه؛ ماه رحمت

این نیز در بیان پیامبر رحمت آمده است.(۱)

۲۰) سیّد الشّهور؛ سرور ماه ها

که آن نیز در بیانات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم بیان شده است.(۲)

این بود تعدادی از نامهای ماه مبارک رمضان در کلمات نورانی پیشوایان معصوم علیهم السلام ، که هر کدام بُعدی از ابعاد ماه مبارک رمضان را بیان می کنند.

۲. سرآغاز سال قمری

متداول در میان مسلمانان آن است که ماه محرم را اول سال قمری به حساب می آورند، جز اینکه آن را «هجری» می نامند و مبدأ آن را از هجرت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به حساب می آورند. هیچ تردیدی نیست که هجرت پیامبر در ماه ربیع الاول و در اولین شب آن بود و لذا ایجاب می کرد که اول سال همان اول ربیع المولود باشد، جز اینکه بیمار دلان آن را تغییر دادند و از اوّل محرّم الحرام قرار دادند، زیرا شب اول ربیع «لیله المبیت» است، یعنی همان شبی است که امیرمؤمنان علیه السلام در بستر پیامبر خوابید و جان خود را سپر جان پیامبر قرار داد و خداوند به فرشتگان با ایثار و مواسات آن حضرت مباهات نمود.(۳)

متولّیان امر دیدند اگر اول ربیع را سرآغاز سال قرار بدهند، همه جا مراسم اول سال با ذکر منقبت مولای متّقیان مزیّن خواهد شد و لذا دو ماه آن را عقب کشیدند و اول محرم را سرآغاز سال جدید قرار دادند.

اگر چه در نقلی از اول محرم به عنوان اوّل سال تعبیر شده(۴) جز اینکه سندش «مرفوعه» است و نمی توان به آن اعتماد نمود.

ولی در حدیثی از امام صادق علیه السلام از ماه رمضان به «غرّه الشهور»

۱- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج۹۶، ص ۳۴۰.

۲- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج ۴۰، ص ۵۴.

۳- یعقوبی، تاریخ الیعقوبی، ج۲، ص۳۲.

۴- سید ابن طاووس، الاقبال، ج۳، ص۴۱.

(طلیعه ماه ها)(۱) و در حدیث دیگری به «رأس السّنه» (سرآغاز سال) تعبیر شده است.(۲)

با توجّه به اضافه این ماه به لفظ جلاله: «شهر اللّه» (ماه خدا) و نزول قرآن در شب قدر در ماه رمضان، ایجاب می کند که این ماه از قداست و جلالت خاصّی برخوردار باشد و بر دیگر ماه ها مقدّم شود.

از رسول گرامی اسلام روایت شده که فرمود: خداوند از روزها؛ روز جمعه، و از ماه ها؛ ماه رمضان و از شبها؛ شب قدر را برگزید.(۳)

۳. گوشه ای از فضایل بی کران ماه رمضان

روایات وارده در فضیلت ماه رمضان بسیار فراوان است، تنها به شماری از آنها اشاره می کنیم و به جهت اختصار ترجمه آنها را بیان می نمائیم:

۱) شیخ صدوق به سند معتبر از امام رضا علیه السلام روایت کرده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در آخر ماه شعبان خطبه ای خواند و فرمود:

ایّها النّاس، بدرستیکه روی آورده است به سوی شما ماه خدا با برکت، رحمت و آمرزش، ماهی که نزد خدا بهترین ماه هاست، روزهایش بهترین روزها، شبهایش بهترین شبها و ساعتهایش بهترین ساعتهاست.

ماهی که در آن به ضیافت خدا فراخوانده شده اید و از اهل کرامت خدا گردیده اید.

نَفَسهای شما در آن ثواب تسبیح و خواب شما ثواب عبادت دارد، عملهای شما در آن مقبول و دعاهای شما در آن مستجاب است.

پس با نیّتهای درست و دلهای پیراسته از گناه و صفات ناپسند، از خدا بخواهید که به شما توفیق روزه داری و تلاوت قرآن در آن عنایت کند، که محروم، و بد

۱- کلینی، اصول کافی، ج۴، ص۶۶.

۲- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج۴، ص۳۳۳.

۳- علامه مجلسی، بحارالأنوار، ج۹۷، ص۷.

عاقبت کسی است که در آن از آمرزش خدا محروم باشد.

با تشنگی و گرسنگی خود در این ماه به یاد تشنگی و گرسنگی روز قیامت باشید، بر فقیران و مستمندان تصدّق کنید، سالمندان را احترام کنید، بر کودکان ترحّم نمایید، خویشاوندان را نیکی و احسان و دیدار کنید، زبانهای خود را از آنچه نباید گفت نگهدارید، دیده های خود را از مناظری که حلال نیست بپوشانید، گوشهای خود را از صداهای حرام باز دارید، یتیمان را نوازش کنید، تا بعد از شما با یتیمان شما همانگونه رفتار شود.

از گناهان به سوی خداوند توبه کنید، در اوقات نماز دستهای خود را به حال نیایش به سوی آسمان برافرازید، که وقتهای نماز بهترین وقتها می باشد و در آن ساعت ها حق تعالی با دیده رحمت به سوی بندگان می نگرد، به مناجات آنها پاسخ می گوید ، به نداهای آنها لبّیک می گوید ، خواسته های آنها را مستجاب می کند.

هان ای مردمان، جانهای شما در گرو اعمال شماست، پس با طلب آمرزش خود را از گرو به در آورید، پشتهای شما در زیر بار گران گناهان خمیده است، با سجده های طولانی آنها را سبک گردانید.

خداوند منّان به عزّت خود سوگند یاد کرده که نمازگزاران و سجده کنندگان را عذاب نکند و با آتش جهنّم آنها را به وحشت نیندازد.

هان ای مردمان، هر کدام از شما مؤمن روزه داری را در این ماه افطاری بدهد، پاداش آزاد کردن برده ای را خواهد داشت و گناهان گذشته اش آمرزیده خواهد شد.

برخی از صحابه گفتند: یا رسول اللّه همه ما توان آن را نداریم، فرمود: خود را با افطاری دادن روزه داران، اگرچه با نصف یک عدد خرما باشد یا به شربت آبی باشد از آتش جهنّم باز دارید، به خدا سوگند خداوند به کسانی که بیش از این توان نداشته باشند، همان پاداشها را مرحمت می کند.

هان ای مردمان، هر کس در این ماه اخلاقش را نیکو گرداند به آسانی از

صراط می گذرد، روزی که قدمها بر آن بلغزد، و هر کس در این ماه بر غلامان و کنیزان خود آسان بگیرد، خداوند در قیامت حساب او را آسان بگیرد

و هر کس در این ماه شرّ خود را از مردم باز دارد، خداوند در روز قیامت خشم خود را از وی باز دارد.

هر کس در این ماه یتیمی را نوازش کند، خداوند او را در قیامت گرامی می دارد، هر کس در این ماه با خویشان خود صله واحسان کند، خداوند او را مشمول رحمت خود گرداند وهر کس در این ماه رشته پیوندش را از خویشاوندان قطع کند، خداوند در قیامت رحمت خود را از او دریغ فرماید.

هر کس در این ماه نماز مستحبی به جای آورد، خداوند برای او برات آزادی از آتش جهنم صادر فرماید وهر کس در این ماه نماز واجب خود را ادا کند، خداوند به او پاداش هفتاد نماز عطا فرماید. هر کس در این ماه بر من وآل من زیاد صلوات بفرستد، خداوند ترازوی عمل او را سنگین نماید، در روزی که ترازوی اعمال در آن سبک باشد. هر کس در این ماه یک آیه از قرآن بخواند، خداوند به او پاداش یک ختم قرآن در دیگر ماه ها را عنایت فرماید.

هان ای مردمان، درهای بهشت در این ماه باز است، از خدا بخواهید که آن را به روی شما نبندد، درهای جهنم در این ماه بسته است، از خدا بخواهید که آن را به روی شما نگشاید، شیاطین در این ماه در بند هستند، از خدا بخواهید که آنها را بر شما مسلّط نگرداند.(۱)

۲) شیخ صدوق با سلسله اسنادش از امام صادق علیه السلام روایت کرده که مولای متّقیان امیرمؤمنان علیه السلام در نخستین روز از ماه رمضان در مسجد اعظم کوفه خطبه ای ایراد کردند، پس از حمد و ثنای پروردگار و ستایش رسول عالمیان فرمودند:

هان ای مردمان، خداوند منّان این ماه را بر دیگر ماه ها برتری داده، همانگونه که ما اهلبیت را بر دیگر مردمان برتری داده است.

۱- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص۷۷.

در این ماه درهای آسمان باز می شود، درهای رحمت گشوده می گردد، ودرهای جهنّم بسته می شود. در این ماه فریادها شنیده می شود، دعاها مستجاب می گردد، بر گریه ها ترحّم می شود.

در این ماه شبی هست که در آن شب فرشتگان از آسمان فرود می آیند وبر مردان و زنان روزه دار، به اذن و رخصت پروردگارشان تا طلوع فجر درود می فرستند، و آن شب قدر است که خداوند دو هزار سال پیش از آنکه آدم را بیافریند، ولایت مرا مقدّر فرموده است.

پاداش روزه گرفتن در روز قدر از روزه هزار ماه برتر است و پاداش عبادت در شب قدر از عبادت هزار ماه برتر است.

هان ای مردمان، آفتاب های ماه رمضان و مهتاب های آن با رحمت پروردگار بر مردان و زنان روزه دار طلوع می کند.

هیچ شب و روزی در ماه رمضان نیست، جز اینکه جایزه های خداوند منّان در آن از آسمان بر این امّت نثار می شود، هر کس در این ماه به دُر شاهواری از نثارهای الهی دست بیابد، در روز رستاخیز در نزد خدا گرامی می شود وهر کس در نزد پروردگار گرامی شود، خداوند بهشت را جایگاه او قرار دهد.

هان ای بندگان خدا، این ماه همانند دیگر ماهها نیست، روزهای آن بهترین روزها و شبهای آن بهترین شبها و ساعتهای آن بهترین ساعتها می باشد، شیاطین در آن در غل و زنجیر در بند هستند.

خداوند در این ماه روزی ها را افزون و عمرها را طولانی سازد و اسامی زائران بیت خود را در آن ثبت می کند.

ماه رمضان با رحمت و مغفرت، روح و ریحان، خشنودی و رضوان پروردگار با اهل ایمان مواجه می شود.

هان ای روزه دار، جایگاه خود را به دقّت بررسی کن، تو در این ماه در ضیافت پروردگار هستی، نیک بیاندیش که شب و روزت چگونه سپری می شود و اعضاء و جوارح خود را از گناه چگونه محافظت می کنی؟ مبادا شبها را با خواب و روزها

را به غفلت سپری کنی! و ماه رمضان به پایان برسد، در حالی که بار گناه بردوش تو سنگینی کند، و هنگامی که روزه داران پاداشهای خود را دریافت می کنند تو از زیانکاران باشی، آنها تاج کرامت بر سر بگذارند و تو محروم گردی، آنها در جوار رحمت پروردگارشان سعادتمند شوند و تو از رانده شده ها باشی!

هان ای روزه دار، اگر از درگاه آقای خود رانده شوی به کدامین درگاه روی خواهی کرد؟ اگر پروردگارت تو را محروم سازد، چه کسی بر تو احسان خواهد کرد؟ اگر او تو را خوار سازد، چه کسی تو را گرامی خواهد داشت؟ اگر او تو را ذلیل کند، چه کسی به تو عزّت خواهد داد؟ اگر او تو را وانهد، چه کسی تو را یاری خواهد نمود؟ اگر او تو را در میان بندگانش جای ندهد، طوق بندگی چه کسی را بر گردن خواهی آویخت؟ اگر او از سرِ تقصیرهای تو نگذرد، از چه کسی امید آمرزش خواهی داشت؟ اگر او حقوق خودش را از تو طلب کند، چه پاسخی خواهی داد؟

هان ای روزه دار در شبها و روزهای این ماه با تلاوت قرآن به سوی او تقرّب بجوی، که قرآن شفاعت کننده ای است که شفاعتش پذیرفته می شود. قرآن در روز رستاخیر در مورد تلاوت کنندگان خود شفاعت می کند و آنها به میزان تلاوت خود بر درجاتشان افزوده می گردد.

هان ای روزه دار، بر تو بشارت باد، هر نفسی که در این ماه می کشی ثواب تسبیح دارد و خواب تو در این ماه عبادت به شمار می آید، طاعتهای تو در این ماه پذیرفته و گناهانت آمرزیده است، به آواز تو در این ماه توجّه می شود و به مناجاتهای تو ترحّم می شود، که من از حبیب خودم رسول گرامی صلی الله علیه و آله وسلم شنیدم که فرمود: خداوند منّان را به هنگام افطار در هر شبی از شبهای رمضان آزاد شدگانی از آتش جهنّم است، که تعداد آنها را جز خدا نمی داند، تعداد آنها در علم غیب خداوند محفوظ است، چون آخرین شب ماه رمضان فرا رسد، به تعداد کسانی که در طول ماه آمرزیده، در آن شب می آمرزد.

پس مردی از اهل همدان برخاست و عرضه داشت: ای امیر مؤمنان از آنچه از

حبیب خود پیرامون ماه رمضان شنیده ای باز هم برای ما بازگوی.

فرمود: آری از برادر و پسر عمویم پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم شنیدم که فرمود:

هر کس ماه رمضان را روزه بدارد و خود را از چیزهایی که خدا حرام کرده است نگاه دارد، وارد بهشت شود. مرد همدانی گفت: ای امیر مؤمنان از آنچه از حبیب خود شنیده ای بازهم برای ما بازگو کن.

فرمود: آری از خلیل خود پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم شنیدم که فرمود: هر کس ماه رمضان را با انگیزه ایمان و با قصد قربت روزه بگیرد، وارد بهشت می شود.

مرد همدانی گفت: از آنچه حبیب خود در مورد این ماه به شما فرموده برای ما بازگوی.

فرمود: آری از سرور و سالار اولین و آخرین شنیدم که فرمود: هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد و هرگز با حرام افطار نکند وارد بهشت شود.

مرد همدانی گفت: از آنچه از سرور عالمیان شنیده ای برای ما بازگو کن.

فرمود: از سرور پیامبران، سالار رسولان و آقای فرشتگان مقرّب، شنیدم که فرمود: بهترین اوصیا در بهترین ماه ها کشته می شود.

پرسیدم: بهترین اوصیا کیست و بهترین ماه ها کدام است؟

فرمود: بهترین ماه ها ماه رمضان و بهترین اوصیا تو هستی ای علی.

گفتم: یا رسول اللّه! آیا این حادثه حتما رخ خواهد داد؟

فرمود: آری، سوگند به پروردگارم، که شقی ترین امّت من، همسنگ پی کننده ناقه صالح برانگیخته شود و ضربتی بر فرق تو بزند که محاسن تو از خون سرت خضاب گردد.

مردم شروع به گریه و فغان نمودند و امیر مؤمنان خطبه اش را قطع کرد و از منبر پایین آمد.(۱)

۳) شیخ صدوق به سند خود از امام باقر علیه السلام روایت کرده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم به هنگام مراجعت از عرفات در منی وارد مسجد شد، مردم بر گرد آن حضرت گرد

۱- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص۱۰۷.

آمدند و در مور شب قدر پرسش کردند، او خطبه ای ایراد نمود و فرمود:

هان ای مردمان، بدانید که هر کس ماه رمضان بر او وارد شود در حالی که سالم و تندرست باشد، پس روزها را روزه بگیرد و بخشـی از شبهای آن را به عبادت سپری کند، به نمازهای خود مواظبت کند، به جمعه ها و نماز عید مبادرت نماید، ثواب شب قدر را دریافته، به جایزه های پروردگار نایل می شود.

در پایـان امـام صـادق علیه السـلام افزود : به خـدا سوگنـد به جـایزه هـایی نایـل می شود که هماننـد جـایزه های بنـدگان نمی باشد.(۱)

۴) امـام صادق علیه السـلام همواره در آسـتانه ماه رمضان به فرزنـدان خود توصـیه می کرد و می فرمود: چون ماه رمضان وارد شود خود را به تلاش و کوشش وا دارید، که روزی ها در آن تقسیم می شود، اجل ها در آن نوشته می شود، اسامی حاجی ها در آن ثبت می گردد و در آن شبی هست که عبادت در آن از عبادت هزار ماه بهتر است.(۲)

۵) امام صادق علیه السلام فرمود: در هر شب از شبهای ماه رمضان خداوند افرادی را از آتش جهنم آزاد می کند، به جز کسی که با شراب افطار کند، چون آخرین شب ماه رمضان فرا رسد، به تعداد همه کسانی که در طول ماه رمضان آزاد کرده، در آن شب از آتش جهنم آزاد می کند.(۳)

۶) امام باقر علیه السـلام فرمود: سه روز به ماه رمضان مانده بود که پیامبر اکرم صـلی الله علیه و آله وسلم به بلال امر فرمود که مردم را به سوی مسجد فراخوانـد، چون در مسـجد گردآمدنـد، بر فراز منبر رفته، سپاس و سـتایش خداوند را به جای آورد و فرمود:

هان ای مردمان، این ماه(ماه رمضان) فرا رسـیده، که سـرور و سالار همه ماه ها می باشد، در این ماه شبی هست که از هزار ماه بهتر است. در این ماه درهای جهنّم بسته می شود و درهای بهشت باز می شود، هر کس ماه رمضان را درک کند و در

۱- شیخ صدوق، ثواب الأعمال، ص۶۴.

۲- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۶۱.

۳- شیخ صدوق، الأمالی، ص۵۶.

آن آمرزیـده نشود، از رحمت خدا دور باد؛ هر کس پدر و مادرش را درک کند و آمرزیده نشود، از رحمت خدا دور باد؛ هر کس نام من در پیش او برده شود و به من درود نفرستد و آمرزیده نشود، از رحمت خدا دور باد.(۱)

۷) امام سجّاد علیه السلام می فرمود: خداوند منّان در هر شبی از ماه رمضان هفتاد هزار هزار نفر از آتش جهنّم به هنگام افطار آزاد می کند، همه آنها از کسانی هستند که مستوجب آتش بودند.(۲)

۸) امـام صادق علیه السـلام فرمود: خداونـد منّان در شب اوّل ماه رمضان هر تعـدادی از بنـدگان را که بخواهـد می آمرزد، در شب دوّم دو برابر، در شب بعـد دو برابر آن... در شب آخر مـاه رمضـان دو برابر آنچه را که در شـبهای قبل مضاعف شـده، از آتش جهنم آزاد می کند.(۳)

۹) امام رضا علیه السـلام فرمود: هر کس بخواهد از گناهی توبه کند، پس در ماه رمضان توبه کند که این ماه، ماه توبه و انابه، ماه آمرزش و رحمت است، شبی از شـبهای این ماه نیست، جز اینکه خـدای را در آن آزاد شـده هایی از آتش جهنّم است که هر یک از آنها به سبب گناهشان مستوجب آتش بودند.(۴)

۱۰) رسـول اکرم صـلی الله علیـه و آلـه در اوّلیـن شـب از دهه سـوّم مـاه رمضـان (شب بیست و یکم) برخـاست، حمـد و ثنـای پروردگـار به جـای آورد، آنگـاه فرمود: خداونـد شرّ جنّ و انس را از شـما دور سـاخت و به شـما وعـده اجـابت داد و فرمود: «ادعونی استجب لکم»(۵) آگاه باشـید که خداوند به هر شیطان متمرّد هفت ملك را موكّل نموده و تا سپری شدن ماه رمضان، آنها رها نخواهند شد. آگاه باشید که درهای بهشت از اوّلین شب این ماه تا آخرین شب آن باز است.(۶)

۱- شیخ صدوق، الأمالي، ص۵۷.
۲- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج۹۸، ص۱۸۷.
۳- سید ابن طاووس، الاقبال، ج۱، ص۲۸.
۴- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص۱۰۶.
۵- مرا بخوانید تا شما را اجابت کنم [سوره غافر: آیه ۶۰].
۶- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج۱، ص۲۸۶.

۱۱) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: ماه رمضان به سوی شما آمده، ماهی مبارك، ماهی که خداوند روزه اش را بر شما واجب نموده، درهای بهشت در آن گشوده می شود و شیاطین در آن به بند کشیده می شوند، شبی در آن هست که از هزار ماه بهتر است، هر کس از آن محروم گردد به راستی محروم است.(۱)

۱۲) امام باقر علیه السلام می فرمود: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم با تمام چهره اش به سوی مردم توجّه می کرد و می فرمود:

هان ای مردمان، چون هلال ماه رمضان طالع شود، شیاطین متمرّد به بند کشیده می شوند، درهای آسمان، درهای بهشت و درهای رحمت گشوده می شوند، درهای جهنّم بسته می شود، دعاها مستجاب می گردد، هر روز به هنگام افطار خداوند عدّه ای را از آتش جهنم آزاد می کند، و هر شب منادی پروردگار ندا سر می دهد: آیا حاجتمندی هست؟ آیا طلب آمرزش کننده ای هست؟ خدایا به هر کس که انفاق کند، عوض عنایت کن و هر کسی که بخل بورزد مالش را تلف کن.

هنگامی که هلال ماه شوّال طالع شود، مؤمنان فراخوانده می شوند که بامدادان به سوی جایزه های خود بشتابید که فردا روز جایزه است. آنگاه امام باقر علیه السلام افزود: به خدا سوگند این جایزه ها از نوع درهم و دینار نمی باشد.(۲)

۱۳) پیامبر رحمت صلی الله علیه و آله فرمود: چون هلال ماه رمضان طالع شود درهای جهنّم بسته می شود، درهای بهشت گشوده شود و شیاطین در بند کشیده شوند.(۳)

۱۴) امام باقر علیه السلام فرمود: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در آخرین جمعه ماه شعبان خطبه خواند، پس از حمد و ثنای پروردگار فرمود:

هان ای مردمان، ماهی بر شما سایه افکنده (روی آورده) در آن شبی است که از هزار ماه برتر و آن ماه رمضان است که خدا روزه اش را بر شما واجب نموده و پاداش شب زنده داری با خواندن یک نماز مستحبی در آن را همانند هفتاد شب

۱- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج۴، ص۱۵۲.

۲- مجلسی، بحارالانوار، ج۹۶، ص ۳۶۰.

۳- کلینی، الکافی، ج۴، ص۶۷.

به نماز مستحبی پرداختن در غیر آن ماه قرار داده است.

کسی که در این ماه یک خصلت نیکو از خصال برّ و خیر انجام دهد، خداوند به اوپاداش انجام یک فریضه عطا می کند و به کسی که فریضه ای را در آن انجام بدهد، پاداش کسی را می دهد که هفتاد فریضه در ماههای دیگر انجام داده باشد.

ماه رمضان ماه صبر و شکیبایی است و پاداش صبر بهشت است.

ماه رمضان ماه مساوات و مواسات است و آن ماهی است که خداوند روزی مؤمنان را در آن افزایش می دهد.

کسی که در این ماه، مؤمن روزه داری را افطاری بدهد، پاداش آزاد کردن یک برده و آمرزش گناهان گذشته را در پی دارد.

عرضه داشتند: همه ما قدرت افطاری دادن را ندارد.

فرمود: خدا کریم است، خدا به کسی که توان ندارد، جز به این قدر که جرعه ای شیر، شربتی از آب یا چند عدد خرما به روزه دار بدهد که با آن افطار کند، همان پاداش را عنایت می کند. کسی که در این ماه بر خدمتگزارش آسان بگیرد، خدا حساب او را آسان می گیرد.

ماه رمضان ماهی است که اوّلش رحمت، میانه اش مغفرت و پایانش استجابت دعاها و آزادی از آتش جهنّم است.

در این ماه به چهار چیز نیاز دارید که با دو خصلتِ آن خدا را خشنود سازید و از دو خصلت آن گریزی ندارید.

دو خصلتی که با آن خدا را خشنود می سازید:

الف) شهادت به وحدانیّت خدا

ب) شهادت به رسالت رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می باشد.

اما دو خصلتی که گریزی از آن ندارید:

الف) مسألت کردن حوائج، بهشت و عافیت

ب) پناه بردن به خدا از آتش جهنم می باشد.(۱)

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۶۶.

۱۵) حضرت امام رضا علیه السلام از طریق پدران بزرگوارش، از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم روایت کرده که فرمود: به راستی ماه رمضان ماه بزرگی است، پاداش حسنات در آن مضاعف می شود، سیّئات در آن محو می گردد، کسی که در این ماه صدقه ای بدهد خداوند او را می آمرزد، کسی که در این ماه به بردگان و زیر دستانش نیکی کند او را مورد مغفرت قرار می دهد، کسی که در این ماه اخلاقش را نیکو سازد خداوند او را می آمرزد، کسی که در این ماه خشم خود را فرونشاند خداوند او را مورد مغفرت قرار می دهد، کسی که در این ماه صله رحم کند خداوند او را می آمرزد.

سپس فرمود: این ماه شما همانند دیگر ماهها نیست، هنگامی که به شما روی می آورد با برکت و رحمت روی می آورد و چون از شما روی بر می تابد با آمرزش گناهان از شما روی بر می تابد. این ماهی است که پاداش حسنات در آن مضاعف و اعمال خیر در آن مقبول می باشد. کسی که در این ماه دو رکعت نماز مستحبی برای خدا انجام دهد، خداوند او را می آمرزد.

سپس فرمود: شقی و آدم نگون بخت حقیقی آن کسی است که ماه رمضان سپری شود و او مورد مغفرت پروردگار قرار نگیرد، پس هنگامی که نیکوکاران به دریافت جایزه های خدای بخشایشگر نایل شوند، او به خسران می رسد.(۱)

۱۶) امام صادق علیه السلام فرمود: کسی که در ماه رمضان آمرزیده نشود تا رمضان بعدی آمرزیده نمی شود، جز اینکه روز عرفه (در عرفات) حضور پیدا کند.(۲)

۱۷) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: شعبان ماه من و رمضان ماه خداست، هر کس در ماه من یک روز روزه بگیرد من در روز قیامت از او شفاعت می کنم و هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد از آتش جهنم آزاد می شود.(۳)

۱۸) و در حدیث دیگری فرمود: شعبان ماه من است و رمضان ماه خدا، هرکس یک روز در ماه من روزه بگیرد من در روز قیامت از او شفاعت می کنم،

۱- شیخ صد.وق، عیون الاخبار، ج۱، ص۲۲۸.

۲- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۶۱.

۳- شیخ صدوق، الامالی، ص۵۰۱.

هرکس دو روز در ماه من روزه بگیرد خداوند گناهان گذشته اش را می آمرزد و هرکس سه روز در ماه من روزه بگیرد به او گفته می شود که اعمال خود را از سر بگیر. کسی که ماه رمضان را روزه بگیرد، شهوت و زبانش را کنترل کند و اذیّت و آزارش را از مردم باز دارد، خداوند گناهان گذشته و آینده اش را بیامرزد، و او را از آتش جهنم آزاد می سازد، و در بهشت جاودان او را جای دهد و شفاعتش را در مورد گنهکاران از اهل توحید، به تعداد ریگ بیابان بپذیرد.(۱)

۱۹) رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: بهشت سال به سال برای حلول ماه رمضان آزین بندی می شود. چون شب اول ماه رمضان فرا رسد، نسیمی از زیر عرش می وزد که به آن «مُثیره» (به اهتزاز در آورنده) می گویند.

با وزش این نسیم، برگهای درختان بهشتی به حرکت در می آیند، حلقه های درهای بهشت به جنبش در آیند، نغمه های روح بخشی از آنها شنیده می شود که هرگز احدی نغمه ای نیکوتر از آن نشنیده باشد.

حوریان بهشتی از سرا پرده ها بیرون آیند و در بالکن ها قرار می گیرند و ندا سر می دهند که آیا خواستگاری هست که ما را [با اعمال صالحه] از حضرت احدیّت خواستگاری کند؟

آنگاه از «رضوان» خازن جنان می پرسند: امشب چه شبی است؟

رضوان با«لبّیک» به آنها پاسخ داده می گوید: هان ای نیکورویانِ نیکو سرشت بهشتی، امشب نخستین شب ماه رمضان است که درهای بهشت به روی روزه داران از امّت حضرت محمّد صلی الله علیه و آله وسلم گشوده شده است.

حق تعالی به خازن بهشت می فرماید: ای رضوان درهای بهشت را باز کن و به مالک جهنم می فرماید: درهای جهنم را به روی روزه داران از امت محمّد صلی الله علیه و آله ببند. آنگاه به پیک وحی جبریل امین فرمان می دهد: به سوی زمین نزول کن و شیاطین متمرّد را در غل و زنجیر ببند و آنها را در کام دریا بینداز، تا روزه های امت حبیبم را تباه نسازند. سپس پیامبر رحمت فرمود:

۱- شیخ صدوق، الامالی، ص۲۶.

در هر شبی از شبهای ماه رمضان خداوند منّان می فرماید:

آیا سائلی هست که از من بخواهد و خواسته اش را عطا کنم.

آیا نادمی هست که توبه کند و توبه اش را بپذیرم.

آیا استغفار کننده ای هست که طلب آمرزش کند و من او را مورد مغفرت قرار دهم.

کیست که قرض بدهد به خداوند ثروتمندی که هرگز ورشکستگی ندارد، و به وعده اش عمل می کند و به احدی ستم روا نمی دارد.(۱)

۲۰) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: در نخستین شب از شبهای ماه رمضان درهای آسمان باز می شود و تا آخرین شب آن بسته نمی شود.

هر بنده ای که در یکی از شبهای آن نماز بگذارد، خداوند برای هر سجده آن هزار و پانصد حسنه می نویسد و برای او خانه ای در بهشت از یاقوت سرخ بنا می کند که برای آن هفتاد هزار در باشد و بر هر دری قصری از طلا، که با یاقوت سرخ مثبّت کاری شده باشد.

برای هر سجده ای که در یکی از شبها یا روزهای آن به جا آورد، خداوند درختی عنایت کند که یک سواره یکصد سال در زیر سایه آن سیر کند. چون اوّلین روز از ماه رمضان را روزه بگیرد، خداوند گناهان گذشته اش را تا آن روز بیامرزد و کفّاره گناهانش باشد تا ماه رمضان سال بعد.

در برابر هر روزی که از ماه رمضان روزه بگیرد، قصری به او عنایت می شود که هزار در از طلا داشته باشد و هفتاد هزار فرشته برای او طلب آمرزش کنند، از بامدادان تا هنگامی که تاریکی شب آنها را بپوشاند.(۲)

۲۱) از حضرت موسی علیه السلام نقل شده که در نیایشهای خود عرضه داشت: در الواح تورات امّتی را می یابم که در ماه رمضان برای تو عبادت می کنند و تو گناهان گذشته آنها را می آمرزی، آنان را از امّت من قرار بده.

۱- مجلسی، بحار الأنوار، ج۹۶، ص۳۳۸ و۳۳۴ .

۲- مجلسی، بحار الأنوار، ج۹۶، ص۳۳۸ و۳۳۴ .

خداونـد منّان فرمود: آنها امّت محمّـد صـلی الله علیه و آله وسـلم می باشـند، و ایشان را، پاداش فراوانی باشـد که هیـچ امّتی را نباشد و من آن فضیلت را به امّتی دیگر نخواهم داد.

من برایشان روزه ماه رمضان را واجب نمودم که هر کس نزد من آید و در نامه اعمالش روزه ده ماه رمضان باشد از «محسنین» خواهـد بود، و اگر روزه بیست مـاه رمضـان باشـد، از «ابرار» نوشـته می شود، و اگر روزه سـی ماه رمضان باشـد، جایگاهش از «شهیدان» برتر خواهد بود.

چون ماه رمضان فرا رسد به عرشـیان فرمان دهم که از عبادت دست بکشند و به نیایش روزه داران گوش فرا دهند، تا هر روزه داری دعا کند، ایشان آمین بگویند. من سوگند یاد کرده ام که دعای ایشان را رد نکنم.(۱)

۲۲) امام رضا علیه السلام فرمود: در روز قیامت ماه ها به صورت آزین شده وارد محشر شوند، جلوتر از همه آنها ماه رمضان با بهترین زینتها، که در میان دیگر ماه ها همانند ماه در میان ستارگان می درخشد.

اهل محشر گویند: ای کاش این چهره ها را می شناختیم.

منادی از سوی پروردگار ندا سر می دهد که: ای اهل محشـر، این چهره ها همان ماه ها هسـتند که تعداد آنها در نزد خداوند، در کتاب خدا، از روزی که آسمانها و زمین را آفریده، دوازده تا می باشد.

برتر و افضل آنها ماه رمضان است که آن را بر شـما ظاهر ساختم تا آن را بشناسـید و از جایگاهش آگاه شویـدو برتری ماه مرا بر دیگر ماه ها بدانید، تا بر مردان و زنان روزه دار شفاعت کند ومن شفاعتش را بپذیرم.(۲)

۴. درک ماه رمضان در اماکن متبرّکه

از احـادیث فراوان اسـتفاده می شود که انجام دادن اعمال خیر در اوقات شـریفه و اماکن متبرّکه پاداش مضاعف دارد، لـذا اگر کسی موفق شود که روزه مبارک ماه

۱- مولی حیدر خوانساری، زبده التّصانیف مخطوط.

۲- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص ۱۱۰.

رمضان را در یکی از مشاهد مشرّفه و اماکن متبرّکه انجام دهد پاداش مضاعف خواهد داشت، صیام، قیام، اوراد و اذکارش به اجابت مقرون خواهد بود، به ویژه در اماکن مقدّسه ای که در احادیث بر آنها تأکید شده، از جمله:

۱) مکّه معظمه

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: هر کس ماه رمضان را در مکّه درک کند پس آن را روزه بگیرد و در حدّ توان شبهایش را به عبادت سپری کند، معادل یکصد هزار ماه از دیگر شهرها باشد و برای هر روز پاداش انفاق کردن بار دو اسب در راه خدا و برای هر شب به همین مقدار برای او باشد. هر روز پاداش آزاد کردن یک برده، هر شب و روز پاداش صدقه، هر شب و روز استحقاق شفاعت و برای هر روز درجه ای بالا می رود.(۱)

پس اگر کسی در ماه رمضان، به ویژه در دهه آخر آن توفیق تشرّف به مکّه یا کربلای معلّی پیدا کند از چنین عنایات ویژه پروردگار برخوردار خواهد بود.

۲) کربلای معلّی

امام صادق علیه السلام می فرماید: هر کس در یکی از سه شب از ماه رمضان [شب اول، شب نیمه، شب آخر ماه رمضان] با قصد قربت، در حال خشوع و در حال استغفار به زیارت امام حسین علیه السلام مشرّف شود، گناهانش همانند برگ درختان که در مسیر تند باد قرار بگیرد فرو می ریزد و همانند روزی باشد که از مادر متولّد شده است.(۲)

امام جواد علیه السلام فرمود: هر کس در شب بیست و سوم ماه رمضان که امید می رود شب قدر باشد و همه کارهای حکیمانه در آن مشخّص می گردد، امام حسین علیه السلام را زیارت کند، روح صد و بیست و چهار هزار پیامبر با وی مصافحه کنند، که همگی در آن شب از خداوند برای زیارت امام حسین اذن می طلبند.(۳)

۱- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص۱۳۶.

۲- مجلسی، بحارالانوار، ج۱۰۱، ص۹۹.

۳- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۸۳.

امام صادق علیه السلام در همین رابطه فرمود: چون شب قدر فرا رسد، خداوند هر امری را حکیمانه مشخّص و معیّن می کند و منادی از آسمان هفتم، از زیر عرش ندا می کند که: خداوند متعال زائران قبر امام حسین را آمرزید.(۱)

۵. روزه ماه رمضان و گوشه ای از اسرار آن

در احادیث فراوان به وجوب روزه ماه رمضان و گوشه ای از اسرار آن اشاره شده، که ترجمه برخی از آنها را در زیر می آوریم:

۱) امام باقر علیه السلام فرمود: اسلام بر پنج پایه استوار شده که عبارتند از:

۱ نماز. ۲ زکات. ۳ حج. ۴ روزه. (۲) ولایت.(۳)

۲) امام صادق علیه السلام فرمود: اسلام بر پنج پایه استوار گشته:

۱ نماز. ۲ زکات. ۳ روزه. ۴ حج. (۴) ولایت امیرمؤمنان و امامان از تبار او، صلوات اللّه علیهم.(۵)

۳) رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: روزه سپر است از آتش.(۶)

۴) امام صادق علیه السلام فرمود: روزه ماه رمضان را خداوند بر احدی از امّت های پیشین واجب نکرد. راوی گفت: پس چگونه است که قرآن می فرماید: «یا أیّها الذین آمنوا کتب علیکم الصیام، کما کتب علی الّذین من قبلکم، لعلّکم تتّقون».(۷)

فرمود: خداوند روزه ماه رمضان را فقط بر پیامبران سلف واجب فرموده، نه بر امّت ها، پس به این وسیله این امّت را بر امّتهای پیشین برتری داده و آن را بر پیامبر خدا و امّتش واجب فرموده است.(۸)

۵) علّت وجوب روزه را از امام عسکری علیه السلام پرسیدند، در پاسخ نوشت:

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۸۴.

۲- سوره بقره، آیه ۱۸۳.

۳- کلینی، الکافی، ج۴، ص۶۲.

۴- سوره بقره، آیه ۱۸۳.

۵- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص۸۶ .

۶- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص۸۶ .

۷- شیخ صدوق، همان، ص۱۲۴.

۸- سوره بقره، آیه ۱۸۳.

خداوند روزه را واجب کرد تا افراد ثروتمند تلخی گرسنگی را بچشند، پس بر مستمندان ترحّم کنند.(۱)

۶) از امام صادق علیه السلام علت وجوب روزه را پرسیدند، در پاسخ فرمود:

راز وجوب روزه آن است که در میان ثروتمندان و مستمندان مساوات برقرار شود، اگر روزه نبود اغنیاء مزه گرسنگی را نمی چشیدند، زیرا شخص ثروتمند هر وقت هر چه بخواهد بر آن دسترسی دارد، خدا خواست در میان بندگانش تساوی برقرار کند و تلخی گرسنگی را به ثروتمندان بچشاند، تا بر ضعیفان رقّت کنند و بر گرسنگان ترحّم نمایند.(۲)

۷) از امام رضا علیه السلام نیز همین موضوع را پرسیدند، در پاسخ نوشت:

از راز وجوب روزه پرسیده بودید، علّت آن درک و فهم تلخی تشنگی و گرسنگی است، تا شخص روزه دار در برابر خدا خوار و بینوا شود، صبر و شکیبایی پیشه کند، تا اجر و پاداش دریافت کند، و نشانه ای از سختی و تلخی روز رستاخیز باشد، موجب افسردگی شهوت، پندی برای دنیا و نشانی برای آخرت باشد و به این وسیله بر سختی گرسنگی مستمندان در دنیا و بزرگی پاداش آنها را در آخرت آگاه شود.(۳)

۸) امام حسن مجتبی علیه السلام می فرماید: جمعی از یهود به خدمت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله شرفیاب شدند، پس اعلم آنها مسائلی را از محضر آن حضرت پرسید، از جمله پرسید: چرا خداوند برای امت شما روزه را به مدّت سی روز در روزها واجب نموده، در حالی که به دیگر امّتها بیشتر از آن واجب کرده است؟

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در پاسخ فرمود:

حضرت آدم علیه السلام چون از آن درخت (ممنوعه) خورد، تا سی روز در شکم او ماند، پس خداوند بر ذرّیه او واجب کرد که سی روز تشنگی و گرسنگی را بر خود هموار کنند و آنچه (در شبها) می خورند تفضّل خداوند است بر

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص ۱۸۱.
۲- شیخ صدوق، علل الشّرایع، ج۲، ص۳۷۸.
۳- شیخ صدوق، علل الشّرایع، ج۲، ص۳۷۸.

آنهـا. بر حضـرت آدم نیز اینگونه واجب شـده بود. پس خداونـد همـان را بر امت من واجب کرد و فرمود: «یا أیّها الـذین امنوا کتب علیکم الصیام کما کتب علی الذین من قبلکم لعلکم تتقون. أیّاما معدودات».(۱)

[هان ای کسانی که ایمان آورده اید، روزه بر شـما نوشته شده، روزهای شمارش شده، همانگونه که بر کسانی که پیش از شما بودند نوشته شده بود، شاید تقوا پیشه کنید]

یهودی گفت: راست گفتی ای محمّد صلی الله علیه و آله وسلم .(۲)

آنگاه پرسید: کسی که ماه رمضان را برای خدا روزه بگیرد، چه پاداشی دارد؟

پیـامبر اکرم صـلی الله علیه و آله وسـلم فرمـود: هر مؤمنی که مـاه رمضـان را برای خشـنودی خـدا روزه بگیرد، خداونـد هفت خصلت بر او واجب می کند:

۱) حرام در بدن او ذوب می شود.

۲) از رحمت خدا محروم نمی شود.

۳) به این وسیله کفاره لغزش آدم را پرداخت می کند.

۴) خداوند سکرات موت (سختی جان کندن) را بر وی آسان گرداند.

۵) روزه امان است از گرسنگی و تشنگی روز قیامت.

۶) خداوند به او برات آزادی از آتش جهنم عطا می فرماید.

۷) خداوند از نعمتهای پاکیزه بهشتی به او روزی می کند.

یهودی گفت: راست گفتی ای محمّد صلی الله علیه و آله وسلم .(۳)

۶. فضایل و فواید روزه

احادیث وارده در فضایل روزه و فواید آن بسیار فراوان است برای تیمّن ترجمه شماری از آنها را تقدیم می کنیم:

۱- سوره بقره: آیه ۱۸۳.

۲- شیخ صدوق، الخصال، ج۲، ص ۵۳۰.

۳- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص ۳۰.

۱) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم خطاب به اصحاب خود فرمود: آیا به شما خبر ندهم چیزی را که اگر آن را انجام دهید شیطان از شما دور می شود همانگونه که شرق و غرب از یکدیگر دور هستند؟! عرض کردند: چرا، بفرمایید. فرمود:

۱ روزه، که رویش را سیاه می کند. ۲ صدقه، که پشتش را می شکند. ۳ محبت و دوستی برای خدا و همیاری در اعمال صالحه، که ریشه اش را می کند. ۴ استغفار، که شاهرگش را می برد.

و بدانید که برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن روزه داری است.(۱)

۲) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: روزه سپر آتش است.(۲)

۳) امام صادق علیه السلام فرمود: برای روزه دار دو فرح و شادمانی است:

۱ به هنگام افطار.

۲ به هنگام ملاقات پروردگار.(۳)

۴) و در حدیث دیگری فرمود: خدای تبارک و تعالی می فرماید: روزه از آن من است و من خود آن را پاداش می دهم.(۴)

۵) امام صادق علیه السلام فرمود: خداوند منّان به حضرت موسی علیه السلام وحی فرمود: چه چیز موجب شده که از مناجات من باز ایستاده ای؟ عرض کرد: خدایا تو برتری از آنکه با دهانی که بخاطر روزه داری بو می دهد مناجات کنم.

خطاب شد: ای موسی بوی دهان روزه دار پیش من از بوی مُشک بهتر و پاکیزه تر است.(۵)

۶) امام صادق علیه السلام در حدیث دیگری فرمود:

کسی که یک روز در شدّت گرما برای خدا روزه بگیرد، و دچار تشنگی شود، خداوند هزار فرشته موکّل می کند که صورت او را مسح کنند و او را بشارت دهند که به هنگام افطار خدای ذوالجلال می فرماید:

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۶۲.

۲- کلینی، الکافی، ج۴، ص۶۲.

۳- کلینی، الکافی، ج۴، ص۶۵ و۶۳.

۴- کلینی، الکافی، ج۴، ص۶۵ و۶۳.

۵- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۴۵.

آه چقدر خوش بوی و خوش خوی هستی، هان ای فرشتگان گواه باشید که من او را آمرزیدم.(۱)

۷) رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود:

شخص روزه دار در حال عبادت است، اگرچه در خواب باشد، تا هنگامی که غیبت مسلمانی را مرتکب نشده باشد.(۲)

۸) امام صادق علیه السلام فرمود:

چون شخص روزه دار فرد یا گروهی را ببیند که به خوردن و آشامیدن مشغول هستند، هر مویی که در بدنش هست راست شود.(۳)

علامه مجلسی در توضیح آن فرموده: شاید منظور این است که اشتهای او به غذا در همه اندامش تأثیر می گذارد و به همین مقدار بر پاداش او افزوده می شود یا آنکه از شدت ناراحتی که می بیند بدون علّت روزه دار نیستند و مخالفت امر خدا می کنند چنین حالتی به او روی می دهد.(۴)

۹) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم خطاب به جوانان فرمود:

هان ای گروه جوانان بر شما باد ازدواج، اگر فراهم نشد پس بر شما باد به روزه داری، که شهوت را کاهش می دهد.(۵)

۱۰) حضرت علی علیه السلام فرمود:

سه چیز بلغم را فرو می نشاند و حافظه را می افزاید: ۱ مسواک ۲ روزه ۳ تلاوت قرآن.(۶)

۱۱) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود:

ماه رمضان، هر روزه ای را نسخ کرد؛ نحر، هر ذبحی را نسخ کرد؛ زکات، هر صدقه ای را نسخ کرد؛ و غسل جنایت، هر غسلی را نسخ کرد.(۷)

۱- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۴۵.

۲- کلینی، الکافی، ج۴، ص۶۴ و ۶۵.

۳- کلینی، الکافی، ج۴، ص۶۴ و ۶۵.

۴- مجلسی، مرآت العقول، ج۱۶، ص۲۰۴.

۵- کلینی، الکافی، ج۴، ص ۱۸۰.

۶- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج۴، ص ۱۹۱.

۷- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج۴، ص۱۵۳.

فیض کاشانی در وافی فرموده: شایـد منظور از نسخ شده ها نوع واجب آنها باشد. و شاید این حدیث در مقام بیان جایگاه رفیع این اعمال باشد.

۱۲) امام صادق علیه السلام فرمود:

روزه شعبان و ماه رمضان سبب پذیرش توبه است از سوی پروردگار حتّی از خون حرام.(۱)

۷. عنایات ویژه پروردگار به افراد روزه دار

گذشته از احادیثی که در بخشهای پیشین تقدیم گردید، در احادیث فراوان از عنایات خاص پروردگار به افراد روزه دار سخن رفته، که ترجمه تعدادی از آنها را در اینجا می آوریم:

۱) امام باقر علیه السـلام فرمود: برای خداوند منّان فرشتگانی است که، در ماه رمضان تا پایان آن، بر روزه داران موکّل هستند، همه روزه برای روزه داران طلب مغفرت می کنند و هر شب به هنگام افطار به روزه داران خطاب کرده می گویند:

هان ای بندگان خدا، شـما را بشارت باد، مدّت کوتاهی گرسنه ماندید، به زودی برای مدّت طولانی سیر خواهید شد، چقدر با برکت بودید و چقدر برکت به شما عطا شده است.

چون آخرین شب ماه رمضان فرا رسـد آنها را نـدا کرده می گوینـد: ای بنـدگان خدا بشارت باد بر شـما، خدا گناهان شـما را آمرزید، و توبه های شما را پذیرفت، اینک نیک بنگرید که اعمال بعدی خود را چگونه آغاز می کنید.(۲)

۲) رسول اکرم صـلی الله علیه و آله وسلم فرمود: اگر می دانستید که در ماه رمضان چه فضیلتی است برای شما، خدای را بیشتر از این سپاس می گفتید.

| چون شب اول ماه رمضان فرا رسد، خداوند گناهان مخفی و آشـکار امّت مرا کلّاً می آمرزد و برای هر یک از شـما دو هزار هزار (دو میلیون) درجه بالا می برد و پنجاه شهر بنا می کند.

۱- شیخ صدوق، الامالی، ص۷۶۸، ح۱۰۳۹.

۲- شیخ صدوق، الامالی، ص۱۰۸، ح۸۱.

| چون روز دوّم فرا رسـد، برای هر گـامی که بر می داریـد پاداش عبادت یکسال، ثواب یک پیامبر و پاداش روزه یکسال برای شما می نویسد.

| چون روز سوّم فرا رسـد، به تعداد هر مویی که در بدن شـماست، خداوند قبّه ای در فردوس برین از درّ سـفید به شـما عنایت می کنـد، که در بالای آن دوازده هزار اطـاق از نور، و در پـایین آن دوازده هزار اطاق از نور قرار دارد، که در هر اطاقی هزار تخت و بر فراز هر تختی حوریّه ای نشسته، هر روز هزار فرشته بر شما وارد شود، که با هر کدام هدیه ای هست.

| چون روز چهارم فرا رسـد، خداونـد هفتاد هزار قصـر در بهشت جاویـدان برای شـما عنایت می کند، که در هر قصـری هفتاد هزار غرقه، در هر غرفه ای پنجاه هزار تخت، بر فراز هر تختی حوریّه ای، در برابر هر حوریّه کنیزی است، که پوشـش هر یک از آنها از دنیا و آنچه در دنیاست بهتر است.

| چون روز پنجم فرا رسـد، خداوند در جنّه المأوی هزار هزار شـهر به شـما عنایت می کند، که در هر شـهری هفتاد هزار خانه، در هر خانه ای هفتاد هزار سـفره، بر هر سفره ای هفتاد هزار کاسه، در هر کاسه ای شصت هزار رنگ طعام است که شباهتی به یکدیگر ندارند.

| چون روز شـشم فرا رسد، خداوند در دارالسّـلام صد هزار شهر به شما عطا کند، که در هر شهری صد هزار خانه، در هر خانه ای صـد هزار تخت طلاـ که طول هر تختی هزار ذراع (پانصـد متر)، به هر تختی همسـری از حورالعین، که هر حوریّه ای سـی هزار گیسوان مکلّل به درّ و یاقوت دارد، که هر گیسویی را یکصد کنیز حمل می کنند.

| چون روز هفتم فرا رسد، خداوند به شما در بهشت نعیم پاداش چهل هزار شهید و چهل هزار صدّیق عنایت کند.

| چون روز هشتم فرا رسد، خداوند به شما پاداش شصت هزار عابد و شصت هزار زاهد عطا فرماید.

| چون روز نهم فرا رسد، خداوند به شما پاداش هزار عالم و هزار معتکف و هزار مرزبان عنایت کند.

ا چون روز دهم فرا رسد، خداوند به شما پاداش برآورده نمودن حوائج هفتاد هزار نفر حاجتمند را عطا کند، و خورشید، ماه، ستارگان، چهارپایان، پرندگان، درندگان، صخره ها، سنگ ریزه ها، ماهیان دریا، برگهای درختان و هر ترو خشکی برای شما استغفار می کند.

ا چون روز یازدهم فرا رسد، خداوند پاداش چهار حج که همراه یکی از پیامبران انجام داده شود، و چهار عمره که در معیّت صدّیق و یا شهیدی انجام شود، در نامه اعمال شما می نویسد.

ا چون روز دوازدهم فرا رسد، خداوند سیّئات شما را به حسنات مبدّل می سازد، حسنات شما را مضاعف می کند و برای هر حسنه ای هزار هزار حسنه برای شما می نویسد.

ا چون روز سیزدهم فرا رسد، خداوند مانند عبادت اهل مکّه و مدینه را در نامه اعمال شما می نویسد و به تعداد سنگها و ریگهای بین مکّه و مدینه به شما شفاعت عنایت می کند.

ا چون روز چهاردهم فرا رسد، گویا حضرت آدم، نوح، ابراهیم، موسی، داود و سلیمان را دیدار کرده ای و گویا با هر پیامبری دویست سال عبادت نموده ای.

ا چون روز پانزدهم فرا رسد، حوائجی از حوائج دنیا و آخرت شما را برآورده می کند، پاداش حضرت ایّوب به شما عطا می کند، حاملان عرش برای شما استغفار می کنند و در روز قیامت به شما چهل نور؛ ده نور از طرف راست، ده نور از طرف چپ، ده نور از پیش روی و ده نور از پشت سر عطا می کند.

ا چون روز شانزدهم فرا رسد، خداوند برای شما مقدر می کند که به هنگام برخاستن از قبر شصت حُلّه عنایت کند که آنها را بپوشی، و شتری که بر آن سوار شوی و ابری که در برابر گرمای آن روز بر شما سایه بیندازد.

ا چون روز هفدهم فرا رسد، خداوند منّان فرماید: به راستی من شما را و پدرانتان را آمرزیدم و سختی های روز قیامت را از شما برداشتم.

ا چون روز هجدهم فرا رسد، خداوند به جبرئیل، میکائیل، اسرافیل، حاملان

عرش و کرّوبیان فرمان دهد که برای امّت محمّد صلی الله علیه و آله وسلم تا سال آینده استغفار کنند و پاداش اصحاب بدر را در قیامت به شما عطا می کند.

ا چون روز نوزدهم فرا رسد، فرشته ای در آسمانها و زمین باقی نمی ماند جز اینکه از خداوند منّان اذن می طلبد که هر روز به زیارت قبور شما بیاید و در دست هر ملکی هدیه و شربتی است.

ا چون بیست روز تمام بر شما گذشت، خداوند هفتاد هزار فرشته می فرستد که شما را از شیطان پلید محافظت کنند و در برابر هر روزی که روزه گرفتید پاداش روزه یکصد سال برای شما می نویسد، بین شما و آتش جهنم خندقی قرار می دهد، به شما پاداش کسی را می دهد که تورات، انجیل، زبور و قرآن را تلاوت کرده باشد و به تعداد پرهای بال جبرئیل پاداش عبادت یک سال عنایت کند و به شما پاداش تسبیح عرش و کرسی را عطا می کند و به تعداد آیه های قرآن، برای هر آیه هزار حوریه برای شما تزویج می کند.

ا چون روز بیست و یکم فرا رسد، خداوند قبرهای شما را تا شعاع هزار فرسنگ وسعت می دهد، تاریکی و وحشت قبر را از شما بر می دارد، روی شما را همانند صورت حضرت یوسف می نماید.

چون روز بیست و دوم فرا رسد، خداوند فرشته مرگ را به سوی شما می فرستد، همانگونه که به سوی انبیاء می فرستاد که همّ دنیا و عذاب آخرت را از شما بر می دارد.

ا چون روز بیست و سوم فرا رسد، مقدر می کند که همانند پیامبران، صدّیقان و شهیدان از صراط بگذرید و همانند کسی باشید که هر یتیمی از امّت مرا سیر کرده و هر عریانی از امّت مرا پوشانیده باشد.

ا چون روز بیست و چهارم فرا رسد، مقدّر می شود که از دنیا بیرون نروید، جز اینکه جایگاه خود را در بهشت مشاهده کنید و به هر یک از شما پاداش هزار بیمار و هزار غریب که در اطاعت خدا سفر کرده باشند،و پاداش آزاد کردن هزار برده از فرزندان اسماعیل داده می شود.

ا چون روز بیست و پنجم فرا رسد، خداوند برای شما در زیر عرش هزار گنبد سبز بنا می کند، که بر فراز هر گنبدی خیمه ای از نور باشد.

آنگاه خداوند می فرماید: ای امّت محمّد، من پروردگار شما هستم و شما بندگان و کنیزان من هستید، در این خیمه ها در سایه عرش من بخرامید، بخورید و بیاشامید، که بر شما گوارا باد، دیگر ترس و اندوهی بر شما نیست.

هان ای امّت محمّد، من شما را طوری روانه بهشت می کنم که اوّلین و آخرین دچار شگفتی شوند. هر یک از شما را با هزار تاج از نور تاجگذاری می کنم، و شما را بر اشترانی سوار می کنم که آنها را از نور آفریده ام، زمامهای آن ها نیز از نور است، در هر زمامی هزار حلقه از طلا، و در هر حلقه ای فرشته ای از فرشتگان خدا ایستاده، و در دست هر فرشته ای عمودی از نور است، تا شما بدون حساب وارد بهشت شوید.

ا چون روز بیست و ششم فرا رسد، خداوند با نظر رحمت به سوی شما می نگرد و گناهان شما را می آمرزد، مگر اینکه خون ناحقی بر گردن شما باشد و یا مال کسی را خورده باشید، خانه شما را هر روز هفتاد مرتبه از غیبت و دروغ و بهتان پاک گرداند.

ا چون روز بیست و هفتم فرا رسد، گویی هر مرد و زن مؤمنی را یاری نموده باشید، هفتاد هزار عریان را پوشانیده باشید و هزار مرزبان را خدمت کرده باشید و همه کتابهای آسمانی که بر پیامبران نازل شده است را خوانده باشید.

ا چون روز بیست و هشتم فرا رسد، خداوند در بهشت برین یکصد هزار شهر از نور به شما عطا می کند و در جنّه المأوی یکصد هزار قصر از نقره عنایت می کند و در بهشت فردوس یکصد هزار شهر و در هر شهری هزار حجره،

و در بهشت جلال یکصد هزار منبر از مشک، در داخل هر منبر هزار خانه از زعفران، و در هر خانه ای هزار تخت از درّ و یاقوت، بر فراز هر تختی همسری از حوریان عطا فرماید.

ا چون روز بیست و نهم فرا رسد، خداوند به شما هزار هزار محلّه عطا کند، که

در هر محلّه گنبد سفیدی باشد، در هر گنبدی تختی از کافور سپید، بر هر تختی هزار تشک از سندس سبز، روی هر تشکی یک حوریه، با هر حوریه هفتاد هزار حُلّه، و بر سر هر حوریه هشتاد هزار گیسوان، آزین شده با درّ و یاقوت باشد.

ا هنگامی که سی روز به پایان رسید خداوند برای هر روزی که بر شما گذشته، پاداش هزار شهید و هزار صدّیق می نویسد و پاداش عبادت پنجاه سال می نویسد و برای هر روزی که روزه گرفته اید، ثواب دو هزار روزه می نویسد.

آنگاه به تعداد گیاهانی که رودخانه نیل رویانیده، درجه شما را بالا برد.

سپس برای شما براتی از آتش جهنم، گذرنامه ای برای عبور از صراط و امان نامه ای از جهنم می نویسد.

برای بهشت دری هست به نام «ریّان» که تا روز قیامت باز نمی شود، و آن روز برای مردان و زنان روزه دار از امّت محمّد صلی الله علیه و آله وسلم باز می شود.

آنگاه «رضوان» خازن جنان ندا می کند: ای امّت محمّد به سوی ریّان بشتابید، پس امّت من از این در وارد بهشت می شوند.

سپس فرمود: اگر کسی در ماه رمضان آمرزیده نشود پس در چه ماهی آمرزیده خواهد شد. ولاحول و لاقوّه الاّ باللّه العلیّ العظیم.(۱)

۳) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: هنگامی که به معراج رفتم وارد بهشت شدم، در آنجا قصری از یاقوت سرخ دیدم که بیرون آن از داخلش پیدا بود و داخل آن از بیرونش دیده می شد و در آن ساختمانی از زبرجد بود.

به جبرئیل گفتم: این قصر از آنِ کیست؟

جبرئیل گفت: از آنِ کسی است که گفتارش نیکو باشد، همواره روزه باشد، اطعام طعام نماید، هنگامی که مردم خواب هستند به تهجّد شبانه بپردازد.

آنگاه خطاب به علی علیه السلام فرمود: آیا می دانی که معنای گفتار نیکو چیست؟

امیر مؤمنان عرضه داشت: خدا و پیامبرش داناتر هستند.

فرمود: آنکه بگوید: «سبحان اللّه والحمدللّه ولا اله الاّ اللّه واللّه اکبر».

۱- شیخ صدوق، الامالی، ص۱۰۳ ح۷۹ ط جدید.

آیا می دانی که همواره روزه بودن یعنی چه؟ عرضه داشت: نه.

فرمود: کسی که ماه رمضان را به طور کامل روزه بدارد.

آیا می دانی معنای اطعام طعام چیست؟

عرضه داشت: خدا و پیامبرش داناتر هستند.

فرمود: کسی که برای خانواده اش تلاش کند و آبروی آنها را نگه دارد.

آیا می دانی که منظور از تهجّد شبانه چیست؟

گفتم: خدا و پیامبرش داناتر هستند.

فرمود: منظور آن است که تا مردم نماز عشا را نخوانده اند نخوابد. ومنظور از مردم، یهود ونصارا می باشند که در میان مغرب و عشا می خوابیدند.(۱)

۸. درجات روزه داران

برای روزه سه درجه است:

۱) فقها گویند: روزه عبارت است از امساک نمودن از چیزهایی که شرعا روزه را باطل می کند، از طلوع فجر تا غروب به قصد قربت، و این حداقل روزه است، که روزه ظاهری و عام است.

۲) حکما گویند: علاوه بر مفطرات باید از غیبت، دروغ، بهتان و هر کار ناشایست امساک نماید، که آن را روزه کامل و روزه خاص گویند.

۳) اهل معرفت گویند: علاوه بر اینکه اعضا و جوارحش از هر گناهی پرهیز می کند، باید قلب او هم روزه باشد، یعنی: همواره به یاد خدا باشد و از هر چیزی که او را از یاد خدا غافل کند پرهیز نماید، که آن را روزه خاصّ الخواصّ نامند.

برای این درجه نیز درجاتی هست که برخی از آنها مخصوص اهلبیت عصمت و طهارت و پیامبران عظیم الشّأن می باشد، ولی برخی دیگر از بندگان شایسته خدا با تلاش و کوشش و توسّل به آل محمد علیهم السلام در پرتو تهذیب نفس موفّق خواهند شد.

۱- شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج۷، ص۱۸۹.

بـا این بیـان روشن می شود که آنچه در احـادیث برای روزه داران ذکر شـده، برای همگـان نیست، بلکه برای افراد خـاص می باشد، چنانکه در عبادات دیگر نیز داسـتان از این قرار است، مثلا پاداشهایی که برای زائران قبر مطهر حضرت سیّدالشّهداء علیه السلام بیان شده، با مقدار معرفت زائران فرق می کند، هر چه معرفتش بیشتر باشد، ثواب و فضیلتش بیشتر خواهد بود.

۹. قسمتی از آداب روزه داری

آداب روزه داری بسیار زیاد است، ما در اینجا به بیست مورد از آنها بسنده می کنیم:

اول: اعضـا و جـوارح خود را از کارهـای ناشـایست بـاز دارد. و این از مهمـترین آداب روزه داری است، چنـانکه در احـادیث فراوان به آن تأکید شده است:

۱) امام باقر علیه السلام خطاب به جابر فرمود:

ای جابر هر کس که ماه رمضان بر او وارد شود، پس روزهایش را روزه بگیرد و قسـمتی از شـبهایش را به عبادت سپری کنـد، شکم و شـهوتش را کنترل کنـد، چشم و زبـانش را نگهـدارد، آزارش را از مردم بـاز دارد، از گناهـان بیرون می رود، همـانند روزی که از مادر متولد شده است.

جابر گفت: چه حدیث نیکویی! حضرت باقر علیه السلام فرمود: وه چه شرط سختی!(۱)

۲) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در همین رابطه فرمود:

هر کس که ماه رمضان بر او وارد شود، در حالی که سالم و تنـدرست باشد، پس روزها را روزه بگیرد و بخشـی از شـبها را به عبـادت سپری کنـد، به نمازهای خود اهمیّت دهـد، به جمعه ها و نماز عیـد مبادرت کنـد، ثواب شب قـدر را دریافته، به جایزه های پروردگار نایل می شود.(۲)

۲) امام رضا علیه السلام فرمود:

کسی که ماه رمضان را به قصد قربت و از روی ایمان روزه بگیرد، گناهان

۱- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص ۶۰.

۲- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص۶۴.

گذشته وآینده اش آمرزیده می شود.برشخص روزه دار چیزی نوشته نمی شود تا هنگامی که یکی از مفطرات را مرتکب شود و روزه اش باطل گردد.(۱)

۳) امام باقر علیه السلام فرمود:

ماه رمضان ماه خداست و روزه داران در آن مهمان خدا و اهل کرامت خدا هستند، کسی که ماه رمضان بر او وارد شود، روزهایش را روزه بگیرد، قسمتی از شبهایش را با عبادت سپری کند، از آنچه خداوند حرام کرده اجتناب کند، بدون حساب وارد بهشت می شود.(۲)

۴) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود:

هر بنده ای که روزه دار باشد به او فحش بدهند، او در پاسخ بگوید: درود بر شما، من روزه هستم، خداوند منّان فرماید: بنده ام به روزه پناه برد، او را از آتش من پناه دهید و او را وارد بهشت نمایید.

۵) امام صادق علیه السلام فرمود:

هنگامی که روزه گرفتی، پس باید چشم و گوش تو نیز از حرام روزه باشد، دست و همه اعضا و جوارح تو نیز از کار ناشایست روزه باشد. وقتی روزه هستی سخن بیهوده مگو، خدمتکارت را اذیّت نکن، وقار روزه دار در سیمای تو باشد، به جز یاد خدا سخنی مگوی، روز روزه داری ات همانند روز افطار تو نباشد.(۳)

۶) از امام رضا علیه السلام نقل است که فرمود:

روزه حجابی است که خدای متعال آن را بر زبانها، گوشها، دیده ها و دیگر عضوهای بدن زده، تا آن را از آتش جهنم رهایی دهد. در مورد روزه هر عضوی حقی دارد، اگر کسی حق آن عضو را ادا کند، او روزه دار می باشد و اگر چیزی از آن فرو گذار شود، به همان مقدار از روزه اش کاسته می شود.(۴)

۱- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص۱۱۶.

۲- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص۱۱۶.

۳- شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج۱۰، ص۱۶۵.

۴- فقه الرضا، منسوب به امام رضا علیه السلام ، ص۲۰۲.

۷) از رسول گرامی اسلام روایت شده که فرموده:

هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد و همه اعضای بدنش را از گناه باز دارد، در درجه حضرت ابراهیم خلیل خواهد بود.

۸) امام صادق علیه السلام فرمود: روزه فقط امساک کردن از خوردنی و آشامیدنی نیست، بلکه برای روزه شرایطی هست که باید رعایت شود، تا روزه کامل گردد:

یکی از آنها روزه درونی است، آیا نمی شنوید که حضرت مریم دخت عمران فرمود: «انّی نذرت للرحمن صوماً، فلن اکلم الیوم انسیّاً».(۱)

[من برای خداوند نذر روزه کرده ام، پس امروز با هیچ انسانی سخن نخواهم گفت].

که منظور روزه سکوت بود.

پس هنگامی که روزه بودید: ۱) زبان خود را از دروغ نگهدارید ۲) دیدگان خود را فرو بندید ۳) جدال نکنید ۴) حسد نورزید ۵) غیبت نکنید ۶) مجادله نکنید ۷) دروغ نگوئید ۸) با زنان مباشرت نکنید ۹) مخالفت نکنید ۱۰) خشم نگیرید ۱۱) فحش ندهید ۱۲) سخن ناشایست نگوئید ۱۳) سست نشوید ۱۴) درگیر نشوید ۱۵) آزار نرسانید ۱۶) ستم نکنید ۱۷) کاری ابلهانه انجام ندهید ۱۸) همدیگر را نرنجانید ۱۹) از یاد خدا غافل نشوید ۲۰) از نماز غفلت نکنید.

بر شما باد به: ۱) متانت ۲) سکوت ۳) بردباری ۴) شکیبایی ۵) درستی ۶) دوری از اشرار ۷) پرهیز از سخن گزاف ۸) اجتناب از دروغ ۹) پرهیز از بهتان ۱۰) دوری از خصومت ۱۱) پرهیز از سوء ظن ۱۲) اجتناب از غیبت ۱۳) دوری از سخن چینی.

همواره به یاد آخرت باشید، منتظر فرا رسیدن روزگار خود، چشم به راه وعده حتمی پروردگار (فرج قائم آل محمّد علیه السلام)، آرزومند پاداشهای پروردگار باشید، برای ملاقات پروردگار توشه بگیرید، همواره با متانت، با وقار، خاشع، خاضع، بنده ای فروتن، نگران، امیدوار، خائف، مشتاق، با دلی پاک و پاکیزه از گناه، با درون صاف و پیراسته از عیب، با بدنی پاکیزه از پلیدی ها، با ولایت اللّه و برائت از

۱- سوره مریم، آیه۲۶.

غیر او، بـا سـکوت مطلق و متـانت کامل از هر جهت، با پرهیز در ظاهر و باطن از محرّمات، با خوف و خشـیت از حق تعالی در آشـکار و نهان، خود را در طول روزه به او بسـپاری، و دلت را برای او فارغ گردانی و خودت را به کار بگیری در آنچه فرمان داده و تو را به سوی آن فرا خوانده است.

اگر همه اینهـا را به طور کامـل انجـام بـدهی، تو حقیقتا روزه هستی، و فرمان او را به جای آورده ای، ولی اگر چیزی را از آن ناقص انجام دهی، به همان مقدار از روزه ات ناقص شده است.

پدرم فرمود: پیامبر اکرم صـلی الله علیه و آله زنی را مشاهده کرد که در حال روزه به کنیزش دشنام می دهد، امر فرمود طعامی را برایش بیاورنـد، عرضه داشت: یـا رسـول اللّه من روزه هسـتم. فرمـود: تو چگونه روزه هسـتی در حـالی که کنیزت را فحش دادی؟!

روزه فقط پرهیز از خوردنی و نوشـیدنی نیست، بلکه روزه را خداوند حجاب و مانع قرار داده از هر رفتار و گفتار ناشایست، آه چقدر کم است روزه دار، وه چقدر زیادند افراد گرسنه.(۱)

مولای متّقیان امیر مؤمنان علیه السـلام در این رابطه می فرمایند: بسا روزه داری که از روزه داری خود نصـیبی به جز گرسنگی و تشـنگی نـدارد، و بسا شب زنده داری که از شب زنده داری چیزی جز رنج و بی خوابی به وی عاید نمی شود، خوشا خواب زیرکان و افطارشان.(۲)

آری خواب مقرّبان چون براساس نیّت صـحیح و قلب طاهر قرار می گیرد، از جمله عبادات آنان به شـمار می آید، حتی ممکن است ارواح ایشان در عالم قدس با ارواج انبیاء و اولیاء محشور شود و بر قسـمتی از اسرار غیبی با رؤیاهای صادقه آگاهی یابند و راهی از راههای تقرّب ایشان باشد.

افطار فرهیختگان نیز چون براساس آگاهی و مطابق با فرمان پروردگار است، از روزه داری افراد ریاکار و دغلبازی که آن را با حیله و تزویر مخلوط کرده، با

۱- مجلسی، بحارالانوار، ج۹۶، ص۲۹۲.

۲- سید رضی، نهج البلاغه، بخش کلمات قصار، حکمت۱۴۵.

عُجب و خود پسندی آمیخته باشند، بهتر است.

پس مهمترین شرط روزه، اجتناب کامل از همه گناهان و حفظ چشم، گوش، شکم، زبان و... از آنچه خداوند حرام فرموده است. اما دیگر آداب روزه داری به طور اختصار به شرح زیر است:

۲. اشتغال به اذکار و اوراد و دیگر مستحبّات در طول ماه رمضان، برای درک فیوضات این ماه.

۳. خوشبو کردن خود به عطر و گلاب و امثال آن، که حضرت صادق علیه السلام فرمود: عطر تحفه روزه دار است.(۱)

و در حدیث دیگری فرمود: شخص روزه دار اگر اوّل روز عطر بزند، هرگز عقل خود را از دست نمی دهد.(۲)

۴. پرهیز از شعر گفتن و شعر خواندن

حماد بن عثمان گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمود: خواندن شعر برای روزه دار و مُحرم و کسی که در حرم است و در روز جمعه و در شب مکروه است. عرض کردم: اگر چه شعر حقّی باشد؟ امام فرمود: آری اگر چه شعر حقّی باشد.

و نیز حمّاد بن عثمان از امام صادق علیه السلام روایت می کند که فرمود: در شب شعر خوانده نشود، و در روز و شب ماه رمضان شعر خوانده نشود.

اسماعیل فرزند آن حضرت عرض کرد: اگرچه شعر در مورد ما باشد؟ امام علیه السلام فرمود: اگر چه در مورد ما باشد.

و لکن در روایت خلف بن حماد گوید، به امام رضا علیه السلام عرضه داشتم: اصحاب ما از پدران شما روایت می کنند که شعر گفتن در شب جمعه، ماه رمضان و در شب مکروه است، من می خوهم برای پدر شما مرثیه بسرایم، و اینک ماه رمضان است؟ فرمود: برای ابوالحسن (امام کاظم) علیه السلام مرثیه بگو، در شب جمعه در ماه رمضان، در شب و دیگر ایّام، خدا تو را جزای خیر خواهد داد.(۳)

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۱۳.

۲- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۵۲.

۳- شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج۱۰، ص۴۶۹، ح۸.

۵. پاکیزه نگهداشتن دل از پلیدی هایی چون کبر، حسد و امثال آنها.

۶. کمتر حمام کردن.

۷. ترک حجامت.

۸. سرمه نکشیدن و دارو در چشم و گوش نریختن.

۹. پرهیز از مسواک با چوب تر.

۱۰. اجتناب از بوییدن مشک، ریحان و گل نرجس، ولی دیگر عطرها مانعی ندارد.

۱۱. اگر آب در دهان جمع شد، بیرون بریزد.

۱۲. ترک ملاعبه با همسر واستراحت زیر یک لحاف، مگر اینکه حایلی در بین باشد.

۱۳. ترک مضمضه و استنشاق، جز در وضو و پرهیز از چشیدن خوردنی و آشامیدنی.

۱۴. نپوشیدن جامه تر.

۱۵. ننشستن بانوان در آب.

۱۶. مکتوم داشتن روزه، برای پرهیز از عُجب و ریا.

۱۷. ترک جویدن آدامس.

۱۸. ترک حقنه با جامد، و حقنه با مایع را بسیاری از فقها مفطر می دانند.

۱۹. ترک مسافرت، مگر سفرهای زیارتی و امثال آن.

۲۰. دوری از مجالس لهو و لعب و سرگرمی های ناپسند، همیشه، به ویژه در ماه رمضان.

باب اول: اعمال شبهای ماه مبارک رمضان

اشاره

باب اول: اعمال شبهای ماه مبارک رمضان

آداب افطار

اشاره

شیخ صدوق با سلسله اسنادش از امام صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: اگر جماعتی در انتظار شخص روزه دار باشند که اگر مشغول نماز «مغرب و عشا» شود آنها را از افطار باز می دارد، همراه آنها افطار کند، در غیر این صورت اوّل نماز بخواند، سپس افطار نماید.(۱)

سید ابن طاووس از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم روایت کرده که فرمود: هر کس با خرمای حلال افطار کند، ثواب نمازش به چهارصد برابر افزایش می یابد.(۲)

امام باقر علیه السلام فرمود: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم همواره با «أسودان» افطار می کرد. پرسیدند: منظور از أسودان چیست؟ فرمود: خرما و آب، رطب وآب.(۳)

امام صادق علیه السلام فرمود: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در فصل خرما، با خرما افطار می کرد و در فصل رطب، با رطب افطار می نمود.(۴)

و در حدیث دیگر فرمود: حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم به هنگام افطار، افطار خود را با حلوا آغاز می کرد، اگر حلوا نبود با شکر طبیعی، یا چند عدد خرما، اگر هیچ کدام نبود با آب نیم گرم، و می فرمود:

کبد و معده را پاک می کند، دهان را خوشبو می کند، دندانها را نیرو می دهد، چشم را قدرت داده، بینایی را افزایش می دهد، گناهان را شستشو می کند، رگهای ملتهب را آرامش می دهد، صفرای فزاینده را کاهش می دهد، بلغم را قطع می کند، حرارت معده را خاموش می کند و سر درد را از بین می برد.(۵)

در حدیث دیگر فرمود: افطار کردن با آب گناهان دل را شستشو می دهد.(۶)

امام باقر علیه السلام می فرمود: امیر مؤمنان علیه السلام دوست می داشت که با شیر افطار کند.(۷)

۱- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۸۱.

۲- سید ابن طاووس، إقبال الأعمال، ج۱، ص۲۴۲.

۳- شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج۴، ص۱۹۸.

۴- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۵۳، ح۵ و۶.

۵- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۵۲، ح۴.

۶- شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج۴، ص۱۹۹.

۷- شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج۴، ص۱۹۹.

دعا به هنگام افطار

از امـام زین العابـدین علیه السـلام روایت شـده که فرمود: کسـی که به هنگام سـحر و افطار سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القـدر» را تلاوت کند، در میان آن دو همانند کسی باشد که در راه خدا، به خون خود آغشته باشد.(۱)

در ده ها حـدیث امر شـده که پیش از طعام بسم اللّه بگویـد تا شـیطان از او دور شود و بعد از غذا و در بین غذا، یعنی برای هر لقمه ای حمد خدا به جای آورد.(۲)

امام صادق علیه السلام فرمود: رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم خطاب به امیر مؤمنان علیه السلام فرمود:

یا اباالحسن، اینک ماه رمضان فرا رسیده، دعاهای خود را پیش از افطار قرار بده، که جبرئیل نزد من آمد و گفت:

یا محمّـد! هر کس این دعا را در ماه رمضان پیش از افطار بخوانـد، خداونـد دعایش را مستجاب گردانـد، نماز و روزه اش را قبول کنـد، و ده دعای او را به اجابت رسانـد، گناهانش را بیامرزد، غمهایش را بزدایـد، اندوهش را برطرف سازد، حوائجش را برآورده نماید، به آرزوهایش برساند، اعمالش را با اعمال پیامبران و صدّیقان بالا برد و در روز رسـتاخیز در حالی وارد محشر شود که چهره اش همانند ماه شب چهارده می درخشد.

پس گفتم: ای جبرئیل آن دعا کدام است؟ گفت: بگو:

«اللّهُمَّ رَبَّ النُّورِ الْعَظیم، وَرَبَّ الْکُرْسِیِّ الرَّفیعِ، وَرَبَّ الْبَحْرِ الْمَسْجُورِ، وَرَبَّ الشَّفْعِ الْکَبیرِ، وَالنُّورِ الْعَزیزِ، وَرَبَّ التَّوْراهِ وَالاْنْجیلِ وَالزَّبُورِ، وَالْفُرْقانِ الْعَظیمِ اَ نْتَ اِلهُ مَنْ فِی السَّماواتِ، وَاِلهُ مَنْ فِی الأَرْضِ، لا اِلهَ فیهِما غَیْرُکَ، وَاَنْتَ جَبّارُ مَنْ فِی السَّماواتِ، وَجَبّارُ مَنْ فِی الأَرْضِ لا جَبّارَ فیهِما غَیْرُکَ، اَنْتَ مَلِکُ مَنْ فِی السَّماواتِ، وَمَلِکُ مَنْ فِی الأَرْضِ، لا مَلِکَ فیهِما غَیْرُکَ، اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْکَبیرِ، ونُورِ وَجْهِکَ الْمُنیرِ وَبِمُلْکِکَ الْقَدیمِ، یا حَیُّ یا قَیُّومُ،

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۴۱.

۲- شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج ۲۴، ص ۳۴۸ ۳۵۷.

یـا حَیُّ یـا قَیُّومُ، یـا حَیُّ یـا قَیُّومُ، اَسْاَلُـکَ بِاسْـمِکَ الَّذی اَشْـرَقَ بِه کُـلُّ شَـیْءٍ، وَبِاسْـمِکَ الَّذی اَشْرَقَتْ بِهِ السَّمـاواتُ وَالاَْرْضُ وَبِاسْمِکَ الَّذی صَلُحَ بِهِ الاَْوَّلُونَ، وَبِه یَصْلُحُ الاْخِرُونَ، یا حَیّا قَبْلَ کُلِّ حَیٍّ، وَیا حَیّا بَعْدَ کُلِّ حَیٍّ، وَیا حَیُّ لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ صَلِّ عَلی مُحمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی ذُنُـوبی، وَاجْعَـلْ لی مِـنْ اَمْری یُسْـرا وَفَرَجـا قَریبـا، وَثَبِّتْنی عَلی دیـنِ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَعلی هُـدی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَعلی سُنَّهِ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ [عَلَیْهِ وَ] عَلَیْهِمُ السَّلامُ وَاجْعَـلْ عَمَلی فِی الْمَرْفُوعِ الْمُتَقَبَّلِ، وَهَبْ لی کَمـا وَهَبْتَ لاَِوْلِیائِـکَ وَاَهْـلِ طاعَتِـکَ، فَاِنّی مُؤْمِنٌ بِکَ، وَ مُتَوَکِّلٌ عَلَیْکَ، مُنیبٌ اِلَیْکَ مَعَ مَصـیری اِلَیْکَ، وَتَجْمَعُ لی وَلاَِهْلی وَلِوَلَـدِی الْخَیْرَ کُلَّهُ، وَتَصْـرِفُ عَنّی وَعَنْ وَلَـدِی وَاَهْلی الشَّرَّ کُلَّهُ، اَنْتَ الْحَنّانُ الْمَنّانُ بَـدیعُ السَّمـاواتِ وَالاَْرْضِ، تُعْطِی الْخَیْرَ مَنْ تَشاءُ، وَتَصْـرِفُهُ عَمَّنْ تَشاءُ، فَامْنُنْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۱)

امـام صـادق علیه السـلام فرمود: هنگـامی که در مـاه رمضان روزه گرفتی به هنگام افطار بگو: «اَلْحَمْـدُ للّه ِ الَّذی اَعانَنا فَصُـمْنا، وَرَزَقَنا فَاَفْطَرْنا اَللّهُمَّ تَقَبَّلْهُ مِنّا، وَاَعِنّا عَلَیْهِ، وَسَـلِّمْنا فیهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، الْحَمْدُ للّه ِ الَّذی قَضی عَنِّی یَوْما مِنْ شَهْرِ رَمَضانَ».(۲)

امام رضا علیه السلام فرمود: هر کس به هنگام افطار بگوید:

«اَللّهُمَّ لَکَ صُمْنا بِتَوْفیقِکَ، وَعَلی رِزْقِکَ اَفْطَرْنا بِاَمْرِکَ، فَتَقَبَّلْهُ مِنّا وَاغْفِرْ لَنا، اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ» پس خداوند آنچه نقصان به سبب گناهانز گناهان بیرون آید همانند روزی که از مادر متولد شده است.(۳)

امام باقر علیه السلام فرمود: حضرت علی علیه السلام به هنگام افطار به دو زانو می نشستند، چون سفره را می نهادند عرضه می داشت:

«اَللّهُمَّ لَکَ صُمْنا، وَ عَلی رِزْقِکَ اَفْطَرْنا، فَتَقَبَّلْهُ مِنّا، اِنَّکَ اَنْتَ السَّمیعُ الْعَلیمُ».(۴)

حضـرت امام مجتبی علیه السلام می فرمود: برای هر شخص روزه داری به هنگام افطار دعای مستجابی است، پس در لقمه اول بگو:

«بِسْمِ اللّه ِ [اَللّهُمَّ] یا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ اِغْفِرْ لی».(۵)

و در حدیث دیگری فرمود: بگو:

«بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ یا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ اِغْفِرْ لی».

پس هر کس آن را به هنگام افطار بگوید آمرزیده می شود.

امام صادق علیه السلام فرمود: رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم به هنگام افطار می گفت:

«اَللّهُمَّ لَکَ صُمْنا، وَعَلی رِزْقِکَ اَفْطَرْنا، فَتَقَبَّلْهُ مِنّا، ذَهَبَ الظَّمَأَ وَابْتَلَّتِ الْعُرُوقُ، وَبَقِیَ الْاَجْرُ».(۶)

از امام کاظم علیه السلام روایت شده که فرمود: به هنگام افطار بگو:

«اَللّهُمَّ لَکَ صُمْتُ وَ عَلی رِزْقِکَ اَفْطَرْتُ وَ عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ»

تا عطا شود به تو ثواب هر کسی که در آن روز روزه گرفته است.(۷)

براساس روایات فراوان چند چیز موجب خوشبویی دهان می شود:

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۳۹.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۳۹.

۳- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۴۰.

۴- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۴۴۲۴۶.

۵- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۴۴۲۴۶.

۶- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۴۴۲۴۶.

۷- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۴۴۲۴۶.

۱) شستن دهان.(۱)

۲) مسواک کردن.(۲)

۳) انار خوردن.(۳)

اعمال مشترک شبهای ماه رمضان

اشاره

براساس روایتی که سید ابن طاووس نقل کرده در همه شبهای طاق (فرد) از ماه رمضان غسل کردن مستحب است.(۴)

آقا رضا همدانی از روایتی استظهار کرده که در همه شبهای ماه رمضان غسل مستحب می باشد.(۵)

علامه مجلسی می فرماید: در روایتی وارد شده است که در جمیع ماه در هر شب غسل مستحب است.(۶)

از امام صادق علیه السلام روایت شده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در دهه آخر ماه رمضان، در هر شب غسل می کرد.(۷)

در شب اول، شب نیمه، شبهای هفدهم، نوزدهم، بیست و یکم، بیست و سوم، بیست و چهارم، بیست و هفتم، بیست و نهم، شب آخر و شب عید فطر تأکید بیشتری شده است.

ابن عباس گوید: به محضر رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم عرضه داشتم: خوشا به حال کسی که شب قدر را درک کند، فرمود: آیا نمازی را به تو تعلیم نکنم که اگر آن را بخوانی شب قدر را درک کنی؟ بلکه هر شب پاداش درک بیست شب قدر و افزون بر آن را داشته باشی؟ گفتم: آری تعلیم فرمایید، فرمود: در هر شب از شبهای ماه

۱- شیخ صدوق، الخصال، ج۲، ص۶۱۱.

۲- مجلسی، بحارالانوار، ج۲۲، ص۳۱۲.

۳- مجلسی، بحارالانوار، ج۶۶، ص۱۶۳.

۴- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۵۱.

۵- همدانی، مصباح الفقیه، ج۶، ص۲۷.

۶- مجلسی، زادالمعاد، ص۱۰۷.

۷- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۵۹.

رمضـان بعـد از نماز عشا پیش از نماز وتر، چهار رکعت با یک سـلام می خوانی، در هر رکعت بعـد از حمـد، سه مرتبه «قل یا أیّها الکافرون» و سه مرتبه «قل هو اللّه أحد» می گویی، و بعد از سلام سیزده مرتبه «استغفراللّه» می گویی.

سوگنـد به خدایی که مرا به حق برانگیخت، هر کس این نماز را به این شـکل بخواند و در آخر آن سـیزده بار تسبیح بگوید و سیزده بـار اسـتغفار کنـد، شب قـدر را درک می کنـد و در روز قیـامت در مـورد هفتصـد هزار تن از امّت من شـفاعت کنـد و خداوند او را بیامرزد و پدر و مادرش را نیز بیامرزد.

در کتـاب «عمـل سه مـاهه» مرحوم فشـارکی آمـده است که هر کس در هر شب از شـبهای ماه مبارک رمضان دو رکعت نماز بخوانـد، در هر زمان از اول شب تا طلوع فجر، در هر رکعتی بعـد از حمـد سه مرتبه «قل هو اللّه أحـد» بخوانـد و بعـد از سـلام هفتاد مرتبه «استغفراللّه» بگوید، هفتاد هزار گناهش آمرزیده می شود.

از امیر مؤمنـان علیه السـلام روایت شـده که پیـامبر اکرم شـش مرتبه سوگنـد یـاد کردنـد که هر کس این نمـاز را به جـا آورد خداوند منّان به هشتاد هزار فرشته فرمان دهد که برای این شخص حسنات بنویسند و سیّئات او را محو کنند و درجات او را بالا برند تا رمضان آینده، و برای او در بهشت قصرها بسازند و درختها غرس نمایند و ثواب هفتاد هزار حج و هفتاد هزار بنده آزاد کردن عطا کنند.

و در بعضی از کتب دعا(۱) این تسبیحات مذکور است که پس از این نماز بخوانند:

«سُبْحانَ مَنْ هُوَ حَفیظٌ لا یَغْفُلُ، سُبحانَ مَنْ هُوَ رَحیمٌ لا یَعْجَلُ، سُبْحانَ مَنْ هُوَ قائِمٌ لا یَسْهُو، سُبْحانَ مَنْ هُوَ دائِمٌ لا یَلْهُو سپس هفت مرتبه بگوید: سُبْحَانَ اللّه ِ وَ الْحَمْدُللّه ِ وَ لا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُوَ اللّه ُاَکْبَرُ سُبْحانَکَ سُبْحانَکَ سُبْحانَکَ، یا عَظیمُ اِغْفِرْ لِیَ الذَّنْبَ الْعَظیمَ»

وبعد از آن ده مرتبه صلوات بر پیغمبر و آل او بفرستد.

۱- مفاتیح الجنان، محدّث قمی، ص۳۲۲.

برای درک شب قدر و پی بردن به جایگاه رفیع آن، امام باقر علیه السلام فرموده که در هر شب از شبهای ماه رمضان یکصد بار سوره مبارکه «دخان» تلاوت شود.(۱)

امام صادق علیه السلام فرمود: هر کس در شب بیست و سوم ماه رمضان هزار مرتبه سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» را بخواند، به یقین کامل در حق ما می رسد.(۲)

در هر شب از ماه

در نوادر راوندی آمده است: هر کس در شب اول ماه رمضان سوره «إنّا فتحنا لک فتحا مبینا» را تلاوت کند تا ماه رمضان سال آینده از بلاها مصون و محفوظ می ماند.(۳)

یکی از مهم ترین اعمال ماه رمضان خواندن دعای افتتاح در همه شبهای ماه رمضان است که از ناحیه مقدّسه حضرت بقیّه اللّه ارواحنا فداه، توسّط نایب دوم آن حضرت صادر شده است. که به شیعیان نوشتند در هر شب ماه رمضان این دعا را بخوانند که دعای این ماه را ملائکه می شنوند و برای صاحبش استغفار می کنند و اینک متن دعاء:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَفْتَتِحُ الثَّناءَ بِحَمْدِکَ، وَاَ نْتَ مُسَدِّدٌ لِلصَّوابِ بِمَنِّکَ [وَ [اَیْقَنْتُ اَنَّکَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ فی مَوْضِعِ الْعَفْوِ وَالرَّحْمَهِ، وَاَشَدُّ الْمُعاقِبینَ فی مَوْضِعِ النَّکالِ وَالنَّقِمَهِ، وَاَعْظَمُ الْمُتَجَبِّرینَ فی مَوْضِعِ الْکِبْریاءِ وَالْعَظَمَهِ اَللّهُمَّ اَذِنْتَ لی فی دُعائِکَ وَمَسْاَلَتِکَ، فَاسْمَعْ یا سَمیعُ مِدْحَتی وَاَجِبْ یا رَحیمُ دَعْوَتی، وَاَقِلْ یا غَفُورُ عَثْرَتی. فَکَمْ یا اِلهی مِنْ کُرْبَهٍ قَدْ فَرَّجْتَها، وَهُمُوم قَدْ کَشَفْتَها، وَعَثْرَهٍ قَدْ اَقَلْتَها، وَرَحْمَهٍ قَدْ نَشَرْتَها، وَحَلْقَهِ بَلاءٍ قَدْ فَکَکْتَها اَلْحَمْدُللّهِ الَّذی لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَهً وَلا وَلَدا، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَریکٌ فِی الْمُلْکِ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ

۱- کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۲۵۲.

۲- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج۳، ص ۱۰۰.

۳- مجلسی، بحارالانوار، ج۹۶، ص ۳۵۰.

مِنَ الـذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبيرا، اَلْحَمْدُلِلّهِ بِجَميعِ مَحامِدِه كُلِّها عَلى جَميعِ نِعَمِه كُلِّها اَلْحَمْدُ لِلّهِ الَّذى لا مُضادَّ لَهُ فى مُلْكِه، وَلا مُنازِعَ لَهُ فى اَمْرِه اَلْحَمْدُ لِلّهِ الَّذى لا شَريكَ لَهُ فى خَلْقِه، وَلا شَبيهَ لَهُ فى عَظَمَتِه اَلْحَمْدُ لِلّهِ الْفاشى فِى الْخَلْقِ اَمْرُهُ وَحَمْدُهُ، الظّاهِرِ بِالْكَرَمِ مَجْدُهُ الْباسِطِ بِالْجُودِ يَدَهُ، الَّذى لا تَنْقُصُ خَزائِنُهُ، وَلا تَزيدُهُ كَثْرَةُ الْعَطاءِ اِلاّ جُودا وَكَرَما، اِنَّهُ هُوَ الْعَزيزُ الْوَهّابُ. اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَ لُكَ قَليلاً مِنْ كَثيرٍ مَعَ حاجَةٍ بى اِلَيْهِ عَظيمَةٍ، وَغِناكَ عَنْهُ قَديمٌ، وَهُوَ عِنْدى كَثيرٌ، وَهُوَ عَلَيْكَ سَهْلٌ يَسيرٌ.

اَللّهُمَّ اِنَّ عَفْوَكَ عَنْ ذَنْبى، وَتَجاوُزَكَ عَنْ خَطيئَتى، وَصَفْحَكَ عَنْ ظُلْمى، وَسِتْرَكَ عَنْ قَبيحِ عَمَلى، وَحِلْمَكَ عَنْ كَثيرِ جُرْمى، عِنْدَما كانَ مِنْ خَطَأى وَعَمْدى، اَطْمَعَنى فى اَنْ اَسْاَلَكَ ما لا اَسْتَوجِبُهُ مِنْكَ الَّذى رَزَقْتَنى مِنْ رَحْمَتِكَ، وَاَرَيْتَنى مِنْ قُدْرَتِكَ، وَعَرَّفْتَنى مِنْ اِجابَتِكَ فَصِرْتُ اَدْعُوكَ امِنا، وَاَسْاَ لُكَ مُسْتَأْنِسا، لا خائِفا وَلا وَجِلاً، مُدِلاًّ عَلَيْكَ فيما قَصَدْتُ فيهِ اِلَيْكَ، فَاِنْ اَبْطَاَ عَنّى عَتَبْتُ بِجَهْلى عَلَيْكَ، وَلَعَلَّ الَّذى اَبْطَاَ عَنّى هُوَ خَيْرٌ لى لِعِلْمِكَ بِعاقِبَةِ الْاُمُورِ، فَلَمْ اَرَمَوْلىً كَريما اَصْبَرَ عَلى عَبْدٍ لَئيمٍ مِنْكَ عَلَىَّ، يا رَبِّ اِنَّكَ تَدْعُونى فَاُوَلّى عَنْكَ، وَتَتَحَبَّبُ اِلَىَّ فَاَتَبَغَّضُ اِلَيْكَ، وَتَتَوَدَّدُ اِلَىَّ فَلا اَقْبَلُ مِنْكَ، كَاَنَّ لِىَ التَّطَوُّلَ عَلَيْكَ، فَلَمْ يَمْنَعْكَ ذلِكَ مِنَ الرَّحْمَهِ لى، وَالْاِحْسانِ اِلَىَّ، وَالتَفَضُّلِ عَلَىَّ بِجُودِكَ وَكَرَمِكَ فَارْحَمْ عَبْدَكَ الْجاهِلَ، وَجُدْ عَلَيْهِ بِفَضْلِ اِحْسانِكَ، اِنَّكَ جَوادٌ كَريمٌ.

اَلْحَمْدُلِلّهِ مالِكِ الْمُلْكِ، مُجْرِى الْفُلْكِ، مُسَخِّرِ الرِّياحِ، فالِقِ الْاِصْباحِ دَيّانِ الدّينِ ، رَبِّ الْعالَمينَ. اَلْحَمْدُلِلّهِ عَلى حِلْمِه بَعْدَ عِلْمِه، وَالْحَمْدُلِلّهِ عَلى عَفْوِه بَعْدَ قُدْرَتِه وَالْحَمْدُلِلّه عَلى طُولِ اَناتِه فى غَضَبِه، وَهُوَ قادِرٌ عَلى ما

يُريدُ. اَلْحَمْدُلِلّهِ خالِقِ الْخَلْقِ، باسِطِ الرِّزْقِ، فالِقِ الاِْصْباحِ، ذِى الْجَلالِ وَالاِْكْرامِ وَالْفَضْلِ وَالاِْنْعامِ، الَّذى بَعُدَ فَلايُرى، وَقَرُبَ فَشَهِدَ النَّجْوى تَبارَكَ وَتَعالى، اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى لَيْسَ لَهُ مُنازِعٌ يُعادِلُهُ، وَلا شَبيهٌ يُشاكِلُهُ وَلا ظَهيرٌ يُعاضِدُهُ، قَهَرَ بِعِزَّتِهِ الاَْعِزّاءَ، وَتَواضَعَ لِعَظَمَتِهِ الْعُظَماءُ، فَبَلَغَ بِقُدْرَتِه ما يَشاءُ. اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى يُجيبُنى حينَ اُناديهِ، وَيَسْتُرُ عَلَىَّ كُلَّ عَوْرَةٍ وَاَ نَا اَعْصيهِ، وَيُعَظِّمُ النِّعْمَةَ عَلَىَّ فَلا اُجازيهِ فَكَمْ مِنْ مَوْهِبَةٍ هَنيئَةٍ قَدْ اَعْطانى وَعَظيمَةٍ مَخُوفَةٍ قَدْ كَفانى، وَبَهْجَةٍ مُونِقَةٍ قَدْ اَرانى، فَاُثْنى عَلَيْهِ حامِدا، وَاَذْكُرُهُ مُسَبِّحا

اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى لا يُهْتَكُ حِجابُهُ، وَلا يُغْلَقُ بابُهُ، وَلا يُرَدُّ سائِلُهُ وَلا يُخَيَّبُ امِلُهُ، اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى يُؤْمِنُ الْخائِفينَ ، وَيُنَجِّى الصّالِحينَ، وَيَرْفَعُ الْمُسْتَضْعَفينَ، وَيَضَعُ المُسْتَكْبِرينَ، وَيُهْلِكُ مُلُوكا وَيَسْتَخْلِفُ اخَرينَ وَالْحَمْدُلِلّهِ قاصِمِ الْجَبّارينَ، مُبيرِ الظّالِمينَ، مُدْرِكِ الْهارِبينَ، نَكالِ الظّالِمينَ، صَريخِ الْمُسْتَصْرِخينَ، مَوْضِعِ حاجاتِ الطّالِبينَ، مُعْتَمَدِ الْمُؤْمِنينَ، اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى مِنْ خَشْيَتِه تَرْعَدُ السَّماءُ وَسُكّانُها وَتَرْجُفُ الاَْرْضُ وَعُمّارُها، وَتَمُوجُ الْبِحارُ، وَمَنْ يَسْبَحُ فى غَمَراتِها اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى هَدانا لِهذا وَما كُنّا لِنَهْتَدِىَ لَوْلا اَنْ هَدانَا اللّهُ، اَلْحَمْدُلِلّهِ الَّذى يَخْلُقُ، وَلَمْ يُخْلَقْ، وَيَرْزُقُ وَلا يُرْزَقُ، وَيُطْعِمُ وَلا يُطْعَمُ، وَيُميتُ الاَْحْياءَ، ويُحْيِى الْمَوْتى، وَهُوَ حَىٌّ لا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ، وَاَمينِكَ وَصَفِيِّكَ، وَحَبيبِكَ وَخِيَرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ ، وَحافِظِ سِرِّكَ، ومُبَلِّغِ رِسالاتِكَ، اَفْضَلَ، وَاَحْسَنَ وَاَجْمَلَ، وَاَكْمَلَ، وَاَزْكى، وَاَ نْمى، واَطْيَبَ، وَاَطْهَرَ، وَاَسْنى، وَاَكْثَرَ ما صَلَّيْتَ وَبارَكْتَ، وَتَرَحَّمْتَ، وَتَحَنَّنْتَ، وَسَلَّمْتَ عَلى اَحَدٍ مِنْ عِبادِكَ وَاَنْبِيائِكَ

وَرُسُلِکَ وَصَفْوَتِکَ، وَاَهْلِ الْکَرامَهِ عَلَیْکَ مِنْ خَلْقِکَ.

اَللّهُمَّ [وَ] صَلِّ عَلی عَلِیٍّ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ، وَوَصِیِّ رَسُولِ رَبِّ الْعالَمینَ، عَبْدِکَ وَوَلِیِّکَ وَاَخی رَسُولِکَ، وَحُجَّتِکَ عَلی خَلْقِکَ، وَایَتِکَ الْکُبْری وَالنَّبَأِ الْعَظیم، وَصَلِّ عَلَی الصِّدّیقَهِ الطّاهِرَهِ فاطِمَهَ، سَیِّدَهِ نِساءِ الْعالَمینَ، وَصَلِّ عَلی سِبْطَیِ الرَّحْمَهِ وَاِمامَیِ الْهُدی، الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ، سَیِّدَیْ شَبابِ اَهْلِ الْجَنَّهِ. وَصَلِّ عَلی اَئِمَّهِ الْمُسْلِمینَ، عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَمُوسی بْنِ جَعْفَرٍ، وَعَلِیِّ بْنِ مُوسی، وَمَحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسنِ بْنِ عَلِیٍّ، وَالْخَلَفِ الْهادِی الْمَهْدِیِّ حُجَجِکَ عَلی عِبادِکَ، وَاُمَنائِکَ فی بِلادِکَ، صَلاهً کَثیرَهً دائِمَهً. اَللّهُمَّ وَصَلِّ عَلی وَلِیِّ اَمْرِکَ، الْقائِمِ الْمُؤَمَّلِ، وَالْعَدْلِ الْمُنْتَظَرِ وَحُفَّهُ بِمَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ ، وَاَیِّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ، یا رَبَّ الْعالَمینَ، اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ الدّاعِیَ اِلی کِتابِکَ، وَالْقائِمَ بِدینِکَ اِسْتَخْلِفْهُ فِی الْاَرْضِ کَما اسْتَخْلَفْتَ الَّذینَ مِنْ قَبْلِه، مَکِّنْ لَهُ دینَهُ الَّذِی ارْتَضَیْتَهُ لَهُ، اَبْدِلْهُ مِنْ بَعْدِ خَوفِهِ اَمْنا، یَعْبُدُکَ لا یُشْرِکُ بِکَ شَیْئا، اَللّهُمَّ اَعِزَّهُ وَاَعْزِزْ بِه، وَانْصُرْهُ وَانْتَصِرْ بِه، وَانْصُرْهُ نَصْرا عَزیزا، وَافْتَحْ لَهُ فَتْحا یَسیرا، وَاجْعَلْ لَهُ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطانا نَصیرا، اَللّهُمَّ اَظْهِرْ بِه دینَکَ وَسُنَّهَ نَبِیِّکَ، حَتّی لا یَسْتَخْفِیَ بِشَیْءٍ مِنَ الْحَقِّ مَخافَهَ اَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ.

اَللّهُمَّ اِنّا نَرْغَبُ اِلَیْکَ فی دَوْلَهٍ کَریمَهٍ، تُعِزُّ بِهَا الْاِسْلامَ وَاَهْلَهُ، وَتُذِلُّ بِهَا النِّفاقَ وَاَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فیها مِنَ الدُّعاهِ اِلی طاعَتِکَ، وَالْقادَهِ اِلی سَبیلِکَ، وَتَرْزُقُنا بِها کَرامَهَ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ، اَللّهُمَّ ما عَرَّفْتَنا مِنَ الْحَقِّ فَحَمِّلْناهُ، وَما قَصُرْنا عَنْهُ فَبَلِّغْناهُ، اَللّهُمَّ الْمُمْ بِه شَعْثَنا، وَاشْعَبْ بِه صَدْعَنا، وَارْتُقْ بِه فَتْقَنا، وَکَثِّرْ بِه قِلَّتَنا، وَاَعْزِزْ بِه ذِلَّتَنا، وَاَغْنِ بِه عائِلَنا، وَاقْضِ بِه عَنْ مَغْرَمِنا، وَاجْبُرْ بِه

فَقْرَنا وَسُدَّ بِه خَلَّتَنا، وَيَسِّرْ بِه عُسْرَنا، وَبَيِّضْ بِه وُجُوهَنا، وَفُكَّ بِه اَسْرَنا وَاَ نْجِحْ بِه طَلِبَتَنا، وَاَ نْجِزْ بِه مَواعيدَنا، وَاسْتَجِبْ بِه دَعْوَتَنا، وَاَعْطِنا بِه سُؤْلَنا، وَبَلِّغْنا بِه مِنَ الدُّنْيا وَالْاخِرَهِ امالَنا، وَاَعْطِنا بِه فَوقَ رَغْبَتِنا يا خَيْرَ الْمَسْؤُولينَ، وَاَوْسَعَ الْمُعْطينَ، اِشْفِ بِه صُدُورَنا، وَاَذْهِبْ بِه غَيْظَ قُلُوبِنا، وَاهْدِنا بِه لِما اخْتُلِفَ فيهِ مِنَ الْحَقِّ بِاِذْنِكَ، اِنَّكَ تَهْدى مَنْ تَشاءُ اِلى صِراطٍ مُسْتَقيم، وَانْصُرْنا بِه عَلى عَدُوِّكَ وَعَدُوِّنا، اِلهَ الْحَقِّ امينَ، اَللّهُمَّ اِنّا نَشْكُوا اِلَيْكَ فَقْدَ نَبِيِّنا وَغَيْبَهَ وَلِيِّنا، وَكَثْرَهَ عَدُوِّنا، وَقِلَّهَ عَدَدِنا وشِدَّهَ الْفِتَنِ بِنا، وَتَظاهُرَ الزَّمانِ عَلَيْنا، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِه وَاَعِنّا عَلى ذلِكَ بِفَتْحٍ مِنْكَ تُعَجِّلُهُ، وَبِضُرٍّ تَكْشِفُهُ، وَنَصْرٍ تُعِزُّهُ، وَسُلْطانِ حَقٍّ تُظْهِرُهُ وَرَحْمَهٍ مِنْكَ تُجَلِّلُناها، وَعافِيَهٍ مِنْكَ تُلْبِسُناها، بِرَحْمَتِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ».(۱)

و اين دعا از حضرت صادق عليه السلام روايت شده كه هرشب اين ماه بخوانند:

«اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُكَ اَنْ تَجْعَلَ فيما تَقْضى وَتُقَدِّرُ مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُوم فِى الْاَمْرِ الْحَكيم، مِنَ الْقَضاءِ الَّذى لا يُرَدُّ وَلا يُبَدَّلُ، اَنْ تَكْتُبَنى مِنْ حُجّاجِ بَيْتِكَ اَلْحَرام، اَلْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، اَلْمَشْكُورِ سَعْيُهُمْ، اَلْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، اَلْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَيِّئاتُهُمْ، وَاَنْ تَجْعَلَ فيما تَقْضى وَتُقَدِّرُ اَنْ تُطيلَ عُمْرى فى خَيْرٍ وَعافِيَهٍ، وَتُوَسِّعَ فى رِزْقى، وَتَجْعَلَنى مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِه لِدينِكَ، وَلا تَسْتَبْدِلَ بى غَيْرى».(۲)

وايضاً منقولست كه در هر شب اين ماه اين دعا را بخوانند:

«اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُكَ فيما تَقْضى وَتُقَدِّرُ مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُومِ (وَفيما تُفْرَقُ) مِنْ الْاَمْرِ الْحَكيمِ، فِى الْقَضاءِ الَّذى لا يُرَدُّ وَلا يُبَدَّلُ، اَنْ تَكْتُبَنى مِنْ حُجّاجِ

۱- شيخ طوسى، مصباح المتهجّد، ص۵۷۷.

۲- صحيفه صادقيه، ص۴۲۱، دعاى ۵۱۸ .

بَیْتِکَ الْحَرام، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ (مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُومِ فِی الْاَمْرِ الْحَکیمِ، فِی الْقَضاءِ الَّذی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَ) اَنْ تُطیلَ عُمْری (وَاَنْ تُوَسِّعَ لی فی رِزْقی، وَاَنْ تَفُکَّ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ)».(۱)

از دعاهایی که شایسته است در هر شبی از شبهای ماه رمضان خوانده شودبَیْتِکَ الْحَرامِ وَ قَتْلاً فی سَبیلِکَ فَوَفِّقْ لَنا، وَ صالِحَ الدُّعاءِ وَ الْمَسْئَلَهِ فَاسْتَجِبْ لَنا، وَ اِذا جَمَعْتَ الْاَوَّلِینَ وَ الْآخِرینَ یَوْمَ الْقِیامَهِ فَارْحَمْنا، وَ بَراءَهً مِنَ النّارِ فَاکْتُبْ لَنا، وَ فِی جَهَنَّمَ فَلا تَغُلَّنا، وَ فِی عَذابِکَ وَ هَوانِکَ فَلا تَبْتَلِنا، وَ مِنَ الزَّقُّومِ وَ الضَّریعِ فَلا تُطْعِمْنا، وَ مَعَ الشَّیاطِینَ فَلا تَجْمَعْنا، وَ فِی النّارِ عَلی وُجُوهِنا فَلا تَکْبُبْنا وَ مِنْ ثِیابِ النّارِ وَ سَرابیلِ الْقَطِرانِ فَلا تُلْبِسْنا، وَ مِنْ کُلِّ سُوءٍ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ بِحَقِّ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ فَنَجِّنا».(۲)

دعای دیگری در هر شبی از شبهای ماه رمضان خوانده می شود و موجب می شود که گناهان چهل ساله انسان آمرزیده گردد، و اینک متن دعاء:

«اَللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْانَ وَ افْتَرَضْتَ عَلی عِبادِکَ فِیهِ

۱- سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص۱۴۴ و۱۴۳.

۲- سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص۱۴۴ و۱۴۳.

الصِّیامَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فِی عامِی هذا وَ فِی کُلِّ عامٍ وَ اغْفِرْ لی تِلْکَ الذُّنُوبَ الْعِظامَ فَاِنَّهُ لا یَغْفِرُها غَیْرُکَ یا رَحْمنُ یا عَلاّمُ».(۱)

کیفیت خواندن هزار رکعت نافله در شبهای ماه رمضان

ترتیب خواندن هزار رکعت نماز مستحبی در شبهای ماه مبارک رمضان، براساس آنچه شیخ طوسی در کتاب «مصباح المتهجّد» نقل فرموده به این قرار می باشد: از شب اول تا بیستم، هر شب بیست رکعت.

و از شب بیست و یکم تا سی ام هر شب سی رکعت.

در شبهای قدر (نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم) هر شب صد رکعت.

که مجموعا هزار رکعت می باشد.

امّا دعاهایی که به جهت بعد از هزار رکعت نافله مذکور رسیده بنابر آنچه در مصباح و تهذیب و اقبال نقل شده.

در اقبال این دعا از حضرت عسکری علیه السلام روایت شده که بعد از هر دو رکعت از نوافل ماه رمضان بخوانند و این است:

«اَللّهُمَّ اجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ مِنَ الاْمْرِ الْمَحْتُوم، وَفیما تَفْرُقُ مِنَ الاْمْرِ الْحَکیم فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ اَنْ تَجْعَلَنی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، اَلْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، اَلْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، وَاَسْاَلُکَ اَنْ تُطیلَ عُمْری فی طاعَتِکَ، وَتُوَسِّعَ لی فی رِزْقی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ».

۱) از شب اول تا شب بیستم رمضان المبارک هر شب بیست رکعت به شرحَ الْباطِنُ فَلَیْسَ دُونَکَ شَیْءٌ، وَاَنْتَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَدْخِلْنی فی کُلِّ خَیْرٍ اَدْخَلْتَ فیهِ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، وَاَخْرِجْنی مِنْ کُلِّ سُوءٍ اَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ».(۲)

و نیز بعد از این دو رکعت بخواند این دعا را که سیّد از کتاب محمّد بن فیه، وَاَعِنّی فِیهِ بِاَفْضَلِ عَوْنِکَ، وَوَفِّقْنی فیهِ لِطاعَتِکَ وَطاعَهِ رَسُولِکَ عَلَیْهِ وَ الِهِ السَّلامِ، وَ فَرِّغْنی فیهِ لِعِبادَتِکَ، وَدُعائِکَ وَتِلاوَهِ کِتابِکَ، وَاَعْظِمْ لی فیهِ الْبَرَکَهَ، وَ ارْزُقْنی فیهِ الْعافِیَهَ، وَاَصِحَّ لِی فیهِ بَدَنی، وَاَوْسِعْ فیهِ رِزْقی، وَاکْفِنی فیهِ ما اَهَمَّنی، وَاسْتَجِبْ فیهِ دُعائی، وَبَلِّغْنی فیهِ رَجائی،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاَذْهِبْ عَنّی فیهِ النُّعاسَ وَالْکَسَلَ وَالسَّأْمَهَ وَالْفَتْرَهَ، وَالْقَسْوَهَ وَالْغَفْلَهَ وَالْغِرَّهَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَجَنِّبْنی فیهِ الْعِلَلَ وَالاْسْقامَ، وَ الاْوْجاعَ وَ الاْشْغالَ وَالْهُمُومَ وَالاْحْزانَ،

۱- سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۱۴۴.

۲- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص ۵۴۳.

وَالاْعْراضَ وَالاْمْراضَ وَالْخَطايا وَالذُّنُوبَ، وَاصْرِفْ عَنّى فيهِ السُّوءَ وَالْفَحْشاءَ، وَالْجَهْدَ وَالْبَلاءَ وَالتَّعَبَ وَالْعَناءَ، اِنَّکَ سَميعُ الدُّعاءِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاَعِذْنى فيهِ مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجيمِ، وَهَمْزِهِ وَلَمْزِهِ، وَنَفْثِهِ وَنَفْخِهِ، وَوَسْوَسَتِهِ وَ مَكْرِهِ وَتَثْبيطِهِ وَ حيلَتِهِ وَحَبائِلِهِ وَخُدَعِهِ، وَاَمانِيِّهِ وَغُرُورِهِ، وَ خَيْلِهِ وَ رَجِلِهِ وَ شُرَكائِهِ وَ اَعْوانِهِ وَ اَحْزابِهِ وَ اَشْياعِهِ وَ اَتْباعِهِ وَ اَوْلِيائِهِ وَجَميعِ مَكائِدِهِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنى فيهِ تَمامَ صِيامِهِ، وَبُلُوغَ الاْمَلِ فيهِ وَفى قِيامِهِ، وَاسْتِكْمالَ ما يُرْضيكَ عَنّى صَبْراً وَاحْتِساباً، وَايماناً وَيَقيناً، ثُمَّ تَقَبَّلْ ذلِكَ مِنّى بِالاْضْعافِ الْكَثيرَهِ، والاْجْرِ الْعَظيمِ، يا رَبَّ الْعالَمينَ

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنى فيهِ الصِّحَّهَ وَ الْفَراغَ وَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ، وَ الْجِدَّ وَ الاْجْتِهادَ وَ التَّوْبَهَ وَ الْقُرْبَهَ وَالْقُوَّهَ وَالنَّشاطَ، وَالاْنابَهَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الرَّهْبَهَ وَ الرِّقَّهَ وَالْخُشُوعَ، وَ التَّضَرُّعَ وَ صِدْقَ النِّيَّهِ وَ الْوَجَلَ مِنْكَ وَ الرَّجاءَ لَكَ، وَالتَّوَكُّلَ عَلَيْكَ، وَالثِّقَهَ بِكَ، وَالْوَرَعَ عَنْ مَحارِمِكَ وَ صَلاحَ الْقَوْلِ وَمَقْبُولَ السَّعْىِ، وَمَرْفُوعَ الْعَمَلِ وَمُسْتَجابَ الدَّعْوَهِ، وَلا تَحُلْ بَيْنى وَبَيْنَ شَىْءٍ مِنْ ذلِكَ بِعَرَضٍ وَلا مَرَضٍ، وَلا سُقْمٍ، وَلا غَفْلَهٍ وَلا نِسْيانٍ، بَلْ بِالتَّعَهُّدِ وَالتَّحَفُّظِ لَكَ وَفيكَ، وَالرِّعايَهِ لِحَقِّكَ، وَالْوَفاءِ بِعَهْدِكَ وَوَعْدِكَ، يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاقْسِمْ لى اَفْضَلَ ما تَقْسِمُ لِعِبادِكَ الصّالِحينَ وَاَعْطِنى فيهِ اَفْضَلَ ما تُعْطى اَوْلِياءَكَ الْمُقَرَّبينَ الْمُؤْمِنينَ مِنَ الْهُدى وَ الرَّحْمَهِ وَالْمَغْفِرَهِ، وَ الْخَيْرِ وَالتَّحَنُّنِ وَالاْجابَهِ، وَالْعَوْنِ وَ الْغُنْمِ وَ الْعُمْرِ وَ الْعافِيَهِ وَ الْمُعافاتِ الدّائِمَهِ وَالْعِتْقِ مِنَ النّارِ وَالْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ وَخَيْرِ الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ وَ اصْرِفْ عَنّى شَرَّ الدُّنْيا وَ الاْخِرَهِ بِرَحْمَتِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ دُعائى فيهِ اِلَيْكَ واصِلاً وَ خَيْرَكَ اِلَيَّ فيهِ نازِلاً وَعَمَلى فيهِ مَقْبُولاً وَسَعْيى فيهِ مَشْكُوراً، وَذَنْبى فيهِ مَغْفُوراً، حَتّى يَكُونَ نَصيبى فيهِ الْاَكْثَرَ، وَحَظّى فيهِ الْاَوْفَرَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَوَفِّقْنى فيهِ لِلَيْلَةِ الْقَدْرِ عَلى اَفْضَلِ حالٍ، تُحِبُّ اَنْ يَكُونَ عَلَيْها اَحَدٌ مِنْ اَوْلِيائِكَ، وَاَرْضاها لَكَ، ثُمَّ اجْعَلْها لى خَيْراً مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، وَارْزُقْنى فيها اَفْضَلَ ما رَزَقْتَ اَحَداً مِمَّنْ بَلَّغْتَهُ اِيّاها وَاَكْرَمْتَهُ بِها، وَاْجعَلْنى فيها مِنْ عُتَقائِكَ وَطُلَقائِكَ مِنَ النّارِ، وَسُعَداءِ خَلْقِكَ اَغْنَيْتَهُمْ وَ اَوْسَعْتَ عَلَيْهِمْ فِى الرِّزْقِ وَ صُنْتَهُمْ مِنْ بَيْنِ خَلْقِكَ وَ لَمْ تَبْتَلِهِمْ وَ مِمَّنْ مَنَنْتَ عَلَيْهِم بِرَحْمَتِكَ وَ مَغْفِرَتِكَ وَ رَأْفَتِكَ وَ تَحَنُّنِكَ وَ اِجابَتِكَ وَ رِضاكَ وَ مَحَبَّتِكَ وَ عَفْوِكَ وَ عافِيَتِكَ وَ طَوْلِكَ وَ قُدْرَتِكَ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ بِرَحْمَتِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ،

اَللّهُمَّ رَبَّ الْفَجْرِ وَلَيالٍ عَشْرٍ، وَربَّ شَهْرِ رَمَضانَ، وَما اَنْزَلْتَ فيهِ مِنَ الْقُرآنِ، وَرَبَّ جَبْرَئيلَ وَميكائيلَ وَاِسْرافيلَ وَعِزْرائيلَ، وَربَّ اِبْراهيمَ وَاِسْماعيلَ وَاِسْحقَ وَيَعْقُوبَ وَ الْاَسْباطِ، وَربَّ مُوسى وَ عيسى، وَ جَميعِ النَّبِيّينَ وَربَّ مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِيّينَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنِى مِنْ اَنْصارِ رَسُولِكَ وَ الِ رَسُولِكَ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلامُ وَ اَتْباعِهِمْ فِى الدُّنْيا وَ الْاخِرَهِ وَ اَسْأَلُكَ بِحَقِّهِمْ عَلَيْكَ وَبِحَقِّكَ الْعَظيمِ، لَمّا نَظَرْتَ اِلَيَّ نَظْرَةً رَحيمَةً مِنْكَ تَرْضى بِها عَنّى رِضىً لا تَسْخَطُ عَلَيَّ بَعْدَهُ اَبَداً، وَاَعْطَيْتَنى جَميعَ سُؤْلى وَرَغْبَتى وَاُمْنِيَّتى وَاِرادَتى، وَاصْرِفْ عَنّى جَمْيعَ ما اَكْرَهُ وَ اَحْذَرُ وَ اَخافُ عَلى نَفْسى وَما لا اَخافُ، وَعَنْ اَهْلى وَمالى وَذُرِّيَّتى، اِلهى اِلَيْكَ فَرَرْتُ مِنْ ذُنُوبِى فَاوِنى تائِباً، فَتُبْ عَلَيَّ مُسْتَغْفِراً، فَاغْفِرْ لِى مُتَعَوِّذاً، فَاَعِذْنِى مُسْتَجيراً، وَاَجِرْنى مُسْتَسْلِماً، فَلا تَخْذُلْنِى راهِباً، فَآمِنّى راغِباً، فَشَفِّعْنى سائِلاً، فَاَعْطِنى مُصَدِّقاً

فَتَصَدَّقْ عَلَيَّ مُتَضَرِّعاً اِلَيْکَ فَلا تُخَيِّبْنِی یا قَرِیبُ یا مُجِیبُ، عَظُمَتْ ذُنُوبی وَ جَلَّتْ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بی ما اَنْتَ اَهْلُهُ وَ لا تَفْعَلْ بی ما اَنَا اَهْلُهُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْزِلْ عَلَيَّ وَ عَلی والِدَيَّ وَ اَهْلِ بَيْتی وَ اَهْلِ حُزانَتِی وَ اِخْوانِیَ الْمُؤْمِنینَ وَ الْمُؤْمِناتِ مِنْ رِزْقِکَ وَ رَحْمَتِکَ وَ سَکِينَتِکَ وَ مَحَبَّتِکَ وَ تَحَنُّنِکَ وَ رِزْقِکَ الْواسِعِ الْهَنِیءُ الْمَرِیُ ما تَجْعَلُهُ صَلاحاً لِدُنْيانا وَ اخِرَتِنا یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ

اَللّهُمَّ وَ ما کانَتْ لِی اِلَيْکَ مِنْ حاجَةٍ اَنَا فِی طَلَبِها وَ اِلْتِماسِها شَرَعْتُ فيها اَوْ لَمْ اَشْرَعْ سَئَلْتُکَها اَوْ لَمْ اَسْئَلْکَها نَطَقْتُ اَنابِها اَوْ لَمْ اَنْطِقْ وَ اَنْتَ اَعْلَمُ بِها مِنّی فَاَسْئَلُکَ بِحَقِّ نَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ وَ عِتْرَتِهِ اِلاّ تَوَلَّيْتَ قَضاءَها السّاعَةَ السّاعَةَ وَ قَضاءَ جَمیعِ حَوائِجی کُلِّها صَغِیرِها وَ کَبیرِها اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ، وَ اَسْئَلُکَ یا اَللّهُ بِعِزَّتِکَ الَّتی اَنْتَ اَهْلُها وَ بِرَحْمَتِکَ الَّتی اَنْتَ اَهْلُها اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَغْفِرَ لی ذُنُوبی کُلَّها قَدِیمَها وَ حَدِيثَها وَ مَنْ اَرادَنی بِخَيْرٍ فَاَرِدْهُ بِخَيْرٍ، وَ مَنْ اَرادَنِی بِسُوءٍ فَارْدُدْهُ بِسُوئِهِ فِی نَحْرِهِ، وَ اَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّهِ وَ اَسْتَعِينُ بِکَ عَلَيْهِ، اَللّهُمَّ احْفَظْنی مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَ مِنْ خَلْفِی وَ عَنْ یَمینی وَ عَنْ شِمالِی وَ اجْعَلْنِی فِی حِفْظِکَ وَ فی جَوارِکَ وَ کَنَفِکَ عَزَّ جارُکَ سَيِّدِی وَ جَلَّ ثَناؤُکَ وَ لا اِلهَ غَيْرُکَ».

آنگاه دورکعت دیگر می خواند، تسبیح می گوید، سپس می گوید:

«اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی عَلا فَقَهَرَ، وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی مَلَکَ فَقَدَرَ، وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی بَطَنَ فَخَبَرَ، وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی يُحْیِ الْمَوْتی وَيُميتُ الْأَحْياءَ وَهُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی تَواضَعَ کُلُّ شَیْءٍ لِعَظَمَتِه، وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی ذَلَّ کُلُّ شَیْءٍ لِعِزَّتِه، وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذِی اسْتَسْلَمَ کُلُّ شَیْءٍ لِقُدْرَتِه، وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی

خَضَعَ کُلُّ شَیْءٍ لِمُلْکَتِه، وَالْحَمْدُلِلّه ِ الَّذی یَفْعَلُ ما یَشاءُ، وَلا یَفْعَلُ ما یَشاءُ غَیْرُهُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَدْخِلْنی فی کُلِّ خَیْرٍ اَدْخَلْتَ فیهِ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، وَاَخْرِجْنی مِنْ کُلِّ سُوءٍ اَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، صَلَّی اللّه ُعَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ وَرَحْمَهُ اللّه ِ وَبَرَکاتُهُ، وَسَلَّمَ تَسْلیما کَثیرا».(۱)

و این دعا را که سید از کتاب ابن ابی قرّه نقل فرموده نیز بخواند:

«یـا مَوْضِعَ شَـکْوَی السّـائِلینَ وَ یا مُنْتَهی رَغْبَهِ الرّاغِبینَ وَ یا غِیاثَ الْمُسْـتَغیثینَ وَ یا جارَ الْمُسْـتَجیرینَ وَ یا خَیْرَ مَنْ رُفِعَتْ اِلَیْهِ اَیْـدِی السّائِلینَ وَ مُدَّتْ اِلَیْهِ اَعْناقُ الطّالِبینَ اَنْتَ مَوْلایَ وَ اَنَا عَبْدُکَ وَ اَحَقُّ مَنْ سَئَلَ الْعَبْدُ رَبَّهُ، وَ لَمْ یَسْئَلِ الْعِبادُ مِثْلَکَ کَرَماً وَ جُوْداً، اَنْتَ غـایَتی فی رَغْبَتِی، وَ کـالِئِی فی وَحْـدَتِی، وَ حـافِظِی فی غُرْبَتِی، وَ ثِقَتِی فی طَلِبَتِی، وَ نـاجِحِی فی حاجَتِی وَ مُجیبِی فی دَعْوَتی، وَ مُصْـرِخِی فی وَرْطَتِی، وَ مَلْجَأی عِنْدَ انْقِطاعِ حِیْلَتِی اَسْـئَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تُعِزَّنی وَ تَغْفِرَ لی وَ تَنْصُرَنی، وَ تَرْفَعَنِی وَ لا تَضَـعَنِی، وَ عَلی طاعَتِکَ فَقَوِّنِی، وَ بِالْقَوْلِ الثّابِتِ فَثَبِّتْنِی، وَ قَرِّبْنِی اِلَیْکَ وَ اَدْنِنی وَ اَحِبَّنِی وَ اسْتَصْـفِنِی وَ اسْتَخْلِصْنِی وَ امْتِغْنِی وَ اصْـطَنِعْنِی وَ زَکِّنِی وَ ارْزُقْنِی مِنْ فَضْـلِکَ وَ رَحْمَتِـکَ فَـاِنَّهُ لاـ یَمْلِکُهـا غَیْرُکَ، وَ اجْعَلْ غِنایَ فِیما رَزَقْتَنِی، وَ ما لَیْسَ لی بِحَقٍّ فَلاـ تُـذْهِبْ اِلَیْهِ نَفْسِـی، وَ کِفْلَیْنِ مِنْ رَحْمَتِـکَ فَاتِنِی وَ لا تَحْرِمْنِی وَ لا تُـذِلَّنِی وَ لا تَسْـتَبْدِلْ بِی غَیْرِی، وَ خَیْرَ السَّرائِرِ فَاجْعَلْ سَریرَتِی، وَ خَیْرَ الْمَعـادِ فَاجْعَلْ مَعادِی، وَ نَظْرَهً فی وَجْهِکَ الْکَریمِ فَاَنِلْنِی، وَ مِنْ ثِیابِ الْجَنَّهِ فَاَلْبِسْـنِی، وَ مِنَ الْحُورِ الْعِینِ فَزَوِّجْنِی، وَ تَوَلَّنِی یا سَیِّدی وَ لا

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص۵۴۳.

تُولِّنِی غَیْرَکَ، وَ اعْفُ عَنِّی کُلَّ ما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی مِنِّی، وَ اعْصِمْنِی فِیما بَقِیَ مِنْ عُمْری، وَ اسْتُرْ عَلَیَّ وَ عَلی والِدَیَّ وَ قَرابَتِی وَ مَنْ کانَ مِنِّی بِسَبِیلٍ فِی الدُّنْیا وَ الْاخِرَه، فَاِنَّ ذلِکَ کُلَّهُ بِیَدِکَ وَ اَنْتَ واسِعُ الْمَغْفِرَه، فَلا تُخَیِّبْنِی یا سَیِّدیْ وَ لا تَرُدَّ یَدِی اِلی نَحْرِی حَتّی تَفْعَلَ بِی وَ تَسْتَجِیبَ لی ما سَئَلْتُکَ، وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ الِ مُحَمَّدٍ

اِلهِی اَنْتَ رَبُّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْانَ وَ افْتَرَضْتَ فِیهِ عَلی عِبادِکَ الصِّیامَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فی عامِنا هذا وَ فی کُلِّ عامٍ، وَ اغْفِرْ لی تِلْکَ الْاُمُورَ الْعِظامَ فَاِنَّهُ لا یَغْفِرُها غَیْرُکَ یا رَحْمنُ یا عَلّامُ».

سپس دو رکعت نماز دیگر می خواند و بعد از سلام می گوید:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمَعانی جَمیعِ ما دَعاکَ بِهِ عِبادُکَ الَّذینَ اصْطَفَیْتَهُمْ لِنَفْسِکَ، الْمَأْمُونُونَ عَلیسِرِّکَ، الْمُحْتَجِبُونَ بِغَیْبِکَ، الْمُسْتَسِرُّونَ بِدِینِکَ الْمُعْلِنُونَ بِهِ، الْواصِفُونَ لِعَظَمَتِکَ، الْمُنَزَّهُونَ عَنْ مَعاصِیکَ، الدّاعُونَ اِلی سَبیلِکَ، السّابِقُونَ فی عِلْمِکَ، الْفائِزُونَ بِکَرامَتِکَ، اَدْعُوکَ عَلی مَواضِعِ حُدُودِکَ، وَکَمالِ طاعَتِکَ، وَبِمایَدْعُوکَ بِهِ وُلاهُ اَمْرِکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَفْعَلَ بی مااَنْتَ اَهْلُهُ، وَلاتَفْعَلَ بی مااَنَا اَهْلُهُ».(۱)

و این دعا را بخواند که از کتاب ابن أبی قرّه نقل شده:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ بِرَحْمَتِکَ الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِعِزَّتِکَ الَّتی قَهَرْتَ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِجَبَرُوتِکَ الَّتی غَلَبْتَ کُلَّ شَیْءٍ، وَ بِقُدْرَتِکَ الَّتی لا یَقُومُ لَها شَیْءٌ وَ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذی اَضاءَ لَهُ کُلُّ شَیْءٍ، یا اَقْدَمَ قَدِیمٍ فِی الْعِزِّ وَ الْجَبَرُوتِ، وَ

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص۵۴۳.

یـا رَحیمَ کُلِّ مُسْتَرْحِمٍ، وَ یا راحَهَ کُلِّ مَحْزُونٍ وَ مُفَرِّجَ کُلِّ مَلْهُوفٍ، اَسْأَلُکَ بِاَسْمائِکَ الَّتی دَعاکَ بِها حَمَلَهُ عَرْشِکَ وَ مَنْ حَوْلَ عَرْشِکَ وَ بِاَسْمائِکَ الَّتی دَعاکَ بِها جَبْرَئِیلُ وَ میکائیلُ وَ اِسْرافیلُ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَرْضی عَنّی رِضاً لا تَسْخَطُ عَلَیَّ مِنْ بَعْدِهِ اَبَداً، وَ اَنْ تَمُدَّ لی فی عُمْری وَ اَنْ تُوَسِّعَ عَلَیَّ فی رِزْقی، وَ اَنْ تُصِحَّ لی جِسْمی، وَ اَنْ تُبَلِّغَنی اَمَلی وَ تُقَوِّیَنی عَلی طاعَتِکَ وَ عِبادَتِکَ، وَ تُلْهِمَنی شُکْرَکَ فَقَدْ ضَعُفَ عَنْ نَعْمائِکَ شُکْری، وَ قَلَّ عَلی بَلْواکَ صَبْری، وَ ضَعُفَ عَنْ اَداءِ حَقِّکَ عَمَلِی، وَ اَنَا مَنْ قَدْ عَرَفْتَ سَیِّدی الضَّعیفُ عَنْ اَداءِ حَقِّکَ الْمُقَصِّرُ فی عِبادَتِکَ الرّاکِبُ لِمَعْصِیَتِک، فَاِنْ تُعَذِّبْنی فَاَهْلُ ذلِکَ اَنَا، وَ اِنْ تعْفُ عَنّی فَاَهْلُ الْعَفْوِ اَنْتَ

اِلهی اِلهی ظَلَمْتُ نَفْسی، وَ عَظُمَ عَلَیْها اِسْرافی، وَ طالَ لِمَعاصِیک انْهِماکِی وَ تَکاثَفَتْ ذُنُوبِی وَ تَظاهَرَتْ سَیِّئاتِی، وَ طالَ بِکَ اغْتِراری، وَ دامَ لِشَهَواتی اِتّباعِی، اِلهی اِلهی غَرَّتْنِی الدُّنْیا بِغُرُورِها فَاغْتَرَرْتُ، وَدَعَتْنِی اِلَی الْغَیِّ بِشَهَواتِها فَاَجَبْتُ، وَ صَرَفَتْنِی عَنْ رُشْدی فَانْصَرَفْتُ اِلَی الْهُلْکِ بِقَلیلِ حَلاوَتِها فَانْفَذْتُ، وَ تَزَیَّنَتْ لی لاِءَرْکُنَ اِلَیْها فَرَکَنْتُ

اِلهی اِلهی قَدِ اقْتَرَفْتُ ذُنُوباً عِظاماً مُوبِقاتٍ وَ جَنَیْتُ عَلی نَفْسی بِالذُّنُوبِ الْمُهْلِکاتِ، وَ تَتابَعَتْ مِنّی السَّیِّئاتُ وَ قَلَّتْ مِنّی الْحَسَناتُ وَ رَکِبْتُ مِنَ الاُءمُورِ عَظیماً وَ اَخْطَأتُ خَطَأً جَسیماً، وَ اَسَأْتُ اِلی نَفْسی حَدِیثاً وَ قَدِیماً، وَ کُنْتُ فی مَعاصیکَ ساهِیاً لاهیاً، وَ عَنْ طاعَتِکَ نَوّاماً ناسِیاً فَقَدْ طالَ عَنْ ذِکْرِکَ سَهْوی وَ قَدْ اَسْرَعْتُ اِلی ما کَرِهْتَ بِجَمیعِ جَوارِحی

اِلهی قَدْ اَنْعَمْتَ عَلَیَّ فَلَمْ اَشْکُرْ، وَ بَصَّرْتَنی فَلَمْ اَبْصِرْ، وَ اَرَیْتَنِی الْعِبَرَ فَلَمْ اَعْتَبِرْ، وَ اَقَلْتَنِی الْعَثَراتِ فَلَمْ اَقْصُرْ، وَ سَتَرْتَ مِنّی الْعَوْراتِ فَلَمْ اَسْتَتِرْ، وَ

ابْتَلَيْتَنِی فَلَمْ اَصْبِرْ، وَ عَصَمْتَنِی فَلَمْ اَعْتَصِمْ، وَ دَعَوْتَنِی اِلی النَّجاهِ فَلَمْ اُجِبْ، وَ حَذَّرْتَنِی الْمَهالِکَ فَلَمْ اَحْذَرْ

اِلهی اِلهی خَلَقْتَنِی سَمیعاً فَطالَ لِما کَرِهْتَ سَماعِی، وَ اَنْطَقْتَنِی فَکَثُر فی مَعاصِیکَ مَنْطِقی، وَ بَصَّرْتَنِی فَعَمِیَ عَنِ الرُّشْدِ بَصَری، وَ جَعَلْتَنِی سَمِیعاً بَصِیراً فَکَثُرَ فیما یُرْدِینی سَمْعِی وَ بَصَری، وَ جَعَلْتَنِی قَبُوضاً بَسُوطاً فَدامَ فیما نَهَیْتَنِی عَنْهُ قَبْضِی وَ بَسْطِی، وَ جَعَلْتَنِی ساعِیاً مُتَقَلِّباً فَطالَ فیما یُرْدِینِی سَعْیی وَ تَقَلُّبی وَ غَلَبَتْ عَلَیَّ شَهَواتی وَ عَصَیْتُکَ بِجَمیع جَوارِحی فَقَدِ اشْتَدَّتْ اِلَیْکَ فاقَتِی وَ عَظُمَتْ اِلَیْکَ حاجَتی وَ اشْتَدَّ اِلَیْکَ فَقْری، فَبِایِّ وَجْهٍ اَشْکُو اِلَیْکَ اَمْری، وَ بِاَیِّ لِسانٍ اَسْئَلُکَ حَوائِجی، وَ بِاَیِّ یَدٍ اَرْفَعُ اِلَیْکَ رَغْبَتی، وَ بِاَیِّهِ نَفْسٍ اُنْزَلُ اِلَیْکَ فاقَتی وَ بِاَیِّ عَمَلٍ اَبُثُّ اِلَیْکَ حُزْنِی وَ فَقْری، اَبِوَجْهِیَ الَّذی قَلَّ حَیاؤُهُ مِنْکَ یا سَیِّدی اَمْ بِقَلْبِیَ الَّذی قَلَّ اکْتِراثُهُ مِنْکَ یا مَوْلایَ، اَمْ بِلِسانِی النّاطِقِ کَثیراً بِما کَرِهْتَ یا رَبِّ، اَمْ بِبَدَنِی السّاکِنِ فِیهِ حُبُّ مَعاصِیکَ یا اِلهی، اَمْ بِعَمَلِیَ الْمُخالِفِ لِمَحَبَّتِکَ یا خالِقِی اَمْ بِنَفْسِی التّارِکَهِ لِطاعَتِکَ یا رازِقی، فَاَنَا الْهالِکُ اِنْ لَمْ تَرْحَمْنی، وَ اَنَا الْهالِکُ اِنْ کُنْتَ غَضِبْتَ عَلَیَّ، وَ یا وَیْلِی وَ الْعَوْلُ عَلَیَّ مِنْ ذُنُوْبِی وَ خَطیئَتی وَ اِسْرافی عَلی نَفْسی، فَمَنْ اَسْتَغِیثُ فَیُغیثُنی اِنْ لَمْ تُغِثْنی یا سَیِّدی، وَ اِلی مَنْ اَشْکُو افَیَرْحَمُنی اِنْ کُنْتَ اَعْرَضْتَ عَنِّی یا سَیِّدی، وَ مَنْ اَدْعُوا فَیَشْفَعُ لی اِنْ صَرَفْتَ وَجْهَکَ الْکَریمَ عَنِّی یا سَیِّدی، وَ اِلی مَنْ اَتَضَرَّعُ فَیُجیبُنی اِنْ کُنْتَ سَخِطْتَ عَلَیَّ فَلَمْ تُجِبْنِی یا سَیِّدی، وَ مَنْ اَسْئَلُ فَیُعْطِینی اِنْ لَمْ تُعْطِنی وَ مَنَعْتَنی یا سَیِّدی، وَ بِمَنْ اَسْتَجیرُ فَیُجیرُنی اِنْ خَذَلْتَنِی یا سَیِّدی وَ لَمْ تُجِرْنی، وَ بِمَنْ اَعْتَصِمُ فَیَعْصِمُنِی یا سَیِّدی اِنْ لَمْ تَعْصِمْنی، وَ عَلی مَنْ اَتَوَکَّلُ فَیَحْفَظُنی وَ یَکْفِینی اِنْ خَذَلْتَنی یا سَیِّدی، وَ بِمَنْ

اَسْتَشْفِعُ فَيَشْفَعُ لی اِنْ كُنْتَ قَدْ مَقَتَنِی یا سَیِّدی وَ اِلی مَنْ اَلْتَجأُ وَ اِلی اَیْنَ اَفِرُّ اِنْ كُنْتَ قَدْ غَضِبْتَ عَلَیَّ یا سَیِّدی

اِلهی اِلهی لَیْسَ اِلاَّ اِلَیْكَ مَلْجَأی، وَ لَیْسَ اِلاّ بِكَ اعْتِصامِی، وَ لَیْسَ اِلاّ عَلَیْكَ تَوَكُّلی وَ مِنْكَ رَجائی وَ لَیْسَ إلاّ رَأْفَتُكَ وَ مَغْفِرَتُكَ تُنْجیانی، اَنْتَ یا سَیِّدی اَمانی مِمّا اَخافُ وَ مِمّا لا اَخافُ بِرَحْمَتِكَ فَآمِنّی وَ اَنْتَ یا سَیِّدی رَجائی مِمّا اَحْذَرُ وَ مِمّا لا اَحْذَرُ بِمَغْفِرَتِكَ فَنَجِّنی، وَ اَنْتَ یا سَیِّدی مُسْتَغاثی مِمّا تَوَرَّطْتُ فِیهِ مِنْ ذُنُوبی فَاَغِثْنِی، وَ اَنْتَ یا سَیِّدی مُشْتَكایَ مِمّا تَضَرَّعْتُ اِلَیْكَ مِنْهُ فَارْحَمْنِی، وَ اَنْتَ یا سَیِّدی كَهْفِی وَ ناصِری وَ رازِقی فَلا تُضَیِّعْنی وَ اَنْتَ یا سَیِّدی الْحافِظُ لی وَ الذّابُّ عَنّی وَ الرَّحیمُ بی فَلا تَبْتَلِینّی، سَیِّدی فَمِنْكَ اَطْلُبُ حاجَتی فَاَعْطِنی سَیِّدی، وَ اِیّاكَ اَسْئَلُ رِزْقاً واسِعاً فَلا تَحْرِمْنی سَیِّدی، وَ بِكَ اَسْتَهدِی فَاهْدِنی وَ لا تُضِلَّنی سَیِّدی، وَ مِنْكَ اَسْتَقْبِلُ فَاَقِلْنی عَثْرَتی سَیِّدی، وَ اِیّاكَ اَسْتَغْفِرُ فَاغْفِرْلی ذُنُوبی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ غِناكَ لی بِرَحْمَتِكَ فَاَغْنِنی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ رَحْمَتِكَ لی بِمَنِّكَ فَارْحَمْنی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ عَطایاكَ بِفَضْلِكَ فَاَعْطِنی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ اِجارَتَكَ لی بِفَضْلِكَ فَاَجِرْنی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ عَفْوَكَ عَنّی بِحِلْمِكَ فَاعْفُ عَنّی سَیِّدی، وَ قَدْ رجَوْتُ تَجاوُزَكَ عَنِّی بِرَحْمَتِكَ فَتَجاوَزْ عَنِّی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ تَخْلیصَكَ اِیّایَ مِنَ النّارِ فَخَلِّصْنی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ اِدخالَكَ اِیّایَ الْجَنَّهَ بِجُودِكَ فَاَدْخِلْنی سَیِّدی، وَ قَدْ رَجَوْتُ اِعْطاءَكَ اَمَلی وَ رَغْبَتی وَ طَلِبَتی فی اَمْرِ دُنْیایَ وَ اخِرَتی بِجُودِكَ وَ كَرَمِكَ فَلا تُخَیِّبْنی

اِلهی اِنْ لَمْ اَكُنْ اَهْلَ ذلِكَ مِنْكَ فَاِنَّكَ اَهْلُهُ، وَ اَنْتَ لا تُخَیِّبُ مَنْ دَعاكَ، وَ لا تُضَیِّعُ مَنْ وَثِقَ بِكَ، وَ لا تَخْذُلُ مَنْ تَوَكَّلَ عَلَیْكَ فَلا تَجْعَلْنی اَخْیَبَ مَنْ سَأَلَكَ

فی هذِهِ اللَّیْلَهِ وَ لا تَجْعَلْنی اَخْسَرَ مَنْ سَأَلَکَ فی هذَا الشَّهْرِ، وَ مُنَّ عَلَیَّ بِالْاءجابَهِ وَ الْقَبُولِ، وَ الْعِتْقِ مِنَ النّارِ وَالْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ، وَ اجْمَعْ لی خَیْرَ الدُّنْیا وَ الْاخِرَهِ وَ اغْفِرْ لی ذُنُوبی وَ عُیُوبی وَ اِساءَتی وَ ظُلْمی وَ تَفْریطی وَ اِسْرافی عَلی نَفْسی، وَ احْبِسْنی عَنْ کُلِّ ذَنْبٍ یَحْبِسُ عَنِّی الرِّزْقَ اَوْ یَحْجُبُ دُعائی عَنْکَ اَوْ یَرُدُّ مَسْئَلَتی دُوْنَکَ، اَوْ یُقَصِّرُنی عَنْ بُلُوغِ اَمَلی اَوْ یَعْرِضُ بِوَجْهِکَ الْکَریمِ عَنّی، فَقَدِ اشْتَدَّتْ بِکَ ثِقَتی یا سَیِّدی، وَ اشْتَدَّ لَکَ دُعائی، وَ انْطَلَقَ بِدُعائِکَ لِسانی، وَ انْشَرَحَ لِمَسْئَلَتِکَ صَدْری لِما رَحِمْتَنی وَ وَعَدْتَنی عَلی نَبِیِّکَ الصّادِقِ عَلَیْهِ وَ الِهِ السَّلامُ، وَ فی کِتابِکَ فَلا تَحْرِمْنی یا سَیِّدی لِقِلَّهِ شُکْری، وَ لا تَضَعْنی یا سَیِّدی لِقِلَّهِ صَبْری، وَ اَعْطِنی یا سَیِّدی لِفَقْری وَ فاقَتی، وَ ارْحَمْنی یا سَیِّدی لِذُلّی وَ ضَعْفی، وَ تَمِّمْ یا سَیِّدی اِحْسانَکَ لی وَ نِعَمَکَ عَلَیَّ، وَ اَعْطِنی یا سَیِّدی الْکَثیرَ مِنْ خَزائِنِکَ، وَ اَدْخِلْنی یا سَیِّدی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ، وَ اَسْکِنّی یا سَیِّدی الْاءرْضَ بِخَشْیَتِکَ وَ ادْفَعْ عَنّی یا سَیِّدی بِذِمَّتِکَ، وَ ارْزُقْنی یا سَیِّدی وُدَّکَ وَ مَحَبَّتَکَ وَ مَوَدَّتَکَ وَ الرّاحَهَ عِنْدَ الْمَوْتِ والْمُعافاهَ عِنْدَ الْحِسابِ، وَ ارْزُقْنِی الْغِنا وَ الْعَفْوَ وَ الْعافِیَهَ وَ حُسْنَ الْخُلْقِ وَ اَداءَ الْاءمانَهِ، وَ تَقَبَّلْ صَوْمی وَ صَلاتی، وَ اسْتَجِبْ دُعائی، وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ مِنْ عامی هذا اَبَداً ما اَبْقَیْتَنی، وَ صَلِّ عَلی خَیْرِ خَلْقِکَ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ». و بخواه از خدا حاجت خود را.

آنگاه دو رکعت دیگر می خواند و می گوید:

«یا ذَا الْمَنِّ وَ لا یُمَنُّ عَلَیْکَ، یا ذَا الطَّوْلِ لا اِلهَ اِلّااَنْتَ، (اَنْتَ) ظَهْرُ اللاجِئینَ، وَمَأْمَنُ الخائِفینَ، وَجارُ الْمُسْتَجیرینَ، اِنْ کانَ فی اُمِّ الْکِتابِ عِنْدَکَ اَنّی شَقِیٌّ اَوْ مَحْرُومٌ اَوْ مُقْتَرٌ عَلَیَّ فی رِزْقی، فَامْحُ مِنْ اُمِّ الکِتابِ شَقائی

وَحِرْمـانی وَاقْتـارَ رِزْقی، وَاکْتُبْنی عِنْدَکَ سَعیدا مُوَفَّقـا لِلْخَیْرِ، مُوَسَّعا عَلَیَّ فی رِزْقِکَ، فَاِنَّکَ قُلْتَ فی کِتابِکَ الْمُنْزَلِ، عَلی لِسانِ نَبِیِّکَ الْمُرْسَلِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَالِه «یَمْحُو اللّه ما یَشاءُ وَیُثْبِتُ وَعِنْدَهُ اُمُّ الْکِتابِ»وَقُلْتَ: «وَرَحْمَتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ» وَاَنَا شَیْءٌ فَلْتَسَعْنی رَحْمَتُکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلِّ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ» وبه هرچه خواهی دعا کن.(۱)

و این دعا را بعد از این دو رکعت بخواند که از کتاب ابن أبی قرّه نقل شده:

«اِلهی اِلهی اَوْجَلَتْنِی ذُنُوْبی وَ ارْتُهِنْتُ بِعَمَلی وَ ابْتُلِیتُ بِخَطیئَتی فَیاوَیْلی وَ الْعَوْلُ لی ما خِفْتُ عَلی نَفْسی مِمّا ارْتَکَبْتُ بِجَوارِحِی، وَ الْوَیْلُ وَ الْعَوْلُ لی اَمْ کَیْفَ اَمِنْتُ عُقُوْبَهَ رَبّی فِیما اجْتَرَأْتُ بِهِ عَلی خالِقِی، فَیاوَیلی وَ الْعَوْلُ لی عَصَیْتُ رَبّی بِجَمیعِ جَوارِحی، وَ یا وَیْلی وَ الْعَوْلُ لی اَسْرَفْتُ عَلی نَفْسی وَ اَثْقَلْتُ ظَهْری بِجریرَتی، وَ یا وَیْلی بَغَّضْتُ نَفْسی اِلی خالِقی بِعَظیمِ ذُنُوبی، وَ یا وَیْلی صِرْتُ کَاَنّی لا عَقْلَ لی، بَلْ لَیْسَ لی عَقْلٌ یَنْفَعُنی، وَ یا وَیْلی وَ الْعَوْلُ لی اَما تَفَکَّرْتُ فِیمَا اکْتَسَبْتُ وَ خِفْتُ مِمّا عَمِلَتْ یَدی، وَ یا وَیْلی وَ الْعَوْلُ لی عَمِیتُ عَنِ النَّظَرِ فِی اَمْری وَ عَنِ التَّفَکُّرِ فی ظُلْمی، وَ یا وَیْلی وَ الْعَوْلُ لی اِنْ کانَ عِقابی مَذْخُوراً لی اِلی اخِرَتی، وَ یا وَیْلی وَ یا عَوْلی اِنْ اُتِیَ بی یَوْمَ الْقِیامَهِ مَغْلُولَهً یَدِی اِلی عُنُقِی، وَ یا وَیْلی وَ یا عَوْلی اِنْ یَدَّدَتِ النّارُ جَسَدی وَ عَرَّکَتْ مَفاصِلِی، وَ یا وَیْلی اِنْ فُعِلَ بی مَا اسْتَوْجَبْهُ بِذُنُوبی، وَ یا وَیْلی اِنْ لَمْ یَرْحَمْنی سَیِّدی وَ یَعْفُ عَنّی اِلهی، وَ یا وَیْلی لَوْ عَلِمَتِ الاْءَرْضُ بِذُنُوبی لَساخَت بی، وَ یا وَیْلی لَوْ عَلِمَتِ الْبِحارُ بِذُنُوبی لَغَرَقَتْنِی، وَ یا وَیْلی لَوْ عَلِمَتِ الْجِبالُ بِذُنُوبی لَدَهْدَهَتْنِی، وَ یا وَیْلی مِنْ فِعْلِیَ الْقَبیحِ وَ عَمَلِیَ الْخَبیثِ

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص۵۴۴.

وَ فَضایِحِ جَریرَتی، وَ یا وَیْلی لَوْ ذُکِرَتْ لِلاْءَرْضِ ذُنُوبِی لاَ ابْتَلَعَتْنِی، وَ یا وَیْلی لَیْتَ الَّذِی کانَ خِفْتُ نَزَلَ بی وَ لَمْ اُسْخِطْ اِلهی، وَ یا وَیْلی اِنّی لَمُفْتَضَحٌ یَوْمَ الْقِیامَهِ بِعَظیمِ ذُنُوبی، وَ یا وَیْلی اِنِ اسْوَدَّ یَوْمَ الْقِیامَهِ فِی الْمَوْقِفِ وَجْهی، وَ یا وَیْلی اِنْ قُصِفَ عَلی رُؤُسِ الْخَلائِقِ ظَهْری، وَ یا وَیْلی اِنْ قُویسْتُ اَوْ حُوْسِبْتُ اَوْ جُوزیتُ بِعَمَلی، وَ یا وَیْلی وَ الْعَوْلُ لی اِنْ لَمْ یَرْحَمْنی رَبِّی یا مَوْلایَ قَدْ حَسُنَ ظَنّی بِکَ لِما اَخَّرْتَ مِنْ عِقابی، یا مَوْلایَ فَاعْفُ عَنّی وَ اغْفِرْ لی وَ تُبْ عَلَیَّ وَ اَصْلِحْنی یا مَوْلایَ وَ تَقَبَّلْ مِنّی صَوْمِی وَ صَلاتی وَ اسْتَجِبْ لی دُعائی یا مَوْلایَ، وَ ارْحَمْ تَضَرُّعی وَ تَذَلُّلی وَ تَلْویذی وَ بُوءْسِی وَ مَسْکَنَتی یا مَوْلایَ وَ لا تُخَیِّبْنی وَ لا تَقْطَعْ رَجائی، وَ لا تَضْرِبْ بِدُعائی وَجْهی وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ فی عامی هذا وَ اَبَداً ما اَبْقَیْتَنی».

آنگاه به سجده رفته، و در حال سجده بگوید:

«اَللّهُمَّ أغْنِنِی بِالْعِلْمِ وَ زَیِّنّی بِالْحِلْمِ، وَکَرِّمْنِی بِالتَّقْوی، وَ جَمِّلْنِی بِالْعافِیَهِ یا وَلِیَّ الْعافِیَهِ عَفْوَکَ عَفْوَکَ عَفْوَکَ مِنَ النّارِ»

پس سر از سجده برداشته بگوید:

«یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ اَسْاَلُکَ بِلا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ یا رَحْمنُ یا اَللّه ُ یا رَبُّ یا قَریبُ یا مُجیبُ یا بَدیعَ السَّماواتِ وَ الاْءَرْضِ، یا ذَا الْجَلالِ وَ الاْءکْرامِ، یا حَنّانُ یا مَنّانُ یا حَیُّ یا قَیُّومُ، اَسْاَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ تُحِبُّ اَنْ تُدْعی بِهِ، وَ بِکُلِّ دَعْوَهٍ دَعاکَ بِها اَحَدٌ مِنَ الاْءَوَّلینَ وَ الاْخِرینَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَصْرِفَ قَلْبِی اِلی خَشْیَتِکَ وَ رَهْبَتِکَ، وَ اَنْ تَجْعَلَنی مِنَ الْمُخْلِصینَ، وَ تُقَوِّیَ اَرْکانِی کُلَّها

لِعِبادَتِکَ وَ تَشْرَحَ صَدْرِی لِلْخَیْرِ وَ التُّقی وَ تُطْلِقَ لِسانی لِتِلاوَهِ کِتابِکَ یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ».(۱)

پس هر چه بخواهد دعا کند، نماز عشا را بخواند، و تعقیبات آن را به جا آورد، سپس دوازده رکعت (باقیمانده از بیست رکعت را) به شرح زیر انجام دهد:

دو رکعت بخواند و بعد از سلام بگوید:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِبَهائِکَ وَجَلالِکَ وَجَمالِکَ وَعَظَمَتِکَ وَنُورِکَ وَسِعَهِ رَحْمَتِکَ، وَبِاَسْمائِکَ وَعِزَّتِکَ وَقُدْرَتِکَ، وَمَشِیَّتِکَ، وَنَفاذِ اَمْرِکَ وَمُنْتَهی رِضاکَ، وَشَرَفِکَ وَ کَرَمِکَ، وَدَوامِ عِزِّکَ وَسُلْطانِکَ وَفَخْرِکَ وَعُلُوِّ شَأْنِکَ وَقَدیمِ مَنِّکَ، وَعَجیبِ ایاتِکَ، وَفَضْلِکَ وَجُودِکَ، وَعُمُومِ رِزْقِکَ وَعَطائِکَ، وَخَیْرِکَ وَاِحْسانِکَ، وَتَفَضُّلِکَ وَامْتِنانِکَ، وَشَأْنِکَ وَجَبَرُوتِکَ

وَاَسْاَلُکَ بِجَمیعِ مَسائِلِکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَتُنْجِیَنی مِنَ النّارِ، وَتَمُنَّ عَلَیَّ بِالْجَنَّهِ، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلالِ الطَّیِّبِ، وَتَدْرَاَ عَنّی شَرَّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، وَتَمْنَعَ لِسانی مِنَ الْکِذْبِ، وَقَلْبی مِنَ الْحَسَدِ، وَعَیْنی مِنَ الْخِیانَهِ فَاِنَّکَ تَعْلَمُ خائِنَهَ الْأَعْیُنِ، وَما تُخْفِی الصُّدُورُ، وَتَرْزُقَنی فی عامی هذا وَفی کُلِّ عامٍ الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ، وَتَغُضَّ بَصَری، وَتُحَصِّنَ فَرْجی، وَتُوَسِّعَ رِزْقی، وَتَعْصِمَنی مِنْ کُلِّ سُوءٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(۲)

و این دعا را بعد از این دو رکعت به روایت ابن ابی قرّه بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ بَهائِکَ بِاَبْهاهُ، وَکُلُّ بَهائِکَ بَهِیٌّ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِبَهائِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ جَلالِکَ بِاَجَلِّه، وَکُلُّ جَلالِکَ جَلیلٌ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِجَلالِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ جَمالِکَ بِاَجْمَلِه، وَکُلُّ جَمالِکَ

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص۵۴۴ و۵۴۶ .

جَميلٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِجَمالِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی، فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عَظَمَتِکَ بِاَعْظَمِها، وَکُلُّ عَظَمَتِکَ عَظیمَةٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعَظَمَتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ نُورِکَ بِاَنْوَرِه وَکُلُّ نُورِکَ نَیِّرٌ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِنُورِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ رَحْمَتِکَ بِاَوْسَعِها وَکُلُّ رَحْمَتِکَ واسِعَةٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِرَحْمَتِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ کَمالِکَ بِاَکْمَلِه وَکُلُّ کَمالِکَ کامِلٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکَمالِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّیاَسْاَلُکَ مِنْ کَلِماتِکَ بِاَتَمِّها وَکُلُّ کَلِماتِکَ تامَّةٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکَلِماتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ اَسْمائِکَ بِاَکْبَرِها، وَکُلُّ اَسْمائِکَ کَبیرَةٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاَسْمائِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی، فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عِزَّتِکَ بِاَعَزِّها، وَکُلُّ عِزَّتِکَ عَزیزَةٌ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعِزَّتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مَشِیَّتِکَ بِاَمْضاها، وَکُلُّ مَشِیَّتِکَ ماضِیَةٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمَشِیَّتِکَ کُلِّها اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِقُدْرَتِکَ الَّتِی اسْتَطَلْتَ بِها عَلی کُلِّ شَیْءٍ، وَکُلُّ قُدْرَتِکَ مُسْتَطیلَةٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِقُدْرَتِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی، فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عِلْمِکَ بِاَنْفَذِه، وَکُلُّ عِلْمِکَ نافِذٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعِلْمِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ قَوْلِکَ بِاَرْضاهُ، وَکُلُّ قَوْلِکَ رَضِیٌّ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِقَوْلِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مَسائِلِکَ بِاَحَبِّها اِلَیْکَ، وَکُلُّ مَسائِلِکَ اِلَیْکَ حَبیبَةٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمَسائِلِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی، فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ شَرَفِکَ بِاَشْرَفِه، وَکُلُّ شَرَفِکَ شَریفٌ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِشَرَفِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ سُلْطانِکَ بِاَدْوَمِه وَکُلُّ سُلْطانِکَ دائِمٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِسُلْطانِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مُلْکِکَ بِاَفْخَرِه، وَکُلُّ مُلْکِکَ فاخِرٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمُلْکِکَ کُلِّه

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی، فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عَلائِکَ بِاَعْلاهُ، وَکُلُّ عَلائِکَ عالٍ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعَلائِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ ایاتِکَ بِاَعْجَبِها وَکُلُّ ایاتِکَ عَجیبَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِایاتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ بِأَفْضَلِهِ وَکُلُّ فَضْلِکَ فاضِلٌ، اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ بِفَضْلِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ رِزْقِکَ بِأَعَمِّهِ وَ کُلُّ رِزْقِکَ عامٌّ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِرِزْقِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ مِنْ عَطایاکَ بِأَهْنَئِها وَکُلُّ عَطایاکَ هَنِیئَهٌ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَطایاکَ کُلِّها.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ خَیْرِکَ بِأَعْجَلِهِ وَکُلُّ خَیْرِکَ عاجِلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِخَیْرِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ إِحْسانِکَ بِأَحْسَنِهِ وَکُلُّ إِحْسانِکَ حَسَنٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِإِحْسانِکَ کُلِّهِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ بِما اَنْتَ فیهِ مِنَ الشَّاْنِ وَالْجَبَرُوتِ، وَاَسْئَلُکَ بِکُلِّ شَاْنٍ وَحْدَهُ وَ جَبَرُوتٍ وَحْدَها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ بِما تُجیبُنی بِهِ حینَ اَسْئَلُکَ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا رَحْمنُ یا رَحیمُ یا ذَا الْجَلالِ وَ الاِْکْرام أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَ اَنْ تَرْزُقَنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فِی عامی هذا وَ فِی کُلِّ عامٍ وَ زِیارَهَ قَبْرِ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَ تَخْتِمَ لِی بِخَیْرٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ الْمُجْتَبی، وَ اَمِینِکَ الْمُصَفَّی،

وَرَسُولِـکَ الْمُصْـطَفی، وَنَجِیبِکَ دُونَ خَلْقِکَ، وَنَجِیِّکَ مِنْ عِبادِکَ وَنَبِیِّکَ بِالصِّدْقِ، وَحَبِیبِکَ الْمُفَضَّلِ عَلی رُسُـلِکَ، وَخِیَرَتِکَ مِنَ الْعالَمِینَ، النَّذِیرِ الْبَشِـیرِ السِّراجِ الْمُنِیرِ، وَعَلی أَهْلِ بَیْتِهِ الاْءبْرارِ الْمُطَهَّرِینَ الاْءخْیارِ وَعَلی مَلائِکَتِکَ الَّذِینَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ وَحَجَبْتَهُمْ عَنْ خَلْقِـکَ، وَعَلی أَنْبِیائِـکَ الَّذِینَ یُنْبِئُونَ عَنْـکَ بِالصِّدْقِ، وَعَلی رُسُـلِکَ الَّذِینَ اخْتَصَصْـتَهُمْ بِوَحْیِکَ، وَفَضَّلْتَهُمْ عَلَی الْعـالَمِینَ بِرِسالاتِـکَ، وَعَلی عِبادِکَ الصّالِحِینَ الَّذِینَ أَدْخَلْتَهُمْ فِی رَحْمَتِکَ وَعَلی جَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ وَإِسْـرافِیلَ وَمَلَکِ الْمَوْتِ، وَ مالِـکٍ خـازِنِ النّـارِ وَ وَرِضْوانَ خـازِنِ الْجَنَّهِ وَرُوحِ الْقُـدُسِ وَ الرُّوحِ الاْـءَمِینِ وَحَمَلَهِ عَرْشِکَ الْمُقَرَّبِینَ، وَعَلی مُنْکَرٍ وَ نَکِیرٍ وَعَلَی الْمَلَکَیْنِ الْحـافِظَیْنِ عَلَیَّ، وَ عَلَی الْکِرامِ الْکـاتِبِینَ بِالصَّلاهِ الَّتِی تُحِبُّ أَنْ یُصَـلِّیَ بِها عَلَیْهِمْ أَهْلُ السَّمواتِ وَأَهْلُ الاْءَرَضِـینَ، صَـلاهً کَثِیرَهً طَیِّبَهً، مُبارَکَهً زاکِیَهً طاهِرَهً نامِیَهً کَرِیمَهً تامَّهً فاضِلَهً تُبِینُ بِها فَضائِلَهُمْ عَلَی الاْءوَّلِینَ وَ الْاخِرِینَ.

اللّهُمَّ وَ أَعْـطِ مُحَمَّداً صَـلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَ اَهْـلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبِینَ الْوَسِـیلَهَ وَ الشَّرَفَ وَ الْفَضِـیلَهَ وَ الـدَّرَجَهَ الْکَبِیرَهَ وَ اجْزِهِ مَعَ کُلِّ زُلْفَهٍ زُلْفَهً، وَمَعَ کُلِّ کَرامَهٍ کَرامَهً، وَمَعَ کُلِّ وَسِـیلَهٍ وَسِـیلَهً، وَمَعَ کُلِّ فَضِـیلَهٍ فَضِیلَهً، وَمَعَ کُلِّ شَرَفٍ شَرَفاً، حَتّی لا تُعْطِی مَلَکاً مُقَرَّباً وَ لا نَبِیّاً مُرْسَـلاً اِلاّـ مـا دُونَ مـا تُعْطِی مُحَمَّداً وَ الِ مُحَمَّدٍ یَوْمَ الْقِیـامَهِ. اَللّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّداً اَدْنَی الْمُرْسَـلِینَ مِنْکَ مَجْلِساً وَ اَفْسَـحَهُمْ فِی الْجَنَّهِ مَنْزِلاً وَأَقْرَبَهُمْ وَسِـیلَهً، وَ اَبْیَنَهُمْ فَضِـیلَهً وَ اجْعَلْهُ أَوَّلَ شافِعٍ وَأَوَّلَ مُشَفَّعٍ، وَأَوَّلَ قائِلٍ وَأَنْجَحَ سائِلٍ، وَابْعَثْهُ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ الَّذِی یَغْبِطُهُ بِهِ الاْءوَّلُونَ وَالاْآخِرُونَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

وَأَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَسْمَعَ صَوْتِی وَتُجِیبَ

دَعْوَتِی، وَتُنْجِحَ طَلِبَتِی، وَتَقْضِیَ حاجَتِی، وَ تَقْبَلَ تَوْبَتِی، وَتُنْجزَ لِی ما وَعَدْتَنِی، وَتُقِیلَ عَثْرَتِی، وَتَغْفِرَ ذَنْبِی، وَ تَتَجاوَزَ عَنْ خَطِیئَتِی، وَتَصْفَحَ عَنْ ظُلْمِی، وَتَعْفُوَ عَنْ جُرْمِی، وَتُقْبِلَ عَلَیَّ، وَلا تُعْرِضْ عَنِّی، وَتَرْحَمَنِی وَلا تُعَذِّبْنِی، وَتُعافِیَنِی وَلا تَبْتَلِیَنِی وَتَرْزُقَنِی مِنْ أَطْیَبِ الرِّزْقِ وَأَوْسَعِهِ، وَلا تَحْرِمْنِی وَتَقْضِیَ عَنِّی دَیْنِی، وَ تُقِرَّ عَیْنِی، وَتَضَعَ عَنِّی وِزْرِی، وَلا تُحَمِّلْنِی ما لا طاقَهَ لِی بِهِ یا سَیِّدِی، وَتُدْخِلَنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فِیهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَتُخْرِجَنِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَ تَجْعَلَنِی وَ اَهْلَ بَیْتِی وَ ذُرِّیَّتِی وَ اِخْوانِی مَعَهُمْ فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ.

اللّٰهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی اِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعاءِ قَرِیبٌ(۱) الْاِجابَهِ.

اَللّٰهُمَّ اِنِّی اَسْأَلُکَ یا اَللّٰهُ یا اَللّٰهُ یا اَللّٰهُ یا رَحْمنُ یا رَحِیمُ یا ذَا الْجَلالِ وَ الْاِکْرام أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَ تَجْعَلَنِی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرام وَ زُوّارِ قَبْرِ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ السَّلامُ فِی عامِی هذا وَ فِی کُلِّ عامٍ وَ تَخْتِمَ لِی بِخَیْرٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ. اَللّٰهُمَّ اِنِّی اَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَجْمَعَ لِی فِی مَقْعَدِی هذا ما اُؤَمِّلُهُ فِی هذَا الشَّهْرِ لِلدِّینِ وَ الدُّنْیا، وَ مُنَّ عَلَیَّ بِالزِّیادَهِ مِنْ فَضْلِکَ مِمّا لا یَخْطُرُ ببالِی وَ لا اَرْجُوهُ مِمّا تُصْلِحُ بِهِ اَمْرَ دِینِی وَ دُنْیایَ وَ تَجْعَلَ ذلِکَ کُلَّهُ فِی عافِیَهٍ وَ تَصْرِفَ عَنِّی اَنْواعَ الْبَلاءِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

و درخواست کند حوائج خود را.

آنگاه دو رکعت دیگر بخواند و بعد از سلام بگوید:

اَللّٰهُمَّ اِنِّی اَسْأَلُکَ حُسْنَ الظَّنِّ بِکَ، وَالصِّدْقَ فِی التَّوَکُّلِ عَلَیْکَ، وَاَعُوذُ بِکَ

۱- مُجِیبُ، خ .

اَنْ تَبْتَلِيَنى بِبَلِيَّةٍ تَحْمِلُنى ضَرُورَتُها عَلَى التَّعَرُّضِ بِشَىْءٍ مِنْ مَعاصيكَ، وَاَعُوذُ بِكَ اَنْ تُدْخِلَنى فى حالٍ كُنْتُ اَوْ اَكُونُ فيها فى عُسْرٍ اَوْ يُسْرٍ اَظُنُّ اَنَّ مَعاصيكَ اَنْجَحُ لى مِنْ طاعَتِكَ، وَاَعُوذُ بِكَ اَنْ اَقُولَ قَوْلاً حَقّا مِنْ طاعَتِكَ اَلْتَمِسُ بِهِ سِواكَ، وَاَعُوذُ بِكَ اَنْ تَجْعَلَنى عِظَةً لِغَيْرى، واَعُوذُ بِكَ اَنْ يَكُونَ اَحَدٌ اَسْعَدَ بِما اتَيْتَنى بِهِ مِنّى، وَاَعُوذُ بِكَ اَنْ اَتَكَلَّفَ طَلَبَ مالَمْ تَقْسِمْ لى، وَما قَسَمْتَ لى مِنْ قِسْمٍ اَوْ رَزَقْتَنى مِنْ رِزْقٍ فَأْتِنى بِهِ فى يُسْرٍ مِنْكَ وَعافِيَةٍ حَلالاً طَيِّبا، وَاَعُوذُ بِكَ مِنْ كُلِّ شَىْءٍ زَحْزَحَ بَيْنى وَبَيْنَكَ، اَوْ باعَدَ بَيْنى وَبَيْنَكَ، اَوْ نَقَصَ بِهِ حَظّى عِنْدَكَ، اَوْ صَرَفَ بِوَجْهِكَ الْكَريمِ عَنّى، وَاَعُوذُ بِكَ اَنْ تَحُولَ خَطيئَتى اَوْ ظُلْمى اَوْ جُرْمى اَوْ اِسْرافى عَلى نَفْسى وَاتِّباعُ هَواىَ وَاسْتِعْمالُ شَهْوَتى، دَونَ مَغْفِرَتِكَ وَرِضْوانِكَ وَثَوابِكَ وَنائِلِكَ وَبَرَكاتِكَ، وَمَوْعُودِكَ الْحَسَنِ الْجَميلِ عَلى نَفْسِكَ.(۱)

و به روایت ابن ابی قرّه بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّى اَسْأَلُكَ بِلا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ وَ بِبَهاءِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ يا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُكَ بِجَمالِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ يا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُكَ بِعَظَمَهِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ يا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُكَ بِنُورِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ يا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَهِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ يا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُكَ بِكَمالِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ يا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُكَ بِكَلِماتِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ يا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُكَ بِاَسْماءِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ يا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُكَ بِعِزَّهِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ يا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُكَ بِقُدْرَهِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ يا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُكَ بِعُلُوِّ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ يا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُكَ بِسُلْطانِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ يا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ،

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص۵۴۶ .

وَ اَسْأَلُکَ بِایاتِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِمَشِیَّتِهِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِعِلْمِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ،

وَ اَسْأَلُکَ بِشَرَفِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِمُلْکِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِفَضْلِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِکَرَمِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَ اَسْأَلُکَ بِرِفْعَهِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَمُدَّ لی فی عُمْری وَ تُوَسِّعَ عَلَیَّ فی رِزْقی وَ تُصِحَّ لی جِسْمی وَ تَبْلُغَ لی اَمَلی

اَللّهُمَّ اِنْ کُنْتُ عِنْدَکَ مِنَ الْاَشْقِیاءِ وَ اکْتُبْنی مِنَ السُّعَداءِ فَاِنَّکَ تَمْحُوْا ما تَشاءُ وَ تُثْبِتُ وَ عِنْدَکَ اُمُّ الْکِتابِ و حوائج خود را سوءال کند.

آنگاه دو رکعت دیگر بخواند و بعد از فراغت از آن بگوید:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعَزائِمِ مَغْفِرَتِکَ وَبِواجِبِ رَحْمَتِکَ - السَّلامَهَ مِنْ کُلِّ اِثْمٍ، وَالْغَنیمَهَ مِنْ کُلِّ بِرٍّ، وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّهِ وَالنَّجاهَ مِنَ النّارِ

اَللّهُمَّ دَعاکَ الدّاعُونَ وَدَعَوْتُکَ، وَسَاَلَکَ السّائِلُونَ وَسَاَلْتُکَ وَطَلَبَکَ الطّالِبُونَ وَطَلِبْتُ اِلَیْکَ، اَللّهُمَّ اَنْتَ الثِّقَهُ والرَّجاءُ، وَاِلَیْکَ مُنْتَهَی الرَّغْبَهِ وَالدُّعاءِ فِی الشِّدَّهِ وَالرَّخاءِ.

اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلِ الْیَقینَ فی قَلْبی، وَالنُّورَ فی بَصَری، وَالنَّصیحَهَ فی صَدْری، وَذِکْرَکَ بِاللَّیْلِ والنَّهارِ عَلی لِسانی وَرِزْقا واسِعا غَیْرَ مَمْنُونٍ وَلا مَحْظُورٍ فَارْزُقْنی، وَبارِکْ لی فیما رَزَقْتَنی، وَاجْعَلْ غِنایَ فی نَفْسی وَرَغْبَتی فیما عِنْدَکَ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

و این دعا را محمّد ابن أبی قرّه در کتاب خود سیّد فرموده بیان کرده:

یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ رَبَّ کُلِّ شَیْءٍ وَ وارِثَهُ، یا اَللّهُ اِلهَ الْاٰلِهَهِ الرَّفیعَ جَلالُهُ، یا اَللّهُ

الْمَعْبُودَ الْمَحْمُودُ فی کُلِّ فِعالِهِ، یا اَللّه ُ الرَّحْمنُ بِکُلِّ شَیْءٍ وَ الرَّؤُفُ بِهِ وَ رَحیمُهُ، یا اَللّه ُ یا قَیُّومُ فَلا یَفُوتُهُ شَیْءٌ وَ لا یَؤُدُهُ، یا اللّه ُ الْواحِدُ الْاَحَدُ اَنْتَ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ وَ اخِرُهُ، یا اَللّه ُ الدّائِمُ بِلا زَوالٍ وَ لا یَفْنی مُلْکُهُ، یا اَللّه ُ الصَّمَدُ فی غَیْرِ شِبْهٍ وَ لا شَیْءَ کَمِثْلِهِ، یا اللّه ُ الْبارِئُ لِکُلِّ شَیْءٍ فَلا شَیْءَ یَکُونُ کُفْوَهُ، یا اَللّه ُ الْکَبیرُ الَّذی لا یَهْتَدِی الْقُلُوبُ لِکُنْهِ عَظَمتِهِ، یا اَللّه ُ الْمُبْدِئُ الْبَدیعُ الْمُنْشِئُ الْخالِقُ لِکُلِّ شَیْءٍ عَلی غَیْرِ مِثالٍ امْتَثَلْتَهُ، یا اَللّه ُ الزّاکی الطّاهِرُ مِنْ کُلِّ افَهٍ بِقُدْسِهِ، یا اللّه ُ الْکافِی الرّازِقُ لِکُلِّ ما خَلَقَ مِنْ عَطایا فَضْلِهِ، یا اَللّه ُ التَّقِیُّ مِنْ کُلِّ جَوْرٍ لَمْ یَرْضَهُ وَ لَمْ یُخالِطْهُ فِعالُهُ، یا اَللّه ُ الْمَنّانُ ذُو الْاِحسانِ وَ الْجُودِ وَ قَدْ عَمَّ الْخَلایِقَ مَنُّهُ، یا اَللّه ُ الْحَنّانُ الَّذی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ رَحْمَتُهُ، یا اَللّه ُ الَّذی خَضَعَ الْعِبادُ کُلُّهُمْ رَهْبَةً مِنْهُ، یا اَللّه ُ الْخالِقُ لِمَنْ فِی السَّماواتِ وَ الْاَرْضِ وَ کُلٌّ اِلَیْهِ مَعادُهُ، یا اَللّه ُ الرَّحْمانُ بِکُلِّ مُسْتَصْرِخٍ وَ مَکْرُوبٍ وَ مُغیثُهُ یا اَللّه ُ لا تَصِفُ الْاَلْسُنُ کُنْهَ جَلالِهِ وَ عِزِّهِ، یا اَللّه ُ الْمُبْدِئُ لِلْاَشیاءَ لَمْ یَسْتَعِنْ فی اِنْشائِها بِاَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ، یا اَللّه ُ الْعَلاّمُ الْغُیُوبِ الَّذی لا یَؤُودُهُ شَیْءٌ مِنْ خَلْقِهِ، یا اَللّه ُ الْمُعِیدُ الْوارِثُ الْباعِثُ لِجَمیعِ خَلائِقِهِ، یا اَللّه ُ الْحَکیمُ ذُو الْالاءِ فَلا شَیْءَ یَعْدِلُهُ مِنْ خَلْقِهِ، یا اَللّه ُ الْفَعّالُ لِما یُریدُ الْعَوّادُ بِفَضْلِهِ عَلی جَمیعِ خَلْقِهِ، یا اَللّه ُ الْعَزیزُ الْمَنیعُ الْغالِبُ عَلی خَلْقِهِ فَلا شَیْءَ یَفُوتُهُ، یا اَللّه ُ الْعَزیزُ ذُو الْبَطْشِ الشَّدیدِ الَّذی لا یُطاقُ انْتِقامُهُ، یا اللّه ُ الْقَریبُ فی ارْتِفاعِهِ الْعالی فی دُنُوِّهِ الَّذی ذَلَّ کُلُّ شَیْءٍ لِعَظَمَتِهِ، یا اللّه ُ نُورُ کُلِّ شَیْءٍ وَ هُداهُ الّذی فَلَقَ الظُّلُماتِ نُورُهُ، یا اللّه ُ الْقُدُّوسُ الطّاهِرُ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ فَلا شَیْءَ یُعادِلُهُ، یا اَللّه ُ الْقَریبُ الْمُجیبُ الْعالی الْمُتَدانی دُونَ کُلِّ شَیْءٍ قُرْبُهُ، یا اَللّه ُ الشّامِخُ فَوْقَ کُلِّ شَیْءٍ عُلُوُّه وَ ارْتِفاعُهُ یا اَللّه ُ الْمُبْتَدِئُ لِلْاَشْیاءَ وَ مُعیدُها وَ لا تَبْلُغُ الْاَقاویلُ شَأْنُهُ، یا اَللّه ُ الْماجِدُ الْکَریمُ الْعَفُوُّ الَّذی وَسِعَ

كُلَّ شَیْءٍ عَدْلُهُ، یا اَللّهُ الْعَظیمُ ذُو الْعِزَّهِ وَ الْكِبْریاءِ فَلا یَذِلُّ اسْتِكْبارُهُ، یا اَللّهُ ذُو السُّلْطانِ الْفاخِرِ الَّذی لا تُطیقُ الْاَلْسُنُ وَصْفَ الائِهِ وَ ثَنائِهِ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ فیما تَقْضی وَ تُقَدِّرُ مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُومِ وَ فیما تَفْرُقُ مِنَ الْاَمْرِ الْحَكیمِ فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضاءِ الَّذی لا یُرَدُّ وَ لا یُبَدَّلُ اَنْ تَجْعَلَنی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِكَ الْحَرامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ الْمَشْكُورِ سَعْیُهُمْ وَاجْعَلْ فیما تَقْضی وَ تُقَدِّرُ اَنْ تُطیلَ عُمْری وَ تُوَسِّعَ فی رِزْقی وَ اَنْ تُؤَدِّیَ عَنّی اَمانَتی وَ دَیْنی، اَللّهُمَّ ارْزُقْنی حَجَّ بَیْتِكَ الْحَرامِ وَ زِیارَهَ قَبْرِ نَبِیِّكَ عَلَیْهِ السَّلامُ فی عامی هذا فی یُسْرٍ مِنْكَ وَ عافِیَهٍ و درخواست كند حوائج خود را.

آنگاه دو ركعت نماز گذارد و این دعا بخواند:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَفَرِّغْنی لِما خَلَقْتَنی لَهُ وَلاتَشْغَلْنی بِما قَدْ تَكَفَّلْتَ لی بِهِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُكَ ایمانا لا یَرْتَدُّ وَنَعیما لا یَنْفَدُ، وَمُرافَقَهَ نَبِیِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُكَ عَلَیْهِ وَالِهِ فی اَعْلی جَنَّهِ الْخُلْدِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُكَ رِزْقَ یَوْمٍ بِیَوْمٍ، لا قَلیلاً فَاَشْقی، وَلا كَثیرا فَاَطْغی

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنی مِنْ فَضْلِكَ ما تَرْزُقُنی بِهِ الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ فی عامی هذا، تُقَوِّینی بِهِ عَلَی الصَّوْمِ وَالصَّلاهِ، فَاِنَّكَ رَبّی وَرَجائی وَعِصْمَتی، لَیْسَ لی مُعْتَصَمٌ اِلاّ اَنْتَ وَلا رَجاءٌ غَیْرُكَ، وَلا مَلْجَاَ لی وَلا مَنْجا مِنْكَ اِلاّ اِلَیْكَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً، وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنی بِرَحْمَتِكَ عَذابَ النّارِ.(۱)

و این دعا را سیّد از كتاب ابن أبی قرّه نقل فرموده بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی بِكَ وَ مِنْكَ اَطْلُبُ حاجَتی، وَ مَنْ طَلَبَ حاجَتَهُ اِلی اَحَدٍ فَاِنّی لا

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص۵۴۷.

اَطْلُبُ حاجَتی اِلاّ مِنْکَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ، وَ اَسْأَلُکَ بِفَضْلِکَ وَ رَحْمَتِکَ وَ رِضْوانِکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَیْتِهِ وَ اَنْ تَجْعَلَ لی فی عامی هذا اِلی بَیْتِکَ الْحَرام سَبیلاً، حَجَّهً مَبْرُورَهً مُتَقَبَّلَهً زاکِیَهً خالِصَهً لَکَ، تُقِرُّ بِها عَیْنی وَ تَرْفَعُ بِها دَرَجَتی وَ تُکَفِّرُ بِها سَیِّئاتی وَ تَرْزُقَنی اَنْ اَغُضَّ بَصَری وَ اَنْ اَحْفَظَ فَرْجی عَنْ جَمیعِ مَحارِمِکَ وَ مَعاصیکَ حَتّی لا یَکُونَ شَیْءٌ آثَرَ عِنْدی مِنْ طاعَتِکَ وَ خَشْیَتِکَ وَ الْعَمَلِ بِما اَحْبَبْتَ وَ التَّرْکِ لِما کَرِهْتَ وَ نَهَیْتَ عَنْهُ، وَ اجْعَلْ ذلِکَ فی یُسْرٍ وَ یَسارٍ وَ عافِیَهٍ فی دینی وَ جَسَدی وَ مالی وَ وَلَدی وَ اَهْلِ بَیْتی وَ اِخْوانی وَ ما اَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ وَ خَوَّلْتَنی، وَ اَسْأَلُکَ اَنْ تَجْعَلَ وَفاتی قَتْلاً فی سَبیلِکَ مَعَ اَوْلیائِکَ تَحْتَ رایَهِ نَبِیِّکَ، وَ اَسْأَلُکَ اَنْ تُکْرِمَنی بِهَوانِ مَنْ شِئْتَ مِنْ خَلْقِکَ وَ لا تُهِنّی بِکَرامَهِ اَحَدٍ مِنْ اَوْلیائِکَ، وَ اجْعَلْ لی مَعَ الرَّسُولِ سَبیلاً، حَسْبِیَ اللّه ُ ما شاءَ اللّه ُ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللّه ِ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّه ِ.

دو رکعت دیگر بخواند و پس از اتمام آن بگوید:

اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کُلُّهُ (وَلَکَ الْمَنُّ کُلُّهُ) وَلَکَ الْمُلْکُ کُلُّهُ، وَبِیَدِکَ الْخَیْرُ کُلُّهُ، وَاِلَیْکَ یَرْجِعُ الْاَمْرُ کُلُّهُ، عَلانِیَتُهُ وَسِرُّهُ، وَاَ نْتَ مُنْتَهَی الشَّأْنِ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنَ الْخَیْرِ کُلِّه، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الشَّرِّ کُلِّه،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَرَضِّنی بِقَضائِکَ، وَبارِک لی فی قَدَرِکَ، حَتّی لا اُحِبَّ تَعْجیلَ ما اَخَّرْتَ، وَلا تَأْخیرَ ما عَجَّلْتَ، اَللّهُمَّ وَاَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ فَضْلِکَ، وَارْزُقْنی بَرَکَتِکَ، وَاسْتَعْمِلْنی فی طاعَتِکَ، وَتَوَفَّنی عِنْدَ انْقِضاءِ اَجَلی عَلی سَبیلِکَ، وَلا تُوَلِّ اَمْری غَیْرَکَ، وَلا تُزِغْ قَلْبی بَعْدَ اِذْ هَدَیْتَنی، وَهَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً اِنَّکَ اَنْتَ الْوَهّابُ.(۱)

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص۵۴۸.

و بخواند این دعا را که از کتاب ابن أبی قرّه است:

اَللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ، الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْآنَ وَافْتَرَضْتَ علی عِبادِکَ فیهِ الصِّیامَ، صَلِّ علی مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَیْتِهِ، وَارْزُقْنی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرام، فی عامی هذا وَفی کُلِّ عام، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الْعِظامَ، فَاِنَّهُ لا یَغْفِرُها غَیْرُکَ، یا رَحْمنُ یا عَلاّمُ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَیْتِهِ وَ افْتَحْ مَسامِعَ قَلْبی لِذِکْرِکَ، وَاجْعَلْنی اُصَدِّقُ بِکِتابِکَ وَ اُومِنُ بِوَعْدِکَ وَ اُوفی بِعَهْدِکَ، وَارْزُقْنی مِنْ خَشْیَتِکَ ما اَهْرُبُ بِهِ مِنْکَ اِلَیْکَ

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَیْتِهِ وَ ارْحَمْنی رَحْمَةً تَسَعُنی، وَ عافِنی عافِیَةً تُجَلِّلُنی، وَ ارْزُقْنی رِزْقاً یُغْنِینی وَ فَرِّجْ عَنّی فَرَجاً یَعُمُّنی، یا اَجْوَدَ مَنْ سُئِلَ وَ یا اَکْرَمَ مَنْ دُعِیَ وَ یا اَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ، وَ یا اَرْءَفَ مَنْ عَفا وَ یا خَیْرَ مَنِ اعْتُمِدَ اَدْعُوکَ لِهَمٍّ لا یُفَرِّجُهُ غَیْرُکَ، وَ لِکَرْبٍ لا یَکْشِفُهُ سِواکَ، وَ لِغَمٍّ لا یُنَفِّسُهُ اِلاّ اَنْتَ، وَ لِرَحْمَةٍ لا تُنالُ اِلاّ مِنْکَ وَ لِحاجَةٍ لا تُقْضی اِلاّ بِکَ

اَللّهُمَّ فَکَما کانَ مِنْ شَأْنِکَ ما اَذِنْتَ لی فیهِ مِنْ مَسْئَلَتِکَ وَ رَحِمْتَنی بِهِ مِنْ ذِکْرِکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ فَرِّجْ عَنّی السّاعَةَ السّاعَةَ، وَ تُخَلِّصُنی مِنْ کُلِّ ما اَخافُ عَلی نَفْسی، فَاِنَّکَ اِنْ لَمْ تُدْرِکْنی مِنْکَ بِرَحْمَةٍ تُخَلِّصُنی بِها لَمْ اَجِدْ اَحَداً غَیْرَکَ یُخَلِّصُنی، وَ مَنْ لی سِواکَ اَنْتَ اَنْتَ اَنْتَ لی، اَنْتَ یا مَوْلایَ الْعَوّادُ بِالْمَغْفِرَةِ وَ اَنَا الْعَوّادُ بِالْمَعْصِیَةِ، وَ اَنَا الَّذی لَمْ اُراقِبْکَ قَبْلَ مَعْصِیَتی وَ لَمْ اُوثِرْکَ عَلی شَهْوَتی فَلا یَمْنَعْکَ مِنْ اِجابَتی شَرُّ عَمَلی وَ قَبیحُ فِعْلِی وَ عَظیمُ جُرْمی، بَلْ تَفَضَّلْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ، وَ مُنَّ عَلَیَّ بِمَغْفِرَتِکَ، وَ تَجاوَزْ عَنّی بِعَفْوِکَ وَ اسْتَجِبْ لی دُعائی، وَ عَرِّفْنِی الاْءِجابَةَ فی جَمیعِ ذلِکَ بِرَحْمَتِکَ، وَ اَسْأَلُکَ سَیِّدی التَّسْدِیدَ فی اَمْری وَ النُّجْحَ فی طَلِبَتی وَ الصَّلاحَ

لِنَفْسی وَ الْفَلاحَ لِدینی وَ السَّعَهَ فی رِزْقی وَ اَرْزاقِ عِیالی وَ الْاِفْضالَ عَلَیَّ وَ الْقُنُوعَ بِما قَضَیْتَ عَلَیَّ وَ اقْضِ لی بِالْحُسْنی وَ قَوِّنی عَلی صِیامِ شَهْری وَقِیامِهِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَ صَلَّی اللّه عَلی خَیْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ . و درخواست کند حوائج خود را.

دو رکعت دیگر بخواند و بعد از آن بگوید:

بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اَشْهَدُ اَنْ لا اِلهَ اِلاَّ اللّه وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ، وَ اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ، امَنْتُ بِاللّه ِ وَ بِجَمیعِ رُسُلِ اللّه ِ وَ بِجَمیعِ ما اُنْزِلَتْ بِهِ جَمیعُ رُسُلِ اللّه ِ، وَ اَنَّ وَعْدَ اللّه ِ حَقٌّ وَ لِقاءَهُ حَقٌّ وَ صَدَقَ اللّه وَ بَلَّغَ الْمُرْسَلُونَ وَ الْحَمْدُللّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ، وَ سُبْحانَ اللّه ِ کُلَّما سَبَّحَ اللّه شَیْءٌ وَ کَما یُحِبُّ اللّه اَنْ یُسَبَّحَ، وَ الْحَمْدُ للّه ِ کُلَّما حَمِدَ اللّه شَیْءٌوَ کَما یُحِبُّ اللّه اَنْ یُحْمَدَ، وَ لا اِلهَ اِلاَّ اللّه کُلَّما هَلَّلَ اللّه شَیْءٌ وَ کَما یُحِبُّ اللّه اَنْ یُهَلَّلَ، وَ اَللّه اَکْبَرُ کُلَّما کَبَّرَ اللّه شَیْءٌ وَ کَما یُحِبُّ اللّه اَنْ یُکَبَّرَ، اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْأَلُکَ مَفاتیحَ الْخَیْرِ وَ خَواتیمَهُ وَ شَرائِعَهُ وَ فَوائِدَهُ وَ بَرَکاتَهُ مِمّا بَلَغَ عِلْمُهُ عِلْمِی وَ ما قَصَرَ عَنْ اِحْصائِهِ حِفْظی

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ انْهَجْ لی اَسْبابَ مَعْرِفَتِهِ، وَ افْتَحْ لی اَبْوابَهُ، وَ غَشِّنی بَرَکاتِ رَحْمَتِکَ، وَ مُنَّ عَلَیَّ بِعِصْمَهٍ عَنِ الْاِزالَهِ عَنْ دینِکَ، وَ طَهِّرْ قَلْبی مِنَ الشَّکِّ، وَ لا تَشْغَلْ قَلْبی بِدُنْیایَ وَ عاجِلِ مَعاشی عَنْ اجِلِ ثَوابِ اخِرَتی، وَ اشْغَلْ قَلْبی بِحِفْظِ ما لا تَقْبَلُ مِنِّی جَهْلَهُ، وَ ذَلِّلْ لِکُلِّ خَیْرٍ لِسانی، وَ طَهِّرْ قَلْبی مِنَ الرِّیاءِ وَ السُّمْعَهِ، وَ لا تُجْرِهِ فی مَفاصِلی، وَ اجْعَلْ عَمَلی خالِصاً لَکَ، اَللّهُمَّ اِنِّی اَعُوذُبِکَ مِنَ الشَّرِّ وَ اَنْواعِ الْفَواحِشِ کُلِّها ظاهِرِها وَ باطِنِها وَغَفَلاتِها وَ جَمیعِ ما یُریدُنی بِهِ الشَّیْطانُ الرَّجیمُ، وَ ما یُریدُنی بِهِ السُّلْطانُ الْعَنیدُ، مِمّا اَحَطْتَ بِعِلْمِهِ، وَ اَنْتَ الْقادِرُ عَلی صَرْفِهِ عَنِّی، اَللّهُمَّ اِنِّی اَعُوذُبِکَ

مِنْ طَوارِقِ الْجِنِّ وَ الْاِنْسِ وَ زَوابِعِهِمْ وَ بَوائِقِهِمْ وَ مَكائِدِهِمْ وَ مَشاهِدِ الْفَسَقَهِ مِنَ الْجِنِّ وَ الْاِنْسِ وَ اَنْ اَسْتَزِلَّ عَنْ دينى فَتَفْسُدَ عَلَيَّ اخِرَتى وَ اَنْ يَكُونَ ذلِكَ مِنْهُمْ ضَرَراً عَلَيَّ فى مَعاشى اَو تَعَرُّضَ(۱) بَلاءٍ يُصيبُنى مِنْهُمْ، لا قُوَّهَ لى بِهِ وَ لا صَبْرَ لى عَلى احْتِمالِهِ، فَلا تَبْتَلِيَنّى يا اِلهى بِمُقاساتِهِ فَيَمْنَعَنى ذلِكَ مِنْ ذِكْرِكَ وَ يَشْغَلَنى عَنْ عِبادَتِكَ إنّكَ اَنْتَ الْعاصِمُ الْمانِعُ وَ الدّافِعُ الْواقى مِنْ ذلِكَ كُلِّهِ

اَسْأَلُكَ اللّهُمَّ الرَّفاهِيَهَ فى مَعيشَتى ما اَبْقَيْتَنى، مَعيشَهً اَقْوى بِها عَلى طاعَتِكَ وَ اَبْلُغُ بِها رِضْوانَكَ وَ اَصيرُبِها بِمَنِّكَ اِلى دارِ الْحَيَوانِ غَداً، اَللّهُمَّ ارْزُقْنى رِزْقاً حَلالاً يَكْفينى، وَ لا تَرْزُقْنى رِزْقاً يُطْغينى، وَ لا تَبْتَلِيَنّى بِفَقْرٍ اَشْقى بِهِ مُضَيَّقاً عَلَيَّ، اَعْطِنى حَظّاً وافِراً فى اخِرَتى، وَ مَعاشاً واسِعاً هَنيئاً مَريئاً فى دُنْياىَ، وَ لا تَجْعَلِ الدُّنْيا عَلَيَّ سِجْناً، وَ لا تَجْعَلْ فِراقَها عَلَيَّ حُزْناً، اَجِرْنى مِنْ فِتْنَتِها، وَ اجْعَلْ عَمَلى فيها مَقْبُولاً وَ سَعْيى فيها مَشْكُوراً

اَللّهُمَّ وَ مَنْ اَرادَنى بِسُوءٍ فَاَرِدْهُ وَ مَنْ كادَنى فيها فَكِدْهُ، وَ اصْرِفْ عَنِّى هَمَّ مَنْ اَدْخَلَ عَلَيَّ هَمَّهُ، وَ امْكُرْ بِمَنْ مَكَرَ بى فَاِنَّكَ خَيْرُ الْماكِرينَ، وَ افْقَأْ عَنِّى عُيُونَ الْكَفَرَهِ الظَّلَمَهِ الطُّغاهِ الْحَسَدَهِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَ اَنْزِلْ عَلَيَّ مِنْكَ سَكينَهً، وَ الْبِسْنى دِرْعَكَ الْحَصينَهَ، وَ احْفَظْنى بِسِتْرِكَ الْواقى وَ جَلِّلْنى عافِيَتَكَ النّافِعَهَ، وَ صَدِّقْ قَوْلى وَ فِعالى، وَ بارِكْ لى فى اَهْلى وَ وَلَدى وَ مالى وَ ما قَدَّمْتُ وَ ما اَخَّرْتُ وَ ما اَغْفَلْتُ وَ ما تَعَمَّدْتُ وَ ما تَوانَيْتُ وَ ما اَعْلَنْتُ وَ ما اَسْرَرْتُ فَاغْفِرْ لى يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، وَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِهِ الطَّيِّبينَ الطّاهِرينَ كَما اَنْتَ اَهْلُهُ يا وَلِيَّ الْمُؤْمِنينَ.(۲)

۱- بِعَرَضِ، خ .

۲- شيخ طوسى، مصباح المتهجد، ص۵۴۷.

و این دعا از کتاب ابن أبی قرّه است بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ مَسْأَلَهَ الْمِسْکینِ الْمُسْتَکینِ وَ اَبْتَغی اِلَیْکَ ابْتِغاءَ الْبائِسِ الْفَقیرِ وَ اَتَضَرَّعُ اِلَیْکَ تَضَرُّعَ الْمَظْلُومِ الضَّریرِ وَ اَبْتَهِلُ اِلَیْکَ ابْتِهالَ الْمُذْنِبِ الذَّلیلِ الضَّعیفِ وَ اَسْأَلُکَ مَسْأَلَهَ مَنْ خَضَعَتْ لَکَ نَفْسُهُ وَ ذَلَّتْ لَکَ رَقَبَتُهُ وَ رَغِمَ لَکَ اَنْفُهُ، وَ عَفَّرَ لَکَ وَجْهَهُ، وَ سَقَطَتْ لَکَ ناصِیَتُهُ، وَ هَمَلَتْ لَکَ دُمُوعُهُ، وَ اضْمَحَلَّتْ عَنْهُ حیلَتُهُ، وَ انْقَطَعَتْ عَنْهُ حُجَّتُهُ، وَ ضَعُفَتْ قُوَّتُهُ وَ اشْتَدَّتْ حَسْرَتُهُ، وَ عَظُمَتْ نِدامَتُهُ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ ارْحَمِ الْمُضْطَرَّ اِلَیْکَ، الْمُحتاجَ اِلی رَحْمَتِکَ بِحَقِّکَ الْعَظیمِ، یا عَظیمُ یا عَظیمُ یا عَظیمُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِجَمیعِ الْمُؤْمِنینَ وَ الْمُؤْمِناتِ، وَ اَعْطِنی فی مَجْلِسی هذا فَکاکَ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، وَ اَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ الْمُفَضَّلِ، وَ اَعْطِنی مِنْ خَزائِنِکَ، وَ بارِکْ لی فی اَهْلی وَ مالی وَ وَلَدی وَ جَمیعِ ما رَزَقْتَنِی، وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ فی عامی هذا فی اَسْبَغِ النَّفَقَهِ وَ اَوْسَعِ السَّعَهِ، وَ اجْعَلْ ذلِکَ مَقْبُولاً مَبْرُوراً خالِصاً لِوَجْهِکَ الْکَریمِ، یا کَریمُ یا کَریمُ یا کَریمُ اکْفِنی مَؤُنَهَ اَهْلِی وَ نَفْسی وَ عِیالی وَ غُرَمائی وَ تِجارَتی، وَ جَمیعَ ما اَخافُ عُسْرَهُ، وَ مَؤُنَهَ خَلْقِکَ اَجْمَعینَ، وَ اکْفِنی شَرَّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ شَرَّ الصَّواعِقِ وَ الْبَرَدِ وَ شَرَّ کُلِّ دابَهٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِیَتِها اِنَّکَ عَلی صِراطٍ مُسْتَقیمٍ، یا کَریمُ یا کَریمُ یا کَریمُ افْعَلْ بی ذلِکَ بِرَحْمَتِکَ، وَهَبْ لی حَقَّکَ وَ تَغَمَّدْ ذُنُوبی بِمَغْفِرَتِکَ وَ لا تُزِغْ قَلْبی بَعْدَ اِذْ هَدَیْتَنی، وَهَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً اِنَّکَ اَنْتَ الْوَهّابُ وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وحوائج بخواهد

پس به سجده رود وبگوید: اَللّهُمَّ اَغْنِنی بِالْعِلْمِ، وَ زَیِّنّی بِالْحِلْمِ، وَ کَرِّمْنی بِالتَّقْوی، وَ جَمِّلْنی بِالْعافِیَهِ، یا وَلِیَّ الْعافِیَهِ عَفْوَکَ عَفْوَکَ مِنَ النّارِ

چون سر بردارد بخواند : یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ اَسْأَلُکَ بِلا اِلَهَ اِلاّ اَنْتَ اَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیم یا اَللّه ُ یا رَبُّ یا قَریبُ یا مُجیبُ یا بَدیعَ السَّماواتِ وَ الْاءَرْضِ، یا ذَا الْجَلالِ وَ الْاءِکْرام یا حَنّانُ یا مَنّانُ یا حَیُّ یا قَیُّومُ اَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ تُحِبُّ اَنْ تُدْعی بِهِ، وَ بِکُلِّ دَعْوَهٍ دَعاکَ بِها اَحِدٌ مِنَ الْاءَوَّلینَ وَ الْاخِرینَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَ اَنْ تَصْرِفَ قَلْبی اِلی خَشْیَتِکَ وَ رَهْبَتِکَ، وَ تَجْعَلَنی مِنَ الْمُخْلِصینَ وَ تُقَوِّیَ اَرْکانی کُلَّها لِعِبادَتِکَ وَ تَشْرَحَ صَدْری لِلْخَیْرِ وَ التُّقی وَ تُطْلِقَ لِسانی لِتِلاوَهِ کِتابِکَ یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَافْعَلْ بی کَذا وَ کَذا

و به جای کذا وکذا حوائج بخواهد.

بدین سان بیست رکعت به پایان می رسد، پس به سجده می رود، دعایی را که بعد از هشت رکعت اُولی در حال سجده می گفت، در سجده بگوید،

آنگاه سر از سجده برداشته، همان دعای یاد شده را بگوید و بعد از آن دو رکعت نماز نشسته می خواند و نافله ها را به پایان می برد. تا شب بیستم رمضان به همین کیفیت هر شب بیست رکعت نافله را انجام دهد.

۲) از شب بیست و یکم تا شب آخر ماه رمضان به جای بیست رکعت هر شب سی رکعت نافله به جا می آورد.

هشت رکعت در میان نماز مغرب و عشاء و بیست و دو رکعت بعد از نماز عشاء، که پس از هر دو رکعت سلام می گوید و دعاهایی را که گفتیم در میان آنها می خواند.

اما دعاهایی که در میان ده رکعت اضافی خوانده می شود به این قرار است:

دو رکعت می خواند و می گوید:

«یا حَسَنَ الْبَلاءِ عِنْدی، یا قَدیمَ الْعَفْوِ عَنّی، یا مَنْ لا غِنی عَنْهُ لِشَیْءٍ، یا مَنْ لا بُدَّ لِکُلِّ شَیْءٍ مِنْهُ، یا مَنْ مَرَدُّ کُلِّ شَیْءٍ اِلَیْهِ، یا مَنْ مَصیرُ کُلِّ شَیْءٍ اِلَیْهِ،

تَوَلَّنی سَیِّدی وَ لا تُوَلِّ اَمْری شِرارَ خَلْقِکَ، اَنْتَ خالِقی وَ رازِقی یا مَوْلایَ فَلا تُضَیِّعْنی»(۱)

پس دو رکعت نماز بگزارد و به روایت شیخ بخوانـد: «اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْنی مِنْ اَوْفَرِ عِبادِکَ نَصیباً مِنْ کُلِّ خَیْرٍ اَنْزَلْتَهُ فی هـذِهِ اللَّیْلَهِ اَوْ اَنْتَ مُنْزِلُهُ مِنْ نُورٍ تَهْدی بِهِ اَوْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُها، وَ مِنْ رِزْقٍ تَبْسُطُهُ، وَ مِنْ ضُرٍّ تَکْشِفُهُ، وَ مِنْ بَلاءٍ تَرْفَعُهُ، وَ مِنْ سُوءٍ تَدْفَعُهُ، وَ مِنْ فِتْنَهٍ تَصْرِفُها، وَ اکْتُبْ لی ما کَتَبْتَ لِاَوْلِیائِکَ الصّالِحینَ، الَّذینَ اسْتَوْجَبُوا مِنْکَ الثَّوابَ وَ اَمِنُوا بِرِضاکَ عَنْهُمْ مِنْکَ الْعَذابَ، یا کَریمُ یا کَریمُ یا کَریمُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ، وَ اغْفِرْ لی ذَنْبی، وَ بارِکْ لی فی کَسْبی وَ قَنِّعْنی بِما رَزَقْتَنی، وَ لا تَفْتِنِّی بِما زَوَیْتَ عَنِّی».(۲)

دو رکعت دیگر می خواند و به دنبال آن می گوید:

«اَللّهُمَّ اِلَیْکَ نَصَبْتُ یَدی وَ فیما عِنْدَکَ عَظُمَتْ رَغْبَتی، فَاقْبَلْ یا سَیِّدی تَوْبَتی، وَ ارْحَمْ ضَعْفی، وَ اغْفِرْ لی وَ ارْحَمْنی، وَ اجْعَلْ لی فی کُلِّ خَیْرٍ نَصیباً وَ اِلی کُلِّ خَیْرٍ سَبیلاً، اَللّهُمَّ اِنِّی اَعُوذُبِکَ مِنَ الْکِبْرِ وَ مَواقِفِ الْخِزْیِ فِی الدُّنْیا وَ الْاخِرَهِ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لی ما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبی، وَ اعْصِمْنی مِنَ النّارِ، وَ اصْرِفْ عَنِّی شَرَّ فَسَقَهِ الْجِنِّ وَ الْاِنْسِ، وَ شَرَّ کُلِّ ذِی شَرٍّ، وَ شَرَّ کُلِّ ضَعیفٍ اَوْ شَدیدٍ مِنْ خَلْقِکَ، وَ شَرَّ کُلِّ دابَّهٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِیَتِها اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ»(۳)

دو رکعت دیگر می خواند و بعد از سلام می گوید:

«اَللّهُمَّ اَنْتَ مُتَعالِی الشَّأنِ، عَظیمُ الْجَبَرُوتِ، شَدیدُ الْمِحالِ، عَظیمُ الْکِبْریاءِ

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص ۵۵۰ و ۵۵۱ .

۲- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص ۵۵۰ و ۵۵۱ .

۳- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص ۵۵۰ و ۵۵۱ .

قادِرٌ قاهِرٌ قَريبُ الرَّحْمَهِ، صادِقُ الْوَعْدِ، وَفِیُّ الْعَهْدِ، قَريبٌ مُجيبٌ سامِعُ الدُّعاء، قابِلُ التَّوبَهِ، مُحْصٍ لِما خَلَقْتَ، قادِرٌ عَلی ما اَرَدْتَ، مُدْرِکُ مَنْ طَلَبْتَ، رازِقُ مَنْ خَلَقْتَ، شَکُورٌ اِنْ شُکِرْتَ، ذاکِرٌ اِنْ ذُکِرْتَ،

فَاَسْأَلُکَ یا اِلهی مُحْتاجاً، وَ اَرْغَبُ اِلَیْکَ فَقیراً، وَ اَتَضَرَّعُ اِلَیْکَ خائِفاً، وَ اَبْکی اِلَیْکَ مَکْرُوباً، وَ اَرْجُوکَ ناصِراً، وَ اَسْتَغْفِرُکَ ضَعیفاً، وَ اَتَوَکَّلُ عَلَیْکَ مُحْتَسِباً، وَ اَسْتَرْزِقُکَ مُتَوَسِّعاً، وَ اَسْأَلُکَ یا اِلهی اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَغْفِرَلی ذُنُوبی، وَ تَتَقَبَّلَ عَمَلی، وَ تُیَسِّرَ مُنْقَلَبی، وَ تُفَرِّجَ قَلْبی

اِلهی اَسْأَلُکَ اَنْ تُصَدِّقَ ظَنِّی، وَ تَعْفُوَ عَنْ خَطیئَتی، وَ تَعْصِمَنی مِنَ الْمَعاصی، اِلهی ضَعُفْتُ فَلا قُوَّهَ لی، وَ عَجَزْتُ فَلا حَوْلَ لی،

اِلهی جِئْتُکَ مُسْرِفاً عَلی نَفْسی، مُقِرّاً بِسُوءِ عَمَلی، قَدْ ذَکَرْتُ غَفْلَتی وَ اَشْفَقْتُ مِمّا کانَ مِنِّی فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ ارْضَ عَنِّی، وَ اقْضِ عَنِّی جَمیعَ حَوائجی مِنْ حَوائِجِ الدُّنْیا وَ الْاخِرَهِ».(۱)

دو رکعت دیگر می خواند و به دنبال آن می گوید:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْعافِیَهَ مِنْ جُهْدِ الْبَلاءِ، وَشَماتَهِ الْاَعْداءِ، وَسُوءِ الْقَضاءِ، وَدَرَکِ الشَّقاءِ، وَمِنَ الضَّرَرِ فِی الْمَعیشَهِ، واَن تَبْتَلِیَنی بِبَلاءٍ لا طاقَهَ لی بِه، اَوْ تُسَلِّطَ عَلَیَّ طاغِیا، اَوْ تَهْتِکَ لی سِتْرا، اَوْ تُبْدِیَ لی عَوْرَهً، اَوْ تُحاسِبَنی یَوْمَ القِیامَهِ مُناقِشا(۲) اَحْوَجَ ما اَکُونُ اِلی عَفْوِکَ وَتَجاوُزِکَ عَنّی [فیما سَلَفَ،

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ] الْکَریمِ(۳) وَکَلِماتِکَ التّامَّهِ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّد، وَاَنْ تَجْعَلَنی مِنْ عُتَقائِکَ وَطُلَقائِکَ مِنَ النّارِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۵۵۲.

۲- در مصباح المتهجد «مُقاصّاً» آمده است.

۳- در مصباح المتهجد «فأسألك بوجهك الكريم» آمده است.

مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَ اَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ وَ اجْعَلْنی مِنْ سُکّانِها وَ عُمّارِها، اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُبِکَ مِنْ سَفَعاتِ النّارِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ وَ الصِّیامَ وَ الصَّدَقَهَ لِوَجْهِکَ»(۱)

بدین سان سی رکعت پایان می یابد، پس به سجده می رود و می گوید:

«یا سامِعَ کُلِّ صَوْتٍ وَ یا بارِئَ النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَ یا مَنْ لا تَغْشاهُ الظُّلُماتُ، وَ یا مَنْ لا تَتَشابَهُ عَلَیْهِ الاْصْواتُ، وَ یا مَنْ لا یَشْغَلُهُ شَیْءٌ عَنْ شَیْءٍ اَعْطِ مُحَمَّداً اَفْضَلَ ما سَأَلَکَ وَ اَفْضَلَ ما سُئِلْتَ لَهُ وَ اَفْضَلَ ما اَنْتَ مَسْئُولٌ لَهُ، وَ اَسْأَلُکَ اَنْ تَجْعَلَنی مِنْ عُتَقائِکَ وَ طُلَقائِکَ مِنَ النّارِ،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلِ الْعافِیَهَ شِعاری وَ دِثاری وَ نَجاهً لی مِنْ کُلِّ سُوءٍ یَوْمَ الْقیامَهِ».(۲)

و امّا شبهایی که صد رکعت باید خواند سی رکعت آن را به ادعیه مذکوره بخواند. آنگاه دو رکعت نماز گزارد و به روایت شیخ بخواند:

«اَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ رَبُّ الْعالَمینَ، اَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْعَلِیُّ الْعَظیمُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الرَّحْمانُ الرَّحیمُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ مالِکُ یَوْمِ الدِّینِ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ مِنْکَ بَدْءُ الْخَلْقِ وَاِلَیْکَ یَعُودُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ خالِقُ الْجَنَّهِ وَالنّارِ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ خالِقُ الْخَیْرِ وَالشَّرِّ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ لَمْ تَزَلْ وَلا تَزالُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْواحِدُ الاَْحَدُ الصَّمَدُ الَّذی لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ عالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَهِ الرَّحْمانُ الرَّحیمُ، وَاَنْتَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْمَلِکُ الْقُدُّوسُ

۱- شیخ صدوق، مصباح المتجهد، ص۵۵۳.

۲- شیخ صدوق، مصباح المتجهد، ص۵۵۳.

السَّلامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزيزُ الْجَبّارُ الْمُتَكَبِّرُ، سُبْحانَ اللّه عَمّا يُشْرِكُونَ، وَاَنْتَ اللّه لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْخالِقُ الْبارِئُ الْمُصَوِّرُ لَكَ الْاَسْماءُ الْحُسْنى، يُسَبِّحُ لَكَ مافِى السَّماواتِ وَالْاَرْضِ، وَاَنْتَ اللّه الْعَزيزُ الْحَكيمُ، وَاَنْتَ اللّه لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَالْكِبْرِياءُ رِداؤُكَ».

و صلوات فرستد و دعا كند به آنچه بخواهد كه در خبر است كه هر كه خدا را به اين اسماء بخواند نيست جز آنكه خدا روا كند حوائج او را، الخبر.

آنگاه دو ركعت نماز گزارد و به روايت شيخ بخواند: «لا اِلهَ اِلَّا اللّه الْحَليمُ الْكَريمُ، لا اِلهَ اِلَّا اللّه الْعَلِيُّ الْعَظيمُ، سُبْحانَ اللّه رَبِّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الْاَرَضينَ السَّبْعِ، وَ ما فيهِنَّ وَ ما بَيْنَهُنَّ وَ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظيمِ وَالْحَمْدُ للّه رَبِّ الْعالَمينَ، اَللّهُمَّ اِنِّى اَسْأَلُكَ بِدِرْعِكَ الْحَصينَةِ، وَ بِقُوَّتِكَ وَ عَظَمَتِكَ وَ سُلْطانِكَ اَنْ تُجيرَنى مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجيمِ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ جَبّارٍ عَنيدٍ

اَللّهُمَّ اِنِّى اَسْأَلُكَ بِحُبِّى اِيّاكَ وَ بِحُبِّى رَسُولِكَ وَ بِحُبّى اَهْلَ بَيْتِ رَسُولِكَ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَ الِهِ عَلَيْهِمْ يا خَيْراً لى مِنْ اَبى وَ اُمِّى وَ مِنَ النّاسِ جَميعاً اِقْدِرْ لى خَيْراًمِنْ قَدْرى لِنَفْسى وَ خَيراً مِمّا يَقْدِرُ لى اَبى وَ اُمّى، اَنْتَ جَوادٌ لا تَبْخَلُ وَ حَليمٌ لا تَعْجَلْ وَ عَزيزٌ لا تُسْتَذَلُّ. اَسْئَلُكَ اللّهُمَّ مَنْ كانَ النّاسُ ثِقَتُهُ وَ رَجاءُهُ فَاَنْتَ ثِقَتى وَ رَجائى اِقْدِرْ لى خَيْرَها عافِيَةً وَ رَضِّنى بِما قَضَيْتَ لى، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَلْبِسْنى عافِيَتَكَ الْحَصينَةَ فَاِنْ ابْتَلَيْتَنى فَصَبِّرْنى وَ الْعافِيَةُ اَحَبُّ اِلَيَّ».

آنگاه دو ركعت نماز گزارد و به روايت شيخ بخواند:

اللّهُمَّ اِنَّكَ اَعْلَمْتَ سَبيلاً مِنْ سُبُلِكَ، جَعَلْتَ فيهِ رِضاكَ، وَنَدَبْتَ اِلَيْهِ اَوْلِياءَكَ، وَجَعَلْتَهُ اَشْرَفَ (سُبُلِكَ عِنْدَكَ ثَوابا، وَاَكْرَمَها لَدَيْكَ مَابا) وَاَحَبَّها

اِلَيْكَ مَسْلَكا، ثُمَّ اشْتَرَيْتَ فيهِ مِنَ الْمُؤْمِنينَ اَ نْفُسَهُمْ وَاَموالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّهَ يُقاتِلُونَ فى سَبيلِكَ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ، وَعْداً عَلَيْكَ حَقّا فِى التَّوْراهِ وَالْاِنجيلِ وَالْقُرْانِ، فَاجْعَلْنى مِمَّنِ اشْتَرى فيهِ مِنْكَ نَفْسَهُ، ثُمَّ وَفى لَكَ بِبَيْعِهِ الَّذى بايَعَكَ عَلَيْهِ، غَيْرَ ناكِثٍ وَلا ناقِضٍ عَهْداً، وَلا مُبَدِّلاً تَبْديلاً (بَلِ استيجابا لِمَحَبَّتِكَ، وَتَقَرُّبا بِه) اِلَيْكَ (فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِه) وَاجْعَلْهُ خاتِمَهَ عَمَلى ذلِكَ وَارْزُقْنى (فيهِ لَكَ، وَبِه) مَشْهَدا تُوجِبُ لى بِهِ الرِّضا، وَتَحُطُّ بِه عَنِّى الْخَطايا، وَتَجْعَلُنى فِى الْاَحْياءِ الْمَرْزُوقينَ بِاَيْدِى الْعُداهِ (وَ)الْعُصاهِ، تَحْتَ لِواءِ الْحَقِّ وَرايَهِ الْهُدى، ماضِيا عَلى نُصْرَتِهِمْ قُدُما غَيْرَ مُوَلٍّ دُ بُرا، وَلا مُحْدِثٍ شَكّا. (اللّهُمَّ وَاَعُوذُ بِكَ عِنْدَ ذلِكَ مِنَ الْجُبْنِ عِنْدَ مَوارِدِ الْاَهْوالِ، وَمِنَ الضَّعْفِ عِنْدَ مُساوَرَهِ الْاَ بْطالِ، وَمِنَ الذَّنْبِ الْمُحْبِطِ لِلْاَعْمالِ فَاُحْجِمَ مِنْ شَكٍّ، اَوْ اَمْضِىَ بِغَيْرِ يَقينٍ، فَيَكُونَ سَعْيى فى تَبابٍ وَعَمَلى غَيْرَ مَقْبُولٍ).

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و به روایت شیخ بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّى اَسْئَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتى لا تُنالُ مِنْكَ اِلاّ بِالرِّضا وَ الْخُرُوجِ عَنْ مَعاصيكَ، وَ الدُّخُولِ فيما يُرْضيكَ، وَ نَجاهً مِنْ كُلِّ وَرْطَهٍ، وَ الْمَخْرَجَ مِنْ كُلِّ كِبْرٍ، وَ الْعَفْوَ عَنْ كُلِّ سَيِّئَهٍ يَأْتى بِها مِنّى عَمْدٌ، اَوْ زَلَّ بِها مِنّى خَطاءٌ، اَوْ خَطَرَتْ بِها مِنّى خَطَراتُ نِسْيانٍ. اَسْئَلُكَ خَوْفاً تُعينُنى بِهِ عَلى حُدُودِ رِضاكَ، وَ اَسْئَلُكَ الْاَخْذَ بِاَحْسَنِ ما اَعْلَمُ، وَ التَّرْكَ لِشَرِّ ما اَعْلَمُ، وَ الْعِصْمَهَ مِنْ اَنْ اَعْصِىَ وَ اَنا اَعْلَمُ، اَوْ اُخْطِئَ مِنْ حَيْثُ لا اَعْلَمُ. وَ اَسْئَلُكَ السَّعَهَ فِى الرِّزْقِ، وَ الزُّهْدَ فيما هُوَ وَبالٌ، وَ اَسْئَلُكَ الْمَخْرَجَ بِالْبَيانِ مِنْ كُلِّ شُبْهَهٍ، وَ الْفَلَجَ بِالصَّوابِ فى كُلِّ حُجَّهٍ وَ الصِّدْقَ فيما عَلَيَّ وَلِىَ، وَ ذَلِّلْنى بِاِعْطاءِ النَّصَفِ مِنْ نَفْسى فى جَميعِ الْمَواطِنِ فِى الرِّضا وَ السَّخَطِ وَ التَّواضُعِ وَ الْقَصْدِ وَ تَرْكِ قَليلِ الْبَغْىِ وَ كَثيرِهِ

فِی الْقَوْلِ مِنّی وَ الْفِعْلِ، وَ اَسْئَلُکَ تَمامَ النِّعْمَهِ فی جَمیعِ الْاَشْیاءِ، وَ الشُّکْرَ بِها عَلَیَّ حَتّی تَرْضی، وَ بَعْدَ الرِّضا، وَ الْخِیَرَهَ فیما یَکُونُ فیهِ الْخِیَرَهُ بِمَیْسُورِ جَمیعِ الْاُمُورِ، لا بِمَعْسُورِها یا کَریمُ.

آنگاه دو رکعت نماز بخواند و به روایت شیخ بگوید:

الْحَمْدُ للّه رَبِّ الْعالَمینَ، وَصَلَّی اللّه عَلی اَطْیَبِ الْمُرْسَلینَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّه، الْمُنْتَجَبِ الْفاتِقِ الرّاتِقِ، اللّهُمَّ فَخُصَّ مُحَمَّدا صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَالِه بِالذِّکْرِ الْمَحْمُودِ (وَالْمَنْهَلِ الْمَشْهُودِ) وَالْحَوْضِ الْمَوْرُودِ، اللّهُمَّ اَعْطِ مُحَمَّدا صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَالِهِ الْوَسیلَهَ وَالرِّفْعَهَ وَالْفَضیلَهَ وَاجْعَلْ فِی الْمُصْطَفَیْنِ مَحَبَّتَهُ، وَ فِی الْعِلِّیّینَ (دَرَجَتَهُ، وَفِی الْمُقَرَّبینَ) کَرامَتَهُ

اللّهُمَّ اَعْطِ مُحَمَّدا صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَالِه مِنْ کُلِّ کَرامَهٍ اَفْضَلَ تِلْکَ الْکَرامَهِ، وَمِنْ کُلِّ نَعیم اَوْسَعَ ذلِکَ النَّعیم، وَمِنْ کُلِّ عَطاءٍ اَجْزَلَ ذلِکَ الْعَطاءِ، وَمِنْ کُلِّ یُسْرٍ اَنْضَرَ ذلِکَ الْیُسْرِ، وَمِنْ کُلِّ قِسْم اَوْفَرَ ذلِکَ الْقِسْم حَتّی لاً یَکُونَ اَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ اَقْرَبَ مِنْهُ مَجْلِسا، وَلا اَرْفَعَ مِنْهُ عِنْدَکَ ذِکْرا وَمَنْزِلَهً، وَلا اَعْظَمَ عَلَیْکَ حَقّا، وَلا اَقْرَبَ وَسیلَهً مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَالِه، اِمامِ الْخَیْرِ وَقائِدِه وَالدّاعی اِلَیْهِ، وَالْبَرَکَهِ عَلی جَمیعِ الْعِبادِ وَالْبِلادِ، وَرَحْمَهٍ لِلْعالَمینَ اللّهُمَّ اجْمَعْ بَیْنَنا وَ بَیْنَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَالِه فی بَرْدِ الْعَیْشِ وَ(تَرَوُّح) الرَّوْح، وَقَرارِ النِّعْمَهِ، وَشَهْوَهِ الْاَنْفُس، وَمُنَی الشَّهَواتِ وَنِعَم اللَّذّاتِ، وَرَجاءِ الْفَضیلَه، وَشُهُورِ الطُّمَأْنینَه، وَسُؤْدَدِ الْکَرامَهِ وَقُرَّهِ الْعَیْنِ وَنَضْرَهِ النَّعیم (وَتَمام النِّعْمَهِ) وَبَهْجَهٍ لا تُشْبِهُ بَهَجاتِ الدُّنْیا نَشْهَدُ اَنَّهُ قَدْ بَلَّغَ الرِّسالَهَ، وَاَدَّی النَّصیحَهَ وَاجْتَهَدَ لِلْاُمَّهِ، وَاُوذِیَ فی جَنْبِکَ، وَجاهَدَ فی سَبیلِکَ، وَعَبَدَکَ حَتّی اَتاهُ الْیَقینُ فَصَلِّ اللّهُمَّ عَلَیْهِ وَالِهِ الطَّیِّبینَ اللّهُمَّ رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرام، وَرَبَّ الرُّکْنِ وَالْمَقامِ،

وَرَبَّ الْمَشْعَرِ الْحَرام وَرَبَّ الْحِلِّ وَالْحَرام، بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه عَلَيْهِ وَالِه عَنَّا السَّلامَ اللّهُمَّ صَلِّ علی مَلائِكَتِكَ الْمُقَرَّبينَ وَعلی اَ نْبِيائِكَ وَرُسُلِكَ اَجْمَعينَ وَصَلِّ اللّهُمَّ عَلَی الْحَفَظَهِ الْكِرامِ الْكاتِبينَ، وَعلی اَهْلِ طاعَتِكَ مِنْ اَهْلِ السَّماواتِ السَّبْعِ، وَاَهْلِ الْاَرَضينَ السَّبْعِ مِنَ الْمُؤْمِنينَ اَجْمَعينَ.

پس سجده كند و در آن حال بگويد: اَللّهُمَّ اِلَيْكَ تَوَجَّهْتُ وَ بِكَ اعْتَصَمْتُ وَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، اَللّهُمَّ اَنْتَ ثِقَتی وَ اَنْتَ رَجائی، اَللّهُمَّ فَاكْفِنی ما اَهَمَّنی وَ ما لا يُهِمُّنی وَ ما اَنْتَ اَعْلَمُ بِهِ مِنّی، عَزَّ جارُكَ وَ جَلَّ ثَناؤُكَ وَ لا اِلَهَ غَيْرُكَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

چون سر بردارد بگويد: اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُبِكَ مِنْ كُلِّ شَیْءٍ زَحْزَحَ بَيْنی وَ بَيْنَكَ، اَوْ صُرِفَ بِهِ عَنّی وَجْهُكَ الْكَريمُ، اَوْ نَقَصَ مِنْ حَظّی عِنْدَكَ، اَللّهُمَّ وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ وَفِّقْنی لِكُلِّ شَیْءٍ يُرْضيكَ عَنّی وَ يُقَرِّبُنی عِنْدَكَ، وَ ارْفَعْ دَرَجَتی عِنْدَكَ وَ اَعْظِمْ حَظّی وَ اَحْسِنْ مَثْوایَ، وَ ثَبِّتْنی بِالْقَوْلِ الثّابِتِ فِی الْحَياهِ الدُّنْيا وَ فِی الْآخِرَهِ، وَ وَفِّقْنی لِكُلِّ مَقام مَحْمُودٍ تُحِبُّ اَنْ تُدْعی فيهِ بِاَسْمائِكَ وَ تُسْئَلَ فيهِ مِنْ عَطائِكَ، رَبِّ لا تَكْشِفْ عَنّی سِتْرَكَ وَ لا تُبْدِ عَوْرَتی لِلْعالَمينَ وَ صَلِّ علی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلِ اسْمی فِی السُّعَداءِ وَ رُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَ اِحْسانی فی عِلِّيّينَ وَ اِسائَتی مَغْفُورَهً وَ اَنْ تَهَبَ لی يَقيناً تُباشِرُ بِهِ قَلْبی، وَ ايماناً يُذْهِبُ الشَّكَّ عَنّی وَ تُرْضِيَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَ اتِنی فِی الدُّنْيا حَسَنَهً وَ فِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنی عَذابَ النّارِ، وَ ارْزُقْنی فيها ذِكْرَكَ وَ شُكْرَكَ وَ الرَّغْبَهَ اِلَيْكَ وَ الْاِنابَهَ وَ التَّوْبَهَ وَ التَّوْفيقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ الَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ وَ السَّلامُ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ وَ رَحْمَهُ اللّهِ وَ بَرَكاتُهُ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و به روایت شیخ بخواند:

اَللّٰهُمَّ اَ نْتَ ثِقَتی فی کُلِّ کُرْبَهٍ، وَاَنْتَ رَجائی فی کُلِّ شِدَّهٍ، وَاَ نْتَ لی فی کُلِّ اَمْرٍ نَزَلَ بی ثِقَهٌ وَعُدَّهٌ، کَمْ مِنْ کَرْبٍ یَضْعُفُ عَنْهُ الْفُؤادُ، وَتَقِلُّ فیهِ الْحیلَهُ، وَیَخْذُلُ عَنْهُ الْقَریبُ (الصَّدیقُ) وَیَشْمَتُ بِهِ الْعَدُوُّ، وَتُعْیینی فیهِ الْاُمُورُ، اَنْزَلْتُهُ بِکَ، وَشَکَوْتُهُ اِلَیْکَ، راغِباً اِلَیْکَ فیهِ عَمَّنْ سِواکَ، فَفَرَّجْتَهُ وَکَشَفْتَهُ (وَکَفَیْتَهُ) فَاَنْتَ وَلِیُّ کُلِّ نِعْمَهٍ، وَصاحِبُ کُلِّ حاجَهٍ، وَمُنْتَهی کُلِّ رَغْبَهٍ، لَکَ الْحَمْدُ کَثیرا، وَلَکَ الْمَنُّ فاضِلاً.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

یا مَنْ اَظْهَرَ الْجَمیلَ، وَسَتَرَ الْقَبیحَ، یا مَنْ لَمْ یَهْتِکِ السِّتْرَ، وَلَمْ یُؤاخِذْ بِالْجَریرَهِ، یا عَظیمَ الْعَفْوِ، یا حَسَنَ التَّجاوُزِ، یا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ یا باسِطَ الْیَدَیْنِ بِالرَّحْمَهِ، یا صاحِبَ کُلِّ نَجْوی، وَمُنْتَهی کُلِّ شَکْوی، یا مُقیلَ الْعَثَراتِ، یا کَریمَ الصَّفْحِ، یا عَظیمَ الْمَنِّ، یا مُبْتَدِءً بِالنِّعَمِ قَبْلَ اسْتِحْقاقِها، یا رَبّاهُ یا سَیِّداهُ، یا اَمَلاهُ، یا غایَهَ رَغْبَتاهُ، اَسْاَلُکَ بِکَ یا اَللّٰه ءاَنْ لا تُشَوِّهَ خَلْقی بِالنّارِ، وَاَنْ تَقْضِیَ لی حَوائِجَ اخِرَتی وَدُنْیایَ، و حوائج خود را ذکر کند و صلوات فرستد. آنگاه دو رکعت نماز گزارد و به روایت شیخ بخواند:

اَللّٰهُمَّ خَلَقْتَنی فَاَمَرْتَنی وَنَهَیْتَنی، وَرَغَّبْتَنی فی ثَوابِ مابِه اَمَرْتَنی وَرَهَّبْتَنی عِقابَ ما عَنْهُ نَهَیْتَنی وَجَعَلْتَ لی عَدُوّا یَکیدُنی، وَسَلَّطْتَهُ مِنّی عَلی مالَمْ تُسَلِّطْنی عَلَیْهِ مِنْهُ، فَاَسْکَنْتَهُ صَدْری وَاَجْرَیْتَهُ مَجْرَی الدَّمِ مِنّی، لا یَغْفُلُ اِنْ غَفَلْتُ وَلا یَنْسی اِنْ نَسیتُ، یُؤْمِنُنی عَذابَکَ، وَیُخَوِّفُنی بِغَیْرِکَ. اِنْ هَمَمْتُ بِفاحِشَهٍ شَجَّعَنی، وَاِنْ هَمَمْتُ بِصالِحٍ ثَبَّطَنی، یَنْصِبُ لی بِالشَّهَواتِ، وَیَعْرِضُ لی بِها، اِنْ وَعَدَنی کَذَبَنی، وَاِنْ مَنّانی قَنَّطَنی وَاِنِ اتَّبَعْتُ هَواهُ اَضَلَّنی، وَاِلّا

تَصْرِفْ عَنّی کَیْدَهُ یَسْتَزِلُّنی، وَاِلاّ تُفْلِتَنی مِنْ حَبائِلِه یَصُدُّنی، وَاِلاّ تَعْصِمَنی مِنْهُ یُفْتِنّی . اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاقْهَرْ سُلْطانَهُ عَنّی بِسُلْطانِکَ عَلَیْهِ حَتّی تَحْبِسَهُ عَنّی بِکَثْرَهِ الدُّعاءِ لَکَ مِنّی، فَاَفُوزَ فِی الْمَعْصُومینَ مِنْهُ بِکَ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِکَ.

پس دو رکعت نماز گزارد و بگوید:

«یا اَجْوَدَ مَنْ اَعْطی، وَیا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ، وَیا اَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ، یا واحِدُ یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ یا مَنْ لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَهً وَلا وَلَدا یا مَنْ یَفْعَلُ ما یَشاءُ، وَیَحْکُمُ ما یُریدُ، وَیَقْضی ما اَحَبَّ، یا مَنْ یَحُولُ بَیْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِه، یا مَنْ هُوَ بِالْمَنْظَرِ الاَْعْلی، یا مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِه شَیْءٌ، یا حَکیمُ یا سَمیعُ یا بَصیرُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ ما اَ کُفُّ بِه وَجْهی، وَاُؤَدّی بِه عَنّی اَمانَتی وَاَصِلُ بِه رَحِمی، وَیَکُونُ عَوْنا لی عَلَی الْحَجِّ وَالْعُمْرَهِ».

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه فِی الاَْوَّلینَ، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه فِی الاْخِرینَ، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه فِی الْمَلاَءِ الاَْعْلی، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه فِی النَّبِیّینَ وَالْمُرْسَلینَ، اَللّهُمَّ اَعْطِ مُحَمَّدا صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَالِهِ الْوَسیلَهَ وَالشَّرَفَ وَالْفَضیلَهَ وَالدَّرَجَهَ الْکَبیرَهَ اَللّهُمَّ اِنّی امَنْتُ بِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَالِه وَسَلَّمَ، وَلَمْ اَرَهُ فَلا تَحْرِمْنی یَوْمَ الْقِیامَهِ رُؤْیَتَهُ، وَارْزُقْنی صُحْبَتَهُ، وَتَوَفَّنی عَلی مِلَّتِه وَاسْقِنی مِنْ حَوْضِه مَشْرَبا رَوِیّا، لا اَظْمَأُ بَعْدَهُ اَبَدا، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ اَللّهُمَّ کَما امَنْتُ بِمُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَالِه، وَلَمْ اَرَهُ، فَعَرِّفْنی فِی الْجِنانِ وَجْهَهُ، اَللّهُمَّ بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ عَنّی تَحِیَّهً کَثیرَهً وَسَلاما.

پس دعا کند آنچه بخواهد و سجده کند و در سجده بخواند: اَللّٰهُمَّ اِنِّی اَسْأَلُکَ یا سامِعَ کُلِّ صَوْتٍ وَ یا بارِئَ النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ وَ یا مَنْ لا تَغْشاهُ الظُّلُماتِ، وَ لا تَتَشابَهُ عَلَیْهِ الْاَصْواتُ وَ لا تُغَلِّطُهُ الْحاجاتُ وَ یا مَنْ لا یَنْسی شَیْئاً لِشَیْءٍ، وَ لا یَشْغَلُهُ شَیْءٌ عَنْ شَیْءٍ، اَعْطِ مُحَمَّداً وَ الَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ اَفْضَلَ ما سَئَلُوْا وَ خَیْرَ ما سَئَلُوکَ وَ خَیْرَ ما سُئِلْتَ لَهُمْ وَ خَیْرَ ما سَئَلْتُکَ لَهُمْ وَ خَیْرَ ما اَنْتَ مَسْئُولٌ لَهُمْ اِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ. چون سر بردارد دعا کند آنچه بخواهد.

پس دو رکعت نماز گزارد به روایت شیخ:

اَللّٰهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کُلُّهُ، اَللّٰهُمَّ لاـ هادِیَ لِمَنْ اَضْلَلْتَ، وَلامُضِلَّ لِمَنْ هَدَیْتَ، اَللّٰهُمَّ لا مانِعَ لِما اَعْطَیْتَ، وَلامُعْطِیَ لِما مَنَعْتَ، اَللّٰهُمَّ لاقابِضَ لِما بَسَطْتَ، وَلاباسِطَ لِما قَبَضْتَ، اَللّٰهُمَّ لامُقَدِّمَ لِما اَخَّرْتَ، وَلا مُؤَخِّرَ لِما قَدَّمْتَ، اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الْحَلیمُ فَلاتَجْهَلُ، اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الْجَوادُ فَلاـ تَبْخَلُ، اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الْعَزیزُ فَلاـ تُسْتَذَلُّ، اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الْمُنیعُ فَلا تُرامُ، اَللّٰهُمَّ اَنْتَ ذُو الْجَلالِ وَالْاِکْرامِ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. و دعا کند به آنچه بخواهد.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

«اَللّٰهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْعافِیَهَ مِنْ جُهْدِ الْبَلاءِ، وَشَماتَهِ الْاَعْداءِ، وَسُوءِ الْقَضاءِ، وَدَرَکِ الشَّقاءِ، وَمِنَ الضَّرَرِ فِی الْمَعیشَهِ، وَاَن تَبْتَلِیَنی بِبَلاءٍ لا طاقَهَ لی بِهِ، اَوْ تُسَلِّطَ عَلَیَّ طاغِیا، اَوْ تَهْتِکَ لی سِتْرا، اَوْ تُبْدِیَ لی عَوْرَهً، اَوْ تُحاسِبَنی یَوْمَ الْقِیامَهِ مُناقِشا اَحْوَجَ ما اَکُونُ اِلی عَفْوِکَ وَتَجاوُزِکَ عَنّی فیما سَلَفَ، اَللّٰهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْکَریمِ، وَکَلِماتِکَ التّامَّهِ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدِ، وَاَنْ تَجْعَلَنی مِنْ عُتَقائِکَ وَطُلَقائِکَ مِنَ النّارِ».

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بگوید:

«یا اَللّه ُلَیسَ یَرُدُّ غَضَبکَ اِلّا حِلْمُکَ، وَ لا تُنْجی مِنْ نَقِمَتِکَ اِلّا رَحْمَتُکَ وَ لا یُنْجی مِنْ عَذابِکَ اِلّا التَّضَرُّعُ اِلَیْکَ، فَهَبْ لی یا اِلهی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً تُغْنِینی بِها عَنْ رَحْمَهِ مَنْ سِواکَ، بِالْقُدْرَهِ الَّتی بِها تُحْیی مَیْتَ الْبِلادِ، وَ بِها تَنْشُرُ مَیْتَ الْعِبادِ، وَ لا تُهْلِکْنی غَمّاً حَتّی تَغْفِرَ لی وَ تَرْحَمَنی وَ تُعَرِّفَنی الْاِسْتِجابَهَ فی دُعائی، وَ اَذِقْنی طَعْمَ الْعافِیَهِ اِلی مُنْتَهی اَجَلی، وَ لا تُشْمِتْ بی عَدُوّی وَ لا تُمَکِّنْهُ مِنْ رَقَبَتی

اَللّهُمَّ اِنْ وَضَعْتَنی فَمَنْ ذَا الَّذی یَرْفَعُنی وَ اِنْ رَفَعْتَنی فَمَنْ ذَا الَّذی یَضَعُنی، وَ اِنْ اَهْلَکْتَنی فَمَنْ ذَا الَّذی یَحُولُ بَیْنی وَ بَیْنَکَ اَوْ یَتَعَرَّضُ لَکَ فی شَیْءٍ مِنْ اَمْری، وَ قَدْ عَلِمْتُ یا اِلهی اَنْ لَیْسَ فی حُکْمِکَ ظُلْمٌ وَ لا فی نَقِمَتِکَ عَجَلَهٌ، اِنَّما یَعْجَلُ مَنْ یَخافُ الْفَوْتَ وَ اِنَّما یَحْتاجُ اِلَی الظُّلْمِ الضَّعیفُ، وَ قَدْ تَعالَیْتَ یا اِلهی عَنْ ذلِکَ عُلُوّاً کَبیراً فَلا تَجْعَلْنی لِلْبَلاءِ غَرَضاً وَ لا لِنَقِمَتِکَ نَصَباً، وَ مَهِّلْنی وَ نَفِّسْنی وَ اَقِلْنی عَثْرَتی وَ لا تُتْبِعْنی بِبَلاءٍ عَلی اَثَرِ بَلاءٍ، فَقَدْ تَری ضَعْفی وَ قِلَّهَ حیلَتی اَسْتَجیرُ بِکَ اللّهُمَّ فَاَجِرْنی، وَ اَسْتَعیذُ بِکَ مِنَ النّارِ فَاَعِذْنی، وَ اَسْأَلُکَ الْجَنَّهَ فَلا تَحْرِمْنی»

پس دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

«اَللّهُمَّ لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ، وَلا اَعْبُدُ اِلّا اِیّاکَ، وَلا اُشْرِکُ بِکَ شَیْئا، اَللّهُمَّ اِنّی ظَلَمْتُ نَفْسی، فَاغْفِرْ وَارْحَمْ، اِنَّهُ لایَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلّا اَ نْتَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی ما قَدَّمْتُ وَما اَخَّرْتُ وَما اَعْلَنْتُ وَما اَسْرَرْتُ، وَما اَ نْتَ اَعْلَمُ بِه مِنّی، وَاَ نْتَ الْمُقَدِّمُ وَاَ نْتَ الْمُؤَخِّرُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَدُلَّنی عَلَی الْعَدْلِ وَالْهُدی وَالصَّوابِ وَقِوامِ الدّینِ

اَللّهُمَّ وَاجْعَلْنی هادِیا مَهْدِیّا، راضِیا مَرْضِیّا، غَیْرَ ضالٍّ وَلا مُضِلٍّ اَللّهُمَّ رَبَّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَرَبَّ الْاَرَضینَ السَّبْعِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ اکْفِنِی الْمُهِمَّ مِنْ اَمْری بِما شِئْتَ وَکَیْفَ شِئْتَ، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه». و دعا کند آنچه بخواهد.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند به روایت شیخ:

«اَللّهُمَّ اِنَّ عَفْوَکَ عَنْ ذَنْبی، وَتَجاوُزَکَ عَنْ خَطیئَتی، وَصَفْحَکَ عَنْ ظُلْمی، وَسِتْرَکَ عَنْ قَبیحِ عَمَلی، وَحِلْمَکَ عَنْ کَثیرِ جُرْمی، عِنْدَما کانَ مِنْ خَطأی وَعَمْدی اَطْمَعَنی فی اَنْ اَسْاَلَکَ ما لا اَسْتَوْجِبُهُ مِنْکَ الَّذی رَزَقْتَنی مِنْ رَحْمَتِکَ، وَاَرَیْتَنی مِنْ قُدْرَتِکَ، وَعَرَّفْتَنی مِنْ اِجابَتِکَ فَصِرْتُ اَدْعُوکَ امِنا، وَاَسْاَلُکَ مُسْتَأْنِسا، لا خائِفا وَلا وَجِلاً، مُدِلاًّ عَلَیْکَ فیما قَصَدْتُ فیهِ اِلَیْکَ، فَاِنْ اَبْطَاَ عَنّی عَتَبْتُ بِجَهْلی عَلَیْکَ، وَلَعَلَّ الَّذی اَبْطَاَ عَنّی هُوَ خَیْرٌ لی لِعِلْمِکَ بِعاقِبَةِ الْاُمُورِ، فَلَمْ اَرَمَوْلیً کَریما اَصْبَرَ عَلی عَبْدٍ لَئیم مِنْکَ عَلَیَّ، یا رَبِّ اِنَّکَ تَدْعُونی فَاُوَلّی عَنْکَ، وَتَتَحَبَّبُ اِلَیَّ فَاَتَبَغَّضُ اِلَیْکَ، وَتَتَوَدَّدُ اِلَیَّ وَتَتَفَضَّلُ عَلَیَّ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، فَارْحَمْ عَبْدَکَ الْجاهِلَ، وَجُدْ عَلَیْهِ بِفَضْلِ اِحْسانِکَ، اِنَّکَ جَوادٌ کَریمٌ».و دعا کند.

پس سجده کند و در سجده بگوید: «یا کائِنَاً قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، وَ یا کائِناً بَعْدَ کُلِّ شَیْءٍ، وَ یا مُکَوِّنَ کُلِّ شَیْءٍ، لا تَفْضَحْنی فَاِنَّکَ(بی عالِمٌ، وَ لا تُعَذِّبْنی فَاِنَّکَ) عَلَیَّ قادِرٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنَ الْعَدیلَهِ عِنْدَ الْمَوْتِ، وَمِنْ شَرِّ الْمَرْجِعِ فِی الْقَبْرِ، وَمِنَ النَّدامَهِ یَوْمَ الْقِیامَهِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ عیشَةً نَقِیَّةً، وَمیتَةً سَوِیَّةً، وَمُنْقَلَبا کَریما غَیْرَ مُخْزٍ وَلا فاضِحٍ». سر بردارد و دعا کند.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ بِاَنَّ لَکَ الْحَمْدُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ الْمَنّانُ بَدیعُ السَّماواتِ وَ

الْاَرْضِ ذُوالْجَلالِ وَ الْاِکْرام اِنّی سائِلٌ فَقیرٌ وَ خائِفٌ مُسْتَجیرٌ وَ تائِبٌ مُسْتَغْفِرٌ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ ال مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْلی ذُنُوبی کُلَّها قَدیمَها وَ حَدیثَها وَ کُلَّ ذَنْبٍ اَذْنَبْتُهُ، اَللّهُمَّ لا تَجْهَدْ بَلائِی وَ لا تُشْمِتْ بِی اَعْدائِی فَاِنَّهُ لا دافِعَ وَ لا مانِعَ اِلّا اَنْتَ».

آنگاه دو رکعت نماز گذارد، و بخواند:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ ایمانا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَیَقینا حَتّی اَعْلَمَ اَنَّهُ لَنْ یُصیبَنی اِلّا ما کَتَبْتَ لی، وَالرِّضا بِما قَسَمْتَ لی، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ نَفْسا طَیِّبَهً تُؤْمِنُ بِلِقائِکَ، وَتَقْنَعُ بِعَطائِکَ، وَتَرْضی بِقَضائِکَ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ ایمانا لا اَجَلَ لَهُ دُونَ لِقائِکَ، تُوَلِّنی ما اَبْقَیْتَنی عَلَیْهِ، وَتُحْیِینی ما اَحْیَیْتَنی عَلَیْهِ، وَتَوَفَّنی اِذا تَوَفَّیْتَنی عَلَیْهِ، وَتَبْعَثُنی اِذا بَعَثْتَنی عَلَیْهِ، وَتُبْرِئُ بِه صَدْری مِنَ الشَّکِّ وَالرَّیْبِ فی دینی».

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

«یا حَلیمُ یا کَریمُ، یا عالِمُ یا عَلیمُ، یا قادِرُ یا قاهِرُ، یا خَبیرُ یا لَطیفُ، یا اللّه یا رَبّاهُ، یا سَیِّداهُ یا مَوْلاهُ، یا رَجایاهُ (یا غایَهَ رَغْبَتاهُ) اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَسْاَلُکَ نَفْحَهً مِنْ نَفَحاتِکَ کَریمَهً رَحیمَهً، تَلُمُّ بِها شَعْثی، وَتُصْلِحُ بِها شَأْنی، وَتَقْضی بِهادَیْنی، وَتَنْعَشُنی بِها وَعِیالی، وَتُغْنینی بِها عَمَّنْ سِواکَ، یا مَنْ هَوَ خَیْرٌ لی مِنْ اَبی وَاُمّی وَمِنَ النّاسِ اَجْمَعینَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ ذلِکَ بی السّاعَهَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ».

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

«اَللّهُمَّ اِنَّ الْاِسْتِغْفارُ مَعَ الْاِصْرارِ لُومٌ وَ تَرْکیَ الْاِسْتِغْفارَ مَع مَعْرِفَتی بِکَرَمِکَ عَجْزٌ، فَکَمْ تَتَحَبَّبُ اِلَیَّ بِالنِّعَمِ مَعَ غِناکَ عَنّی، وَ اَتَبَغَّضُ اِلَیْکَ بِالْمَعاصی مَعَ

فَقْری اِلَیْکَ، یا مَنْ اِذا وَعَدَ وَفی وَ اِذا تَوَعَّدَ عَفی، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بی أوْلَی الْاَمْرَیْنِ بِکَ، فَاِنَّ مِنْ شَأْنِکَ الْعَفْوُ وَ اَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ بِحُرْمَهِ مَنْ عاذَبِکَ مِنْکَ، وَ لَجَأَ اِلی عِزِّکَ وَ اسْتَظَلَّ بِفَیْئِکَ وَ اعْتَصَمَ بِحَبْلِکَ یا جَزیلَ الْعَطایا، یا فَکّاکَ الْاُساری یا مَنْ سَمّی نَفْسَهُ مِنْ جُودِهِ الْوَهّابُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ لی یا مَوْلایَ مِنْ اَمْری فَرَجاً وَ مَخْرَجاً، وَ رِزْقاً واسِعاً کَیْفَ شِئْتَ وَ اَنّی شِئْتَ وَ بِما شِئْتَ وَ حَیْثُ شِئْتَ، فَاِنَّهُ یَکُونُ ما شِئْتَ اِذا شِئْتَ کَیْفَ شِئْتَ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فی سُرادِقِ الْمَجْدِ، وَاَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فی سُرادِقِ الْبَهاءِ، وَاَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فی سُرادِقِ الْعَظَمَهِ، وَاَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فی سُرادِقِ الْجَلالِ، وَاَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمُکْتُوبِ فی سُرادِقِ الْعِزَّهِ، وَاَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فی سُرادِقِ الْقُدْرَهِ، وَاَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فی سُرادِقِ السَّرائِرِ السّابِقِ الْفائِقِ الْحَسَنِ النَّضیرِ، رَبِّ الْمَلائِکَهِ الثَّمانِیَهِ، وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ وَبِالْعَیْنِ الَّتی لا تَنامُ، وَبِالْاِسْمِ الْاَکْبَرِ الْاَکْبَرِ الْاَکْبَرِ، وَبِالْاِسْمِ الْاَعْظَمِ الْاَعْظَمِ الْاَعْظَمِ الْمُحیطِ بِمَلَکُوتِ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ، وَبِالْاِسْمِ الَّذی اَشْرَقَتْ لَهُ السَّماواتُ وَالْاَرْضُ، وَبِالْاِسْمِ الَّذی اَشْرَقَتْ بِهِ الشَّمْسُ، وَاَضاءَ بِهِ الْقَمَرُ، وَسُجِّرَتْ بِهِ الْبِحارُ، وَنُصِبَتْ بِهِ الْجِبالُ، وَبِالْاِسْمِ الَّذی قامَ بِهِ الْعَرْشُ وَالْکُرْسِیُّ، وَبِاَسْمائِکَ الْمُکَرَّماتِ الْمُقَدَّساتِ الْمَکْنُوناتِ الْمَخْزُوناتِ فی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ، اَسْاَلُکَ بِذلِکَ کُلِّه اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ. و دعا کند.

پس از فراغ سجده کند و در سجده بخواند: سَجَدَ وَجْهِیَ اللَّئیمُ لِوَجْهِ رَبِّیَ

الْكَريم، سَجَدَ وَجْهِىَ الْحَقيرُ لِوَجْهِ رَبِّىَ الْعَزيزِ الْكَريمِ، يا كَريمُ يا كَريمُ يا كَريمُ بِكَرَمِكَ وَ جُودِكَ اِغْفِرلى ظُلْمِى وَ جُرْمى وَ اِسْرافى عَلى نَفْسى. سر بردارد و دعا كند.

آنگاه دو ركعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ بِمَحامِدِكَ كُلِّها، حَتّى يَنْتَهِىَ الْحَمْدُ اِلى ما تُحِبُّ وَتَرْضى، اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُكَ خَيْرَكَ وَخَيْرَ ما اَرْجُو، وَاَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ ما اَحْذَرُ، وَمِنْ شَرِّ ما لا اَحْذَرُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَوْسِعْ لى فى رِزْقى، وَامْدُدْ لى فى عُمْرى، وَاغْفِرْ لى ذَنْبى، وَاجْعَلْنى مِمَّنْ تَنْتَصِرُ به لِدينِكَ، وَلا تَسْتَبْدِلْ بى غَيْرى

آنگاه دو ركعت نماز گزارد و بگويد:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَاقْسِمْ لَنا مِنْ خَشْيَتِكَ ما يَحُولُ بَيْنَنا وَبَيْنَ مَعْصِيَتِكَ، وَمِنْ طاعَتِكَ ما تُبَلِّغُنا به رِضْوانَكَ، وَمِنَ الْيَقينِ ما يُهَوِّنُ عَلَيْنا به مُصيباتِ الدُّنْيا، اَللّهُمَّ مَتِّعْنا بِاَسْماعِنا وَاَبْصارِنا وَقُوَّتِنا ما اَحْيَيْتَنا، وَاجْعَلْهُ الْوارِثَ مِنّا، وَاجْعَلْ ثارَنا عَلى مَنْ ظَلَمَنا، وَانْصُرْنا عَلى مَنْ عادانا وَلا تَجْعَلْ مُصيبَتَنا فى دينِنا، وَلا تَجْعَلِ الدُّنْيا اَكْبَرَ هَمِّنا، وَلا مَبْلَغَ عِلْمِنا، وَلا تُسَلِّطْ عَلَيْنا مَنْ لا يَرْحَمُنا، بِرَحْمَتِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

آنگاه دو ركعت نماز گزارد و بخواند:

اِلهى ذُنُوبى تُخَوِّفُنى مِنْكَ وَ جُودُكَ يُبَشِّرُنى عَنْكَ، فَاَخْرِجْنى بِالْخَوْفِ مِنَ الْخطايا، وَ اَوْصِلْنى بِجُودِكَ اِلَى الْعَطايا حَتَّى اَكُونَ غَداً فِى الْقِيامَهِ عَتيقُ كَرَمِكَ، كَما كُنْتُ فِى الدُّنْيا رَبيبُ نِعَمِكَ، فَلَيْسَ ما تَبْذُلُهُ غَداً مِنَ النَّجاهِ بِاَعْظَمِ مِمّا قَدْ مَنَحْتَهُ الْيَوم مِنَ الرَّجاءِ وَ مَتى خابَ فى فِنائِكَ امِلٌ اَمْ مَتَى انْصَرَفَ

عَنْکَ بِالرَّدِّ سائِلٌ، اِلهی ما دَعاکَ مَنْ لَمْ تُجِبْهُ لاِءَنَّکَ قُلْتَ اُدْعُونی اَسْتَجِبْ لَکُمْ، وَاَنْتَ لاتُخْلِفُ الْمِیعادَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ یا اِلهی وَاسْتَجِبْ دُعائی.

آنگاه دو رکعت نماز گزارده و بخواند:

اَللّهُمَّ بارِکْ لی فِی الْمَوْتِ، (اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلَی الْمَوْتِ) اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلی سَکَراتِ الْمَوْت، اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلی غَمِّ الْقَبْرِ، اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلی ضیقِ الْقَبْر، اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلی ظُلْمَهِ الْقَبْرِ، اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلی وَحْشَهِ الْقَبْرِ،

اللّهُمَّ اَعِنّی عَلی اَهْوالِ یَوْمِ الْقیامَهِ، اَللّهُمَّ بارِکْ لی فی طُولِ یَوْمِ الْقیامَهِ اَللّهُمَّ زَوِّجْنی مِنَ الْحُورِ الْعینِ.

پس دو رکعت نماز گزارد و بعد از آن بخواند:

اَللّهُمَّ لا بُدَّ مِنْ اَمْرِک، وَلا بُدَّ مِنْ قَدَرِکَ، وَلا بُدَّ مِنْ قَضائِکَ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِکَ، اَللّهُمَّ فَما قَضَیْتَ عَلَیْنا مِنْ قَضاءٍ وَقَدَّرْتَ عَلَیْنا مِنْ قَدَرٍ فَاَعْطِنا مَعَهُ صَبْراً یَقْهَرُهُ وَیَدْمَغُهُ، وَاجْعَلْهُ لَنا صاعِداً فی رِضْوانِکَ یُنْمی فی حَسَناتِنا وَتَفْضیلِنا وَسُؤْدَدِنا وَشَرَفِنا وَمَجْدِنا وَنَعْمائِنا وَکَرامَتِنا فِی الدُّنْیا وَالْاخِرَه، وَلا تَنْقُصْ مِنْ حَسَناتِنا

اللّهُمَّ وَما اَعْطَیْتَنا مِنْ عَطاءٍ اَوْ فَضَّلْتَنا بِهِ مِنْ فَضیلَهٍ اَوْ اَکْرَمْتَنا بِه مِنْ کَرامَهٍ فَاَعْطِنا مَعَهُ شُکْراً یَقْهَرُهُ وَیَدْمَغُهُ، وَاجْعَلْهُ لَنا صاعِداً فی رِضْوانِکَ وَفی حَسَناتِنا وَسُؤْدَدِنا وَشَرَفِنا وَنَعْمائِکَ وَکَرامَتِکَ فِی الدُّنْیا وَالْاخِرَه، وَلا تَجْعَلْهُ لَنا اَشَراً وَلا بَطَراً وَلا فِتْنَهً وَلا مَقْتاً وَلا عَذاباً وَلا خِزْیاً فِی الدُّنْیا وَالْاخِرَه، اَللّهُمَّ اِنّا نَعُوذُ بِکَ مِنْ عَثْرَهِ اللِّسانِ، وَسُوءِ الْمَقامِ، وَخِفَّهِ الْمیزانِ، اَللّهُمَّ لَقِّنا حَسَناتِنا فِی الْمَماتِ، وَلا تُرِنا اَعْمالَنا عَلَیْنا حَسَراتٍ، وَلا تُخْزِنا عِنْدَ قَضائِکَ، وَلا تَفْضَحْنا بِسَیِّئاتِنا یَوْمَ نَلْقاکَ، وَاجْعَلْ قُلُوبَنا تَذْکُرُکَ وَلا تَنْساکَ، وَتَخْشاکَ

كَاَنَّها تَراكَ حَتّى تَلْقاكَ، وَبَدِّلْ سَيِّئاتِنا حَسَناتٍ، وَاجْعَلْ حَسَناتِنا دَرَجاتٍ، وَاجْعَلْ دَرَجاتِنا غُرُفاتٍ، وَاجْعَلْ غُرُفاتِنا عالِياتٍ

اَللّهُمَّ اَوْسِعْ لِفَقيرِنا مِنْ سِعَةِ ما قَضَيْتَ عَلى نَفْسِكَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَمُنَّ عَلَيْنا بِالْهُدى ما اَبْقَيْتَنا، وَالْكَرامَهِ اِذا تَوَفَّيْتَنا، وَالْحِفْظِ فيما بَقِیَ مِنْ عُمْرِنا، وَالْبَرَكَهِ فيما رَزَقْتَنا، وَالْعَوْنِ عَلى ما حَمَّلْتَنا، وَالثَّباتِ عَلى ما طَوَّقْتَنا، وَلا تُؤاخِذْنا بِظُلْمِنا، وَلا تُعاقِبْنا بِجَهْلِنا، وَلا تَسْتَدْرِجْنا بِخَطيئَتِنا، وَاجْعَلْ اَحْسَنَ ما نَقُولُ ثابِتاً فی قُلُوبِنا، وَاجْعَلْنا عُظَماءَ عِنْدَكَ، اَذِلَّهً فی اَنْفُسِنا، وَانْفَعْنا بِما عَلَّمْتَنا، وَزِدْنا عِلْماً نافِعاً، اَعُوذُ بِكَ مِنْ قَلْبٍ لا يَخْشَعُ، وَمِنْ عَيْنٍ لا تَدْمَعُ، وَصَلاهٍ لا تُقْبَلُ وَ اَجِرْنا مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ يا وَلِیَّ الدُّنْيا وَالْاخِرَهِ.

پس سجده كند و در سجده بگويد:

سَجَدَ وَجْهی لَكَ تَعَبُّدا وَرِقّا، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ حَقّا حَقّا، الْاَوَّلُ قَبْلَ كُلِّ شَیْءٍ، وَالْاخِرُ بَعْدَ كُلِّ شَیْءٍ، ها اَنَا ذا بَيْنَ يَدَيْكَ، ناصِيَتی بِيَدِكَ فَاغْفِرْ لی اِنَّهُ لا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ الْعِظامَ غَيْرُكَ، فَاغْفِرْ لی . فَاِنّی مُقِرٌّ بِذُنُوبی عَلى نَفْسی، وَلا يَدْفَعُ الذَّنْبَ الْعَظيمَ غَيْرُكَ . پس سر بردارد و چون بايستد دعا كند آنچه بخواهد.

آنگاه دو ركعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اَنْتَ ثِقَتی فی كُلِّ كُرْبَهٍ وَاَنْتَ رَجائی فی كُلِّ شِدَّهٍ، وَاَنْتَ لی فی كُلِّ اَمْرٍ نَزَلَ بی ثِقَهٌ وَعُدَّهٌ، كَمْ مِنْ كَرْبٍ يَضْعُفُ عَنْهُ الْفُؤادُ، وَتَقِلُّ فيهِ الْحيلَهُ، وَيَخْذُلُ عَنْهُ الْقَريبُ (الصَّديقُ) وَيَشْمَتُ بِهِ الْعَدُوُّ، وَتُعْيِينی فيهِ الْاُمُورُ، اَنْزَلْتُهُ بِكَ، وَشَكَوْتُهُ اِلَيْكَ، راغِباً اِلَيْكَ فيهِ عَمَّنْ سِواكَ، فَفَرَّجْتَهُ وَكَشَفْتَهُ (وَكَفَيْتَهُ) فَاَنْتَ وَلِیُّ كُلِّ نِعْمَهٍ، وَصاحِبُ كُلِّ حاجَهٍ، وَمُنْتَهى كُلِّ رَغْبَهٍ، لَكَ الْحَمْدُ كَثيرا، وَلَكَ الْمَنُّ فاضِلاً .

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنَّکَ تُنْزِلُ فِی اللَّیْلِ وَالنَّهارِ ما شِئْتَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْزِلْ عَلَیَّ وَعَلی اِخْوانی وَاَهْلی وَجیرانی بَرَکاتِکَ وَمَغْفِرَتَکَ وَالرِّزْقَ الْواسِعَ، وَاکْفِنَا الْمُؤَنَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنا مِنْ حَیْثُ نَحْتَسِبُ وَمِنْ حَیْثُ لا نَحْتَسِبُ، وَاحْفَظْنا مِنْ حَیْثُ نَحْتَفِظُ، وَمِنْ حَیْثُ لانَحْتَفِظُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنا فی جِوارِکَ وَحِرْزِکَ، عَزَّ جارُکَ، وَجَلَّ ثَناؤُکَ، وَلا اِلهَ غَیْرُکَ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

یا اَللّهُ یا وَلِیَّ الْعافِیَهِ وَ الْمَنّانَ بِالْعافِیَهِ وَ رازِقَ الْعافِیَهِ وَ الْمُنْعِمَ بِالْعافِیَهِ وَالْمُتَفَضِّلَ بِالْعافِیَهِ عَلَیَّ وَ عَلی جَمیعِ خَلْقِهِ، رَحْمانَ الدُّنْیا وَ الْاخِرَهِ وَ رحیمَهُما صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ لَنا فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ ارْزُقْنَا الْعافِیَهَ وَ دَوامَ الْعافِیَهِ فِی الدُّنْیا وَ الْاخِرَهِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِرَحْمَتِکَ الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِقُدْرَتِکَ الَّتی قَهَرْتَ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِجَبَرُوتِکَ الَّتی غَلَبْتَ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِقُوَّتِکَ الَّتی لا یَقُومُ لَها شَیْءٌ، وَبِعَظَمَتِکَ الَّتی مَلَاءَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِعِلْمِکَ الَّذی اَحاطَ بِکُلِّ شَیْءٍ، وَبِوَجْهِکَ الْباقی بَعْدَ فَناءِ کُلِّ شَیْءٍ، وَبِنُورِ وَجْهِکَ الَّذی اَضاءَ لَهُ کُلُّ شَیْءٍ، یا نُورُ یا نُورُ، یا اَوَّلَ الْاَوَّلینَ، وَیا اخِرَ الْاخِرینَ، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّهُ یا رَحیمُ، یا اَللّهُ اَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تُحْدِثُ النِّقَمَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تُورِثُ النَّدَمَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تَحْبِسُ الْقِسَمَ وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تَهْتِکُ الْعِصَمَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی تَمْنَعُ الْقَضاءَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ

الـذُّنُوبِ الَّتى تُنْزِلُ الْبَلاءَ وَاَعُوذُ بِكَ مِنَ الـذُّنُوبِ الَّتى تُديلُ الْاَعْداءَ، وَاَعُوذُ بِكَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتى تَحْبِسُ الدُّعاءَ، وَاَعُوذُ بِكَ مِنَ الـذُّنُوبِ الَّتى تُعَجِّلُ الْفَناءَ، وَاَعُوذُ بِكَ مِنَ الـذُّنُوبِ الَّتى تَقْطَعُ الرَّجاءَ، وَاَعُوذُ بِكَ مِنَ الـذُّنُوبِ الَّتى تُورِثُ الشَّقاءَ وَاَعُوذُ بِكَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتى تُظْلِمُ الْهَواءَ وَاَعُوذُ بِكَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتى تَكْشِفُ الْغِطاءَ، وَاَعُوذُ بِكَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتى تَحْبِسُ غَيْثَ السَّماءِ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنَّكَ حَفِظْتَ الْغُلامَيْنِ لِصَلاحِ اَبَوَيْهِما، وَدَعاكَ الْمُؤْمِنُونَ فَقالُوا: «رَبَّنا لا تَجْعَلْنا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظّالِمينَ»(۱) اَللّهُمَّ اِنّى اُنْشِدُكَ بِرَحْمَتِكَ، وَاُنْشِدُكَ بِنَبِيِّكَ نَبِيِّ الرَّحْمَهِ، وَاُنْشِدُكَ بِعَلِيٍّ وَفاطِمَهَ، وَاُنْشِدُكَ بِحَسنٍ وَحُسَيْنٍ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ اَجْمَعينَ، وَاُنْشِدُكَ بِاَسْمائِكَ وَاَرْكانِكَ كُلِّها، وَاُنْشِدُكَ بِاسْمِكَ الاَعْظَمِ الاَعْظَمِ الاَعْظَمِ، الَّذى اِذا دُعيتَ بِهِ لَمْ تَرُدَّ ما كانَ اَقْرَبَ مِنْ طاعَتِكَ، وَاَبْعَدَ مِنْ مَعْصِيَتِكَ، وَاَوْفى بِعَهْدِكَ، وَاَقْضى لِحَقِّكَ فَاَسْاَلُكَ اَنْ تُصَلِّيَ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُنَشِّطَنى لَهُ وَاَنْ تَجْعَلَنى لَكَ عَبْدا شاكِرا، تَجِدُ مِنْ خَلْقِكَ مَنْ تُعَذِّبُهُ غَيْرى، وَلا اَجِدُ مَنْ يَغْفِرُلى اِلاّ اَنْتَ، اَنْتَ عَنْ عَذابى غَنِيٌّ، وَاَنَا اِلى رَحْمَتِكَ فَقيرٌ، اَنْتَ مَوْضِعُ كُلِّ شَكْوى، وَشاهِدُ كُلِّ نَجْوى، وَمُنْتَهى كُلِّ حاجَهٍ فَاَسْاَلُكَ اَنْ تُصَلِّيَ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَعْصِمَنى بِطاعَتِكَ عَنْ مَعْصِيَتِكَ، وَبِما اَحْبَبْتَ عَمّا كَرِهْتَ، وَبِالْايمانِ عَنِ الْكُفْرِ، وَبِالْهُدى عَنِ الضَّلالَهِ، وَبِالْيَقينِ عَنِ الرّيْبَهِ، وَبِالْاَمانَهِ عَنِ الْخِيانَهِ، وَبِالصِّدْقِ عَنِ الْكِذْبِ، وَبِالْحَقِّ عَنِ الْباطِلِ، وَبِالتَّقْوى عَنِ الْاِثْمِ وَبِالْمَعْرُوفِ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَبِالذِّكْرِ عَنِ النِّسْيانِ ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَعافِنى ما اَحْيَيْتَنى،

۱- سوره یونس، آیه ۸۵.

وَاَلْهِمْنِی الشُّکْرَ عَلی ما اَعْطَیْتَنی، وَکُنْ بی رَحیما، وَعَلَیَّ عَطُوفا یا کَریمُ پس سجده کند و در سجده بخواند: اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اعْفُ عَنْ ظُلْمِی وَ جُرْمی بِحِلْمِکَ وَ جُودِکَ یا رَبُّ یا کَریمُ، یا مَنْ لا یُخَیِّبُ سائِلُهُ وَ لا یَنْفَدُ نائِلُهُ، یا مَنْ عَلا فَلا شَیْءَ فَوْقَهُ وَ یا مَنْ دَنا فَلا شَیْءَ دُونَهُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ.

پس دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

یا عِمادَ مَنْ لا عِمادَ لَهُ، وَیاذُخْرَ مَنْ لا ذُخْرَ لَهُ، وَیا سَنَدَ مَنْ لا سَنَدَ لَهُ، وَیا حِرْزَ مَنْ لا حِرْزَ لَهُ، وَیا غِیاثَ مَنْ لا غِیاثَ لَهُ (وَیا کَنْزَ مَنْ لا کَنْزَ لَهُ، وَیا عِزَّ مَنْ لا عِزَّ لَهُ) یا کَریمَ الْعَفْوِ، یا حَسَنَ التَّجاوُزِ، یا عَوْنَ الضُّعَفاءِ، یا کَنْزَ الْفُقَراءِ، یا عَظیمَ الرَّجاءِ، یا مُنْقِذَ الْغَرْقی یا مُنْجِیَ الْهَلْکی، یا مُحْسِنُ یا مُجْمِلُ، یا مُنْعِمُ یا مُفْضِلُ، اَنْتَ الَّذی سَجَدَ لَکَ سَوادُ اللَّیْلِ وَنُورُ النَّهارِ، وَضَوْءُ الْقَمَرِ وَشُعاعُ الشَّمْسِ، وَحَفیفُ الشَّجَرِ وَدَوِیُّ الْماءِ، یا اَللّه، یا اَللّه، یا اَللّه، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ یا رَبّاهُ یا اللّه، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بِنا ما اَنْتَ اَهْلُهُ، وَنَجِّنا مِنَ النّارِ بِعَفْوِکَ، وَاَدْخِلْنَا الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ، وَزَوِّجْنا مِنَ الْحُورِ الْعینِ بِجُودِکَ، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بی ما اَنْتَ اَهْلُهُ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ و دعا کند.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ بِاَسْمائِکَ الْکَریمَهِ الْحَمیدَهِ الَّتی اِذا وُضِعَتْ عَلَی الاْءَشْیاءِ ذَلَّتْ لَها، وَ اِذا طُلِبَتْ بِها الْحَسَناتُ أدرکَتْ، وَ اِذا اُریدَ بِها صَرْفُ السَّیِّئاتِ صرفَتْ، وَ اَسْأَلُکَ بِکَلِماتِکَ التّامّاتِ الَّتی لَوْ اَنَّ ما فِی الاْءَرْضِ مِنْ شَجَرَهٍ اَقْلامٌ وَ الْبَحْرُ یَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَهُ اَبْحُرٍ ما نَفِدَتْ کَلِماتُ اللّه اِنَّ اللّه عَزیزٌ حَکیمٌ، یا

حَیُّ یا قَیُّومُ یا کَریمُ، یا عَلِیُّ یا عَظیمُ، یا اَبْصَرَ الْمُبْصِرینَ، وَ یا اَسْمَعَ السّامِعِینَ وَ یا اَسْرَعَ الْحاسِبینَ وَ یا اَحْکَمَ الْحاکِمینَ وَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اَسْأَلُکَ بِعِزَّتِکَ، وَ اَسْأَلُکَ بِقُدْرَتِکَ عَلی ما تَشاءُ، وَ اَسْأَلُکَ بِکُلِّ شَیْءٍ اَحاطَ بِهِ عِلْمُکَ، وَ اَسْأَلُکَ بِکُلِّ حَرْفٍ اَنْزَلْتَهُ فی کِتابٍ مِنْ کُتُبِکَ وَ بِکُلِّ اسْمٍ دَعاکَ بِهِ اَحَدٌ مِنْ مَلائِکَتِکَ وَ رُسُلِکَ وَ اَنْبیائِکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ. و دعا کند آنچه خواهد.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

سُبْحانَ مَنْ اَکْرَمَ مُحَمَّداً صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَ الِهِ، سُبْحانَ مَنِ انْتَجَبَ مُحَمَّداً، سُبْحانَ مَنِ انْتَجَبَ عَلِیّاً، سُبْحانَ مَنْ خَصَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ علیهماالسلام سُبْحانَ مَنْ فَطَمَ بِفاطِمَه علیهاالسلام مَنْ اَحَبَّها مِنَ النّار، سُبْحانَ مَنْ خَلَقَ السَّماواتِ وَ الْاَرْضَ بِاِذْنِهِ، سُبْحانَ مَنِ اسْتَعْبَدَ اَهْلَ السَّماواتِ وَ الْاَرَضینَ بِوِلایَهِ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، سُبْحانَ مَنْ خَلَقَ الْجَنَّهَ لِمُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، سُبْحانَ مَنْ یُورِثُها مُحَمَّداً وَ الَ مُحَمَّدٍ وَ شیعَتَهُمْ، سُبْحانَ مَنْ خَلَقَ النّارَ مِنْ اَجْلِ اَعْداءِ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، سُبْحانَ مَنْ یَمْلِکُها مُحَمَّداً وَ الَ مُحَمَّدٍ وَ شیعَتَهُمْ، سُبْحانَ مَنْ خَلَقَ الدُّنْیا وَ الْاخِرَهَ وَ ما سَکَنَ فِی اللَّیْلِ وَ النَّهارِ لِمُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ

اَلْحَمْدُلِلّه کَما یَنْبَغی لِلّه، وَ اللّه اَکْبَرُ کَما یَنْبَغی لِلّه، لا اِلهَ اِلاَّ اللّه کَما یَنْبَغی لِلّه، سُبْحانَ اللّه کَما یَنْبَغی لِلّه، لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّه کَما یَنْبَغی لِلّه، وَ صَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَ عَلی جَمیعِ الْمُرْسَلینَ حَتّی یَرْضَی اللّه

اَللّهُمَّ مِنْ اَیادیکَ عَلَیَّ وَ هِیَ اَکْثَرُ مِنْ اَنْ تُحْصی، وَ مِنْ نِعَمِکَ عَلَیَّ وَ هِیَ اَجَلُّ مِنْ اَنْ تُغادِرَ اَنْ یَکُونَ عَدُوُّکَ عَدُوّی وَ لا صَبْرَ لی عَلی اَناتِکَ فَعَجِّلْ هَلاکَهُمْ وَ بَوارَهُمْ وَ دِمارَهُمْ.

آنگاه دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیم اَللّهُمَّ فـاطِرَ السَّمـاواتِ وَ الاْءرْضِ عالِمَ الْغَیْبِ وَ الشَّهادَهِ الرَّحْمانُ الرَّحیمُ اِنِّی اَعْهَـدُ اِلَیْکَ فی دارِ الـدُّنْیا اَنّی اَشْـهَدُ اَنْ لا ـ اِلهَ اِلاّ ـ اَنْتَ وَحْـدَکَ لا شَـریکَ لَکَ وَ اَنَّ مُحَمَّداً عَبْـدُکَ وَ رَسُولُکَ، وَ اَنَّ الـدِّینَ کَما شَـرَعْتَ وَ الاْسْـلامَ کَما وَصَـفْتَ، وَ الْکِتـابَ کَما اَنْزَلْتَ وَ الْقَوْلَ کَما حَـدَّثْتَ وَ اَنَّکَ اَنْتَ اَنْتَ اللّه ُ الْحَقُّ الْمُبینُ، جَزَی اللّه ُ مُحَمَّداً صَـلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَ الِهِ وَ سَلَّمَ خَیْرَ الْجَزاءِ وَ حَیَّا اللّه ُ مُحَمَّداً وَ الَ مُحَمَّدٍ بِالسَّلامِ

باز دو رکعت نماز گزارد و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَدینُکَ بِطاعَتِکَ وَوِلایَتِکَ، وَوِلایَهِ رَسُولِکَ، وَوِلایَهِ الاْئِمَّهِ مِنْ اَوَّلِهِمْ اِلی اخِرِهِمْ و نام آنها را ببرد

و بگوید: اَدینُکَ بِطاعَتِهِمْ وَوِلایَتِهِمْ، وَالرِّضا بِما فَضَّلْتَهُمْ بِه، غَیْرَ مُنْکِرٍ وَلامُسْتَکْبِرٍ، عَلی مَعْنی ما اَنْزَلْتَ فی کِتابِکَ، عَلی حُدُودِ ما اَتانا مِنْهُ وَما لَمْ یَاْتِنا، مُؤمِنٌ مُقِرٌّ بِذلِکَ، مُسَـلِّمٌ راضٍ بِمارَضِـیتَ بِه یارَبِّ اُریدُبِه وَجْهَکَ وَالدّارَ الاْخِرَهَ، مَرْهُوبا وَمَرْغُوبا اِلَیْکَ فیهِ فَـاَحْیِنی مـا اَحْیَیْتَنی عَلَیْهِ، وَاَمِتْنی اِذااَمَتَّنی عَلَیْهِ، وَابْعَثْنی اِذا بَعَثْتَنی عَلَیْهِ وَاِنْ کـانَ مِنّی تَقْصـیرٌ فیمـا مَضـی، فَـاِنّی اَتُوبُ اِلَیْکَ مِنْهُ، وَاَرْغَبُ اِلَیْکَ فیما عِنْدَکَ وَاَسْاَلُکَ اَنْ تَعْصِمَنی مِنْ مَعاصیکَ، وَلا تَکِلَنی اِلی نَفْسی طَرْفَهَ عَیْنٍ اَبَدا ما اَحْیَیْتَنی، وَلا اَقَلَّ مِنْ ذلِکَ وَلا اَکْثَرَ، اِنَّ النَّفْسَ لاَمّارَهٌ بِالسُّوءِ اِلاّ ما رَحِمْتَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَاَسْاَلُکَ اَنْ تَعْصِمَنی بِطاعَتِکَ حَتّی تَتَوَفّانی عَلَیْها، وَاَنْتَ عَنّی راضٍ، وَاَنْ تَخْتِمَ لی بِالسَّعادَهِ وَلا تُحَوِّلَنی عَنْها اَبَدا، وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِکَ

پس به سجده رود و در سجده بخواند: سَجَدَ وَجْهِیَ الْبالِیَ الْفانِیَ لِوَجْهِکَ

الـدّائِمِ الْباقی، سَجَدَ وَجْهِیَ الـذَّلیلُ لِوَجْهِکَ الْعَزیزِ، سَجَدَ وَجْهِیَ الْفَقیرُ لِوَجْهِکَ الْعَظیمِ الْغَنِیِّ الْکَریم. رَبِّ اِنّی اَسْتَغْفِرُکَ مِمّا کانَ، وَاَسْتَغْفِرُکَ مِمّا یَکُونُ، رَبِّ لا تُجْهِدْ بَلائی، رَبِّ لا تُسِیْئْ قَضائی، رَبِّ لا تُشْمِتْ بی اَعْدائی، رَبِّ اِنَّهُ لا دافِعَ وَلا مانِعَ اِلّا اَنْتَ، رَبِّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ بِاَفْضَلِ صَلَواتِکَ، وَبارِکْ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ بِاَفْضَلِ بَرَکاتِکَ. اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ سَطَواتِکَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ نَقِماتِکَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ جَمیعِ غَضَبِکَ وَسَخَطِکَ، سُبْحانَکَ اَنْتَ اللّه ُرَبُّ الْعالَمینَ.

پس سر بردارد و به دعا مشغول گردد.

در ده شب آخر ماه رمضان، هر شب سی رکعت به این کیفیت به جا می آورد.

۳) در شبهای قدر، یعنی شبهای نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم هر شب یکصد رکعت نافله می خواند، بعد از هر دو رکعت سلام دهد.

در این سه شب نافله های بیست رکعتی و سی رکعتی ساقط است.

و لذا بیست رکعت شب نوزدهم و سی رکعت شب بیست و یکم و بیست و سوم که مجموعا هشتاد رکعت می شود ساقط می گردد،

پس آنها را در چهار جمعه ماه رمضان به شرح زیر انجام دهد:

۴) هر جمعه ده رکعت به شرح زیر بخواند:

۱. چهار رکعت نماز امیر المؤمنین علیه السلام ، در هر رکعت یک حمد و پنجاه مرتبه سوره «قل هو اللّه احد» با دعاهایی که پس از اتمام آن خوانده می شود.(۱)

۲. دو رکعت نماز حضرت فاطمه زهرا علیهاالسلام ، در رکعت اول یکبار حمد و یکصد بار سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» و در رکعت دوم یکبار حمد و یکصد بار سوره «قل هو اللّه احد»، بعد از سلام تسبیح حضرت فاطمه و دعاهایی که مأثور است.(۲)

۳. چهار رکعت نماز جعفر طیّار با دو سلام، در رکعت اول حمد و سوره «إذا

۱- شیخ طوسی، مصباح المجتهد، ص۲۹۲ و ۳۰۱.

۲- شیخ طوسی، مصباح المجتهد، ص۲۹۲ و ۳۰۱.

زلزلت»، در رکعت دوم حمـد و سوره «والعادیات»، در رکعت سوم حمد و سوره «اذا جاء نصـرالله» و در رکعت چهارم حمد و سوره «قل هو اللّه أحـد» و در هر رکعت هفتاد و پنـج مرتبه تسبیحات أربعه «سـبحان والحمد للّه ولا اله الاّ اللّه واللّه اکبر» به این شرح: پـانزده مرتبه پیش از رکـوع، ده مرتبه در حـال رکـوع، ده مرتبه بعـد از رکـوع، ده مرتبه در سـجده اول، ده مرتبه بعـد از سجـده، ده مرتبه در سـجده دوم و ده مرتبه بعد از سـجده دوم، که جمعا هفتاد و پنج مرتبه و در چهار رکعت سـیصد مرتبه می باشد.

با دعاهایی که در سجده آخر و بعد از سلام مأثور است.(۱)

۵) و در آخرین شب جمعه بیست رکعت، که بعـد از هر دو رکعت سـلام می دهـد، و در هر رکعت، یـک حمـد و پنجاه مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» همانند نماز امیرمؤمنان علیه السلام .

۶) و در آخرین شب شـنبه ماه رمضان بیست رکعت، که بعد از هر دو رکعت سلام می دهد، و در همه آن ده نماز دو رکعتی، در رکعت اول بعـد از حمـد یکصـد مرتبه سوره «إنّا انزلناه فی لیله القدر» و در رکعت دوم بعد از حمد یکصد مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» می خواند، همانند نماز حضرت فاطمه علیهاالسلام .

این نمازها جمعا هزار رکعت شد، که به شیوه یاد شده در طول سی شب ماه رمضان خوانده می شود.(۲)

۱- شیخ طوسی، مصباح المجتهد، ص۳۰۴.

۲- شیخ طوسی، مصباح المجتهد، ص۵۴۲ - ۵۵۴.

آداب سحور ماه رمضان

از دانشـمند فرزانه ای شنیدم که می گفت: هر کس به هنگام سحر چون از خواب بیدار شد، بدون اینکه با کسی سخن بگوید، اگر وضو گرفته دو رکعت نماز بخواند، دو صف فرشته در پشت سر او به صف ایستاده نماز می گذارند.

برای کسی که می خواهد روزه بگیرد مستحب است که برای سحری خوردن برخیزد و سحری بخورد، اگرچه فقط خرما باشد و در ماه رمضان تأکید فراوان شده است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: سحور خوردن مایه برکت است.

و فرمود: امّت من هرگز سحور را ترک نکنند، اگرچه فقط یک عدد خرما باشد.(۱)

و در حدیثی فرمود: حتما سحری بخورید، اگرچه یک جرعه آب باشد.(۲)

و در حـدیث دیگری فرمود: با سـحری خوردن خود را برای روزه داری تقویت کنید و با خواب قیلوله (خواب نیمروز) خود را برای شب زنده داری نیرومند سازید.(۳)

امیر مؤمنان علیه السلام از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم روایت کرده که فرمود: خداوند منّان و فرشتگان بر کسانی که سحری می خورند و در هنگام سـحر اسـتغفار می کنند، درود می فرسـتند، پس سـحری بخورید، اگرچه فقط یک شـربت آب باشد.(۴)

امام صادق علیه السلام می فرماید: بهترین وقتی که در آن خدا را می خوانید سحرگاهان می باشد، چنانکه خداوند می فرماید: «وبالاسحارهم یستغفرون»(۵): «آنان به هنگام سحر طلب مغفرت می کنند».(۶)

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۹۵.
۲- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج۴، ص۱۹۷ و ۱۹۹.
۳- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج۴، ص۱۹۷ و ۱۹۹.
۴- شیخ صدوق، المقنع، ص۲۰۴.
۵- سوره ذاریات، آیه۱۸.
۶- مجلسی، بحارالانوار، ج۸۷، ص۱۶۵.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در وصیّت خود به امیرمؤمنان علیه السلام فرمود: یا علی، مقداری از شب به نماز بپردازد، اگرچه به مقدار دوشیدن گوسفند باشد، و در سحرگاهان به نیایش بپرداز، که در آن وقت دعایت بر نمی گردد، که خداوند می فرماید:

«والمستغفرین بالاسحار»(۱): «استغفار کنندگان در سحرگاهان».(۲)

امام باقر علیه السلام فرمود: خداوند دوست دارد در میان بندگان مؤمنش کسانی را که زیاد دعا کنند، پس بر شما باد دعا کردن به هنگام سحرگاهان تا طلوع خورشید، که آن ساعتی است که درهای آسمان در آن ساعت گشوده می شود، نسیمهای رحمت می وزد، ارزاق در آن ساعت تقسیم می شود و حاجتهای بزرگ در آن برآورده شود.(۳)

چقدر شایسته است که انسان در آن هنگام گناهانش را به یاد آورده از خوف خدا اشک بریزد، که امام صادق علیه السلام می فرماید:

برای هر چیزی وزن و پیمانه ای هست، به جز اشک، که قطره ای از آن می تواند دریایی از آتش را خاموش کند، دیده ای که اشک آلود شود ذلت و زبونی بر چهره اش ننشیند و چون اشکش به صورتش سرازیر شود خداوند آتش جهنم را بر او حرام کند، و اگر در میان امتی یک نفر از ترس خدا اشک بریزد، خداوند به آن امّت ترحّم فرماید.(۴)

برای سحرگاهان در شبهای ماه رمضان دعاهای بسیار زیادی از معصومین علیهم السلام رسیده که یکی از مهم ترین آنها دعای «ابو حمزه ثمالی» است که از امام زین العابدین علیه السلام روایت کرده که آن حضرت همه شب را به نماز می پرداخت، چون وقت سحر می رسید این دعا را می خواند:

اِلهی لا تُؤَدِّبْنی بِعُقُوبَتِکَ، وَلاتَمْکُرْ بی فی حیلَتِکَ، مِنْ اَیْنَ لِیَ الْخَیْرُ یا

۱- سوره آل عمران، آیه ۱۵.

۲- طبرسی، مکارم الاخلاق، ص۲۹۴.

۳- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص۱۶۱.

۴- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص۱۶۷.

رَبِّ وَلا یُوجَدُ اِلاّ مِنْ عِنْدِک؟ وَمِنْ اَیْنَ لِیَ النَّجاهُ وَ لاَتُسْتَطاعُ اِلاّ بِکَ؟ لَا الَّذی اَحْسَنَ اسْتَغْنی عَنْ عَوْنِکَ وَرَحْمَتِکَ، وَلاَ الَّذی اَساءَ وَاجْتَرَاَ عَلَیْکَ وَلَمْ یُرْضِکَ خَرَجَ عَنْ قُدْرَتِکَ، یا رَبِّ یا رَبِّ یا رَبِّ (به قدر یک نفس بگوید)

بِکَ عَرَفْتُکَ، وَ اَنْتَ دَلَلْتَنی عَلَیْکَ، وَ دَعَوْتَنی اِلَیْکَ، وَ لَوْ لا اَنْتَ لَمْ اَدْرِ ما اَنْتَ، اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اَدْعُوهُ فَیُجیبُنی، وَ اِنْ کُنْتُ بَطیئا حینَ یَدْعُونی، وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اَسْاَلُهُ فَیُعْطینی، وَ اِنْ کُنْتُ بَخیلاً حینَ یَسْتَقْرِضُنی، وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اُنادیهِ کُلَّما شِئْتُ لِحاجَتی، وَاَخْلُو بِه حَیْثُ شِئْتُ لِسِرِّی بِغَیْرِ شَفیعٍ فَیَقْضی لی حاجَتی ،وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اَدْعُوهُ وَلا اَدْعُو غَیْرَهُ، وَلَوْ دَعَوْتُ غَیْرَهُ لَمْ یَسْتَجِبْ لی دُعائی.

وَ الْحَمْدُللّه ِ الَّذی اَرْجُوهُ وَلا اَرْجُو غَیْرَهُ، وَلَوْ رَجَوْتُ غَیْرَهُ لَاَخْلَفَ رَجائی. وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی وَکَلَنی اِلَیْهِ فَاَکْرَمَنی، وَلَمْ یَکِلْنی اِلَی النّاسِ فَیُهینُونی. وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذی تَحَبَّبَ اِلَیَ، وَهُوَ غَنِیٌّ عَنّی، وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذی یَحْلُمُ عَنّی حَتّی کَاَنّی لا ذَنْبَ لی، فَرَبّی اَحْمَدُ شَیْءٍ عِنْدی، وَاَحَقُّ بِحَمْدی. اَللّهُمَّ اِنّی اَجِدُ سُبُلَ الْمَطالِبِ اِلَیْکَ مُشْرَعَهً، وَ مَناهِلَ الرَّجاءِ لَدَیْکَ مُتْرَعَهً، وَالْاِسْتِعانَهَ بِفَضْلِکَ لِمَنْ اَمَّلَکَ مُباحَهً، وَاَبْوابَ الدُّعاءِ اِلَیْکَ لِلصّارِخینَ مَفْتُوحَهً.

وَاَعْلَمُ اَنَّکَ لِلرّاجینَ بِمَوْضِعِ اِجابَهٍ، وَلِلْمَلْهُوفینَ بِمَرْصَدِ اِغاثَهٍ، وَاَنَّ فِی اللَّهَفِ اِلی جُودِکَ، وَالرِّضا بِقَضائِکَ عِوَضا مِنْ مَنْعِ الْباخِلینَ، وَمَنْدُوحَهً عَمّا فی اَیْدِی الْمُسْتَأْثِرینَ، وَ اَنَّ الرّاحِلَ اِلَیْکَ قَریبُ الْمَسافَهِ.

وَاَنَّکَ لا تَحْتَجِبُ عَنْ خَلْقِکَ اِلاّ اَنْ تَحْجُبَهُمُ الْاَعْمالُ دُونَکَ.

وَقَدْ قَصَدْتُ اِلَیْکَ بِطَلِبَتی، وَتَوَجَّهْتُ اِلَیْکَ بِحاجَتی، وَجَعَلْتُ بِکَ اسْتِغاثَتی، وَ بِدُعائِکَ تَوَسُّلی مِنْ غَیْرِ اسْتِحْقاقٍ لِاسْتِماعِکَ مِنّی، وَ لاَ

اسْتيجابِ لِعَفْوِكَ عَنّى، بَلْ لِثِقَتى بِكَرَمِكَ، وَسُكُونى اِلى صِدْقِ وَعْدِكَ، وَلَجائى اِلَى الْاِقْرارِ بِتَوْحيدِكَ، وَيَقينى بِمَعْرِفَتِكَ مِنّى اَنْ لا رَبَّ لى غَيْرُكَ، وَ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَحْدَكَ لاشَريكَ لَكَ. اَللّهُمَّ اَنْتَ الْقائِلُ، وَقَوْلُكَ حَقٌّ وَ وَعْدُكَ صِدْقٌ: «وَاسْاَلُوا اللّهَ مِنْ فَضْلِهِ اِنَّ اللّهَ كانَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَليما»، وَلَيْسَ مِنْ صِفاتِكَ ياسَيِّدى اَنْ تَأْمُرَ بِالسُّؤالِ وَتَمْنَعَ الْعَطِيَّهَ، وَانْتَ الْمَنّانُ بِالْعَطِيّاتِ عَلى اَهْلِ مَمْلَكَتِكَ، وَالْعائِدُ عَلَيْهِمْ بِتَحَنُّنِ رَأْفَتِكَ.

اِلهى رَبَّيْتَنى فى نِعَمِكَ وَاِحْسانِكَ صَغيرا، وَنَوَّهْتَ بِاسْمى كَبيرا، فَيا مَنْ رَبّانى فِى الدُّنْيا بِاِحْسانِهِ وَتَفَضُّلِهِ وَنِعَمِهِ، وَ اَشارَ لى فِى الْاخِرَهِ اِلى عَفْوِهِ وَكَرَمِهِ، مَعْرِفَتى يا مَوْلاىَ دَلَّتْنى عَلَيْكَ، وَحُبّى لَكَ شَفيعى اِلَيْكَ، وَاَنَا واثِقٌ مِنْ دَليلى بِدَلالَتِكَ، وَساكِنٌ مِنْ شَفيعى اِلى شَفاعَتِكَ.

اَدْعُوكَ يا سَيِّدى بِلِسانٍ قَدْ اَخْرَسَهُ ذَنْبُهُ، رَبِّ اُناجيكَ بِقَلْبٍ قَدْ اَوْبَقَهُ جُرْمُهُ، اَدْعُوكَ يارَبِّ راهِبا راغِبا راجِيا خائِفا، اِذا رَاَيْتُ مَوْلاىَ ذُنُوبى فَزِعْتُ، وَاِذا رَاَيْتُ كَرَمَكَ طَمِعْتُ، فَاِنْ عَفَوْتَ فَخَيْرُ راحِمٍ، وَ اِنْ عَذَّبْتَ فَغَيْرُ ظالِمٍ. حُجَّتى يا اَللّهُ فى جُرْاَتى عَلى مَسْاَلَتِكَ مَعَ اِتْيانى ماتَكْرَهُ جُودُكَ وَ كَرَمُكَ، وَعُدَّتى فى شِدَّتى مَعَ قِلَّهِ حَيائى مِنْكَ رَأْفَتُكَ وَرَحْمَتُكَ، وَقَدْ رَجَوْتُ اَنْ لا تُخَيِّبَ بَيْنَ ذَيْنِ وَذَيْنِ مُنْيَتى، فَحَقِّقْ رَجائى، وَاسْمَعْ دُعائى، يا خَيْرَ مَنْ دَعاهُ داعٍ، وَاَفْضَلَ مَنْ رَجاهُ راجٍ.

عَظُمَ يا سَيِّدى اَمَلى، وَساءَ عَمَلى، فَاَعْطِنى مِنْ عَفْوِكَ بِمِقْدارِ اَمَلى، وَلا تُؤاخِذْنى بِاَسْوَءِ عَمَلى، فَاِنَّ كَرَمَكَ يَجِلُّ عَنْ مُجازاهِ الْمُذْنِبينَ، وَحِلْمَكَ يَكْبُرُ عَنْ مُكافاهِ الْمُقَصِّرينَ، وَاَنَا يا سَيِّدى عائِذٌ بِفَضْلِكَ، هارِبٌ مِنْكَ اِلَيْكَ، مُسْتَنْجِزٌ ما وَعَدْتَ مِنَ الصَّفْحِ عَمَّنْ اَحْسَنَ بِكَ ظَنّا، وَما اَنَا يا رَبِّ وَما

خَطَری؟! هَبْنی بِفَضْلِکَ وَتَصَدَّقْ عَلَیَ بِعَفْوِکَ. اَیْ رَبِّ جَلِّلْنی بِسِتْرِکَ، وَاعْفُ عَنْ تَوْبیخی بِکَرَمِ وَجْهِکَ، فَلَوِ اطَّلَعَ الْیَوْمَ عَلی ذَنْبی غَیْرُکَ مافَعَلْتُهُ، وَلَوْ خِفْتُ تَعْجیلَ الْعُقُوبَهِ لاَجْتَنَبْتُهُ، لا لِاَنَّکَ اَهْوَنُ النّاظِرینَ اِلَیَ، وَاَخَفُّ الْمُطَّلِعینَ عَلَیَ، بَلْ لِاَنَّکَ یارَبِّ خَیْرُ السّاتِرینَ، وَاَحْکَمُ الْحاکِمینَ، وَاَکْرَمُ الْاَکْرَمینَ، سَتّارُ الْعُیُوبِ، غَفّارُ الذُّنُوبِ، عَلاّمُ الْغُیُوبِ.

تَسْتُرُ الذَّنْبَ بِکَرَمِکَ، وَ تُؤَخِّرُ الْعُقُوبَهَ بِحِلْمِکَ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی حِلْمِکَ بَعْدَ عِلْمِکَ، وَعَلی عَفْوِکَ بَعْدَ قُدْرَتِکَ.

وَیَحْمِلُنی وَیُجَرِّئُنی عَلی مَعْصِیَتِکَ حِلْمُکَ عَنّی، وَیَدْعُونی اِلی قِلَّهِ الْحَیاءِ سِتْرُکَ عَلَیَ، وَیُسْرِعُنی اِلَی التَّوَثُّبِ عَلی مَحارِمِکَ مَعْرِفَتی بِسَعَهِ رَحْمَتِکَ، وَعَظیمِ عَفْوِکَ، یا حَلیمُ یا کَریمُ، یا حَیُ یاقَیُّومُ، یا غافِرَ الذَّنْبِ، یا قابِلَ التَّوْبِ، یا عَظیمَ الْمَنِّ، یاقَدیمَ الْاِحْسانِ.

اَیْنَ سِتْرُکَ الْجَمیلُ؟ اَیْنَ عَفْوُکَ الْجَلیلُ؟ اَیْنَ فَرَجُکَ الْقَریبُ؟ اَیْنَ غِیاثُکَ السَّریعِ؟ اَیْنَ رَحْمَتُکَ الْواسِعَهُ؟ اَیْنَ عَطایاکَ الْفاضِلَهُ؟ اَیْنَ مَواهِبُکَ الْهَنیئَهُ؟ اَیْنَ صَنائِعُکَ السَّنِیَّهُ؟ اَیْنَ فَضْلُکَ اَلْعَظیمُ؟ اَیْنَ مَنُّکَ الْجَسیمُ؟ اَیْنَ اِحْسانُکَ الْقَدیمُ؟ اَیْنَ کَرَمُکَ یا کَریمُ؟ بِهِ فَاسْتَنْقِذْنی، وَبِرَحْمَتِکَ فَخَلِّصْنی.

یا مُحْسِنُ یا مُجْمِلُ، یا مُنْعِمُ یا مُفْضِلُ، لَسْنا نَتَّکِلُ فِی النَّجاهِ مِنْ عِقابِکَ عَلی اَعْمالِنا، بَلْ بِفَضْلِکَ عَلَیْنا، لِاَنَّکَ اَهْلُ التَّقْوی وَ اَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، تَبْتَدِئُ بِالْاِحْسانِ نِعَما، وَتَعْفُوعَنِ الذَّنْبِ کَرَما، فَما نَدْری ما نَشْکُرُ! اَجَمیلَ ما تَنْشُرُ؟ اَمْ قَبیحَ ما تَسْتُرُ؟ اَمْ عَظیمَ ما اَبْلَیْتَ وَ اَوْلَیْتَ؟ اَمْ کَثیرَ ما مِنْهُ نَجَّیْتَ وَعافَیْتَ؟

یا حَبیبَ مَنْ تَحَبَّبَ اِلَیْکَ، وَیا قُرَّهَ عَیْنِ مَنْ لاذَ بِکَ وَانْقَطَعَ اِلَیْکَ، اَنْتَ الْمُحْسِنُ وَنَحْنُ الْمُسیئُونَ، فَتَجاوَزْ یارَبِّ عَنْ قَبیحِ ما عِنْدَنا بِجَمیلِ ما عِنْدَکَ،

وَاَىُ جَهْلٍ يارَبِّ لايَسَعُهُ جُودُکَ؟ وَ اَىُ زَمانٍ اَطْوَلُ مِنْ اَناتِکَ؟ وَما قَدْرُ اَعْمالِنا فى جَنْبِ نِعَمِکَ؟ وَ كَيْفَ نَسْتَكْثِرُ اَعْمالاً نُقابِلُ بِها كَرَمَکَ؟ بَلْ كَيْفَ يَضيقُ عَلَى الْمُذْنِبينَ ما وَسِعَهُمْ مِنْ رَحْمَتِکَ؟ يا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ، يا باسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَهِ. فَوَعِزَّتِکَ يا سَيِّدى لَو انْتَهَرْتَنى ما بَرِحْتُ مِنْ بابِکَ، وَلا كَفَفْتُ عَنْ تَمَلُّقِکَ، لِما انْتَهى اِلَىَ مِنَ الْمَعْرِفَهِ بِجُودِکَ وَ كَرَمِکَ، وَاَنْتَ الْفاعِلُ لِماتَشاءُ، تُعَذِّبُ مَنْ تَشاءُ بِما تَشاءُ كَيْفَ تَشاءُ، وَتَرْحَمُ مَنْ تَشاءُ بِما تَشاءُ كَيْفَ تَشاءُ، وَلا تُسْئَلُ عَنْ فِعْلِکَ، وَلا تُنازَعُ فى مُلْكِکَ، وَلا تُشارَکُ فى اَمْرِکَ، وَلا تُضادُّ فى حُكْمِکَ، وَلا يَعْتَرِضُ عَلَيْکَ اَحَدٌ فى تَدْبيرِکَ، لَکَ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ تبارَکَ اللّهُ رَبُّ الْعالَمينَ.

يا رَبِّ هذا مَقامُ مَنْ لاذَ بِکَ، وَاسْتَجارَ بِكَرَمِکَ، وَاَلِفَ اِحْسانَکَ وَنِعَمَکَ، وَاَنْتَ الْجَوادُ الَّذى لايَضيقُ عَفْوُکَ، وَلا يَنْقُصُ فَضْلُکَ، وَلا تَقِلُّ رَحْمَتُکَ، وَقَدْ تَوَثَّقْنا مِنْکَ بِالصَّفْحِ الْقَديمِ، وَالْفَضْلِ الْعَظيمِ، وَالرَّحْمَهِ الْواسِعَهِ، اَفَتُراکَ يا رَبِّ تُخْلِفُ ظُنُونَنا اَوْ تُخَيِّبُ امالَنا؟ كَلاّ يا كَريمُ فَلَيْسَ هذا ظَنُّنا بِکَ، وَلا هذا طَمَعُنا فيکَ. يا رَبِّ اِنَّ لَنا فيکَ اَمَلاً طَويلاً كَثيرا، اِنَّ لَنا فيکَ رَجاءً عَظيما، عَصَيْناکَ وَنَحْنُ نَرْجُو اَنْ تَسْتُرَ عَلَيْنا، وَدَعَوْناکَ وَنَحْنُ نَرْجُو اَنْ تَسْتَجيبَ لَنا، فَحَقِّقْ رَجاءَنا يا مَوْلانا، فَقَدْ عَلِمْنا ما نَسْتَوْجِبُ بِاَعْمالِنا، وَلكِنْ عِلْمُکَ فينا، وَعِلْمُنا بِاَنَّکَ لاتَصْرِفُنا عَنْکَ، حَثَّنا عَلَى الرَّغْبَهِ اِلَيْکَ وَاِنْ كُنّا غَيْرَ مُسْتَوْجِبينَ لِرَحْمَتِکَ، فَاَنْتَ اَهْلٌ اَنْ تَجُودَ عَلَيْنا، وَعلَى الْمُذْنِبينَ بِفَضْلِ سَعَتِکَ، فَامْنُنْ عَلَيْنا بِما اَنْتَ اَهْلُهُ، وَجُدْ عَلَيْنا فَاِنّا مُحْتاجُونَ اِلى نَيْلِکَ.

يا غَفّارُ بِنُورِکَ اهْتَدَيْنا، وَبِفَضْلِکَ اسْتَغْنَيْنا، وَبِنِعْمَتِکَ اَصْبَحْنا وَاَمْسَيْنا، ذُنُوبُنا بَيْنَ يَدَيْکَ، نَسْتَغْفِرُکَ اللّهُمَّ مِنْها وَنَتُوبُ اِلَيْکَ.

تَتَحَبَّبُ اِلَیْنا بِالنِّعَمِ وَنُعارِضُکَ بِالذُّنُوبِ، خَیْرُکَ اِلَیْنا نازِلٌ، وَشَرُّنا اِلَیْکَ صاعِدٌ! وَلَمْ یَزَلْ وَلا یَزالُ مَلَکٌ کَریمٌ یَأْتیکَ عَنّا بِعَمَلٍ قَبیحٍ، فَلا یَمْنَعُکَ ذلِکَ مِنْ اَنْ تَحُوطَنا بِنِعْمَتِکَ وَتَتَفَضَّلَ عَلَیْنا بِالائِکَ، فَسُبْحانَکَ ما اَحْلَمَکَ وَ اَعْظَمَکَ وَاَکْرَمَکَ، مُبْدِئا وَمُعیدا، تَقَدَّسَتْ اَسْماؤُکَ، وَجَلَّ ثَناؤُکَ، وَکَرُمَ صَنائِعُکَ وَفِعالُکَ. اَنْتَ اِلهی اَوْسَعُ فَضْلاً وَاَعْظَمُ حِلْما مِنْ اَنْ تُقایِسَنی بِفِعْلی وَ خَطیئَتی، فَالْعَفْوَ الْعَفْوَ الْعَفْوَ، سَیِّدی سَیِّدی سَیِّدی.

اَللّهُمَّ اشْغَلْنا بِذِکْرِکَ، وَاَعِذْنا مِنْ سَخَطِکَ، وَاَجِرْنا مِنْ عَذابِکَ وَارْزُقْنا مِنْ مَواهِبِکَ، وَاَنْعِمْ عَلَیْنا مِنْ فَضْلِکَ، وَ ارْزُقْنا حَجَّ بَیْتِکَ وَزِیارَةَ قَبْرِ نَبِیِّکَ، صَلَواتُکَ وَرَحْمَتُکَ وَ مَغْفِرَتُکَ وَ رِضْوانُکَ عَلَیْهِ وَعَلی اَهْلِ بَیْتِه، اِنَّکَ قَریبٌ مُجیبٌ، وَارْزُقْنا عَمَلاً بِطاعَتِکَ، وَتَوَفَّنا عَلی مِلَّتِکَ، وَسُنَّةِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَالِهِ. اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی وَ لِوالِدَیَ، وَارْحَمْهُما کَما رَبَّیانی صَغیرا وَاجْزِهِما بِالْاِحْسانِ اِحْسانا، وَبِالسَّیِّئاتِ عَفْوا وَغُفْرانا.

اَللّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ، الْاَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْواتِ، وَتابِعْ بَیْنَنا وَبَیْنَهُمْ بِالْخَیْراتِ، اَللّهُمَّ اغْفِرْ لِحَیِّنا وَمَیِّتِنا وَ شاهِدِنا وَغائِبِنا، ذَکَرِنا وَاُنْثانا، صَغیرِنا وَکَبیرِنا، حُرِّنا وَمَمْلُوکِنا، کَذَبَ الْعادِلُونَ بِاللّه ِ وَضَلُّوا ضَلالاً بَعیدا، وَ خَسِرُوا خُسْرانا مُبینا.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاخْتِمْ لی بِخَیْرٍ، وَاکْفِنی ما اَهَمَّنی مِنْ اَمْرِ دُنْیایَ وَ اخِرَتی، وَلا تُسَلِّطْ عَلَیَ مَنْ لا یَرْحَمُنی، وَاجْعَلْ عَلَیَ مِنْکَ جُنَّةً واقِیَةً باقِیَةً، وَلا تَسْلُبْنی صالِحَ ما اَنْعَمْتَ بِه عَلَیَ، وَارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ رِزْقا واسِعا حَلالاً طَیِّبا. اَللّهُمَّ احْرُسْنی بِحِراسَتِکَ، وَاحْفَظْنی بِحِفْظِکَ، وَاکْلَاءْنی بِکَلائَتِکَ، وَارْزُقْنی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فی عامِنا هذا وَ فی کُلِّ عامٍ، وَ زِیارَةَ قَبْرِ

نَبِیِّکَ وَ الْأَئِمَّهِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَ لا تُخْلِنی یا رَبِّ مِنْ تِلْکَ الْمَشاهِدِ الشَّریفَهِ، وَ الْمَواقِفِ الْکَریمَهِ.

اَللّهُمَّ تُبْ عَلَیَ حَتّی لا اَعْصِیَکَ، وَاَلْهِمْنِی الْخَیْرَ وَالْعَمَلَ بِه، وَخَشْیَتَکَ بِاللَّیْلِ وَ النَّهارِ، اَبَدا ما اَبْقَیْتَنی یا رَبَّ الْعالَمینَ.

اَللّهُمَّ اِنّی کُلَّما قُلْتُ قَدْ تَهَیَّأْتُ وَتَعَبَّأْتُ وَقُمْتُ لِلصَّلاهِ بَیْنَ یَدَیْکَ وَناجَیْتُکَ، اَلْقَیْتَ عَلَیَ نُعاسا اِذا اَنَا صَلَّیْتُ، وَسَلَبْتَنی مُناجاتَکَ اِذا اَنَا ناجَیْتُ، وَمالی کُلَّما قُلْتُ قَدْ صَلُحَتْ سَریرَتی، وَقَرُبَ مِنْ مَجالِسِ التَّوّابینَ مَجْلِسی، عَرَضَتْ لی بَلِیَّهٌ اَزالَتْ قَدَمی، وَحالَتْ بَیْنی وَ بَیْنَ خِدْمَتِکَ! سَیِّدی لَعَلَّکَ عَنْ بابِکَ طَرَدْتَنی، وَعَنْ خِدْمَتِکَ نَحَّیْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ رَاَیْتَنی مُسْتَخِفّا بِحَقِّکَ فَاَقْصَیْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ رَاَیْتَنی مَعْرِضا عَنْکَ فَقَلَیْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ وَجَدْتَنی فی مَقامِ الْکاذِبینَ فَرَفَضْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ رَاَیْتَنی غَیْرَ شاکِرٍ لِنَعْمائِکَ فَحَرَمْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ فَقَدْتَنی مِنْ مَجالِسِ الْعُلَماءِ فَخَذَلْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ رَاَیْتَنی فِی الْغافِلینَ فَمِنْ رَحْمَتِکَ ایسْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ رَاَیْتَنی الِفُ مَجالِسَ الْبَطّالینَ فَبَیْنی وَ بَیْنَهُمْ خَلَّیْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ لَمْ تُحِبَّ اَنْ تَسْمَعَ دُعائی فَباعَدْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ بِجُرْمی وَ جَریرَتی کافَیْتَنی! اَوْ لَعَلَّکَ بِقِلَّهِ حَیائی مِنْکَ جازَیْتَنی!.

فَاِنْ عَفَوْتَ یا رَبِّ، فَطالَما عَفَوْتَ عَنِ الْمُذْنِبینَ قَبْلی، لِاَنَّ کَرَمَکَ أیْ رَبِّ یَجِلُّ عَنْ مُجازاهِ الْمُذْنِبینَ، وَحِلْمَکَ یَکْبُرُ عَنْ مُکافاهِ الْمُقَصِّرینَ، وَ اَنا عائِذٌ بِفَضْلِکَ، هارِبٌ مِنْکَ اِلَیْکَ، مُتَنَجِّزٌ ماوَعَدْتَ مِنَ الصَّفْحِ عَمَّنْ اَحْسَنَ بِکَ ظَنّا، اِلهی اَنْتَ اَوْسَعُ فَضْلاً، وَاَعْظَمُ حِلْما مِنْ اَنْ تُقایِسَنی بِعَمَلی، وَ اَنْ تَسْتَزِلَّنی بِخَطیئَتی، وَما اَنَا یا سَیِّدی وَما خَطَری! هَبْنی بِفَضْلِکَ، وَ تَصَدَّقْ عَلَیَ بِعَفْوِکَ، اَیْ رَبِّ جَلِّلْنی بِسَتْرِکَ، وَ اعْفُ عَنْ تَوْبیخی بِکَرَمِ وَجْهِکَ.

سَيِّدى اَنَا الصَّغيرُ الَّذى رَبَّيْتَهُ، وَاَنَا الْجاهِلُ الَّذى عَلَّمْتَهُ، وَاَنَا الضّالُّ الَّذى هَدَيْتَهُ، وَاَنَا الْوَضيعُ الَّذى رَفَعْتَهُ، وَاَنَا الْخائِفُ الَّذى امَنْتَهُ، وَاَنَا الْجائِعُ الَّذى اَشْبَعْتَهُ، وَاَنَا الْعَطْشانُ الَّذى اَرْوَيْتَهُ، وَاَنَا الْعارِى الَّذى كَسَوْتَهُ، وَ اَنَا الْفَقيرُ الَّذى اَغْنَيْتَهُ، وَ اَنَا الضَّعيفُ الَّذى قَوَّيْتَهُ، وَ اَنَا الذَّليلُ الَّذى اَعْزَزْتَهُ، وَاَنَا السَّقيمُ الَّذى شَفَيْتَهُ، وَاَنَا السّائِلُ الَّذى اَعْطَيْتَهُ، وَاَنَا الْمُذْنِبُ الَّذى سَتَرْتَهُ، وَاَنَا الْخاطِئُ الَّذى اَقَلْتَهُ، وَ اَنَا الْقَليلُ الَّذى كَثَّرْتَهُ، وَاَنَا الْمُسْتَضْعَفُ الَّذى نَصَرْتَهُ، وَاَنَا الطَّريدُ الَّذى اوَيْتَهُ.

اَنَا يا رَبِّ الَّذى لَمْ اَسْتَحْيِكَ فِى الْخَلاءِ وَلَمْ اُراقِبْكَ فِى الْمَلاءِ، اَنَا صاحِبُ الدَّواهِى الْعُظْمى، اَنَا الَّذى عَلى سَيِّدِهِ اجْتَرَاَ، اَنَا الَّذى عَصَيْتُ جَبّارَ السَّماءِ، اَنَا الَّذى اَعْطَيْتُ عَلى جَليلِ الْمَعاصِى الرُّشا، اَنَا الَّذى حينَ بُشِّرْتُ بِها خَرَجْتُ اِلَيْهِ اَسْعى، اَنَاالَّذى اَمْهَلْتَنى فَمَا ارْعَوَيْتُ، وَسَتَرْتَ عَلَىَ فَمَا اسْتَحْيَيْتُ، وَعَمِلْتُ بِالْمَعاصى فَتَعَدَّيْتُ، وَاَسْقَطْتَنى مِنْ عَيْنِكَ فَما بالَيْتُ. فَبِحِلْمِكَ اَمْهَلْتَنى، وَبِسِتْرِكَ سَتَرْتَنى، حَتّى كَاَنَّكَ اَغْفَلْتَنى، وَمِنْ عُقُوباتِ الْمَعاصى جَنَّبْتَنى، حَتّى كَاَنَّكَ اسْتَحْيَيْتَنى.

اِلهى لَمْ اَعْصِكَ حينَ عَصَيْتُكَ وَاَنَا لِرُبُوبِيَّتِكَ جاحِدٌ، وَلا بِاَمْرِكَ مُسْتَخِفٌّ، وَلا لِعُقُوبَتِكَ مُتَعَرِّضٌ، وَلا لِوَعيدِكَ مُتَهاوِنٌ، وَلكِنْ خَطيئَةٌ عَرَضَتْ، وَسَوَّلَتْ لى نَفْسى، وَ غَلَبَنى هَوايَ، وَاَعانَنى عَلَيْها شِقْوَتى، وَ غَرَّنى سِتْرُكَ الْمُرْخى عَلَيَ، فَقَدْ عَصَيْتُكَ وَخالَفْتُكَ بِجَهْدى. فَالْانَ مِنْ عَذابِكَ مَنْ يَسْتَنْقِذُنى؟وَمِنْ اَيْدِى الْخُصَماءِ غَدا مَنْ يُخَلِّصُنى؟ وَبِحَبْلِ مَنْ اَتَّصِلُ اِنْ اَنْتَ قَطَعْتَ حَبْلَكَ عَنّى؟

فَوا اَسَفا عَلى ما اَحصى كِتابُكَ مِنْ عَمَلى الَّذى لَوْلا ما اَرْجُو مِنْ كَرَمِكَ

وَسَعَهِ رَحْمَتِکَ، وَنَهْیِکَ اِیّایَ عَنِ الْقُنُوطِ، لَقَنَطْتُ عِنْدَ ما اَتَذَکَّرُها، یا خَیْرَ مَنْ دَعاهُ داعٍ، وَاَفْضَلَ مَنْ رَجاهُ راجٍ. اَللّهُمَّ بِذِمَّهِ الْاِسْلامِ اَتَوَسَّلُ اِلَیْکَ، وَ بِحُرْمَهِ الْقُرْانِ اَعْتَمِدُ عَلَیْکَ، وَ بِحُبّی لِلنَّبِیِّ الْاُمِّیِّ، الْقُرَشِیِ، الْهاشِمِی، الْعَرَبِیِ، التَّهامِیِ الْمَکِی، الْمَدَنِی، اَرْجُو الزُّلْفَهَ لَدَیْکَ، فَلا تُوحِشِ اسْتیناسَ ایمانی وَلا تَجْعَلْ ثَوابی ثَوابَ مَنْ عَبَدَ سِواکَ، فَاِنَّ قَوْما امَنُوا بِاَلْسِنَتِهِمْ لِیَحْقِنُوا بِه دِماءَهُمْ، فَاَدْرَکُوا ما اَمَّلُوا، وَ اِنّا امَنّا بِکَ بِاَلْسِنَتِنا وَ قُلُوبِنا، لِتَعْفُوَ عَنّا، فَاَدْرِکْنا ما اَمَّلْنا، وَثَبِّتْ رَجاءَکَ فی صُدُورِنا، وَ «لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ اِذْ هَدَیْتَنا وَ هَبْ لَنا مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً اِنَّکَ اَنْتَ الْوَهّابُ». فَوَ عِزَّتِکَ لَو انْتَهَرْتَنی ما بَرِحْتُ عَنْ بابِکَ، وَلا کَفَفْتُ عَنْ تَمَلُّقِکَ، لِما اُلْهِمَ قَلْبی مِنَ الْمَعْرِفَهِ بِکَرَمِکَ وَسَعَهِ رَحْمَتِکَ، اِلی مَنْ یَذْهَبُ الْعَبْدُ اِلاّ اِلی مَوْلاهُ، وَاِلی مَنْ یَلْتَجِئُ الْمَخْلُوقُ اِلاّ اِلی خالِقِه. اِلهی لَوْ قَرَنْتَنی بِالْاَصْفادِ وَ مَنَعْتَنی سَیْبَکَ مِنْ بَیْنِ الْاَشْهادِ، وَدَلَلْتَ عَلی فَضائِحی عُیُونَ الْعِبادِ، وَ اَمَرْتَ بی اِلَی النّارِ وَحُلْتَ بَیْنی وَبَیْنَ الاَبْرارِ، ما قَطَعْتُ رَجائی مِنْکَ، وَلا صَرَفْتُ وَجْهَ تَأْمیلی لِلْعَفْوِ عَنْکَ، وَلا خَرَجَ حُبُّکَ مِنْ قَلْبی، اَنَا لا اَنْسی اَیادیکَ عِنْدی، وَسِتْرَکَ عَلَیَ فی دارِ الدُّنْیا.

سَیِّدی صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَخْرِجْ حُبَّ الدُّنْیا مِنْ قَلْبی، وَ اجْمَعْ بَیْنی وَبَیْنَ الْمُصْطَفی خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَخاتَمِ النَّبِیّینَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَالِه، وَانْقُلْنی اِلی دَرَجَهِ التَّوْبَهِ اِلَیْکَ، وَ اَعِنّی بِالْبُکاءِ عَلی نَفْسی، فَقَدْ اَفْنَیْتُ بِالتَّسْویفِ وَالْامالِ عُمْری، وَقَدْ نَزَلْتُ نَفْسی مَنْزِلَهَ الْایِسینَ مِنَ الْخَیْرِ، فَمَنْ یَکُونُ اَسْوَءَ حالاً مِنّی اِنْ اَنَا نُقِلْتُ عَلی مِثْلِ حالی اِلی قَبْری؟ وَلَمْ اُمَهِّدْهُ لِرَقْدَتی، وَلَمْ اَفْرِشْهُ بِالْعَمَلِ الصّالِحِ لِضَجْعَتی! وَ مالی لا اَبْکی؟! وَلا اَدْری اِلی مایَکُونُ مَصیری، وَاَری نَفْسی تُخادِعُنی، وَاَیّامی تُخاتِلُنی، وَقَدْ خَفَقَتْ

عِنْدَ رَأْسی اَجْنِحَهُ الْمَوْتِ، فَمالی لا اَبْکی! اَبْکی لِخُرُوجِ نَفْسی، اَبْکی لِحُلُولِ رَمْسی، اَبْکی لِظُلْمَهِ قَبْری، اَبْکی لِضیقِ لَحْدی، اَبْکی لِسُؤالِ مُنْکَرٍ وَنَکیرٍ اِیّایَ، اَبْکی لِخُرُوجی مِنْ قَبْری عُرْیاناً ذَلیلاً حامِلاً ثِقْلی عَلی ظَهْری، اَنْظُرُ مَرَّهً عَنْ یَمینی، وَمَرَّهً عَنْ شِمالی، اِذِ الْخَلائِقُ فی شَأْنٍ غَیْرِ شَأْنی، «لِکُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ یَوْمَئِذٍ شَأْنٌ یُغْنیهِ * وُجُوهٌ یَوْمَئِذٍ مُسْفِرَهٌ ضاحِکَهٌ مُسْتَبْشِرَهٌ * وَ وُجُوهٌ یَوْمَئِذٍ عَلَیْها غَبَرَهٌ * تَرْهَقُها قَتَرَهٌ» وَذِلَّهٌ.

سَیِّدی عَلَیْکَ مُعْتَمَدی وَ مُعَوَّلی، وَ رَجائی وَتَوَکُّلی، وَبِرَحْمَتِکَ تَعَلُّقی، تُصیبُ بِرَحْمَتِکَ مَنْ تَشاءُ وَ تَهْدی بِکَرامَتِکَ مَنْ تُحِبُّ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی مانَقَّیْتَ مِنَ الشِّرْکِ قَلْبی، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلی بَسْطِ لِسانی. اَفَبِلِسانی هذَا الْکالِّ اَشْکُرُکَ؟! اَمْ بِغایَهِ جُهْدی فی عَمَلی اُرْضیکَ؟! وَما قَدْرُ لِسانی یا رَبِّ فی جَنْبِ شُکْرِکَ؟ وَما قَدْرُ عَمَلی فی جَنْبِ نِعَمِکَ وَاِحْسانِکَ اِلَیَ؟ اِلاّ اَنَّ جُودَکَ بَسَطَ اَمَلی، وَشُکْرَکَ قَبِلَ عَمَلی. سَیِّدی اِلَیْکَ رَغْبَتی، وَمِنْکَ رَهْبَتی، وَ اِلَیْکَ تَأْمیلی، قَدْ ساقَنی اِلَیْکَ اَمَلی، وَعَلَیْکَ یا واحِدی عَکَفَتْ هِمَّتی، وَ فیما عِنْدَکَ انْبَسَطَتْ رَغْبَتی، وَلَکَ خالِصُ رَجائی وَخَوْفی، وَبِکَ اَنِسَتْ مَحَبَّتی، وَاِلَیْکَ اَلْقَیْتُ بِیَدی، وَبِحَبْلِ طاعَتِکَ مَدَدْتُ رَهْبَتی.

یا مَوْلایَ بِذِکْرِکَ عاشَ قَلْبی، وَ بِمُناجاتِکَ بَرَّدْتُ اَلَمَ الْخَوْفِ عَنّی، فَیا مَوْلایَ وَیا مُؤَمَّلی وَیا مُنْتَهی سُؤْلی، فَرِّقْ بَیْنی وَبَیْنَ ذَنْبِیَ الْمانِعِ لی مِنْ لُزُومِ طاعَتِکَ، فَاِنَّما اَسْاَلُکَ لِقَدیمِ الرَّجاءِ لَکَ، وَعَظیمِ الطَّمَعِ فیکَ الَّذی اَوْجَبْتَهُ عَلی نَفْسِکَ مِنَ الرَّأْفَهِ وَ الرَّحْمَهِ، فَالْاَمْرُ لَکَ وَحْدَکَ، وَ الْخَلْقُ کُلُّهُمْ عِیالُکَ وَفی قَبْضَتِکَ، وَکُلُّ شَیْءٍ خاضِعٌ لَکَ، تَبارَکْتَ یارَبَّ الْعالَمینَ. اِلهی ارْحَمْنی اِذَا انْقَطَعَتْ حُجَّتی، وَکَلَّ عَنْ جَوابِکَ لِسانی، وَطاشَ عِنْدَ سُؤالِکَ اِیّایَ لُبّی،

فَیا عَظیما یُرْجی لِکُلِّ عَظیمٍ، اَنْتَ رَجائی فَلا تُخَیِّبْنی اِذَا اشْتَدَّتْ فاقَتی، لا تَرُدَّنی لِجَهْلی، وَلا تَمْنَعْنی لِقِلَّهِ صَبْری، وَاَعْطِنی لِفَقْری، وَارْحَمْنی لِضَعْفی.

سَیِّدی عَلَیْکَ مُعْتَمَدی وَمُعَوَّلی وَرَجائی وَتَوَکُّلی، وَبِرَحْمَتِکَ تَعَلُّقی وَ بِفِنائِکَ اَحُطُّ رَحْلی، وَبِجُودِکَ اَقْصِدُ طَلِبَتی، وَبِکَرَمِکَ اَیْ رَبِّ اَسْتَفْتِحُ دُعائی، وَلَدَیْکَ اَرْجُو سَدَّ فاقَتی، وَ بِغِناکَ اَجْبُرُ عَیْلَتی، وَتَحْتَ ظِلِّ عَفْوِکَ قِیامی، وَاِلی جُودِکَ وَ کَرَمِکَ اَرْفَعُ بَصَری، وَاِلی مَعْرُوفِکَ اُدیمُ نَظَری، فَلا تُحْرِقْنی بِالنّارِ وَ اَنْتَ مَوْضِعُ اَمَلی، وَلا تُسْکِنِّی الْهاوِیَهَ فَاِنَّکَ قُرَّهُ عَیْنی، یا سَیِّدی لا تُکَذِّبْ ظَنِّی بِاِحْسانِکَ وَ مَعْرُوفِکَ، فَاِنَّکَ ثِقَتی، وَ لا تَحْرِمْنی ثَوابَکَ فَاِنَّکَ الْعارِفُ بِفَقْری. اِلهی اِنْ کانَ قَدْ دَنا اَجَلی وَلَمْ یُقَرِّبْنی مِنْکَ عَمَلی، فَقَدْ جَعَلْتُ الاِعْتِرافَ اِلَیْکَ بِذَنْبی وَسائِلَ عِلَلی، اِلهی اِنْ عَفَوْتَ فَمَنْ اَوْلی مِنْکَ بِالْعَفْوِ؟ وَاِنْ عَذَّبْتَ فَمَنْ اَعْدَلُ مِنْکَ فِی الْحُکْمِ؟ اِرْحَمْ فی هذِهِ الدُّنْیا غُرْبَتی، وَ عِنْدَ الْمَوْتِ کُرْبَتی، وَفِی الْقَبْرِ وَحْدَتی، وَفِی اللَّحْدِ وَحْشَتی، وَاِذا نُشِرْتُ لِلْحِسابِ بَیْنَ یَدَیْکَ ذُلَّ مَوْقِفی فَاغْفِرْ لی ما خَفِیَ عَلَی الاْدَمِیّینَ مِنْ عَمَلی، وَ اَدِمْ لی ما بِهِ سَتَرْتَنی، وَ ارْحَمْنی صَریعا عَلَی الْفِراشِ تُقَلِّبُنی اَیْدی اَحِبَّتی، وَتَفَضَّلْ عَلَیَ مَمْدُودا عَلَی الْمُغْتَسَلِ یُغَسِّلُنی صالِحُ جیرَتی، وَتَحَنَّنْ عَلَیَ مَحْمُولاً قَدْ تَناوَلَ الاْقْرِباءُ اَطْرافَ جَنازَتی، وَجُدْ عَلَیَ مَنْقُولاً قَدْ نَزَلْتُ بِکَ وَحیدافی حُفْرَتی، وَارْحَمْ فی ذلِکَ الْبَیْتِ الْجَدیدِ غُرْبَتی حَتّی لا اَسْتَأْنِسَ بِغَیْرِکَ یا سَیِّدی، فَاِنَّکَ اِنْ وَکَلْتَنی اِلی نَفْسی هَلَکْتُ.

سَیِّدی فَبِمَنْ اَسْتَغیثُ اِنْ لَمْ تُقِلْنی عَثْرَتی؟ وَاِلی مَنْ اَفْزَعُ اِنْ فَقَدْتُ عِنایَتَکَ فی ضَجْعَتی؟ وَاِلی مَنْ اَلْتَجِئُ اِنْ لَمْ تُنَفِّسْ کُرْبَتی؟.

سَیِّدی مَنْ لی وَمَنْ یَرْحَمُنی اِنْ لَمْ تَرْحَمْنی؟ وَفَضْلَ مَنْ اُؤَمِّلُ اِنْ عَدِمْتُ

فَضْلَکَ یَوْمَ فاقَتی؟ وَاِلی مَنِ الْفِرارُ مِنَ الذُّنُوبِ اِذَا انْقَضی اَجَلی؟. سَیِّدی لا تُعَذِّبْنی وَ اَنَا اَرْجُوکَ. اِلهی حَقِّقْ رَجائی، وَ امِنْ خَوْفی، فَاِنَّ کَثْرَهَ ذُنُوبی لا اَرْجُو فیها اِلاّ عَفْوَکَ.

سَیِّدی اَنَا اَسْاَلُکَ مالا اَسْتَحِقُّ، وَ اَنْتَ اَهْلُ التَّقْوی وَ اَهْلُ الْمَغْفِرَه، فَاغْفِرْ لی وَاَلْبِسْنی مِنْ نَظَرِکَ ثَوْبا یُغَطّی عَلَیَ التَّبِعاتِ، وَتَغْفِرُهالی وَلا اُطالَبُ بِها اِنَّکَ ذُو مَنٍّ قَدیمٍ، وَصَفْحٍ عَظیمٍ، وَتَجاوُزٍ کَریمٍ.

اِلهی اَنْتَ الَّذی تُفیضُ سَیْبَکَ عَلی مَنْ لایَسْاَلُکَ، وَعَلَی الْجاحِدینَ بِرُبُوبِیَّتِکَ، فَکَیْفَ سَیِّدی بِمَنْ سَاَلَکَ وَ اَیْقَنَ اَنَّ الْخَلْقَ لَکَ وَ الْاَمْرَ اِلَیْکَ؟ تَبارَکْتَ وَتَعالَیْتَ یارَبَّ العالَمینَ.

سَیِّدی عَبْدُکَ بِبابِکَ اَقامَتْهُ الْخَصاصَهُ بَیْنَ یَدَیْکَ، یَقْرَعُ بابَ اِحْسانِکَ بِدُعائِه، وَیَسْتَعْطِفُ جَمیلَ نَظَرِکَ بِمَکْنُونِ رَجائِه، فَلا تُعْرِضْ بِوَجْهِکَ الْکَریمِ عَنّی، وَاقْبَلْ مِنّی ما اَقُولُ، فَقَدْ دَعَوْتُکَ بِهذَا الدُّعاءِ، وَاَنَا اَرْجُو اَنْ لا تَرُدَّنی مَعْرِفَهً مِنّی بِرَأْفَتِکَ وَرَحْمَتِکَ.

اِلهی اَنْتَ الَّذی لایُحْفیکَ سائِلٌ، وَلا یَنْقُصُکَ نائِلٌ، اَنْتَ کَما تَقُولُ وَ فَوْقَ ما نَقُولُ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ صَبْرا جَمیلاً وَفَرَجا قَریبا،وَقَوْلاً صادِقا، وَاَجْرا عَظیما، اَسْاَلُکَ یارَبِّ مِنَ الْخَیْرِ کُلِّه ما عَلِمْتُ مِنْهُ وَما لَمْ اَعْلَمْ، وَاَسْاَلُکَ اللّهُمَّ مِنْ خَیْرِما سَاَلَکَ مِنْهُ عِبادُکَ الصّالِحُونَ، یا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ وَاَجْوَدَ مَنْ اَعْطی، اَعْطِنی سُؤْلی فی نَفْسی وَ اَهْلی وَ والِدَیَ وَ وَلَدی وَاَهْلِ حُزانَتی وَاِخْوانی فیکَ، وَاَرْغِدْ عَیْشی، وَاَظْهِرْ مُرُوَّتی، وَاَصْلِحْ جَمیعَ اَحْوالی، وَاجْعَلْنی مِمَّنْ اَطَلْتَ عُمُرَهُ، وَحَسَّنْتَ عَمَلَهُ، وَ اَتْمَمْتَ عَلَیْهِ نِعْمَتَکَ، وَرَضَیْتَ عَنْهُ، وَاَحْیَیْتَهُ حیاهً طَیِّبَهً فی اَدْوَمِ السُّرُورِ وَاَسْبَغِ الْکَرامَهِ، وَ اَتَمِّ الْعَیْشِ، اِنَّکَ تَفْعَلُ ما تَشاءُ،

وَلاـ تَفْعَلُ ما يَشاءُ غَيْرُکَ. اَللّهُمَّ خُصَّنی مِنْکَ بِخاصَّهِ ذِکْرِکَ، وَلا تَجْعَلْ شَیْئا مِمّا اَتَقَرَّبُ بِهِ اِلَیْکَ فی اناءِ اللَّیْلِ وَ اَطْرافِ النَّهارِ رِیاءً وَ لا سُمْعَهً وَ لا اَشَرا وَ لا بَطَرا، وَاجْعَلْنی لَکَ مِنَ الْخاشِعینَ.

اَللّهُمَّ اَعْطِنِی السَّعَهَ فِی الرِّزْقِ، وَالاْمْنَ فِی الْوَطَنِ، وَقُرَّهَ الْعَیْنِ فِی الْاَهْلِ وَالْمالِ وَالْوَلَدِ وَالْمَقامِ فی نِعَمِکَ عِنْدی، وَالصِّحَّهَ فِی الْجِسْمِ، وَالْقُوَّهَ فِی الْبَدَنِ، وَالسَّلامَهَ فِی الدّینِ، وَاسْتَعْمِلْنی بِطاعَتِکَ وَطاعَهِ رَسُولِکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَالِه اَبَدا مَا اسْتَعْمَرْتَنی، وَاجْعَلْنی مِنْ اَوْفَرِ عِبادِکَ عِنْدَکَ نَصیبا فی کُلِّ خَیْرٍ اَنْزَلْتَهُ وَتُنْزِلُهُ فی شَهْرِ رَمَضانَ فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَما اَنْتَ مُنَزِّلُهُ فی کُلِّ سَنَهٍ مِنْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُها، وَعافِیَهٍ تُلْبِسُها، وَبَلِیَّهٍ تَدْفَعُها، وَحَسَناتٍ تَتَقَبَّلُها، وَسَیِّئاتٍ تَتَجاوَزُ عَنْها، وَ ارْزُقْنی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فی عامِنا هذا وفی کُلِّ عامٍ، وَارْزُقْنی رِزْقا واسِعا مِنْ فَضْلِکَ الْواسِعِ، وَاصْرِفْ عَنّی یا سَیِّدِی الْاَسْواءَ، وَاقْضِ عَنِّی الدَّیْنَ وَالظُّلاماتِ حَتّی لااَتَاَذّی بِشَیْءٍ مِنْهُ، وَخُذْ عَنّی بِاَسْماعِ اَضْدادی، وَاَبْصارِ اَعْدائی وَحُسّادی وَالْباغینَ عَلَیَ، وَانْصُرْنی عَلَیْهِمْ، وَاَقِرَّ عَیْنی، وَفَرِّحْ قَلْبی، وَحَقِّقْ ظَنّی، وَاجْعَلْ لی مِنْ هَمّی وَ کَرْبی فَرَجا وَمَخْرَجا. وَاجْعَلْ مَنْ اَرادَنی بِسُوءٍ مِنْ جَمیعِ خَلْقِکَ تَحْتَ قَدَمی، وَاکْفِنی شَرَّ الشَّیْطانِ، وَشَرَّ السُّلْطانِ، وَسَیِّئاتِ عَمَلی وَطَهِّرْنی مِنَ الذُّنُوبِ کُلِّها، وَاَجِرْنی مِنَ النّارِ بِعَفْوِکَ، وَاَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ، وَزَوِّجْنی مِنَ الْحُورِ الْعینِ بِفَضْلِکَ، وَاَلْحِقْنی بِاَوْلِیائِکَ الصّالِحینَ مُحَمَّدٍ وَ الِهِ الاَبْرارِ الطَّیِّبینَ الطّاهِرینَ الْاَخْیارِ، صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ وَعَلی اَرْواحِهِمْ وَاَجْسادِهِمْ، وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ. اِلهی وَسَیِّدی، وَ عِزَّتِکَ وَجَلالِکَ لَئِنْ طالَبْتَنی بِذُنُوبی لَاُطالِبَنَّکَ بِعَفْوِکَ، وَلَئِنْ طالَبْتَنی بِلُؤْمی لَاُطالِبَنَّکَ بِکَرَمِکَ، وَلَئِنْ اَدْخَلْتَنِی النّارَ لَاُخْبِرَنَّ اَهْلَ النّارِ بِحُبّی لَکَ، اِلهی وَ

سَيِّدى،اِنْ كُنْتَ لاتَغْفِرُ اِلاّ لِاَوْلِيائِكَ وَاَهْلِ طاعَتِكَ، فَاِلى مَنْ يَفْزَعُ الْمُذْنِبُونَ؟ وَاِنْ كُنْتَ لاتُكْرِمُ اِلاّ اَهْلَ الْوَفاءِ بِكَ، فَبِمَنْ يَسْتَغيثُ الْمُسيئُونَ؟.

اِلهى اِنْ اَدْخَلْتَنِى النّارَ فَفى ذلِكَ سُرُورُ عَدُوِّكَ، وَاِنْ اَدْخَلْتَنِى الْجَنَّهَ فَفى ذلِكَ سُرُورُ نَبِيِّكَ، وَاَنا وَاللّه اَعْلَمُ اَنَّ سُرُورَ نَبِيِّكَ اَحَبُّ اِلَيْكَ مِنْ سُرُورِ عَدُوِّكَ، اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُكَ اَنْ تَمْلَاَ قَلْبى حُبّا لَكَ، وَخَشْيَهً مِنْكَ، وَتَصْديقا بِكِتابِكَ، وَايمانا بِكَ، وَفَرَقا مِنْكَ، وَشَوْقا اِلَيْكَ، ياذَا الْجَلالِ وَالاِْكْرامِ حَبِّبْ اِلَىَ لِقاءَكَ، وَاَحْبِبْ لِقائى، وَاجْعَلْ لى فى لِقائِكَ الرّاحَهَ وَالْفَرَجَ وَالْكَرامَهَ. اَللّهُمَّ اَلْحِقْنى بِصالِحِ مَنْ مَضى، وَاجْعَلْنى مِنْ صالِحِ مَنْ بَقِىَ، وَخُذْ بى سَبيلَ الصّالِحينَ، وَاَعِنّى عَلى نَفْسى بِما تُعينُ بِهِ الصّالِحينَ عَلى اَنْفُسِهِمْ، وَاخْتِمْ عَمَلى بِاَحْسَنِه، وَ اجْعَلْ ثَوابى مِنْهُ الْجَنَّهَ، بِرَحْمَتِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، وَاَعِنّى عَلى صالِحِ ما اَعْطَيْتَنى، وَثَبِّتْنى يا رَبِّ وَ لا تَرُدَّنى فى سُوءٍ اسْتَنْقَذْتَنى مِنْهُ، يا رَبَّ الْعالَمينَ.

اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُكَ ايمانا لا اَجَلَ لَهُ دُونَ لِقائِكَ، اَحْيِنى ما اَحْيَيْتَنى عَلَيْهِ، وَتَوَفَّنى اِذا تَوَفَّيْتَنى عَلَيْهِ، وَابْعَثْنى اِذا بَعَثْتَنى عَلَيْهِ، وَابْرَأْ قَلْبى مِنَ الرِّياءِ وَالشَّكِّ، وَالسُّمْعَهِ فى دينِكَ حَتّى يَكُونَ عَمَلى خالِصا لَكَ.

اَللّهُمَّ اَعْطِنى بَصيرَهً فى دينِكَ، وَفَهْما فى حُكْمِكَ، وَفِقْها فى عِلْمِكَ، وَكِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِكَ، وَوَرَعا يَحْجُزُنى عَنْ مَعْصِيَتِكَ، وَبَيِّضْ وَجْهى بِنُورِكَ، وَاجْعَلْ رَغْبَتى فيما عِنْدَكَ، وَتَوَفَّنى فى سَبيلِكَ وَعَلى مِلَّهِ رَسُولِكَ صَلَّى اللّه عَلَيْهِ وَ الِه. اَللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْفَشَلِ، وَالْهَمِّ وَالْحُزْنِ، وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ، وَالْغَفْلَهِ، وَالْقَسْوَهِ، وَالذِّلَّهِ، وَالْمَسْكَنَهِ، وَالْفَقْرِ، وَالْفاقَهِ، وَكُلِّ بَلِيَّهٍ وَالْفَواحِشِ، ما ظَهَرَ مِنْها وَما بَطَنَ. وَ اَعُوذُ بِكَ مِنْ نَفْسٍ لاتَقْنَعُ، وَبَطْنٍ لايَشْبَعُ، وَقَلْبٍ لايَخْشَعُ، وَدُعاءٍ لايُسْمَعُ، وَعَمَلٍ لايَنْفَعُ، وَصَلاهٍ لا تُرْفَعُ.

وَ اَعُوذُ بِکَ یارَبِّ عَلی نَفْسی وَ وَلَدی وَ دینی وَمالی، وَعَلی جَمیعِ مارَزَقْتَنی مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ، اِنَّکَ اَنْتَ السَّمیعُ الْعَلیمُ.

اَللّهُمَّ اِنَّهُ لَنْ یُجیرَنی مِنْکَ اَحَدٌ، وَلَنْ اَجِدَ مِنْ دُونِکَ مُلْتَحِدا، فَلا تَجْعَلْ نَفْسی فی شَیْءٍ مِنْ عَذابِکَ، وَلا تَرُدَّنی بِهَلَکَةٍ، وَلا تَرُدَّنی بِعَذابٍ اَلیمٍ، اَللّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنّی، وَاَعْلِ ذِکْری، وَارْفَعْ دَرَجَتی، وَحُطَّ وِزْری،

وَلا تَذْکُرْنی بِخَطیئَتی، وَاجْعَلْ ثَوابَ مَجْلِسی، وَثَوابَ مَنْطِقی، وَثَوابَ دُعائی رِضاکَ وَالْجَنَّهَ، وَاَعْطِنی یارَبِّ جَمیعَ ماسَاَلْتُکَ، وَزِدْنی مِنْ فَضْلِکَ، اِنّی اِلَیْکَ راغِبٌ یارَبَّ الْعالَمینَ. اَللّهُمَّ اِنَّکَ اَنْزَلْتَ فی کِتابِکَ الْعَفْوَ، وَاَمَرْتَنا اَنْ نَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَنا، وَقَدْ ظَلَمْنا اَنْفُسَنا، فَاعْفُ عَنّا فَاِنَّکَ اَوْلی بِذلِکَ مِنّا، وَ اَمَرْتَنا اَنْ لانَرُدَّ سائِلاً عَنْ اَبْوابِنا، وَقَدْ جِئْتُکَ سائِلاً، فَلا تَرُدَّنی اِلاّ بِقَضاءِ حاجَتی، وَاَمَرْتَنا بِالْاِحْسانِ اِلی ما مَلَکَتْ اَیْمانُنا، وَنَحْنُ اَرِقّاؤُکَ، فَاَعْتِقْ رِقابَنا مِنَ النّارِ.

یا مَفْزَعی عِنْدَ کُرْبَتی، وَیاغَوْثی عِنْدَ شِدَّتی، اِلَیْکَ فَزِعْتُ، وَبِکَ اسْتَغَثْتُ، وَبِکَ لُذْتُ، لا اَلُوذُ بِسِواکَ وَلا اَطْلُبُ الْفَرَجَ اِلاّ مِنْکَ، فَاَغِثْنی وَفَرِّجْ عَنّی، یامَنْ یَقْبَلُ الْیَسیرَ وَیَعْفُو عَنِ الْکَثیرِ، اِقْبَلْ مِنِّی الْیَسیرَ وَاعْفُ عَنِّی الْکَثیرَ، اِنَّکَ اَنْتَ الرَّحیمُ الْغَفُورُ. اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ ایمانا تُباشِرُ بِهِ قَلْبی، وَیَقینا صادِقا حَتّی اَعْلَمَ اَنَّهُ لَنْ یُصیبَنی اِلاّ ما کَتَبْتَ لی، وَ رَضِّنی مِنَ الْعَیْشِ بِما قَسَمْتَ لی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۱)

دیگری دعای امام باقر علیه السلام است که بسیار سریع الاجابه است و اسم اعظم پروردگار را دربر دارد واز گنجینه های معارف حق تعالی است، واینک متن دعاء:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ بَهائِکَ بِاَبْهاهُ، وَکُلُّ بَهائِکَ بَهِیٌّ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۵۸۲.

بِبهائِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ جَمالِکَ بِاَجْمَلِه، وَکُلُّ جَمالِکَ جَمیلٌ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِجَمالِکَ کُلِّه

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ جَلالِکَ بِاَجَلِّه، وَکُلُّ جَلالِکَ جَلیلٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِجَلالِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عَظَمَتِکَ بِاَعْظَمِها وَکُلُّ عَظَمَتِکَ عَظیمَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعَظَمَتِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ نُورِکَ بِاَنْوَرِه، وَکُلُّ نُورِکَ نَیِّرٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِنُورِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ رَحْمَتِکَ بِاَوْسَعِها، وَکُلُّ رَحْمَتِکَ واسِعَهٌ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِرَحْمَتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ کَلِماتِکَ بِاَتَمِّها وَکُلُّ کَلِماتِکَ تامَّهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکَلِماتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ کَمالِکَ بِاَکْمَلِه، وَکُلُّ کَمالِکَ کامِلٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکَمالِکَ کُلِّه.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ اَسْمائِکَ بِاَکْبَرِها، وَکُلُّ اَسْمائِکَ کَبیرَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاَسْمائِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عِزَّتِکَ بِاَعَزِّها وَکُلُّ عِزَّتِکَ عَزیزَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعِزَّتِکَ کُلِّها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مَشِیَّتِکَ بِاَمْضاها، وَکُلُّ مَشِیَّتِکَ ماضِیَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمَشِیَّتِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ قُدْرَتِکَ بِالْقُدْرَهِ الَّتِی اسْتَطَلْتَ بِها عَلی کُلِّ شَیْءٍ، وَکُلُّ قُدْرَتِکَ مُسْتَطیلَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِقُدْرَتِکَ کُلِّها.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عِلْمِکَ بِاَنْفَذِه، وَکُلُّ عِلْمِکَ نافِذٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعِلْمِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ قَوْلِکَ بِاَرْضاهُ، وَکُلُّ قَوْلِکَ رَضِیٌّ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِقَوْلِکَ کُلِّهِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مَسائِلِکَ بِاَحَبِّها اِلَیْکَ وَکُلُّ مَسائِلِکَ اِلَیْکَ حَبیبَهٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمَسائِلِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ شَرَفِکَ بِاَشْرَفِه، وَکُلُّ شَرَفِکَ شَریفٌ، اَللّهُمَّ اِنّی

اَسْاَلُکَ بِشَرَفِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ سُلْطانِکَ بِاَدْوَمِه وَکُلُّ سُلْطانِکَ دائِمٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِسُلْطانِکَ کُلِّه،

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مُلْکِکَ بِاَفْخَرِه، وَکُلُّ مُلْکِکَ فاخِرٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمُلْکِکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ عُلُوِّکَ بِاَعْلاهُ، وَکُلُّ عُلُوِّکَ عالٍ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعُلُوِّکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ مَنِّکَ بِاَقْدَمِه، وَکُلُّ مَنِّکَ قَدیمٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِمَنِّکَ کُلِّه، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنْ ایاتِکَ بِاَکْرَمِها وَکُلُّ ایاتِکَ کَریمَةٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِایاتِکَ کُلِّها

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِما اَنْتَ فیهِ مِنَ الشَّأْنِ وَالْجَبَرُوتِ، وَاَسْاَلُکَ بِکُلِّ شَأْنٍ وَحْدَهُ وَجَبَرُوتٍ وَحْدَها، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِما تُجیبُنی بِه حینَ اَسْاَلُکَ فَاَجِبْنی یا اَللّهُ، وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا».

و نیز در اقبال این دعا منقول است که در سحر بخوانند

یا عُدَّتی فی کُرْبَتی، وَیا صاحِبی فی شِدَّتی، وَیا وَلِیّی فی نِعْمَتی، وَیا غایَتی فی رَغْبَتی، اَنْتَ السّاتِرُ عَوْرَتی، وَالْمُؤْمِنُ رَوْعَتی، وَالْمُقیلُ عَثْرَتی، فَاغْفِرْ لی خَطیئَتی، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ خُشُوعَ الْایمانِ قَبْلَ خُشُوعِ الذُّلِّ فِی النّارِ، یا واحِدُ یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفْواً اَحَدٌ، یا مَنْ یُعْطی مَنْ سَئَلَهُ تَحَنُّناً مِنْهُ وَرَحْمَةً، وَیَبْتَدِئُ بِالْخَیْرِ مَنْ لَمْ یَسْئَلْهُ تَفَضُّلاً مِنْهُ وَکَرَماً بِکَرَمِکَ الدّائِمِ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَهَبْ لی رَحْمَةً واسِعَةً جامِعَةً اَبْلُغُ بِها خَیْرَ الدُّنْیا وَالْاخِرَةِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْتَغْفِرُکَ لِما تُبْتُ اِلَیْکَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فیهِ، وَاَسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ خَیْرٍ اَرَدْتُ بِهِ وَجْهَکَ فَخالَطَنی فیهِ ما لَیْسَ لَکَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاعْفُ عَنْ ظُلْمی وَجُرْمی بِحِلْمِکَ وَجُودِکَ یا کَریمُ، یا مَنْ لا یَخیبُ سائِلُهُ، وَلا یَنْفَدُ نائِلُهُ، یا مَنْ عَلا فَلا شَیْءَ

فَوْقَهُ، وَدَنی فَلا شَی ءَ دُونَهُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْحَمْنی یا فالِقَ الْبَحْرِ لِمُوسَی، اللَّیْلَهَ اللَّیْلَهَ اللَّیْلَهَ، السّاعَهَ السّاعَهَ السّاعَهَ، اَللّهُمَّ طَهِّرْ قَلْبی مِنَ النِّفاقِ، وَعَمَلی مِنَ الرِّیاءِ وَلِسانی مِنَ الْکِذْبِ، وَعَیْنی مِنَ الْخِیانَهِ، فَاِنَّکَ تَعْلَمُ خائِنَهَ الاَْعْیُنِ وَما تُخْفِی الصُّدُورُ، یا رَبِّ هذا مَقامُ الْعائِذِ بِکَ مِنَ النّارِ، هذا مَقامُ الْمُسْتَجیرِ بِکَ مِنَ النّارِ، هذا مَقامُ الْمُسْتَغیثِ بِکَ مِنَ النّارِ، هذا مَقامُ الْهارِبِ اِلَیْکَ مِنَ النّارِ، هذا مَقامُ مَنْ یَبُوءُ لَکَ بِخَطیئَتِهِ، وَیَعْتَرِفُ بِذَنْبِهِ، وَیَتُوبُ اِلی رَبِّهِ، هذا مَقامُ الْبائِسِ الْفَقیرِ، هذا مَقامُ الْخائِفِ الْمُسْتَجیرِ، هذا مَقامُ الْمحزُونِ الْمَکْرُوبِ، هذا مَقامُ الْمَغْمُوم الْمَهْمُومِ، هذا مَقامُ الْغَریبِ الْغَریقِ، هذا مَقامُ الْمُسْتَوْحِشِ الْفَرِقِ، هذا مَقامُ مَنْ لا یَجِدُ لِذَنْبِهِ غافِراً غَیْرَکَ، وَلا لِضَعْفِهِ مُقَوِّیاً اِلاّ اَنْتَ، وَلا لِهَمِّهِ مُفَرِّجاً سِواکَ، یا اَللّهُ یا کَریمُ، لا تُحْرِقْ وَجْهی بِالنّارِ بَعْدَ سُجُودی لَکَ، وَتَعْفیری بِغَیْرِ مَنٍّ مِنّی عَلَیْکَ، بَلْ لَکَ الْحَمْدُ وَالْمَنُّ وَالتَّفَضُّلُ عَلَیَّ، ارْحَمْ اَیْ رَبِّ اَیْ رَبِّ اَیْ رَبِّ، بگوید تا آنکه نفس قطع شود ضَعْفی وَقِلَّهَ حیلَتی، وَرِقَّهَ جِلْدی، وَتَبَدُّدَ اَوْصالی، وَتَناثُرَ لَحْمی وَجِسْمی وَجَسَدی، وَوَحْدَتی وَوَحْشَتی فی قَبْری، وَجَزَعی مِنْ صَغیرِ الْبَلاءِ، اَسْئَلُکَ یا رَبِّ قُرَّهَ الْعَیْنِ وَالإِغْتِباطَ یومَ الْحَسْرَهِ وَالنَّدامَهِ، بَیِّضْ وَجْهی یا رَبِّ یَوْمَ تَسْوَدُّ الْوُجُوهُ، آمِنّی مِنَ الْفَزَعِ الاَْکْبَرِ، اَسْئَلُکَ الْبُشْری یَوْمَ تُقَلَّبُ الْقُلُوبُ وَالاَْبْصارُ، وَالْبُشْری عِنْدَ فِراقِ الدُّنْیا،

اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اَرْجُوهُ عَوْناً لی فی حَیاتی، وَاُعِدُّهُ ذُخْراً لِیَوْمِ فاقَتی، اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اَدْعُوهُ وَلااَدْعُو غَیْرَهُ، وَلَوْ دَعَوْتُ غَیْرَهُ لَخَیَّبَ دُعائی اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اَرْجُوهُ وَلا اَرْجُو غَیْرَهُ، وَلَوْ رَجَوْتُ غَیْرَهُ لاََخْلَفَ رَجائی، اَلْحَمْدُ للّه ِ الْمُنْعِمِ الْمُحْسِنِ الْمجْمِلِ الْمُفْضِلِ، ذِی الْجَلالِ والاِْکْرامِ، وَلِیُّ کُلِّ نِعْمَهٍ،

وَصاحِبُ كُلِّ حَسَنَهٍ، وَمُنْتَهى كُلِّ رَغْبَهٍ وَقاضى كُلِّ حاجَهٍ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنِى الْيَقينَ وَ حُسْنَ الظَّنِّ بِكَ، وَاَثْبِتْ رَجاءَكَ فى قَلْبى، وَاقْطَعْ رَجائى عَمَّنْ سِواكَ، حَتّى لا اَرْجُو غَيْرَكَ، وَلا اَثِقَ اِلاّ بِكَ، يا لَطيفاً لِما تَشاءُ، اُلْطُفْ لى فى جَميعِ اَحْوالى بِما تُحِبُّ وَتَرْضى، يا رَبِّ اِنّى ضَعيفٌ عَلَى النّارِ فَلا تُعَذِّبْنى بِالنّارِ، يا رَبِّ ارْحَمْ دُعائى وَتَضَرُّعى وَخَوْفى، وَذُلّى وَمَسْكَنَتى، وَتَعْويذى وَتَلْويذى، يا رَبِّ اِنّى ضَعيفٌ عَنْ طَلَبِ الدُّنْيا، وَاَنْتَ واسِعٌ كَريمٌ، اَسْئَلُكَ يا رَبِّ بِقُوَّتِكَ عَلى ذلِكَ، وَقُدْرَتِكَ عَلَيْهِ، وَغِناكَ عَنْهُ، وَحاجَتى اِلَيْهِ اَنْ تَرْزُقَنى فى عامى هذا، وَشَهْرى هذا، وَيَوْمى هذا، وَساعَتى هذِهِ، رِزْقاً تُغْنينى بِهِ عَنْ تَكَلُّفِ ما فى اَيْدِى النّاسِ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلالِ الطَّيِّبِ، اَىْ رَبِّ مِنْكَ اَطْلُبُ، وَاِلَيْكَ اَرْغَبُ، وَ اِيّاكَ اَرْجُو وَاَنْتَ اَهْلُ ذلِكَ لا اَرْجُو غَيْرَكَ، وَلا اَثِقُ اِلاّ بِكَ، يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ،

اَىْ رَبِّ ظَلَمْتُ نَفْسى فَاْغفِرْ لى وَارْحَمْنى وَعافِنى، يا سامِعَ كُلِّ صَوْتٍ، وَيا جامِعَ كُلِّ فَوْتٍ، وَيا بارِئَ النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ، يا مَنْ لا تَغْشاهُ الظُّلُماتُ، وَلا تَشْتَبِهُ عَلَيْهِ الْاَصْواتُ، وَلا يَشْغَلُهُ شَىْءٌ عَنْ شَىْءٍ، اَعْطِ مُحَمَّداً صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ اَفْضَلَ ما سَئَلَكَ، وَاَفْضَلَ ما سُئِلْتَ لَهُ، وَاَفْضَلَ ما اَنْتَ مَسْؤُولٌ لَهُ اِلى يَوْمِ الْقِيامَهِ، وَهَبْ لِىَ الْعافِيَهَ حَتّى تُهَنِّئَنِى الْمَعيشَهُ، وَاخْتِمْ لى بِخَيْرٍ حَتّى لا تَضُرَّنِى الذُّنُوبُ،

اَللّهُمَّ رَضِّنى بِما قَسَمْتَ لى، حَتّى لا اَسْئَلَ اَحَداً شَيْئاً، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْتَحْ لى خَزائِنَ رَحْمَتِكَ، وَارْحَمْنى رَحْمَهً لا تُعَذِّبُنى بَعْدَها اَبَداً فِى الدُّنْيا وَالْآخِرَهِ، وَارْزُقْنى مِنْ فَضْلِكَ الْواسِعِ رِزْقاً حَلالاً طَيِّباً، لا تُفْقِرُنى اِلى اَحَدٍ بَعْدَهُ سِواكَ، تَزيدُنى بِذلِكَ شُكْراً، وَاِلَيْكَ فاقَهً وَفَقْراً، وَبِكَ

عَمَّنْ سِواکَ غِنـاً وَتَعَفُّفـاً، یا مُحْسِنُ یا مُجْمِلُ، یا مُنْعِمُ یا مُفْضِلُ، یا مَلیکُ یا مُقْتَـدِرُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاکْفِنِی الْمُهِمَّ کُلَّهُ، وَاقْضِ لی بِالْحُسْنی، وَبارِکْ لی فی جَمیعِ اُمُوری، وَاقْضِ لی جَمیعَ حَوائِجی، اَللّهُمَّ یَسِّرْ لی ما اَخافُ تَعْسیرَهُ، فَاِنَّ تَیْسیرَ ما اَخافُ تَعْسیرَهُ عَلَیْکَ سَهْلٌ یَسیرٌ، وَسَهِّلْ لی ما اَخافُ حُزُونَتَهُ، وَنَفِّسْ عَنّی ما اَخافُ ضیقَهُ، وَکُفَّ عَنّی ما اَخافُ هَمَّهُ، وَاصْرِفْ عَنّی ما اَخافُ بَلِیَّتَهُ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، اَللّهُمَّ امْلَاْ قَلْبی حُبّاً لَکَ، وَخَشْیَةً مِنْکَ وَتَصْدیقاً لَکَ وَایماناً بِکَ، وَفَرَقاً مِنْکَ، وَشَوْقاً اِلَیْکَ، یا ذَاالْجَلالِ وَالْاِکْرامِ اَللّهُمَّ اِنَّ لَکَ حُقُوقاً فَتَصَدَّقْ بِها عَلَیَّ، وَلِلنّاسِ قِبَلی تَبِعاتٌ فَتَحَمَّلْها عَنّی، وَقَدْ اَوْجَبْتَ لِکُلِّ ضَیْفٍ قِرِیً، وَاَ نَا ضَیْفُکَ فَاْجعَلْ قِرایَ اللَّیْلَهَ الْجَنَّهَ، یا وَهّابَ الْجَنَّهِ، یا وَهّابَ الْمَغْفِرَهِ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِکَ.

و نیز در اقبال و غیره مانند مصباح کفعمی رحمه الله و انیس العابدین این دعا نقل شده که: در سحرها بخوانند و آن دعای حضرت ادریس علیه السلام است، و بین ادعیّه سحر افضل، و مشتمل بر مضامین عالیه، و متضمّن چهل اسم از اسماء اللّه عزّوجلّ می باشد، و آن دعا این است:

سُبْحانَکَ لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا رَبَّ کُلِّ شَیْءٍ وَوارِثَهُ یا اِلهَ الْاِلهَهِ الرَّفیعَ جَلالُهُ، یا اَللّهُ الْمَحْمُودُ فی کُلِّ فِعالِه یا رَحمانَ کُلِّ شَیْءٍ وَراحِمَهُ، یا حَیُّ حینَ لاحَیَّ فی دَیْمُومِیَّهِ مُلْکِه وَسُلْطانِه وَبَقائِه، یا قَیُّومُ فَلاشَیْءَ یَفُوتُ عِلْمُهُ، وَلایَؤُودُهُ، یاواحِدُ الْباقی، اَوَّلَ کُلِّ شَیْءٍ وَآخِرَهُ، یادائِمُ بِلافَناءٍ وَلازَوالٍ لِمُلْکِه یا صَمَدُ مِنْ غَیْرِ شَبیهٍ، وَلاشَیْءَ کَمِثْلِه یا بارِئُ فَلاشَیْءَ کُفْوُهُ وَلامَکانَ لِوَصْفِه، یا کَبیرُ اَنْتَ الَّذی لاتَهْتَدِی الْقُلُوبُ لِوَصْفِ عَظَمَتِه، یا بارِئَ النُّفُوسِ بِلامِثالٍ خَلا مِنْ غَیْرِه، یا زاکِیُ الطّاهِرُ مِنْ کُلِّ آفَهٍ بِقُدْسِه یا کافِی الْمُوسِعُ لِما خَلَقَ مِنْ عَطایا فَضْلِه، یا نَقِیُّ مِنْ کُلِّ جَوْرٍ لَمْ یَرْضَهُ وَلَمْ یُخالِطْهُ فِعالُهُ، یا حَنّانُ اَنْتَ الَّذی

وَسِعَتْ كُلَّ شَیْءٍ رَحْمَتُهُ، یا مَنّانُ ذَا الْاِحْسانِ قَدْ عَمَّ الْخَلائِقَ مَنُّهُ، یا دَیّانَ الْعِبادِ كُلٌّ یَقُومُ خاضِعا لِرَهْبَتِه، یا خالِقَ مَنْ فِی السَّماواتِ وَالاَرْضِ، وَكُلٌّ اِلَیْهِ مَعادُهُ، یا رَحیمَ كُلِّ صَریخٍ وَمَكْرُوبٍ وَغِیاثَهُ وَمَعاذَهُ، یا تامٌّ فَلا تَصِفُ الْاَلْسُنُ كُنْهَ جَلالِه وَمُلْكِه وَعِزِّه، یا مُبْدِعَ الْبَدائِعِ لَمْ یَبْغِ فی اِنشائِها عَوْنا مِنْ خَلْقِه، یا عَلاّمَ الْغُیُوبِ فَلایَؤُودُهُ شَیْءٌ مِنْ حِفْظِه، یا حَلیمُ ذَا الْاَناهِ، فَلایَعْدِلُهُ شَیْءٌ مِنْ خَلْقِه یا مُعیدَ ما اَفْناهُ اِذا بَرَزَ الْخَلائِقُ لِدَعْوَتِه مِنْ مَخافَتِه، یا حَمیدَ الْفِعالِ ذَا الْمَنِّ عَلی جَمیعِ خَلْقِه بِلُطْفِه، یا عَزیزُ الْمَنیعُ الْغالِبُ عَلی اَمْرِه فَلا شَیْءَ یُعادِلُهُ، یا قاهِرُ ذَا الْبَطْشِ الشَّدیدِ، اَنْتَ الَّذی لایُطاقُ انْتِقامُهُ یا قَریبُ الْمُتَعالی فَوْقَ كُلِّ شَیْءٍ عُلُوُّ ارْتِفاعِه یا مُذِلَّ كُلِّ جَبّارٍ عَنیدٍ بِقَهْرِ عَزیزِ سُلْطانِه، یا نُورَ كُلِّ شَیْءٍ وَهُداهُ، اَنْتَ الَّذی فَلَقَ الظُّلُماتِ نُورُهُ، یا قُدُّوسُ الطّاهِرُ مِنْ كُلِّ سُوءٍ، فَلاشَیْءَ یُعازُّهُ مِنْ خَلْقِه، یا عالِیُ الشّامِخُ فَوْقَ كُلِّ شَیْءٍ عُلُوُّ ارْتِفاعِه یا مُبْدِئَ الْبَدایا وَمُعیدَها بَعْدَ فَنائِها بِقُدْرَتِه یا جَلیلُ الْمُتَكَبِّرُ عَلی كُلِّ شَیْءٍ، فَالْعَدْلُ اَمْرُهُ، وَالصِّدْقُ (قَوْلُهُ وَ) وَعْدُهُ یا مَحْمُودُ فَلاتَسْتَطیعُ الْاَوْهامُ كُلَّ شَأْنِه وَمَجْدِه یا كَریمَ الْعَفْوِ ذَا الْعَدْلِ، اَنْتَ الَّذی مَلَأَ كُلَّ شَیْءٍ عَدْلُهُ، یا عَظیمُ ذَا الثَّناءِ الْفاخِرِ، وَ ذَا الْعِزِّ وَ الْمَجْدِ وَالْكِبْریاءِ، فَلا یَذِلُّ عِزُّهُ، یا عَجیبُ فَلا تَنْطِقُ الْاَلْسِنَهُ بِكُلِّ الائِه وَثَنائِه (وَ نَعْمائِه) یا غِیاثی عِنْدَ كُلِّ كُرْبَهٍ، وَیا مُجیبی عِنْدَ كُلِّ دَعْوَهٍ اَسْاَلُكَ اللّهُمَّ یا رَبِّ الصَّلاهَ عَلی نَبِیِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَالِه وَاَمانا مِنْ عُقُوباتِ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ، وَاَنْ تَحْبِسَ عَنّی اَبْصارَ الظَّلَمَهِ الْمُریدینَ بِیَ السُّوءَ، وَاَنْ تَصْرِفَ قُلُوبَهُمْ عَنْ شَرِّ ما یُضْمِرُونَ اِلی خَیْرِ ما لایَمْلِكُهُ غَیْرُكَ، اللّهُمَّ هذَا الدُّعاءُ، وَمِنْكَ الْاِجابَهُ، وَهذَا الْجُهْدُ وَعَلَیْكَ التُّكْلانُ، وَلاحَوْلَ وَ لا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ.

و نیز در اقبال این دعا منقول است که در سحرها بخوانند و آن این است:

یـا مَفْزَعی عِنْـدَ کُرْبَتی، وَیـا غَوْثی عِنْـدَ شِـدَّتی، اِلَیْـکَ فَزِعْتُ، وَبِکَ اسْـتَغَثْتُ وَ بِکَ لُـذْتُ، لا اَلُوذُ بِسِواکَ، وَلا اَطْلُبُ الْفَرَجَ اِلّاَ مِنْکَ، فَاَغِثْنی وَفَرِّجْ عَنّی یا مَنْ یَقْبَلُ الْیَسیرَ، وَیَعْفُو عَنِ الْکَثیرِ، اِقْبَلْ مِنِّی الْیَسیرَ، وَاعْفُ عَنِّی الْکَثیرَ، اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ،

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ ایماناً تُباشِرُبِهِ قَلْبی، وَیَقیناً حَتّی اَعْلَمَ اَنَّهُ لَنْ یُصیبَنی اِلّاَ ما کَتَبْتَ لی، وَرَضِّنی مِنَ الْعَیْشِ بِما قَسَمْتَ لی، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، یـا عُـدَّتی فی کُرْبَتی، وَیـا صـاحِبی فی شِـدَّتی، وَیـا وَلِیّی فی نِعْمَتی، وَیا غایَتی فی رَغْبَتی، اَنْتَ السّاتِرُ عَوْرَتی، وَالْامِنُ رَوْعَتی، وَالْمُقیلُ عَثْرَتی، فَاغْفِرْ لی خَطیئَتی، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

و نیز در اقبال این تسبیحات نقل شده که در سحر بخوانند:

سُبْحانَ مَنْ یَعْلَمُ جَوارِحَ الْقُلُوبِ، سُـبْحانَ مَنْ یُحْصـی عَـدَدَ الذُّنُوبِ، سُـبْحانَ مَنْ لا یَخْفی عَلَیْهِ خافِیَهٌ فِی السَّماواتِ وَالْاَرَضـینَ، سُبْحانَ الرَّبِّ الْوَدُودِ، سُـبْحانَ الْفَرْدِ الْوِتْرِ، سُـبْحانَ الْعَظیمِ الْاَعْظَمِ، سُـبْحانَ مَنْ لا یَعْتَدی عَلی اَهْلِ مَمْلَکَتِهِ، سُـبْحانَ مَنْ لا یُؤاخِذُ اَهْـلَ الْاَرْضِ بِـاَ لْوانِ الْعَـذابِ، سُـبْحانَ الْحَنّانِ الْمَنّانِ، سُـبْحانَ الرَّؤُوفِ الرَّحیمِ، سُـبْحانَ الْجَبّارِ الْجَوادِ، سُـبْحانَ الْکَریمِ الْحَلیمِ، سُبْحانَ الْبَصـیرِ الْعَلیمِ، سُـبْحانَ الْبَصـیرِ الْواسِعِ، سُـبْحانَ اللّه عَلی اِقْبالِ النَّهارِ، سُبْحانَ اللّه عَلی اِدْبارِ النَّهارِ، سُبْحانَ اللّه عَلی اِدْبارِ اللَّیْلِ واِقْبالِ النَّهارِ، وَلَهُ الْحَمْدُ وَالْمَجْدُ وَالْعَظَمَهُ وَالْکِبْریاءُ مَعَ کُلِّ نَفَسٍ وَکُلِّ طَرْفَهِ عَیْنٍ، وَکُلِّ لَمْحهٍ سَبَقَ فی عِلْمِهِ سُبْحانَکَ مِلْاءَ ما اَحْصی کِتابُکَ، سُبْحانَکَ زِنَهَ عَرْشِکَ، سُبْحانَکَ سُبْحانَکَ سُبْحانَکَ.

و نیز این دعا را در این وقت بخوانند که در بعضی کتب منقول است: اَعُوذُ بِجَلالِ وَجهِکَ الْکَریمِ، اَنْ یَنْقَضِیَ عَنّی شَهْرُ رَمضانَ، اَوْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتی هذِهِ، وَبَقِیَ لَکَ عِنْدی تَبِعَهٌ، اَوْ ذَنْبٌ تُعَذِّبُنی عَلَیْهِ [یَوْمَ اَلْقاکَ].

حقیر گوید: که در کتاب مفاتیح الجنان از کتاب انیس الصّالحین این دعا نقل شده که در شبهای ماه رمضان بخواند ولی منافاتی ندارد.

و نیز این دعا منقول است که در سحرهای این ماه بخوانند:

اِلهی وَقَفَ السّائِلُونَ بِبابِکَ وَ لاذَ الْفُقَراءُ بِجَنابِکَ وَوَقَفَتْ سَفینَهُ الْمَساکینَ عَلی ساحِلِ بَحْرِ کَرَمِکَ یَرْجُونَ الْجَوازَ اِلی ساحَهِ رَحْمَتِکَ وَ نِعْمَتِکَ، اِلهی اِنْ کُنْتَ لا تَرْحَمُ فی هذَا الشَّهْرِ الشَّریفِ اِلّا لِمَنْ اَخْلَصَ لَکَ فی صِیامِهِ وَ قیامِهِ فَمَنْ لِلْمُذْنِبِ الْمُقَصِّرِ اِذا اَغْرَقَ فی بَحْرِ ذُنُوبِهِ وَ اثامِه

اِلهی اِنْ کُنْتَ لا تَرْحَمُ اِلَّا الْمُطیعینَ فَمَنْ لِلْعاصینَ وَ اِنْ کُنْتَ لا تَقْبَلُ اِلّا مِنَ الْعامِلینَ فَمَنْ لِلْمُقَصِّرینَ

اِلهی رَبِحَ الصّائِمُونَ وَ فازَ الْقائِمُونَ وَ نَجی الْمُخْلِصُونَ وَ نَحْنُ عَبیدُکَ الْمُذْنِبُونَ، فَارْحَمْنا بِرَحْمَتِکَ وَ اَعْتِقْنا مِنَ النّارِ بِعَفْوِکَ، وَ اغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَ لِکافَّهِ الْمُؤْمِنینَ وَ الْمُؤْمِناتِ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

سزاوار است که در این شبها نافله شب را ترک نکنی چون عمده ی ترک آن به برخاستن از خواب است و چون در این ماه به جهت خوردن سحر و خواندن ادعیّه برمیخیزی دیگر زحمت ندارد.

در اخبار مذمّت کسانیکه شبها تا صبح بخوابند و مدح کسانی که شبها بیدارند و مشغول عبادت حضرت پروردگارند رسیده، چنانچه در لطائف المعارف و غیره منقول است که حق تعالی به موسی خطاب فرمود که: دروغ می گوید کسی که ادّعای محبّت مرا می کند و چون شب می شود تا صبح در خواب است، زیرا که هر دوستی خلوت با دوست خود را طالب است.

و نیز در همین کتاب است در خبر دیگر که: هر شب وقت سحر که نزدیک طلوع فجر است درهای بهشت عدن گشوده می شود و نسیمهای رحمت وزیدن می گیرد به جهت متهجّدان و از همین جهت است که در آن وقت هوا خنک می شود اگر چه تابستان باشد که همه کس احساس خنکی هوا را می کند.

و از مستدرک منقول است از حضرت امیر علیه السلام که فرمود: مبغوض ترین خلق نزد خدا کسی است که روز را به بیهوده شام کند و شبها مثل مُردار که روی زمین افتاده تا صبح خواب باشد.

و نیز در این کتاب از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت است که: چون روز قیامت شود منادی از جانب خدا ندا کند که همه اهل محشر بشنوند که برخیزند کسانی که شبها از خوابگاه خود کناره گردند و به عبادت خدا مشغول می شدند جمعیّت قلیلی برخیزند آنگاه منادی ندا می کند برخیزند کسانی که در بیماری و بلا وشدّت و تنگدستی شکر خدا را به جای آوردند پس جمعیّت قلیلی دیگر برخیزند پس این دو طایفه را به بهشت برند آنگاه امر می فرماید به حساب خلائق.

و در بحار از حضرت صادق علیه السلام روایت شده است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله بیست و پنج خاصیت از برای نافله شب ذکر فرمودند:

۱ خدا از بنده راضی می شود.۲ ملائکه او را دوست دارند. ۳ سنّت انبیا است. ۴ به سبب آن نور معرفت در دل می تابد. ۵ ایمانش کامل می گردد. ۶ موجب سلامتی بدن و دفع امراض از شخص می گردد. ۷ باعث کراهت و غضب شیطان می گردد. ۸ باعث دفع شرّ دشمنان از انسان می گردد. ۹ موجب استجابت دعا است. ۱۰ باعث قبولی اعمال خیر از شخص است. ۱۱ موجب وسعت رزق است. ۱۲ شفاعت می کند برای صاحبش نزد ملک موت که به آسانی قبض روح او کند. ۱۳ سبب روشنایی قبر او می شود. ۱۴ باعث راحت بودن او در قبر و امنیّت او می گردد. ۱۵ در جواب منکر و نکیر وا نمی ماند. ۱۶ در عالم برزخ مونس و رفیق و زائر صاحبش می شود. ۱۷ از آفتاب قیامت محفوظ می ماند و سایه بان پیدا می کند. ۱۸ در قیامت تاج کرامت بر سر او

گـذارده می شود. ۱۹ در صـحرای محشـر بدنش عریان نمی باشد. ۲۰ در قیـامت در هر حـالی نـور و روشـنایی در برابر او می باشد. ۲۱ میـان او و آتش جهنّم حایل شود. ۲۲ حجّتی است برای موءمن در حضـرت اقدس الهی. ۲۳ کفّه میزان اعمال خیر او سنگین می شود. ۲۴ از صراط به آسانی و سلامتی عبور می کند. ۲۵ آنکه نافله شب کلید بهشت است یعنی سبب داخل شدن موءمن شود در بهشت.

و در توحید از حضرت رضا علیه السلام روایت شده که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود: هر شب در ثلث آخر ملکی نازل می شود به آسـمان دنیا و شـبهای جمعه از اوّل شب و تا طلوع فجر نـدا می کند آیا سوءال کننده ای هست به او عطا کنم آیا توبه کننـده ای هست توبه اش را قبول کنم آیا اسـتغفار کننـده ای هست تا گناهانش را بیامرزم، ای طلب کننـده خیر بیا که وقت طلب است، و ای گناه کار بس است یعنی قدری به خود بیا و تلافی گذشته نما.

لموءلّفه:

بیا که قافله شد دور تو هنوز به خواب نه توشه داری و در پیش هم کمین گاه است

عجالهً همین قدر کافی است به جهت تذکّر، و امّا طریقه آن بدانکه نافله شب هشت رکعت است به چهار سلام و وقت آن بعد از نصف شب است و هرچه به صبح نزدیک تر باشـد بهتر است و دو رکعت نماز شـفع بعد از نافله شب بخواند و یک رکعت وتر بعـد از شـفع است، و کفایت می کنـد که همه آنها را نشسـته بخوانـد و به حمد تنها اکتفا کند و قنوت نخواند امّا البته اگر ایسـتاده بخوانـد و به حمـد تنهـا اکتفـا نکنـد افضـل است، و مسـتحبّ است که در همه آنها در رکعت دوّم قبل از رکوع قنوت بخواند و در یک رکعت وتر بعد از حمد سه مرتبه توحید بخواند و قنوت در آن مسـتحبّ موءکّد است و طول دادن آن بسـیار خوب است و بهتر آن است که بعد از کلمات فرج که «لا اله إلاّ اللّه الحلیم الکریم...» است چهل نفر موءمن را دعا کند

خواهش دارم در حیات و ممات این فقیر را فراموش نفرمایند

و اگر نتواند به قصد قربت چهل مرتبه بگوید: اَللّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِنات کافی است و بعد هفتاد مرتبه بگوید: اَسْتَغْفِرُ اللّه ـ وَاَسْئَلَهُ التُّوبَه وهفت مرتبه بگوید: اَسْتَغْفِرُ اللّه ـ الَّذی لا اِلهَ اِلاَّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ ذُوالْجَلالِ وَالاْءِکْرامِ مِنْ جَمیعِ ظُلْمی وَجُرْمی وَاِسْرافی عَلی نَفْسی وَاَتُوبُ اِلَیْه وهفت مرتبه بگوید: هذا مَقامُ الْعائِذِ بِکَ مِنَ النّارِ

وسیصد مرتبه بگوید: اَلْعَفْو که به خصوص وارد شده.

و در اصول کافی از ابوبصیر روایت شده که گفت: شکایت کردم به حضرت صادق از تنگ دستی و خواهش کردم که دعایی به جهت وسعت رزق به من تعلیم فرماید پس دعایی به من تعلیم فرمود که از زمانی که مداومت به آن نمودم محتاج و تنگدست نشدم، فرمود: این دعا را در سجده نماز شب بخوان:

یا خَیْرَ مَدْعُوٍّ، وَیَا خَیْرَ مَسْؤُولٍ وَیا اَوْسَعَ مَنْ اَعْطی، وَیا خَیْرَ مُرْتَجی، اُرْزُقْنی، وَاَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ، وَسَبِّبْ لی رِزْقا مِنْ قِبَلِکَ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.

تنبیه: بدان که وقت سحر وقتی است که دعا مستجاب است و البته باید انسان استغفار و توبه کند در این وقت، چنانچه از حضرت صادق علیه السلام نقل شده است: بهترین اوقات دعا کردن از برای شما که خدا را بخوانید سحرها است زیرا خدا می فرماید: «وبالاسحارهم یستغفرون» وصف فرموده اهل بهشت را به اینکه آنهایی هستند که در سحرها استغفار می کنند.

و در خبر دیگر وارد شده که امام محمّد باقر علیه السلام فرمودند: به درستی که خداوند دوست می دارد از بندگان خود کسی را که بسیار دعا کند، پس بر شما باد به دعا کردن در سحر تا طلوع آفتاب، پس به تحقیق که آن ساعتی است که باز می شود در آن درهای آسمان، و می وزد بادها و قسمت کرده می شود روزی ها، و برآورده می شود حاجتهای بزرگ.

و در حدیث دیگر حضرت رسول صلی الله علیه و آله به حضرت امیر علیه السلام فرمودند که: در سحرها دعا کن که دعا رد نمی شود و حق تعالی فرموده: «والمستغفرین بالاسحار».

حقیر گوید: خوب است در این وقت گناهان عظیمه را به یاد بیاورد و از خوف حضرت حق گریه بنماید

از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت است که به حضرت امیر علیه السلام فرمود: یا علی! بر تو باد به گریه کردن از خوف خدا که به عدد هر قطره از آن هزار خانه در بهشت برایت بنا می شود.

و در حدیث دیگر است که فرمود: یک قطره اشک از خوف خدا، یک دریا آتش جهنّم را خاموش می کند.

دامن گوهر مقصود به دستش نفتد هرکه را در دل شب چشم گهرباری نیست

اعمال هر یک از شبهای ماه رمضان

اشاره

اعمال مختص هر شبی از شبهای ماه رمضان در سی فراز خواهد آمد:

۱) اعمال مخصوص شب اول ماه رمضان

اشاره

یکی از اعمال شب اول ماه رمضان «استهلال» یعنی تلاش برای دیدن هلال ماه است، سپس دعاهای رؤیت هلال.

مولای متّقیان امیرمؤمنان علیه السلام می فرماید: چون پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم هلال ماه رمضان را مشاهده می کرد، رو به قبله نموده عرضه می داشت:

اَللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالْاَمْنِ وَالْایمانِ، وَالسَّلامَهِ وَالْاِسْلامِ، وَالْعافِیَهِ الْمُجَلَّلَهِ، وَالرِّزْقِ الْواسِعِ، وَدَفْعِ الْاَسْقامِ، وَتِلاوَهِ الْقُرْانِ وَالْعَوْنِ عَلَی الصَّلاهِ وَالصِّیامِ، اَللّهُمَّ سَلِّمْنا لِشَهْرِ رَمَضانَ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا، وَسَلِّمْنا فیهِ، حَتّی یَنْقَضِیَ عَنّا شَهْرُ رَمَضانَ، وَقَدْ غَفَرْتَ لَنا.(۱)

امام صادق علیه السلام فرمود: چون هلال را دیدی پس بگو:

اَللّهُمَّ قَدْ حَضَرَ شَهْرُ رَمَضانَ، وَقَدِ افْتَرَضْتَ عَلَیْنا صِیامَهُ، وَاَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ

اَللّهُمَّ اَعِنّا عَلی صِیامِهِ، اَللّهُمَّ تَقَبَّلْهُ مِنّا، وَسَلِّمْنا فیهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۲)

هنگامی که امیر مؤمنان علیه السلام هلال را مشاهده می کرد رو به سوی قبله کرده عرضه می داشت:

اَللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالْاَمْنِ وَالْایمانِ، وَالسَّلامَهِ وَالْاِسْلامِ، وَصِحَّهٍ مِنَ السُّقْمِ،

۱- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۶۳ و۶۵.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۶۳ و۶۵.

وَفَراغٍ لِطاعَتِکَ مِنَ الشُّغْلِ، وَاکْفِنا بِالْقَلیلِ مِنَ النَّوْمِ یا رَحیمُ.(۱)

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: چون هلال را مشاهده کردی، حرکت نکن و بگو:

اللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ خَیْرَ هذَا الشَّهْرِ (وَفَتْحَهُ) وَنُورَهُ وَنَصْرَهُ وَبَرَکَتَهُ وَطَهُورَهُ وَرِزْقَهُ (وَاَسْأَلُکَ) خَیْرَ ما فیهِ، وَخَیْرَ ما بَعْدَهُ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ ما فیهِ وَشَرِّ ما بَعْدَهُ، اللّهُمَّ اَدْخِلْهُ عَلَیْنا بِالاَمْنِ وَالْایمانِ، وَالسَّلامَهِ وَالْاِسْلامِ، وَالْبَرَکَهِ (وَالتَّقْوی) وَالتَّوْفیقِ لِما تُحِبُّ وَتَرْضی.(۲)

و نیز در فقیه روایت شده است که چون رسول خدا هلال ماه رمضان را می دید رو به قبله می کرد و دستها را بلند می نمود و می فرمود:

اللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالْاَمْنِ وَالْاِیمانِ، والسَّلامَهِ وَ الْاِسْلامِ، وَالْعافِیَهِ الْمُجَلَّلَهِ، وَالرِّزْقِ الْواسِعِ، وَدَفْعِ الْاَسْقامِ، اَللّهُمَّ ارْزُقْنا صِیامَهُ وَقِیامَهُ وَتِلاوَهَ الْقُرْانِ فیهِ، اَللّهُمَّ سَلِّمْهُ لَنا، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا، وَسَلِّمْنا فیهِ.

شیخ صدوق می فرماید: چون هلال ماه رمضان را مشاهده کردی با دست به سوی آن اشاره نکن، بلکه روی به سوی قبله کرده دستها را به سوی آسمان برافراشته، خطاب به هلال کرده بگو:

رَبّی وَرَبُّکَ اللّه رَبُّ الْعالَمین، اَللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالْاَمْنِ وَالْایمانِ وَالسَّلامَهِ وَالْاِسْلامِ، وَالْمُسارَعَهِ اِلی مَاتُحِبُّ وَتَرْضی، اَللّهُمَّ بارِکْ لَنا فی شَهْرِنا هذا، وَارْزُقْنا خَیْرَهُ وَعَوْنَهُ وَاصْرِفْ عَنّا ضُرَّهُ وَشَرَّهُ وَبَلاءَهُ وَفِتْنَتَهُ(۳).

امیر مؤمنان علیه السلام به هنگام مشاهده هلال خطاب به آن می فرمود:

اَیُّهَا الْخَلْقُ الْمُطیعُ الدّائِبُ السَّریعُ، الْمُتَرَدِّدُ فی فَلَکِ التَّدْبیرِ اَ لْمُتَصَرِّفُ فی مَنازِلِ التَّقْدیرِ، امَنْتُ بِمَنْ نَوَّرَ بِکَ الظُّلَمَ، وَاَوْضَحَ بِکَ، الْبُهَمَ وَجَعَلَکَ ایَهً

۱- شیخ طوسی، مصباح المجتهد، ص۵۴۱.

۲- شیخ طوسی، مصباح المجتهد، ص۵۴۱.

۳- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۶۲.

مِنْ اياتِ (مُلْكِه، وَعَلامَةً مِنْ عَلاماتِ) سُلْطانِه (فَحِدَّبِكَ الزَّمانَ) وَامْتَهَنَكَ بِالزِّيادَةِ وَالنُّقْصانِ، وَالطُّلُوعِ وَالاُفُولِ وَالْاِنارَةِ وَالْكُسُوفِ، فى كُلِّ ذلِكَ اَنْتَ لَهُ مُطيعٌ وَاِلى اِرادَتِه سَريعٌ، سُبْحانَهُ ما (اَحْسَنَ) ما دَبَّرَ (اَمْرَكَ) وَ(اَتْقَنَ ما صَنَعَ فى مُلْكِه) وَجَعَلَكَ (اللّه هِلالَ) شَهْرٍ حادِثٍ لِاَمْرٍ حادِثٍ، جَعَلَكَ اللّه هِلالَ اَمْنٍ وَايمانٍ وَسَلامَةٍ وَاِسْلامٍ، هِلالَ اَمَنَةٍ مِنَ الْعاهاتِ وَسَلامَةٍ مِنَ السَّيِّئاتِ

اَللّهُمَّ اجْعَلْنا اَهْدى مَنْ طَلَعَ عَلَيْهِ، وَاَزْكى مَنْ نَظَرَ اِلَيْهِ، وَصَلَّى اللّه عَلى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَالِه، اَللّهُمَّ افْعَلْ بى «كَذا وَكَذا» يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.(۱)

امام کاظم علیه السلام می فرماید: چون هلال را مشاهده کردی بگو:

اَللّهُمَّ قَدْ حَضَرَ شَهْرُ رَمَضانَ وَ قَدِ افْتَرَضْتَ عَلَيْنا صِيامَهُ وَ قِيامَهُ فَاَعِنّا عَلى صِيامِهِ وَ قِيامِهِ وَ تَقَبَّلْهُ مِنّا وَ سَلِّمْنا فيهِ وَ سَلِّمْهُ لَنا فى يُسْرٍ مِنْكَ وَ عافِيَةٍ اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْءٍ قَديرٌ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ .(۲)

و نیز در اقبال این دعا منقول است که در وقت روءیت هلال بخوانند:

رَبّى وَ رَبُّكَ اللّه رَبُّ الْعالَمينَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَهِلَّهُ عَلَيْنا وَ عَلى اَهْلِ بُيُوتِنا وَ اَشْياعِنا بِاَمْنٍ وَ ايمانٍ وَ سَلامَةٍ وَ اِسْلامٍ وَ بِرٍّ وَ تَقْوىً وَ عافِيَةٍ مُجَلَّلَةٍ وَ رِزْقٍ واسِعٍ حَسَنٍ وَ فَراغٍ مِنَ الشُّغْلِ، وَ اكْفِنا بِالْقَليلِ مِنَ النَّوْمِ وَ الْمُسارَعَةِ فيما تُحِبُّ وَ تَرْضى وَ ثَبِّتْنا عَلَيْهِ

اَللّهُمَّ بارِكْ لَنا فى شَهْرِنا هذا وَ ارْزُقْنا بَرَكَتَهُ وَ خَيْرَهُ وَ عَوْنَهُ وَ غُنْمَهُ وَ نُورَهُ وَ يُمْنَهُ وَ رَحْمَتَهُ وَ مَغْفِرَتَهُ، وَ اصْرِفْ عَنّا شَرَّهُ وَ ضُرَّهُ وَ بَلاءَهُ وَ فِتْنَتَهُ

اَللّهُمَّ ما قَسَمْتَ فيهِ مِنْ رِزْقٍ اَوْ خَيْرٍ اَوْ عافِيَةٍ اَوْ فَضْلٍ اَوْ مَغْفِرَةٍ اَوْ رَحْمَةٍ فَاجْعَلْ نَصيبَنا فيهِ الْاَكْبَرَ وَ حَظَّنا فيهِ الْاَوْفَرَ .

۱- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۶۳.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۶۵.

امام صادق علیه السلام می فرماید: هنگامیکه پیامبر صلی الله علیه و آله هلال را مشاهده می کرد می فرمود:

اَلْحَمْدُللّه ِ الَّذی خَلَقَکَ وَقَدَّرَکَ، وَجَعَلَکَ مَواقیتَ لِلنّاسِ، اَللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا هِلالاً مُبارَکا.(۱)

سید ابن طاووس از یک کتاب دعای عتیق نقل می کند که چون هلال را مشاهده کردی بگو:

اَللّه ُاَکْبَرُ اَللّه ُاَکْبَرُ اَللّه ُاَکْبَرُ، رَبِّی وَ رَبُّکَ اللّه ُ، لا اِلهَ اِلاّ هُوَ رَبُّ الْعالَمینَ، اَلْحَمْدُللّه ِ الَّذی خَلَقَنی وَ خَلَقَکَ، وَ قَدَّرَکَ مَنازِلَ وَ جَعَلَکَ ایَهً لِلْعالَمینَ، یُباهِی اللّه ُبِکَ الْمَلائِکَهَ، اَللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالاْءَمْنِ وَ الاْءیمانِ، وَ السَّلامَهِ وَ الاْءِسْلامِ، وَ الْغِبْطَهِ وَ السُّرُورِ وَ الْبَهْجَهِ وَ الْحُبُورِ، وَ ثَبِّتْنا عَلی طاعَتِکَ، وَ الْمُسارَعَهِ فیما یُرْضیکَ، اَللّهُمَّ بارِکْ لَنا فی شَهْرِنا هذا وَ ارْزُقْنا خَیْرَهُ وَ بَرَکَتَهُ وَ یُمْنَهُ وَ عَوْنَهُ وَ قُوَّتَهُ، وَ اصْرِفْ عَنّا شَرَّهُ وَ بَلاءَهُ وَ فِتْنَتَهُ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۲)

هنگامی که امام صادق علیه السلام هلال ماه رمضان رامشاهده می کرد می گفت:

اَللّهُمَّ اَدْخِلْهُ عَلَیْنا بِالسَّلامَهِ وَ الاْءِسْلامِ، وَ الْیَقینِ وَ الاْءیمانِ، وَ الْبِرِّ وَ التَّوفیقِ لِما تُحِبُّ وَ تَرْضی(۳) .

علامه مجلسی می فرماید: بهترین دعاها دعای هلال صحیفه کامله است، و ابن ابی عقیل خواندن این دعا را در وقت رؤیت هلاه ماه مبارک واجب دانسته است:و در أمالی و غیره از حضرت باقر علیه السلام روایت شده است که چون پیغمبر صلی الله علیه و آله نظر کرد به هلال ماه رمضان رو به قبله نمود و فرمود:

اَللّهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنا بِالْاَمْنِ وَالْایمانِ، وَالسَّلامَهِ وَالْاِسْلامِ، وَالْعافِیَهِ الْمُجَلَّلَهِ، وَالرِّزْقِ الْواسِعِ، وَدَفْعِ الْاَسْقامِ، وَتِلاوَهِ الْقُرْانِ وَالْعَوْنِ عَلَی الصَّلاهِ وَالصِّیامِ . اَللّهُمَّ سَلِّمْنا لِشَهْرِ رَمَضانَ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا، وَسَلِّمْنا فیهِ، حَتّی یَنْقَضِیَ عَنّا شَهْرُ رَمَضانَ، وَقَدْ غَفَرْتَ لَنا.

سید ابن طاووس می فرماید: روزی امام زین العابدین علیه السلام در مسیر خود هلال را مشاهده نمود، پس همانجا ایستاد و خطاب به هلال فرمود:

اَیُّهَا الْخَلْقُ الْمُطیعُ الدّائِبُ السَّریعُ، الْمُتَرَدِّدُ فی مَنازِلِ التَّقْدیرِ، الْمُتَصَرِّفُ فی فَلَکِ التَّدْبیرِ. امَنْتُ بِمَنْ نَوَّرَ بِکَ الظُّلَمَ، وَاَوْضَحَ بِکَ الْبُهَمَ، وَجَعَلَکَ ایَهً مِنْ ایاتِ مُلْکِه، وَعَلامَهً مِنْ عَلاماتِ سُلْطانِهِ، وَامْتَهَنَکَ بِالزِّیادَهِ وَالنُّقْصانِ، وَالطُّلوعِ وَالْاُفُولِ، وَالْاِنارَهِ وَالْکُسُوفِ، فی کُلِّ ذلِکَ اَنْتَ لَهُ مُطیعٌ، وَ اِلی اِرادَتِهِ سَریعٌ، سُبْحانَهُ ما اَعْجَبَ ما دَبَّرَ فی اَمْرِکَ، وَ اَلْطَفَ ما صَنَعَ فی شَأْنِکَ، جَعَلَکَ مِفْتاحَ شَهْرٍ حادِثٍ لِاَمْرٍ. فَاَسْاَلُ اللّه َرَبّی وَ رَبَّکَ، وَخالِقی وَخالِقَکَ، وَمُقَدِّری وَ مُقَدِّرَکَ، وَمُصَوِّری وَمُصَوِّرَکَ، اَنْ یُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه وَاَنْ یَجْعَلَکَ هِلالَ بَرَکَهٍ لا تَمْحَقُهَا الْاَیّامُ، وَطَهارَهٍ لاتُدَنِّسُهَا الْاثامُ. هِلالَ اَمْنٍ مِنَ الْافاتِ، وَسَلامَهٍ مِنَ السَّیِّئاتِ، هِلالَ سَعْدٍ لا نَحْسَ فیهِ، وَیُمْنٍ لانَکَدَ مَعَهُ، وَیُسْرٍ لا یُمازِجُهُ عُسْرٌ، وَخَیْرٍ لایَشُوبُهُ شَرٌّ.

هِلالَ اَمْنٍ وَایمانٍ، وَنِعْمَهٍ وَاِحْسانٍ، وَسَلامَهٍ وَاِسْلامٍ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه وَاجْعَلْنا مِنْ اَرْضی مَنْ طَلَعَ عَلَیْهِ، وَاَزْکی مَنْ نَظَرَ اِلَیْهِ، وَاَسْعَدَ مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ فیهِ، وَوَفِّقْنا فیهِ لِلتَّوبَهِ، وَاعْصِمْنا فیهِ مِنَ الْحَوْبَهِ،

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۶۷.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۶۷.

۳- کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۷۴.

وَاحْفَظْنا فيهِ مِنْ مُباشَرَهِ مَعْصِيَتِکَ، وَاَوْزِعْنا فيهِ شُکْرَ نِعْمَتِکَ، وَاَلْبِسْنا فيهِ جُنَنَ الْعافِيَهِ، وَاَتْمِمْ عَلَيْنا بِاسْتِکْمالِ طاعَتِکَ فيهِ الْمِنَّهَ، اِنَّکَ الْمَنّانُ الْحَميدُ. وَصَلَّى اللّه عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِهِ الطَّيِّبينَ الطّاهِرينَ.(۱)

مؤلف گويد: اين همان دعای چهل و سوم صحيفه کامله سجاديه است که سيد آن را با اندک تفاوتی از طريق امام کاظم عليه السلام روايت کرده است، و ما دعای ديگری به همين مضمون از امير مؤمنان عليه السلام در همين بخش آورديم.

در مورد دعای رؤيت هلال به همين مقدار بسنده کرده، به ديگر اعمال مختص شب اول ماه رمضان می پردازيم:

اول: غسل

سيد ابن طاووس از کتاب «عمل شهر رمضان» ابن ابی قرّه، با سلسله اسنادش از امام صادق عليه السلام روايت کرده که در شب اول و شب نيمه رمضان غسل کردن مستحب است.(۲)

امام باقر عليه السلام می فرمايد: غسلهای شبهای ماه رمضان کمی پيش از غروب آفتاب است، که غسل کرده، نماز مغرب را بخواند، آنگاه افطار نمايد.(۳)

سيد ابن طاووس از امام صادق عليه السلام روايت کرده که اگر کسی در شب اول ماه رمضان در نهر جاری غسل کند و سی کف آب برداشته بر سرش بريزد، تا ماه رمضان سال آينده با طهارت معنوی خواهد بود.(۴)

آنگاه از آن حضرت روايت کرده که فرمود: کسی که در شب اول ماه رمضان غسل کند تا ماه رمضان آينده در بدن او خارش پديد نيايد.(۵)

دوم: دو رکعت نماز

امام صادق عليه السلام فرمود: هرکس در شب اول ماه دو رکعت نماز بخواند و در هر

۱- سيد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۶۳.

۲- سيد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۵۵.

۳- کلينی، الکافی، ج ۴، ص ۱۵۳.

۴- سيد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۵۵ و ۵۶.

۵- سيد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۵۵ و ۵۶.

رکعت بعد از حمد سوره انعام را بخواند و از خداوند بخواهد که او را از خطرها محفوظ بدارد، خداوند او را در آن ماه از امراض و خطرات محفوظ می دارد.(۱)

مؤلف گوید: همه ی نمازهای مستحبی را می توان نشسته به جای آورد و هر کس سوره ای را حفظ نباشد می تواند آن را از روی قرآن کریم تلاوت کند.

سوم: اتیان اهل

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: مستحب است که انسان در شب اول ماه رمضان با همسرش بیامیزد.(۲)

سید ابن طاووس برای این عمل اسراری بیان کرده هشدار می دهد که آمیزش با همسر در شب اول رمضان سنّت و عبادت است، نباید انسان با این عمل از دیگر عبادتها محروم شود.(۳)

چهارم: چهار رکعت نماز

هر کس در شب اول ماه رمضان چهار رکعت نماز به جا آورد، و در هر رکعت بعد از حمد پانزده مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» را بخواند، خداوند به او پاداش صدّیقان و شهیدان را عطا فرماید و همه گناهانش را بیامرزد و در روز قیامت در زمره رستگاران باشد.(۴)

پنجم: زیارت حضرت سیّد الشّهداء علیه السلام

حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس در شب اول، یا شب نیمه و یا شب آخر ماه رمضان با خضوع، خشوع، استغفار گویان، به قصد قربت در کنار قبر امام حسین علیه السلام حضور پیدا کند، همه گناهانش فرو ریزد، همان گونه که برگ درختان در برابر تند باد فرو می ریزد، به طوری که همانند روزی شود که از مادر متولد شده است و پاداش کسی را به دست آورد که در آن سال به حج و عمره رفته

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۷۵.

۲- کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۱۸۰.

۳- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۱۸۹.

۴- شهید اوّل، الأربعون حدیثاً، ص ۸۷ ح ۴۰.

باشد. دو فرشته او را ندا کنند، یکی گوید: ای بنده خدا از گناهان پاک شدی، برو عمل خود را از سر بگیر؛

دیگری گویـد: ای بنـده خـدا در کوی حبیب آمـدی، بـا فضـل و مغفرت خداونـد تو را بشارت باد. به جز آدمیان وپریان، همه جانداران این ندا را می شنوند.(۱)

ششم: ادعیه سحر

دعـای ابوحمزه ثمـالی، دعای حضـرت ادریس و دیگر دعاهای سـحر را از امشب آغاز کنـد و تا آخرین شب ماه رمضان ادامه دهد.(۲)

هفتم: دعای امام جواد علیه السلام

امـام جواد علیه السـلام در اولین شب مـاه رمضـان نمـاز مغرب را به جا آورده نیت روزه ماه رمضان کردنـد، دسـتها را به سوی آسمان برافراشتند و عرضه داشتند:

اَللّهُمَّ یـا مَنْ یَمْلِـکُ التَّدْبیرَ، وَهُوَ عَلی کُلِّ شَـیْءٍ قَدیرٌ، یا مَنْ یَعْلَمُ خائِنَهَ الْاَعْیُنِ وَما تُخْفِی الصُّدُورُ، وَیُجِنُّ الضَّمیرُ، وَهُوَ اللَّطیفُ الْخَبیرُ،

اَللّهُمَّ اجْعَلْنا مِمَّنْ نَوی فَعَمِلَ، وَلاتَجْعَلْنا مِمَّنْ شَـقِیَ فَکَسَلَ، وَلا مِمَّنْ هُوَ عَلی غَیْرِ عَمَلٍ یَتَّکِلُ. اَللّهُمَّ صَـحِّحْ اَبْدانَنا مِنَ الْعِلَلِ، وَاَعِنّا عَلی مَاافْتَرَضْتَ عَلَیْنا مِنَ الْعَمَلِ حَتّی یَنْقَضِیَ عَنّا شَهْرُکَ هذا، وَقَدْ اَدَّیْنا مَفْرُوضَکَ فیهِ عَلَیْنا، اَللّهُمَّ اَعِنّا عَلی صِیامِهِ، وَوَفِّقْنا لِقِیامِهِ، وَنَشِّطْنا فیهِ لِلصَّلاهِ، وَ لا تَحْجُبْنا مِنَ الْقِراءَهِ، وَسَهِّلْ لَنا ایتاءَ الزَّکاهِ

اَللّهُمَّ لا تُسَلِّطْ عَلَیْنا وَصَبا وَلا تَعَبا، وَلا سُقْما، وَلا عَطَبا.

اَللّهُمَّ ارْزُقْنَا الْاِفْطارَ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ، اَللّهُمَّ سَـهِّلْ لَنا ما قَسَـمْتَهُ مِنْ رِزْقِکَ، وَیَسِّرْ ما قَدَّرْتَهُ مِنْ اَمْرِکَ، وَاجْعَلْهُ حَلالاً طَیِّبا، نَقِیّا مِنَ الْاثام خالِصا مِنَ الْاصارِ وَالْاَجْرامِ، اَللّهُمَّ لاتُطْعِمْنا اِلاّ طَیِّبا، غَیْرَ خَبیثٍ وَ لا حَرامٍ، وَاجْعَلْ

۱- مجلسی، بحارالانوار، ج۱۰۱، ص۹۹.

۲- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۵۸۲ – ۶۰۴.

رِزْقَکَ لَنا حَلالاً، لا یَشُوبُهُ دَنَسٌ وَلا اَسْقامٌ

یا مَنْ عِلْمُهُ بِالسِّرِّ کَعِلْمِه بِالْاَعْلانِ، یا مُتَفَضِّلاً عَلی عِبادِه بِالْاِحْسانِ،

یا مَنْ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، وَبِکُلِّ شَیْءٍ عَلیمٌ خَبیرٌ

اَلْهِمْنا ذِکْرَکَ، وَجَنِّبْنا عُسْرَکَ، وَاَنِلْنا یُسْرَکَ، وَاهْدِنا لِلرَّشادِ وَوَفِّقْنا لِلسَّدادِ، وَاعْصِمْنا مِنَ الْبَلایا، وَصُنّا مِنَ الْاَوْزارِ وَالْخَطایا

یا مَنْ لا یَغْفِرُ عَظیمَ الذُّنُوبِ غَیْرُهُ، وَلا یَکْشِفُ السُّوءَ اِلاّ هُوَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَاَکْرَمَ الْاَکْرَمینَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبینَ، وَاجْعَلْ صِیامَنا مَقْبُولاً، وَبِالْبِرِّ وَالتَّقْوی مَوْصُولاً

وَکَذلِکَ فَاجْعَلْ سَعْیَنا مَشْکُورا، وَقِیامَنا مَبْرُورا، وَقُرْآنَنا مَرْفُوعاً وَدُعاءَنا مَسْمُوعا، وَاهْدِنا لِلْحُسْنی وَجَنِّبْنَا الْعُسْری، وَیَسِّرْنا لِلْیُسْری، وَاَعْلِ لَنا الدَّرَجاتِ، وَضاعِفْ لَنا الْحَسَناتِ، وَاقْبَلْ مِنَّا الصَّوْمَ وَالصَّلاةَ، وَاسْمَعْ مِنَّا الدَّعَواتِ، وَاغْفِرْ لَنَا الْخَطیئاتِ، وَتَجاوَزْ عَنَّا السَّیِّئاتِ

وَاجْعَلْنا مِنَ الْعامِلینَ الْفائِزینَ، وَلا تَجْعَلْنا مِنَ الْمَغْضُوبِ عَلَیْهِمْ وَلَا الضّالّینَ، حَتّی یَنْقَضِیَ شَهْرُ رَمَضانَ عَنّا وَقَدْ قَبِلْتَ فِیهِ صِیامَنا وَقِیامَنا، وَزَکَّیْتَ فیهِ اَعْمالَنا، وَغَفَرْتَ فیهِ ذُنُوبَنا وَاَجْزَلْتَ فیهِ مِنْ کُلِّ خَیْرٍ نَصیبَنا، فَاِنَّکَ الْاِلهُ الْمُجیبُ، وَالرَّبُّ الرَّقیبُ، وَاَنْتَ بِکُلِّ شَیْءٍ مُحیطٌ.(۱)

هشتم: دعای امام صادق علیه السلام

در اقبال و غیره این دعا منقول است که حضرت صادق علیه السلام در شب آخر ماه شعبان و شب اوّل ماه رمضان می خواندند:

اَللّهُمَّ اِنَّ هذَا الشَّهْرَ الْمُبارَکَ - الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْآنَ، وَجَعَلْتَهُ هُدیً لِلنّاسِ، وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ - قَدْ حَضَرَ، فَسَلِّمْنا فیهِ وَسَلِّمْنا مِنْهُ،

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۷۶.

وَسَلِّمْهُ لَنا، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ یا مَنْ اَخَذَ الْقَلیلَ وَشَکَرَهُ (وَسَتَرَ الکَثیرَ وَغَفَرَهُ، اِغْفِرْلِیَ الْکَثیرَ مِنْ مَعْصِیَتِکَ) وَاقْبَلْ مِنِّی الْیَسیرَ مِنْ طاعَتِکَ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تَجْعَلَ لی اِلی کُلِّ خَیْرٍ سَبیلاً، وَمِنْ کُلِّ ما لاتُحِبُّ مانِعا، یااَرْحَمَ الرّاحِمینَ، یامَنْ عَفا عَنّی، وَعَمّا خَلَوْتُ بِهِ مِنَ السَّیِّئاتِ، یامَنْ لا یُؤاخِذُنی بِارْتِکابِ الْمَعاصی، عَفْوَکَ عَفْوَکَ یاکَریمُ اِلهی وَعَظْتَنی فَلَمْ اَتَّعِظْ، وَزَجَرْتَنی عَنِ الْمَعاصی فَلَمْ اَنْزَجِرْ فَما عُذْری؟ فَاعْفُ عَنّی یا کَریمُ، عَفْوَکَ عَفْوَکَ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الرّاحَهَ عِنْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَفْوَ عِنْدَ الْحِسابِ، عَظُمَ الذَّنْبُ مِنْ عَبْدِکَ، فَلْیَحْسُنِ الْعَفْوُ مِنْ عِنْدِکَ، یا اَهْلَ التَّقْوی وَیا اَهْلَ الْمَغْفِرَهِ، عَفْوَکَ، عَفْوَکَ اَللّهُمَّ اِنّی عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدِکَ وَابْنُ اَمَتِکَ ضَعیفٌ فَقیرٌ اِلی رَحْمَتِکَ وَاَ نْتَ مُنْزِلُ الْغِنی وَالْبَرَکَهِ عَلَی الْعِبادِ، قاهِرٌ قادِرٌ مُقْتَدِرٌ، اَحْصَیْتَ اَعْمالَهُمْ، وَقَسَمْتَ اَرْزاقَهُمْ، وَجَعَلْتَهُمْ مُخْتَلِفَهً اَلْسِنَتُهُمْ وَاَلْوانُهُم خَلْقا (مِنْ) بَعْدِ خَلْقٍ، (اَللّهُمَّ) لا یَعْلَمُ الْعِبادُ عِلْمَکَ، وَلا یَقْدِرُ الْعِبادُ قُدْرَتَکَ، وَکُلُّنا فَقیرٌ اِلی رَحْمَتِکَ، فَلا تَصْرِفْ وَجْهَکَ عَنّی، وَاجْعَلْنی مِنْ صالِحی خَلْقِکَ فِی الْعَمَلِ وَالْاَمَلِ، وَالْقَضاءِ وَالْقَدَرِ

اَللّهُمَّ اَبْقِنی خَیْرَ الْبَقاءِ، وَاَفْنِنی خَیْرَ الْفَناءِ عَلی مُوالاهِ اَوْلیائِکَ وَ مُعاداهِ اَعْدائِکَ، وَالرَّغْبَهِ اِلَیْکَ، وَالرَّهْبَهِ مِنْکَ، وَالْخُشُوعِ وَالْوَقارِ وَ التَّسْلیمِ لَکَ وَالتَّصْدیقِ بِکِتابِکَ، وَاتِّباعِ سُنَّهِ رَسُولِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَاٰلِهِ اَللّهُمَّ ماکانَ فی قَلْبی مِنْ شَکٍّ، اَوْریبَهٍ اَوْ جُحُودٍ، اَوْ قُنُوطٍ اَوْ فَرَحٍ اَوْ مَرَحٍ، اَوْ بَذَخٍ اَوْ بَطَرٍ اَوْفَخْرٍ، اَوْخُیَلاءٍ اَوْریاءٍ، اَوْسُمْعَهٍ اَوْشِقاقٍ اَوْنِفاقٍ، اَوْ کُفْرٍ اَوْفُسُوقٍ اَوْعِصْیانٍ اَوْعَظَمَهٍ، اَوْشَیْءٍ لا تُحِبُّ فَاَسْاَلُکَ یارَبِّ اَنْ تُبْدِلَنی مَکانَهُ ایمانا بِوَعْدِکَ، وَوَفاءً بِعَهْدِکَ وَرِضیً بِقَضائِکَ، وَزُهْدا فِی الدُّنْیا، وَرَغْبَهً فیما عِنْدَکَ، وَاَثْرَهً

وَطُمَأْنينَةً وَتَوْبَةً نَصُوحا، اَسْاَلُكَ ذلِكَ يا رَبِّ [بِمَنِّكَ وَرَحْمَتِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمين، وَيا رَبَّ [الْعالَمينَ اِلهى اَ نْتَ مِنْ حِلْمِكَ تُعْصى، (فَكَاَنَّكَ لَمْ تَرَ) وَمِنْ كَرَمِكَ وَجُودِكَ تُطاعُ فَكَاَنَّكَ لَمْ تُعْصَ، وَاَ نا وَمَنْ لَمْ يَعْصِكَ (مِنْ) سُكّانِ اَرْضِكَ فَكُنْ عَلَيْنا بِالْفَضْلِ جَوادا، وَبالْخَيْرِ عَوّادا، يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ وَصَلَّى اللّه ُعَلى مُحَمَّدٍ وَالِهِ صَلاةً دائِمَةً لاتُحْصى، وَلا تُعَدُّ وَلا يَقْدِرُ قَدْرَهَا غَيْرُكَ؛ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

و نيز امام صادق عليه السلام همواره در شب اول ماه رمضان به اين دعا مداومت مى كرد:

اَللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ، مُنْزِلَ الْقُرْانِ، هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذى اَنْزَلْتَ فيهِ الْقُرْانَ، وَاَنْزَلْتَ فيهِ اياتٍ بَيِّناتٍ مِنَ الْهُدى وَالْفُرْقانِ اَللّهُمَّ ارْزُقْنا صِيامَهُ وَاَعِنّا عَلى قِيامِهِ اَللّهُمَّ سَلِّمْهُ لَنا، وَسَلِّمْنا فيهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فى يُسْرٍ مِنْكَ وَمُعافاةٍ وَاجْعَلْ فيما تَقْضى وَتُقَدِّرُ مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُومِ (وَ) فيما تَفْرُقُ مِنَ الاَْمْرِ الْحَكيمِ، فى لَيْلَةِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضاءِ الَّذى لا يُرَدُّ وَلا يُبَدَّلُ اَنْ تَكْتُبَنى مِنْ حُجّاجِ بَيْتِكَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْكُورِ سَعْيُهُمْ الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَيِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فيما تَقْضى وَتُقَدِّرُ اَنْ تُطيلَ لى فى عُمْرى، وَتُوَسِّعَ عَلَيَّ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلالِ.(۱)

ونيز در اقبال اين دعا منقول است كه در اين شب بخوانند:

اَللّهُمَّ اِنِّى اَسْاَلُكَ سُؤالَ الْمِسْكينِ الْمُسْتَكينِ وَ اَبْتَغِى اِلَيْكَ ابْتِغاءَ الْبائِسِ الْفَقيرِ وَ اَتَضَرَّعُ اِلَيْكَ تَضَرُّعَ الضَّعيفِ الضَّريرِ، وَ اَبْتَهِلُ اِلَيْكَ ابْتِهالَ الْمُذْنِبِ الضَّعيفِ الذَّليلِ، وَ اَسْأَلُكَ مَسْأَلَهَ مَنْ خَضَعَتْ لَكَ نَفْسُهُ، وَ ذَلَّتْ لَكَ رَقَبَتُهُ، وَ رَغَمَ لَكَ اَنْفُهُ، وَ عَفَّرَلَكَ وَجْهَهُ، وَ سَقَطَتْ لَكَ ناصِيَتُهُ، وَ هَمَلَتْ لَكَ دُمُوعُهُ، وَ

۱- سيد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۷۸.

اضْمَحَلَّتْ عَنْهُ حيلَتُهُ، وَ انْقَطَعَتْ عَنْهُ حُجَّتُهُ، وَ ضَعُفَتْ عَنْهُ قُوَّتُهُ وَاشْتَدَّتْ فاقَتُهُ، وَ عَظُمَتْ نَدامَتُهُ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ ارْحَم الْمُضْطَرَّ اِلَيْکَ الْمُحْتاجَ اِلی رَحْمَتِکَ بِحَقِّکَ الْعَظيم، يا عَظيمُ يا عَظيمُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْلی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِکافَّهِ الْمُؤْمِنينَ وَ الْمُؤْمِناتِ، وَ اَعْطِنی فی مَجْلِسی هذا فَکاکَ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، وَ اَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ الْمُفَضَّلَ، وَ اَعْطِنی مِنْ خَزائِنِکَ، وَ بارِکْ لی فی اَهْلی وَ مالی وَ جَميعِ ما رَزَقْتَنی، وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ فی عامی هذا فی اَوْسَعِ السَّعَهِ وَ اَسْبَغِ النَّفَقَهِ، وَ اجْعَلْ ذلِکَ مَبْرُوراً مَقْبُولاً خالِصاً لِوَجْهِکَ الْکَريمِ يا کَريمُ يا کَريمُ يا کَريمُ، ثُمَّ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ فی کُلِّ عامٍ ما اَبْقَيْتَنی وَ اَدْرِرْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلالِ فی سَعَهٍ مِنْ فَضْلِکَ وَ زِيادَهٍ مِنْ رَحْمَتِکَ وَ تَمامٍ مِنْ نِعْمَتِکَ وَ کَمالٍ مِنْ مُعافاتِکَ يا کَريمُ يا کَريمُ يا کَريمُ اِکْفِنِی مَؤُنَهَ نَفْسی وَ اَهْلی وَ عِيالی وَ مَؤُنَهَ مَنْ يُؤْذِيْنی وَ تُجّاری وَ غُرَمائی وَ جَميعَ ما اُحاذِرُ، وَ اکْفِنی مَؤُنَهَ خَلْقِکَ اَجْمَعينَ، وَ اکْفِنی شَرَّ فَسَقَهِ الْجِنِّ وَ الْاِنْسِ وَ شَرَّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ، وَ شَرَّ الصَّواعِقِ وَ الْبَرَدِ وَ شَرَّ کُلِّ دابَّهٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِيَتِها اِنَّکَ عَلی صِراطٍ مُسْتَقيمٍ يا کَريمُ يا کَريمُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ ال مُحَمَّدٍ، وَ هَبْ لی حَقَّکَ وَ بارِکْ لی فيما اتَيْتَنی، وَ هَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً، اِنَّکَ اَنْتَ الْوَهّابُ وَ صَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَيْتِهِ وَ سَلَّمَ.

و دعا می کنی و حوائج خود را سوءال می نمایی.

و نيز در اقبال اين دعا منقول است که در اين شب بخوانند:

اَللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ، مُنْزِلَ الْقُرْانِ، هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فيهِ الْقُرْانَ، وَاَنْزَلْتَ فيهِ اياتٍ بَيِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ اَللّهُمَّ ارْزُقْنا صِيامَهُ وَاَعِنّا

عَلى قِيامِه اَللّهُمَّ سَلِّمْهُ لَنا، وَسَلِّمْنا فيهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فى يُسْرٍ مِنْكَ وَمُعافاةٍ وَاجْعَلْ فيما تَقْضى وَتُقَدِّرُ مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُوم (وَ) فيما تَفْرُقُ مِنَ الْاَمْرِ الْحَكيم، فى لَيْلَةِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضاءِ الَّذى لا يُرَدُّ وَلا يُبَدَّلُ اَنْ تَكْتُبَنى مِنْ حُجّاجِ بَيْتِكَ الْحَرام، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْكُورِ سَعْيُهُمْ الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَيِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فيما تَقْضى وَتُقَدِّرُ اَنْ تُطيلَ لى فى عُمْرى، وَتُوَسِّعَ عَلَىَّ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلالِ.

نهم: دعای امام سجاد علیه السلام

و آن همان دعای چهل و چهارم صحیفه سجادیه می باشد که به هنگام ورود ماه رمضان تلاوت می کردند:

اَلْحَمدُللّه ِ الَّذى هَدانا لِحَمْدِه وَجَعَلَنا مِنْ اَهْلِه، لِنَكُونَ لِاِحْسانِه مِنَ الشّاكِرينَ، وَلِيَجْزِيَنا عَلى ذلِكَ جَزاءَ الْمُحْسِنينَ. وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذى حَبانا بِدينِه، وَاخْتَصَّنا بِمِلَّتِه، وَسَبَّلَنا فى سُبُلِ اِحْسانِه، لِنَسْلُكَها بِمَنِّه اِلى رِضْوانِه، حَمْدا يَتَقَبَّلُهُ مِنّا، وَيَرْضى بِه عَنّا. وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذى جَعَلَ مِنْ تِلْكَ السُّبُلِ شَهْرَهُ، شَهْرَ رَمَضانَ، شَهْرَ الصِّيام، وَشَهْرَ الْاِسْلام، وَشَهْرَ الطَّهُورِ، وَشَهْرَ التَّمْحيصِ وَشَهْرَ الْقِيام، «اَلَّذى اُنْزِلَ فيهِ الْقُرْانُ هُدىً لِلنّاسِ وَبَيِّناتٍ مِنَ الْهُدى وَالْفُرْقانِ». فَاَبانَ فَضيلَتَهُ عَلى سائِرِ الشُّهُورِ، بِما جَعَلَ لَهُ مِنَ الْحُرُماتِ الْمَوْفُورَهِ وَالْفَضائِلِ الْمَشْهُورَهِ، فَحَرَّمَ فيهِ ما اَحَلَّ فى غَيْرِهِ اِعْظاما، وَحَجَرَ فيهِ الْمَطاعِمَ وَالْمَشارِبَ اِكْراما، وَجَعَلَ لَهُ وَقْتا بَيِّنا، لايُجيزُ جَلَّ وَ عَزَّ اَنْ يُقَدَّمَ قَبْلَهُ، وَلا يَقْبَلُ اَنْ يُؤَخَّرَ عَنْهُ. ثُمَّ فَضَّلَ لَيْلَةً واحِدَةً مِنْ لَياليهِ عَلى لَيالى اَلْفِ شَهْرٍ، وَسَمّاها لَيْلَةَ الْقَدْرِ، «تَنَزَّلُ الْمَلائِكَهُ وَ الرُّوحُ فيها بِاِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ اَمْرٍ سَلامٌ» دائِمُ الْبَرَكَهِ اِلى طُلُوعِ الْفَجْرِ عَلى مَنْ يَشاءُ مِنْ عِبادِهِ بِما اَحْكَمَ مِنْ قَضائِهِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَاَلْهِمْنا مَعْرِفَهَ فَضْلِه، وَ اِجْلالَ حُرْمَتِه، وَالتَّحَفُّظَ مِمّا حَظَرْتَ فيهِ، وَاَعِنّا عَلى صِيامِه بِكَفِّ الْجَوارِحِ عَنْ مَعاصيكَ، وَاسْتِعْمالِها فيهِ بِما يُرْضيكَ، حَتّى لا نُصْغِىَ بِاَسْماعِنا اِلى لَغْوٍ، وَلا نُسْرِعَ بِاَبْصارِنا اِلى لَهْوٍ، وَحَتّى لانَبْسُطَ اَيْدِيَنا اِلى مَحْظُورٍ، وَلا نَخْطُوَ بِاَقْدامِنا اِلى مَحْجُورٍ، وَحَتّى لاتَعِىَ بُطُونُنا اِلّا ما اَحْلَلْتَ، وَ لا تَنْطِقَ اَلْسِنَتُنا اِلّا بِما مَثَّلْتَ، وَلا نَتَكَلَّفَ اِلّا ما يُدْنى مِنْ ثَوابِكَ، وَلا نَتَعاطى اِلَّا الَّذى يَقى مِنْ عِقابِكَ، ثُمَّ خَلِّصْ ذلِكَ كُلَّهُ مِنْ رِياءِ الْمُرائينَ، وَسُمْعَهِ الْمُسْمِعينَ، لانُشْرِكَ فيهِ اَحَدا دُونَكَ، وَ لانَبْتَغِىَ بِه مُرادا سِواكَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَقِفْنا(۱) فيهِ عَلى مَواقيتِ الصَّلَواتِ الْخَمْسِ بِحُدُودِهَا الَّتى حَدَّدْتَ، وَفُرُوضِهَا الَّتى فَرَضْتَ، وَ وَظائِفِهَا الَّتى وَظَّفْتَ، وَاَوْقاتِهَا الَّتى وَقَّتَّ، وَاَنْزِلْنا فيها مَنْزِلَهَ الْمُصيبينَ لِمَنازِلِها، الْحافِظينَ لِاَرْكانِها، الْمُؤَدّينَ لَها فى اَوْقاتِها عَلى ما سَنَّهُ عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَالِه فى رُكُوعِها وَ سُجُودِها، وَجَميعِ فَواضِلِها عَلى اَتَمِّ الطَّهُورِ وَاَسْبَغِه، وَاَبْيَنِ الْخُشُوعِ وَاَبْلَغِه.

وَ وَفِّقْنا فيهِ لِاَنْ نَصِلَ اَرْحامَنا بِالْبِرِّ وَالصِّلَه، وَاَنْ نَتَعاهَدَ جيرانَنا بِالْاِفْضالِ وَالْعَطِيَّه، وَاَنْ نُخَلِّصَ اَمْوالَنا مِنَ التَّبِعاتِ، وَاَنْ نُطَهِّرَها بِاِخْراجِ الزَّكَواتِ، وَاَنْ نُراجِعَ مَنْ هاجَرَنا، وَاَنْ نُنْصِفَ مَنْ ظَلَمَنا، وَ اَنْ نُسالِمَ مَنْ عادانا، حاشا(۲) مَنْ عُودِىَ فيكَ وَ لَكَ، فَاِنَّهُ الْعَدُوُّ الَّذى لا نُواليهِ، وَ الْحِزْبُ الَّذى لانُصافيهِ، وَ اَنْ نَتَقَرَّبَ اِلَيْكَ فيهِ مِنَ الْاَعْمالِ الزّاكِيَه بِما تُطَهِّرُنا بِه مِنَ الذُّنُوبِ، وَتَعْصِمُنا فيهِ

۱- وَفِّقْنا، خ .

۲- خلا، خ.

مِمّا نَسْتَأْنِفُ مِنَ الْعُیُوبِ، حَتّی لایُورِدَ عَلَیْکَ اَحَدٌ مِنْ مَلائِکَتِکَ اِلّا دُونَ مانُورِدُ مِنْ اَبْوابِ الطّاعَهِ لَکَ، وَ اَنْواعِ الْقُرْبَهِ اِلَیْکَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِحَقِّ هـذَا الشَّهْرِ، وَبِحَقِّ مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ فیهِ مِنِ ابْتِدائِه اِلی وَقْتِ فَنائِه مِنْ مَلَکٍ قَرَّبْتَهُ، اَوْ نَبِیٍ اَرْسَلْتَهُ، اَوْعَبْدٍ صالِحٍ اخْتَصَصْتَهُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه وَاَهِّلْنا فیهِ لِما وَعَدْتَ اَوْلِیاءَکَ مِنْ کَرامَتِکَ، وَاَوْجِبْ لَنا فیهِ ما اَوْ جَبْتَ لِاَهْلِ الْمُبالَغَهِ فی طاعَتِکَ، وَاجْعَلْنا فی نَظْمِ مَنِ اسْتَحَقَّ الرَّفیعَ الْاَعْلی بِرَحْمَتِکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَجَنِّبْنَا الْاِلْحادَ فی تَوْحیدِکَ، وَالتَّقْصیرَ فی تَمْجیدِکَ، وَالشَّکَّ فی دینِکَ، والْعَمی عَنْ سَبیلِکَ، وَالْاِغْفالَ لِحُرْمَتِکَ، وَالْاِنْخِداعَ لِعَدُوِّکَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَ اِذا کانَ لَکَ فی کُلِّ لَیْلَهٍ مِنْ لَیالِی شَهْرِنا هذا رِقابٌ یُعْتِقُها عَفْوُکَ، اَوْ یَهَبُها صَفْحُکَ، فَاجْعَلْ رِقابَنا مِنْ تِلْکَ الرِّقابِ، وَاجْعَلْنا لِشَهْرِنا مِنْ خَیْرِ اَهْلٍ وَاَصْحابٍ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه وَامْحَقْ ذُنُوبَنا مَعَ اِمْحاقِ هِلالِه، وَاسْلَخْ عَنّا تَبِعاتِنا مَعَ انْسِلاخِ اَیّامِه، حَتّی یَنْقَضِیَ عَنّا وَقَدْ صَفَّیْتَنا فیهِ مِنَ الْخَطیئاتِ، وَاَخْلَصْتَنا فیهِ مِنَ السَّیِّئاتِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَ اِنْ مِلْنا فیهِ فَعَدِّلْنا، وَاِنْ زُغْنا فیهِ فَقَوِّمْنا، وَاِنِ اشْتَمَلَ عَلَیْنا عَدُوُّکَ الشَّیْطانُ فَاسْتَنْقِذْنا مِنْهُ.

اَللّهُمَّ اشْحَنْهُ بِعِبادَتِنا اِیّاکَ، وَزَیِّنْ اَوْقاتَهُ بِطاعَتِنا لَکَ، وَاَعِنّا فی نَهارِهِ عَلی صِیامِهِ، وَفی لَیْلِهِ عَلَی الصَّلاهِ وَالتَّضَرُّعِ اِلَیْکَ، وَالْخُشُوعِ لَکَ، وَالذِّلَّهِ بَیْنَ یَدَیْکَ، حَتّی لایَشْهَدَ نَهارُهُ عَلَیْنا بِغَفْلَهٍ، وَلا لَیْلُهُ بِتَفْریطٍ.

اَللّهُمَّ وَ اجْعَلْنا فی سائِرِ الشُّهُورِ وَ الْاَیّامِ کَذلِکَ ما عَمَّرْتَنا، وَ اجْعَلْنا مِنْ

عِبادِکَ الصّالِحینَ «اَلَّذینَ یرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فیها خالِدُونَ» «وَالَّذینَ یُؤْتُونَ ما آتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ اَنَّهُمْ اِلی رَبِّهِمْ راجِعُونَ» وَمِنَ الَّذینَ «یُسارِعُونَ فِی الْخَیْراتِ وَهُمْ لَها سابِقُونَ»، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ فی کُلِّ وَقْتٍ وَکُلِّ اَوانٍ، وَعَلی کُلِّ حالٍ، عَدَدَ ما صَلَّیْتَ عَلی مَنْ صَلَّیْتَ عَلَیْهِ، وَاَضْعافَ ذلِکَ کُلِّهِ بِالْاَضْعافِ الَّتی لایُحْصیها غَیْرُکَ، اِنَّکَ فَعّالٌ لِما تُریدُ.(۱)

دهم: دعای حج

برخی از بزرگان دعای موسوم به دعای حج را مخصوص شب اول ذکر کرده اند و برخی به همه شبها مربوط دانسته اند.

امام صادق علیه السلام خطاب به ابوبصیر فرمود: برای توفیق پیدا کردن به حج خانه خدا، در شبهای ماه رمضان پس از مغرب بگو:

اَللّهُمَّ بِکَ [اَتَوَسَّلُ] وَمِنْکَ اَطْلُبُ حاجَتی، اَللّهُمَّ مَنْ طَلَبَ حاجَتَهُ اِلی اَحَدٍ مِنَ الْمَخْلُوقینَ، فَاِنّی لا اَطْلُبُ حاجَتی اِلّا مِنْکَ

اَسْاَلُکَ بِفَضْلِکَ وَرِضْوانِکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَجْعَلَ لی مِنْ عامی هذا اِلی بَیْتِکَ الْحَرامِ سَبیلًا، حِجَّةً مَبْرُورَةً مُتَقَبَّلَةً زاکِیَةً خالِصَةً لَکَ، تُقِرُّبِها عَیْنی، وَتَرْفَعُ بِها دَرَجَتی، وَتَرْزُقُنی اَنْ اَغُضَّ بَصَری، وَاَنْ اَحْفَظَ فَرْجی، وَاَنْ اَکُفَّ عَنْ جَمیعِ مَحارِمِکَ حَتّی لا یَکُونَ شَیْءٌ اثَرَ عِنْدی مِنْ طاعَتِکَ وَخَشْیَتِکَ، وَالْعَمَلِ بِما اَحْبَبْتَ، وَالتَّرْکِ عَمّا کَرِهْتَ وَنَهَیْتَ عَنْهُ، وَاجْعَلْ ذلِکَ فی یُسْرٍ وَیَسارٍ وَعافِیَةٍ، وَاَوْزِعْنی شُکْرَ ما اَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ، وَاَسْاَلُکَ اَنْ تَقْتُلَ بی اَعْداءَکَ وَاَعْداءَ رَسُولِکَ

وَاَسْاَلُکَ اَنْ تُکْرِمَنی بِهَوانِ مَنْ شِئْتَ مِنْ خَلْقِکَ، وَلا تُهِنّی بِکَرامَةِ اَحَدٍ مِنْ اَوْلِیائِکَ، اَللّهُمَّ اجْعَلْ لی مَعَ الرَّسُولِ سَبیلًا.

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۱۱۱.

از اعمال شب اول ماه رمضان به همین مقدار بسنده کرده، یادآور می شویم که آنچه باید بیشتر مورد عنایت شود: توبه، انابه، ندامت از گذشته، تصمیم برای آینده، تحصیل اخلاص، توسّل، توجّه، توکّل و تقرّب به پروردگار می باشد.

۲) اعمال مخصوص شب دوم ماه رمضان

گذشته از اعمالی که در هر شبی از شبهای ماه مبارک رمضان انجام می شود، اعمالی مختص شب دوم آن است، که از آن جمله است:

۱. چهار رکعت نماز با دو سلام، در هر رکعت یک حمد و سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» بیست مرتبه.

امیر مؤمنان علیه السلام می فرماید: هر کس این نماز را در شب دوم ماه رمضان بخواند خداوند همه گناهانش را بیامرزد و روزی اش را وسعت دهد و تا یکسال او را از حوادث ناخوشایند نگه می دارد.(۱)

۲. سید ابن طاووس از کتاب ابن ابی قرّه روایت کرده که در شب دوم این دعا را بخواند:

اَللّهُمَّ اَنْتَ الرَّبُّ وَ اَنَا الْعَبْدُ، قَضَیتَ عَلی نَفْسِکَ الرَّحْمَهَ، وَ دَلَلْتَنِی وَ اَنْتَ الصّادِقُ الْبارُّ، یَداکَ مَبْسُوْطَتانِ تُنْفِقُ کَیْفَ تَشاءُ، لا یُلْحِفُکَ سائِلٌ وَ لا یَنْقُصُکَ نائِلٌ، وَ لا یَزِیدُکَ کَثْرَهُ السُّؤالِ اِلاّ عَطاءً وَجُوداً

اَسْأَلُکَ قَلْباً وَجِلاً مِنْ مَخافَتِکَ، اُدْرِکُ بِهِ جَنَّهَ رِضْوانِکَ، وَ اَمْضِی بِهِ فِی سَبیلِ مَنْ اَحْبَبْتَ وَ اَرْضاکَ عَمَلُهُ، وَ اَرْضَیْتَهُ فِی ثَوابِکَ حَتّی تُبَلِّغَنِی بِذلِکَ ثِقَهَ الْمُؤْمنینَ بِکَ، وَ اَمانَ الْخائِفِینَ مِنْکَ، اَللّهُمَّ وَ ما اَعْطَیْتَنِی مِنْ عَطاءٍ فَاجْعَلْهُ شُغْلاً فِیما تُحِبُّ، وَ ما زَوَیْتَ عَنِّی فَاجْعَلْهُ فَراغاً لِی فِیما تُحِبُّ

اَللّهُمَّ اِنَّکَ قَصَمْتَ الْجَبابِرَهَ بِجَبَرُوتِکَ، وَ بَسَطْتَ کَفَّکَ عَلَی الْخَلایِقِ، وَ

۱- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص۸۸، ح ۴۰.

اَقْسَمْتَ اَنَّکَ حَیٌّ قَیُّومٌ وَ کَذلِکَ اَنْتَ، تَنْقَطِعُ حِیَلُ الْمُبْطِلِینَ وَ مَکْرُهُمْ دُوْنَکَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَ ارْزُقْنِی مُوالاةَ مَنْ والَیْتَ، وَ مُعاداةَ مَنْ عادَیْتَ، وَ حُبّاً لِمَنْ اَحْبَبْتَ، وَ بُغْضاً لِمَنْ اَبْغَضْتَ، حَتّی لا اُوالِیَ لَکَ عَدُوّاً وَ لا اُعادِیَ لَکَ وَلِیّاً، اَشْکُوْ اِلَیْکَ یا رَبِّ خَطِیئَةً اَغْشَتْ بَصَرِی، وَ اَظَلَّتْ عَلی قَلْبِی، وَ فِی طَرِیقِ الْخاطِئِینَ صَرَعَتْنِی، فَهذِهِ یَدِی رَهِینَةٌ فِی وَثاقِکَ بِما جَنَیْتُ عَلی نَفْسِی، وَ هذِهِ رِجْلِی مُوَثَّقَةٌ فِی حِبالِکَ باکْتِسابِی، فَلَوْ کانَ هَرَبِی اِلی جَبَلٍ یُلْجِئُنِی اَوْ مَغارَةٍ تُوارِینِی اَوْ بَحْرٍ یُنْجِیْنِی لَکُنْتُ الْعائِذَ بِکَ مِنْ ذُنُوبِی، اَسْتَعِیذُکَ عِیاذَةَ مَهْمُومٍ حَزِینٍ کَئِیبٍ یَرْقُبُ نارَ السَّمُومِ،

اَللّهُمَّ یا مُجَلِّیَ عَظائِمِ الاُْمُورِ جَلِّ عَنِّی هِمَّةَ الْهُمُومِ، وَ اَجِرْنِی مِنْ نارٍ تَقْصِمُ عِظامِی وَ تُحْرِقُ اَحْشائِی وَ تُفَرِّقُ قُوایَ، اَللّهُمَّ ارْزُقْنِی صَبْرَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنِی اَنْتَظِرُ اَمْرَهُمْ، وَاجْعَلْنِی مِنْ اَنْصارِهِمْ وَ اَعْوانِهِمْ فِی الدُّنْیا وَ الاْآخِرَةِ، اَللّهُمَّ اَحْیِنِی مَحْیاهُمْ وَاَمِتْنِی مِیتَتَهُمْ، اَللّهُمَّ اَعْطِهِمْ سُؤْلَهُمْ فِی وَلِیِّهِمْ وَعَدُوِّهِمْ

اَللّهُمَّ رَبَّ السَّبْعِ الْمَثانِی وَ الْقُرْآنِ الْعَظِیمِ وَ رَبَّ جَبْرَئِیلَ وَ مِیکائِیلَ اَسْأَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَقْبَلَ صَوْمِی وَ صَلاتِی

و درخواست می کنی حاجت خود را و می گوئی:

اَللّهُمَّ اِنِّی اَعُوذُ بِکَ فِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ یَحْبِسُ رِزْقِی اَوْ یَحْجُبُ مَسْأَلَتِی اَوْ یُبْطِلُ صَوْمِی اَوْ یَصُدُّ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ عَنِّی،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْلِی ما لایَضُرُّکَ، وَ اَعْطِنِی ما لا یَنْقُصُکَ فِی هذِهِ اللَّیْلَهِ، فَاِنِّی فَقِیرٌ اِلی رَحْمَتِکَ.(۱)

۳. و از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم منقول است که در شب دوم بخواند:

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۴۷.

یا اِلهَ الْاَوَّلینَ وَ الْآخِرِینَ، وَ اِلهَ مَنْ بَقِیَ وَ اِلهَ مَنْ مَضـی، رَبَّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَ مَنْ فِیهِنَّ، فالِقَ الْاِصْباحِ وَ جاعِلَ اللَّیْلِ سَکَناً وَ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ حُسْـباناً، لَکَ الْحَمْـدُ وَ لَکَ الشُّکْرُ وَ لَکَ الطَّوْلُ وَلَکَ الْمَنُّ وَ اَنْتَ الْواحِـدُ الصَّمَـدُ، اَسْأَلُکَ بِجَلالِکَ سَیِّدی وَ جَمالِکَ مَوْلایَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَغْفِرَلِی وَ تَرْحَمَنِی وَ تَتَجاوَزَ عَنِّی اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ.(۱)

۳) اعمال مخصوص شب سوم ماه رمضان

شب سوم ماه مبارک رمضان اعمال خاصی دارد که از آن جمله است:

۱. ده رکعت نماز، که بعـد از هر دو رکعت سـلام می دهـد و در هر رکعتی یکبار حمـد و پنجاه بار سوره «قل هو اللّه أحد» را می خواند.

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این نماز را در شب سوم ماه رمضان بخواند، منادی از سوی خداوند متعال او را ندا می دهد که آگاه باشید فلانی پسر فلانی آزاد شده خداوند از آتش دوزخ است و درهای آسمانی به رویش گشوده می شود.(۲)

۲. غسل، که در همه شبهای فرد ماه رمضان مستحب است.

۳. احیاء، که هر کس شب سوم را احیاء بدارد خداوند او را می آمرزد.(۳)

۴. خواندن این دعا:

اَللّهُمَّ صَـلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ افْتَـحْ قَلْبِی لِـذِکْرِکَ، وَاجْعَلْنِی اَتَّبِعُ کِتابَکَ، وَ اُؤْمِنُ بِرَسُولِکَ، وَ اُوْفِی بِعَهْـدِکَ، وَ اَلْبِسْـنِی رَحْمَتَکَ، وَ تَقَبَّلْ صَوْمِی، اَللّهُمَّ اِنِّی اَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ فِی هـذَا الشَّهْرِ الشَّریفِ الْعَظیم بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ، وَ اَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ بِمَلائِکَتِکَ وَ اَنْبیائِکَ وَ رُسُلِکَ، وَ اَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ بِالْمُسْتَحْفِظِینَ اَوَّلِهِمْ وَ اخِرِهِمْ، وَ اَسْأَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَغْفِرَلی ذُنُوبِی جَمیعاً اَلسّاعَهَ اَلسّاعَهَ اَلسّاعَهَ اللَّیْلَهَ اللَّیْلَهَ.

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۴۸.

۲- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص۸۸، ح۴۰.

۳- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص۸۸، ح۴۰.

۵. خواندن دعای منقول از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

يـا اِلهَ اِبْراهيمَ وَاِلهَ اِسْحاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْباطِ، رَبَّ الْمَلائِكَهِ وَالرُّوحِ، السَّميعَ الْعَليمَ الْحَكيمَ الْكَريمَ الْعَلِيَّ الْعَظيمَ، لَكَ صُمْتُ وَعَلى رِزْقِكَ اَفْطَرْتُ، وَاِلى كَنَفِكَ اوَيْتُ، وَاِلَيْكَ اَنَبْتُ وَاِلَيْكَ الْمَصيرُ، وَاَنْتَ الرَّؤُفُ الرَّحيمُ، قَوِّني عَلَى الصَّلاهِ وَالصِّيامِ وَلا تُخْزِني يَوْمَ الْقِيامَهِ اِنَّكَ لا تُخْلِفُ الْميعادَ.

۴) اعمال خاص شب چهارم

از اعمال مختص شب چهارم ماه رمضان چند چیز است:

۱. هشت رکعت نماز، هر دو رکعت با یک سلام، در هر رکعتی حمد یکبار و سوره «إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَهِ الْقَدْرِ» بیست مرتبه

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این نماز را در شب چهارم ماه رمضان بخواند خداوند اعمال او را همانند هفت تن از پیامبرانی که رسالت پروردگار را ابلاغ کرده اند بالا می برد.(۱)

۲. خواندن این دعاء:

اِلهی ما عَمِلْتُ مِنْ حَسَنَهٍ فَلا حَمْدَلی فِیهِ، وَ ما ارْتَکَبْتُ مِنْ سُوآءٍ فَلا عُذْرَلی فِیهِ، اِلهی اَعُوذُبِکَ اَنْ اَتَّکِلَ عَلی ما لا حَمْدَ لِی فِیهِ، اَوْ اَرْتَکِبَ ما لا عُذْرَ لِی فِیهِ، یا اِلهی اَسْتَغْفِرُکَ مِمّا تُبْتُ اِلَیْکَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فِیهِ، وَ اَسْتَغْفِرُکَ مِمّا وَعَدْتُکَ مِنْ نَفْسی ثُمَّ اَخْلَفْتُکَ فِیهِ، وَ اَسْتَغْفِرُکَ مِمّا اَرَدْتُ بِهِ وَجْهَکَ الْکَریمَ فَخالَطَنِی ما لَیْسَ لَکَ رِضاً، وَ اَسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ نِعْمَهٍ بِها عَلَیَّ فَقَوَیْتُ بِها عَلی مَعاصِیکَ، وَ اَسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ ذَنْبٍ اَذْنَبْتُهُ وَ لِکُلِّ خَطِیئَهٍ ارْتَکَبْتُها وَ لِکُلِّ سُوءٍ اَتَیْتُهُ. یا اِلهی وَ اَسْأَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَهَبَ لِی

۱- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص۸۸ ، ح ۴۰.

بِرَحْمَتِکَ کُلَّ ذَنْبٍ فِیما بَیْنِی وَ بَیْنَکَ، وَ اَنْ تَسْتوهِبَنِی مِنْ خَلْقِکَ وَ تَسْتَنْقِذَنِی مِنْهُمْ، وَ لا تَجْعَلْ حَسَناتِی فِی مَوازِینِ مَنْ ظَلَمْتُهُ وَ اَسَأْتُ اِلَیْهِ، فَاِنَّکَ عَلی ذلِکَ قادِرٌ یا عَزِیزُ، وَ کُلُّ ذَنْبٍ اَنَا عَلَیْهِ مُقیمٌ فَانْقُلْنِی عَنْهُ اِلی طاعَتِکَ، یا اِلهی وَ کُلُّ ذَنْبٍ اُرِیدُ اَنْ اَعْمَلَهُ فَاصْرِفْهُ عَنِّی وَ رُدَّنِی اِلی طاعَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْأَلُکَ بِاَسْمائِکَ الَّتی لَیْسَ فَوْقَها شَیءٌ، یا اَللّهُ الرَّحْمانُ الرَّحیمُ، الَّذی لا یَعْلَمُ کُنْهَ ما هُوَ اِلاّ اَنْتَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَغْفِرَلِی ما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی، وَ تَعْصِمَنِی فِیما بَقِیَ مِنْ عُمْرِی، وَ تُعْطِیَنِی جَمیعَ سُؤْلِی فِی دِیْنِی وَ دُنْیایَ وَ آخِرَتِی وَ مَثْوایَ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمین.(۱)

۳. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

یا رَحْمانَ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ وَرَحیمَهُما، وَیا جَبّارَ الدُّنْیا، وَیا مَالِکَ الْمُلُوکِ، وَیا رازِقَ الْعِبادِ، هذا شَهْرُ التَّوْبَه، وَهذا شَهْرُ الثَّوابِ، وَ[هذا] شَهْرُ الرَّجاءِ، وَاَنْتَ السَّمیعُ الْعَلیمُ. اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَنی مِنْ عِبادِکَ الصّالِحینَ، الَّذینَ لا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلا هُمْ یَحْزَنُونَ، وَاَنْ تَسْتُرَنی بِالسِّتْرِ الَّذی لا یُهْتَکُ، وَتُجَلِّلَنی بِعافِیَتِکَ الَّتی لا تُرامُ، وَتُعْطِیَنی سُؤْلی، وَتُدْخِلَنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ، وَ اَنْ لاتَدَعَ لی ذَنْباً اِلاّ غَفَرْتَهُ، وَلا هَمّاً اِلاّ فَرَّجْتَهُ، وَلا کُرْبَهً اِلاّ کَشَفْتَها عَنّی، وَلا حاجَهً اِلاّ قَضَیْتَها بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَالِه، اِنَّکَ اَنْتَ الْاَجَلُّ الْاَعْظَمُ.(۲)

۵) اعمال مخصوص شب پنجم

برای شب پنجم ماه رمضان اعمال مخصوصی است که از آن جمله است:

۱. دو رکعت نماز، در هر رکعت یکبار حمد و پنجاه بار سوره «قل هو اللّه أحد»

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۵۵ و ۲۵۶.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۵۵ و ۲۵۶.

بعد از سلام یکصد بار صلوات بر رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم ، امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این نماز را در شب پنجم ماه رمضان بخواند، همراه من وارد بهشت شود.(۱)

۲. خواندن این دعاء:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاَسْمائِکَ خَیْرِ الْاَسْماءِ الَّتی تُنْزِلُ بِها الشِّفاءَ وَ تَکْشِفُ بِهَا اللَّاْواءَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تُنْزِلَ عَلَیَّ مِنْکَ عافِیَةً وَ شِفاءً، وَ تَدْفَعَ عَنِّی بِاسْمِکَ کُلَّ سُقْمٍ وَ بَلاءٍ، وَ تَقَبَّلْ صَوْمِی وَ تَجْعَلَنِی فِیمَنْ صامَ وَ قامَ وَ رَضِیْتَ عَمَلَهُ، وَ تَجْعَلَنِی مِمَّنْ صامَتْ جَوارِحُهُ وَ حَفِظَ لِسانَهُ وَ فَرْجَهُ، وَ تَرْزُقَنِی عَمَلاً تَرْضاهُ، وَ تَمُنَّ عَلَیَّ بِالصَّمْتِ وَ السَّکِینَهِ، وَ وَرَعاً یَحْجُزُنی عَنْ مَعْصِیَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۲)

۳. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

یا صانِعَ کُلِّ مَصْنُوعٍ، وَیا جابِرَ کُلِّ کَسیرٍ، وَیا شاهِدَ کُلِّ نَجْوی، یا رَبّاهُ یا سَیِّداهُ، اَنْتَ النُّورُ فَوْقَ النُّورِ، وَنُورُ کُلِّ نُورٍ، فَیا نُورَ النُّورِ وَ یا نُورَ کُلِّ نُورٍ اَسْاَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَالِهِ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِهِ، وَاَنْ تَغْفِرَ لی ذُنُوبَ اللَّیْلِ وَذُنُوبَ النَّهارِ، وَذُنُوبَ السِّرِّ وَذُنُوبَ الْعَلانِیَهِ، یا قادِرُ یا مُقْتَدِرُ، یا واحِدُ یا اَحَدُ، یا صَمَدُ یا وَدُودُ، یا غَفُورُ یا رَحیمُ، یا غَفّارَ الذُّنُوبِ، وَیا قابِلَ التَّوْبِ، شَدیدَ الْعِقابِ، ذَا الطَّوْلِ لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ، وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ، تُحْیی وَتُمیتُ، وَتُمیتُ وَتُحْیی وَاَنْتَ الْواحِدُ الْقَهّارُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی وَارْحَمْنی وَاعْفُ عَنّی، اِنَّکَ اَنْتَ الرَّحْمانُ الرَّحیمُ.(۳)

۶) اعمال مخصوص شب ششم

۱. خواندن چهار رکعت نماز با دو سلام، در هر رکعت حمد و سوره «تبارک

۱- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص۸۸ .

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۵۸.

۳- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۵۸.

الّذی بیده الملک» امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این چهار رکعت را در شب ششم ماه رمضان بخواند همانند کسی است که شب قدر را درک کند.(۱)

۲. خواندن این دعاء:

اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ وَ اِلَیْکَ الْمُشْتَکی، اَللّهُمَّ اَنْتَ الْواحِدُ الْقَدیمُ، وَ الْآخِرُ الدّائِمُ، وَ الرَّبُّ الْخالِقُ، وَ الدَّیّانُ یَوْمَ الدِّینِ، تَفْعَلُ ما تَشاءُ بِلا مُغالَبَهٍ، وَ تُعْطِی مَنْ تَشاءُ بِلا مَنٍّ، وَ تَمْنَعُ ما تَشاءُ بِلا ظُلْم، وَ تُداوِلُ الْاَیّامَ بَیْنَ النّاسِ، یَرْکَبُونَ طَبَقاً عَنْ طَبَقٍ، اَسْأَلُکَ یا ذَا الْجَلالِ وَ الْاِکْرامِ، وَ الْعِزَّهِ الَّتِی لا تُرامُ، وَ اَسْأَلُکَ یا اَللّه وَ اَسْأَلُکَ یا رَحْمانُ، اَسْأَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ فَرَجنا بِفَرَجِهِمْ، وَ تَقَبَّلْ صَوْمِی، وَ اَسْأَلُکَ خَیْرَ ما اَرْجُو مِنْکَ وَ اَعُوذُبِکَ مِنْ شَرِّ ما اَحْذَرُ، اِنْ اَنْتَ خَذَلْتَ فَبَعْدَ الْحُجَّهِ، وَ اِنْ اَنْتَ عَصَمْتَ فَبِتَمامِ النِّعْمَهِ، یا صاحِبَ مُحَمَّدٍ یَوْمَ حُنَیْنٍ، وَ صاحِبَهُ وَ مُؤَیِّدَهُ یَوْمَ بَدْرٍ وَ خَیْبَرَ، وَ الْمَواطِنَ الَّتِی نَصَرْتَ فِیها نَبِیَّکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ السَّلامُ، یا مُبیرَ الْجَبّارینَ وَ یا عاصِمَ النَّبِیِّینَ، اَسْأَلُکَ وَ اُقْسِمُ عَلَیْکَ بِحَقِّ یس وَ الْقُرْآنِ الْحَکیمِ وَ بِحَقِّ طه وَ سائِرِ الْقُرْآنِ الْعَظیمِ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَحْصُرَنِی عَنِ الذُّنُوبِ وَ الْخَطایا، وَ اَنْ تَزیدَنِی فِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظیمِ تَأْیِیداً تَرْبُطُ بِهِ عَلی جاشِی، وَ تَسُدُّ بِهِ عَلی خَلَّتِی، اَللّهُمَّ اِنِّی اَدْرَأُ بِکَ فِی نُحُورِ اَعْدائِی، لا اَجِدُ لی غَیْرَکَ، ها اَنَا بَیْنَ یَدَیْکَ فَاصْنَعْ بِی ما شِئْتَ، لا یُصِیبُنِی اِلاّ ما کَتَبْتَ لِی، اَنْتَ حَسْبِی وَ نِعْمَ الْوَکیلُ.

۳. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

اَللّهُمَّ اَنْتَ السَّمیعُ الْعَلیمُ، الْواحِدُ الْکَریمُ، وَاَنْتَ الْاِلهُ الصَّمَدُ، رَفَعْتَ

۱- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص۸۸.

السَّماواتِ بِقُدْرَتِکَ، وَدَحَوْتَ الْاَرْضَ بِعِزَّتِکَ، وَاَنْشَأْتَ السَّحابَ بِوَحْدانِیَّتِکَ وَاَجْرَیْتَ الْبِحارَ بِسُلْطانِکَ، یا مَنْ سَبَّحَتْ لَهُ الْحیتانُ فِی الْبُحُورِ، وَالسِّباعُ فِی الْفَلَواتِ، یا مَنْ لا تَخْفی عَلَیْهِ خافِیَهٌ فِی السَّماواتِ السَّبْعِ وَالْاَرَضینَ السَّبْعِ، یا مَنْ تُسَبِّحُ لَهُ السَّماواتُ السَّبْعُ وَما فیهِنَّ، وَالْاَرَضُونَ السَّبْعُ وَما فیهِنَّ، یا مَنْ لا یَمُوتُ وَلایَبْقی اِلاّ وَجْهُهُ الْجَلیلُ الْجَبّارُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِهِ، وَاغْفِرْ لی وَارْحَمْنی وَاعْفُ عَنّی، اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ.

۷) اعمال مخصوص شب هفتم

۱. خواندن چهار رکعت نماز با دو سلام، در هر رکعت بعد از حمد سوره «إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ» سیزده مرتبه. مولای متقیان فرمود: هر کس این نماز را در شب هفتم ماه رمضان بخواند، خداوند در بهشت عدن برای او قصری از طلا بنا کرده، تا ماه رمضان آینده در امن الهی قرار گیرد.(۱)

۲. غسل کردن به جهت اینکه از شبهای فرد می باشد.

۳. خواندن دعای:

یا صَریخَ الْمُسْتَصْرِخینَ، وَیا مُفَرِّجَ کَرْبِ الْمَکْرُوبینَ، وَیا مُجیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرّینَ، وَیا کاشِفَ الْکَرْبِ الْعَظیمِ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاکْشِفْ کَرْبی وَهَمّی وَغَمّی، فَإِنَّهُ لا یَکْشِفُ ذلِکَ غَیْرُکَ. وَتَقَبَّلْ صَوْمِی وَاقْضِ لِی حَوائِجی، وَابْعَثْنِی عَلَی الْاِیمانِ بِکَ، وَالتَّصْدِیقِ بِکِتابِکَ وَرَسُولِکَ، وَحُبِّ الْاَئِمَّهِ الْمَهْدِیِّینَ، اُولِی الْاَمْرِ الَّذینَ أَمَرْتَ بِطاعَتِهِمْ، فَإِنِّی قَدْ رَضِیتُ بِهِمْ أئِمَّهً، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَدْخِلْنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فِیهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنِی مَعَهُمْ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ وَمِنَ الْمُقَرَّبینَ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَقَبَّلْ صَلاتِی وَصَوْمِی

۱- شهید اول، الأربعون حدیثا، ص۲۹.

وَنُسُکِی، فِی هذَا الشَّهْرِ الْمُفْتَرَضِ عَلَیْنا صِیامَهُ، وَارْزُقْنِی فِیهِ مَغْفِرَتَکَ وَرَحْمَتَکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

۴. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

یا مَنْ کانَ وَیَکُونُ، وَلَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْءٌ، یا مَنْ یُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلائِکَهُ مِنْ خیفَتِه، یا مَنْ اِذا دُعِیَ اَجابَ، یا مَنْ اِذَا اسْتُرْحِمَ رَحِمَ، یا مَنْ لا یُدْرِکُ الْواصِفُونَ عَظَمَتَهُ، یا مَنْ لا تُدْرِکُهُ الْأَبْصارُ وَهُوَ یُدْرِکُ الْأَبْصارَ وَهُوَ اللَّطیفُ الْخَبیرُ، یا مَنْ یَری وَلا یُری وَهُوَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلی، یا مَنْ لا یُعِزُّهُ شَیْءٌ، وَلا یَفُوقُهُ اَحَدٌ، یا مَنْ بِیَدِه نَواصِی الْعِبادِ

اَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ عَلَیْکَ، وَحَقِّکَ عَلی مُحَمَّدٍ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَرَحَّمَ عَلی مُحَمَّد وَالِ مُحَمَّدٍ اَفْضَلَ ما صَلَّیْتَ وَبارَکْتَ (وَتَرَحَّمْتَ) عَلی اِبْراهیمَ وَالِ اِبْراهیمَ فِی الْعالَمینَ، اِنَّکَ حَمیدٌ مَجیدٌ (وَاَنْ تَغْفِرَ لی وَتَرْحَمَنی، اِنَّکَ اَنْتَ الْأَجَلُّ الْأَعْظَمُ).(۲)

۸) اعمال مخصوص شب هشتم

۱. خواندن دو رکعت نماز، در هر رکعت بعد از حمد یازده بار سوره «قل هو اللّه أحد» و هزار مرتبه «سبحان اللّه». امیر مؤمنان علیه السلام فرمود:

هر کس این نماز را در شب هشتم ماه رمضان به جا آورد درهای هشتگانه بهشت به رویش باز می شود، از هر دری بخواهد وارد شود.(۳)

۲. خواندن این دعاء:

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ الصَّلاهَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَالْغِناءَ مِنَ الْعِیلَهِ،

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۶۵ و ۲۶۶.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۶۵ و ۲۶۶.

۳- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص ۲۹.

وَالْاٴَمْنَ مِنَ الْخَوْفِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ النَّعِیمَ الْمُقِیمَ الَّذِی لا یَحُولُ وَ لا یَزُولُ، یا اَللّهُ یا نُورَ النُّورِ لَکَ التَّسْبِیحُ، سُبْحانَکَ لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ لَکَ الْکِبْرِیاءُ، سُبْحانَکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، سُبْحانَ اللّهِ وَبِحَمْدِهِ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّهِ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَقَبَّلْ صَوْمِی، وَلا تُنَکِّسْ بِرَأْسِی بَیْنَ یَدَیْ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ، وَقَدْ بَلَّغُوا وَنَصَحُوا لِی، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَابْعَثْنِی عَلَی الْاٴِیمانِ بِکَ، وَالتَّصْدِیقِ بِکِتابِکَ وَرَسُولِکَ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بَرَکَهَ شَهْرِنا هذا، وَلَیْلَتِنا هذِهِ، وَأَسْأَلُکَ مِنْ کُلِّ خَیْرٍ أَنْزَلْتَهُ، أَوْ أَنْتَ مُنْزِلُهُ فِیها، مَغْفِرَهً وَرِضْواناً، وَرِزْقاً واسِعاً، وَابْسُطْ عَلَیَّ وَعَلی عِیالِی وَوَلَدِی وَأَهْلِی وَجَمِیعِ الْمُوٴْمِنِینَ وَالْمُوٴْمِناتِ، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ زَوالِ نِعْمَتِکَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ کِتابٍ قَدْ سَبَقَ.(۱)

۳. خواندن دعای منقول از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

اَللّهُمَّ هذا شَهْرُکَ الَّذی اَمَرْتَ فیهِ عِبادَکَ بِالدُّعاءِ، وَضَمِنْتَ لَهُمُ الْاِجابَهَ، وَقُلْتَ: «وَاِذا سَاَلَکَ عِبادی عَنّی فَاِنّی قَریبٌ اُجیبُ دَعْوَهَ الدّاعِ اِذا دَعانِ» فَاَدْعُوکَ یا مُجیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرِّ، وَیا کاشِفَ السُّوءِ عَنِ الْمَکْرُوبِ، وَیا جاعِلَ اللَّیْلِ سَکَناً، وَیا مَنْ لایَمُوتُ اغْفِرْ لِمَنْ یَمُوتُ، قَدَّرْتَ وَخَلَقْتَ وَسَوَّیْتَ، فَلَکَ الْحَمْدُ، اَطْعَمْتَ وَسَقَیْتَ وَاَوَیْتَ وَرَزَقْتَ، فَلَکَ الْحَمْدُ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ فِی اللَّیْلِ اِذا یَغْشی، وَفِی النَّهارِ اِذا تَجَلّی، وَفِی الْاخِرَهِ وَالاُْولی، وَاَنْ تَکْفِیَنی ما اَهَمَّنی وَتَغْفِرَ لی، اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ.(۲)

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۶۸.

۲- صحیفه نبویه، ص ۴۳۱ د ۵۱۰ .

۹) اعمال مخصوص شب نهم

۱. خواندن شش رکعت نماز با سه سلام در میان نماز مغرب و عشاء در هر رکعت بعد از حمد: هفت بار آیه الکرسی و پنجاه بار صلوات بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم .

مولای متقیان فرمود: هر کس این نماز را در شب نهم ماه رمضان به جا آورد فرشتگان اعمال او را همانند اعمال صدّیقان، شهیدان و صالحان بالا می برند.

۲. خواندن دعای:

اللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ لا إلهَ إلّاَ أَنْتَ رَبِّی وَأَنَا عَبْدُکَ، آمَنْتُ بِکَ مُخْلِصاً لَکَ دِینِی، أَمْسَیْتُ علی عَهْدِکَ وَوَعْدِکَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَتُوبُ إِلَیْکَ مِنْ سُوءِ عَمَلِی، وَأَسْتَغْفِرُکَ لِذُنُوبِیَ الَّتِی لا یَغْفِرُها إلَّا أَنْتَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَقَبَّلْ صَوْمِی، وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ، وَبَلِّغْنِی انْسِلاخَ هذا الشَّهْرِ.

یا خَیْرَ الْمَوْلی، وَیا مَوْضِعَ کُلِّ شَکْوی، وَیا سامِعَ کُلِّ نَجْوی، وَیا شاهِدَ کُلِّ مَلَاءٍ، وَیا عالِمَ کُلِّ خَفِیَّةٍ، وَیا کاشِفَ ما یَشاءُ مِنْ بَلِیَّةٍ، خَلِیلَ إبْراهِیمَ وَنَجِیَّ مُوسی، وَمُصْطَفی مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِمْ. أَدْعُوکَ دُعاءَ مَنِ اشْتَدَّتْ فاقَتُهُ، وَضَعُفَتْ قُوَّتُهُ، وَقَلَّتْ حِیلَتُهُ، دُعاءَ الْغَرِیبِ الْغَرِیقِ الْمُضْطَرِّ الْبائِسِ الْفَقِیرِ، الَّذِی لا یَجِدُ لِکَشْفِ ما هُوَ فِیهِ مِنَ الذُّنُوبِ إلَّا أَنْتَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَفَرِّجْ عَنِّی، وَاکْشِفْ ما بِی مِنْ ضُرٍّ، وَتَقَبَّلْ صَوْمِی وَصَلاتِی فِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ، وَ صَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.(۱)

۳. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

یـا سَیِّداهُ یـا رَبّاهُ، یـا ذَا الْجَلالِ وَالْاِکْرامِ، یا ذَا الْعَرْشِ الَّذی لایَنامُ، وَ یا ذَا الْعِزِّ الَّذی لا یُرامُ، یا قاضِیَ الْاُمُورِ، یا شافِیَ الصُّدُورِ، اجْعَلْ لی مِنْ اَمْری

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۷۱.

فَرَجاً وَمَخْرَجاً، وَاقْذِفْ رَجاءَكَ فی قَلْبی حَتّی لا اَرْجُو اَحَداً سِواكَ، تَوَكَّلْتُ عَلَيْكَ سَيِّدی، وَاِلَيْكَ يا مَوْلایَ اَنَبْتُ، وَاِلَيْكَ الْمَصيرُ، اَسْاَلُكَ يا اِلهَ الْاٰلِهَهِ، وَيا جَبّارَ الْجَبابِرَهِ، وَ يا كَبيرَ الْاَكابِرِ، وَيا مَنْ اِذا تَوَكَّلَ الْعَبْدُ عَلَيْهِ كَفاهُ، وَكانَ حَسْبَهُ وَبالِغَ اَمْرِه، عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ فَاكْفِنی، وَاِلَيْكَ اَنَبْتُ فَارْحَمْنی، وَاِلَيْكَ الْمَصيرُ فَاغْفِرْ لی، وَلا تُسَوِّدْ وَجْهی يَوْمَ تَسْوَدَّ وُجُوهٌ وَتَبْيَضُّ وُجُوهٌ، اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزيزُ الْحَكيمُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَارْحَمْنی وَتَجاوَزْ عَنّی، اِنَّكَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحيمُ.(۱)

۱۰) اعمال مخصوص شب دهم

۱. خواندن بیست رکعت نماز، که بعد از هر دو رکعت سلام بدهد و در هر رکعت بعد از حمد سی بار سوره «قل هو اللّه أحد» بخواند. امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این نماز را در شب دهم ماه رمضان بخواند خداوند روزی او را وسعت دهد و از رستگاران باشد.(۲)

۲. خواندن دعای:

يا خَيْرَ مَنْ سُئِلَ، وَيا أَوْسَعَ مَنْ أَعْطی، وَيا خَيْرَ مُرْتَجی، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ، وَافْتَحْ لِی بابَ رِزْقٍ مِنْ عِنْدِكَ، إِنَّكَ عَلی كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَتَقَبَّلْ صَوْمِی وَتَفَضَّلْ عَلَيَّ.

اللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ وَما أَنْزَلْتَ فِيهِ مِنَ الْقُرْآنِ وَالْبَرَكاتِ، أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَرْزُقَنِی حُبَّ الصَّلاهِ وَالصِّيامِ وَالْحَجِّ وَالْعُمْرَهِ وَصِلَهِ الرَّحِمِ، وَتُحَبِّبَ إِلَيَّ كُلَّ ما أَحْبَبْتَ، وَتُبَغِّضَ إِلَيَّ كُلَّ ما أَبْغَضْتَ. اللّهُمَّ إِنَّكَ تَكَفَّلْتَ بِرِزْقِی وَرِزْقِ كُلِّ دابَّهٍ، يا خَيْرَ مَدْعُوٍّ، وَيا خَيْرَ

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۷۲.

۲- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص ۸۹ .

مَسْـئُولٍ، وَيا خَيْرَ مُرْتَجى، وَأَوْسَعَ مَنْ أَعْطَى، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنِى السَّعَهَ وَالدَّعَهَ وَالسَّعادَهَ فِى هذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(۱)

۳. خواندن دعای منقول از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

اَللّهُمَّ يا سَـلامُ يا مُؤْمِنُ يا مُهَيْمِنُ، يا جَبّارُ يا مُتَكَبِّرُ، يا اَحَدُ يا صَـمَدُ يا واحِدُ يا فَرْدُ، يا غَفُورُ يا رَحيمُ، يا وَدُودُ يا حَليمُ، مَضـى مِنَ الشَّهْرِ الْمُبـارَكِ الثُّلُثُ، وَلَسْتُ اَدْرى سَـيِّدى مـا صَـنَعْتَ بِحـاجَتى، هَـلْ غَفَرْتَ لى اَمْ لا ـ؟ فَاِنْ كُنْتَ غَفَرْتَ لى فَطُوبى لى، وَاِنْ لَمْ تَكُنْ غَفَرْتَ لى فَواسَوْاَتاهُ، فَمِنَ الْانِ سَـيِّدى فَاغْفِرْ لى وَارْحَمْنى وَتُبْ عَلَىَّ، وَلا تَخْذُلْنى، وَاَقِلْنى عَثْرَتى، وَاسْتُرْنى بِسِتْرِكَ، وَاعْفُ عَنّى بِعَفْوِكَ، وَارْحَمْنى بِرَحْمَتِكَ، وَتَجاوَزْ عَنّى بِقُدْرَتِكَ، اِنَّكَ تَقْضى وَلا يُقْضى عَلَيْكَ، وَاَنْتَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ.(۲)

۱۱) اعمال مخصوص شب یازدهم

۱. خواندن دو رکعت نماز، در هر رکعت بعد از حمد سوره «إنّا أعطيناك الكوثر» بیست مرتبه. امیر مؤمنان علیه السلام فرمود:

هر کس این نماز را در شب یازدهم ماه رمضان بخواند گناهی از آن روز برایش باقی نمی ماند، اگر چه شیطان تلاش خود را ادامه دهد.(۳)

۲. خواندن دعای:

سُبْحانَكَ لا إِلهَ إِلَّا أَنْتَ الْبارِئُ الْواحِدُ الْقَهّارُ، الَّذِى خَلَقَنِى وَلَمْ أَكُ شَـيْئاً بِمَشِيَّتِهِ، وَأَرانِى فِى نَفْسِى وَفِى كُلِّ شَىْءٍ مِنْ مَخْلُوقاتِهِ وَصُنْعِهِ الدَّلائِلَ الْبَيِّنَهَ النَّيِّرَهَ عَلى قُدْرَتِهِ، الَّذِى فَرَضَ الصِّيامَ عَلَيَّ تَعَبُّداً، يُصْلِحُ بِهِ شَأْنِى، وَيَغْسِلُ

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۷۴ و ۲۷۵.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۷۴ و ۲۷۵.

۳- شهید اول، الأربعون حدیثا، ص ۸۹ .

عَنِّی أَوْزارِی، وَیُذَکِّرُنِی بِما لَهَوْتُ عَنْهُ مِنْ ذِکْرِهِ، وَیُوجِبُ لِیَ الزُّلْفی بِطاعَهِ أَمْرِهِ. اللّهُمَّ سَیِّدِی أَنْتَ مَوْلایَ إِنْ کُنْتَ جُدْتَ عَلَیَّ بِصالِحٍ فِیما مَضی مِنْهُ ارْتَضَیْتَهُ فَزِدْنِی، وَإِنْ کُنْتُ اقْتَرَفْتُ ما أَسْخَطَکَ فَأَقِلْنِی. اللّهُمَّ مَلِّکْنِی مِنْ نَفْسِی فِی الْهُدی ما أَنْتَ لَهُ أَمْلَکُ، وَقَدِّرْنِی مِنَ الْعُدُولِ بِها إِلی إِرادَتِکَ عَلی ما أَنْتَ عَلَیْهِ أَقْدَرُ، وَکُنْ مُخْتاراً لِعَبْدِکَ ما یُسْعِدُهُ بِطاعَتِکَ، وَتَجَنُّبِهِ الشَّقْوَهَ بِمَعْصِیَتِکَ حَتّی یَفُوزَ فِی الْمَعْصُومِینَ وَیَنْجُو فِی الْمَقْبُولِینَ، وَیُرافِقُ(۱) الْفائِزِینَ، الَّذِینَ لا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلا هُمْ یَحْزَنُونَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً.(۲)

۳. خواندن دعای:

یا مَنْ یَکْفی کُلَّ مَؤُونَهٍ بِلا مَؤُونَهٍ، یا جَوادُ یا ماجِدُ، یا اَحَدُ یا واحِدُ یا صَمَدُ، یا مَنْ لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَهً وَلا وَلَدا، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ، یا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمِّدٍ، وَتَقَبَّلْ صَوْمی وَاَعِنّی عَلَیْهِ، وَعَلی ما بَقِیَ مِنْ شَهْری

اَللّهُمَّ اِنّی اَمْسَیْتُ لا اَمْلِکُ ما اَرْجُو، وَلا اَسْتَطیعُ دَفْعَ ما اُحاذِرُ اِلّا بِکَ، وَاَمْسَیْتُ مُرْتَهَنا بِعَمَلی، وَاَمْسی الْاَمْرُ وَالْقَضاءُ بِیَدِکَ، یا رَبِّ، فَلا فَقیرَ اَفْقَرَ مِنّی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی یا رَبِّ ظُلْمی وَجُرْمی وَجَهْلی، وَجِدّی وَهَزْلی، وَکُلَّ ذَنْبٍ ارْتَکَبْتُهُ، وَبَلِّغْنی وَارْزُقْنی خَیْرَ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ فی هذَا الشَّهْرِ الْعَظیمِ، فی غَیْرِ مَشَقَّهٍ مِنّی، وَلا تُهْلِکْ رُوحی وَجَسَدی فی طَلَبِ ما لَمْ تُقَدِّرْ لی، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۳)

۱- یُرافِقُنی، م. وفی البحار کما فی المتن.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۷۷ و ۲۷۸.

۳- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۷۷ و ۲۷۸.

۴. خواندن دعای منقول از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْتَأْنِفُ الْعَمَلَ، وَاَرْجُو الْعَفْوَ، وَهذِه اَوَّلُ لَیْلَهٍ مِنْ لَیالی الثُّلُثَیْنِ اَدْعُوکَ بِاَسْمائِکَ الْحُسْنی، وَاَسْتَجیرُ بِکَ مِنْ نارِکَ الَّتی لاتُطْفی، وَاَسْاَلُکَ اَنْ تُقَوِّیَنی عَلی قِیامِه وصِیامِه، وَاَنْ تَغْفِرَ لی وَتَرْحَمَنی، اِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمیعادَ. اَللّهُمَّ بِرَحْمَتِکَ الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ [وَبِها] تَتِمُّ الصَّالِحاتُ، وَعَلَیْها اِتَّکَلْتُ، وَاَنْتَ الصَّمَدُ الَّذی لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی (وَاعْفُ عَنّی) وَارْحَمْنی، وَتَجاوَزْ عَنّی، اِنَّکَ اَنْتَ التَّوّابُ الرَّحیمُ.(۱)

۵. غسل کردن، زیرا از شبهای فرد می باشد.

۱۲) اعمال مخصوص شب دوازدهم

۱. خواندن هشت رکعت نماز، که بعد از هر دو رکعت سلام می دهد و در هر رکعت بعد از حمد سی مرتبه سوره «إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ» را می خواند.

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس در شب دوازدهم ماه رمضان این نماز را بخواند به او پاداش شاکران را عطا فرماید و در روز قیامت از رستگاران باشد.(۲)

۲. خواندن دعای:

اَلْحَمْدُللّه الَّذی یَجُودُ فَلایَبْخَلُ وَیَحْلُمُ فَلایَعْجَلُ الَّذِی مَنَّ عَلَیَّ مِنْ تَوْحِیدِهِ بِأَعْظَمِ الْمِنَّهِ، وَنَدَبَنِی مِنْ صالِحِ الْعَمَلِ إلی خَیْرِ الْمَهِنَهِ، وَأَمَرَنِی بِالدُّعاءِ فَدَعَوْتُهُ فَوَجَدْتُهُ غِیاثاً عِنْدَ شَدائِدِی، وَأَدْرَکْتُهُ لَمْ یُبَعِّدْنِی بِالْاءِجابَهِ حِینَ بَعُدَ مَداهُ، وَلا حَرَمَنِی الْاءِنْتِیاشَ لَمّا عَمِلْتُ ما لا یَرْضاهُ، أَقالَنِی عَثْرَتِی، وَقَضی لِی حاجَتِی، وَتَدارَکَ قِیامِی، وَعَجَّلَ مَعُونَتِی، فَزادَنِی خُبْرَهً بِقُدْرَتِهِ، وَعِلْماً بِنُفُوذِ

۱- صحیفه نبویه، ص ۴۳۵ د ۵۱۷.

۲- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص ۸۹ .

مَشِيَّتِهِ. اللّهُمَّ إِنَّ كُلَّ ما جُدْتَ عَلَيَّ بِهِ بَعْدَ التَّوْحِيدِ دُونَهُ، وَإِنْ كَثُرَ، وَغَيْرُ مُوازٍ لَهُ وَ إِنْ كَبُرَ، لاِءَنَّ جَمِيعَهُ نِعَمُ دارِ الْفَناءِ الْمُرْتَجِعَهُ، وَهُوَ النِّعْمَهُ لِدارِ الْبَقاءِ الَّتِی لَیْسَتْ بِمُنْقَطِعِهٍ، فَیا مَنْ جادَ بِذلِکَ عَلَیَّ مُخْتَصّاً لِی بِرَحْمَتِهِ، وَفِّقْنِی لِلْعَمَلِ بِما یَقْضِی حَقَّ یَدِکَ فِی هِبَتِهِ. اللّهُمَّ بَیِّضْ أَعْمالِی بِنُورِ الْهُدی وَلا تُسَوِّدْها بِتَخْلِیَتِی وَرُکُوبِ الْهَوی، فَأَطْغی فِیمَنْ طَغی، وَاُقارِفُ ما یُسْخِطُکَ بَعْدَ الرِّضا، وَأَنْتَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَسَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً.

۳. خواندن دعای:

اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْاَلُکَ بِمَعاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِکَ، وَمُنْتَهَی الرَّحْمَهِ مِنْ کِتابِکَ وَ باسْمِکَ الاْعْظَمِ، وَ کَلِماتِکَ التّامَّهِ الَّتی لا یُجاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَ لا فاجِرٌ، فَاِنَّکَ لا تَبِیدُ وَ لا تَنْفَدُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ تَقَبَّلَ مِنِّی وَ مِنْ جَمیعِ الْمُؤْمِنینَ وَ الْمُؤْمِناتِ صِیامَ شَهْرِ رَمَضانَ وَ قِیامَهُ، وَ تَفُکَّ رِقابَنا مِنَ النّارِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ قَلْبی بارّاً وَ عَمَلِی سارّاً وَ رِزْقِی دارّاً، وَ حَوْضَ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَ الِهِ السَّلامُ لِی قَراراً وَ مُسْتَقَرّاً، وَ تُعَجِّلَ فَرَجَ الِ مُحَمَّدٍ فِی عافِیَهٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۱)

۴. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

اَللّهُمَّ اَنْتَ الْعَزِیزُ الْحَکیمُ، وَاَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ، وَاَنْتَ الْعَلِیُّ الْعَظیمُ لَکَ الْحَمْدُ حَمْدا یَبْقی وَلا یَفْنی، وَلَکَ الشُّکْرُ شُکْرا یَبْقی وَلا یَفْنی، وَاَنْتَ الْحَیُّ الْحَکیمُ (الْحَلیمُ) الْعَلیمُ، اَسْاَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الاَْکْرَمِ وَبِجَلالِکَ الَّذی لا یُرامُ، وَبِعِزِّکَ الَّذی لا یُقْهَرُ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِهِ، وَاَنْ تَغْفِرَ لی وَتَرْحَمَنی، اِنَّکَ اَنْتَ الاَْجَلُّ الاَْعْظَمُ.(۲)

۱- سید بن طاووس، اقبال الأعمال، ص۲۸۲.

۲- صحیفه نبویه، ص۴۳۵ د۵۱۹.

از امام صادق علیه السلام روایت شده که انجیل در شب دوازدهم ماه رمضان نازل شده است و آن موجب افزونی جایگاه آن شب می باشد.

ولی شیخ مفید در کتاب «التواریخ الشرعیه» نزول انجیل را در روز دوازدهم آن نقل کرده است.

۱۳) اعمال مخصوص شب سیزدهم

شب سیزدهم اولین شب از لیالی بیض است.

شبهای سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم هر ماه را «لیالی بیض» گویند، زیرا در این سه شب در طول شب مهتاب نورافشانی می کند.(۱) این سه روز را نیز «ایّام بیض» گویند و آن به حذف مضاف است یعنی: «ایّام لیالی بیض».(۲)

امام جعفر صادق علیه السلام در این رابطه می فرماید: خداوند به این امّت سه ماه عطا فرموده که به هیچ امّت دیگری عطا نفرموده است:

۱) رجب ۲) شعبان ۳) رمضان.

سپس فرمود: خداوند به این امت سه شب عنایت کرده، که به هیچ امتی عنایت نکرده است: ۱) شب سیزدهم ۲) شب چهاردهم ۳) شب پانزدهم هر ماه.

سپس فرمود: خداوند به این امت سه سوره لطف کرده، که به هیچ امّتی لطف نکرده است: ۱) سوره یس ۲) سوره تبارك الملك ۳) سوره قل هو اللّه أحد.

آنگاه فرمود: هر کس میان این سه را جمع کند، برترین چیزی را که خدا به این امت عطا فرموده جمع کرده است.

پرسیدند: چگونه میان این سه را می توان جمع کرد؟ فرمود: در شب سیزدهم دو رکعت نماز، در هر رکعت بعد از حمد سوره یس، تبارك و قل هو اللّه أحد را بخواند. در شب چهاردهم چهار رکعت، در هر رکعت این سه سوره را بخواند. در شب پانزدهم شش رکعت در هر رکعت این سه سوره را بخواند. پس فضیلت این سه ماه را درك می کند و به جز شرك همه گناهانش آمرزیده می شود.(۳)

۱- طریحی، مجمع البحرین، ج۴، ص۱۹۸.

۲- طریحی، مجمع البحرین، ج۴، ص۱۹۸.

۳- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۳، ص ۲۳۰.

روی این بیان مهمترین عمل شب سیزدهم رمضان به این قرار است:

۱. دو رکعت نماز، در هر رکعت بعد از حمد سوره «یس»، «تبارک الذی بیده الملک» و «قل هو اللّه أحد».

۲. خواندن چهار رکعت، با دو سلام، در هر رکعت بعد از حمد بیست و پنج مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد».

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این نماز را در شب سیزدهم ماه رمضان بخواند چون برق شتابان از صراط عبور کند.(۱)

۳. خواندن دعای:

سُبْحانَکَ أَیُّهَا الْمَلِکُ الْقَدِیرُ الَّذِی بِیَدِهِ الْاُمُورُ، وَلا یُعْجِزُهُ ما یُرِیدُ، وَلا یَنْقُصُهُ الْعَطاءُ وَالْمَزِیدُ، اللّهُمَّ إِنْ کانَتْ صَحِیفَتِی مُسْوَدَّةً بِالذُّنُوبِ إِلَیْکَ، فَإِنِّی أُعَوِّلُ فِی مَحْوِها فِی هذِهِ اللَّیالِی الْبِیضِ عَلَیْکَ، وَأَرْجُو مِنَ الْغُفْرانِ وَالْعَفْوِ ما هُوَ بِیَدِکَ، فَإِنْ جُدْتَ بِهِ عَلَیَّ لَمْ یَنْقُصْکَ وَفُزْتُ، وَإِنْ حَرَمْتَنِیهِ لَمْ یَزِدْکَ وَعَطَبْتُ، اللّهُمَّ فَوَفِّنِی بِما سَبَقَ لِی مِنَ الْحُسْنی شَهادَةَ الإِخْلاصِ بِکَ، وَبِما جُدْتَ بِهِ عَلَیَّ مِنْ ذلِکَ، وَما کُنْتُ لاِعْرِفَهُ لَوْ لا تَفَضُّلُکَ، وَأعِذْنِی مِنْ سَخَطِکَ وَأَنِلْنِی بِهِ رِضاکَ وَعِصْمَتَکَ، وَوَفِّقْنِی لاِسْتِینافِ ما یَزْکُو لَدَیْکَ مِنَ الْعَمَلِ، وَجَنِّبْنِی الْهَفَواتِ وَالزَّلَلَ، فَإِنَّکَ تَمْحُو ما تَشاءُ وَتُثْبِتُ وَعِنْدَکَ أُمُّ الْکِتابِ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ کَثِیراً.(۲)

۴. خواندن دعای:

یا اللّهُ یا رَحْمانُ، یا رَبُّ، یا اللّهُ یا مُهَیْمِنُ، یا اللّهُ یا رَبُّ یا مُتَکَبِّرُ، یا اللّهُ یا رَبُّ یا مُتَعالُ، یا اللّهُ یا رَبُّ یا مُعِیدُ،(۳) یا اللّهُ یا رَبَّ یا ذَا الطَّوْلِ لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ،

۱- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص۸۹ .

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۸۱..

۳- مُفیدُ، خ .

يـا اللّهُ يـا رَبُّ يـا ذَا الْجَلالِ وَالْاِكْرام، يا اللّهُ يا رَبُّ، يا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِيلَ، وَسَتَرَ الْقَبِيحَ، يا مَنْ لَمْ يُؤاخِذْ بِالْجَرِيرَهِ، وَلَمْ يَهْتِكِ السِّتْرَ، يـا كَرِيمَ الْعَفْوِ، يـا حَسَنَ التَّجاوُزِ، يـا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ، يـا باسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَهِ. يا خَلِيلَ إِبْراهِيمَ، وَنَجِيَّ مُوسى، وَمُصْطَفى مُحَمَّدٍ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَعْتِقْنِى مِنَ النّارِ فِى هذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ، وَلا تَجْعَلْهُ آخِرَ شَهْرِ رَمَضانَ صُمْتُهُ لَکَ، يـا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(۱)

و حاجتت را بخواه و مطمئن باش که برآورده می شود.

۵. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

يا جَبّارَ السَّماواتِ وَجَبّارَ الْاَرَضينَ، وَ يا مَنْ لَهُ مَلَکُوتُ السَّماواتِ وَ مَلَکُوتُ الْاَرَضينَ، غَفّارَ الذُّنُوبِ، الْغَفُورُ الرَّحيمُ السَّميعُ الْعَليمُ الْعَزيزُ الْحَکيمُ، الصَّمَدُ الْفَرْدُ (الَّذى) لا شَبيهَ لَکَ (وَلا وَلِيَّ لَکَ) اَنْتَ الْعَلِيُّ الْاَعْلى وَالْقَديرُ الْقادِرُ. اَنْتَ التَّوّابُ الرَّحيمُ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاَنْ تَغْفِرَ لى وَتَرْحَمَنى، اِنَّکَ اَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمينَ.(۲)

۶. غسل که از شبهای فرد می باشد.

۱۴) اعمال مخصوص شب چهاردهم

امشب دومین شب از شبهای بیض است و مهمترین عمل آن عبارت است از:

۱. چهار رکعت نماز، با دو سلام، در هر رکعت بعد از حمد سوره «یس» و سوره «تبارک الـذی بیده الملک» و سوره «قل هو اللّه أحد» هر کدام یکبار، چنانکه در اعمال شب سیزدهم گفته شد.

۲. خواندن شش رکعت نماز، بعد از دو رکعت سلام دهد و در هر رکعت بعد از حمد سی مرتبه سوره «اذا زلزلت الارض» را بخواند.

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: هر کس این نماز را در شب چهاردهم ماه رمضان

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۸۶.

۲- همان. صحیفه نبویه، ص ۴۳۶، دعای ۵۲۱.

بخواند خداوند سکرات مرگ و سؤال نکیر و منکر را بر وی آسان گرداند.(۱) ۳. خواندن دعای:

سُبْحانَ مَنْ یَجُودُ عَلَیَّ بِرَحْمَتِهِ فَیُوَسِّعُها بِمَشِیَّتِهِ، ثُمَّ یُقَصِّرُها إلی نِعَمِهِ وَأَیادِیهِ، وَلِیُبَیِّنَ فِیها لِلنّاظِرِینَ أَثَرَ صَنِیعِهِ، وَلِلْمُتَأَمِّلِینَ دَقائِقَ حِکْمَتِهِ. أَشْهَدُ أَنْ لا إلهَ إلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَرِیکَ لَهُ، مُتَفَرِّداً بِخَلْقِهِ بِغَیْرِ مُعِینٍ، وَ جاعِلاً جَمِیعَ أَفْعالِهِ واحِداً بِلا ظَهِیرٍ، عَرَفَتْهُ الْقُلُوبُ بِضَمائِرِها وَالْاَفْکارُ بِخَواطِرِها، وَالنُّفُوسُ بِسَرائِرِها، وَطَلِبَتْهُ التَّحْصِیلاتُ فَفاتَها، وَ اعْتَرَضَتْهُ الْمَعْقُولاتُ فَأَطاعَها، فَهُوَ الْقَرِیبُ السَّمِیعُ، وَالْحاضِرُ الْمُرْتَفِعُ.

اللّهُمَّ هذِهِ أَضْوَءُ وَأَنْوَرُ لَیْلَهٍ مِنْ شَهْرِکَ، وَأَزْیَنُها وَأَحْصاها بِضَوْءِ بَدْرِکَ، بَسَطَتْ فِیها لَوامِعُهُ، وَارْتَعَجَتْ فِی أَرْضِکَ شُعاعُهُ، وَهِیَ لَیْلَهُ سَبْعِینَ مَضَیا مِنَ الصِّیامِ وَأَوَّلُ سَبْعِینَ بَقِیا مِنْ عَدَدِ الْاَیّامِ، اللّهُمَّ فَوَسِّعْ لِی فِیها نُورَ عَفْوِکَ، وَابْسُطْهُ وَامْحَصْ عَنِّی ظُلَمَ سَخَطِکَ وَاقْبِضْهُ. اللّهُمَّ إنَّ جُودَکَ وَنِعْمَتَکَ یُصْلِحانِ رَجائِی، وَإِنَّ صِیانَتَکَ وَمُخاصَّتَکَ یَکْشِفانِ بالِی، وَما أَنْتَ بِضُرِّی مُنْتَفِعٌ، فَأَتَّهِمَکَ بِالتَّوَفُّرِ عَلی مَنْفَعَتِکَ، وَلا بِما یَنْفَعُنِی مَضْرُورٌ فَأَسْتَحِییکَ مِنْ الْتِماسِ مَضَرَّتِکَ، فَکَیْفَ یَبْخَلُ مَنْ لا حاجَهَ بِهِ إلی عَفْوِ مَعْبُودٍ عَلی عَبْدِهِ، مُضْطَرٍّ إلی عَفْوِهِ، أَمْ کَیْفَ یَسْمَحُ وَقَدْ جادَلَهُ بِهِدایَتِهِ أَنْ یُخَلِّیَهُ وَیَقْحَمُ سُبُلَ ضَلالَتِهِ، کَلاّ، إنَّکَ الْاَکْرَمُ یا مَوْلایَ مِنْ ذاکَ وَأَرْأَفُ وَأَحْنی وَأَعْطَفُ. اللّهُمَّ اطْوِ هذِهِ اللَّیْلَهَ بِعَمَلٍ لِی صالِحٍ تَرْضی مَطاوِیَهُ، وَیُبَهِّجُنِی فِی آخِرَتِی بِمَناشِرِهِ، وَأَمْضاها بِالْعَفْوِ عَنِّی فِی أَوَّلِ الشَّهْرِ وَآخِرِهِ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، یا رَحْمانُ یا رَحِیمُ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ کَثِیراً.(۲)

۱- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص ۸۹.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۸۹.

۴. خواندن دعای:

یـا اللّهُ یا رَحْمنُ یا رَحِیمُ، یا عَلِیمُ یا حَیُّ یا قَیُّومُ، اللّهُمَّ إِنِّی لا أَسْأَلُکَ بِعَمَلِی شَـیْئاً، إِنِّی مِنْ عَمَلِی خائِفٌ، إِنَّما أَسْأَلُکَ بِرَحْمَتِکَ مـا أَسْأَلُـکَ، فَصَـلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَهَبْ لِی مِنْ طاعَتِـکَ مـا یُرْضِـیکَ عَنِّی، وَتَقَبَّلْ صَوْمِی وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ، وَارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ. اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ وَأَسْأَلُکَ بِأَسْـمائِکَ الْحُسْـنی، وَبِاسْـمِکَ الْعَظِیمِ، وَوَجْهِکَ الْکَرِیمِ، وَرُوحِکَ الْقُدُّوسِ، وَکَلامِکَ الطَّیِّبِ، وَمُلْکِکَ الـدّائِمِ الْعَظِیمِ، وَسُـلْطانِکَ الْمُنِیرُ، وَقُرْآنِـکَ الْحَکِیمِ، وَعَطائِـکَ الْجَلِیـلِ الْجَزِیلِ، وَبِاسْـمِکَ الَّذِی إِذا دُعِیتَ بِهِ أَجَبْتَ، وَإِذا سُئِلْتَ بِهِ أَعْطَیْتَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُعْتِقَنِی مِنَ النّارِ فِی هذَا الشَّهْرِ الْمُبارَکِ، فَإِنِّی فَقِیرٌ مِسْکِینٌ إِلی رَحْمَتِکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

۵. خواندن دعای:

یا أَوَّلَ الْاءوّلینَ، وَ یا وَلِیَّ الْاءَوْلِیاءِ، وَجَبّارَ الْجَبابِرَه، أَنْتَ خَلَقْتَنِی وَلَمْ أَکُ شَیْئاً، وَأَنْتَ أَمَرْتَنِی بِالطّاعَهِ فَأَطَعْتُ سَیِّدِی جُهْدِی، فَإِنْ کُنْتُ تَوانَیْتُ أَوْ أَخْطَأْتُ أَوْ نَسِیتُ فَتَفَضَّلْ عَلَیَّ سَیِّدِی، وَلا تَقْطَعْ رَجائِی، فَامْنُنْ عَلَیَّ بِالْجَنَّهِ، وَاجْمَعْ بَیْنِی وَبَیْنَ نَبِیِّ الرَّحْمَهِ، مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَاغْفِرْ لِی إِنَّکَ أَنْتَ التَّوّابُ الرَّحِیمُ.(۲)

۱۵) اعمال مخصوص شب نیمه رمضان

امشب شب میلاد امام حسن مجتبی علیه السلام ، شب زیارتی حضرت سیدالشّهداء علیه السلام و سومین شب از لیالی بیض می باشد و اعمال فراوانی دارد که از آن جمله است:

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۹۰.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۹۱.

۱. شش رکعت نماز، با سه سلام، در هر رکعت بعد از حمد سوره های: «یس»، «تبارک الّذی بیده الملک» و «قل هو اللّه أحد» هر کدام یکبار، چنانکه در اعمال شب سیزدهم مشروحا گفته شد.

۲. غسل که مستحب مؤکّد است و بر استحباب آن در شب نیمه رمضان ابن زهره(۱) و ابن حمزه(۲) ادعای اجماع کرده اند.

۳. صد رکعت نماز، هر دو رکعت به یک سلام، در هر رکعت بعد از حمد ده مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد»، که جمعا هزار بار می شود.

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود:

هر کس در شب نیمه ماه رمضان این نماز را بخواند خداوند منّان ده فرشته را می فرستد تا او را از شرّ دشمنانش از انس و جن نگه دارند و به هنگام مرگش سی فرشته را می فرستد تا او را از آتش دوزخ ایمن سازند.(۳)

۴. خواندن چهار رکعت نماز با دو سلام، که در رکعت اول و دوم بعد از حمد یکصد مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» و در رکعت سوم و چهارم پنجاه مرتبه «قل هو اللّه أحد». مولای متقیان فرمود: هر کس این نماز را در شب نیمه رمضان بخواند، خداوند گناهانش را می آمرزد، اگرچه به تعداد کف دریاها، شن صحراها، ستارگان آسمان ها و برگ درختان باشد، در کمتر از چشم بر هم زدن، با دیگر عنایات و الطافی که در نزد پروردگار است.(۴)

۵. خواندن دعای:

سُبْحانَ مُقَلِّبِ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ، وَخالِقِ الْاَزْمِنَهِ وَالْاَعْصارِ، الْمُجْرِی عَلی مَشِیَّتِهِ الْاَقْدارُ، الَّذِی لا بَقاءَ لِشَیْءٍ سِواهُ، وَکُلُّ شَیْءٍ یَعْتَورُهُ الْفَناءُ غَیْرُهُ، فَهُوَ الْحَیُّ الْباقِی الدّائِمُ، تَبارَکَ اللّهُ رَبُّ الْعالَمِینَ.

۱- ابن زهره، غنیه النّزوع، ص۶۲.

۲- ابن حمزه، الوسیله الی نیل الوسیله، ص۵۴.

۳- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج۳، ص۶۲.

۴- شهید اول، الأربعون حدیثا، ص۲۹.

اللّهُمَّ قَدِ انْتَصَفَ شَهْرُ الصِّيامِ بِما مَضى مِنْ أَيّامِهِ، وَانْجَذَبَ إِلى تَمامِهِ وَاخْتِتامِهِ، وَما لِی عُدَّةٌ أَعْتَدُّ بِها، وَلا أَعْمالٌ مِنَ الصّالِحاتِ أُعَوِّلُ عَلَیْها، سِوی إِیْمانِی بِکَ وَرَجائِی لَکَ، فَأَمّا رَجائِی فَیُکَدِّرُهُ عَلَیَّ صَفْوَهُ الْخَوْفِ مِنْکَ، وَأَمّا إِیمانِی فَلا یَضِیعُ عِنْدَکَ وَهُوَ بِتَوْفِیقِکَ.

اللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ حِینَ لَمْ تُفَکِّکْ یَدِی عِنْدَ التَّماسُکِ بِالْعُرْوَهِ الْوُثْقی، وَلَمْ تُشْقِنِی بِمُفارَقَتِها فِیمَنِ اعْتَوَرَهُ الشِّقاءُ.

اللّهُمَّ فَأَنْصِفْنِی مِنْ شَهَواتِی، فَإِلَیْکَ مِنْهَا الشَّکْوی وَمِنْکَ عَلَیْها أُوءَمِّلُ الْعَدْوی، فَإِنَّکَ تَشاءُ وَتَقْدِرُ، وَأَشاءُ وَلا أَقْدِرُ، وَلَسْتَ إِلهِی وَسَیِّدِی مَحْجُوجاً، وَلکِنْ مَسْؤولاً تُرْجی، وَمَخُوفاً یُتَّقی، تُحْصِی وَنَنْسی، وَبِیَدِکَ حُلْوُ وَمُرُّ الْقَضاءِ. اللّهُمَّ فَأَذِقْنِی حَلاوَهَ عَفْوِکَ، وَلا تُجَرِّعْنِی غُصَصَ سَخَطِکَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

۶. خواندن دعای:

یا مَنْ اَظْهَرَ الْجمیلَ، وَسَتَرَ الْقَبیحَ، یا مَنْ لَمْ یَهْتِکِ السِّتْرَ، وَلَمْ یُؤاخِذْ بِالْجَریرَهِ، یا عَظیمَ الْعَفْوِ، یا حَسَنَ التَّجاوُزِ، یا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ یا باسِطَ الْیَدَیْنِ بِالرَّحْمَهِ، یا صاحِبَ کُلِّ نَجْوی، وَمُنْتَهی کُلِّ شَکْوی، یا مُقیلَ الْعَثَراتِ، یا کَریمَ الصَّفْحِ، یا عَظیمَ الْمَنِّ، یا مُبْتَدِءً بِالنِّعَمِ قَبْلَ اسْتِحْقاقِها، یا رَبّاهُ یا سَیِّداهُ، یا اَمَلاهُ، یا غایَهَ رَغْبَتاهُ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ اَنْ لا تُشَوِّهَ خَلْقی بِالنّارِ.(۲)

پس حوائج خود را بخواه که برآورده می شود انشاء اللّه و بگو:

اَللّهُمَّ یا مُفَرِّجَ کُلِّ هَمٍّ، وَ یا مُنَفِّسَ کُلِّ کَرْبٍ وَ یا صاحِبَ کُلِّ وَحِیْدٍ، وَ یا

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۹۴ و ۲۹۵.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۹۴ و ۲۹۵.

کاشِفَ ضُرِّ اَیُّوبَ وَ یا سامِعَ صَوْتِ یُونُسَ الْمَکْرُوبِ، وَ فالِقَ الْبَحْرِ لِمُوسی وَ بَنی اِسْرائِیلَ وَ مُنْجِیَ مُوسی وَ مَنْ مَعَهُ اَجْمَعینَ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تُیَسِّرَ لِی فِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظیمِ الَّذِی تُعْتِقُ فِیهِ الرِّقابَ وَ تَغْفِرُ فِیهِ الذُّنُوبَ ما اَخافُ عُسْرَهُ، وَ تُسَهِّلَ لِی ما اَخافُ حُزُونَتَهُ، یا غِیاثِی عِنْدَ کُرْبَتِی وَ یا صاحِبِی عِنْدَ شِدَّتِی یا عِصْمَةَ الْخائِفِ الْمُسْتَجیرِ، یا رازِقَ الْبائِسِ الْفَقیرِ، یا مُغِیثَ الْمَقْهُورِ الضَّریرِ، یا مُطْلِقَ الْکَبَلِ عَنِ الاْءَسِیرِ، یا مُخَلِّصَ الْمَسْجُونِ الْمَکْرُوبِ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ تَجْعَلَ لِی مِنْ جَمیعِ اُمُورِی فَرَجاً وَ مَخْرَجاً، وَ یُسْراً عاجِلاً یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

۷. خواندن دعای:

الحَنّانُ اَنْتَ سَیِّدیَ، الْمَنّانُ اَنْتَ مَوْلایَ، الْکَریمُ اَنْتَ سَیِّدیَ، الْعَفُوُّ اَنْتَ مَوْلایَ، الْحَلیمُ اَنْتَ سَیِّدیَ، الْوَهّابُ اَنْتَ مَوْلایَ، الْعَزیزُ اَنْتَ سَیِّدیَ، الْقَریبُ اَنْتَ مَوْلایَ، الْواحِدُ اَنْتَ سَیِّدیَ، الْقاهِرُ اَنْتَ مَوْلایَ، الصَّمَدُ اَنْتَ سَیِّدی، الْعَزیزُ اَنْتَ مَوْلایَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاغْفِرْ لی، وَارْحَمْنی، وَتَجاوَزْ عَنّی اِنَّکَ اَنْتَ الْاَجَلُّ الْاَعْظَمُ.(۱)

۸. زیارت حضرت سید الشهداء علیه السلام که پاداش فراوان دارد و گوشه ای از پاداش آن را در ضمن اعمال شب اول رمضان نقل کردیم.(۲)

۹. خواندن ده رکعت نماز در شب نیمه ماه رمضان در حرم حضرت سیّدالشهداء علیه السلام .

امام صادق علیه السلام فرمود: هر کس در شب نیمه ماه رمضان در نزد قبر حضرت سیدالشهداء علیه السلام علاوه بر نماز شب، بعد از نماز عشاء ده رکعت نماز بخواند و در

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۹۶.

۲- مجلسی، بحارالانوار، ج۱۰۱، ص۹۹.

هر رکعت بعد از حمد ده مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» را بخواند، و از آتش به خدا پناه ببرد، خداوند او را از آتش جهنم آزاد نماید و از دنیا نمی رود جز اینکه فرشتگان را در خواب ببیند که او را به بهشت بشارت داده، و از آتش جهنم امان بدهند.(۱)

۱۰. شایسته است در شب نیمه رمضان زیارت کریم اهلبیت حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام از نزدیک و یا دور.

۱۶) اعمال مخصوص شب شانزدهم

۱. خواندن دوازده رکعت نماز، هر دو رکعت به یک سلام، در هر رکعت بعد از حمد سوره «الهیکم التکاثر» دوازده مرتبه، که روز قیامت سیراب از قبر بیرون آید، به یکتایی خدا ندا سر می دهد، پس بدون حساب وارد بهشت شود.(۲)

۲. خواندن دعای:

اللّهُمَّ سُبْحانَکَ لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ، تُعْبَدُ بِتَوْفِیقِکَ، وَتُجْحَدُ بِخِذْلانِکَ، أَرَیْتَ عِبَرَکَ وَظَهَرَتْ غِیَرُکَ، وَبَقِیَتْ آثارُ الْماضِینَ عِظَةً لِلْباقِینَ، وَالشَّهَواتُ غالِبَهٌ، وَاللَّذّاتُ مُجاذِبَهٌ، نَعْتَرِضُ أَمْرَکَ وَنَهْیَکَ بِسُوءِ الْاِخْتِیارِ، وَالْعَمی عَنِ الْاِسْتِبْصارِ، وَنَمِیلُ عَنِ الرَّشادِ، وَنُنافِرُ طُرُقَ السَّدادِ.

فَلَوْ عَجَّلْتَ لَانْتَقَمْتَ، وَما ظَلَمْتَ، لکِنَّکَ تُمْهِلُ عَوْداً عَلی یَدِکَ بِالْاِحْسانِ، وَتُنْظِرُ تَغَمُّداً لِلرَّأْفَهِ وَالْاِمْتِنانِ.

فَکَمْ مِمَّنْ أَنْعَمْتَ عَلَیْهِ وَمَکَّنْتَهُ أَنْ یَتُوبَ کُفْرَ الْحُوبِ، وَأَرْشَدْتَهُ الطَّرِیقَ بَعْدَ أَنْ تَوَغَّلَ فِی الْمَضِیقِ، فَکانَ ضالاًّ لَوْلا هِدایَتُکَ، وَطائِحاً حَتّی تَخَلَّصَتْهُ دَلائِلُکَ، وَکَمْ مِمَّنْ وَسَّعْتَ لَهُ فَطَغی، وَراخَیْتَ لَهُ فَاسْتَشْری، فَأَخَذْتَهُ أَخْذَهَ

۱- سیدابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۹۴.

۲- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص ۹۰.

الْاِنْتِقام، وَجِذَذْتَهُ جُذاذَ الصِّرام. اللّهُمَّ فَاجْعَلْنِى فِى هـذِهِ اللَّيْلِهِ مِمَّنْ رَضِيتَ عَمَلَهُ، وَغَفَرْتَ زَلَلَهُ، وَرَحِمْتَ غَفْلَتَهُ، وَأَخَذْتَ إلى طاعَتِکَ ناصِيَتَهُ، وَجَعَلْتَ إلى جَنَّتِکَ أَوْبَتَهُ، وَإِلى جِوارِکَ رَجْعَتَهُ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(۱)

۳. خواندن دعای:

اللّهُمَّ أَنْتَ إلهِى، وَلِىَ إلَيْکَ حاجَهٌ وَبِى إلَيْکَ فاقَهٌ، وَلاـ أَجِدُ إِلَيْکَ شافِعاً وَلا مُتَقَرِّباً أَوْجَهَ فِى نَفْسِى، وَلا أَعْظَمَ رَجاءً عِنْدِى مِنْکَ، وَقَدْ نَصَبْتُ يَدِى إِلَيْکَ فِى تَعْظِيمِ ذِكْرِکَ وَتَفْخِيمِ أَسْمائِکَ.

وَإِنِّى أُقَدِّمُ إِلَيْکَ بَيْنَ يَدَىْ حَوائِجِى بَعْدَ ذِكْرِى نَعْماکَ عَلَىَّ بِإِقْرارِى لَکَ، وَمَدْحِى إِيّاکَ، وَثَنائِى عَلَيْکَ، وَتَقْدِيسِى مَجْدَکَ، وَتَسْبِيحِى قُدْسَکَ.

الْحَمْدُ لَکَ بِما أَوْجَبْتَ عَلَىَّ مِنْ شُكْرِکَ، وَعَرَّفْتَنِى مِنْ نَعْمائِکَ، وَأَلْبَسْتَنِى مِنْ عافِيَتِکَ، وَأَفْضَلْتَ عَلَىَّ مِنْ جَزِيلِ عَطِيَّتِکَ.

فَإِنَّکَ قُلْتَ سَيِّدِى: «لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذابِى لَشَدِيدٌ»(۲)، وَقَوْلُکَ صِدْقٌ وَوَعْدُکَ حَقٌّ، وَقُلْتَ سَيِّدِى: «وَ إِنْ تَعُدُّوا نِعْمَهَ اللّهِ لا تُحْصُوها»(۳)، وَقُلْتَ: «ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعاً وَخُفْيَهً»(۴)، وَ قُلْتَ: «ادْعُوهُ خَوْفاً وَطَمَعاً إِنَّ رَحْمَتَ اللّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ»(۵).

اللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ قَلِيلاً مِنْ كَثِيرٍ مَعَ حاجَهٍ بِى إِلَيْهِ عَظِيمَهٌ، وَغِناکَ عَنْهُ قَدِيمٌ، وَهُوَ عِنْدِى كَثِيرٌ، وَهُوَ عَلَيْکَ سَهْلٌ يَسِيرٌ.

۱- سيد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۹۹.

۲- سوره ابراهيم، آيه ۷.

۳- سوره ابراهيم، آيه ۳۴. سوره نحل، آيه ۱۸.

۴- سوره اعراف، آيه ۵۵.

۵- سوره اعراف، آيه ۵۶.

اللّهُمَّ إِنَّ عَفْوَکَ عَنْ ذَنْبِی، وَتَجاوُزَکَ عَنْ خَطِیئَتِی، وَصَفْحَکَ عَنْ ظُلْمِی، وَسِتْرَکَ عَلی قَبِیحِ عَمَلِی، وَحِلْمَکَ عَنْ کَثِیرِ جُرْمِی، عِنْدَ ما کانَ مِنْ خَطَأی وَعَمْدِی، أَطْمَعَنِی فِی أَنْ أَسْأَلَکَ ما لا أَسْتَوْجِبُهُ مِنْکَ.

فَصِرْتُ أَدْعُوکَ آمِناً وَأَسْأَلُکَ مُسْتَأْنِساً، لا خائِفاً وَلا وَجِلاً، مُدِلاًّ عَلَیْکَ فِیما قَصَدْتُ فِیهِ إِلَیْکَ، فَإِنْ أَبْطَأَ عَنِّی عَتَبْتُ بِجَهْلِی عَلَیْکَ، وَلَعَلَّ الَّذِی أَبْطَأَ عَنِّی هُوَ خَیْرٌ لِی، لِعِلْمِکَ بِعاقِبَةِ الْاُمُورِ.

فَلَمْ أَرَ مَوْلیً کَرِیماً أَصْبَرَ عَلی عَبْدٍ لَئِیمٍ مِنْکَ عَلَیَّ، یا رَبِّ إِنَّکَ تَدْعُونِی فَأُوَلِّی عَنْکَ، وَتَتَحَبَّبُ إِلَیَّ فَأَتَبَغَّضُ إِلَیْکَ، وَتَتَوَدَّدُ إِلَیَّ فَلا أَقْبَلُ مِنْکَ، کَأَنَّ لِیَ التَّطَوُّلَ عَلَیْکَ. ثُمَّ لا یَمْنَعُکَ ذلِکَ مِنَ الرَّحْمَهِ بِی وَالْإِحْسانِ إِلَیَّ، وَالتَّفَضُّلِ عَلَیَّ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَارْحَمْ عَبْدَکَ الْجاهِلَ، وَعُدْ عَلَیْهِ بِفَضْلِ إِحْسانِکَ وَجُودِکَ، إِنَّکَ جَوادٌ کَرِیمٌ.(۱)

۴. خواندن دعای منقول از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

یا اَللّه یا رَحْمانُ یا رَحِیمُ یا غَفُورُ یا رَؤُوفُ یا جَبّارُ (یا حَنّانُ) یا عَلِیُّ هرکدام هفت مرتبه. صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاغْفِرْ لی اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ.(۲)

۱۷) اعمال مخصوص شب هفدهم

شب بسیار شریفی است و حوادث مهم فراوانی در آن رخ داده، از جمله:

۱) بعثت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در سال دوازدهم بعثت.

۲) جنگ بدر به فرماندهی رسول اکرم در سال دوم هجری.

۳) شرفیابی حسن بن مثله جمکرانی به محضر حضرت بقیه اللّه و مأموریّت یافتنش به تأسیس مسجد مقدس جمکران، در سال ۳۹۳ هجری.

۱- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص ۳۰۰ و ۳۰۱.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص ۳۰۰ و ۳۰۱.

برای شب هفدهم ماه رمضان اعمال فراوانی است، از جمله:

۱. خوانـدن دو رکعت نماز، در رکعت اوّل بعـد از حمـد هر سوره ای که خواهـد بخوانـد، و در رکعت دوم بعد از حمد سوره «توحید» یکصد بار و «لا اله الاّ اللّه» یکصد بار. خداوند پاداش هزار حج، هزار عمره و هزار غزوه به او عنایت کند.(۱)

۲. غسل براساس روایات مستفیضه(۲) از جمله نامه امام رضا علیه السلام به مأمون.(۳)

۳. خواندن دعای:

سُبْحانَ الْعَزیزِ بِقُدْرَتِهِ، الْمالِکِ بِغَلَبَتِهِ، الَّذِی لا یَخْرُجُ شَیْءٌ عَنْ قَبْضَتِهِ، وَلا أَمْرَ إِلَّا بِیَدِهِ، الَّذِی یَجُودُ مُبْتَدِئاً وَمَسْئُولاً وَیُنْعِمُ مُعِیداً، هُوَ الْحَمِیدُ الْمَجِیدُ، نَحْمَدُهُ بِتَوْفِیقِهِ، فَنِعَمُهُ بِذلِکَ جُدَدٌ لا تُحْصی، وَنُمَجِّدُهُ بِالائِهِ وَبِدِلالاتِهِ فَأَیادِیهِ لا تُکافَأ، وَالْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِی یَمْلِکُ الْمالِکِینَ، وَیُعِزُّ الْاَعِزّاءَ، وَیُذِلُّ الْاَذَلِّینَ.

اللّهُمَّ إِنَّ هذِهِ اللَّیْلَهَ لَیْلَهُ سَبْعَ عَشَرَهَ، عَشْرٌ وَهِیَ أَوَّلُ عُقُودِ الْاَعْدادِ، وَسَبْعٌ وَ هِیَ شَرِیفَهُ الْآحادِ، لاحِقَهٌ بِنَعْتِ سابِقِهِ، وَیْلٌ لِمَنْ أَمْضاهُنَّ بِغَیْرِ حَقٍّ لَکَ یا مَوْلاهُ قَضاکَ، وَلا بِقُرْبٍ إِلَیْکَ أَرْضاکَ، وَأَنَا أَحَدُ أَهْلِ الْوَیْلِ، صَدَّتْنِی عَنْکَ بِطْنَهُ الْمَآکِلِ وَالْمَشارِبِ، وَغَرَّنِی بِکَ أَمْرُ الْمَسارِبِ وَسَعَهُ الْمَذاهِبِ، وَاجْتَذَبَتْنِی إِلی لَذّاتِها سِنَتِی، وَرَکِبْتُ الْوَطِیئَهَ اللَّذِیذَهَ مِنْ غَفْلَتِی. فَاطْرُدْ عَنِّی الإِغْتِرارَ، وَأَنْقِذْنِی وَ انِفْ بِی عَلَی الْاسْتِبْصارِ، وَاحْفَظْنِی مِنْ یَدِ الْغَفْلَهِ وَسَلِّمْنِی إِلَی الْیَقْظَهِ، بِسَعادَهٍ مِنْکَ تُمْضِیها وَتَقْضِیها لِی، وَتُبَیِّضُ وَجْهِی لَدَیْکَ، وَتُزْلِفُنِی عِنْدَکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ.(۴)

۱- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص ۹۰.

۲- همدانی، مصباح الفقیه، ج۶، ص۲۶.

۳- شیخ صدوق، عیون الاخبار، ج۲، ص۱۲۱.

۴- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۰۳.

۴. خواندن دعای:

یـا صـاحِبَ مُحَمَّدٍ صَـلَّی اللّه ُعَلَیْهِ وَالِهِ یَوْمَ حُنَیْنٍ، وَیـا مُبیرَ الْجَبّـارینَ، وَیـا عـاصِمَ النَّبِیّینَ، اَسْاَلُکَ بِ «یس وَالْقُرْانِ الْحَکیم» وَبِ «طه» وَسائِرِ الْقُرْانِ الْعَظیمِ، اَنْ تُصَـلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَهَبَ لِیَ اللَّیْلَهَ تَأْییـدا تَشُدُّ بِهِ عَضُدی، وَتَسُدُّ بِهِ خَلَّتی، یا کَریمُ، اَ نَا الْمُقِرُّ بِالذُّنُوبِ، فَافْعَلْ بی ما تَشاءُ، لَنْ یُصـیبَنی اِلاّ ما کَتَبْتَ لی، عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ، وَاَ نْتَ حَسْبی، وَاَ نْتَ رَبُّ الْعَرْشِ الْکَریمِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُـکَ خَیْرَ الْمَعیشَهِ اَبَـدا مـا اَبْقَیْتَنی بُلْغَهً اِلَی انْقِضـاءِ اَجَلی اَتَقَوّی بِهـا عَلی جَمیعِ حَوائِجی، وَاَتَوَصَّلُ بِهـا اِلَیْـکَ، مِنْ غَیْرِ اَنْ تُفْتِنَنی بِاِکْثارٍ فَاَطْغی، اَوْ بِتَقْتیرٍ عَلَیَّ فَاَشْـقی، وَلا تَشْـغَلْنی مِنْ شُـکْرِ نِعْمَتِکَ، وَاَعْطِنی غِنیً عَنْ شِـرارِ خَلْقِکَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ شَـرِّ الـدُّنْیا وَشَـرِّ مـا فیهـا، اَللّهُمَّ لا ـ تَجْعَـلِ الـدُّنْیا لی سِـجْنا، وَلا ـ تَجْعَلْ فِراقَها لی حُزْنا، اَخْرِجْنی عَنْ فِتْنَتِها اِذا کانَتِ الْوَفاهُ خَیْرا لی مِنْ حَیـاتی، مَقْبُولاً ـ عَمَلی اِلی دارِ الْحَیَوانِ وَمَساکِنِ الْاَخْیارِ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ اَزْلِها وَزِلْزالِها وَسَـطَواتِ سُـلْطانِها وَبَغْیِ بُغاتِها، اَللّهُمَّ مَنْ اَرادَنی فَاَرِدْهُ، وَمَنْ کادَنی فَکِـدْهُ، وَاکْفِنی هَمَّ مَنْ اَدْخَلَ عَلَیَّ هَمَّهُ، وَصَـدِّقْ قَوْلی بِفِعْلی، وَاَصْـلِحْ لی حالی، وَبارِکْ لی فی اَهْلی وَمالی وَوَلَدی وَاِخْوانی، اَللّهُمَّ اغْفِرْلی مامَضی مِنْ ذُنُوبی وَاعْصِمْنی فیما بَقِیَ مِنْ عُمْری حَتّی اَلْقاکَ وَاَ نْتَ عَنّی راضٍ.

و سـجده می کنی بعـد از آن و در آن می خوانی : سَـجَدَ وَجْهِیَ الْفانِی، الْبالِی، الْمَوْقُوفُ الْمُحاسَبُ الْمُذْنِبُ الْخاطِئُ، لِوَجْهِکَ الْکَریمِ الْباقِی الدّائِمِ الْغَفُورِ الرَّحیمِ، سُبْحانَ رَبِّیَ الْاَعْلی وَ بِحَمْدِهِ، اَسْتَغْفِرُ اللّه َوَ اَتُوبُ اِلَیْهِ.

زیاده: اللّهُمَّ رَبَّ هـذِهِ اللَّیْلَهِ الْعَظیمَهِ، لَکَ الْحَمْدُ کَما عَصَـمْتَنِی مِنْ مَهاوِی الْهَلَکَهِ، وَالتَّمَسُّکِ بِحِبالِ الظَّلَمَهِ، وَالْجُحُودِ لِطاعَتِکَ، وَالرَّدِّ عَلَیْکَ أَمْرَکَ،

وَالتَّوَجُّهِ إِلی غَیْرِکَ، وَالزُّهْدِ فِیما عِنْدَکَ، وَالرَّغْبَهِ فِیما عِنْدَ غَیْرِکَ، مَنّاً مَنَنْتَ بِهِ عَلَیَّ وَرَحْمَهً رَحِمْتَنِی بِها، مِنْ غَیْرِ عَمَلٍ سالِفٍ مِنِّی، وَلَا اسْتِحْقاقٍ لِما صَنَعْتَ بِی وَاسْتَوْجَبْتَ مِنِّی. الْحَمْدُ عَلَی الدَّلالَهِ عَلَی الْحَمْدِ، وَاتِّباعِ أَهْلِ الْفَضْلِ وَالْمَعْرِفَهِ وَالتَّبَصُّرِ بِأَبْوابِ الْهُدی، وَلَوْلاکَ مَا اهْتَدَیْتُ إِلی طاعَتِکَ، وَلاعَرَفْتُ أَمْرَکَ، وَلاسَلَکْتُ سَبِیلَکَ، فَلَکَ الْحَمْدُ کَثِیراً، وَلَکَ الْمَنُّ فاضِلًا، وَبِنِعْمَتِکَ تَتِمُّ الصّالِحاتُ.(۱)

۵. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

اللّهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ، اَمَرْتَنا فیهِ بِعِمارَهِ الْمَساجِدِ وَالدُّعاءِ وَالصِّیامِ وَالْقِیامِ، وَضَمِنْتَ لَنا فیهِ الْاِجابَهَ، وَقَدِ اجْتَهَدْنا وَاَنْتَ اَعَنْتَنا، فَاغْفِرْ لَنا فیهِ، وَلا تَجْعَلْهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنْهُ، وَاعْفُ عَنّا فَاِنَّکَ رَبُّنا، وَارْحَمْنا فَاَنْتَ سَیِّدُنا، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ یَنْقَلِبُ اِلی مَغْفِرَتِکَ وَرِضْوانِکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَالِه، اِنَّکَ اَنْتَ الْاَجَلُّ الْاَعْظَمُ.(۲)

۱۸) اعمال مخصوص شب هجدهم

۱. خواندن چهار رکعت نماز، به دو سلام، در هر رکعت بعد از حمد بیست و پنج مرتبه سوره «إنّا أعطیناک الکوثر»، که پیش از آنکه از دنیا برود ملک الموت به او بشارت دهد که خداوند از او خشنود است و بر او خشمگین نمی باشد.(۳)

۲.خواندن دعای:

لا إِلهَ إِلَّا اللّهُ وَحْدَهُ، لا شَرِیکَ لَهُ فِی مُلْکِهِ، وَلا مُنازِعَ لَهُ فِی قُدْرَتِهِ، أَحْصی کُلَّ شَیْءٍ عَدَداً، وَخَلَقَهُ، وَجَعَلَ لَهُ أَمَداً، فَکُلُّ ما یُری وَما لا یُری هالِکٌ إِلَّا وَجْهُهُ، لَهُ الْحُکْمُ وَإِلَیْهِ یُرْجَعُونَ، وَسُبْحانَ اللّهِ الَّذِی قَهَرَ کُلَّ شَیْءٍ بِجَبَرُوتِهِ،

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۰۴ و ۳۰۵.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۰۴ و ۳۰۵.

۳- شهید اول، الاربعون حدیثا، ص ۹۰.

وَاسْتَوْلی عَلَیْهِ بِقُدْرَتِهِ، وَمَلَکَهُ بِعِزَّتِهِ. سُبْحانَ خالِقِی وَلَمْ أَکُ شَیْئاً، الَّذِی کَفَلَنِی بِرَحْمَتِهِ، وَغَذّانِی بِنِعْمَتِهِ، وَفَسَحَ لِی فِی عَطِیَّتِهِ، وَمَنَّ عَلَیَّ بِهِدایَتِهِ، بِما أَلْهَمَنِی مِنْ وَحْدانِیَّتِهِ، وَالتَّصْدِیقِ بِأَنْبِیائِهِ، وَحامِلِی رِسالَتِهِ، وَبِکُتُبِهِ الْمُنْزَلَهِ عَلی بَرِیَّتِهِ الْمُوجِبَهِ لِحُجَّتِهِ، الَّذِی لَمْ یَخْذُلْنِی بِجُحُودٍ، وَلَمْ یُسْلِمْنِی إِلی عَنُودٍ، وَجَعَلَ مِنْ أَکارِمِ أَنْبِیائِهِ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِمْ أَرُومَتِی، وَمِنْ أَفاضِلِهِمْ نَبْعَتِی، وَ لِخاتَمِهِمْ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ عَوْنَتِی. اللّهُمَّ لا تُذَلِّلْ مِنِّی ما أَعْزَزْتَ، وَلا تَضَعْنِی بَعْدَ أَنْ رَفَعْتَ، وَلا تَخْذُلْنِی بَعْدَ أَنْ نَصَرْتَ، وَاطْوِ فِی مَطاوِی هذِهِ اللَّیْلَهِ ذُنُوبِی مَغْفُورَهً، وَأَدْعِیَتِی مَسْمُوعَهً، وَقُرُباتِی مَقْبُولَهً، فَإِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً.(۱)

۳. خواندن دعای:

اللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کَما حَمِدْتَ نَفْسَکَ، وَأَفْضَلَ ما حَمِدَکَ الْحامِدُونَ مِنْ خَلْقِکَ، حَمْداً یَکُونُ أَرْضَی الْحَمْدِ لَکَ، وَأَحَقَّ الْحَمْدِ عِنْدَکَ، وَأَحَبَّ الْحَمْدِ إِلَیْکَ، وَأَفْضَلَ الْحَمْدِ لَدَیْکَ، وَأَقْرَبَ الْحَمْدِ مِنْکَ، وَأَوْجَبَ الْحَمْدِ جَزاءً عَلَیْکَ، حَمْداً لا یَبْلُغُهُ وَصْفُ واصِفٍ، وَلا یُدْرِکُهُ نَعْتُ ناعِتٍ، وَلا وَهْمُ مُتَوَهِّمٍ، وَلا فِکْرُ مُتَفَکِّرٍ.

حَمْداً یَضْعُفُ عَنْهُ کُلُّ أَحَدٍ مِمَّنْ فِی السَّماواتِ وَالْأَرَضِینَ، وَیَقْصُرُ عَنْهُ وَعَنْ حُدُودِهِ وَمُنْتَهاهُ جَمِیعُ الْمَعْصُومِینَ، الْمُؤَیَّدِینَ الَّذِینَ أَخَذْتَ مِیثاقَهُمْ فِی کِتابِکَ الَّذِی لا یُغَیَّرُ وَلا یُبَدَّلُ، حَمْداً یَنْبَغِی لَکَ، وَیَدُومُ مَعَکَ، وَلا یَصْلُحُ إِلاَّ لَکَ. حَمْداً یَعْلُو حَمْدَ کُلِّ حامِدٍ، وَشُکْراً یُحِیطُ بِشُکْرِ کُلِّ شاکِرٍ، حَمْداً یَبْقی مَعَ بَقائِکَ، وَیَزِیدُ إِذا رَضِیتَ، وَیُنْمی کُلَّ ما شِئْتَ، حَمْداً خالِداً مَعَ خُلُودِکَ،

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال،ج ۱، ص۳۰۸.

وَدائِماً مَعَ دَوامِکَ، کَما فَضَّلْتَنا عَلی کَثِیرٍ مِنْ خَلْقِکَ، وَلِما وَهَبْتَ مِنْ مَعْرِفَتِکَ وَصِیامِ شَهْرِ رَمَضانَ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَقامِ مُحَمَّدٍ، وَبِمَقامِ أَنْبِیائِکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَقَبَّلْ صَوْمِی وَتَصْرِفَ إِلَیَّ وَإِلی أَهْلِی وَ وَلَدِی وَأَهْلِ بَیْتِی وَمَنْ یَعْنِینِی أَمْرُهُ، وَإِلی جَمِیعِ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ، مِنْ فَضْلِکَ وَرَحْمَتِکَ وَعافِیَتِکَ وَنِعَمِکَ وَرِزْقِکَ الْهَنِیءِ الْمَرِیءِ، ما تَجْعَلُهُ صَلاحاً لِدِینِنا وَقِواماً لِآخِرَتِنا.(۱)

۴. خواندن دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم :

الْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اَکْرَمَنا بِشَهْرِ رَمَضانَ، وَاَنْزَلَ عَلَیْنا فیهِ الْقُرْانَ وَعَرَّفَنا حَقَّهُ، وَالْحَمْدُ للّه ِ عَلَی الْبَصیرَهِ، اَسْاَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ یا اِلهَنا وَاِلهَ ابائِنَا الاَْوَّلینَ اَنْ تَرْزُقَنَا التَّوْبَهَ وَ لا تَخْذُلَنا، وَلا تُخْلِفَ ظَنَّنا بِکَ [صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاعْفُ عَنّا وَارْحَمْنا [اِنَّکَ اَنْتَ الْجَلیلُ الْجَبّارُ.(۲)

از امام صادق علیه السلام روایت شده که «زبور» در شب هجدهم ماه رمضان نازل شده است.(۳) و آن موجب شرافت بیشتر امشب می شود.

۱۹) اعمال مخصوص شب نوزدهم

اشاره

شب نوزدهم ماه رمضان اولین شب از شبهای قدر می باشد.

قرآن کریم بدون تردید در شب قدر نازل شده است، خداوند منّان این حقیقت را در ضمن چندین آیه بیان فرموده است:

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال،ج۱، ص۳۰۹.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال،ج۱، ص۳۱۰.

۳- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج۴، ص۱۹۳.

۱. «شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِی أُنزِلَ فِیهِ الْقُرْآنُ»(۱)

۲. «إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهٍ مُبارَکَهٍ»(۲)

۳. «إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ»(۳)

کیفیّت نزول قرآن

قرآن به صراحت اعلام کند که قرآن کریم در ماه رمضان، در یک شب مبارک که آن نیز شب قدر می باشد نازل شده است.

در اینجا این سؤال پیش می آید که مگر قرآن کریم در مدت بیست و سه سال بر قلب شریف پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم نازل نشده است؟! پس چگونه است که به نص قرآن نزول آن در یک شب، یعنی در شب قدر بوده است؟

زمخشری در اینجا بین «نَزَّلَ» و «اَنْزَلَ» فرق گذاشته و گفته: چرا قرآن کریم در مورد قرآن: «نَزَّلَ» و در مورد تورات و انجیل: «اَنْزَلَ» تعبیر کرده؟

زیرا قرآن به صورت تدریجی و تورات و انجیل یکجا نازل شده اند.(۴)

علامه طباطبائی آن را توسعه داده و فرموده: قرآن کریم یکبار به صورت تدریجی در طول بیست و سه سال نازل شده و یکبار به صورت دَفعی (یکجا) در شب قدر نازل شده است، و لذا هر کجا از نزول تدریجی آن سخن رفته: «نَزَّلَ» تعبیر شده و هر کجا از نزول دفعی آن گفتگو شده: «اَنْزَلَ» تعبیر شده است.(۵)

شیخ صدوق فرموده: قرآن کریم در شب قدر یکجا به بیت المعمور نازل شده سپس در طول بیست سال به تدریج نازل گشته است.(۶)

شیخ مفید آن را نشأت گرفته از خبر واحد دانسته و رد کرده است.(۷)

۱- سوره بقره، آیه

۲- سوره دخان، آیه ۳.

۳- سوره قدر، آیه ۱.

۴- زمخشری، الکشّاف، ج۱، ص۳۳۶.

۵- علامه طباطبائی، المیزان، ج۲، ص۱۵ - ۲۳.

۶- شیخ صدوق، الاعتقادات، ص۸۲.

۷- شیخ مفید، تصحیح الاعتقاد، ص۱۲۳.

برخی از مفسران گفته اند که نخستین آیات الهی در شب قدر نازل شده و بقیه به تدریج در طول عمر مبارک پیامبر اکرم نازل شده است.(۱)

علامه طباطبایی به شدت آن را رد کرده است.(۲)

شیخ صدوق نظر دیگری ابراز کرده، فرموده: نزول قرآن در شب قدر کامل شده است.(۳) فیض کاشانی آن را پسندیده و بر آن صحّه گذاشته است.(۴)

برخی از معاصران در جزوه ای که در نقد علامه طباطبائی نوشته اند، نظر فیض کاشانی را پسندیده اند و چنین نتیجه گرفته اند که :

به ناچار باید بپذیریم که با نزول پنج آیه از اول سوره علق، نزول قرآن در شب قدر تحقق یافته، ولی نبوت در ماه رجب محقق گردیده است و بین تحقق بعثت در ماه رجب و نزول نخستین آیات وحی در شب قدر منافاتی نیست.(۵)

علامه مجلسی احتمال داده که یکبار به صورت یکجا بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم نازل شود، سپس به صورت تدریجی براساس مصالح نازل گردد.(۶)

برخی دیگر از معاصران گفته اند: شاید منظور از نزول تدریجی قرآن و نزول آن در شب قدر این باشد که همه قرآن در شب قدر نازل شده، ولی نه در یک شب، بلکه در شبهای قدر در طول بعثت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ، یعنی در بیست و سه سال، ولی در شبهای قدر آن.(۷)

جایگاه شب قدر

روایات واصله در عظمت شب قدر بسیار فراوان است که به برخی از آنها اشاره می کنیم:

ابن عباس از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم روایت کرده که فرمود: فرشتگانی که در «سدره

۱- محمد رشید رضا، المنار، ج۲، ص۱۶۱.

۲- علامه طباطبائی، المیزان، ج۲، ص۱۶.

۳- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۶۱.

۴- فیض، الصافی، ج۱، ص۱۰۳.

۵- دوزدوزانی، دروس فی تفسیر القرآن، ص۷۸.

۶- مجلسی، کتاب الاربعین، ص۵۶۶.

۷- شربیانی، مقدمه غالیه فی التفسیر، ص۸۱.

المنتهی» ساکن هستند و جبرئیل امین از آنهاست، در شب قدر فرود می آیند. جبرئیل پرچمهایی به همراه خود می آورد، یکی را بر فراز قبر مـن نصب می کنـد، یکی را بر بیت المقـدس، یکی را بر مسـجد الحرام و یکی را بر طـور سـینا، بر هر مرد و زن مؤمن سلام می کنند، به جز مشروب خواران و...(۱)

در شب قدر خداوند به جبرئیل فرمان می دهد که با لشکر عظیمی از ملائکه بر زمین نازل شوند و عَلَم سبزی با خود بیاورند و آن را بر فراز بام کعبه نصب کنند. جبرئیل ششصد بال دارد، دو بالش را جز در شب قدر نمی گشاید.

در شب قدر آن دو بال را می گشاید و بر شـرق و غرب جهان می گستراند و فرشتگان را در اقطار و اکناف جهان پراکنده می سازد، پس بر هر شـخص نشسـته یا ایسـتاده ای که مشـغول نماز و یاد خدا هسـتند، سلام می کنند و با آنها مصافحه می کنند و هنگامی که دعا کنند، فرشتگان آمین گویند. پیوسته مشغول این کار هستند تا صبح طالع شود.

چون صبح طالع شود پیک وحی فرشتگان را ندا می کند که به سوی آسمان پر کشند. فرشتگان می پرسند که خداوند با امّت محمد صلی الله علیه و آله وسلم چه کرد؟

جبرئیل گفت: خدا گناهان همه آنها را آمرزید، مگر:

۱) کسانی که مُدمِن خمر باشند. ۲) کسانی که عاق والدین باشند.

۳) آنانکه قطع رحم کنند. ۴) آنانکه با مؤمنان دشمنی بورزند.

تقدیر امور در شب قدر

آنچه باید در طول یک سال واقع شود خداوند آن را در شب قدر مقدّر می کند، حق تأخیر، تقدیم، مشیّت و بدا برای خداوند منّان محفوظ است،

پس آن را به پیامبر اکرم، امیرمؤمنان و یکایک امامان، تا امام زمان علیهم السـلام القاء می فرمایـد و حق تقدیم و تأخیر و بدا و مشیّت را با آنها شرط می کند.(۲)

از امام باقر علیه السلام پرسیدند: آیا شما شب قدر را می دانید؟ فرمود: چگونه ممکن

۱- طبرسی، مجمع البیان، ج۵، ص۷۸۹.

۲- علی بن بابویه، تفسیر قمی، ج۲، ص۲۹۰.

است ما آن را ندانیم، در حالی که فرشتگان در آن شب بر گرد ما می چرخند.(۱)

به امام صادق علیه السلام گفته شد: مردم می گویند که آجال وارزاق و اسامی حجّاج در شب نیمه شعبان نوشته می شود، فرمود: در این رابطه چیزی در نزد ما نیست، ولی چون شب نوزدهم ماه رمضان فرا رسد، آجال نوشته می شود، ارزاق تقسیم گردد، اسامی حجاج ثبت شود، آنگاه خداوند به بندگانش توجهی کرده، همه آنها را می آمرزد، به جز شراب خواران را.

چون شب بیست و سوم فرا رسد همه امور امضا می گردد و استوار می شود و به سوی صاحب این امر ابلاغ می شود وگرنه معلوم نمی شد که در طول این سال چه حوادثی رخ می دهد.(۲)

در حدیث دیگری فرمود: آنچه در طول یک سال رخ می دهد، از مرگ و میر، تولّد نوزادان، خیر و شر، نزول باران، اسامی حجاج و... پس به اهل زمین ابلاغ می شود. راوی پرسید: به چه کسی؟ فرمود: به کسی که او را مشاهده می کنی.(۳)

در حدیث دیگری آمده است که خداوند آنچه تقدیم و تأخیر و نقض و ابرام اراده فرموده در شب نوزدهم مقدر می کند، در شب بیست و یکم آن را استوار می سازد، و در شب بیست و سوم آن را به طور حتم امضا می فرماید، دیگر بدا در آن رخ نمی دهد.(۴)

امام باقر علیه السلام در تفسیر سوره قدر می فرماید: خانه حضرت علی و حضرت فاطمه از حجره پیامبر اکرم می باشد و سقف این خانه همان عرش پروردگار است، در درون این خانه دریچه ای به سوی عرش خداست که معراج وحی و فرودگاه فرشته هاست، هر صبح و شام به وحی الهی بر آنها فرود می آیند، هیچ ساعتی وهیچ چشم بر هم زدنی نیست که فرود فرشتگان قطع شود، گروهی فرود آیند و گروه دیگری عروج نمایند.

۱- علی بن بابویه، تفسیر قمی، ج۲، ص۴۳۲.

۲- صفار، بصائر الدرجات، ص۲۴۲ و ۲۴۰.

۳- صفار، بصائر الدرجات، ص۲۴۲ و ۲۴۰.

۴- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۵۸.

خداوند پرده را از دیدگاه حضرت ابراهیم برداشت، تا عرش را نظاره کرد، خداوند قدرت بینایی بیشتری به پیامبر، علی، فاطمه، حسن و حسین علیهم السلام عطا فرموده، که عرش را مشاهده می کنند و سقف دیگری بین خانه آنها و عرش خدا فاصله نمی باشد و روح و فرشتگان بر آنها نازل می شوند و هیچ خانه ای از خانه های امامان از ما نمی باشد، جز اینکه محل فرود فرشتگان می باشد.(۱)

امام باقر علیه السلام می فرماید: در شب معراج همه علوم مربوط به گذشته و آینده به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم عطا شد، جز اینکه بسیاری از آنها به صورت مجمل بود، تفسیر آنها در شب قدر نازل می شود.

امیر المؤمنین علیه السلام نیز همه آنها را به اجمال می دانست و تفصیل آن در شب قدر بیان می گردید... اوصیا نیز همه آن علوم را به اجمال دارند ولی در شب قدر روح و فرشتگان بر آنها نازل شده، آنچه را که باید در میان مردم حکم کنند بر آنها به تفصیل می آورند.(۲)

روزی امیر مؤمنان علیه السلام سوره قدر را تلاوت نمود، امام حسین علیه السلام عرض کرد: پدر جان شنیدن این سوره از دهان شما حلاوت خاصی دارد. فرمود: آری، من از این سوره مطالبی را می دانم که شما نمی دانید، هنگامی که این سوره بر جدّ بزرگوارت نازل شد مرا طلبید، آن را بر من تلاوت کرد و فرمود:

ای برادر من، ای وصیّ من، ای خلیفه من پس از من بر امّتم، و جنگجوی من با دشمنانم تا روز قیامت، این سوره بعد از من برای تو و فرزندان تو می باشد، جبرئیل - برادر من از میان فرشته ها رخدادهایی را برای من بازگو کرد که در میان امّتم رخ می دهد و این سوره نوری هست که در دل تو نورافشانی می کند و پس از تو در دل اوصیای تو تا هنگامی که فجر دولت قائم (عج) طلوع کند.(۳)

شیخ جعفر شوشتری برای نزول فرشتگان درشب قدر برزمین سه وجه نوشته:

۱- شرف الدین، تأویل الآیات، ج۲، ص۸۱۸.

۲- کلینی، الکافی، ج۱، ص۲۵۲.

۳- بحرانی، تفسیر البرهان، ج۱۰، ص۳۵۲.

۱) برای ویژگی خاصی که خداوند در شب قدر برای زمین قرار داده.

۲) برای مشاهده عباداتی که در روی زمین هست ولی در آسمانها نیست، مانند اطعام فقرا و مساکین، که چنین عبادتی در آسمانها وجود ندارد.

از این نظر برای بزرگی جایگاه این اعمال به زمین فرود می آیند.

۳) برای شنیدن مناجات و تضرّع گنهکاران، که در کلمات قدسی آمده است:

«أنین المذنبین أحبّ إلیّ من تسبیح المسبّحین»؛

«گریه و زاری گنهکاران برای من از تسبیح تسبیح گویان محبوب تر است».(۱)

روح چیست؟

منظور از روح در سوره قدر که می فرماید: «فرشتگان و روح به اذن پروردگارشان در شب قدر با هر امری فرود می آیند» چیست؟

ابوبصیر آن را از امام صادق علیه السلام پرسید و عرضه داشت: آیا روح همان جبرئیل نیست؟ فرمود: نه، روح بزرگتر از جبرئیل است، جبرئیل از فرشته ها می باشد و روح آفریده ای بزرگتر از فرشته ها می باشد.(۲)

در تفسیر این آیه آمده است: روح القدس و فرشتگان بر امام زمان فرود آیند و آنچه از سرنوشت امت نوشته اند بر وی تقدیم می کنند.(۳)

از امیر مؤمنان علیه السلام روایت شده که فرمود: زیر عرش پروردگار نهری و در زیر آن نوری است که به آن نور افشانی می کند و در دو طرف نهر، دو روح است که مخلوق هستند، یکی روح القدس، دیگری روحی که از امر پروردگار است.(۴)

عده ای گویند: منظور از روح گروهی از فرشتگان هستند که دیگر فرشته ها آنها را جز در شب قدر نمی بینند.(۵)

۱- شوشتری، فوائد المشاهد، ص۱۰۴.

۲- کلینی، الکافی، ج۱، ص۳۸۶.

۳- علی بن ابراهیم، تفسیر قمی، ج۲، ص۴۳۱.

۴- کلینی، الکافی، ج۱، ص۳۸۹.

۵- ثعلبی، الکشف و الیقین، ج۱۰، ص۲۵۸.

علامه طباطبائی گوید: ظاهرا منظور از روح همان روحی است که از امر پروردگار است.(۱)

استادم، همنام امام محمد باقر علیه السلام ، در کتاب «مجالس الموحّدین» در تفسیر این مطلب می فرماید: منظور از «روح» براساس روایات اهلبیت علیهم السلام دو چیز است:

۱) روح القدس ۲) روح من امر ربّی

این دو روح براساس برخی از روایات در وجود مبارك پیامبر اکرم و ائمه اطهار علیهم السلام حضور دارند، همانند روح انسانی که در وجود انسان وجود دارد.

ایشان در پرتو این دو روح است که به همه آسمانها و زمین و آنچه در آنهاست واقف و مطّلع می باشند، آگاهی آنان از ضمایر مردم و از هر چیزی که از دل مردمان می گذرد، به وسیله این دو روح می باشد.

از این جهت است که در حال خواب همانند بیداری، و از پشت سر همانند پیش رو واقف هستند و به آوردن معجزات و اظهار آیات توانا می باشند.

تفسیر دیگر روح این است که روح وجودی است از نور همانند فرشته ها، ولی بزرگتر از آنها، حتی بزرگتر از جبرئیل و میکائیل.

این روح نیز به محضر ائمه اطهار علیهم السلام نازل می شوند، هر وقت که اراده کنند، برای انجام امور مهم زمینی یا آسمانی.

از جمله در شب قدر به محضر امام زمان علیه السلام نازل می شود و با هر کس به اذن امام علیه السلام مصافحه کند یا در نزدیکی او قرار بگیرد، مرتبه ای از دانش وفهم و شرح صدر برایش پدید آید.

افاضه این نورانیّت از روح منحصر به کسانی است که قلب آنها در پرتو تقوا، عبادت، ریاضت، ترك شهوات و مخالفت با هوای نفس صفا پیدا کرده باشد.

گذشته از آن باید به وظیفه محبت و مودّت حجّت خدا، نصرت و خدمت به امام عصر، توجّه و توسّل به خاندان عصمت و طهارت نیز عمل کرده باشد، تا شایسته مصافحه با روح و کسب فیض از افاضات روح را پیدا کند.

۱- طباطبائی، المیزان، ج ۲۰، ص ۳۳۲.

نقض و ابرام امور در شب قدر

براساس روایات وارده از پیشوایان معصوم علیهم السلام ، تقدیر امور بندگان از خیر و شر بر دو قسم است:

۱) حتمی

۲) غیر حتمی، که مشروط و معلّق نیز نامیده می شوند.

امور حتمی نیز بر چند قسم است:

۱) نزولش حتمی است ولی رسیدنش به شخص حتمی نیست، که می شود آن را به وسیله دعا، صله رحم، انفاق و ترک گناه دفع کرد.

۲) نزولش حتمی و رسیدنش به شخص نیز حتمی است، ولی بقایش حتمی نیست، آن را نیز می توان به وسیله دعا، انفاق، صله رحم و ترک گناه تغییر داد.

۳) نزولش حتمی، رسیدنش به شخص حتمی و بقایش نیز حتمی باشد، که دیگر نمی توان آن را تغییر داد.

اما آنچه حتمی نباشد می توان آن را با راههای فوق تغییرش داد.

شیخ جعفر شوشتری در توضیح معنای شب قدر می فرماید:

معنای شب قدر آن است که جمیع امور عالم از سعادت و شقاوت، مرگ و زندگی، روزی و تنگدستی، جاه و مقاه و امثال آنها در آن شب مقدّر می شود و این مقدر شدن امور به چند قسم است:

۱) تقدیر امور در آغاز آفرینش براساس حکمت بالغه پرودگار

۲) تقدیر امور یک سال در شب قدر بدون قید و شرط

۳) تقدیر امور یک سال در شب قدر مشروط به قیودات و شرایط

غالب رخدادهایی که در طول سال رخ می دهد از قسم سوم است، ممکن است مرگ کسی که مقدر شده با اعمال صالحه آن را تغییر دهد، ممکن است زندگی کسی مقدر باشد با اعمال ناشایست از قبیل قطع رحم آن را دگرگون سازد. مشهور است که یک نفر یهودی از کنار پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله عبور کرد، حضرت خبر داد که او را افعی خواهد زد و خواهد مرد. او سالم برگشت، به حضرت عرض کردند که وی

سالم برگشته است، فرمود: بپرسید چه کرده است؟ معلوم شد نان خشکی را صدقه داده است. فرمود: این صدقه مرگ او را به تأخیر انداخته است.(۱)

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم خطاب به امیر مؤمنین علیه السلام فرمود: آیا می دانی که معنای «شب قدر» چیست؟ خداوند متعال آنچه باید تا روز قیامت واقع شود، در شب قدر مقدّر فرمود، از جمله ولایت تو و ولایت فرزندانت را تا روز قیامت در آن شب مقدر فرمود.(۲)

امام صادق علیه السلام در همین رابطه فرمود: شب قدر شبی است که آسمانها و زمین و ولایت امیر المؤمنین علیه السلام در آن مقدّر گردید.(۳)

در حدیث دیگری فرمود: کسی که در آن شب که هر امر استواری مقدر می شود نامش در میان حجاج نوشته نشود، آن سال به حج نمی رود...

راوی پرسید چنین کسی نمی تواند در آن سال به حج برود؟ فرمود: نه.(۴)

امام باقر علیه السلام در تفسیر لیله القدر فرمود: شب قدر همه ساله، در ماه رمضان، دردهه آخر آن می باشد، قرآن جز درشب قدر نازل نشده است، هرچیزی که باید تا سال بعد اتفاق بیفتد، از خیر و شر، از طاعت و معصیت، از مرگ و میر، از روزی و نوزاد در آن شب مقدر می شود؛ پس آنچه در شب قدر مقدر بشود و قطعی شود، پس آن از امور حتمی است، لکن برای خداوند در آن مشیّت هست.(۵)

امام صادق علیه السلام در این رابطه فرمود: آجال و ارزاق و اسامی حجّاج نیز در شب نوزدهم نوشته می شود، پس خداوند به اهل زمین توجّهی نموده هر مؤمنی را می آمرزد، به جز شراب خوار، در شب بیست و سوم هر امر استواری امضا می شود و ابلاغ می گردد. راوی پرسید: به چه کسی؟ فرمود: به صاحب شما، وگرنه آنچه را که مقدّر است در این سال رخ بدهد نمی دانست.(۶)

۱- شوشتری، فوائد المشاهد، ص۱۰۳.

۲- شیخ صدوق، معانی الاخبار، ص۳۱۵ و۳۱۶.

۳- شیخ صدوق، معانی الاخبار، ص۳۱۵ و۳۱۶.

۴- مجلسی، بحارالانوار، ج۹۷، ص۱۷.

۵- شیخ صدوق، ثواب الأعمال، ص۶۷.

۶- صفار، بصائر الدرجات، ج۵ع ص۲۴۲.

پاداش شصت هزار برابر

قرآن کریم به صراحت فرموده شب قدر از هزار ماه بهتر است، پس عمل در آن از عمل در سی هزار شب برتر است و اگر روزها را نیز بر آن بیفزاییم، شصت هزار می شود، چون عمل در یک شب که شب قدر باشد از هزار ماه، شامل شبها و روزها، بهتر است.

راوی پرسید: چگونه ممکن است عمل در یک شب از هزار ماه بهتر باشد؟ فرمود: عمل در شب قدر از هزار ماهی که شب قدر در آن نباشد بهتر است.(۱)

ابن عباس گوید: به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم گفته شد که مردی از بنی اسرائیل به مدّت هزار ماه سلاح پوشید و در راه خدا به نبرد پرداخت،

پیامبر اکرم از آن در شگفت شد و آرزو کرد که ای کاش عمر امّتش طولانی می شد، از امت اسلامی نیز افرادی چنین توفیقی پیدا می کردند. پس خداوند شب قدر را به آن حضرت عطا کرد و فرمود: عبادت در این شب از یک هزار ماهی که آن شخص اسرائیلی سلاح برداشته و به نبرد در راه خدا پرداخته افضل است.

مرحوم طبرسی می افزاید: فضیلت هر زمانی بر زمان دیگر به جهت خیر و برکتی است که در آن وجود دارد، پس از این جهت که خداوند در شب قدر خیر کثیر قرار داده، آن شب از یک هزار ماه برتر است.(۲)

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم درعالم رؤیا دیدند که بعد از وی بنی امیّه بر منبر او بالا می روند و مردم را از راه راست منحرف می کنند، پیامبر اکرم بسیار اندوهگین شد، پیک وحی فرود آمد و سبب اندوهش را پرسید، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله رؤیای خودش را بیان کرد، پیک وحی صعود کرد و سپس فرود آمد و این آیات را فرود آورد:

«أَفَرَأَيْتَ إِن مَّتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ثُمَّ جَاءهُم مَّا كَانُوا يُوعَدُونَ مَا أَغْنَى عَنْهُم مَّا كَانُوا يُمَتَّعُونَ»آیا چگونه می بینی؟ اگر آنها را چند سالی از این زندگی برخوردار سازیم، آنگاه عذابی که به آنها وعده داده شده به سراغشان بیاید.(۳)

۱- مجلسی، بحارالانوار، ج۹۷، ص۴.

۲- طبرسی، مجمع البیان، ج۱۰، ص۷۸۹.

۳- سوره شعراء، آیه ۲۰۵ - ۲۰۶.

«إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ * وَمَا أَدْرَاکَ مَا لَیْلَهُ الْقَدْرِ * لَیْلَهُ الْقَدْرِ خَیْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ»(۱) ما آن را در شب قدر فرو فرستادیم، تو چه می دانی که شب قدر چیست؟

شب قدر از یک هزار ماه بهتر است. خداوند منّان شب قدر را برای پیامبر اکرم از هزار ماهی که دوران سلطنت بنی امیه بود، برتر قرار داد.(۲)

در حدیث دیگری آمده است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در عالم رؤیا دید که بوزینه ها از منبر آن حضرت بالا می روند، بسیار اندوهگین شد، پس خداند سوره قدر را نازل فرمود، و آن شب را از هزار ماه حکومت بنی امیه که شب قدر در آن نباشد برتر نمود.(۳)

در «حدیقه الشیعه» از امام صادق علیه السلام روایت کرده که از آن حضرت پرسیدند: آیا شما شب قدر را می شناسید؟ فرمود: چگونه نشناسیم در حالی که شب قدر برای ما پدید آمده است.

در شب قدر ما را بر تخت کرامت می نشانند، ارواح انبیاء و فرشتگان یکایک برای تهنیت به نزد ما می آیند و احترام ما را پاس می دارند تا طلوع فجر.

شب قدر برای ما از ملک بنی امیه بهتر است و چند برابر آنچه برای آنها در طول حکومتشان حاصل گردید، برای ما در شب قدر حاصل شود.

جنبه آگراندیسمانی ماه رمضان

ماه مبارک رمضان همانند دیگر ایام مبارکه حالت آگراندیسمانی دارد، ثواب و عقاب را مضاعف می کند. بدون تردید زمان، مکان، میزان شناخت و کمالات انسانی پاداش اعمال خیر و کیفر کارهای زشت را مضاعف می کند.

قرآن کریم در مورد زنان پیامبر می فرماید:

۱) شما مانند هیچ زن دیگری نیستید.

۲) خداوند برای نیکوکاران از شما پاداش بزرگی مهیا ساخته است.

۱- سوره قدر، آیه ۱-۳.

۲- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۵۹.

۳- فیض، تفسیر صافی، ج۱۰، ص۵۲۰.

۳) هر کدام از شما کار نکوهیده آشکاری انجام دهد عذابش دو برابر می شود.(۱)

آری عقل نیز چنین داوری می کند، کسی که شب و روز در محضر رسول مکرم باشد باید از معرفت و شناخت والایی برخوردار باشد، چنین فردی عمل نیکش با آن پشتوانه معرفتی بسیار والا خواهد بود، و اگر خدای ناکرده انحرافی پیدا کند باید به شدّت کیفر ببیند، چنانکه منطق وحی بر آن تأکید می ورزد. در احادیث وارده از پیشوایان معصوم نیز به موارد فراوانی تأکید شده، که فقط به برخی از آنها اشاره می کنیم:

۱) کمالات روحی و حالات عرفانی

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: محبّت ما حسنات را مضاعف می کند.(۲)

امام باقر علیه السلام می فرماید: خداوند حسنات مؤمنان را مضاعف می کند.(۳)

۲) شرف مکانی

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در مورد حرم مکّه می فرماید: نماز، روزه، صدقه و اعمال نیکو در آن مضاعف می شود، گناه و معصیت نیز در آن مضاعف می باشد.(۴)

امام باقر علیه السلام فرمود: حسنات و سیّئات در آن مضاعف می شود.(۵)

امام جواد علیه السلام فرمود: شکار در حرم کیفر مضاعف دارد.(۶)

۳) شرف زمانی

در مورد ماه های حرام (رجب، شوال، ذیقعده و ذیحجه) فرموده اند: گناهان در آن مضاعف می شود، همچنین حسنات .(۷)

۱- سوره احزاب، آیه ۲۹ - ۳۲.

۲- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج۶۸، ص ۱۰۰.

۳- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج۶۸، ص ۲۵۱.

۴- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج ۹۹، ص۳۴۶.

۵- علامه مجلسی، بحار الانوار، ج۱۱، ص ۱۸۳.

۶- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج۹۹، ص۱۴۸.

۷- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص۵۳.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: عمل در ماه رمضان مضاعف می شود.(۱)

امام صادق علیه السلام فرمود: در شب جمعه از گناهان بپرهیزید که حسنه و سیّئه در شب جمعه مضاعف می شود.(۲)

بسیاری از مردم از شرافت مکانی و زمانی اماکن شریفه و ایام متبرّکه آگاه هستند، ولی فقط در مورد مثبت آن فکر می کنند، بسیار خرسند هستند که در فلان ایام متبرکه توفیق یافتند که در فلان اماکن شریفه حضور پیدا کنند، ولی هرگز فکر نمی کنند که در این ایام و در این اماکن اگر اشتباهی از آنها سرزده و لغزشی از آنها پدید آمده، گناه بزرگی را مرتکب شده اند که به راحتی نمی توانند از کنار آن بگذرند. روی این معنی، همان مقدار که شبهای قدر اعمال انسان را تا شصت هزار برابر بالا می برد، اگر گناهی در چنین شب مقدسی مرتکب شوند، جرأت و جسارت بزرگی از آنها سرزده و قابل مقایسه با دیگر ایام نمی باشد.

در شبهای قدر کمتر اتفاق می افتد، ولی دراعیاد مذهبی بسیار اتفاق می افتد که افرادی به عنوان روز چشن و سرور به گردش و تفریح پرداخته، مجالس لهو و لعب به راه انداخته، دهها گناه بزرگ مرتکب می شوند و خیال می کنند که از مقتضای جشن و سرور مذهبی تجاوز نکرده اند.

از همه خوانندگان گرامی می خواهیم که این بیدار باش را خیلی جدی بگیرند و ایام متبرکه را پاس بدارند و مرتکب گناه نشوند و گناه در ایام متبرکه را ساده نپندارند.

علت نامگذاری شبهای قدر به قدر

شب نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم ماه رمضان را، شبهای احیاء، لیالی قدر و لیالی مبارکه می نامند.

این سه شب را از این جهت شبهای احیاء می نامند که بر احیای آنها با شب زنده داری، تهجّد و عبادت به شدت توصیه شده و لذا غالب مؤمنان تلاش می کنند

۱- علامه مجلسی، بحار الانوار، ج۹۶، ص۳۴۵.

۲- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج۸۹، ص۲۸۳.

که این سه شب را با تلاوت قرآن، عبادت حق تعالی، دعا، مناجات، نماز و دیگر اعمال خیر سپری کنند، از این جهت به شبهای احیاء معروف می باشند.

اما علت نامگذاری آنها به شب قدر:

گلواژه «قدر» در لغت در چند معنی به کار رفته است:

۱) رفعت شأن و علوّ قدر و بلندی مرتبت، که معنای اساسی آن می باشد.(۱)

شب قدر را به جهت عظمت، فخامت، شرافت و منزلت رفیع آن «شب قدر» می نامند.(۲)

هر کس در هر پایه ای از شرف باشد، با شب زنده داری در شب قدر به مقامی بس رفیع و جایگاهی بس منیع راه یابد. برای عبادت و اطاعت در شب قدر، مقامی بس رفیع و فضیلتی بس بزرگ است.

در شب قدر کتابی بس رفیع، از سوی آفریدگاری بلند جایگاه، توسط فرشته ای بلند مرتبه، بر قلب پیامبری بسیار والا، برای امتی بسیار بزرگ نازل گردیده است.

برای همه این جهات شرف و فضیلت به «شب قدر» موسوم شده است.(۳)

۲) ضیق و تنگی(۴) چنانکه در قرآن کریم آمده است:

«فَقَدَرَ عَلَیْهِ رِزْقَهُ» ؛ «روزی اش را بر وی تنگ گرفت».(۵)

شب قدر را از این جهت «شب قدر» گویند که در آن شب، آنقدر فرشته بر روی زمین نازل شود، که روی زمین بر آنها تنگ شود.(۶)

۳) داوری درست، قضاوت صحیح و تقدیر براساس معیار و میزان.(۷)

در شب قدر همه امور براساس تدبیر خداوند حیِّ قدیر تقدیر شود، آجال و

۱- ابن فارس، معجم مقاییس اللغه، ج۵، ص۶۲.

۲- طریحی، مجمع البحرین، ج۳، ص۴۴۸.

۳- طبرسی، مجمع البیان، ج۱۰، ص۷۸۱.

۴- ابن منظور، لسان العرب، ج۱۱، ص۵۸.

۵- سوره فجر، آیه۱۶.

۶- طبرسی، مجمع البیان، ج ۱۰، ص۷۸۶.
۷- خلیل، ترتیب کتاب العین، ص۶۵۱.

ارزاق و همه موهبت های الهی، براساس معیارها و موازین درست تقسیم شود، ولذا آن شب را «شب قدر» نامند.(۱)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم خطاب به مولای متقیان امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: آیا می دانی که «شب قدر» به چه معناست؟

خداوند تبارک و تعالی در شب قدر آنچه را که می بایست تا روز قیامت انجام شود مقدر نمود. در آن شب بود که خداوند ولایت تو و امامان از نسل تو را تا روز قیامت مقدر فرمود.(۲)

امام صادق علیه السلام نیز در همین رابطه فرمود: شب قدر آن شبی است که آسمانها و زمین و ولایت امیر مؤمنان در آن مقدر گردید.(۳)

یکی دیگر از اسامی شب قدر «شب مبارکه» است، چنانکه قرآن کریم می فرماید: «إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهٍ مُبارَکَهٍ»؛ «ما آن قرآن را در یک شب مبارک فرو فرستادیم».(۴) خداوند منّان از شب نزول قرآن که همان شب قدر است در این آیه به «شبی مبارک» تعبیر فرموده است.

مبارک به خیر کثیر، نعمت عظیم، موهبت عمیم و هر خیری که فراوان، فراگیر و پایدار باشد، گفته می شود.

شب قدر شبی مبارک است که خیر و برکت فراوان برای همه آدمیان در همه قرون و اعصار دارد، شبی است که به تنهایی از سی هزار شب و سی هزار روز برتر است، در ماهی مبارک و تا روز رستاخیز ادامه دارد. و در آن، کتابی مبارک با معارفی والا برای همه انسانها در طول قرنها و نسلها نازل گردیده است.

شرف وعظمت وبرکت آن نیز دربرخی از ساعات آن نیست، بلکه از نخستین لحظه ورود به شب تا آخرین لحظه خروج آن که مطلع الفجر باشد ادامه دارد.

یک چنین شبی با برکت در طول سال هرگز یافت نمی شود. و لذا باید همگان

۱- شیخ طوسی، تفسیر التّبیان، ج ۱۰، ص۳۸۵.

۲- شیخ صدوق، معانی الاخبار، ص۳۱۵ و۳۱۶.

۳- شیخ صدوق، معانی الاخبار، ص۳۱۵ و۳۱۶.

۴- سوره دخان، آیه۳.

آن را قـدر بداننـد، غنیمت شـمارند، از لحظه هـای آن فیض ببرنـد، حتی یـک ثـانیه از آن را بـا کسالت و بطالت تلف نکننـد. مصلحت دین و دنیا، صلاح معاش و معاد، رزق و روزی، عزّ و جاه، منافع جسم و جان، از منظر کمیّت و کیفیّت، به این فراخی و وسعت، در هیچ شبی از شبهای دیگر سال اتفاق نمی افتد.

چقدر خسران و خسارت است که انسان یک چنین فرصتی را از دست بدهد، که جبران آن تا شب قدر آینده هرگز میسّر نمی شود.

راز استتار شب قدر

خداوند منّان از روی حکمت بالغه اش بسیاری از حقایق والا و اسرار گرانبها را از عامّه مردمان پوشیده داشته است که از آن جمله است:

۱) شب قدر.

۲) اسم اعظم.

۳) نماز وسطی.

۴) ساعت استجابت دعا در شب و روز جمعه.

۵) هنگامه ظهور حضرت صاحب الزّمان (عج).

۶) زمان فرا رسیدن رستاخیز.

۷) وقت فرا رسیدن اجل.

۸) محل دقیق قبر شریف حضرت زهرا علیهاالسلام .

خداونـد منّان شب قـدر را در میان شـبهای ماه رمضان مخفی نموده، تا بنـدگان در همه شـبهای ماه رمضان تلاش کننـد و همه شبها را احیاء بدارند به امید این که شب قدر را درک کنند.(۱)

اسم اعظم را در میان اسـمای حُسـنای مخفی کرده تا با همه اسامی او را بخوانند. نماز وسـطی را مخفی داشته تا نمازگزاران به همه نمازهـا محـافظت کننـد. سـاعت اسـتجابت دعـا را مخفی کرده تـا نیایشـگران در تمـام سـاعت شب و روز جمعه به نیایش بپردازند.

۱- طبرسی، مجمع البیان، ج ۱۰، ص۷۸۹.

هنگامه ظهور حضرت ولی عصر ارواحنا‌ه فداه را مخفی داشته تا منتظران مقدمش همواره خود را مهیّا کنند و چون سربازی جانباز آماده شمشیر زدن در رکاب آن حضرت باشند.

زمان فرا رسیدن اجل هر فرد و رستاخیز همگان را مخفی داشته، تا گنه کاران در نخستین لحظه توجّه و ندامت توبه کنند، امروز و فردا نکنند و بی توبه از دنیا نروند. محل دقیق قبر مطهر صدیقه طاهره را مخفی داشته که اولاً دلیلی بر مظلومیت آن حضرت و شاهدی بر خفقان زمان و حاکمان دوران و غاصبان فدک در طول قرون و اعصار باشد، ثانیا راهیان کوی و شیفتگان قبر گمگشته آن حضرت در بقیع و روضه مطهر و خانه حضرتش جست و جو کنند.

از اینجاست که باید نیک بختان با تلاشی مستمرّ، عبادتی خستگی ناپذیر و پی گیری بی نظیر در همه شبهایی که احتمالش می رود، شبها را تا به سحر به تلاوت قرآن، مناجات پروردگار، عبادت حق تعالی، توبه و انابه به سوی خدای مهربان سپری نموده، به درک شب قدر نایل آیند.

و اگر برای یکی از شیفتگان درک شب قدر، در یکی از این شبها عذری پدید آمد، نومید نشود و در دیگر شبها به جستجوی آن بپردازد.

و افراد شقی و نگونسار که حال و حوصله چنین تلاش گسترده را ندارند، از آن مأیوس شوند و شقاوت خود را پی بگیرند.

اما سعادتمندان با کسب فیض در همه این شبها به درک فیض همه آن شبها نایل گردند، که ادامه و تکرار آن اعمال در همه آن شبها موجب مزید سعادت و لیاقت آنان گردد.

اهل عبادت و نیایش با اعمالی که در شبهای متعدّد انجام می دهند، موجبات تهذیب نفس، تزکیه درون و طهارت ظاهر و باطن خود را فراهم می آورند.

اگر شب قدر مشخص بود، شاید برخی از طالبان در جستجوی حقایقی بودند و به مقاماتی دست می یافتند که مستضعفان آن را کرامتی تلقّی کرده به گمراهی می افتادند. و برخی از مردم ممکن بود با اصرار و الحاح چیزی را طلب کنند که مصلحتشان نباشد و موجب سلب توفیق از آنها بشود.

از نشانه های شب قدر

برای شناخت شب قدر راههایی از سوی معصومین علیهم السلام ارایه شده که به برخی از آنها اشاره می کنیم:

۱) از امام باقر علیه السلام پرسیدند: چگونه بشناسیم که شب قدر همه ساله در ماه رمضان اتفاق می افتد؟

فرمود: چون ماه رمضان فرا رسد، هر شب سوره دخان را یکصدبار تلاوت کن، چون به شب بیست و سوم رسیدی، به حقیقت پرسش خود دست می یابی.(۱)

۲) امام صادق علیه السلام در همین رابطه فرمود: چون ماه رمضان فرا رسد، سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» را هر شب یکهزار مرتبه تلاوت کن، چون شب بیست و سوم برسد، دلت را استوار بدار و گوش هایت را برای شنیدن عجایبی که مشاهده خواهی کرد باز نگهدار.(۲)

۳) محمد بن مسلم نشانه شب قدر را پرسید، فرمود: اگر فصل سرما باشد آن شب هوا ملایم می شود و اگر فصل گرما باشد آن شب هوا خنک می شود، شب قدر همواره هوا پاکیزه و خوشبوست.(۳)

۴) ستارگان در شب قدر چون آفتاب می درخشند.(۴)

۵) امام سجاد علیه السلام در ماه رمضان هر شب یک درهم به فقیر می داد و می فرمود: شاید شب قدر را درک کنم.(۵)

بی گمان امام سجاد علیه السلام بهتر از همه اهل زمانش شب قدر را می دانست، شاید می خواست دیگران از آن حضرت پیروی کنند، یا دانش خود را از دشمنان به این وسیله مخفی بدارد. و احیانا شب قدر را می توان از حالت ترس و رعبی که در دل ایجاد می شود، شناخت.(۶)

۱- کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۲۵۲.

۲- شیخ صدوق، الامالی، ص ۵۲۰.

۳- شیخ صدوق، الفقیه، ج ۲، ص ۱۰۲.

۴- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۱۵۳ و ۱۵۰ .

۵- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۱۵۳ و ۱۵۰ .

۶- کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۲۴۹.

پیک وحی حضرت جبرئیل که در شب قدر بر امام زمان علیه السلام فرود می آید با اجازه آن حضرت با برخی از مؤمنین مصافحه می کند.(۱)

کسی که جبرئیل با او مصافحه کند ممکن است نورانیت، شناخت و معرفتی در خود احساس کند که با این وسیله شب قدر را بشناسد.

تفسیر لیله القدر

شب قدر ظاهری دارد و باطنی، معنای ظاهری آن، یکی از شبهای ناشناخته در ماه رمضان است که قرآن کریم در آن نازل شده است.

معنای باطنی آن بانوی ناشناخته ایست که کوثر قرآن در آن تجسم یافته است.

امام صادق علیه السلام در تفسیر: «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» فرمود:

منظور از «لَیْلَهِ» حضرت فاطمه است.

سپس فرمود: «هر کس حضرت فاطمه را آنگونه که شایسته است بشناسد، شب قدر را درک کرده است». سپس فرمود: «حضرت فاطمه را از این جهت فاطمه گویند که مردم از شناخت او بریده شده اند».(۲)

حضرت موسی بن جعفر علیه السلام در تفسیر آیات سوره دخان: «حمآ وَالْکِتَابِ الْمُبِینِ إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهٍ مُّبَارَکَهٍ إِنَّا کُنَّا مُنذِرِینَ فِیهَا یُفْرَقُ کُلُّ أَمْرٍ حَکِیمٍ»

فرمود: منظور از «حم» حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم می باشد که در کتاب حضرت هود اینگونه آمده است.

منظور از «کتاب مبین» حضرت امیر المؤمنین علیه السلام است.

منظور از «لیله مبارکه» حضرت فاطمه علیهاالسلام است.(۳)

درمورد تفسیر شب قدر به حضرت فاطمه علیهاالسلام نکات لطیفی بیان شده، که از آن جمله است:

۱) چنانکه تاریکی بر شب هجوم می آورد، ستم پیشگان سیه روی نیز بر

۱- مجلسی، زاد المعاد، ص۱۶۳.

۲- فرات کوفی، تفسیر فرات، ج۲، ص۵۸۱.

۳- کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۴۷۹.

حضرت فاطمه تهاجم کردند.

۲) شب قدر در طول سال فقط یکبار اتفاق می افتد، حضرت فاطمه نیز نادره وجود است و در جهان آفرینش فقط یکبار اتفاق افتاده است.

۳) در شب قدر اعمال مضاعف می شود، با محبّت حضرت فاطمه نیز پاداش اعمال مضاعف می شود.

۴) قرآن کریم به شب قدر«مبارکه» تعبیر کرده که یکی از اسامی حضرت فاطمه نیز مبارکه است.(۱)

۵) شب قدر ظرف قرآن صامت و حضرت فاطمه و عاء قرآن ناطق است.

۶) شب مایه آرامش است و حضرت فاطمه مایه آرامش دل پیامبر بود.

۷) شب مبدأ خیرات است و حضرت فاطمه منشأ همه افاضات است.

۸) شب حجاب و ساتر است و پیامبر اکرم از حضرت فاطمه «حجاب اللّه» تعبیر نموده است.(۲)

۹) یکی از نامهای قرآن «نور» است،(۳) چنانکه نام حضرت فاطمه در کلام قدسی «نور» است.(۴)

۱۰) هر کسی به مقدار قابلیت خود از شب قدر بهره می برد، چنانکه هر کسی به مقدار قابلیت خود از شناخت حضرت فاطمه بهره می برد، وچنانکه تکامل نبوت هر یک از پیامبران به مقدار شناخت و اعتراف وی از جایگاه حضرت فاطمه بستگی دارد.(۵)

در روایات معراج اشاره لطیفی به ارتباط سوره قدر با نسب رسول اکرم صلی الله علیه و آله هست: در شب معراج به رسول مکرم از سوی خداوند منّان فرمان رسید که در رکعت اول بعد از حمد سوره «قل هواللّه أحد» را بخوان که نسب من و وصف

۱- مجلسی، بحارالانوار، ج۴۳، ص۲۲.

۲- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج۲۲، ص۴۷۷.

۳- سوره تغابن، آیه۸.

۴- مجلسی، بحارالانوار، ج۴۳، ص۱۲۳.

۵- شیخ علی حیدر، فضائل فاطمه الزهراء، ص۴۸۵.

من است، و در رکعت دوم فرمان رسید که بعد از حمد سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» را بخوان که نسب تو و نسب اهل بیت تو می باشد تا روز قیامت.(۱)

در اینجا هم محور این نسب حضرت فاطمه علیهاالسلام است، چنانکه شب قدر شأنی از شؤون حضرت فاطمه است، همانگونه که کشّاف الحقایق حضرت امام جعفر صادق علیه السلام از آن پر برداشت و فرمود:

«هر کس حضرت فاطمه را به حق بشناسد شب قدر را درک کرده است».(۲)

شب قدر چه شبی است؟

در تعیین شب قدر در میان شبهای ماه رمضان اقوال فراوان است، که تعدادی از آنها به قرار زیر است:

(۳) شب اول. (۴) شب نهم. (۵) در دهه اول. (۶) شب چهاردهم. ۵ شب پنجم، یا هفتم، یا نهم. ۶ شب هفدهم. ۷ شب نوزدهم یا بیست و یکم یا بیست و سوم. ۸ شب بیست و یکم یا بیست و سوم. ۹ شب بیست و سوم. ۱۰ شب بیست و چهارم. ۱(۷) شب بیست و پنجم. ۱(۸) شب بیست و هفتم. ۱(۹) شب بیست و نهم. ۱(۱۰) هفت شب، پنج شب یا سه شب به آخر ماه. ۱۵ پنج شب، سه شب، یا یک شب به آخر ماه. ۱۶ نُه شب، هفت شب، پنج شب، یا سه شب به آخر. ۱۷ شب آخر ماه. ۱۸ در دهه آخر ماه. ۱۹ در دهه آخر، لکن در هر سال در شبی دیگر. ۲۰ در یکی از شبها در طول سال.(۱۱)

قویترین اقوال آنست که شب قدر در میان سه شب می باشد و بیرون از این سه شب نیست و در هر سه شب سرنوشت یکسال نوشته می شود:

۱) در شب نوزدهم مقدّرات تقدیر می شود.

۲) در شب بیست و یکم نقض و ابرام می شود.

۳) در شب بیست و سوم به امضا می رسد.(۱۲)

۱- مجلسی، بحارالانوار، ج۸۲، ص۲۴۲.

۲- فرات کوفی، تفسیر فرات، ج۲، ص۵۸۱.

۳- مجلسی، بحارالانوار، ج۸۲، ص۲۴۲.

۴- فرات کوفی، تفسیر فرات، ج۲، ص۵۸۱.

۵- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۱۵۵.

۶- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۵۹.

۷- مجلسی، بحارالانوار، ج۸۲، ص۲۴۲.

۸- فرات کوفی، تفسیر فرات، ج ۲، ص ۵۸۱.

۹- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۱۵۵.

۱۰- کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۱۵۹.

۱۱- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۱۵۵.

۱۲- کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۱۵۹.

در این میان شب بیست و یکم و شب بیست و سوم از قوت بیشتری برخوردار است، که در روایات فراوان آمده است: شب قدر را در میان شبهای بیست و یکم و بیست و سوم طلب کنید.(۱)

شیخ طوسی می فرماید: بدون تردید شب قدر در ماه رمضان است، و بی گمان در دهه آخر آن است و بدون شبهه در شبهای فرد می باشد،

و اصحاب ما فرموده اند که یکی از دو شب است:

۱ بیست و یکم. ۲ بیست و سوم.(۲)

در میان این دو شب نیز شب بیست و سوم از قوت و اعتبار بیشتری برخوردار است و ارشاداتی از معصومین علیهم السلام رسیده که دلالت می کند بر اینکه شب قدر همان شب بیست و سوم است،

و اینک به گوشه ای از این ارشادات اشاره می کنیم:

۱. عبدالرحمن بن انیس انصاری، مشهور به «جُهَنی» به رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم عرضه داشت، من اشتران، گوسفندان، غلامان و کارگزاران زیادی دارم، مایل هستم که شبی را تعیین کنید، من در آن شب به مدینه آمده در نماز حضور پیدا کنم، حضرت چیزی در گوش او فرمود، چون شب بیست و سوم شد، جهنی را دیدند که با اشتران، گوسفندان، غلامان و کارگزارانش وارد مدینه شد.(۳)

۲. ضمره الانصاری گوید: پدرم از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم شنیده که شب قدر همان شب بیست و سوم می باشد.(۴)

۳. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در شب بیست و سوم ماه رمضان به صورت خانواده اش آب می پاشید(۵) که خواب آنها را فرا نگیرد و به اعمال آن شب برسند.

۴. سفیان بن سمط از امام صادق علیه السلام خواست که شب قدر را در یک شب برای

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۵۶.

۲- شیخ طوسی، تفسیر تبیان، ج۱۰، ص۳۸۵.

۳- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج۴، ص ۳۳۰.

۴- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۷۴ و۳۷۵.

۵- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۷۴ و۳۷۵.

او مشخص کند، فرمود: شب بیست و سوم.(۱)

۵. عبدالواحد بن مختار انصاری از امام باقر علیه السلام از شب قدر پرسید، فرمود: اولین شب از هفت شب آخر.(۲)

۶. برید بن معاویه گوید: امام صادق علیه السلام را دیدم که در شب بیست و سوم ماه رمضان دو بار غسل کرد، یکبار در اول شب و یکبار دیگر در آخر شب.(۳)

۷. امام جواد علیه السلام فرمود: هر کس امام حسین علیه السلام را در شب بیست و سوم رمضان، که امید است شب قدر باشد، زیارت کند، روح صد و بیست و چهار هزار پیامبر و فرشته با او مصافحه کنند.(۴)

۸. امام کاظم علیه السلام فرمود: هر کس امام حسین علیه السلام را در این سه شب زیارت کند همه گناهانش آمرزیده می شود:

شب نیمه شعبان، شب بیست و سوم رمضان و شبد عید.(۵)

۹. امام باقر علیه السلام در پاسخ این پرسش که چگونه بدانیم که شب قدر هر سال هست؟ فرمود: چون ماه رمضان فرا رسد، هر شب صد بار سوره دخان را بخوان، چون شب بیست و سوم برسد، به حقیقت پرسش خود می رسی.(۶)

۱۰. امام صادق علیه السلام نیز در همین رابطه فرمود: چون ماه رمضان برسد، هر شب هزار بار سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» را بخوان، شب بیست و سوم که برسد، گوشهای دلت را باز کن برای شنیدن شگفتی ها و مشاهده آنها.(۷)

۱۱. یکسال امام صادق علیه السلام در ماه رمضان به شدّت مریض بود، چون شب بیست و سوم شد، امر فرمود که ایشان را به مسجد رسول خدا ببرند، پس آن شب را در مسجد سپری نمود.(۸)

۱۲. حضرت فاطمه علیهاالسلام اجازه نمی داد که کسی از اهل خانه در شب بیست و سوم بخوابد، قبلًا دستور می داد که روز بخوابند تا برای شب زنده داری مهیّا شوند

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۴ و ۳۷۵.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۵ و ۳۸۳.

۳- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۵ و ۳۸۳.

۴- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۵ و ۳۸۳.

۵- سید ابن طاووس، مصباح الزائر، ص ۳۲۹.

۶- کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۲۵۲.

۷- شیخ صدوق، الامالی، ص ۵۲۰.

۸- شیخ طوسی، الامالی، ص۶۷۶.

و می فرمود که غذا کم بخورند و می فرمود: محروم کسی است که از فیض آن شب محروم باشد.(۱)

۱۳. امام باقر علیه السلام فرمود: در شب بیست و سوم امید می رود که شب قدر باشد.(۲)

۱۴. شیخ صدوق فرموده است: مشایخ ما اتفاق نظر داشتند که شب قدر شب بیست و سوم ماه رمضان است.(۳)

۱۵. ورود دعای: «اَللّهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ...» در شب بیست و سوم.

که فرمودند: در شب بیست و سوم رمضان این دعا را در حال سجده، ایستاده، نشسته و در هر حال، و در همه ماه رمضان و هر گاه که میسّر شود و در هر برهه ای از زمان خوانده شود.(۴)

۱۶. دعاهای وارده برای شب بیست و سوم نیز به این معنی اشعار دارد، مثلاً در دعای مأثور برای شب بیست و سوم آمده است:

یا رَبَّ لَیْلَهِ الْقَدْرِ وَجاعِلَها خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ... .(۵)

۱۷. بانگ آسمانی که یکی از نشانه های حتمی ظهور است براساس روایات صحیحه در شب جمعه، شب بیست و سوم ماه رمضان خواهد بود.(۶)

۱۸. از ابن عباس پرسیدند که شب قدر چه شبی است؟ گفت: شب بیست و سوم، هفت شب مانده از ماه رمضان.(۷)

۱۹. یکی از اصحاب به خدمت رسول اکرم صلی الله علیه و آله آمد و عرضه داشت: در عالم رؤیا دیدم که شب قدر هفت شب مانده از ماه رمضان است، حضرت فرمود: خواب شما با شب بیست و سوم رمضان مطابقت دارد، پس هر کس می خواهد شبی از

۱- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج۱، ص۲۸۲ و۲۸۳.
۲- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج۱، ص۲۸۲ و۲۸۳.
۳- شیخ صدوق، الخصال، ج۲، ص۵۱۹.
۴- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۶۲.
۵- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۶۱. تمام دعا در صفحه ۲۴۰ آمده است به آنجا مراجعه شود.
۶- نعمانی، الغیبه، ص۲۵۴.
۷- ثعلبی، الکشف و البیان، ج۱۰، ص۲۵۲.

ماه رمضان را احیاء بدارد، پس شب بیست و سوم آن را احیاء نگهدارد.(۱)

۲۰. قرآن کریم تصریح فرموده که قرآن در شب قدر نازل شده و آن شب مبارکی است که هر امر استواری در آن جدا می شود، و در احادیث فراوانی آمده که همه امور حکیمانه در شب بیست و سوم رمضان جدا می گردد.(۲)

از همه آنچه تقدیم شد اطمینان پیدا می کنیم که شب قدر شب بیست و سوم ماه رمضان است، ولی تأکید معصومین علیهم السلام بر آن می باشد که در شبهای مختلف، به ویژه شبهای فرد ماه رمضان، خصوصا در شبهای فرد دهه آخر و مؤکّدا در شبهای بیست و یکم و بیست و سوم اعمال شب قدر انجام شود، تا اطمینان حاصل شود که شب قدر را درک نموده ایم.

افراد سعادتمندی بودند که یکسال تمام شبها را احیاء نگه داشتند تا به درک شب قدر اطمینان پیدا کنند.

عبادت در شب قدر معادل عبادت یکهزار ماه، یعنی هشتاد و سه سال و اندی می باشد و آن معادل عمر یک انسان کهنسالی است که یکصد سال عمر کند که بعد از کسر دوران قبل از تکلیف هشتاد و چهار سال از آن می ماند.

کسی که شب قدر را درک کند، همانند کسی است که صد سال عمر کند و همه عمرش را با عبادت سپری کند.

پس از این محاسبه و مقایسه اگر کسی در درک شب قدر مسامحه کند، بسیار زیانکار است.

از خداوند منّان می خواهیم که نویسنده، خواننده و همه دست اندرکاران نشر این کتاب را به درک شب قدر موفّق بدارد، انشاء اللّه.

محرومین از فیوضات شب قدر

امام صادق علیه السلام فرمود: خداوند در هر شب از شبهای ماه رمضان جمعی را از آتش جهنم آزاد می کند، به جز:

۱- طبرسی، مجمع البیان، ج ۱۰، ص۷۸۷.

۲- بحرانی، تفسیر برهان، ج۵، ص۷۰۵۷۱۱.

۱) کسی که با حرام افطار کند.

۲) شخص حسود و کینه توز(مشاحن)

«مُشاحن» در لغت به معنای: حسود، کینه توز و متجاوز است.(۱)

ولی اوزاعی گوید: «مُشاحن» در اینجا به معنای بدعتگذار می باشد.(۲)

۳) صاحب شاهین

راوی پرسید: منظور از «صاحب شاهین» چیست؟ فرمود: شطرنج باز.(۳)

و در احادیث دیگر که قبلاً آوردیم: مشرک، عاق والدین، قاطع رحم و مدمن خمر استثناء شده است.

روی این بیان در شب قدر و دیگر شبهای ماه رمضان افراد زیر از فیوضات بیکران حق تعالی محروم هستند:

(۴) افطار کننده با حرام (۵) بدعتگذار

(۶) حسود (۷) شطرنج باز

(۸) عاق والدین ۶ قاطع رحم

۷ کینه توز ۸ مشرک

۹ مشروب خوار ۱۰ معاند (لجاجت کننده در برابر حق)

پیشتر گفتیم(۹) که حضرت جبرئیل ششصد بال دارد، دو بالش را جز در شب قدر باز نمی کند، ولی در شب قدر بر شرق و غرب پهن می کند، سلام می کند بر هر نشسته و ایستاده ای که مشغول ذکر و نماز و یاد خدا باشند و با ایشان مصافحه می کند. در آن شب خدا گنهکاران امت را می آمرزد، مگر آنکه: عاق والدین، قاطع رحم و یا کینه مؤمنان را در دل داشته باشد و یا مداومت بر شرب خمر بکند.(۱۰)

۱- ابن منظور، لسان العرب، ج۷، ص۴۸.

۲- ابن اثیر، النهایه، ج۲، ص۴۴۹.

۳- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص۶۷.

۴- ابن منظور، لسان العرب، ج۷، ص۴۸.

۵- ابن اثیر، النهایه، ج۲، ص۴۴۹.

۶- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص۶۷.

۷- در ص۱۹۲.

۸- مجلسی، زادالمعاد، ص۱۶۳.

۹- در ص۱۹۲.

۱۰- مجلسی، زادالمعاد، ص۱۶۳.

اعمال مخصوص شب قدر

اشاره

اعمال شب قدر بر دو قسم است:

۱ اعمالی که باید در هر یک از شبهای نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم ماه مبارک رمضان انجام داد.

۲ اعمالی که در یکی از این سه شب انجام می شود.

و اینک قسم اول: اعمالی که باید در هر یک از سه شب نوزدهم، بیست ویکم و بیست و سوم انجام داده شود، بسیار زیاد است، به برخی از آنها اشاره می کنیم:

۱. احیای آن سه شب با عبادت و اطاعت حق تعالی

امام جواد علیه السلام از طریق پدران بزرگوارش از امام باقر علیه السلام روایت می کند که فرمود: هر کس شب قدر را احیا بدارد، خداوند گناهان او را می آمرزد، اگرچه به تعداد ستاره های آسمان، به سنگینی کوه ها و وزن دریاها باشد.(۱)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: حضرت موسی علیه السلام عرضه داشت: بار خدایا من قرب ترا می خواهم، خطاب شد: قرب من برای کسی است که شب قدر را بیدار بماند.

عرض کرد: خدایا من رحمت تو را می خواهم، خطاب شد: رحمت من برای کسی است که در شب قدر بر بینوایان ترحّم کند.

گفت: خدایا من گذشتن از صراط را می خواهم، خطاب شد: آن برای کسی است که در شب قدر صدقه بدهد.

عرض کرد: الهی من از میوه ها و درختان بهشتی را می خواهم،

خطاب آمد: آن برای کسی است که در شب قدر تسبیح بگوید.

عرضه داشت: بار خدایا، من نجات از آتش جهنم را می خواهم،

خطاب شد: آن برای کسی است که در شب قدر استغفار کند.

گفت: خدایا من خشنودی تو را خواستارم، خطاب آمد:

خشنودی من برای کسی است که در شب قدر دو رکعت نماز بخواند.(۲)

۱- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص۱۱۸.

۲- شیخ صدوق، فضائل الاشهر الثلاثه، ص۱۱۸.

از این حدیث شریف استفاده می شود که شب قدر؛ شب احیاء، استغفار، تصدّق، تسبیح، ترحّم بر مساکین و نماز است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: درشب قدر درهای آسمان گشوده می شود، هر بنده ای که در آن نماز بخواند، خداوند برای هر سجده اش درختی در بهشت مقرّر می فرماید که اگر سواره یکصد سال در سایه اش سیر کند به پایان نمی رساند، و برای هر رکعتی خانه ای در بهشت از دُرّ، یاقوت، زبرجد و لؤلؤ عنایت کند، و برای هر آیه ای که تلاوت کند تاجی از تاجهای بهشتی لطف کند، و برای هر تسبیحش پرنده ای نیک منظر عطا کند، و برای هر نشست آن درجه ای در بهشت بالا برد، و برای هر تشهّدی غرفه ای از غرفه های بهشتی عطا فرماید، و برای هر سلامی حُلّه ای از حُلّه های بهشتی بر او بپوشاند. چون فجر آن شب طلوع کند، از حوریان سازگار، جاریه های پاک نهاد، غلامان جاودان، اسبهای تیز تک، گلهای خوشبو، نهرهای روان، نعمتهای پسندیده، تحفه ها و هدایا و خلعتها و کرامت ها و خواسته های دل و لذایذ چشم عنایت کند و شما در آن جاودان هستید.(۱)

۲. غسل

علاوه بر روایاتی که دلالت می کنند بر اینکه در همه شبهای فرد رمضان غسل مستحب است، روایات فراوانی دلالت می کنند بر اینکه در شبهای نوزدهم، بیست ویکم و بیست وسوم بالخصوص غسل مستحب است،

از جمله روایت صحیحه محمد بن مسلم که در هفده مورد غسل را مستحبی دانسته، از جمله شب نوزدهم، بیست ویکم و بیست وسوم ماه رمضان.(۲)

مرحوم حاج آقا رضا همدانی این روایات را مستفیض دانسته است.(۳)

بهترین وقت این غسلها نزدیک مغرب است، که اندکی پیش از غروب آفتاب غسل کرده، نماز مغرب را بخواند، سپس افطار کند.(۴)

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۴۵.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۴۵.

۳- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج ۱، ص ۱۱۴.

۴- همدانی، مصباح الفقیه، ج ۶، ص ۲۶.

۳. قرآن سر گرفتن

امام باقر علیه السلام می فرماید: سه شب از ماه رمضان قرآن را بر می داری، آن را باز می کنی، در برابرت قرار می دهی، آنگاه می گویی:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکِتابِکَ الْمُنْزَلِ وَما فیهِ، وَفیهِ اسْمُکَ الْاَعْظَمُ الْاَکْبَرُ وَاَسْماؤُکَ الْحُسْنی، وَما یُخافُ وَیُرْجی، اَنْ تَجْعَلَنی مِنْ عُتَقائِکَ مِنَ النّارِ.(۱)

امام صادق علیه السلام می فرماید: سپس آن را بر سر نهاده می گویی:

اَللّهُمَّ بِحَقِّ هذَا الْقُرْانِ، وَبِحَقِّ مَنْ اَرْسَلْتَهُ بِه وَبِحَقِّ کُلِّ مُؤْمِنٍ مَدَحْتَهُ فیهِ وَبِحَقِّکَ عَلَیهِمْ، فَلا اَحَدَ اَعْرَفُ بِحَقِّکَ مِنْکَ، بِکَ یااَللّه «عشرا» بِمُحَمَّدٍ «عشرا» بِعَلِیٍّ «عشرا» بِفاطِمَةَ «عشرا» بِالْحَسَنِ «عشرا» بِالْحُسَیْنِ «عشرا» بِعَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ «عشرا» بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ «عشرا» بِجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ «عشرا» بِمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ «عشرا» بِعَلِیِّ بْنِ مُوسی «عشرا» بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ «عشرا» بِعَلِیِّ بْنِ مُحَمَدٍ «عشرا» بِالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ «عشرا» بِالْحُجَّهِ «عشرا».(۲)

پیش از آنکه از جای خود برخیزی حاجتت روا، ودعایت مستجاب می گردد.

۴. دو رکعت نماز

از رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم روایت شده که فرمود:

هر کس در شب قدر دو رکعت نماز بخواند، در هر رکعت بعد از حمد هفت بار سوره «قل هو اللّه أحد» را بخواند، بعد از سلام مرتبه بگوید: اَسْتَغْفِرُ اللّه َوَ اَتُوبُ اِلَیْهِ، از جای خود برنخیزد جز اینکه خداوند او را و پدر و مادرش را بیامرزد و فرشتگانی بفرستد که تا رمضان آینده برای او حسنات بنویسند و فرشتگانی برانگیزد که در بهشت برای او درخت بکارند، کاخ بسازند، چشمه جاری کنند، و از دنیا نمی رود جز اینکه همه این ها را مشاهده کند.(۳)

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۵۳.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۳۴۶. صحیفه باقریّه، ص۷۴، دعای ۱۵۲.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۴۶ و۳۴۴.

۵. زیارت امام حسین علیه السلام

امام صادق علیه السلام می فرماید: چون شب قدر فرا رسد که هر امر استواری در آن مقرّر می شود، منادی از درون عرش الهی فریاد برآورد که خداوند منّان هر کسی را که امشب به زیارت حسین علیه السلام آمده آمرزید.(۱)

شهید اول زیارت مخصوصی برای شب قدر نقل کرده است.(۲)

۶. دعای جوشن کبیر

جوشن در لغت به معنای زره می باشد، کسی که این دعا را بخواند همانند کسی است که زره محکمی بر تن کرده باشد، که هیچ شمشیری در آن کارگر نباشد. در میان ادعیه و احراز دو حرز به عنوان جوشن شناخته شده:

۱) دعای جوشن کبیر

این دعا از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام روایت شده، هنگامی که هادی عباسی (برادر هارون الرشید) به قتل آن حضرت تصمیم گرفت،

امام کاظم علیه السلام دعایی خواند که چنین آغاز می شود:

«اِلهی کَمْ مِنْ عَدُوٍّ شَحَذَ لی ظُبَهَ مُدْیَتِه...»

و از برکت این دعا پیش از آنکه آسیبی از او به امام برسد خبر هلاکت وی رسید. این دعا به جوشن صغیر معروف است.(۳)

این دعا را سید ابن طاووس با تفصیل بیشتر از شیخ طوسی روایت کرده است.(۴) و قسمتی از آن را شیخ در امالی آورده است.(۵)

۲) دعای جوشن کبیر

دعای جوشن کبیر شامل هزار و یک نام از اسامی حسنای خداوند منّان را در

۱- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج۶، ص۴۹.

۲- شهید اول، کتاب المزار، ص۱۹۳.

۳- شیخ صدوق، عیون الاخبار، ج۱، ص۶۵.

۴- سید ابن طاووس، مهج الدّعوات، ص ۴۰۸ - ۴۲۴.
۵- شیخ طوسی، الامالی، ص ۴۲۱.

یکصد فصل در بر دارد، این دعا را جبرئیل امین به رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در برخی از غزوات آموخته است. برای این دعا آثار شگفت فراوانی نقل شده، علاقمندان به بحار الانوار مراجعه فرمایند.(۱)

جبرئیل امین به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم عرضه داشت: خداوند منّان می فرماید: من پیش از آنکه جهان را بیافرینم به پنج هزار سال، این دعا را بر سرادق عرش نوشته بودم، هر بنده ای آن رادر اول ماه رمضان با نیت خالص بدون آمیخته با شکّ بخواند پاداش شب قدر به او بدهم.(۲)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: هر بنده ای از امّت من سه بار آن را در ماه رمضان بخواند خداوند جسدش را بر آتش حرام کند و بهشت برای او واجب شود، و اگر یکبار هم بخواند کفایت می کند.

جایگاه این دعا بسیار والا و منزلت آن بسیار عظیم است.(۳)

علامه مجلسی می فرماید: در بعضی از روایات وارد شده که دعای جوش کبیر را در هر یک از این سه شب نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم بخواند.(۴)

متن کامل دعای جوش کبیر را کفعمی در مصباح و البلد الامین آورده است.(۵)

برنوشتن دعای جوشن کبیر بر کفن تأکید فراوان شده و امام حسین علیه السلام می فرماید: پدرم به من امر فرمود که این دعا را حفظ کنم و آن را گرامی بدارم و برکفنش بنویسم و آن را به اهل خود تعلیم کنم و آنها را بر آن تشویق نمایم.(۶)

۷ دعای امام حسن مجتبی علیه السلام

امام حسن مجتبی علیه السلام در شب قدر این دعا را می خواند.

یا باطِنا فی ظُهُورِه، وَیا ظاهِرا فی بُطُونِه، یا باطِنا لَیْسَ یَخْفی، یا ظاهِرا

۱- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج۹۴، ص ۳۸۲ - ۳۸۴.

۲- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج۹۴، ص ۴۰۰ و ۴۰۱.

۳- مجلسی، زاد المعاد، ص۱۱۶.

۴- کفعمی، المصباح، ص ۲۴۷۲۶۰، والبلد الامین، ص ۴۰۲۴۱۱.

۵- کفعمی، المصباح، ص۲۴۹.

لَيْسَ يُرى، يا مَوْصُوفا لا يَبْلُغُ بِكَيْنُونَتِه مَوْصُوفٌ وَ لا حَدٌّ مَحْدُودٌ، يا غائِبا غَيْرَ مَفْقُودٍ، وَ يا شاهِدا غَيْرَ مَشْهُودٍ، يُطْلَبُ فَيُصابُ، وَ لَمْ يَخْلُ مِنْهُ السَّماواتُ وَ الْاَرْضُ وَ ما بَيْنَهُما طَرْفَهَ عَيْنٍ، لا يُدْرَكُ بِكَيْفٍ، وَ لا يُأَيَّنُ بِاَيْنٍ وَ لا بِحَيْثٍ، اَنْتَ نُورُ النُّورِ، وَرَبُّ الْاَرْبابِ اَحَطْتَ بِجَميعِ الْاُمُورِ، سُبْحانَ مَنْ لَيْسَ كَمِثْلِه شَىْءٌ، وَ هُوَ السَّميعُ الْبَصيرُ، سُبْحانَ مَنْ هُوَ هكَذا، وَ لا هكَذا غَيْرُهُ.(۱)

۸ یکصد رکعت نماز

در هریک از شبهای نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم یکصد رکعت نماز می خوانـد که بعـد از هر دو رکعت سـلام می دهد.(۲)

در دو شب بیست و یکم و بیست و سوّم تأکیـد شـده که در هر رکعت از یکصـد رکعت بعـد از حمـد ده بار سوره «قل هو اللّه أحد» خوانده شود.(۳)

علامه مجلسی فرموده: کسی که ضعف داشته باشد می تواند صد رکعت را نشسته بخواند.(۴)

۹ خدمات عمومی

سید ابن طاووس در ضـمن اعمال شب قدر می فرماید: آیا این حدیث را از حضـرت عیسـی علیه السـلام ندیده ای؟ که فرمود: «چون خورشید باش که بر هر شخص نیکوکار و بدکار نور افشانی می کند».

و آیـا کلام دُرر بار رسول اکرم صـلی الله علیه و آله را نشـنیده ای؟ که فرمود: «به همگان نیکی کن، اگر او اهل خیر نباشـد تو اهل خیر باش».

شما نیز همواره، به ویژه در ماه رمضان، مخصوصا در شبهای قدر به همگان نیکی کنید، در برابر بدی ها به نیکی پاداش دهید، مگر پیامبر اکرم برای همه ما

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۸۲.

۲- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص ۵۵۳ .

۳- کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۱۵۵.

۴- مجلسی، زاد المعاد، ص ۱۶۶.

الگو نیست؟ که هر کس او را آزار می داد دست به سوی آسمان برافراشته، عرضه می داشت: «بار خدایا! قوم من نادان هستند، از آنها بگذر». شما نیز برای همه دعای خیر کنید و از آنها بگذرید و از خدا بخواهید که از آنها بگذرد.(۱)

۱۰ دعای خیر

شبهای قدر شب دعا و نیایش است، در این سه شب برای دنیا و آخرت خود بسیار دعا کن.

از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله پرسیدند: اگر شب قدر را درک کنم، از خدا چه بخواهم؟ فرمود: «عافیت و سلامتی».

مرحوم فشارکی نقل فرموده که در این سه شب، سوره «یس» را سه بار بخوان، یکی برای حیات و زندگی خود، دیگری برای وسعت معیشت و روزی خود، سومی برای سلامتی و تندرستی خود.

همانگونه که برای خود دعای خیر می کنی برای دیگران نیز دعای خیر کن که حضرت فاطمه علیهاالسلام هنگامی که دعا می کرد، اوّل برای دیگران دعا می فرمود و چون از راز آن می پرسیدند، می فرمود: اول همسایه سپس داخل خانه.(۲)

همانگونه که برای دنیای خود دعا می کنی، برای آخرت خود نیز دعا کن، که در آنجا نیاز بیشتری داری.

مرحوم فشارکی فرموده: در هر یک از شبهای قدر، ده بار بگو:

«اَللّهُمَّ إِنَّکَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ، فَاعْفُ عَنِّی یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».

بهترین اعمال در این شبها توبه، استغفار، ندامت از اعمال گذشته، تصمیم برای آینده، تلاش برای جبران گذشته، دعای خیر برای خویش، پدر، مادر، خویشان، حق داران، همسایگان و عموم مؤمنین و مؤمنات می باشد، که دعای دیگران در غیاب آنها روزی را فراخ نموده، ناملایمات را دفع می کند.(۳)

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۸۵ .
۲- مجلسی، بحار الانوار، ج۴۳، ص۸۲ .
۳- مجلسی، بحار الانوار، ج۹۳، ص۳۵۸ .

۱۹) اعمال مخصوص شب نوزدهم

۱. غسل

شب نوزدهم یکی از سه شب قدر است که غسل کردن در آنها مستحبّ موءکّد می باشد.(۱)

امام باقر علیه السلام فرمود: غسلهای ماه رمضان را به هنگام غروب، کمی قبل از مغرب انجام بدهید که با آن نماز مغرب را بخوانید و آنگاه افطار کنید.(۲)

۲. پنجاه رکعت نماز

هر کس در شب نوزدهم رمضان پنجاه رکعت نماز بخواند و در هر رکعت بعد از حمد پنجاه مرتبه سوره «إذا زُلْزِلَتْ» را بخواند، روز قیامت خدای را با پاداش یکصد حج ویکصد عمره ملاقات می کند وخداوند دیگر اعمالش را قبول می کند(۳)

۳. استغفار

در شب نوزدهم یکصد بار بگوید: أَسْتَغْفِرُ اللّه -رَبّی وَأَتُوبُ اِءلَیْهِ.(۴)

۴. لعن

در شب نوزدهم یکصد بار بگوید: اَللّهُمَّ الْعَنْ قَتَلَهَ أَمیرالْمُوءْمِنینَ.(۵)

۵. دعاهای مخصوص

از دعاهای مخصوص شب نوزدهم دعاهای زیر است:

۱) اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلی ما وَهَبْتَ لِی مِنْ اِنْطِواءِ ما طَوَیْتَ مِنْ شَهْرِی وَ اَنَّکَ لَمْ تُحِنْ فِیهِ اَجَلِی وَ لَمْ تَقْطَعْ عُمْرِی وَ لَمْ تُبْلِنی بِمَرَضٍ یَضْطَرُّنِی صالِی تَرْکِ الصِّیام وَ لا بِسَفَرٍ یَحِلُّ لِی فِی الْاءفْطارِ، فَاَنَا اَصُوْمُهُ فِی کِفایَتِکَ وَوَقایَتِکَ، اُطیعُ اَمْرَکَ وَاَقْتاتُ رِزْقِکَ وَاَرْجُو وَاُؤَمِّلُ تَجاوُزَکَ، فَاَتْمِمْ اَللّهُمَّ عَلَیَّ فِی

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۵۳.

۲- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۱۰۰.

۳- شهید اوّل، الأربعین، ص۳۰.

۴- مجلسی، بحار الأنوار، ج۹۸، ص۱۴۴.

۵- مجلسی، بحار الأنوار، ج۹۸، ص۱۴۴.

ذلِکَ نِعْمَتَکَ وَاَجْزِلْ بِهِ مِنَّتَکَ وَ اسْلَخْهُ عَنِّی بِکَمالِ الصِّیامِ وَ تَمْحیصِ الْاثامِ وَ بَلِّغْنِی اخِرَهُ بِخاتِمَهِ خَیْرٍ وَ خِیَرَهٍ یا اَجْوَدَ الْمَسْئُولینَ وَ یا اَسْمَحَ الْواهِبینَ وَ صَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ الطّاهِرینَ.(۱)

۲) یا ذَا الَّذِی لَیْسَ فِی السَّمواتِ الْعُلی وَلا فِی الْاَرَضینَ السُّفْلی، وَلا فَوْقَهُنَّ وَلا بَیْنَهُنَّ وَلا تَحْتَهُنَّ إلهٌ یُعْبَدُ غَیْرُهُ، لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لا یَقْدِرُ عَلی إحْصائِهِ إلاَّ أَنْتَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، صَلاهً لا یَقْدِرُ عَلی إحْصائِها إلاَّ أَنْتَ).(۲)

۳) اللّهُمَّ اجْعَلْ فِیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُومِ وَفِیما تَفْرُقُ مِنَ الْاَمْرِ الْحَکِیمِ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَفِی الْقَضاءِ الَّذِی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ، أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئَاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ أَنْ تُطِیلَ عُمْرِی، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ فِی رِزْقِی، وَتَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا.(۳)

۴) اَللّهُمَّ اِنّی اَمْسَیْتُ لَکَ عَبْدا داخِرا لا اَمْلِکُ لِنَفْسی نَفْعا وَلا ضَرّا، وَلا اَصْرِفُ عَنْها سُوءا، اَشْهَدُ بِذلِکَ عَلی نَفْسی وَ اَعْتَرِفُ لَکَ بِضَعْفِ قُوَّتی وَقِلَّهِ حیلَتی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَنْجِزْ لی ما وَعَدْتَنی، وَجَمیعَ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ مِنَ الْمَغْفِرَهِ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ، وَاَتْمِمْ عَلَیَّ ما اتَیْتَنی، فَاِنّی عَبْدُکَ الْمِسْکینُ الْمُسْتَکینُ، الضَّعیفُ الْفَقیرُ الْمَهینُ.

اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْنی ناسِیا لِذِکْرِکَ فیما اَوْلَیْتَنی، وَلا غافِلاً لاِحْسانِکَ فیما اَعْطَیْتَنی، وَلا ایِسا مِنْ اِجابَتِکَ وَاِنْ اَبْطَاَتْ عَنّی، فی سَرّاءَ کُنْتُ اَوْ ضَرّاءَ، اَوْ شِدَّهٍ اَوْ رَخاءٍ، اَوْ عافِیَهٍ اَوْ بَلاءٍ، اَوْ بُؤْسٍ اَوْ نَعْماءَ، اِنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ.(۴)

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۳۴۷ و ۳۴۸.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۳۴۷ و ۳۴۸.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۳۴۷ و ۳۴۸.

۴- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۳۴۷ و ۳۴۸.

۵) سُبْحانَ مَنْ لا يَمُوتُ، سُبْحانَ مَنْ لا يَزُولُ، سُبْحانَ مَنْ لا تَخْفى عَلَيْهِ خافِيَةٌ، سُبْحانَ مَنْ لا تَسْقُطُ وَرَقَةٌ اِلّا يَعْلَمُها، وَلا حَبَّةٌ فى ظُلُماتِ الْأَرْضِ وَلا رَطْبٌ وَلا يابِسٌ [اِلّا فِى كِتابٍ مُبين] اِلّا بِعِلْمِه وَ بِقُدْرَتِه، فَسُبْحانَهُ سُبْحانَهُ سُبْحانَهُ سُبْحانَهُ سُبْحانَهُ ما اَعْظَمَ شَأْنَهُ، وَاَجَلَّ سُلْطانَهُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاجْعَلْنا مِنْ عُتَقائِكَ وَسُعَداءِ خَلْقِكَ بِمَغْفِرَتِكَ، اِنَّكَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحيمُ.(۱)

آنچه گفته شد مخصوص شب نوزدهم بود، که علاوه بر آنها همه اعمال یاد شده برای شبهای قدر، از قبیل: إحیاء، قرآن سر گرفتن، زیارت امام حسین علیه السلام ، یکصد رکعت، جوشن کبیر، سوره های: عنکبوت، روم و دخان؛

و همه اعمال یاد شده برای مطلق شبهای ماه مبارک رمضان، از قبیل: دعای افتتاح، ابو حمزه ثمالی و قرائت سوره قدر یکهزار بار و تلاوت سوره دخان یکصد بار، در این شب با تأکید بیشتر وارد است.

۲۰) اعمال مخصوص شب بیستم

۱. هشت رکعت نماز

کسی که در شب بیستم ماه مبارک رمضان هشت رکعت نماز بخواند، با هر سوره ای که بخواهد و بعد از هر دو رکعت سلام دهد، خداوند همه گناهان گذشته و اخیرش را بیامرزد.(۲)

۲. دعاهای مخصوص

آنگاه دعاهای مخصوص شب بیستم را بخواند، که از آن جمله است:

۲) اللّهُمَّ أَنْتَ رَبِّى لا إِلهَ لِى غَيْرُكَ أُوَحِّدُهُ، وَلا رَبَّ لِى سِواكَ أَعْبُدُهُ، أَنْتَ الْواحِدُ الْاَحَدُ الصَّمَدُ، لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ، وَكَيْفَ يَكُونُ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۳۴۹.

۲- شهید اوّل، الأربعین، ص۳۰.

كُفْوٌ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ لِلْخالِقِ وَمِنَ الْمَرْزُوقِينَ لِلرّازِقِ، وَمَنْ لا يَسْتَطِيعُونَ لِاَنْفُسِهِمْ نَفْعاً وَلا ضَرّاً وَلا يَمْلِكُونَ مَوْتاً وَ لا حَياةً وَ لا نُشُوراً، هُوَ مالِكُ ذلِکَ كُلِّهِ بِعَطِيَّتِهِ وَتَحْرِيمِهِ، وَيَبْتَلِي بِهِ وَيُعافِي مِنْهُ، لا يُسْئَلُ عَمّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْئَلُونَ.

إلٰهِي وَسَيِّدِي ما أَغَبَّ شَهْرَ الصِّيامِ إلى جانِبِ الْفَناءِ وَأَنْتَ الْباقِي، وَأَذِنَ بِالْانْقِضاءِ وَأَنْتَ الدّائِمُ، وَهُوَ الَّذِي عَظَّمْتَ حَقَّهُ فَعَظُمَ، وَكَرَّمْتَهُ فَكَرُمَ، وَإِنَّ لِي فِيهِ الزَّلّاتِ كَثِيرَةً وَالْهَفَواتِ عَظِيمَةً، إنْ قاصَصْتَنِي بِها كانَ شَهْرَ شَقاوَتِي، وَإِنْ سَمِحْتَ لِي بِها كانَ شَهْرَ سَعادَتِي، اللّهُمَّ وَكَما أَسْعَدْتَنِي بِالإِقْرارِ بِرُبُوبِيَّتِکَ مُبْدِئاً، فَأَسْعِدْنِي بِرَحْمَتِکَ وَرَأْفَتِکَ وَتَمْحِيصِکَ وَسَماحَتِکَ مُعِيداً، فَإِنَّکَ عَلى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ كَثِيراً.(۱)

۳) اللّهُمَّ كَلَّفْتَنِي مِنْ نَفْسِي ما أَنْتَ أَمْلَکُ بِهِ مِنِّي، وَقُدْرَتُکَ أَعْلى مِنْ قُدْرَتِي، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَعْطِنِي مِنْ نَفْسِي ما يُرْضِيکَ عَنِّي وَخُذْ لِنَفْسِکَ رِضاها مِنْ نَفْسِي.

إلٰهِي لا طاقَةَ لِي بِالْجُهْدِ، وَلا صَبْرَ لِي عَلَى الْبَلاءِ، وَلا قُوَّةَ لِي عَلَى الْفَقْرِ، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَلا تَحْظُرْ عَلَيَّ رِزْقَکَ فِي هذا الشَّهْرِ الْمُبارَکِ، وَلا تُلْجِئْنِي إلى خَلْقِکَ، بَلْ تَفَرَّدْ يا سَيِّدِي بِحاجَتِي، وَتَوَلَّ كِفايَتِي، وَانْظُرْ فِي أُمُورِي، فَإِنَّکَ إنْ وَكَلْتَنِي إلى خَلْقِکَ تَجَهَّمُونِي، وَإِنْ أَلْجَأْتَنِي إلى أَهْلِي حَرَمُونِي وَمَقَّتُونِي، وَإِنْ أَعْطَوْا أَعْطَوْا قَلِيلاً نَكِداً، وَمَنُّوا عَلَيَّ كَثِيراً، وَذَمُّوا طَوِيلاً فَبِفَضْلِکَ يا سَيِّدِي فَأَغْنِنِي، وَبِعَطِيَّتِکَ فَانْعَشْنِي، وَبِسَعَتِکَ فَابْسُطْ يَدِي، وَبِما عِنْدَکَ فَاكْفِنِي، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(۲)

۴) اَسْتَغْفِرُ اللّهَ مِمّا مَضى مِنْ ذُنُوبِي، وَما نَسِيتُها وَهِيَ مُثْبَتَةٌ عَلَيَّ يُحْصِيهَا

۱- سيّد ابن طاووس، الاقبال، ج ۱، ص ۳۵۲ و ۳۵۳.

۲- سيّد ابن طاووس، الاقبال، ج ۱، ص ۳۵۲ و ۳۵۳.

الْکِرامُ الْکاتِبُونَ یَعْلَمُونَ ما اَفْعَلُ، وَاَسْتَغْفِرُ اللّه - مِنْ مُوبِقاتِ الذُّنُوبِ، وَاَسْتَغْفِرُهُ مِنْ مُفْظِعاتِ الذُّنُوبِ، وَاَسْتَغْفِرُ اللّه - مِمّا فَرَضَ عَلَیَّ فَتَوانَیْتُ، وَاَسْتَغْفِرُهُ مِنْ نِسْیانِ الشَّیْءِ الَّذی باعَدَنی مِنْ رَبّی

وَاَسْتَغْفِرُهُ مِنَ الزَّلّاتِ والضَّلالات وَمِمّا کَسَبَتْ یَدایَ

وَأُؤْمِنُ بِه، وَاَتَوَکَّلُ عَلَیْهِ کَثیرا، وَاَسْتَغْفِرُ اللّه - هفت بار بگوید

فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاعْفُ عَنّی، وَاغْفِرْ لی ما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبی، وَاسْتَجِبْ یا سَیِّدی دُعائی، فَاِنَّکَ اَنْتَ التَّوّابُ الرَّحیمُ.(۱)

۲۱) اعمال مخصوص شب بیست و یکم

اشاره

شب بیست و یکم ماه مبارک رمضان، دوّمین شب از شبهای قدر است و بر شب نوزدهم برتری دارد، که احادیث فراوان بر آن دلالت می کند، از جمله:

۱ از امام صادق علیه السلام پرسیدند: آن شبی که امید فراوان به آن هست، چه شبی است؟ فرمود: شب بیست و یکم و شب بیست و سوّم.(۲)

۲ از امام باقر علیه السلام در مورد شب قدر پرسیدند، فرمود: در شب بیست و یکم و شب بیست و سوّم آن را جستجو کن. عرضه داشتند: یکی را برای ما مشخّص کنید، فرمود: چه می شود که در هر دو شب تلاش کنید؟(۳)

۳ و در حدیث دیگری فرمود: شب قدر همه ساله در ماه رمضان، در دهه آخر می باشد.(۴)

۴ شیخ طوسی می فرماید: شب قدر بدون اختلاف در دهه آخر و در شبهای فرد می باشد.(۵)

۱- سیّد ابن طاووس، الاقبال، ج ۱، ص ۳۵۲.

۲- کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۱۵۶.

۳- طبرسی، مجمع البیان، ج ۵، ص ۷۸۷.

۴- شیخ صدوق، الفقیه، ج ۲، ص ۱۰۱.

۵- شیخ طوسی، التّبیان، ج ۱۰، ص ۳۸۵.

۵ امیرموءمنان علیه السلام فرمود: «اِلْتَمِسُوها فِی الْعَشْرِ الْاءَواخِرِ»؛

«یعنی، شب قدر را در دهه ی آخر بجویید».(۱)

۶ از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله پرسیدند: شب قدر چه شبی است؟

فرمود: در دهه آخر ماه رمضان است.(۲)

۷ چون دهه آخر ماه رمضان وارد می شد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله کمر به عبادت می بست، از همسرانش دوری می جست، شبها را إحیاء می کرد، و فقط به عبادت می پرداخت و خانواده اش را به آن وا می داشت.(۳)

گذشته از اعمال هر شب از شبهای ماه رمضان و نیز هر شب از شبهای قدر، شب بیست و یکم اعمال خاصی دارد که از آن جمله است:

۱. هشت رکعت نماز

کسی که در شب بیست و یکم ماه رمضان هشت رکعت نماز بخواند، درهای هفت آسمان به رویش باز می شود و دعاهایش مستجاب می گردد و عنایات فراوانی خداوند منّان در حق او مرحمت می فرماید.(۴)

در این نماز سوره خاصی تعیین نشده، ولی پس از دو رکعت سلام می دهد.

۲. دعاهای خاص

برای شب بیست و یکم دعاهای مخصوصی رسیده، که از آن جمله است:

۱) یـا مُولِجَ اللَّیْـلِ فِی النَّهـارِ، وَمُولِجَ النَّهـارِ فِی اللَّیْلِ، وَمُخْرِجَ الْحَیِّ مِنَ الْمَیِّتِ، وَمُخْرِجَ الْمَیِّتِ مِنَ الْحَیِّ، یا رازِقَ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ یا اَللّه ُ یا رَحْمانُ، یا اَللّه ُ یا رَحیمُ، یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی وَالْأَمْثالُ الْعُلیا،

۱- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۲۸۲.

۲- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۲۸۲.

۳- طبرسی، مجمع البحرین، ج ۵، ص ۷۸۷.

۴- شهید اوّل، الأربعین، ص ۳۰.

وَالْکِبْریاءُ وَالْالاءُ

اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِه، وَاَنْ تَجْعَلَ اِسْمی فی هذِهِ اللَّیْلَهِ فِی السُّعَداءِ، وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ واِساَئَتی مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَاِیمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَتُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی وَاتِنا فِی الدُّنیا حَسَنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنا عَذابَ النّارِ الْحَریقِ، وَارْزُقْنی فیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَهَ اِلَیْکَ، وَالْاِنابَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّد عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ.(۱)

۲) لا إِلهَ إِلَّا اللّهُ، مُدَبِّرُ الْأُمُورِ، وَمُصَرِّفُ الدُّهُورِ، وَخالِقُ الْاَشْیاءِ جَمِیعاً بِحِکْمَتِهِ، دالًّا عَلی أَزَلِیَّتِهِ وَقِدَمِهِ، جاعِلُ الْحُقُوقِ الْواجِبَهِ لِما یَشاءُ، رَأْفَهً مِنْهُ وَرَحْمَهً، لِیَسْأَلَ بِها سائِلٌ وَیَأْمَلَ إِجابَهَ دُعائِهِ بِها آمِلٌ.

فَسُبْحانَ مَن خَلَقَ، وَالْاَسْبابُ إِلَیْهِ کَثِیرَهٌ، وَالْوَسائِلُ إِلَیْهِ مَوْجُودَهٌ، وَسُبْحانَ اللّهِ الَّذی لا یَعْتَوِرُهُ فاقَهٌ، وَلا تَسْتَذِلُّهُ حاجَهٌ، وَلا تُطِیفُ بِهِ ضَرُورَهٌ، وَلا یَحْذَرُ إِبْطاءَ رِزْقِ رازِقٍ، وَلا سَخَطَ(۲) خالِقٍ، فَإِنَّهُ الْقَدِیرُ عَلی رَحْمَهِ مَنْ هُوَ بِهذِهِ الْخِلالِ مَقْهُورٌ، وَفِی مَضائِقِها مَحْصُورٌ، یَخافُ وَیَرْجُو مَنْ بِیَدِهِ الْأُمُورُ، وَإِلَیْهِ الْمَصِیرُ، وَهُوَ عَلی ما یَشاءُ قَدِیرٌ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَنَبِیِّکَ، مُؤَدِّی الرِّسالَهِ، وَمُوضِحِ الدَّلالَهِ، أَوْصَلَ کِتابَکَ، وَاسْتَحَقَّ ثَوابَکَ، وَأَنْهَجَ سَبِیلَ حَلالِکَ وَ حَرامِکَ، وَکَشَفَ عَنْ شَعائِرِکَ وَأَعْلامِکَ. فَإِنَّ هذِهِ اللَّیْلَهَ الَّتِی وَسَمْتَها بِالْقَدْرِ، وَأَنْزَلْتَ فِیها مُحْکَمَ الذِّکْرِ، وَفَضَّلْتَها عَلی أَلْفِ شَهْرٍ، وَهِیَ لَیْلَهُ مَواهِبِ الْمَقْبُولِینَ، وَمَصائِبِ الْمَرْدُودِینَ فَیا خُسْرانَ مَنْ باءَ فِیها بِسَخَطِهِ، وَیا وَیْحَ مَنْ حُظِیَ فِیها بِرَحْمَتِهِ. اللّهُمَّ فَارْزُقْنِی قِیامَها وَالنَّظَرَ إِلی ما عَظَّمْتَ مِنْها مِنْ غَیْرِ حُضُورِ أَجَلٍ

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص ۱۶۰.

۲- سَخْطَهَ، خ .

وَلاـ قُرْبِهِ، وَلاَـ انْقِطاعِ أَمَلٍ وَلا فَوْتِهِ، وَوَفِّقْنِی فِیها لِعَمَلٍ تَرْفَعُهُ، وَدُعاءٍ تَسْـمَعُهُ، وَتَضَـرُّعٍ تَرْحَمُهُ، وَشَرٍّ تَصْـرِفُهُ، وَخَیْرٍ تَهَبُهُ، وَغُفْرانٍ تُوجِبُهُ، وَرِزْقٍ تُوَسِّعُهُ، وَدَنَسٍ تُطَهِّرُهُ، وَإِثْمٍ تَغْسِـلُهُ، وَدَیْنٍ تَقْضِـیهِ، وَحَقٍّ تَتَحَمَّلُهُ وَ تُوءَدِّیهِ، وَصِـحَّةٍ تُتِمُّهـا، وَعافِیَةٍ تُنْمِیها، وَأَشْـعاثٍ تَلُمُّها، وَأَمْراضٍ تَکْشِـفُها، وَصَـنْعَةٍ تَکْنِفُها، وَمَواهِبَ تَکْشِفُها، وَمَصائِبَ تَصْرِفُها، وَأَوْلادٍ وَأَهْلٍ تُصْلِحُهُمْ، وَأَعْداءٍ تَغْلِبُهُمْ وَتَقْهَرُهُمْ، وَتَکْفِی ما أَهَـمَّ مِنْ أَمْرِهِمْ، وَتَقْـدِرُ عَلی قُـدْرَتِهِمْ، وَتَسْـطُو بِسَـطَواتِهِمْ، وَتَصُـولُ عَلی صَوْلاـتِهِمْ، وَتَغُـلُّ أَیْـدِیَهُمْ إِلی صُـدُورِهِمْ، وَتُخْرِسُ عَنْ مَکارِهِی أَلْسِنَتَهُمْ، وَتَرُدُّ رُءُوسَهُمْ عَلی صُدُورِهِمْ.

اللّهُمَّ سَـیِّدِی وَمَوْلایَ اکْفِنِی الْبَغْیَ، وَمُصارَعَهَ الْغَدْرِ وَمُعاطِبَهُ، وَاکْفِنِی سَیِّدِی شَرَّ عِبادِکَ، وَاکْفِ شَرَّ جَمِیعِ عِبادِکَ، وَانْشُرْ عَلَیْهِمُ الْخَیْراتِ مِنِّی حَتَّی تُنْزِلَ عَلَیَّ فِی الْآخِرِینَ، وَاذْکُرْ والِدَیَّ وَجَمِیعَ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ بِرَحْمَتِکَ وَمَغْفِرَتِکَ، ذِکْری سَیِّدٍ قَرِیبٍ لِعَبِیـدٍ وَإِماءٍ فـارَقُوا الْاءَحِبّاءَ، وَخَرَسُـوا عَنِ النَّجْوی وَصَـمُّوا عَنِ النِّداءِ، وَحَلُّوا أَطْبـاقَ الـثَّری، وَتَمَزَّقَهُمُ الْبِلی. اللّهُمَّ إِنَّکَ أَوْجَبْتَ لِوالِـدَیَّ عَلَیَّ حَقّاً وَقَدْ أَدَّیْتُهُ بِالْإِسْـتِغْفارِ لَهُما إِلَیْکَ، إِذْ لا قُدْرَهَ لِی عَلی قَضائِهِ إِلاَّ مِنْ جِهَتِکَ، وَفَرَضْتَ لَهُما فِی دُعائِی فَرْضاً قَدْ أَوْفَدْتُهُ عَلَیْکَ، إِذْ حَلَّتْ بِیَ الْقُدْرَهُ عَلی واجِبِها، وَأَنْتَ تَقْدِرُ، وَ کُنْتُ لا أَمْلِکُ وَأَنْتَ تَمْلِکُ.

اللّهُمَّ لا تَحْلُلْ بِی فِیما أَوْجَبْتَ، وَلا تُسْـلِمْنِی فِیما فَرَضْتَ، وَأَشْرِکْنِی فِی کُلِّ صالِحِ دُعاءٍ أَجَبْتَهُ، وَأَشْـرِکْ فِی صالِحِ دُعائِی جَمِیعَ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ، إِلاَّ مَنْ عادی أَوْلِیاءَکَ، وَحارَبَ أَصْفِیاءَکَ، وَأَعْقَبَ بِسُوءِ الْخِلافَهِ أَنْبِیاءَکَ، وَماتَ عَلی ضَلالَتِهِ، وَانْطَوی فِی غِوایَتِهِ، فَإِنِّی أَبْرَأُ إِلَیْکَ مِنْ دُعاءٍ لَهُمْ.

أَنْتَ الْقائِمُ عَلی کُلِّ نَفْسٍ بِما کَسَبَتْ، غَفّارٌ لِلصَّغائِرِ، وَالْمُوبِقُ بِالْکَبائِرِ بِلا

إلهَ إلاّـ أَنْتَ، سُـبْحانَكَ إِنِّى كُنْتُ مِنَ الظّالِمِينَ، فَانْشُـرْ عَلَيَّ رَأْفَتَكَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ، وَصَـلَّى اللّهُ على مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَآلِهِ وَسَـلَّمَ كَثِيراً.(۱)

۳) اَشْـهَدُ اَنْ لا اِلهَ اِلاَّ اللّه وَحْدَهُ لا شَـريكَ لَهُ، وَاَشْـهَدُ اَنَّ مُحَمَّدا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَاَشْهَدُ اَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَالنّارَ حَقٌّ، وَاَنَّ السّاعَةَ اتِيَةٌ لارَيْبَ فيهـا، وَاَنَّ اللّه يَبْعَثُ مَنْ فِى الْقُبُورِ، وَاَشْـهَدُ اَنَّ الرَّبَّ رَبّى، لا شَـريكَ لَهُ، وَلا وَلَـدَ لَهُ، وَلا والِـدَ لَهُ، وَاَشْـهَدُ اَنَّهُ الْفَعّالُ لِما يُريدُ، وَالْقادِرُ عَلى كُلِّ شَىْءٍ، والصّانِعُ لِما يُريدُ، وَالْقاهِرُ مَنْ يَشاءُ، وَالْواضِعُ مَنْ يشاءُ، وَالرّافِعُ مَنْ يَشاءُ

مَلِكُ الْمُلُوكِ وَرازِقُ الْعِبادِ، الْغَفُورُ الرَّحيمُ الْعَليمُ الْحَكيمُ

اَشْـهَدُ سَـبْعاً اَنَّكَ سَـيِّدى كَذلِكَ وَفَوْقَ ذلِكَ، لا يَبْلُغُ الْواصِفُونَ كُنْهَ عَظَمَتِكَ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِهِ، وَاهْدِنى، وَلا تُضِلَّنى بَعْدَ اِذْ هَدَيْتَنى، اِنَّكَ اَنْتَ الْهادِى الْمَهْدِىُّ.(۲)

۴) اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اقْسِمْ لِى حِلْماً يَسُـدُّ عَنِّى بابَ الْجَهْلِ وَ هُدىً تَمُنُّ بِهِ عَلَيَّ مِنْ كُلِّ ضَـلالَةٍ وَ غِنىً تَسُدُّ بِهِ عَنِّى بـابَ كُلِّ فَقْرٍ، وَ قُوَّةً تَرُدُّ بِها عَنِّى كُلَّ ضَعْفٍ، وَ عِزّاً تُكْرِمُنِى بِهِ عَنْ كُلِّ ذُلٍّ، وَ رِفْعَةً تَرْفَعُنى بِها عَنْ كُلِّ ضَعَةٍ، وَ اَمْناً تَرُدُّ بِهِ عَنِّى كُلَّ خَوْفٍ، وَ عافِيَةً تَسْتُرُنِى بِها مِنْ كُلِّ بَلاءٍ، وَ عِلْماً تَفْتَحُ لِى بِهِ كُلَّ يَقينٍ، وَ يَقيناً تَذْهَبُ بِهِ عَنِّى كُلَّ شَكٍّ، وَدُعاءً تَبْسُطُ لِى بِهِ الْاِجـابَةَ فِى هـذِهِ اللَّيْلَةِ وَفِى هـذِهِ السّـاعَةِ السّـاعَةِ السّـاعَةِ يـا كَريمُ، وَخَوْفاً تُيَسِّرُ لِى بِهِ كُلَّ رَحْمَةٍ، وَعِصْـمَةً تَحُولُ بَيْنِى وَبَيْنَ الذُّنُوبِ حَتّى اُفْلِحَ بِها بَيْنَ الْمَعْصُومينَ عِنْدَكَ بِرَحْمَتِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ .(۳)

۱- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۵۹.

۲- اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۶۱. صحيفه نبويّه، ص۴۴۲، د۵۳۸.

۳- اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۶۳.

دعاهای دهه آخر

دعاهایی از معصومین علیهم السلام برای شبهای دهه آخر ماه مبارک رمضان رسیده، که از شب بیست و یکم آغاز می شود و در همه شبها تا آخر ماه تکرار می شود، این دعاها عبارتند از:

۱) اَعُوذُ بِجَلالِ وَجهِکَ الْکَریمِ، اَنْ یَنْقَضِیَ عَنّی شَهْرُ رَمضانَ، اَوْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتی هذِهِ، وَبَقِیَ لَکَ عِنْدی تَبِعَةٌ، اَوْ ذَنْبٌ تُعَذِّبُنی عَلَیْهِ [یَوْمَ اَلْقاکَ].(۱)

۲) اَللّهُمَّ اِنَّکَ قُلْتَ فی کِتابِکَ الْمُنْزَلِ: «شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْانُ هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنْ الْهُدی وَالْفُرْقانِ»

فَعَظَّمْتَ حُرْمَهَ شَهْرِ رَمَضانَ بِما اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، وَخَصَصْتَهُ بِلَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَجَعَلْتَها خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، اَللّهُمَّ وَهذِه اَیّامُ شَهْرِ رَمَضانَ قَدِ انْقَضَتْ، وَلَیالیهِ قَدْ تَصَرَّمَتْ، وَقَدْ صِرْتُ یا اِلهی مِنْهُ اِلی ما اَ نْتَ اَعْلَمُ بِه مِنّی، وَاَحْصی لِعَدَدِه مِنَ الْخَلْقِ اَجْمَعینَ، فَاَسْاَلُکَ بِما سَاَلَکَ بِه مَلائِکَتُکَ الْمُقَرَّبُونَ وَاَنْبِیاؤُکَ الْمُرْسَلُونَ وَعِبادُکَ الصّالِحُونَ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَفُکَّ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، وَتُدْخِلَنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ، وَاَنْ تَتَفَضَّلَ عَلَیَّ بِعَفْوِکَ وَکَرَمِکَ وَتَتَقَبَّلَ تَقَرُّبی، وَتَسْتَجیبَ دُعائی، وَتَمُنَّ عَلَیَّ بِالاَْمْنِ یَوْمَ الْخَوْفِ مِنْ کُلِّ هُوْلٍ اَعْدَدْتَهُ لِیَوْمِ الْقِیامَهِ،

اِلهی وَاَعُوذُ بِوَجْهِکَ الْکَریمِ وَبِجَلالِکَ الْعَظیمِ اَنْ تَنْقَضِیَ اَیّامُ شَهْرِ رَمَضانَ وَلَیالیهِ، وَلَکَ قِبَلی تَبِعَهٌ اَوْ ذَنْبٌ تُؤاخِذُنی بِه، اَوْ خَطیئَهٌ تُریدُ اَنْ تَقْتَصَّها مِنّی لَمْ تَغْفِرْها لی، سَیِّدی سَیِّدی سَیِّدی اَسْاَلُکَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ اِذْ لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ،

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص ۱۶۰.

اِنْ کُنْتَ رَضیتَ عَنّی فی هذَا الشَّهْرِ، فَازْدَدْ عَنّی رِضیً، وَاِنْ لَمْ تَکُنْ رَضیتَ عَنّی، فَمِنَ الْانَ فَارْضَ عَنّی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، یا اَللّه ُ یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ.(۱)

۳) یا مُلَیِّنَ الْحَدیدِ لِداوُدَ عَلَیْهِ السَّلامُ، یا کاشِفَ الضُّرِّ وَالْکُرَبِ الْعِظامِ عَنْ اَیُّوبَ عَلَیْهِ السَّلامُ، اَیْ مُفَرِّجَ هَمِّ یَعْقُوبَ عَلَیْهِ السَّلامُ، اَیْ مُنَفِّسَ غَمِّ یُوسُفَ عَلَیْهِ السَّلامُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ کَما اَ نْتَ اَهْلُهُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلَیْهِمْ اَجْمَعینَ وَافْعَلْ بی ما اَ نْتَ اَهْلُهُ وَلا تَفْعَلْ بی ما اَ نَا اَهْلُهُ.(۲)

و در مکیال از اقبال نقل کرده از حماد بن عثمان به این مضمون که شب بیست و یکم ماه رمضان رفتم خدمت امام جعفر صادق علیه السلام حضرت فرمودند:

ای حمّاد غسل کردی گفتم: بلی فدایت گردم پس حصیر طلبیدند و فرمودند: بیا پهلوی من نماز بخوان آن حضرت نماز می خواندند و من هم پهلوی آن حضرت نماز می خواندم تا ازنمازهای خود فارغ شدیم

آنگاه حضرت مشغول دعا شدند و من آمین می گفتم تا صبح شد

پس حضرت اذان و اقامه گفتند و بعض غلامان خود را صدا زدند

پس جلو ایستادند و ما خلف ایشان نماز صبح را با ما خواندند در رکعت اول «حمد» و «انّا انزلناه» و دوّم «حمد» و «قل هو اللّه» قرائت فرمودند، پس بعد از فراغ از تسبیح و تحمید و تقدیس و ثنا بر خدا و صلوات بر رسول صلی الله علیه و آله و دعا بر جمیع موءمنین و موءمنات و مسلمین و مسلمات اوّلین و آخرین حضرت به سجده افتادند ساعتی از حضرت چیزی نمی شنیدم پس از ساعتی شنیدم می فرمودند:

لا ـ إلهَ إلاّ ـ أَنْتَ مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْاءَبْصارِ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ خالِقَ الْخَلْقِ بِلا حاجَهٍ فِیکَ إلَیْهِمْ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ مُبْدِئَ الْخَلْقِ لا یَنْقُصُ مِنْ مُلْکِکَ شَیْءٌ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ باعِثَ مَنْ فِی الْقُبُورِ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ مُدَبِّرَ الْاءُمُورِ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ دَیّانَ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۶۴.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۶۴.

الدِّین وَجَبّارَ الْجَبابرَه. لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ مُجْرِیَ الْماءِ فِی الصَّخْرَهِ الصَّمّاءِ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ مُجْرِیَ الْماءِ فِی النَّباتِ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ مُکَوِّنَ طَعْمِ الثِّمارِ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ مُحْصِیَ عَدَدِ الْقَطْرِ وَ ما تَحْمِلُهُ السَّحابُ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ مُحْصِیَ عَدَدِ ما تَجْرِی بِهِ الرِّیاحُ فِی الْهَواءِ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ مُحْصِیَ ما فِی الْبِحارِ مِنْ رَطْبٍ وَیابِسٍ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ مُحْصِیَ ما یَدُبُّ فِی ظُلُماتِ الْبِحارِ وَفِی أَطْباقِ الثَّری. أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی سَمَّیْتَ بِهِ نَفْسَکَ، أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ، وَأَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ سَمّاکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ، مِنْ نَبِیٍّ أَوْ صِدِّیقٍ أَوْ شَهِیدٍ أَوْ أَحدٍ مِنْ مَلائِکَتِکَ،

وَأَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی إذا دُعِیتَ بِهِ أَجَبْتَ، وَإذا سُئِلْتَ بِهِ أَعْطَیْتَ.

وَأَسْأَلُکَ بِحَقِّکَ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ وَبَرَکاتُکَ، وَبِحَقِّهِمُ الَّذِی أَوْجَبْتَهُ عَلی نَفْسِکَ، وَأَنَلْتَهُمْ بِهِ فَضْلَکَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ الدّاعِی إلَیْکَ بِإذْنِکَ وَسِراجِکَ السّاطِعِ بَیْنَ عِبادِکَ، فِی أَرْضِکَ وَسَمائِکَ، وَجَعَلْتَهُ رَحْمَهً لِلْعالَمِینَ، وَنُوراً اسْتَضاءَ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ، فَبَشَّرَنا بِجَزِیلِ ثَوابِکَ، وَأَنْذَرَنا الأَلِیمَ مِنْ عَذابِکَ.

أَشْهَدُ أَنَّهُ قَدْ جاءَ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِ الْحَقِّ وَصدقَ الْمُرْسَلِینَ،

وَأَشْهَدُ أَنَّ الَّذِینَ کَذَّبُوهُ ذائِقُوا الْعَذابَ الأَلِیمَ.

أَسْأَلُکَ یا اللّهُ یا اللّهُ یا اللّهُ، یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ، یا سَیِّدِی یا سَیِّدِی یا سَیِّدِی، یا مَوْلایَ یا مَوْلایَ یا مَوْلایَ، أَسْأَلُکَ فِی هذِهِ الْغَداهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَنِی مِنْ أَوْفَرِ عِبادِکَ وَسائِلِیکَ نَصِیباً، وَأَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ بِفَکاکِ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

وَأَسْأَلُکَ بِجَمِیعِ ما سَأَلْتُکَ وَما لَمْ أَسْأَلْکَ مِنْ عَظِیمِ جَلالِکَ، ما لَوْ عَلِمْتُهُ

لَسَأَلْتُکَ بِهِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَأَنْ تَأْذَنَ لِفَرَجِ مَنْ بِفَرَجِهِ فَرَجُ أَوْلِیائِکَ وَأَصْفِیائِکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَبِهِ تُبِیدُ الظّالِمِینَ وَتُهْلِکُهُمْ، عَجِّلْ ذلِکَ یا رَبَّ الْعالَمِینَ، وَأَعْطِنِی سُؤْلِی یا ذَا الْجَلالِ وَالْاءِکْرامِ فِی جَمِیعِ ما سَأَلْتُکَ لِعاجِلِ الدُّنْیا وَآجِلِ الْآخِرَهِ.

یا مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیدِ، أَقِلْنِی عَثْرَتِی وَأَقْلِنِی بِقَضاءِ حَوائِجِی، یا خالِقِی وَ یا رازِقِی، وَ یا باعِثِی، وَیا مُحْیِی عِظامِی وَهِیَ رَمِیمٌ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاسْتَجِبْ لِی دُعائِی یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

۲۲) اعمال مخصوص شب بیست و دوم

۱. هشت رکعت نماز

هر کس در شب بیست و دوم ماه رمضان هشت رکعت نماز بخواند، با هر سوره ای که بخواهد، درهای هشتگانه بهشت، به رویش باز شود.(۱)

۲. دعاهای مخصوص

شب بیست و دوم ماه رمضان دعاهای خاصّی دارد که از آن جمله است:

۱) یا سالِخَ النَّهارِ مِنَ اللَّیْلِ، فَإِذا نَحْنُ مُظْلِمُونَ، وَمُجْرِیَ الشَّمْسِ لِمُسْتَقَرِّها، ذلِکَ بِتَقْدِیرِکَ یا عَزِیزُ یا عَلِیمُ، وَمُقَدِّرَ الْقَمَرِ مَنازِلَ حَتّی عادَ کَالْعُرْجُونِ الْقَدِیمِ، یا نُورَ کُلِّ نُورٍ، وَمُنْتَهی کُلِّ رَغْبَهٍ، وَ وَلِیَّ کُلِّ نِعْمَهٍ.

یا اَللّهُ یا رَحْمنُ یا رَحِیمُ، یا قُدُّوسُ، تا آخر.(۲)

۲) سُبْحانَ مَنْ تَبْهَرُ قُدْرَتُهُ الْاءَفْکارَ، وَیَمْلأُ عَجائِبُهُ الْاءَبْصارَ، الَّذِی لا یَنْقُصُهُ الْعَطاءُ، وَلا یَتَعَرَّضُ جُودُهُ الذَّکاءَ، الَّذِی أَنْطَقَ الْاءَلْسُنَ بِصِفاتِهِ، وَاقْتَدَرَ بِالْفِعْلِ

۱- شهید اوّل، الأربعین، ص ۳۰.

۲- کلینی، الکافی، ج۴، ص ۱۶۱.

عَلی مَفْعُولاتِهِ، وَأَدْخَلَ فِی صَلاحِهَا الْفَسادَ، وَعَلی مُجْتَمَعِها الشَّتاتِ، وَعَلی مُنْتَظَمِهَا الْاِنْفِصامَ، لِیَدُلَّ الْمُبْصِرِینَ عَلی أَنَّها فانِیَةٌ مِنْ صَنْعِهِ باقٍ، مَخْلُوقَةٌ مِنْ إِنْشاءِ خالِقٍ، لا بَقاءَ وَلا دَوامَ إِلَّا لَهُ، الْواحِدُ الْغالِبُ الَّذِی لا یُغْلَبُ، وَالْمالِکُ الَّذِی لا یُمْلَکُ.

الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِی بَلَّغَنِیکَ لَیْلَةً طَوَیْتُ یَوْمَها عَلی صِیامٍ، وَرُزِقْتُ فِیهِ الْیَقظَةَ مِنَ الْمَنامِ، وَقَصَدْتُ رَبَّ الْعِزَّهِ بِالْقِیامِ، بِرَحْمَةٍ مِنْهُ تَخُصُّنِی، وَنِعْمَهٍ أَلْبَسَتْنِی، وَحُسْنًی تَغَشَّنِی، وَأَسْأَلُهُ إِتْمامَ ابْتِدائِهِ وَزِیادَةً لِی مِنِ اجْتِبائِهِ، فَإِنَّهُ الْمَلِیکُ الْقَدِیرُ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ.(۱)

۳) أَنْتَ سَیِّدِی جَبّارٌ غَفّارٌ قادِرٌ قاهِرٌ، سَمِیعٌ عَلِیمٌ، غَفُورٌ رَحِیمٌ، غافِرُ الذَّنْبِ، وَقابِلُ التَّوْبِ، شَدِیدُ الْعِقابِ، فالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوی، مُولِجُ اللَّیْلِ فِی النَّهارِ، وَمُولِجُ النَّهارِ فِی اللَّیْلِ، وَمُخْرِجُ الْحَیِّ مِنَ الْمَیِّتِ، وَمُخْرِجُ الْمَیِّتِ مِنَ الْحَیِّ، وَرازِقُ الْعِبادِ بِغَیْرِ حِسابٍ. یا جَبّارُ یا جَبّارُ، یا جَبّارُ یا جَبّارُ، یا جَبّارُ یا جَبّارُ یا جَبّارُ، (صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ)، وَاعْفُ عَنِّی وَاغْفِرْ لِی وَارْحَمْنِی، إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ.(۲)

۴) یا ظَهْرَ اللّاجِینَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَکُنْ لِی حِصْناً وَحِرْزاً، یا کَهْفَ الْمُسْتَجِیرِینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَکُنْ لِی کَهْفاً وَعَضُداً وَناصِراً، یا غِیاثَ الْمُسْتَغِیثِینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَکُنْ لِی غِیاثاً وَمُجِیراً. یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنِینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَکُنْ لِی وَلِیّاً.

یا مُجْرِیَ غُصَصِ الْمُؤْمِنِینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَجِرْ غُصَّتِی

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۷۰.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۷۲.

وَنَفِّسْ هَمِّی، وَأَسْعِدْنِی فِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ سَعادَهً لا أَشْقَی بَعْدَها أَبَداً، یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

دعاهای شبهای ماه رمضان، دعاهای دهه آخر رمضان، غسل و دیگر اعمال دهه آخر نیز در این شب به جا آورده می شود.

۲۳) اعمال مخصوص شب بیست و سوم

اشاره

شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان سوّمین و آخرین شب از شبهای قدر می باشد، شماری از احادیث مربوط به شب قدر در فصلهای پیشین تقدیم شد، از کلّ احادیث یاد شده به این نتیجه رسیدیم که:

۱. شب قدر یکی از سه شب نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم می باشد.

۲. شب قدر در دهه آخر ماه رمضان است.

۳. شب قدر یکی از شبهای فرد دهه آخر ماه رمضان می باشد.

۴. شب قدر از دو شب بیست و یکم و بیست و سوم خارج نیست.

و اینک روایاتی که دلالت می کند که شب قدر شب بیست و سوم می باشد:

۱ عبداللّه بن اُنَیس انصاری به محضر مقدس رسول اکرم صلی الله علیه و آله رسید و عرضه داشت: محل اقامت من با مدینه فاصله دارد، شبی را برای من تعیین فرمایید که آن شب به مدینه بیایم، حضرت به او امر فرمود که در شب بیست و سوّم به مدینه در آید.(۲) (عبداللّه بن اُنَیس از قبیله «جُهَینه» بود و جهینه تیره ای از «قُضاعه» بود(۳)

از این رهگذر شب بیست و سوم به شب «جُهَنی» مشهور شده است).(۴)

۲ سفیان بن سمط به امام صادق علیه السلام عرضه داشت: شب قدر را در یک شب برای من به طور مشخص بیان فرمایید. فرمودند: شب بیست و سوّم.(۵)

۱- کفعمی، المصباح، ص۵۸۵.

۲- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۱۰۳.

۳- سمعانی، الأنساب، ج۳، ص۳۹۴.

۴- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۵۶.

۵- علامه مجلسی، بحار الانوار، ج۹۸، ص۱۵۹.

۳ عبـد الواحـد بن مختـار انصاری نیز از امام باقر علیه السـلام جویا شـد، حضـرت فرمود: من به تو می گویم و آن را از تو نمی پوشم، نخستین شب از آخرین هفت شب می باشد.(۱)

تصریح شده که آن سال ماه رمضان بیست و نه روز بود و لذا هفت شب به آخر، با شب بیست و سوم مصادف بود.(۲)

۴ از رسول اکرم صلی الله علیه و آله نیز روایت شده که شب قدر شب بیست وسوم می باشد.(۳)

۵ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در شب بیست و سوم بر صورت اهل خانه اش آب می پاشید که خواب بر آنها غلبه نکند.(۴)

۶ پیـامبر اکرم صـلی الله علیه و آله پس از بـازگشت از جنـگ بـدر، دهه آخر ماه رمضان را اعتکاف نمود، شبی در عالم روءیا دیـد که شب قدر است و در آب و گِل سـجده نموده است. در شب بیست و سوم باران بارید، هنگامی که نماز صبح را به جا آورد چهره اش گِل آلود شده بود.(۵)

۷ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نهی می کرد از این که کسی در شب بیست وسوم بخوابد(۶)

۸ حضـرت فاطمه علیهاالسـلام اجازه نمی داد که کسـی از اهل خانه اش در آن شب بخوابد، از روز قبل آنها را مهیّا می کرد و دستور می داد که کمتر غذا بخورند و استراحت کنند، تا خواب بر آنها غلبه نکند.(۷)

۹ امام باقر علیه السلام می فرمود: در شب بیست و سوّم امید شب قدر می رود.(۸)

۱۰ ضمره بن عبداللّه از سوی بنی سلمه به مدینه آمد و حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله را

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۴ و ۳۷۵.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۴ و ۳۷۵.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۴ و ۳۷۵.

۴- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۴ و ۳۷۵.

۵- ثقفی، الغارات، ج ۱، ص ۲۵۰.

۶- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج ۱، ص۲۸۱۲۸۳.

۷- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج ۱، ص۲۸۱۲۸۳.

۸- قاضی نعمان، دعائم الاسلام، ج ۱، ص۲۸۱۲۸۳.

دیدار کرد و عرضه داشت: بنی سلمه مرا به خدمت شما فرستادند که از شب قدر بپرسم، فرمود: امشب چندم رمضان است؟ گفت: شب بیست و دوم.

فرمود: فردا شب که شب بیست و سوّم است.(۱)

احادیث دهگانه یاد شده به صراحت دلالت می کنند بر اینکه شب بیست وسوّم در میان لیالی قدر بیش از همه آنها اهمیّت دارد و احتمال شب قدر بودنش بسیار قوی است. همه اعمال شبهای قدر، از قبیل: یکصد رکعت نماز، و دو رکعت نماز با هفت قل هو اللّه، دعای جوشن کبیر، زیارت امام حسین علیه السلام ، احیاء، قرآن سر گرفتن، تلاوت سوره های: عنکبوت، روم و دخان؛ و همه اعمال یاد شده برای مطلق شبهای ماه رمضان، چون: دعای افتتاح، ابوحمزه ثمالی، قرائت سوره قدر هزار بار و تلاوت سوره دخان یکصد بار، در این شب تأکید بیشتری دارد.

و عبادتهای مخصوصی دارد که به شماری از آنها اشاره می کنیم:

۱. غسل

در شب بیست و سوّم علاوه بر غسلهایی که در شبهای فرد ماه مبارک رمضان و همه شبهای دهه آخر و در شبهای قدر با تأکید بیشتر در اوّل شب مستحب است، و غسل دیگری نیز در آخر شب مستحب است.(۲)

۲. نماز

مستحب است علاوه بر صد رکعت و دو رکعت، هشت رکعت نماز در شب بیست و سوم با هر سوره ای که بخواهد بجا آورد و در هر دو رکعت سلام دهد، که هر کس آن را بخواند درهای آسمان به رویش باز می شود و دعاهایش مستجاب می شود.(۳)

۳. دعاهای خاص

شب بیست و سوّم ماه رمضان دعاهای مخصوصی دارد که از آن جمله است:

۱) یا رَبَّ لَیْلَهِ الْقَدْرِ وَجاعِلَها خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، وَرَبَّ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ وَالْجِبالِ وَالْبِحارِ وَالظُّلَمِ وَالْاَنْوارِ وَالْاَرْضِ وَالسَّماءِ

یا بارِئُ یا مُصَوِّرُ، یا حَنّانُ یا مَنّانُ، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ (یا حَیُّ) یا قَیُّومُ یا

۱- ابو الفتوح رازی، تفسیر روض الجنان، ج۵، ص ۵۶۰.

۲- شیخ موسی، تهذیب الأحکام، ج۴، ص ۳۳۱.

۳- شهید اوّل، الأربعین، ص ۳۰.

بَدیءُ یا بَدیعَ السَّماواتِ وَالْأَرْضِ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی وَالْأَمْثالُ....(۱)

شیخ صدوق به هنگام نقل این دعا می نویسد:

در شب سوم از دهه آخر که شب قدر است این دعا را می خوانی.(۲)

۲) اللّهُمَّ إنْ کانَ الشَّکُّ فِی أَنَّ لَیْلَهَ الْقَدْرِ فِیها أَوْ فِیما تَقَدَّمَها واقِعٌ، فَإِنَّهُ فِیکَ وَفِی وَحْدانِیَّتِکَ وَتَزْکِیَتِکَ الْاْءَعْمالَ زائِلٌ، وَفِی أَیِّ اللَّیالِی تَقَرَّبَ مِنْکَ الْعَبْدُ لَمْ تُبْعِدْهُ وَقَبِلْتَهُ، وَأَخْلَصَ فِی سُوءَالِکَ لَمْ تَرُدَّهُ وَأَجَبْتَهُ، وَعَمِلَ الصّالِحاتِ شَکَرْتَهُ، وَرَفَعَ إِلَیْکَ ما یُرْضِیکَ ذَخَرْتَهُ.

اللّهُمَّ فَامْدُدْنِی فِیها بِالْعَوْنِ عَلی ما یُزْلِفُ لَدَیْکَ، وَخُذْ بِناصِیَتِی إِلی ما فِیهِ الْقُرْبی إِلَیْکَ، وَأَسْبِغْ مِنَ الْعَمَلِ فِی الدّارَیْنِ سَعْیِی، وَ رَقِّ لِی مِنْ جُودِکَ بِخَیْراتِها عَطِیَّتِی، وَانْثُرْ عَیْلَتِی مِنْ ذُنُوبِی بِالتَّوْبَهِ، وَمِنْ خَطایایَ بِسَعَهِ الرَّحْمَهِ. وَاغْفِرْ لِی فِی هذِهِ اللَّیْلَهِ وَلِوالِدَیَّ وَلِجَمِیعِ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءْمِناتِ غُفْرانَ مُتَنَزِّهٍ عَنْ عُقُوبَهِ الضُّعَفاءِ، رَحِیمٍ بِذَوِی الْفاقَهِ وَالْفُقَراءِ، جادٍ عَلی عَبِیدِهِ، شَفِیقٍ بِخُضُوعِهِمْ وَذِلَّتِهِمْ، رَفِیقٍ لا تَنْقُصُهُ الصَّدَقَهُ عَلَیْهِمْ، وَلا یُفْقِرُهُ ما یُغْنِیهِمْ مِنْ صَنِیعِهِ اِلَیْهِمْ.

اللّهُمَّ اقْضِ دَیْنِی وَدَیْنَ کُلِّ مَدْیُونٍ، وَفَرِّجْ عَنِّی وَعَنْ کُلِّ مَکْرُوبٍ، وَأَصْلِحْنِی وَأَهْلِی وَوَلَدِی، وَأَصْلِحْ کُلَّ فاسِدٍ، وَانْفَعْ مِنِّی، وَاجْعَلْ فِی الْحَلالِ الطَّیِّبِ الْهَنِیءِ الْکَثِیرِ السّائِغِ مِنْ رِزْقِکَ عَیْشَتِی، وَمِنْهُ لِباسِی، وَفِیهِ مُنْقَلَبِی، وَاقْبِضْ عَنِ الْمَحارِمِ یَدِی مِنْ غَیْرِ قَطْعٍ وَلا شَلٍّ، وَلِسانِی مِنْ غَیْرِ خَرَسٍ،

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۶۱. تمام دعا در ص۲۱۲ در اعمال شب بیست و یکم آمده است.

۲- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۱۰۵.

وَاُذُنِی مِنْ غَیْرِ صَمَمٍ، وَعَیْنِی مِنْ غَیْرِ عَمیً، وَرِجْلِی مِنْ غَیْرِ زَمانَهٍ، وَفَرْجِی مِنْ غَیْرِ إِحْبالٍ، وَبَطْنِی مِنْ غَیْرِ وَجَعٍ، وَسائِرَ أَعْضائِی مِنْ غَیْرِ خَلَلٍ. وَأَوْرِدْنِی عَلَیْکَ یَوْمَ وُقُوفِی بَیْنَ یَدَیْکَ خالِصاً مِنَ الذُّنُوبِ، نَقِیّاً مِنَ الْعُیُوبِ، لا أَسْتَحْیِی مِنْکَ بِکُفْرانِ نِعْمَهٍ، وَلا إِقْرارٍ بِشَرِیکٍ لَکَ فِی الْقُدْرَهِ، وَلا بِإِرْهاجٍ فِی فِتْنَهٍ، وَلا تَوَرُّطٍ فِی دِماءٍ مُحَرَّمَهٍ، وَلا بَیْعَهٍ أُطَوِّقُها عُنُقِی لِأَحَدٍ مِمَّنْ فَضَّلْتَهُ بِفَضِیلَهٍ، وَلا وُقُوفٍ تَحْتَ رایَهِ غَدْرَهٍ، وَلا اسْوِدادِ الْوَجْهِ بِالْإِیمانِ الْفاجِرَهِ، وَالْعُهُودِ الْخائِنَهِ، وَأَنِلْنِی مِنْ تَوْفِیقِکَ وَهُداکَ ما نَسْلُکُ بِهِ سُبُلَ طاعَتِکَ وَرِضاکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

۳) سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ، سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الرُّوحِ وَالْعَرْشِ، سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ السَّماواتِ وَالْأَرَضِینَ، سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْبِحارِ وَالْجِبالِ، سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ یُسَبِّحُ لَهُ الْحِیتانُ وَالْهَوامُّ وَالسِّباعُ فِی الْآکامِ، سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ سَبَّحَتْ لَهُ الْمَلائِکَهُ الْمُقَرَّبُونَ. سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ عَلا فَقَهَرَ، وَخَلَقَ فَقَدَرَ. هفت مرتبه سُبُّوحٌ و هفت مرتبه قُدُّوسٌ.(۲)

۴) اللّهُمَّ امْدُدْ لِی فِی عُمْرِی، وَأَوْسِعْ لِی فِی رِزْقِی، وَأَصِحَّ جِسْمِی، وَبَلِّغْنِی أَمَلِی، وَإِنْ کُنْتُ مِنَ الْأَشْقِیاءِ فَامْحُنِی مِنَ الْأَشْقِیاءِ وَاکْتُبْنِی مِنَ السُّعَداءِ، فَإِنَّکَ قُلْتَ فِی کِتابِکَ الْمُنْزَلِ، عَلی نَبِیِّکَ الْمُرْسَلِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ «یَمْحُوا اللّهُ ما یَشاءُ وَیُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْکِتابِ».(۳)

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۶۳۷۹.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۶۳۷۹.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۶۳۷۹.

۵) اللّهُمَّ إِيّاكَ تَعَمَّدْتُ اللَّيْلَهَ بِحاجَتِى، وَبِكَ أَنْزَلْتُ فَقْرِى وَمَسْأَلَتِى، تَسَعُنِى اللَّيْلَهَ رَحْمَتُكَ وَعَفْوُكَ، فَأَنَا لِرَحْمَتِكَ اَرْجى مِنِّى لِعَمَلِى، وَرَحْمَتُكَ وَ مَغْفِرَتُكَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِى، وَاقْضِ لِى كُلَّ حاجَهٍ هِىَ لِى، بِقُدْرَتِكَ عَلى ذلِكَ، وَتَيْسِيرِهِ عَلَيْكَ. فَاِنِّى لَمْ اُصِبْ خَيْراً إِلاَّ مِنْكَ، وَلَمْ يَصْرِفْ عَنِّى أَحَدٌ سُوءاً قَطُّ غَيْرُكَ، وَلَيْسَ لِى رَجاءٌ لِدِينِى وَدُنْيایَ، وَلا لِآخِرَتِى، وَلا لِيَوْمِ فَقْرِى، يَوْمَ أُدْلى فِى حُفْرَتِى، وَيُفْرِدُنِى النّاسُ بِعَمَلِى غَيْرَكَ، يا رَبَّ الْعالَمِينَ.(۱)

۶) اللّهُمَّ اجْعَلْنِى مِنْ أَوْفَرِ عِبادِكَ نَصِيباً مِنْ كُلِّ خَيْرٍ أَنْزَلْتَهُ فِى هذِهِ اللَّيْلَهِ، أَوْ أَنْتَ مُنْزِلُهُ، مِنْ نُورٍ تَهْدِى بِهِ، أَوْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُها، أَوْ رِزْقٍ تَقْسِمُهُ، أَوْ بَلاءٍ تَدْفَعُهُ، أَوْ ضُرٍّ تَكْشِفُهُ،

وَاكْتُبْ لِى ما كَتَبْتَ لِاَوْلِيائِكَ الصّالِحِينَ، الَّذِينَ اسْتَوْجَبُوا مِنْكَ الثَّوابَ، وَأَمِنُوا بِرِضاكَ عَنْهُمْ مِنْكَ الْعِقابَ، يا كَرِيمُ يا كَرِيمُ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بِى ذلِكَ، بِرَحْمَتِكَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(۲)

۷) أَسْأَلُكَ مَسْأَلَهَ الْمِسْكِينِ الْمُسْتَكِينِ، وَأَبْتَهِلُ إِلَيْكَ ابْتِهالَ الْمُذْنِبِ الْبائِسِ الذَّلِيلِ، مَسْأَلَهَ مَنْ خَضَعَتْ لَكَ ناصِيَتُهُ، وَاعْتَرَفَ بِخَطِيئَتِهِ، فَفاضَتْ لَكَ عَبْرَتُهُ، وَهَمَلَتْ لَكَ دُمُوعُهُ، وَضَلَّتْ حِيلَتُهُ، وَانْقَطَعَتْ حُجَّتُهُ، أَنْ تُعْطِيَنِى فِى لَيْلَتِى هذِهِ مَغْفِرَهَ ما مَضى مِنْ ذُنُوبِى، وَاعْصِمْنِى فِيما بَقِىَ مِنْ عُمْرِى، وَارْزُقْنِى الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ فِى عامِى هذا، وَاجْعَلْها حَجَّهً مَبْرُورَهً خالِصَهً لِوَجْهِكَ، وَارْزُقْنِيهِ أَبَداً ما أَبْقَيْتَنِى، وَلا تُخْلِنِى مِنْ زِيارَتِكَ وَزِيارَهِ قَبْرِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ.

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۹.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۹.

إلهِی وَأَسْأَلُکَ أَنْ تَکْفِیَنِی مَوءُونَهَ خَلْقِکَ مِنَ الْجِنِّ وَالْاءِنْسِ، وَالْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، وَمِنْ کُلِّ دابَّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِناصِیَتِها، إِنَّکَ عَلی صِراطٍ مُسْتَقِیم.

اللّهُمَّ اجْعَلْ لِی فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْاءَمْرِ الْمَحْتُومِ وَمِمّا تَفْرُقُ مِنَ الْاءَمْرِ الْحَکِیمِ فِی هذِهِ اللَّیْلَهِ، فِی الْقَضاءِ الَّذِی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ، أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، فِی عامِی هذا، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَأَنْ تُطِیلَ عُمْرِی، وَتُوَسِّعَ لِی فِی رِزْقِی، وَارْزُقْنِی وَلَداً بارّاً، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَبِکُلِّ شَیْءٍ مُحِیطٌ.(۱)

۸) اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ سُوءَالَ الْمِسْکِینِ الْمُسْتَکِینِ، وَأَبْتَغِی إِلَیْکَ ابْتِغاءَ الْبائِسِ الْفَقِیرِ، وَأَتَضَرَّعُ إِلَیْکَ تَضَرُّعَ الضَّعِیفِ الضَّرِیرِ، وَأَبْتَهِلُ إِلَیْکَ ابْتِهالَ الْمُذْنِبِ الذَّلِیلِ.

وَأَسْأَلُکَ مَسْأَلَهَ مَنْ خَضَعَتْ لَکَ نَفْسُهُ، وَرَغِمَ لَکَ أَنْفُهُ، وَعَفَّرَ لَکَ وَجْهَهُ، وَخَضَعَتْ لَکَ ناصِیَتُهُ، وَاعْتَرَفَ بِخَطِیئَتِهِ، وَفاضَتْ لَکَ عَبْرَتُهُ، وَ انْهَمَلَتْ لَکَ دُمُوعُهُ، وَضَلَّتْ عَنْهُ حِیلَتُهُ، وَانْقَطَعَتْ عَنْهُ حُجَّتُهُ، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْکَ، وَبِحَقِّکَ الْعَظِیمِ عَلَیْهِمْ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَیْهِمْ کَما أَنْتَ أَهْلُهُ، وَأَنْ تُصَلِّیَ عَلی نَبِیِّکَ وَآلِ نَبِیِّکَ، وَأَنْ تُعْطِیَنِی أَفْضَلَ ما أَعْطَیْتَ السّائِلِینَ مِنْ عِبادِکَ الْماضِینَ مِنَ الْمُوءْمِنِینَ، وَأَفْضَلَ ما تُعْطِی الْباقِینَ مِنَ الْمُوءْمِنِینَ، وَأَفْضَلَ ما تُعْطِی مَنْ تَخْلُقُهُ مِنْ أَوْلِیائِکَ إِلی یَوْمِ الدِّینِ، مِمَّنْ جَعَلْتَ لَهُ خَیْرَ الدُّنْیا وَخَیْرَ الآخِرَهِ، یا کَرِیمُ یا کَرِیمُ یا کَرِیمُ.

وَأَعْطِنِی فِی مَجْلِسِی هذا مَغْفِرَهَ ما مَضی مِنْ ذُنُوبِی، وَاعْصِمْنِی فِیما بَقِیَ مِنْ عُمْرِی، وَارْزُقْنِی الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ فِی عامِی هذا، مُتَقَبَّلاً مَبْرُوراً خالِصاً

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۷۹ و ۳۸۰.

لِوَجْهِکَ یا کَرِیمُ، وَارْزُقْنِیهِ أَبَداً ما أَبْقَیْتَنِی، یا کَرِیمُ یا کَرِیمُ یا کَرِیمُ، وَاکْفِنِی مَوءُنَهَ نَفْسِی، وَاکْفِنِی مَوءُنَهَ عِیالِی، وَاکْفِنِی مَوءُنَهَ خَلْقِکَ، وَ اکْفِنِی شَرَّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، وَاکْفِنِی شَرَّ فَسَقَهِ الْجِنِّ وَالإِنْسِ، وَاکْفِنِی شَرَّ کُلِّ دابَّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِناصِیَتِها، إِنَّ رَبِّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقِیمٍ.(۱)

۹) اللّهُمَّ اجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الاْءَمْرِ الْمَحْتُومِ وَفِیما تَفْرُقُ مِنَ الاْءَمْرِ الْحَکِیمِ، فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ، مِنَ الْقَضاءِ الَّذِی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ، اَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، فِی عامِی هذا، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فِیما تَقْضِی وَ فیما تُقَدِّرُ أَنْ تُطِیلَ عُمْرِی، وَ تُوَسِّعَ لِی فِی رِزْقِی.(۲)

۱۰) اَللّهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ الْحُجَّهِ بْنِ الْحَسَنِ فی هذِهِ السّاعَهِ وَفی کُلِّ ساعَهٍ وَلِیّا وَحافِظا وَناصِرا وَدلیلا وَقائِداً وَعَیْنا، حَتّی تُسْکِنَهُ اَرْضَکَ طَوْعا وَتُمَتِّعَهُ فیها طَویلاً.(۳)

مرحوم کلینی این دعا را از طریق محمّد بن عیسی روایت کرده و در آغاز این روایت آمده است که: این دعا را در شب بیست و سوم، از ماه رمضان،

و در همه ماه و هر وقتی که در طول روزگار برای تو میسّر شود، در حال ایستاده، در حال نشسته، در حال سجده و در هر حالی آن را تکرار کن.(۴)

۱۱) یا مُدَبِّرَ الأُمُورِ یا باعِثَ مَن فِی الْقُبُورِ، یا مُجْرِیَ الْبُحُورِ یا مُلَیِّنَ الْحَدیدِ لِداوُدَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بی کَذا وَکذا اللَّیْلَهَ اللَّیْلَهَ السّاعَهَ السّاعَهَ.(۵)

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۹ و ۳۸۰.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۸۱.

۳- کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۱۶۲.

۴- کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۱۶۲.

۵- شیخ صدوق، الفقیه، ج ۲، ص ۱۰۵.

۱۲) یـا باطِنـا فی ظُهُورِه، وَیـا ظاهِرا فی بُطُونِه، یا باطِنا لَیْسَ یَخْفی، یا ظاهِرا لَیْسَ یُری، یا مَوْصُوفا لا یَبْلُغُ بِکَیْنُونِیَّتِه مَوْصُوفٌ، وَلا حَدٌّ مَحْدُودٌ، یا غائِبا غَیْرَ مَفْقُودٍ، وَیا شاهِدا غَیْرَ مَشْـهُودٍ، یُطْلَبُ فَیُصابُ، وَلَمْ تَخْلُ مِنْهُ السَّماواتُ وَالْاَرْضُ وَما بَیْنَهُما طَرْفَهَ عَیْنٍ، لا یُدْرَکُ بِکَیْفٍ، وَلا یُاَیَّنُ بِاَیْنٍ وَلا بِحَیْثٍ. اَنْتَ نُورُ النُّورِ، وَ رَبُّ الْاَرْبابِ، اَحَطْتَ بِجَمیعِ الْاُمُورِ، سُبْحانَ مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِه شَیْءٌ وَهُوَ السَّمیعُ الْبَصیرُ، سُبْحانَ مَنْ هُوَ هکَذا وَ لا هکَذا غَیْرُهُ.(۱)

۴. احیاء

در میان شـبهای قدر به احیای شب بیست و سوّم تأکید فراوان شده و احادیث فراوان در این رابطه آمده، که به شـماری از آنها اشاره کردیم، و اینک به حدیث دیگری از امام باقر علیه السلام اشاره می کنیم، که فرمود:

کسی که شب بیست و سوّم ماه رمضان احیاء بدارد و در آن یکصد رکعت نماز بخواند، خداوند معیشت او را وسعت دهد، در برابر کسـی که او را دشـمن بدارد امر او را کفایت کند، و از غرق شدن، زیر آوار ماندن، دزدیده شدن و دیگر شرور دنیا او را نگهـداری کنـد، ترس نکیر و منکر را از او بردارد، بـه هنگـام بیرون آمـدن از قـبر نـورش بر اهـل محشـر پرتـو انـدازد، نـامه ی اعمـالش به دست راسـتش داده شود، برای او برائت از آتش جهنم، گـذرنامه ی عبور از صـراط و امان از عـذاب نوشـته شود، بدون حساب داخل بهشت می شود و خود از رفقای پیامبران، صدّیقان، شـهیدان و صالحان باشد و آنان چه رفیقان شایسـته ای هستند.(۲)

۵. زیارت امام حسین علیه السلام

زیارت امام حسین علیه السلام در شبهای نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم ماه

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۴، ص ۳۸۲.

رمضان مستحبّ است ولی در مورد شب بیست و سوّم تأکید فراوان شده است.

امام جواد علیه السلام می فرماید: شب بیست و سوّم رمضان که امید شب قدر می رود و هر امر استواری در آن شب بر اساس حکمت الهی مقدّر می شود، اگر کسی امام حسین علیه السلام را زیارت کند، روح صد و بیست و چهار هزار پیامبر و فرشته با او مصافحه می کنند، که همه آنها در آن شب از خداوند منّان اذن می طلبند که به زیارت امام حسین علیه السلام مشرّف شوند.(۱)

۶. تلاوت سوره هایی از قرآن

۱) هرکس در شب بیست و سوّم ماه رمضان یکهزار بار سوره «إنّا أنزلناه فی لیله القدر» را تلاوت کند در اعتراف به ولایت ائمّه علیهم السلام به یقین کامل می رسد.(۲)

۲) هرکس سوره های روم و عنکبوت را در شب بیست و سوّم تلاوت کند از اهل بهشت می شود.(۳)

۳) کسی که در هر شبی از شبهای ماه رمضان سوره دخان را یکصد بار بخواند در شب بیست و سوّم به باور داشت شب قدر می رسد.(۴)

حضور در مساجد

سالی امام صادق علیه السلام به شدّت بیمار شد، چون شب بیست و سوّم فرا رسید به خادمش امر فرمود که آن حضرت را به مسجد حمل کنند، پس آن شب را در مسجد سپری کرد.(۵)

۲۴) اعمال مخصوص شب بیست و چهارم

اشاره

در میان شبهای زوج شب بیست و چهارم ماه رمضان از جایگاه خاصّی برخوردار است و برای آن اعمالی هست، که از آن جمله است:

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۳۸۳.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۳۸۲.

۳- کلینی، الکافی، ج ۱ ص ۲۵۲.

۴- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱ ص ۳۸۶ و ۳۸۸.

۵- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱ ص ۳۸۶ و ۳۸۸.

۱. غسل

در همه ی شبهای دهه ی آخر ماه رمضان غسل وارد شده،

ولی در شب بیست و چهارم بالخصوص تأکید شده است.(۱)

۲. هشت رکعت نماز

هرکس در شب بیست و چهارم ماه رمضان هشت رکعت نماز با هر سوره ای که بخواهد به جای آورد پاداش حجّ و عمره دارد.(۲)

۳. دعاهای خاص

برای این شب دعاهای مخصوصی هست که از آن جمله است:

۱) یا فالِقَ الْاِصْباحِ (وَ) یا جاعِلَ اللَّیْلِ سَکَنا، وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ حُسْبانا، یا عَزیزُ یا عَلیمُ، یا ذَا الْمَنِّ وَالطَّوْلِ وَالْقُوَّهِ وَالْحَوْلِ وَالْفَضْلِ وَالْاِنْعامِ وَالْجَلالِ وَالْاِکْرامِ، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، یا اَللّهُ یا فَرْدُ یا اَللّهُ یا وِتْرُ، یا اَللّهُ یا ظاهِرُ یا باطِنُ یا حَیُّ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْریاءُ وَالْالاءُ وَالنَّعْماءُ، اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمانِ الرَّحیمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ اِسْمی فِی السُّعَداءِ، وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وَاِساءَتی مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَتُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَاتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنی عَذابَ النّارِ وَارْزُقْنی یا رَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ، وَالرَّغْبَهَ وَالْاِنابَهَ اِلَیْکَ وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ شیعَهَ الِ مُحَمَّدٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

۱- شهید اوّل، الأربعین، ص ۹۰.

وَلا تَفْتِنّی بَطَلَبِ ما زَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ، وَاَغْنِنی یا رَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ واسِعٍ بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ وَلاتُشْمِتْ بی عَدُوّی، وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلی اَفْضَلِ ما رَاها اَحَدٌ وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَ الَ مُحَمَّدٍ، عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ سَلامُکَ وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» اَلسّاعَهَ اَلسّاعَهَ اَلسّاعَهَ به اندازه یک نفس بگوید.(۱)

۲) الْحَمْدُ لِلّهِ شَفْعاً وَوَتْراً فِی الشَّفْعِ وَالْوَتْرِ مِنْ هذِهِ اللَّیالِی الْمُبارَکاتِ، وَعَلی ما مَنَحَنِی وَأَعْطانِی فِیهِنَّ مِنَ الْخَیْراتِ، وَتَصَدَّقْ بِهِ عَلَیَّ وَوَهَبَهُ لِی مِنَ الْباقِیاتِ الصّالِحاتِ، الَّذِی صَوَّمَنِی لِیَأْجُرَنِی وَفَطَّرَنِی عَلی ما رَزَقَنِی، فَکُلٌّ مِنْ عِنْدِهِ وَبِمِنَنِهِ، وَبِحُسْنِ اخْتِیارِهِ وَنَظَرِهِ لِعَبِیدِهِ.

سُبْحانَهُ سَیِّداً أَخَذَ بِیَدِی مِنَ الْوَرَطاتِ، وَمَحَّصَ عَنِّی الْخَطِیئاتِ، وَکَفانِی الْمُهِمّاتِ، وَأَغْنانِی عَنِ الْمَخْلُوقِینَ، وَلَمْ یَجْعَلْ رِزْقِی إِلَی الْمَرْزُوقِینَ، وَشَهَرَ ذِکْرِی فِی الْعالَمِینَ، وَجَعَلَ اسْمِی فِی الْمَذْکُورِینَ، وَلَمْ یُشْقِنِی بِعُجْبٍ یَحُطُّنِی عَنْ دَرَجاتٍ رَفِیعَهٍ، فَیَهْوِی بِی إِلی ظُلَمِ غَضَبِهِ وَنَقِمَتِهِ، وَلا أَبْلانِی بِاسْتِحْلالٍ یَنْزِعُ عَنِّی مَلابِسَ رَحْمَتِهِ، وَیُعَوِّضُنِی لَبُوسَ الذُّلِّ مِنْ سَخَطِهِ. إِیّاهُ أَشْکُرُ وَلَهُ أَعْبُدُ، وَمِنْهُ أَرْجُو التَّمامَ وَالْمَزِیدَ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلَّابِاللّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً.(۲)

۳) اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یا سَیِّدِی سُوءالَ مِسْکِینٍ فَقِیرٍ إِلَیْکَ، خائِفٍ مُسْتَجِیرٍ، أَسْأَلُکَ یا سَیِّدِی أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُجِیرَنِی مِنْ خِزْیِ الدُّنْیا وَمِنْ عَذابِ الْآخِرَه، وَتُضاعِفَ لِی فِی هذِهِ اللَّیْلَه وَفِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ

۱- کلینی، الکافی، ج۴ ص۱۶۲.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۳۸۸.

عَمَلِی، وَتَرْحَمَ مَسْکَنَتِی، وَتَجاوَزَ عَمّا أَحْصَیْتَهُ عَلَیَّ، وَخَفِیَ عَنْ خَلْقِکَ وَسَتَرْتَهُ عَلَیَّ مَنّاً مِنْکَ، وَتُسَلِّمَنِی مِنْ شَیْنِهِ وَفَضِیحَتِهِ وَعارِهِ فِی عاجِلِ الدُّنْیا، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی ذلِکَ، وَعَلی کُلِّ حالٍ.

وَأَسْأَلُکَ یا رَبِّ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتُتِمَّ عَلَیَّ نِعْمَتَکَ بِسِتْرِ ذلِکَ فِی الْآخِرَهِ، وَتُسَلِّمَنِی مِنْ فَضِیحَتِهِ وَعارِهِ بِمَنِّکَ وَإِحْسانِکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

۴) اَللّهُمَّ اَنْتَ اَمَرْتَ بِالدُّعاءِ، وَضَمِنْتَ الْاِجابَهَ، فَدَعَوْناکَ وَنَحْنُ عِبادُکَ (وَبَنُو اِمائِکَ، نَواصِینا بِیَدِکَ، وَاَنْتَ رَبُّنا وَنَحْنُ عِبادُکَ وَلَمْ یَسْأَلِ الْعِبادُ مِثْلَکَ، وَنَرْغَبُ اِلَیْکَ وَلَمْ یَرْغَبِ الْخَلائِقُ اِلی مِثْلِکَ) یا مَوْضِعَ شَکْوَی السّائِلینَ، وَمُنْتَهی حاجَهِ الرّاغِبینَ، ویا ذَا الْجَبَرُوتِ وَالْمَلَکُوتِ، وَیا ذَا السُّلْطانِ وَالْعِزِّ، یا حَیُّ یا قَیُّومُ یا بارُّ یا رَحیمُ، یا حَنّانُ یا مَنّانُ، یا بَدیعَ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ، یا ذَا الْجَلالِ وَالْاِکْرامِ، یا ذَا النِّعَمِ الْجِسامِ، وَالطَّوْلِ الَّذی لا یُرامُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاغْفِرْ لی اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ.(۲)

بنا به نقلی ازدواج حضرت فاطمه علیهاالسلام با مولای متّقیان علیه السلام در شب بیست و چهارم رمضان سال دوّم قمری با حضور هفتاد هزار ملک در بیت المعمور انجام یافت.(۳)

۲۵) اعمال مخصوص شب بیست و پنجم

اشاره

شب بیست و پنجم رمضان اعمال مخصوصی دارد که از آن جمله است:

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص ۳۹۰.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص ۳۹۰.

۳- خاتون آبادی، جنات الخلود، ص۱۹.

۱. هشت رکعت نماز

هرکس در شب بیست و پنجم رمضان هشت رکعت نماز بخوانـد که در هر رکعت پس از حمـد ده بار سوره «قل هو اللّه احد» را بخواند، خداوند برای او پاداش عبادت پیشه گان را می نویسد.(۱)

۲. دعاهای خاص:

برای شب بیست و پنجم دعاهای مخصوصی نقل شده، که از آن جمله است:

۱) یـا جاعِلَ اللَّیْلِ لِباسا، وَالنَّهارِ مَعاشا، وَالْاَرْضِ مِهادا، وَالْجِبالِ اَوْتادا، یا اَللّه ُ یا قاهِرُ، یا اَللّه ُ یا جَبّارُ، یا اَللّه ُ یا سَمیعُ، یا اَللّه ُ یا قَریبُ، یا اَللّه ُ یا مُجیبُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ، یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ، یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ، لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا، وَالْکِبْرِیاءُ وَالْالاءُ وَالنَّعْماءُ

اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هـذِهِ اللَّیْلَهِ، تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ اِسْمی فِی السُّعَداءِ وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وَاِساءَتی مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِهِ قَلْبی وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی وَتُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَاتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنی عَذابَ النّارِ، وَارْزُقْنی یـا رَبِّ فیهـا ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَهَ وَالْاِنـابَهَ اِلَیْکَ وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِمـا وَفَّقْتَ لَهُ شیعَهَ الِ مُحَمَّدٍ یـا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ،

وَلا تَفْتِنّی بِطَلَبِ ما زَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ وَاَغْنِنی یا رَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ واسِعٍ، بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی، وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ، وَلا تُشْمِتْ بی عَدُوّی، وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلی اَفْضَلِ ما رَاها اَحَدٌ وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» السّاعَهَ السّاعَهَ به اندازه یک نفس بگوید.(۲)

۲) اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ أَنْ تُکَمِّلَ لِیَ الثَّوابَ بِأَفْضَلِ ما أَرْجُو مِنْ رَحْمَتِکَ

۱- شهید اوّل، الأربعین، ص۹۱.

۲- کلینی، الکافی، ج۴ ص۱۶۲.

وَتَصْرِفَ عَنِّی کُلَّ سُوءٍ، فَاِنِّی لا أَسْتَطِیعُ دَفْعَ ما أُحاذِرُ إِلَّا بِکَ، فَقَدْ أَمْسَیْتُ مُرْتَهِناً بِعَمَلِی، وَأَمْسَی الْاَمْرُ وَالْقَضاءُ فِی یَدَیْکَ، فَلا فَقِیرَ أَفْقَرُ مِنِّی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِی ظُلْمِی وَجُرْمِی وَجَهْلِی وَجِدِّی وَهَزْلِی، وَکُلَّ ذَنْبٍ ارْتَکَبْتُهُ وَبَلِّغْنِی رِزْقِی بِغَیْرِ مَشَقَّةٍ مِنِّی، وَلا تُهْلِکْ رُوحِی وَجَسَدِی فِی طَلَبِ ما لَمْ تُقَدِّرِ لِی یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

۳) تَبارَکَ اللّه ُاَحْسَنُ الْخالِقینَ، خالِقُ الْخَلْقِ وَمُنْشِئُ السَّحابِ، وَامِرُ الرَّعْدِ اَنْ یُسَبِّحَ لَهُ «تَبارَکَ الَّذی بِیَدِهِ الْمُلْکُ وَهُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ * الَّذی خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَیاهَ لِیَبْلُوَکُمْ اَیُّکُمْ اَحْسَنُ عَمَلاً»

«تَبارَکَ الَّذی نَزَّلَ الْفُرْقانَ عَلی عَبْدِه لِیَکُونَ لِلْعالَمینَ نَذیراً»

«تَبارَکَ الَّذی اِنْ شاءَ جَعَلَ لَکَ خَیْراً مِنْ ذلِکَ جَنّاتٍ تَجْری مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهارُ وَیَجْعَلْ لَکَ قُصُوراً»«تَبارَکَ اللّه ُاَحْسَنُ الْخالِقینَ»

یا اِلهی وَاِلهَ الْعالَمینَ وَاِلهَ السَّماواتِ السَّبْعِ وَما فیهِنَّ وَما بَیْنَهُنَّ وَاِلهَ الْاَرَضینَ السَّبْعِ وَما فیهِنَّ وَما بَیْنَهُنَّ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَامْنُنْ عَلَیَّ بِالْجَنَّهِ، وَنَجِّنی مِنَ النّارِ، اِنَّکَ اَنْتَ الْمُنْجِی الْمَنّانُ.(۲)

۳. غسل

گذشته از احادیث غسل در شبهای فرد و شبهای دهه ی آخر ماه رمضان، برغسل در شب بیست و پنجم تاکید شده است.

امام صادق علیه السلام فرمونـد: پـدرم در شـبهای نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم و بیست و پنجم ماه رمضان غسل می نمود.(۳)

۲۶) اعمال مخصوص شب بیست و ششم

اشاره

شب بیست و ششم ماه رمضان اعمال خاصّی دارد که از آن جمله است:

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۳۹۴.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۳۹۵ و ۳۹۳.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۳۹۵ و ۳۹۳.

۱. هشت رکعت نماز

هرکس در شب بیست و ششم هشت رکعت نماز بخواند، در هر رکعت پس از حمد سوره «قل هو اللّه أحد» را یکصد مرتبه بگوید، درهای هفت آسمان به رویش باز می شود و دعاهایش مستجاب می گردد، با عنایات ویژه ای که در نزد خدا برایش اندوخته است.(۱)

۲. دعاهای خاصّ:

برای شب بیست و ششم دعاهای مخصوصی وارد شده، که از آن جمله است:

۱) یـا جاعِـلَ اللَّیْـلِ وَالنَّهـارِ ایَتَیْنِ، یـا مَنْ مَحی ایَهَ اللَّیْـلِ وَجَعَلَ ایَهَ النَّهارِ مُبْصِـرَهً، لِیَبْتَغُوا فَضْـلًا مِنْهُ وَرِضْوانا یا مُفَصِّلَ کُلِّ شَیْ ءٍ تَفْصیلًا، یـا اَللّه ُ یـا واحِـدُ، یـا اَللّه ُ یـا وَهّـابُ، یـا اَللّه ُ یـا جَوادُ، یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ لَکَ الْأَسْـماءُ الْحُسْـنی وَالْأَمْثالُ الْعُلْیا، وَالْکِبْریاءُ وَالْالاءُ وَالنَّعْماءُ اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرحیم، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِهِ وَاجْعَلْ اِسْـمی فِی السُّعَـداءِ، وَرُوحی مَعَ الشُّهَـداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وَاِساءَتی مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَایمانا یُـذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَتُرْضِـیَنی بِما قَسَـمْتَ لی وَاتِنی فِی الدُّنْیا حَسَـنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَـنَهً وَقِنی عَـذابَ النّارِ وَارْزُقْنی یارَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَشُـکْرَکَ وَالرَّغْبَهَ وَالْاِنابَهَ اِلَیْکَ وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ اَلسَّلامُ وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» السّاعَهَ السّاعَهَ به اندازه یک نفس بگو.(۲)

۲) اللّهُمَّ إِنَّکَ عَیَّرْتَ أَقْواماً عَلی لِسانِ نَبِیِّکَ صَـلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، فَقُلْتَ: «ادْعُوا الَّذِینَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلا یَمْلِکُونَ کَشْفَ الضُّرِّ عَنْکُمْ وَلا تَحْوِیلًا»، فَیا مَنْ لا یَمْلِکُ کَشْفَ الضُّرِّ عَنْهُمْ وَلا تَحْوِیلًا غَیْرُهُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاکْشِفْ ما بِی مِنْ مَرَضٍ وَحَوِّلْهُ عَنِّی، وَانْقُلْنِی فِی هذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ مِنْ ذُلِّ الْمَعاصِی إِلی عِزِّ طاعَتِکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۳)

۱- شهید اوّل، الأربعین، ص ۹۱.

۲- کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۱۶۳.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۳۹۸.

۳) «رَبَّنا لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ اِذْ هَدَیْتَنا وَهَبْ لَنا مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً اِنَّکَ اَنْتَ الْوَهّابُ»(۱)«رَبَّنا اِنَّنا سَمِعْنا مُنادِیا یُنادی لِلْایمانِ اَنْ امِنُوا بِرَبِّکُمْ فَامَنّا رَبَّنا فَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَکَفِّرْ عَنّا سَیِّئاتِنا وَتَوَفَّنا مَعَ الْأَبْرارِ* رَبَّنا وَاتِنا ما وَعَدْتَنا عَلی رُسُلِکَ وَلا تُخْزِنا یَوْمَ الْقِیامَهِ اِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمِیعادَ»(۲)

«رَبَّنا لا تُؤاخِذْنا اِنْ نَسینا اَوْ اَخْطَأْنا رَبَّنا وَلا تَحمِلْ عَلَیْنا اِصْرا کَما حَمَلْتَهُ عَلَی الَّذینَ مِنْ قَبْلِنا رَبَّنا وَلا تُحَمِّلْنا ما لا طاقَةَ لَنا بِهِ وَاعْفُ عَنّا وَاغْفِرْ لَنا وَارْحَمْنا اَنْتَ مَوْلانا فَانْصُرْنا عَلَی الْقَوْمِ الْکافِرینَ»(۳)

(رَبَّنا صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاسْتَجِبْ دُعاءَنا، وَاغْفِرْ لَنا وَلِوالِدَیْنا، وَ وُلْدِنا وَما وَلَدُوا، اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ).(۴)

۲۷) اعمال شب بیست و هفتم

اشاره

شب بیست و هفتم ماه رمضان شب بسیار با فضیلت است و بر اساس حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله احتمال شب قدر می رود.(۵)

و برای آن اعمال خاصی هست که از آن جمله است:

۱. چهار رکعت نماز

هرکس در شب بیست و هفتم ماه رمضان چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت پس از حمد سوره «تبارک الّذی بیده الملک» را بخواند، خداوند او را و پدر و مادرش را می آمرزد. اگر کسی سوره مُلک را حفظ نباشد، می تواند به جای آن بیست و پنج مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» را بخواند.(۶)

۲. دو رکعت نماز

۱- سوره آل عمران: آیه ۸ .

۲- سوره آل عمران: آیات ۱۹۳ و۱۹۴.

۳- سوره بقره: آیه ۲۸۶.

۴- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص۳۹۸ و ۱۵۵.

۵- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص۳۹۸ و ۱۵۵.

۶- شهید اوّل، الأربعین، ص ۹۱.

از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود:

هرکس در شب بیست و هفتم این ماه دو رکعت نماز بگزارد، در هر رکعت پس از حمد، آیه الکرسی را تا «هم فیها خالدون» سه مرتبه، سوره قدر را هفت مرتبه، و سوره توحید را بیست و پنج مرتبه بخواند و بعد از سلام، یکصد مرتبه: «استغفر اللّه»، یکصد مرتبه: «سبّوح قدوّس ربّ الملائکه والروّح» و یکصد مرتبه صلوات بفرستد، بی گمان شب قدر را درک خواهد نمود.

۳. دعاهای خاص:

برای این شب دعاهای مخصوصی وارد شده، که از آن جمله است:

۱) یا مادَّ الظِّلِّ وَلَوْ شِئْتَ جَعَلْتَهُ ساکِنا، ثُمَّ جَعَلْتَ الْشَّمْسَ عَلَیْهِ دَلیلاً ثُمَّ قَبَضْتَهُ اِلَیْکَ قَبْضا یَسیرا، یا ذَا الْحَوْلِ وَالطَّوْلِ وَالْکِبْرِیاءِ وَالْآلاءِ لا اِلهَ اِلّا اَنْتَ عالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَهِ، یا رَحْمانُ یا رَحیمُ یا لااِلهَ اِلّا اَنْتَ، یا مَلِکُ یا قُدُّوسُ، یا سَلامُ یا مُؤْمِنُ یا مُهَیْمِنُ، یا عَزیزُ یا جَبّارُ یا مُتَکَبِّرُ یا خالِقُ، یابارِئُ یامُصَوِّرُ، یا اَللّه یا اَللّه یا اَللّه یا اَللّه یا اَللّه یا اَللّه یا اَللّه یااَللّه لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ وَالْآلاءُ وَالنَّعْماءُ

اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاجْعَلْ اِسْمی فِی السُّعَداءِ، وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ وَاِساءَتی مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَتُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی وَاتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنی عَذابَ النّارِ وَارْزُقْنی یا رَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَهَ وَالْاِنابَهَ اِلَیْکَ، وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ شیعَهَ الِ مُحَمَّدٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَلا تَفْتِنّی بِطَلَبِ مازَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ، وَاَغْنِنی یارَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ واسِعٍ، بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی، وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ، وَلا تُشْمِتْ بی عَدُوّی، وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلی اَفْضَلِ ما رَاها اَحَدٌ وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ وَافْعَلْ بی

«کَذا وَکَذا» السّاعَهَ السّاعَه به اندازه یک نفس کشیدن بگو.(۱)

۲) الْحَمْدُ للّه ِ الَّذِی خَلَقَ بَدایعَهُ بِقُدْرَتِهِ، وَمَلَکَ الاْءُمُورَ بِعِزَّتِهِ، وَعَدَلَ فَلا یَجُورُ، وَأَنْصَفَ فَلا یَحِیفُ، وَکَیْفَ یَجُورُ وَیَحِیفُ عَلی مَنْ سَمّاهُ بِالضَّعْفِ، وَقَرَعَه بِالْفَقْرِ، وَنَبَّهَهُ عَلَی الْغِناءِ الاْءَکْبَرِ مِنْ رِضْوانِهِ، وَدَعاهُ إلَی الْحَظِّ الاْءَوْفَرِ مِنْ غُفْرانِهِ، وَأَشْرَعَ لَهُ إلی ذلِکَ السَّبِیلِ، وَأَمَرَهُ أَنْ یَلِجَها بِصالِحِ الْعَمَلِ. لَمْ یُتَّهِمْ بِالشَّقْوَهِ مَنْ أَمَرَ بِالرَّحْمَهِ وَأَوْعَدَ بِالْجَوْرِ عَلَی الْعَبِیدِ بَلْ أَوْجَبَ الْعِقابَ عَلی فاسِقِهِمْ، وَالثَّوابَ لِمَنْ نَهاهُمْ، مَنْ هُوَ أَشْفَقُ عَلَیْهِمْ مِنْ أُمِّ الْفُرُوخِ عَلی فَرْخِها، تَعالَی اللّه ُ عَمّا یَقُولُ الظّالِمُونَ عُلُوّاً کَبِیراً. سُبْحانَ مَنْ صَوَّمَنِی مِنَ الطَّعامِ وَالشَّرابِ وَمِنْ فَرَقِهِ بِما یُوَرِّطُنِی فِی أَلِیمِ الْعَذابِ فَیُخَلِّصُنِی مِنَ الْعِقابِ، بِصِیامٍ أَوْجَبَ لِیَ الثَّوابَ، الْحَمْدُ للّه ِ عَلی أَنْ هَدانِی وَعافانِی وَکَفانِی کَما یَسْتَحِقُّ الْجَوادُ الْکَرِیمُ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَعَلی أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبِینَ الطّاهِرِینَ وَسَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً.(۲)

۳) اللّهُمَّ إنِّی أَسْأَلُکَ وَأُقسِمُ عَلَیْکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ، سَمّاکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ، وَأَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الاْءَعْظَمِ الَّذِی حَقٌّ عَلَیْکَ أَنْ تُجِیبَ مَنْ دَعاکَ بِهِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَتُسْعِدَنِی فِی هذِهِ اللَّیْلَهِ، سَعادَهً لا أَشْقَی بَعْدَها أَبَداً، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۳)

۴) رَبَّنا امَنّا «فَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَکَفِّرْ عَنّا سَیِّئاتِنا وَتَوَفَّنا مَعَ الْأَبْرارِ* رَبَّنا وَاتِنا ما وَعَدْتَنا عَلی رُسُلِکَ وَلا تُخْزِنا یَوْمَ الْقِیامَهِ اِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمیعادَ»«رَبَّنا اَمَّتَنا اثْنَتَیْنِ وَاَحْیَیْتَنَا اثْنَتَیْنِ فَاعْتَرَفْنا بِذُنُوبِنا فَهَلْ اِلی خُرُوجٍ مِنْ سَبیلٍ» «رَبَّنَا اصْرِفْ عَنّا عَذابَ جَهَنَّمَ اِنَّ عَذابَها کانَ غَراما»

«رَبَّنا هَبْ لَنا مِنْ اَزْواجِنا وَذُرِّیّاتِنا قُرَّهَ اَعْیُنٍ وَاجْعَلْنا لِلْمُتَّقینَ اِماما»

«رَبَّنا عَلَیْکَ تَوَکَّلْنا وَاِلَیْکَ اَنَبْنا وَاِلَیْکَ الْمَصیرُ»

«رَبَّنا لا تَجْعَلْنا فِتْنَهً لِلَّذینَ کَفَرُوا» «رَبَّنَا اغْفِرْ لَنا وَلاِخْوانِنَا الَّذینَ سَبَقُونا

۱- کلینی، الکافی، ج۴ ص۱۶۳.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱ ص ۴۰۰.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱ ص۴۰۲.

بِالْایمـانِ وَلاـ تَجْعَـلْ فی قُلُوبِنـا غِلًّا لِلَّذینَ امَنُوا رَبَّنا اِنَّکَ رَؤُوفٌ رَّحیمٌ»(۱) صَـلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ اسْـتُرْ عَلَیَّ ذُنُـوبی وَعُیُوبی، وَاغْفِرْ لی بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، اِنَّکَ اَنْتَ الرَّؤُوفُ الرَّحیمُ.(۲)

۵) اللّهُمَّ ارْزُقْنِی التَّجافِی عَنْ دارِ الْغُرُورِ، وَالْاءِنابَهَ إِلی دارِ الْخُلُودِ، وَالْاسْتِعْدادَ لِلْمَوْتِ قَبْلَ حُلُولِ الْفَوْتِ.(۳)

زید بن علی علیه السلام گوید: پدرم امام سجاد علیه السلام از اوّل شب تا آخر شب بیست و هفتم رمضان این دعا را تکرار می کرد.(۴)

۲۸) اعمال مخصوص شب بیست و هشتم

اشاره

شب بیست و هشتم ماه رمضان اعمالی دارد که از آن جمله است:

۱. شش رکعت نماز

در هر رکعت پس از حمد ده مرتبه آیه الکرسی، ده مرتبه سوره «انّا اعطیناک الکوثر» و ده مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» و بعد از نماز یکصد مرتبه صلوات بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و بعد از هر دو رکعت سلام بگوید، خداوند گناهانش را بیامرزد.(۵)

۲. دعاهای خاص:

شب بیست و هشتم رمضان دعاهای مخصوصی دارد که از آن جمله است:

۱) یا خازِنَ اللَّیْلِ فِی الْهَواءِ، وَخازِنَ النُّورِ فِی السَّماءِ، وَیا مانِعَ السَّماءِ اَنْ تَقَعَ عَلَی الْاَرْضِ اِلّا بِاِذْنِه، وَحابِسَهُما اَنْ تَزُولا، یا حَلیمُ یا عَلیمُ، یا دائِمُ یا

۱- سوره حشر: آیه ۱۰.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۰۳.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۰۳.

۴- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۰۳.

۵- شهید اوّل، الأربعین، ص ۹۱.

اَللّه ُ یا قَریبُ یا اَللّه ُ یا باعِثَ مَنْ فِی الْقُبُورِ، یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْریاءُ وَالْعَظَمَهُ وَالْالاءُ وَالنَّعْماءُ. اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ اِسْمی فِی السُّعَداءِ وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وَاِساءَتی مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَاَنْ تُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَاتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنی عَذابَ النّارِ، وَارْزُقْنی یا رَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَهَ وَالْاِنابَهَ اِلَیْکَ وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ شیعَهَ الِ مُحَمَّدٍ یااَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَلا تَفْتِنّی بِطَلَبِ مازَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ، وَاَغْنِنی یارَبِّ بِرِزْقٍ واسِعٍ بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی، وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ، وَلا تُشْمِتْ بی عَدُوّی، وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلی اَفْضَلِ ما رَاها اَحَدٌ وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» السّاعَهَ السّاعَه به اندازه یک نفس کشیدن بگو.(۱)

۲) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَهَبَ لِی قَلْباً خاشِعاً وَ لِساناً صادِقاً وَ جَسَداً صابِراً وَ تَجْعَلَ ثَوابَ ذلِکَ الْجَنَّهَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۲)

۳) امَنّا بِاللّه ِ وَکَفَرْنا بِالْجِبْتِ وَالطّاغُوتِ، امَنّا بِمَنْ لا یَمُوتُ، امَنّا بِمَنْ خَلَقَ السَّماواتِ وَالْاَرَضینَ، وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ وَالْجِبالَ وَالشَّجَرَ وَالدَّوابَّ

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۶۳.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۰۶.

وَالاْ‌نْسَ وَالْجِنَّ«امَنّا بِما اُنْزِلَ اِلَیْنا وَما اُنْزِلَ اِلَیْکُمْ وَاِلهُنا وَاِلهُکُمْ واحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ»(۱) امَنّا بِرَبِّ مُوسی وَهارُونَ امَنّا بِرَبِّ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ امَنّا بِاللّه ِ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ، امَنّا بِمَنْ اَنْشَاَ السَّحابَ، وَخَلَقَ الْعِبادَ وَالْعَذابَ وَالْعِقابَ، امَنّا بِکَ امَنّا بِکَ هفت مرتبه رَبَّنا فَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ الِهِ، وَتَجاوَزْ عَنّا، اِنَّکَ اَنْتَ الْعَزیزُ الْجَبّارُ.(۲)

۲۹) اعمال مخصوص شب بیست و نهم

اشاره

برای شب بیست و نهم رمضان اعمال مخصوصی است، که از آن جمله است:

۱. غسل

۲. دو رکعت نماز

هرکس در شب بیست و نهم رمضان دو رکعت نماز بخواند و در هر رکعت بعد از حمد بیست مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» را بخواند از آمرزیده شدگان به شمار آمده، نامه ی اعمالش به اعلا علیّین بالا می رود.(۳)

۳. دعاهای خاص

شب بیست و نهم رمضان دعاهای مخصوصی دارد که از آن جمله است:

۱) یا مُکَوِّرَ اللَّیْلِ عَلَی النَّهارِ، وَمُکَوِّرَ النَّهارِ عَلَی اللَّیْلِ، یا عَظیمُ یا عَظیمُ یا عَظیمُ، یا رَبَّ الْاَرْبابِ وَسَیِّدَ السّاداتِ، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا مَنْ هُوَ اَقْرَبُ اِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الْوَریدِ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ وَالْالاءُ وَالنَّعْماءُ

اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِهِ، وَاجْعَلْ اِسْمی فِی السُّعَداءِ، وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وَاِساءَتی

۱- سوره عنکبوت، آیه ۴۶.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۰۶.

۳- شهید اول، کتاب الأربعین، ص ۹۱.

مَغْفُورَهً، وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَاَنْ تُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَ اتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنی عَذابَ النّارِ وَارْزُقْنی یارَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَ شُکْرَکَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الْاِنابَهَ اِلَیْکَ وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما وَفَّقْتَ لَهُ شیعَهَ الِ مُحَمَّدٍ یـا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ. وَلا ـ تَفْتِنّی بِطَلَبِ مـازَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ، وَاَغْنِنی یـارَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ واسِعٍ، بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی، وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ وَلاتُشْمِتْ بی عَدُوّی، وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلی اَفْضَلِ ما رَاها اَحَدٌ وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» السّاعَهَ السّاعَهَ به اندازه یک نفس کشیدن بگو.(۱)

۲) تَوَکَّلْتُ عَلَی السَّیِّدِ الَّذی لا ـ یَغْلِبُهُ اَحَدٌ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْجَبّارِ الَّذی لا یَقْهَرُهُ اَحَدٌ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْعَزیزِ الرَّحیمِ الَّذی یَرانی حینَ اَقُومُ وَتَقَلُّبی فِی السّاجِدینَ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذی لا یَمُوتُ، تَوَکَّلْتُ عَلی مَنْ بِیَدِه نَواصِی الْعِبادِ، تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَلیمِ الَّذی لا یَعْجَلُ. تَوَکَّلْتُ عَلَی الصَّمَدِ الَّذی لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً اَحَدٌ

تَوَکَّلْتُ عَلَی الْقاهِرِ الْقادِرِ الْعَلِیِّ الْاَعْلَی الْاَحَدِ، تَوَکَّلْتُ عَلَیْکَ هفت مرتبه اَسْاَلُکَ یا سَیِّدی اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَرْحَمَنی وَتَتَفَضَّلَ عَلَیَّ، وَلا تُخْزِنی یَوْمَ الْقِیامَهِ، اِنَّکَ شَدیدُ الْعِقابِ، غَفُورٌ رَحیمٌ.(۲)

۳) و در جنه الامان از اختیار این دعا منقول است که در این شب بخوانند و در هر شب از شبهای دهه آخر نیز بخوانند:

اَللّهُمَّ لا ـ تَفْتِنّی بَطَلَبِ ما زَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ، وَاَغْنِنی یا رَبِّ بِرِزْقٍ واسِعٍ بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ، وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی، وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ وَلاتُشْمِتْ بی عَدُوّی، وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلی اَفْضَلِ ما رَاها اَحَدٌ، وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَ الَ مُحَمَّدٍ، عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ السَّلامُ وَ افْعَلْ

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۶۴.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۰۹.

بی «کَذا وَکَذا» اَلسّاعَهَ اَلسّاعَهَ آنقدر بگوید که یک نفس وفا بکند.

۳۰) اعمال مخصوص شب سی ام

اشاره

آخرین شب ماه مبارک رمضان را اعمالی هست که از آن جمله است:

۱. دوازده رکعت نماز

در هر رکعت پس از حمد، بیست مرتبه سوره «قل هو اللّه أحد» و پس از نماز یکصد مرتبه صلوات بر محمّد و آل محمّد بگوید، کارش ختم به خیر شود.(۱)

۲. ده رکعت نماز

امشب نماز دیگری دارد ده رکعت، که در هر رکعت بعد از حمد ده بار سوره «قل هو اللّه أحد» بخواند و در هر رکوع و سجده ای ده بار بگوید: «سُبحانَ اللّه ِوالحمدُللّه ِولا الهَ الاّ اللّه ُواللّه اکبر» و بعد از هر دو رکعت سلام بدهد و چون از رکعت دهم فارغ شود هزار مرتبه بگوید: «أستغفُر اللّه ُ»

آنگاه به سجده رفته، در حال سجده بگوید: «یا حَیُّ یا قَیُّومُ، یا ذَا الْجَلالِ وَالْاءِکْرام، یا رَحْمنَ الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ وَرَحیمَهُما، یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ، یا اِلهَ الْأَوَّلینَ وَالْآخِرینَ، إِغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَتَقَبَّلْ مِنّا صَلاتَنا وَصِیامَنا وَقِیامَنا» پیش از آن که سر از سجده بر دارد خدایش می آمرزد.(۲)

آنگاه پیامبراکرم صلی الله علیه و آله پاداش عظیمی برای این نماز بیان کرده، در پایان می افزاید: این هدیه ی ویژه پروردگار منّان است برای من و امّت من، از مرد و زن، که به احدی از پیامبران و غیر آنان پیش از من عطا نشده است.(۳)

۳. تلاوت سوره هایی از قرآن:

براساس روایتی در شب آخر ماه رمضان تلاوت سوره های:

انعام، کهف و یسآ مستحبّ است.(۴)

۱- شهید اوّل، کتاب الأربعین، ص ۹۱.

۲- شیخ صدوق، فضائل الأشهر الثّلاثه، ص ۱۳۴ و ۱۳۵.

۳- شیخ صدوق، فضائل الأشهر الثّلاثه، ص۱۳۴ و ۱۳۵.

۴- علاّمه مجلسی، زادالمعاد، ص۱۷۳.

۴. استغفار

در شب آخر مستحبّ است یکصد بار بگوید: أستغفر اللّه ربیّ وأتوب إلیه.(۱)

۵. دعاهای خاص:

گذشته از دعاهای همه ی شبها و دعاهای تودیع که در بخش بعدی می آید، دعاهایی برای شب آخر ماه رمضان رسیده که از آن جمله است:

۱) اَلْحَمْدُللّه ِ لا شَریکَ لَهُ «سه مرتبه» اَلْحَمْدُ للّه ِ کَما یَنْبَغی لِکَرَمِ وَجْهِه وَعِزِّ جَلالِه، وَکَما هُوَ اَهْلُهُ، یا قُدُّوسُ (یا نُورَ الْقُدُسِ) یا سُبُّوحُ یا مُنْتَهَی التَّسبیحِ، یا رَحْمانُ یا فاعِلَ الرَّحْمَهِ یا اَللّه ُ یا عَلیمُ، یا اَللّه ُ یا عَظیمُ، یا اَللّه ُ یا کَبیرُ، یا اَللّه ُ یا لَطیفُ، یا اَللّه ُ یا جَلیلُ، یا اَللّه ُ یا سَمیعُ، یا اَللّه ُ یا بَصیرُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی وَالْأَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْریاءُ وَالْالاءُ وَالنَّعْماءُ، اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِکَهِ وَالرُّوحِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ حَکیمٍ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ اِسْمی فِی السُّعَداءِ وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وَاِساءَتی مَغْفُورَهً وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی وَایمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی وَتُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَاتِنی فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنی عَذابَ النّارِ وَارْزُقْنی یارَبِّ فیها ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالرَّغْبَهَ وَالْاِنابَهَ اِلَیْکَ وَالتَّوْبَهَ وَالتَّوْفیقَ لِما تُحِبُّ وَتَرْضی وَلِما وَفَّقْتَ لَهُ شیعَهَ الِ مُحَمَّدٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ،

وَلا تَفْتِنّی بَطَلَبِ مازَوَیْتَ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ وَاَغْنِنی یارَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ واسِعٍ، بِحَلالِکَ عَنْ حَرامِکَ وَارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فی بَطْنی وَفَرْجی، وَفَرِّجْ عَنّی کُلَّ هَمٍّ وَغَمٍّ، وَلا تُشْمِتْ بی عَدُوّی وَوَفِّقْ لی لَیْلَهَ الْقَدْرِ، عَلی اَفْضَلِ ما رَاها

۱- علاّمه مجلسی، زادالمعاد، ص۱۷۳.

اَحَدٌ وَوَفِّقْنی لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّدا وَالَ مُحَمَّدٍ، عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ وَافْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» السّاعَهَ السّاعَه به اندازه یک نفس کشیدن بگوید.(۱)

۲) الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذی کَمَّلَ صِیامی أیّامَ شَهْرِهِ الشَّریفِ مِنْ غَیْرِ إفْطارٍ، وَأَقْبَلَ بِوَجْهی فِیهِ إلی طاعَتِهِ مِنْ غَیْرِ إدْبارٍ، وَاسْتَنْهَضَنی إلَیْهِ لِلاْعْتِرافِ بِذُنُوبی مِنْ غَیْرِ إصْرارٍ، وَأَوْجَبَ لِی بِإنْعامِهِ الاْءِقالَهَ مِنَ الْعِثارِ، وَوَفَّقَنِی لِلْقِیامِ فِی لَیالِیهِ إلَیْهِ داعِیاً وَلَهُ مُنادِیاً، أَسْتَوْهِبُ وَأَسْتَمیحُ الْعُیُوبَ، وَأَتَقَرَّبُ بِأَسْمائِهِ وَأَسْتَشْفِعُ بِآلائِهِ، وَأَتَذَلَّلُ بِکِبْریائِهِ، وَهُوَ تَبارَکَ اسْمُهُ فِی کُلِّ ذلِکَ یَصْرِفُنِی بِقُوَّهِ الرَّجاءِ وَالتَّأْمِیلِ، عَنِ الشَّکِّ فِی رَحْمَتِهِ، لِتَضَرُّعِی إلَی التَّحْصِیلِ، ثِقَهً بِجُودِهِ وَرَأْفَتِهِ، وَسَعْیاً لاِشْفاقِهِ وَعَطْفِهِ.

اللّهُمَّ هذا شَهْرُکَ وَقَدْ کَمُلَ وَمَضی، وَهذَا الصِّیامُ قَدْ تَمَّ وَانْقَضی، قَدِمَ وَکَرِهَ قُدُومُهُ تَمَکُّنُ ما فِی النُّفُوسِ، مِنْ لَذّاتِها وَنُفُورُها مِنْ مُفارَقَهِ عاداتِها، فَما وَرَدَ حَتّی ذَلَّلَها بِطاعَتِهِ، وَأَشْخَصَها إلی طَلَبِ رَحْمَتِهِ.

فَکانَ نَهارُ صِیامِنا یُذْکَرُ لَدَیْکَ، وَلَیْلَهُ قِیامِنا یُوقَدُ عَلَیْکَ، وَأرْهَبَ الْقُلُوبَ، وَعادَلَ الذُّنُوبَ، وَأَخْضَعَ الْخُدُودَ، وَرَفَعَ إلَیْکَ الرّاحاتِ، وَاسْتَدَرَّ الْعَبَراتِ، بِالنَّحِیبِ وَالزَّفَراتِ، أَسَفاً عَلَی الزَّلاّتِ، وَاعْتِرافاً بِالْهَفَواتِ، وَاسْتِقالَهً لِلْعَثَراتِ، فَرَحِمْتَ وَعَطَفْتَ، وَسَتَرْتَ وَغَفَرْتَ، وَأَقَلْتَ وَأَنْعَمْتَ، فَعادَ حَبِیباً مَأْلُوفاً قُرْبُهُ، وَقادِماً یَکْرَهُ فِراقُهُ.

فَعَلَیْهِ السَّلامُ مِنْ شَهْرٍ وَدَّعْتُهُ بِخَیْرٍ أَوْدَعْتُهُ، وَبُعْدٍ مِنْکَ قَرَّبَهُ، وَغُنْمٍ مِنْ فَضْلِکَ اسْتَجْلَبَهُ، وَفَضائِحَ تَقَدَّمَتْ عِنْدَکَ هَدَرَها، وَقَبائِحَ مَحاها وَنَثَرَها، وَخَیْراتٍ نَشَرَها، وَمَنافِعَ نَثَرَها، وَمِنَنٍ مِنْکَ وَفَّرَها، وَعَطایا کَثَّرَها، وَداعَ مُفارِقٍ

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۶۴.

خَلَّفَ خَيْراتِهِ، وَأَسْعَدَ بَرَكاتِهِ، وَجادَ بِعَطاياهُ.

اللّهُمَّ فَلَكَ الْحَمْدُ مِنِّی حَمْدَ مَنْ لا يُخادِعُ نَفْسَهُ تَقَدُّمُ جَزَعِها مِنْهُ، وَلا يَجْحَدُ نِعْمَتَکَ فِی الَّذِی أَفَدْتَهُ وَمَحَوْتَهُ عَنْهُ، سائِلٍ لَکَ أَنْ تُعْرِضَ عَمّا اعْتَمَدْتُهُ فِيهِ، وَلَمْ يَعْتَمِدْهُ مِنْ زَلَلِهِ، إِعْراضَ الْمُتَجافِی الْعَظِيمِ، وَأَنْ تُقْبِلَ عَلَيَّ بِتَيْسِيرِ ما تَقَرَّبْتُ بِهِ إِقْبالَ الرّاضِی الْكَرِيمِ، أَنْ يَنْظُرَ إِلَيَّ بِنَظْرَهِ الْبَرِّ الرَّءُوفِ الرَّحِيمِ. اللّهُمَّ عَقِّبْ عَلَيَّ بِغُفْرانِکَ فِی عُقْباهُ، وَآمِنِّی مِنْ عَذابِکَ ما أَخْشاهُ، وَقِنِی مِنْ صُنُوفِهِ ما أَتَوَقّاهُ، وَاخْتِمْ لِی فِی خاتِمَتِهِ بِخَيْرٍ تُجْزِلُ مِنْهُ عَطِيَّتِی، وَتَشْفَعُ فِيهِ مَسْأَلَتِی، وَتَسُدُّ بِهِ فاقَتِی، وَتَنْفِی بِهِ شَقْوَتِی، وَتُقَرِّبُ بِهِ سَعادَتِی، وَتَمْلاءُ يَدِی مِنْ خَيْراتِ الدّارَيْنِ، بِأَفْضَلِ ما مَلأْتَ بِهِ يَدَ سائِلٍ، وَرَجَعْتَ بِهِ أَمَلَ آمِلٍ، وَتَمْنَحَنِی فِی والِدَيَّ وَفِی جَمِيعِ الْمُوءْمِنِينَ وَالْمُوءْمِناتِ الْغُفْرانَ وَالرِّضْوانَ، وَتَذْكُرُهُمْ مِنْکَ بِإِحْسانٍ تُنِيلُ أَرْواحَهُمْ مَسَرَّهَ رِضْوانِکَ، وَ تُوصِلُ إِلَيْها لَذَّهَ غُفْرانِکَ، وَتَرْعاها فِی رِياضِ جِنانِکَ، بَيْنَ ظِلالِ أَشْجارِها، وَجَداوِلِ أَنْهارِها، وَهَنِیءِ ثِمارِها، وَكَثِيرِ خَيْراتِها، وَاسْتِواءِ أَقْواتِها، وَصُنُوفِ لَذّاتِها، وَسائِغِ بَرَكاتِها. وَأَحْيِنا لِوُرُودِ هذَا الشَّهْرِ عائِداً فِی قابِلٍ عامِنا بِهَدْمِ أَوْزارِنا وَآثامِنا إِلَى الْقُرُباتِ مِنْکَ سَبِيلاً، وَعَلَيْها دَلِيلاً، وَإِلَيْها رَسِيلاً، يا أَقْدَرَ الْقادِرِينَ، وَ يا أَجْوَدَ الْمَسْوءُولِينَ. اللّهُمَّ انِّی كُلَّ ما لَفَظْتُ بِهِ إِلَيْکَ جَلَّ ثَناوءُکَ، مِنْ تَمْجِيدٍ، وَتَحْمِيدٍ وَوَصْفٍ لِقُدْرَتِکَ وَإِقْرارٍ بِوَحْدانِيَّتِکَ، وَإِرْضائِکَ مِنْ نَصِيبِی إِلَيْکَ، وَمِنْ إِقْبالِی بِالثَّناءِ عَلَيْکَ، فَهُوَ بِتَوْفِيقِکَ.

فَلَکَ الْحَمْدُ يا قاضِیَ ما يُرْضِيکَ، وَإِنْ كانَ مِنْ أَيْسَرِ نِعَمِکَ لا نُكافِيکَ، ثُمَّ بِهِدايَهِ مُحَمَّدٍ نَبِيِّکَ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَفارَتِهِ وَإِرْشادِهِ وَدَلالَتِهِ، فَقَدْ أَوْجَبْتَ لَهُ بِذلِکَ مِنَ الْحَقِّ عِنْدَکَ وَعَلَيْنا ما شَرَّفْتَهُ بِهِ، وَأَوْعَزْتَ بِهِ إِلَيْنا. اللّهُمَّ

فَكَما جَعَلْتَهُ لِهِدايَتِنا عَلَماً، وَإِلَيْك لَنا طَرِيقاً وَسُلَّماً، وَمِنْ سَخَطِك مَلْجَأً وَمُعْتَصِماً، وَفِينا شَفِيعاً مُقَدَّماً، وَمُشَفَّعاً مُكَرَّماً، وَكانَ لا مُكافأَه لَهُ إِلاَّ مِنْك، وَلا اتِّكالَ مِنْ مُجازاتِهِ إِلاَّ عَلَيْك، وَكُنّا عَنْ حَقِّهِ بِأَنْفُسِنا وَأَمْوالِنا مُقَصِّرِينَ، وَكانَ فِيها مِنَ الزّاهِدِينَ، وَعَنْها مِنَ الرّاغِبِينَ، وَلَسْنا إِلَى تَأَتِّيهِ بِواصِلِينَ، وَلا عَلَيْها بِقادِرِينَ، فَاجْزِهِ عَنّا بِأَفْضَلِ صَلَواتِك، وَأَطْيَبِ تَحِيّاتِك. اللّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ صَلاهً تُمِدُّهُ مِنْك بِشَرائِفِ حَبَواتِك، وَكَرائِمِ عَطِيّاتِك، وَ مَوْفُورِ خَيْراتِك، وَمَيْسُورِ هِباتِك، صَلاهً تَكْثُرُ وَتَكْشِفُ حَتّى لا تَنْقَطِع، وَلا تَضْعُفَ، صَلاهً تَتَدارَكُ وَتَتَّصِلُ حَتّى لا تَخْتَلَّ وَلا تَنْفَصِلَ، صَلاهً تَتَوالى وَتَتَّسِقُ حَتّى لا تَتَشَعَّبَ وَلا تَفْتَرِقَ، صَلاهً تَدُومُ وَتَتَواتَرُ، وَ تَتَضاعَفُ وَتَتَكاثَرُ، وَتَزِنُ الْجِبالَ، وَتَعادُ الرِّمالَ، صَلاهً تُجارِى النَيِّراتِ فِى أَفْلاكِها، وَالْقُدْرَهِ الَّتِى قامَتْ بِأَسْماكِها، صَلاهً تَنافِى الرِّياحَ وَالنُّجومَ وَالشُّمُوسَ وَالْغُيُومَ، وَوَرَقَ الشَّجَرِ وَأَلْفاظَ الْبَشَرِ وَ تَسْبِيحَ جَمِيعِ الْمَخْلُوقِينَ مِنَ الْماضِينَ وَالْباقِينَ، وَمَنْ يُخْلَقُ إِلى يَوْمِ الدِّينِ، ثُمَّ اسْتَوْدَعُها تَعارفُ الْعالَمِينَ، الَّذِى لَيْسَ لَهُ فَناءٌ، وَلا حَدٌّ وَ لا انْتِهاءٌ.

اللّهُمَّ فَأَوْصِلْ ذلِك إِلَيْهِ وَإِلى أَهْلِ بَيْتِهِ الطّاهِرِينَ، وَإِلى آبائِهِ وَآباءِ إِبْراهِيمَ وَإِسْماعِيلَ وَإِسْحاقَ، وَإِلى جَمِيعِ النَّبِيِّينَ وَالشُّهَداءِ وَالصّالِحِينَ، وَإِلى جَبْرَئِيلَ وَمِيكائِيلَ، وَحَمَلَهِ عَرْشِك وَالْمَلائِكَهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ، وَحَسْبِىَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيم.(۱)

۳) يا مُدَبِّرَ الأُمُورِ يا باعِثَ مَن فِى الْقُبُورِ يا مُجْرِىَ الْبُحُورِ، يا مُلَيِّنَ الْحَدِيدِ لِداوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بِى كَذا وَكذا السّاعَهَ السّاعَهَ، اللَّيْلَه اللَّيْلَه به اندازه يک نفس بگويد.(۲)

۱- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۱۱ و ۴۱۵.

۲- سيّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۱۱ و ۴۱۵.

۴) اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ اجْعَلْنِی مِنْ أَوْفَرِ عِبادِکَ نَصِیباً مِنْ کُلِّ خَیْرٍ أَنْزَلْتَهُ فِی هذِهِ اللَّیْلَهِ أَوْ أَنْتَ مُنْزِلُهُ، مِنْ نُورٍ تَهْدِی بِهِ، أَوْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُها، أَوْ رِزْقٍ تَقْسِمُهُ، أَوْ بَلاءٍ تَدْفَعُهُ، أَوْ مَرَضٍ تَکْشِفُهُ، وَاکْتُبْ لِی فِیها ما کَتَبْتَ لِاءَوْلِیائِکَ الصَّالِحِینَ، الَّذِینَ اسْتَوْجَبُوا مِنْکَ الثَّوابَ، وَ أَمِنُوا بِرِضاکَ عَنْهُمْ الْعَذابَ.

یا کَرِیمُ یا کَرِیمُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ افْعَلْ بِی ذلِکَ بِرَحْمَتِکَ، وَ ارْزُقْنِی بَعْدَ انْقِضاءِ شَهْرِ رَمَضانَ الْعِصْمَهَ وَ التَّوْبَهَ وَ الْاِنابَهَ، وَ التَّمَسُّکَ بِوِلایَهِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ مُنَّ عَلَیَّ أَبَداً ما أَبْقَیْتَنِی بِذِکْرِکَ وَ شُکْرِکَ لِلرَّغْبَهِ، وَ الثَّباتِ عَلی دِینِکَ، وَالتَّوفِیقِ لِما وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمُ السَّلامُ.

اَللّهُمَّ اِنَّکَ قُلْتَ فِی کِتابِکَ الْمُنْزَلِ وَ قَوْلِکَ الْحَقِّ: «شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی اُنْزِلَ فِیهِ الْقُرْآنِ»، وَ هذا شَهْرُ رَمَضانُ وَ قَدْ تَصَرَّمَتْ لَیالِیهِ وَ أَیَّامُهُ.

فَأَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَ کَلِماتِکَ التَّامَّهِ، وَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، إِنْ کانَ بَقِیَ عَلَیَّ ذَنْبٌ واحِدٌ لَمْ تَغْفِرْهُ لِی، أَوْ تُرِیدُ أَنْ تُحاسِبَنِی عَلَیْهِ، أَوْ تُعاقِبَنِی عَلَیْهِ، أَوْ تُقایِسَنِی بِهِ، أَنْ یَطْلُعَ فَجْرُ هذِهِ اللَّیْلَهِ، أَوْ یَتَصَرَّمَ هذَا الشَّهْرُ إِلاَّ وَ قَدْ غَفَرْتَهُ لِی یا أَرْحَمَ الرَّاحِمینَ.

أَیْ مُلَیِّنَ الْحَدِیدِ لِداوُدَ، أَیْ کاشِفَ الْکَرْبِ عَنْ مُحَمَّدٍ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ اسْتَجِبْ دُعائِی، وَ أَعْطِنِی سُؤْلِی، وَ اجْعَلْ جَمِیعَ هَوایَ لِی سَخَطاً إِلاَّ ما رَضِیتَهُ، وَ اجْعَلْ جَمِیعَ طاعَتِکَ لِی رِضاً، وَ إِنْ خالَفَ ما هَوَیْتُ

عَلی ما أَحْبَبْتَ أَوْ کَرِهْتَ، حَتَّی أَکُونَ لَکَ فِی جَمِیعِ ما أَمَرْتَنِی مُتابِعاً مُطِیعاً سامِعاً، وَ عَنْ کُلِّ ما نَهَیْتَنِی عَنْهُ مُنْتَهِیاً، وَ فِی کُلِّ ما قَضَیْتَ عَلَیَّ وَ لِی راضِیاً، وَ عَلی کُلِّ ما أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ مُنْتَهِیاً، وَ فِی کُلِّ ما قَضَیْتَ عَلَیَّ وَلِی راضِیاً، وَ عَلی کُلِّ ما أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ شاکِراً، وَ فِی کُلِّ حالاتِی لَکَ ذاکِراً، مِنْ حالِ عافِیهٍ أَوْ بَلاءٍ، أَوْ شِدَّهٍ أَوْ رَخاءٍ، أَوْ سَخْطٍ أَوْ رِضیً.

إِلهِی فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ انْظُرْ إِلَیَّ فِی جَمِیعِ اُمُورِی نَظْرَهً رَحِیمَهً شَرِیفَهً کَرِیمَهً، تُقَوِّینِی بِها عَلی ما أَمَرْتَنِی بِهِ، وَ تُسَدِّدُنِی لَها وَ لِجَمیعِ ما کَلَّفْتَنِی فِعْلَهُ، وَ تَزِیدُنِی لَها بَصِراً وَ یَقِیناً فِی جَمِیعِ ما عَرَّفْتَنِی مِنْ آلائِکَ عِنْدِی وَ إِنْعامِکَ عَلَیَّ، وَ إِحْسانِکَ إِلیَّ، وَ تَفْصِیلِکَ إِیَّایَ.

إِلهِی حاجَتِیَ الْعُظْمی الَّتِی إِنْ قَضَیْتَها لَمْ یَضُرَّنِی ما مَنَعْتَنِی، وَ إِنْ مَنَعْتَنِیها لَمْ یَنْفَعْنِی ما أَعْطَیْتَنِی، أَسْأَلُکَ فَکاکَ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ.

یا سَیِّدی اِرْحَمْنِی مِنَ السَّلاسِلِ وَ الْاَغْلالِ وَ السَّعیرِ، اِرْحَمْنِی مِنَ الطَّعامِ الزَّقُّومِ، وَ شُرْبِ الْحَمِیمِ، ارْحَمْنِی مِنْ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذابَها کانَ غَراماً، إِنَّها سائَتْ مُسْتَقَرّاً وَ مُقاماً، لا تُعَذِّبْنِی وَ أَنَا أَسْتَغْفِرُکَ، وَ لا تَحْرِمْنِی وَ أَنَا أَسْأَلُکَ، أَسْأَلُکَ الْجَنَّهَ وَ ما فِیها، وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ النّارِ وَ ما جَمَعْتَ.

اَللّهُمَّ فَزَوِّجْنِی مِنَ الْحُورِ الْعِینِ، وَ اجْعَلْنِی مِمَّنْ یَأْتِی امِناً یَوْمَ الْقِیامَهِ، إِنِّی لِما أَنْزَلْتَ إِلَیَّ مِنْ خَیْرٍ فَقِیرٍ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَابْدَأ بِمُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، فِی کُلِّ خَیْرٍ مِنْ خَیْرِ الدُّنْیا وَ الْاخِرَهِ.(۱)

در آخرین شب از شبهای رمضان علاوه بر اعمال یاد شده، همه ی اعمالی که در شبهای رمضان و در شبهای دهه ی آخر رمضان انجام می شد، از قبیل دعای

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۱۵ و ۱۷۱.

سحر، دعـای ابو حمزه ثمالی، سـی رکعت نافله رمضان و جز آنها با تأکیـد بیشتر انجام می شود، بر غسل آن نیز تأکیـد شـده و زیارت امام حسین علیه السلام نیز در آن وارد است.(۱)

۶ از دیگر اعمال خاص آن شب وداع ماه رمضان است:

همان گونه که روزه داران بیش از فرا رسیدن ماه مبارك رمضان با توبه و انابه خود را برای ورود به ماه خدا مهیّا می کردند و تلاش فراوان داشـتند که در خود ایجاد اهلیّت و شایسـتگی برخورداری از خوان کرم حضـرت احدیّت پیدا کنند، در اواخر ماه رمضـان نیز بایـد خود را برای بـدرقه ی مـاه رحمت و عنایت پروردگار مهیّا کننـد، بیشترین توشه را از اقیانوس بیکران رحمت الهی برگیرند و خود را برای تودیع این ماه مهیّا سازند.

روزه داران یـك مـاه تمـام بـا ماه صـیام انس گرفته، شـبهای آن را با تهجّـد، اسـتغفار، دعا، مناجات، تلاوت قرآن، توبه و انابه سپری نموده، روزهای آن را با بهره گیری از مکتب تربیتی آن پشت سر نهاده اند،

از این رهگـذر دعاهـای فراوانی به عنوان وداع مـاه رمضـان از معصومین علیهم السـلام رسـیده، که به برخی از آنها اشـاره می کنیم:

۱) اَللّهُمَّ اِنّـکَ قُلْتَ فیکِتابِـکَ الْمُنْزَلِ عَلی لِسـانِ نَبِیِّکَ الْمُرْسَـلِ صَـلَواتُکَ عَلَیْهِ وَالِه وَ قَوْلُـکَ حَقٌّ: «شَـهْرُ رَمضانَ الَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْانُ هُـدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُـدی وَالْفُرْقانِ»(۲) وَهـذا شَـهْرُرَمَضان وَقَدْتَصَـرَّمَ فَاَسْاَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَریم وَکَلِماتِکَ التّامَّهِ اِنْ کـانَ بَقِیَ عَلَیَّ ذَنْبٌ لَمْ تَغْفِرْهُ لی اَوْ تُریـدُ اَنْ تُعَـذِّبَنی عَلَیْهِ اَوْ تُقایِسَـنی بِه اَنْ لایَطْلُعَ فَجْرُ هـذِهِ اللَّیْلَهِ اَوْ یَتَصَـرَّمَ هـذَا الشَّهْرُ اِلاّ وَقَدْ غَفَرْتَهُ لی یا اَرْحَمُ الرّاحِمینَ .

اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ بِمَحامِدِکَ کُلِّها اَوَّلِها وَاخِرِها ما قُلْتَ لِنَفْسِکَ مِنْها وَما قالَهُ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۱۵ و ۱۷۱.

۲- سوره بقره، آیه ۱۸۵.

لَکَ الْخَلائِقُ، الْحامِدُونَ الْمُجْتَهِدُونَ الْمَعْدُودُونَ الْمُوءْثِرُونَ فی ذِکْرِکَ وَالشُّکْرِ لَکَ، الَّذینَ اَعَنْتَهُمْ عَلی اَداءِ حَقِّکَ مِنْ اَصْنافِ خَلْقِکَ مِنَ الْمَلائِکَهِ الْمُقَرَّبینَ وَالنَّبِیّینَ وَالْمُرْسَلینَ وَاَصْنافِ النّاطِقینَ الْمُسَبِّحینَ لَکَ مِنْ جَمیعِ الْعالَمینَ، عَلی اَنَّکَ بَلَّغْتَنا شَهْرَ رَمَضانَ وَعَلَیْنا مِنْ نِعَمِکَ وَعِنْدَنا مِنْ قِسَمِکَ وَاِحْسانِکَ وَتَظاهُرِ امْتِنانِکَ، فَبِذلِکَ لَکَ مُنْتَهی الْحَمْدِ الْخالِدِ الدّائِمِ الرّاکِدِ الْمُخَلَّدِ السَّرْمَدِ الَّذی لا یَنْفَدُ طُولَ الْاَبدِ، جَلَّ ثناؤُکَ، اَعَنْتَنا عَلَیْهِ حَتّی قَضَیْتَ عَنّا صِیامَهُ وَقِیامَهُ مِنْ صَلاهٍ وَما کانَ مِنّا فیهِ مِنْ بِرٍّ اَوْ شُکْرٍ اَوْ ذِکْرٍ.

اَللّهُمَّ فَتَقَبَّلْهُ مِنّا بِاَحْسَنِ قَبُولِکَ وَتَجاوُزِکَ وَعَفْوِکَ وَصَفْحِکَ وَغُفْرانِکَ وَحَقیقَهِ رِضْوانِکَ حَتّی تُظْفِرَنا فیهِ بِکُلِّ خَیْرٍ مَطْلُوبٍ وَجَزیلِ عَطاءٍ مَوْهُوبٍ وَتُؤْمِنّا فیهِ مِنْ کُلِّ اَمْرٍمَرْهُوبٍ وَ ذَنْبٍ مَکْسُوبٍ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِعَظیمِ ما سَاَلَکَ بِه اَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ مِنْ کَریمِ اَسْمائِکَ وَجَزیلِ ثَنائِکَ وَخاصَّهِ دُعائِکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَجْعَلَ شَهْرَنا هذا اَعْظَمَ شَهْرِ رَمَضانَ مَرَّ عَلَیْنا مُنْذُ اَنْزَلْتَنا اِلَی الدُّنْیا بَرَکَهً فی عِصْمَهِ دینی وَخَلاصِ نَفْسی وَقَضاءِ حَوائِجی وَتَشْفیعی فی مَسائِلی وَتَمامِ النِّعْمَهِ عَلَیَّ، وَصَرْفِ السُّوءِ عَنّیوَلِباسِ الْعافِیَهِ لی وَاَنْ تَجْعَلَنی بِرَحْمَتِکَ مِمَّنْ حُزْتَ لَهُ لَیْلَهَ الْقَدْرِ وَجَعَلْتَها لَهُ خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ فی اَعْظَمِ الْاَجْرِ وَکَرائِمِ الذُّخْرِ وَحُسْنِ الشُّکْرِ وَطُولِ الْعُمْرِ وَدَوامِ الْیُسْرِ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِرَحْمَتِکَ وَطَوْلِکَ وَعَفْوِکَ وَنَعْمائِکَ وَجَلالِکَ وَقَدیمِ اِحْسانِکَ وَامْتِنانِکَ اَنْ لاتَجْعَلَهُ اخِرَالْعَهْدِ مِنّا لِشَهْرِ رَمَضانَ حَتّی تُبَلِّغَناه مِنْ قابِلٍ عَلی اَحْسَنِ حالٍ، وَتُعَرِّفَنی هِلالَهُ مَعَ النّاظِرینَ اِلَیْهِ وَالْمُتَعَرِّفینَ لَهُ فی اَعْفی عافِیَتِکَ وَاَنْعَمِ نِعْمَتِکَ وَاَوْسَعِ رَحْمَتِکَ وَاَجْزَلِ قِسَمِکَ، اَللّهُمَّ یا رَبّی

الَّذی لَیْسَ لی رَبٌّ غَیْرُهُ لا یَکُونَ هذَا الْوَداعُ مِنّی وَداعَ فَناءٍ وَلا اخِرَ الْعَهْدِ مِنَ اللِّقاءِ حَتّی تُرِیَنیهِ مِنْ قابِلٍ فیاَسْبَغِ النِّعَمِ وَاَفْضَلِ الرَّجاءِ، وَاَنالَکَ علیاَحْسَنِ الْوَفاءِ اِنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ

اَللّهُمَّ اسْمَعْ دُعائی، وَارْحَمْ تَضَرُّعی وَتَذَلُّلیلَکَ وَاسْتِکانَتی وَتَوَکُّلی عَلَیْکَ وَاَنا لَکَ سِلْمٌ لا اَرْجُو نَجاحا وَلا مُعافاةً وَلا تَشْریفا وَلا تَبْلیغا اِلاّ بِکَ وَمِنْکَ فَامْنُنْ عَلَیَّ جَلَّ ثَناؤُکَ وَتَقَدَّسَتْ اَسْماؤُکَ بِتَبْلیغی شَهْرَ رَمَضانَ وَاَنا مُعافا مِنْ کُلِّ مَکْرُوهٍ وَمَحْذُورٍ وَمِنْ جَمیعِ الْبَوائِقِ، اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اَعانَنا عَلی صِیامِ هذَا الشَّهْرِ وَقِیامِهِ حَتّی بَلَّغَنا اخِرَ لَیْلَةٍ مِنْهُ.(۱)

۲)اَللّهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، وَقَدْ تَصَرَّمَ، وَاَعُوذُ بِوَجْهِکَ الْکَریمِ [یا رَبِّ] اَنْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتی هذِهِ، اَوْ یَتَصَّرَمَ شَهْرُ رَمَضانَ، وَلَکَ قِبَلی تَبِعَةٌ اَوْ ذَنْبٌ تُریدُ اَنْ تُعَذِّبَنی بِهِ یَوْمَ اَلْقاکَ.(۲)

۳) اَللّهُمَّ یا مَنْ لا یَرْغَبُ فِی الْجَزاءِ، وَ یا مَنْ لا یَنْدَمُ عَلَی الْعَطاءِ، وَیامَنْ لا یُکافِئُ عَبْدَهُ عَلَی السَّواءِ، مِنَّتُکَ ابْتِداءٌ، وَعَفْوُکَ تَفَضُّلٌ، وَعُقُوبَتُکَ عَدْلٌ، وَقَضاؤُکَ خِیَرَةٌ، اِنْ اَعْطَیْتَ لَمْ تَشُبْ عَطاءَکَ بِمَنٍّ، وَاِنْ مَنَعْتَ لَمْ یَکُنْ مَنْعُکَ تَعَدِّیا، تَشْکُرُ مَنْ شَکَرَکَ وَ اَنْتَ اَلْهَمْتَهُ شُکْرَکَ، وَتُکافِئُ مَنْ حَمِدَکَ وَاَنْتَ عَلَّمْتَهُ حَمْدَکَ، وَتَسْتُرُ عَلی مَنْ لَوْ شِئْتَ فَضَحْتَهُ، وَتَجُودُ عَلی مَنْ لَوْ شِئْتَ مَنَعْتَهُ، وَکِلاهُما اَهْلٌ مِنْکَ لِلْفَضیحَهِ وَالْمَنْعُ، غَیْرَ اَنَّکَ بَنَیْتَ اَفْعالَکَ عَلَی التَّفَضُّلِ، وَاَجْرَیْتَ قُدْرَتَکَ عَلَی التَّجاوُزِ، وَتَلَقَّیْتَ مَنْ عَصاکَ بِالْحِلْمِ، وَاَمْهَلْتَ مَنْ قَصَدَ لِنَفْسِهِ بِالظُّلْمِ، تَسْتَنْظِرُهُمْ بِاَناتِکَ اِلَی الاِْنابَهِ، وتَتْرُکُ مُعاجَلَتَهُمْ

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۶۵.

۲- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۶۴.

اِلَی التَّوْبَهِ لِکَیْلا یَهْلِکَ عَلَیْکَ هالِکُهُمْ، وَلا یَشْقی بِنِعْمَتِکَ شَقِیُّهُمْ اِلاّ عَنْ طُولِ الْاِعْذارِ اِلَیْهِ، وَبَعْدَ تَرادُفِ الْحُجَّهِ عَلَیْهِ، کَرَما مِن عَفْوِکَ یا کَریمُ وَعائِدَهً مِنْ عَطْفِکَ یا حَلیمُ.

اَنْتَ الَّذی فَتَحْتَ لِعِبادِکَ بابا اِلی عَفْوِکَ وَسَمَّیْتَهُ التَّوْبَهَ، وَجَعَلْتَ عَلی ذلِکَ الْبابِ دَلیلاً مِنْ وَحْیِکَ لِئَلاّ یَضِلُّوا عَنْهُ، فَقُلْتَ تَبارَکَ اسْمُکَ:

«تُوبُوا اِلَی اللّه ِ تَوْبَهً نَصُوحا عَسی رَبُّکُمْ اَنْ یُکَفِّرَ عَنْکُمْ سَیِّئاتِکُمْ وَیُدْخِلَکُمْ جَنّاتٍ تَجْری مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهارُ یَوْمَ لایُخْزِی اللّه ُ النَّبِیَ وَالَّذینَ امَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ یَسْعی بَیْنَ اَیْدیهِمْ وَبِاَیْمانِهِمْ یَقُولُونَ رَبَّنا اَتْمِمْ لَنا نُورَنا وَاغْفِرْ لَنا اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ»(۱)

فَما عُذْرُ مَنْ اَغْفَلَ دُخُولَ ذلِکَ الْمَنْزِلِ بَعْدَ فَتْحِ الْبابِ، وَاِقامَهِ الدَّلیلِ.

وَاَنْتَ الَّذی زِدْتَ فِی السَّوْمِ عَلی نَفْسِکَ لِعِبادِکَ تُریدُ رِبْحَهُمْ فیمُتاجَرَتِهِمْ لَکَ، وَفَوْزَهُمْ بِالْوِفادَهِ عَلَیْکَ وَالزِّیادَهِ مِنْکَ، فَقُلْتَ تَبارَکَ اسْمُکَ وَتَعالَیْتَ: «مَنْ جاءَ بِالْحَسَنَهِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثالِها وَمَنْ جاءَ بِالسَّیِّئَهِ فَلا یُجْزی اِلاّ مِثْلَها»(۲)، وَقُلْتَ: «مَثَلُ الَّذینَ یُنْفِقُونَ اَمْوالَهُمْ فی سَبیلِ اللّه ِ کَمَثَلِ حَبَّهٍ اَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنابِلَ فی کُلِّ سُنْبُلَهٍ مِائَهُ حَبَّهٍ وَاللّه ُ یُضاعِفُ لِمَنْ یَشاءُ»، وَقُلْتَ: «مَنْ ذَا الَّذی یُقْرِضُ اللّه َ قَرْضا حَسَنا فَیُضاعِفَهُ لَهُ اَضْعافا کَثیرَهً»(۳) وَما اَنْزَلْتَ مِن نَظائِرِهِنَّ فِی الْقُرْانِ مِنْ تَضاعیفِ الْحَسَناتِ.

وَ اَنْتَ الَّذی دَلَلْتَهُمْ بِقَوْلِکَ مِنْ غَیْبِکَ وَ تَرْغیبِکَ الَّذی فیهِ حَظُّهُمْ عَلی مالَوْسَتَرْتَهُ عَنْهُمْ لَمْ تُدْرِکْهُ اَبْصارُهُمْ، وَلَمْ تَعِهِ اَسْماعُهُمْ، وَلَمْ تَلْحَقْهُ اَوْهامُهُمْ،

۱- سوره تحریم، آیه ۸.

۲- سوره انعام، آیه ۱۶۰.

۳- سوره بقره، آیه ۲۴۵.

فَقُلْتَ: «اُذْكُرُونى اَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لى وَلا تَكْفُرُونِ»(۱)

وَقُلْتَ: «لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ اِنَّ عَذابى لَشَديدٌ»(۲)

وَقُلْتَ: «اُدْعُونى اَسْتَجِبْ لَكُمْ اِنَّ الَّذينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبادَتى سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ داخِرينَ»(۳).

فَسَمَّيْتَ دُعاءَكَ عِبادَةً، وَتَرْكَهُ اسْتِكْبارا، وَتَوَعَّدْتَ عَلى تَرْكِه دُخُولَ جَهَنَّمَ داخِرينَ، فَذَكَرُوكَ بِمَنِّكَ وَشَكَرُوكَ بِفَضْلِكَ، وَدَعَوْكَ بِاَمْرِكَ، وَتَصَدَّقُوا لَكَ طَلَبا لِمَزيدِكَ، وَفيها كانَتْ نَجاتُهُمْ مِنْ غَضَبِكَ، وَفَوْزُهُمْ بِرِضاكَ، وَلَوْدَلَّ مَخْلُوقٌ مَخْلُوقا مِنْ نَفْسِه عَلى مِثْلِ الَّذى دَلَلْتَ عَلَيْهِ عِبادَكَ مِنْكَ، كانَ مَوْصُوفا بِالْاِحْسانِ، وَمَنْعُوتا بِالْاِمْتِنانِ، وَمَحْمُودا بِكُلِّ لِسانٍ، فَلَكَ الْحَمْدُ ما وُجِدَ فى حَمْدِكَ مَذْهَبٌ، وَما بَقِىَ لِلْحَمْدِ لَفْظٌ تُحْمَدُ بِه، وَمَعْنىً يَنْصَرِفُ اِلَيْهِ.

يا مَنْ تَحَمَّدَ اِلى عِبادِه بِالْاِحْسانِ وَالْفَضْلِ، وَغَمَرَهُمْ بِالْمَنِّ وَالطَّوْلِ ما اَفْشى فينا نِعْمَتَكَ، وَاَسْبَغَ عَلَيْنا مِنَّتَكَ، وَاَخَصَّنا بِبِرِّكَ، هَدَيْتَنا لِدينِكَ الَّذِى اصْطَفَيْتَ، وَمِلَّتِكَ الَّتِى ارْتَضَيْتَ، وَسَبيلِكَ الَّذى سَهَّلْتَ، وَبَصَّرْتَنَا الزُّلْفَهَ لَدَيْكَ، وَالْوُصُولَ اِلى كَرامَتِكَ.

اَللّهُمَّ وَاَنْتَ جَعَلْتَ مِنْ صَفايا تِلْكَ الْوَظائِفِ، وَخَصائِصِ تِلْكَ الْفُرُوضِ شَهْرَ رَمَضانِ الَّذِى اخْتَصَصْتَهُ مِنْ سائِرِ الشُّهُورِ، وَتَخَيَّرْتَهُ مِنْ جَميعِ الْاَزْمِنَهِ وَالدُّهُورِ، وَ اثَرْتَهُ عَلى كُلِّ اَوْقاتِ السَّنَهِ بِما اَنْزَلْتَ فيهِ مِنَ الْقُرْانِ وَالنُّورِ، وَضاعَفْتَ فيهِ مِنَ الْايمانِ، وَفَرَضْتَ فيهِ مِنَ الصِّيامِ وَرَغَّبْتَ فيهِ مِنَ الْقِيامِ، وَ اَجْلَلْتَ فيهِ مِنْ لَيْلَهِ الْقَدْرِ الَّتى هِىَ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ. ثُمَّ اثَرْتَنا بِه

۱- سوره بقره، آيه ۱۵۲.

۲- سوره ابراهيم، آيه ۷.

۳- سوره غافر، آيه ۶۰.

عَلى سائِرِ الْاُمَمِ، وَاصْطَفَيْتَنا بِفَضْلِهِ دُونَ اَهْلِ الْمِلَلِ فَصُمْنا بِاَمْرِکَ نَهارَهُ، وَقُمْنا بِعَوْنِکَ لَيْلَهُ، مُتَعَرِّضينَ بِصِيامِهِ وَقِيامِهِ لِما عَرَّضْتَنا لَهُ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَتَسَبَّبْنا اِلَيْهِ مِنْ مَثُوبَتِکَ. وَاَنْتَ الْمَلِیءُ بِما رُغِبَ فيهِ اِلَيْکَ، اَلْجَوادُ بِما سُئِلْتَ مِنْ فَضْلِکَ، اَلْقَريبُ اِلى مَنْ حاوَلَ قُرْبَکَ، وَقَدْ اَقامَ فينا هذَا الشَّهْرُ مَقامَ حَمْدٍ، وَصَحِبَنا صُحْبَةَ مَبْرُورٍ، وَاَرْبَحَنا اَفْضَلَ اَرْباحِ الْعالَمينَ، ثُمَّ قَدْ فارَقَنا عِنْدَ تَمامِ وَقْتِهِ وَانْقِطاعِ مُدَّتِهِ، وَ وَفاءِ عَدَدِهِ، فَنَحْنُ مُوَدِّعُوهُ وَداعَ مَنْ عَزَّفِراقُهُ عَلَيْنا، وَغَمَّنا وَ اَوْحَشَنا انْصِرافُهُ عَنّا، وَلَزِمَنا لَهُ الذِّمامُ الْمَحْفُوظُ وَالْحُرْمَةُ الْمَرْعِيَّةُ وَالْحَقُّ الْمَقْضِیُّ، فَنَحْنُ قائِلُونَ:

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يا شَهْرَ اللّهِ الْاَكْبَرَ، وَ يا عيدَ اَوْلِيائِهِ، اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يا اَكْرَمَ مَصْحُوبٍ مِنَ الْاَوْقاتِ، وَ يا خَيْرَ شَهْرٍ فِی الْاَيّامِ وَ السّاعاتِ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ شَهْرٍ قَرُبَتْ فيهِ الْامالُ، وَنُشِرَتْ فيهِ الْاَعْمالُ. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ قَرينٍ جَلَّ قَدْرُهُ مَوْجُودا، وَاَفْجَعَ فَقْدُهُ مَفْقُودا وَمَرْجُوٍّ اَلَمَ فِراقُهُ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ اَليفٍ انَسَ مُقْبِلًا فَسَرَّ، وَاَوْحَشَ مُنْقَضِيا فَمَضَّ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ مُجاوِرٍ رَقَّتْ فيهِ الْقُلُوبُ، وَقَلَّتْ فيهِ الذُّنُوبُ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِن ناصِرٍ اَعانَ عَلَى الشَّيْطانِ، وَصاحِبٍ سَهَّلَ سُبُلَ الْاِحْسانِ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ ما اَكْثَرَ عُتَقاءَ اللّهِ فيکَ، وَما اَسْعَدَ مَنْ رَعى حُرْمَتَکَ بِکَ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ ما كانَ اَمْحاکَ لِلذُّنُوبِ، وَاَسْتَرَکَ لِاَنْواعِ الْعُيُوبِ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ ما كانَ اَطْوَلَکَ عَلَى الْمُجْرِمينَ وَاَهْيَبَکَ فی صُدُورِ الْمُؤْمِنينَ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ شَهْرٍ لا تُنافِسُهُ الْاَيّامُ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ شَهْرٍ هُوَمِنْ كُلِّ اَمْرٍ سَلامٌ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ غَيْرَ كَريهِ الْمُصاحَبَةِ، وَلا ذَميمِ الْمُلابَسَةِ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ کَما وَفَدْتَ عَلَيْنا بِالْبَرَکاتِ، وَغَسَلْتَ عَنّا دَنَسَ الْخَطيئاتِ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ غَيْرَ مُوَدَّعٍ بَرَما وَلا مَتْرُوکٍ صِيامُهُ سَاما.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ مَطْلُوبٍ قَبْلَ وَقْتِه، وَمَحْزُونٍ عَلَيْهِ قَبْلَ فَوْتِه.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ کَمْ مِنْ سُوءٍ صُرِفَ بِکَ عَنّا، وَکَمْ مِنْ خَيْرٍ اُفيضَ بِکَ عَلَيْنا.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ وَعَلى لَيْلَهِ الْقَدْرِ الَّتى هِىَ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ ما کانَ اَحْرَصَنا بِالْاَمْسِ عَلَيْکَ، وَ اَشَدَّ شَوْقَنا غَدا اِلَيْکَ.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ وَعَلى فَضْلِکَ الَّذى حُرِمْناهُ، وَعَلى ماضٍ مِنْ بَرَکاتِکَ سُلِبْناهُ.

اَللّهُمَّ اِنّا اَهْلُ هذَا الشَّهْرِ الَّذى شَرَّفْتَنا بِه، وَ وَفَّقْتَنا بِمَنِّکَ لَهُ، حينَ جَهِلَ الْاَشْقِياءُ وَقْتَهُ، وَحُرِمُوا لِشَقائِهِمْ فَضْلَهُ، وَ اَنْتَ وَلِىُّ ما اٰثَرْتَنا بِهِمِنْ مَعْرِفَتِه، وَهَدَيْتَنا لَهُ مِنْ سُنَّتِه، وَقَدْ تَوَلَّيْنا بِتَوْفيقِکَ صِيامَهُ وَقِيامَهُ عَلى تَقْصيرٍ، وَاَدَّيْنا فيهِ قَليلاً مِنْ کَثيرٍ.

اَللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ اِقْرارا بِالْاِساءَهِ وَاعْتِرافا بِالْاِضاعَهِ وَلَکَ مِنْ قُلُوبِنا عَقْدُ النَّدَمِ، وَمِنْ اَلْسِنَتِنا صِدْقُ الْاِعْتِذارِ، فَأْجُرْنا عَلى ما اَصابَنا فيهِ مِنَ التَّفْريطِ، اَجْرا نَسْتَدْرِکُ بِهِ الْفَضْلَ الْمَرْغُوبَ فيهِ، وَنَعْتاضُ بِه مِنْ اَنْواعِ الذُّخْرِ الْمَحْرُوصِ عَلَيْهِ، وَ اَوْجِبْ لَنا عُذْرَکَ عَلى ماقَصَّرْنا فيهِ مِنْ حَقِّکَ، وَابْلُغْ بِاَعْمارِنا ما بَيْنَ اَيْدينا مِنْ شَهْرِ رَمَضانَ الْمُقْبِلِ، فَاِذا بَلَّغْتَناهُ فَاَعِنّا عَلى تَناوُلِ ما اَنْتَ اَهْلُهُ مِنَ الْعِبادَهِ، وَاَدِّنا اِلَى الْقِيامِ بِما يَسْتَحِقُّهُ مِنَ الطّاعَهِ، وَ اَجْرِ لَنا مِنْ صالِحِ الْعَمَلِ ما يَکونُ دَرَکا لِحَقِّکَ فِى الشَّهْرَيْنِ مِنْ شُهُورِ الدَّهْرِ.

اَللّهُمَّ وَما اَلْمَمْنا بِه فى شَهْرِنا هذا مِنْ لَمَمٍ اَوْاِثْمٍ اَوْ واقَعْنافيهِ مِنْ ذَنْبٍ وَاکْتَسَبْنا فيهِ مِنْ خَطيئَهٍ عَلى تَعَمُّدٍ مِنّا اَوْ عَلى نِسْيانٍ ظَلَمْنا فيهِ اَنْفُسَنا اَوِ انْتَهَکْنا بِه حُرْمَهً مِنْ غَيْرِنا.

فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَاسْتُرْنا بِسِتْرِکَ وَاعْفُ عَنّا بِعَفْوِکَ وَلا تَنْصِبْنا فيهِ لاَعْيُنِ الشّامِتينَ، وَلا تَبْسُطْ عَلَيْنا فيهِ اَلْسُنَ الطّاعِنينَ، وَاسْتَعْمِلْنا بِما يَكُونُ حِطَّةً وَكَفّارَةً لِما اَنْكَرْتَ مِنّا فيهِ بِرَأْفَتِكَ الَّتى لا تَنْفَدُ وَفَضْلِكَ الَّذى لايَنْقُصُ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاجْبُرْ مُصيبَتَنا بِشَهْرِنا، وَ بارِكْ لَنا فييَوْمِ عيدِنا وَفِطْرِنا، وَاجْعَلْهُ مِنْ خَيْرِ يَوْمٍ مَرَّ عَلَيْنا، اَجْلَبُهُ لِعَفْوٍ وَاَمْحاهُ لِذَنْبٍ وَاغْفِرْ لَنا ما خَفِىَ مِنْ ذُنُوبِنا وَ ما عَلَنَ. اَللّهُمَّ اسْلَخْنا بِانْسِلاخِ هذَا الشَّهْرِ مِنْ خَطايانا، وَاَخْرِجنا بِخُرُوجِه مِنْ سَيِّئاتِنا، وَاجْعَلْنا مِنْ اَسْعَدِ اَهْلِه بِه وَاَجْزَلِهِمْ قِسْماً فيهِ، وَ اَوْفَرِهِمْ حَظّا مِنْهُ. اَللّهُمَّ وَ مَنْ رَعى حَقَّ هذَا الشَّهْرِ حَقَّ رِعايَتِه، وَحَفِظَ حُرْمَتَهُ حَقَّ حِفْظِها، وَقامَ بِحُدُودِه حَقَّ قِيامِها، وَاتَّقى ذُنُوبَهُ حَقَّ تُقاتِها، اَوْ تَقَرَّبَ اِلَيْكَ بِقُرْبَةٍ اَوْجَبْتَ رِضاكَ لَهُ، وَعَطَفْتَ رَحْمَتَكَ عَلَيْهِ، فَهَبْ لَنا مِثْلَهُ مِنْ وَجْدِكَ، وَاَعْطِنا اَضْعافَهُ مِنْ فَضْلِكَ، فَاِنَّ فَضْلَكَ لايَغيضُ، وَاِنَّ خَزائِنَكَ لا تَنْقُصُ بَلْ تَفيضُ، وَاِنَّ مَعادِنَ اِحْسانِكَ لاتَفْنى، وَ اِنَّ عَطاءَكَ لَلْعَطاءُ الْمُهَنّا،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَاكْتُبْ لَنا مِثْلَ اُجُورِ مَنْ صامَهُ اَوْ تَعَبَّدَ لَكَ فيهِ اِلى يَوْمِ الْقِيامَهِ. اَللّهُمَّ اِنّا نَتُوبُ اِلَيْكَ فى يَوْمِ فِطْرِنَا الَّذى جَعَلْتَهُ لِلْمُؤْمِنينَ عيدا وَسُرُورا، وَ لاَهْلِ مِلَّتِكَ مَجْمَعا وَمُحْتَشَدا مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ اَذْنَبْناهُ، اَوْ سُوءٍ اَسْلَفْناهُ، اَوْ خاطِرِ شَرٍّ اَضْمَرْناهُ، تَوْبَهَ مَنْ لايَنْطَوى عَلى رُجُوعٍ اِلى ذَنْبٍ، وَلايَعُودُ بَعْدَها فى خَطيئَةٍ، تَوْبَةً نَصُوحا خَلَصَتْ مِنَ الشَّكِّ وَالْاِرْتِيابِ، فَتَقَبَّلْها مِنّا وَارْضَ عَنّا وَ ثَبِّتْنا عَلَيْها.

اَللّهُمَّ ارْزُقْنا خَوْفَ عِقابِ الْوَعيدِ، وَشَوْقَ ثَوابِ الْمَوْعُودِ حَتّى نَجِدَلَذَّةَ مانَدْعُوكَ بِه، وَكَابَةَ ما نَسْتَجيرُكَ مِنْهُ، وَاجْعَلْنا عِنْدَكَ مِنَ التَّوّابينَ الَّذينَ اَوْجَبْتَ لَهُمْ مَحَبَّتَكَ، وَقَبِلْتَ مِنْهُمْ مُراجَعَهَ طاعَتِكَ يا اَعْدَلَ الْعادِلينَ. اَللّهُمَّ

تَجاوَزْ عَنْ ابائِنا وَاُمَّهاتِنا وَاَهْلِ دينِنا جَميعا مَنْ سَلَفَ مِنْهُمْ وَمَنْ غَبَرَ اِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ نَبِیِّنا وَ الِه کَما صَلَّیْتَ عَلی مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ، وَصَلِّ عَلَیْهِ وَ الِه کَما صَلَّیْتَ عَلی اَنْبِیائِکَ الْمُرْسَلینَ، وَصَلِّ عَلَیْهِ وَ الِه کَما صَلَّیْتَ عَلی عِبادِکَ الصّالِحینَ، وَاَفْضَلَ مِنْ ذلِکَ یا رَبَّ الْعالَمینَ، صَلاهً تَبْلُغُنا بَرَکَتُها، وَیَنالُنا نَفْعُها، وَیُسْتَجابُ لَها دُعاؤُنا اِنَّکَ اَکْرَمُ مَنْ رُغِبَ اِلَیْهِ ، وَ اَکْفی مَنْ تُوُکِّلَ عَلَیْهِ ، وَ اَعْطی مَنْ سُئِلَ مِنْ فَضْلِه، وَ اَنْتَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.(۱)

۴) [بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ]، اَلْحَمْدُللّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ، اَلْحَمْدُللّه ِ لا شَریکَ لَهُ، اَلْحَمْدُللّه ِ الْعَلِیِ الْاَعْلی،الْعَلیمِ الْکَریمِ، الْعَظیمِ الرَّحیمِ، اللَّطیفِ الْخَبیرِ، اَلْحَمْدُللّه ِ الْمَحْمُودِ عَلی نَعْمائِهِ، الْمَشْکُورِ عَلی الائِهِ، الَّذی لایَنْسی مَنْ ذَکَرَهُ، وَلا یُخَیِّبُ مَنْ رَجاهُ، وَلا یَرُدُّ مَنْ دَعاهُ، وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذی لارَبَّ سِواهُ، وَلا خالِقَ اِلاّ اِیّاهُ،وَلا اِلهَ غَیْرُهُ، وَلا مَعْبُودَ اِلاّ هُوَ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ.

اَلْحَمْدُللّه ِ الَّذی تَواضَعَ کُلُّ شَیْءٍ لِعَظَمَتِه، وَذَلَّ کُلُّ شَیْءٍ لِمُلْکِه وَهَیْبَتِه، وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذِی اِسْتَسْلَمَ کُلُّ شَیْءٍ لِقُدْرَتِه، وَخَضَعَ کُلُّ شَیْءٍ لِقُوَّتِه، وَالْحَمْدُللّه ِ عَلی حِلْمِه بَعْدَ عِلْمِه، وَالْحَمْدُللّه ِ عَلی عَفْوِه بَعْدَ قُدْرَتِه، وَالْحَمْدُللّه ِ وَلِیِ کُلِّ نِعْمَهٍ، وَمُنْتَهی کُلِّ رَغْبَهٍ، وَالْحَمْدُللّه ِ قاضی کُلِّ حاجَهٍ،وَدافِعِ کُلِّ ضَرُورَهٍ، وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذی بِنِعْمَتِه اَصْبَحْنا وَاَمْسَیْنا، وَالْحَمْدُللّه ِالَّذی بِنُورِهِ اهْتَدَیْنا وَبِفَضْلِهِ اسْتَغْنَیْنا، وَالْحَمْدُللّه ِ عَلَی السَّرّاءِ وَالضَّرّاءِوَالشِّدَّهِ وَالرَّخاءِ. وَالْحَمْدُللّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ عَلی کُلِّ حالٍ، وَ«الْحَمْدُللّه ِالَّذی خَلَقَ السَّمواتِ وَالْاَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُماتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذینَ کَفَرُوابِرَبِّهِمْ یَعْدِلُونَ»(۲) کَذِبَ الْعادِلُونَ بِاللّه ِ،

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۹۲ د۱۴۲.

۲- سوره انعام، آیه ۱.

وَالْمُفْتَرُونَ عَلَى اللّه ِ الْكَذِبَ،وَالْمُدَّعُونَ غَيْرَهُ اِلها، قَدْ ضَلُّوا ضَلالاً بَعيدا، وَخَسِرُوا خُسْرانا مُبينا، وَقالُواقَوْلاً عَظيما، «مَا اتَّخَذَ اللّه ُ مِنْ وَلَدٍ وَما كَانَ مَعَهُ مِنْ اِلهٍ اِذا لَذَهَبَ كُلُ اِلهٍ بِما خَلَقَ وَلَعَلا بَعْضُهُمْ عَلى بَعْضٍ سُبْحانَ اللّه ِ عَمّا يَصِفُونَ * عالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهادَهِ فَتَعالى عَمّا يُشْرِكُونَ»(۱) اَلْحَمْدُللّه ِ الَّذى هَدانا لِدينِه الَّذى لايَقْبَلُ عَمَلاً اِلاّ بِاذْنِه وَ لا يَغْفِرُ ذَنْبا اِلاّ لاَهْلِه.

اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذى اَعانَنا عَلى صِيام شَهْرِ رَمَضانَ وَقِيامِه، وَنَحْنُ نَسْاَلُ اللّه َ خَيْرَ مَسْؤُولٍ وَاَكْرَمَ مَأْمُولٍ اَنْ يَسْتَجيبَ دُعاءَنا، وَيَقْبَلَ مِنّا صَوْمَنا وَيُزَكِّىَ اَعْمالَنا، ويَشْكُرَ سَعْيَنا، وَلا يَرُدَّنا خائِبينَ، وَ اَنْ يَجْعَلَنا عِنْدَهُ مِنَ الْمَقْبُولينَ، وَفِى الْاخِرَهِ مِن الْفائِزينَ، اِنَّهُ هُوَ اَرْحَمُ الرّاحِمينَ. اَللّهُمَّ اِنّا نَسْاَلُكَ يا اَجْوَدَ الاَْجْوَدينَ، وَيا اَكْرَمَ الاَْكْرَمينَ، وَيا مُجيبَ الْمُضْطَرّينَ، وَ يا جارَ الْمُسْتَجيرينَ، وَيا صَريخَ الْمُسْتَصْرِخينَ، وَيا غِياثَ الْمُسْتَغيثينَ، وَيا عِياذَ الْمَكْرُوبينَ، وَياقابِلَ تَوْبَهِ الْمُذْنِبينَ، وَ يا اَمانَ الْخائِفينَ، وَيا مُعْطِىَ السّائِلينَ، وَيا قاصِمَ الْجَبّارينَ، وَيا مُدَمِّرَ الْمُتَكَبِّرينَ، وَيا مُدْرِكَ الْهارِبينَ، وَيا عِصْمَهَ الْمُتَوَكِّلينَ، وَيا وَلِىَ الْمُؤْمِنينَ، وَيا ذَا الْقُوَّهِ الْمَتينَ، وَيا ناصِرَ الْمَظْلُومينَ، وَيا مالِكَ يَوْمِ الدِّينِ، وَيا مُنْتَهى رَغْبَهِ السّائِلينَ، يا رازِقَ الْمُقِلّينَ، وَيا راحِمَ الْمَساكينَ، وَيا خَيْرَ الرّازِقينَ، وَياثِقَهَ الْمَلْهُوفينَ، وَيا مُجيبَ الدّاعينَ اَجِبْ دُعاءَنا يا اَرْحَمَ الرّاحِمين. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَلا تَرُدَّنا خائِبينَ، وَتَقَبَّلْ مِنّااِنَّكَ اَنْتَ السَّميعُ الْعَليمُ، اِلَيْكَ اَسْلَمْنا اَنْفُسَنا طائِعينَ، وَلَكَ اَصْبَحْنا وَصَلَّيْنا خاضِعينَ، وَبِكَ امَنّا مُوقِنينَ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْنا مُطْمَئِنّينَ، وَاِلَيْكَ فَوَّضْنا اَمْرَنا راضينَ، وَاِلَيْكَ اَقْبَلْنا راجينَ، وَمِنْ ذُنُوبِنا مُعْتَذِرينَ، فَاقْبَلْ عُذْرَنا يا اَرْحَمَ

۱- سوره مؤمنون، آيات ۹۱ و۹۲.

الرّاحِمینَ. اَللّٰهُمَّ قَدْ اَکْدَی الطَّلَبُ وَاَعْیَتِ الْحِیَلُ اِلاّ عِنْدَکَ، وَضاقَتِ الْمَذاهِبُ، وَ انْقَطَعَتِ الطُّرُقُ اِلاّ اِلَیْکَ، وَدُرِسَتِ الْامالُ، وَانْقَطَعَ الرَّجاءُ اِلاّ مِنْکَ، وَخابَتِ الثِّقَهُ، وَاَخْلَفَ الظَّنُّ اِلاّ بِکَ، وَکَذِبَتِ الْاَلْسُنُ وَاُخْلِفَتِ الْعِداهُ اِلاّ عِنْدَکَ. اَللّٰهُمَّ اِنّا نَسْاَلُکَ بِکُلِّ دَعْوَهٍ تَوَسَّلَ بِها اِلَیْکَ راجٍ بَلَّغْتَهُ اَمَلَهُ، اَوْمُذْنِبٌ خاطِئٌ غَفَرْتَ لَهُ، اَوْ مُعافی اَتْمَمْتَ عَلَیْهِ نِعْمَتَکَ، اَوْ فَقیرٌ اَدْلَیْتَ غِناکَ اِلَیْهِ، وَلِتِلْکَ الدَّعْوَهِ یارَبِّ عِنْدَکَ زُلْفَهٌ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَقْضِیَ لَنا حَوائِجَنا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، وَاَنْ تَغْفِرَ لَنا وَ تَرْحَمَنا، وَاِنّا اِلی رَحْمَتِکَ فُقَراءُ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَللّٰهُمَّ اِنَّکَ اَمَرْتَ بِالصَّلاهِ وَالتَّسْلیم عَلی نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَالِهِ فَریضَهً مِنْکَ واجِبَهً ، وَ کَرامَهً فاضِلَهً ، وَ بَدَأْتَ وَ مَلائِکَتُکَ بِالصَّلاهِ عَلَیْهِ، فَقُلْتَ: «اِنَّ اللّٰهَ وَمَلائِکَتَهُ یُصَلُّونَ عَلَی النَّبِیِ یا اَیُّهَا الَّذینَ امَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلیما»(۱).

اَللّٰهُمَّ فَاجْعَلْ شَرائِفَ صَلَواتِکَ وَنَوامِیَ بَرَکاتِکَ، وَاَزْکی تَحِیّاتِکَ وَاَفْضَلَ سَلامِکَ وَ مُعافاتِکَ، عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَصَفِیِّکَ وَ نَجِیِّکَ وَ اَمینِکَ وَخِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ، الدّاعی اِلَیْکَ بِاِذْنِکَ، وَالْهادی اِلی سَبیلِکَ، وَالشّاهِدِ عَلی عِبادِکَ، والْبَشیرِ النَّذیرِ السِّراجِ الْمُنیرِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَعَلی اَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبینَ وَسَلَّمَ. اَللّٰهُمَّ ابْعَثْهُ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ الَّذی وَعَدْتَهُ، وَبَلِّغْهُ الدَّرَجَهَ وَالْوَسیلَهَ وَالْکَرامَهَ وَالشَّفاعَهَ وَالذَّراعَهَ وَالْفَضیلَهَ، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ تُشَفِّعُهُ فیهِ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَللّٰهُمَّ رَبَّ النَّبَأِ الْعَظیمِ فِی انْسِلاخِ هذَا الشَّهْرِ الْعَظیمِ، وَاسْتِقْبالِ هذَا الْعیدِ

۱- سوره احزاب، آیه ۵۶ .

الشَّريفِ الْمَشْهُورِ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنا فى هذِهِ السّاعَهِ مِنْ اَوْجَهِ مَنْ تَوَجَّهَ، وَ اَقْرَبِ مَنْ تَقَرَّبَ، وَاَنْجَحِ مَنْ سَأَلَكَ وَدَعاكَ وَطَلَبَ اِلَيْكَ، يا مَنْ وَسِعَ كُلَّ شَىْءٍ رَحمَهً وَعِلْما، لا تَرُدَّنا خائِبينَ، وَتَقَبَّلْ مِنّا صِيامَهُ، فَاِنْ كانَ اخِرَ شَهْرٍ صُمْناهُ فَاخْتِمْ لَنا فيهِ بِالسَّعادَهِ وَالشَّهادَهِ وَالْبَرَكَهِ وَالرَّحْمَهِ وَالْقَبُولِ، وَاجْعَلْ عَمَلَنا فيهِ مَقْبُولاً وَسَعْيَنا فيهِ مَشْكُورا، فَاِنّا لِلّهِ وَ اِنّا اِلَيْهِ راجِعُونَ عَلى فِراقِ شَهْرِ رَمَضانَ، شَهْرِ الصِّيامِ وَشَهْرِ الْقِيامِ وَشَهْرِ الْقُرْانِ وَغُرَرِ الْاَيّامِ،فَيا شَهْرَنا غَيْرَ مُوَدَّعٍ وَدَّعْناكَ، وَلا بِمَلَلٍ صُمْناكَ، وَلا مَقْلِيّا فارَقْناكَ، فَلَوْ كانَ يُقالُ: جَزَى اللّه شَهْرا، لَقُلْنا: جَزاكَ اللّه يا شَهْرَ رَمَضانَ عَنّا خَيْرا، فَفيكَ عُفَّتِ الْفُرُوجُ وَالنُّفُوسُ، وَصَحَّتِ النِّيّاتُ وَالْقُلُوبُ، وَكُنْتَ خَيْرَ زائِرٍ مَحْبُوبٍ، فَلا جَعَلَهُ اللّه اخِرَ الْعَهْدِ مِنْكَ وَلا بِكَ، وَخَتَمَ لَنا فيكَ بِخَيْرٍ، وَتَقَبَّلَ مِنّا بِرَحْمَهٍ اِنَّهُ هُوَ اَرْحَمُ الرّاحِمينَ، اَللّهُمَّ اَنْتَ ثِقَتُنا وَرَجاؤُنا، وَبِكَ حَوْلُنا وَقُوَّتُنا، وَعَلَيْكَ تَوَكُّلُنا فى اُمُورِنا، وَبارِكْ لَنا فِى اسْتِقْبالِ شَهْرِنا هذا، وَاَهِلَّهُ عَلَيْنا بِعافِيَهٍ مُجَلَّلَهٍ فى دُنْيانا وَاخِرَتِنا. اَللّهُمَّ اِنّا نَسْاَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعافِيَهَ وَالْمُعافاهَ فى اَدْيانِنا وَاَبْدانِنا وَاَنْفُسِنا وَاَهْلينا وَاَوْلادِنا وَاَمْوالِنا وَجَميعِ ما اَنْعَمْتَ بِه عَلَيْنا، وَ وَفِّقْنا فى هذَا الْيَوْمِ الْعَظيمِ الشَّريفِ لِطاعَتِكَ، وَاَجِرْنا فيهِ مِنْ مَعْصِيَتِكَ، وَاكْفِنا فيهِ شَرَّ كُلِّ ذى شَرٍّ، وَشَرَّ كُلِّ دابَّهٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِيَتِها اِنَّكَ عَلى صِراطٍ مُسْتَقيمٍ.

اَلْحَمْدُلِلّه الَّذى بَلَّغَنا هذَا الْيَوْمَ الشَّريفَ الْفَرْدَ الْعَظيمَ الْمُبارَكَ الْكَريمَ الْمَثابَهِ، الْمَشْهُودَ الْمَوْعُودَ الَّذى اَحَلَّ فيهِ الطَّعامَ وَحَرَّمَ فيهِ الصِّيامَ، وَجَعَلَهُ عيدا لِاَهْلِ الْاِسْلامِ، وَافْتَتَحَ فيهِ الْحَجَّ اِلى بَيْتِهِ الْحَرامِ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ لَنا اِلى بَيْتِكَ الْحَرامِ سَبيلاً فى عامِنا هذا وَفى كُلِّ عامٍ ما اَبْقَيْتَنا، وَاِلى زِيارَهِ قَبْرِ مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ صَلَّى اللّه عَلَيْهِ وَالِه، وَاجْعَلْ ذلِكَ مُتَقَبَّلاً فى

یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ وَسَعَهِ رِزْقٍ حَلالٍ یاذَا الْجَلالِ وَالْاِکْرامِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لَنا وَلِابائِنا وَ اُمَّهاتِنا وَارْحَمْهُمْ کَما رَبَّوْنا صِغارا، وَاغْفِرْ لِکُلِّ والِدٍ وَلَدَنا فِی الْاِسْلامُ مِنَ الْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ وَالْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ الْاَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْواتِ. اَللّهُمَّ اَدْخِلْ عَلَیْهِمْ رَحْمَهً مِنْ بَرَکَهِ دُعائِنا لَهُمْ ما تُنَوِّرُ بِه قُبُورَهُمْ وَتَفْسَحُ بِه عَلَیْهِمْ ضیقَ مَلاحِدِهِمْ، وَتُبَرِّدُ بِه مَضاجِعَهُمْ، وَتُبَلِّغُهُمْ بِهِ السُّرُورَ فِی الْجَنَّهِ فی نُشُورِهِمْ، وَتُهَوِّنُ بِه حِسابَهُمْ، وَتُؤْمِنُهُمْ بِه مِنَ الْفَزَعِ الْاَکْبَرِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ. اَللّهُمَّ وَ بارِکْ لَنا فِی الْمَوْتِ اِذا نَزَلَ بِنا کَما نَزَلَ بِهِمْ، وَفیما بَعْدَ الْمَوْتِ اِذا قَدِمْنا عَلَیْهِ، وَاجْعَلِ الْمَوْتَ خَیْرَ غائِبٍ نَنْتَظِرُهُ، وَاجْعَلْ ما بَعْدَهُ خَیْرا لَنا مِمّا قَبْلَهُ، وَاجْعَلِ الْاخِرَهَ خَیْرا لَنا مِنَ الدُّنْیا. اَللّهُمَّ وَ اَهْلَ الْقُبُورِ مِنْ جَمیعِ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ وَالْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ، فَافْسَحْ لَهُمْ فی قُبُورِهِمْ، وَنَوِّرْ عَلَیْهِمْ فی مَضاجِعِهِمْ وَجافِ الْاَرْضَ عَنْ جُنُوبِهِمْ، وَلَقِّهِمْ نَضْرَهً وَسُرُورا، وَاجْزِهِمْ جَنَّهً وَحَریرا، وَاَدْخِلْ عَلَیْهِمْ مِنْ بَرَکَهِ دُعائِنا ما تَجْعَلُهُ نَجاهً لَهُمْ مِنَ الْعَذابِ، وَاَمْنا مِنَ الْعِقابِ، وَاَوْجِبْ لَنا بِذلِکَ اَجْرا، وَ اَجْزِلْ لَنا بِه ذِکْرا. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَ اَتْمِمْ بِه عَلَیْنا نِعْمَتَکَ، وَهَیِّئْ لَنا کَرامَتَکَ، وَ اَسْبِلْ عَلَیْنا سِتْرَکَ، وَ اَوْزِعْنا شُکْرَکَ، وَادِمْ عَلَیْنا نِعْمَتَکَ وَعافِیَتَکَ، وَاَسْبِغْ عَلَیْنا رِزْقَکَ، وَاکْفِنا کُلَّ مُهِمٍّ مِنْ اَمْرِ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ وَهُوَ عَلَیْکَ یَسیرٌ.

اِلهَنا وَسَیِّدَنا اِنْ غَفَرْتَ فَبِفَضْلِکَ، وَاِنْ عَذَّبْتَ فَبِعَدْلِکَ، فَیامَنْ لا یُرْجی اِلاّ فَضْلُهُ، وَلا یُخْشی اِلاّ عَدْلُهُ اُمْنُنْ عَلَیْنا بِفَضْلِکَ، وَاَجِرْنا مِنْ عَذابِکَ. اِلهَنا وَسَیِّدَنا اِنْ کُنْتَ لا تَرْحَمُ اِلاّ اَهْلَ طاعَتِکَ فَاِلی مَنْ یَفْزَعُ الْمُذْنِبُونَ؟ وَاِنْ کُنْتَ لاتُکْرِمُ اِلاّ اَهْلَ الْوَفاءِ بِکَ فَاِلی مَنْ یَسْتَغیثُ الْمُسیئُونَ؟ «سُبْحانَکَ اِنّی کُنْتُ

مِنَ الظّالِمینَ»(۱) ما اَحْسَنَ عَفْوَکَ، وَاَکْرَمَ قُدْرَتَکَ، وَاَعَمَّ رِزْقَکَ، وَاَوْسَعَ نِعْمَتَکَ. سُبْحانَکَ ما اَعْظَمَ شَأْنَکَ، وَاَعَزَّ سُلْطانَکَ، وَاَقْهَرَ اَمْرَکَ، وَاَعْدَلَ حُکْمَکَ. سُبْحانَکَ اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُعْتِقَنی مِنَ النّارِ بِفَضْلِکَ وَ تُدْخِلَنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ.

سه مرتبه: اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْعَفْوَ وَالْعافِیَهَ وَالْمُعافاهَ فِی الدّینِ وَالدُّنْیا وَالْاخِرَهِ. پس بگوید: یاذَا الْجَلالِ وَالْاِکْرامِ یا رَحْمانُ یا رَحیمُ، اغْفِرْ لی مَغْفِرَهً تُطَهِّرُ بِها قَلْبی، وَتَشْرَحُ بِها صَدْری، وَتُنَوِّرُ بِها بَصَری، وَتَجْلُو بِهَا الْعَمی عَنْ قَلْبی، وَتُوجِبُ لی بِها رِضْوانَکَ وَالْجَنَّهَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی وَارْحَمْنی وَاعْفُ عَنّی وَتَفَضَّلْ عَلَیَ، وَاجْعَلْنی مِنْ عُتَقائِکَ وَطُلَقائِکَ وَمُحَرَّریکَ مِنَ النّارِ. اَللّهُمَّ لا تَدَعْ لی فی هذِهِ اللَّیْلَهِ الْعَظیمَهِ الشَّریفَهِ الْکَریمَهِ ذَنْباالاّ غَفَرْتَهُ، وَلا عَیْبا اِلاّ سَتَرْتَهُ، وَلا هَمّا اِلاّ فَرَّجْتَهُ، وَلا غَمّا اِلاّ کَشَفْتَهُ، وَلا سُؤالاً اِلاّ اَعْطَیْتَهُ، وَلا بَلاءً اِلاّ دَفَعْتَهُ، وَلا کَرْبا اِلاّ فَرَّجْتَهُ، وَلا سُوءً اِلاّ صَرَفْتَهُ، وَلا دَیْنا اِلاّ قَضَیْتَهُ، وَلا عَدُوّا اِلاّ کَفَیْتَهُ، وَلا غائِبا اِلاّ اَدَّیْتَهُ وَلا مَریضا اِلاّ شَفَیْتَهُ، وَلا طِفْلاً اِلاّ رَبَّیْتَهُ، وَلا فاسِدا اِلاّ اَصْلَحْتَهُ، وَلا عَسیرا اِلاّ یَسَّرْتَهُ، وَلا حاجَهً مِنْ حَوائِجِ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ لَکَ فیها رِضیً وَلِیَ فیها صَلاحٌ اِلاّ قَضَیْتَها لی وَیَسَّرْتَها فی عافِیَهٍ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ وَعَلی جَمیعِ اَنْبِیائِکَ الْمُرْسَلینَ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی جَبْرَئیلَ وَمیکائیلَ وَ اِسْرافیلَ وَعِزْرائیلَ، وَعَلی حَمَلَهِ الْعَرْشِ اَجْمَعینَ، وَصَلِّ عَلی اَبینا ادَمَ وَاُمِّنا حَوّا، وَما وَلَدا مِنَ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ، وَالْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ، الْاَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْواتِ یاجَبّارَ الْاَرَضینَ وَالسَّماواتِ. اَللّهُمَّ وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ

۱- سوره انبیاء، آیه ۸۷ .

وَ الِ مُحَمَّدٍ الْبَشیرِ النَّذیرِ، السِّراجِ الْمُنیرِ زَیْنِ یَوْمِ الْقِیامَهِ، اَللّهُمَّ وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَخِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَاَمینِکَ عَلی وَحْیِکَ، الْمُوفی بِعَهْدِکَ، الصّادِعِ بِاَمْرِکَ، الْمُجاهِدِ فی سَبیلِکَ، السّاعی فی مَرْضاتِکَ، الرَّؤُوفِ الرَّحیمِ بِعِبادِکَ، الصّابِرِ عَلَی الْأَذی وَالتَّکْذیبِ فی مَحَبَّتِکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ فِی الْأَوَّلینَ، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ فِی الْاخِرینَ، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ یَوْمَ الدِّینَ، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ کَما صَلَّیْتَ وَبارَکْتَ عَلی اِبْراهیمَ وَالِ اِبْراهیمَ اِنَّکَ حَمیدٌ مَجیدٌ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَوْرِدْنا حَوْضَهُ، وَاسْقِنا بِکَأْسِهِ، وَاجْعَلْ مَؤُونَتَنا اِلی جَنَّتِکَ غَیْرَ خَزایا وَلا نادِمینَ، فَقَدْ رَضینَا الثَّوابَ وَ اَمِنَّا الْعِقابَ، وَاطْمَاَنَّتْ بِنَا الدّارُ فی جَنّاتٍ تَجْری مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهارُ، «عَلی سُرُرٍ مُتَقابِلینَ * لایَمَسُّهُمْ فیها نَصَبٌ»(۱) وَلا یَمَسُّهُمْ فیها لُغُوبٌ، «وَما هُمْ مِنْها بِمُخْرَجینَ»(۲) بِمَنِّکَ وَطَوْلِکَ وَجُودِکَ وَفَضْلِکَ وَعافِیَتِکَ وَکَرَمِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ «رَبَّنا اتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنا عَذابَ النّارِ»(۳).(۴)

۵) رَبَّنا فَاتِنا هذَا الشَّهْرَ الْمُبارَکَ الَّذی اَمَرْتَنا فیهِ بِالصِّیامِ وَالْقِیامِ اَللّهُمَّ وَلا تَجْعَلْهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنّا بِهِ، وَاغْفِرْ لَنا ما تَقَدَّمَ مِنْ ذُنُوبِنا وَما تَاَخَّرَ، رَبَّنا وَلا تَخْذُلْنا وَلا تَحْرِمْنَا الْمَغْفِرَهَ، وَاعْفُ عَنّا وَاغْفِرْ لَنا وَارْحَمْنا وَتُبْ عَلَیْنا، وَارْزُقْنا، وَارْضَ عَنّا، وَاجْعَلْنا مِنْ اَوْلِیائِکَ الْمُهْتَدینَ وَمِنْ اَوْلِیائِکَ الْمُتَّقینَ، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَتَقَبَّلْ مِنّا هذَا الشَّهْرَ، وَ لا تَجْعَلْهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنّا بِهِ، وَارْزُقْنا حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فی عامِنا هذا وَفی کُلِّ عامٍ، اِنَّکَ اَنْتَ الْمُعْطِی

۱- سوره حجر، آیات ۴۷ و۴۸ .

۲- سوره حجر، آیات ۴۷ و۴۸ .

۳- سوره بقره، آیه ۲۰۱.

۴- صحیفه سجادیه، ص ۳۰۰ د۱۴۳.

الرّازِقُ الْحَنّانُ الْمَنّانُ.(۱)

۶) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَ لُکَ بِاَحَبِّ ما دُعیتَ بِه، وَاَرْضـی ما رَضـیتَ بِه عَنْ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه ُعَلَیْهِ وَالِه، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَلا ـ تَجْعَلْ وَداعی شَـهْرَ رَمَضانَ وَداعَ خُرُوجی مِنَ الـدُّنْیا، وَلا وَداعَ اخِرِ عِبادَتِکَ فیهِ، وَلا اخِرَ صَوْمی لَکَ، وَارْزُقْنِی الْعَوْدَ فیهِ ثُمَّ الْعَوْدَ فیهِ، بِرَحْمَتِکَ یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ، وَوَفِّقْنی فیهِ لِلَیْلَهِ الْقَـدْرِ، وَاجْعَلْها لی خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَـهْرٍ، یارَبَّ الْعالَمینَ، یارَبَّ لَیْلَهِ الْقَـدْرِ، وَجاعِلَهـا خَیْراً مِنْ اَلْفِ شَـهْرٍ، رَبَّ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ، وَالْجِبالِ وَالْبِحارِ، وَالظُّلَمِ وَالْاَنْوارِ، وَالْاَرْضِ وَالسَّماءِ یا بارِئُ یا مُصَوِّرُ، یا حَنّانُ یا مَنّـانُ، یـا اَللّه ُیـا رَحْمـانُ یـا قَیُّومُ یـا بَـدیعُ، لَکَ الْاَسْـماءُ الْحُسْـنی (وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا) وَالْکِبْرِیاءُ وَالْالاءُ، اَسْاَلُکَ بِاسْـمِکَ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، اَنْ تُصَـلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ اِسْـمی فی هذِهِ اللَّیْلَهِ فِی السُّعَداءِ وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ وَاِحْسانی فی عِلِّیّینَ، وِاساءَتی مَغْفُورَهً

وَاَنْ تَهَبَ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَایمانا لا یَشُوبُهُ شَکٌّ وَرِضـیً بِما قَسَـمْتَ لی، وَاَنْ تُؤْتِیَنی فِی الدُّنْیا حَسَـنَهً، وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً، وَاَنْ تَقِیَنی عَذابَ النّارِ، اَللّهُمَّ اجْعَلْ فیما تَقْضـی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُوم، وَفیما تَفْرُقُ مِنَ الْاَمْرِ الْحَکیمِ فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ، مِنَ الْقَضاءِ الَّذی لا ـ یُرَدُّ وَلا ـ یُبَـدَّلُ وَلا ـ یُغَیَّرُ اَنْ تَکْتُبَنی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ الْمَشْـکُورِ سَـعْیُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَاجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ اَنْ تُعْتِقَ رَقَبَتی مِنَ النّارِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَ لُکَ وَلَمْ یَسْاَلِ الْعِبادُ مِثْلَکَ جُودا وَکَرَما، وَاَرْغَبُ اِلَیْکَ

۱– سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۱۷.

وَلَمْ يُرْغَبْ اِلیمِثْلِکَ، اَنْتَ مَوْضِعُ مَسْاَلَهِ السّائِلینَ، وَمُنْتَهیرَغْبَهِ الرّاغِبینَ اَسْاَلُکَ بِاَعْظَمِ الْمَسائِلِ کُلِّها (وَاَفْضَلِها) وَاَنْجَحِهَا، الَّتی یَنْبَغی لِلْعِبادِ اَنْ یَسْاَلُوکَ بِها، یا اَللّه ُیارَحْمانُ، وَبِاَسْمائِکَ ماعَلِمْتُ مِنْها وَما لَمْ اَعْلَمْ

وَبِاَسْمائِکَ الْحُسْنی، وَاَمْثالِکَ الْعُلْیا، وَبِنِعَمِکَ الَّتی لا تُحْصی وَبِاَکْرَمِ اَسْمائِکَ عَلَیْکَ، وَاَحَبِّها اِلَیْکَ، وَاَشْرَفِها عِنْدَکَ مَنْزِلَهً، وَاَقْرَبِها مِنْکَ وَسیلَهً، وَاَجْزَلِهَا مِنْکَ ثَوابا، وَاَسْرَعِها لَدَیْکَ اِجابَهً، وَبِاسْمِکَ الْمَکْنُونِ الْمَخْزُونِ، الْحَیِّ الْقَیُّومِ، الْاَکْبَرِ الْاَجَلِّ، الَّذی تُحِبُّهُ وَتَهْواهُ، وَ تَرْضی عَمَّنْ دَعاکَ بِهِ، وَتَسْتَجیبُ لَهُ دَعاءَهُ، وَحَقٌّ عَلَیْکَ اَنْ لا تُخَیِّبَ سائِلَکَ

وَ اَسْاَ لُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ فِی التَّوْراهِ وَالْاِنْجیلِ وَالزَّبُورِ وَالْقُرْانِ وَبِکُلِّ اسْمٍ دَعاکَ بِهِ حَمَلَهُ عَرْشِکَ، وَمَلائِکَهُ سَماواتِکَ، وَجَمیعُ الْاَصْنافِ مِنْ خَلْقِکَ، مِنْ نَبِیٍّ، اَوْ صِدِّیقٍ اَوْ شَهیدٍ، وَبِحَقِّ الرّاغِبینَ اِلَیْکَ، الْفَرِقینَ مِنْکَ، الْمُتَعَوِّذینَ بِکَ وَبِحَقِّ مُجاوِری بَیْتِکَ الْحَرامِ حُجّاجا وَمُعْتَمِرینَ وَمُقَدِّسینَ، وَالْمُجاهِدینَ فی سَبیلِکَ، وَبِحَقِّ کُلِّ عَبْدٍ مُتَعَبِّدٍ لَکَ فی بَرٍّ اَوْ بَحْرٍ، اَوْ سَهْلٍ اَوْجَبَلٍ، اَدْعُوکَ دُعاءَ مَنْ قَدِ اشْتَدَّتْ فاقَتُهُ، وَ کَثُرَتْ ذُنُوبُهُ، وَ عَظُمَ جُرْمُهُ وَضَعُفَ کَدْحُهُ، دُعاءَ مَنْ لا یَجِدُ لِنَفْسِه سادّا، وَلا لِضَعْفِه مُقَوِّیا، وَلا لِذَنْبِه غافِرا غَیْرَکَ، هارِبا اِلَیْکَ، مُتَعَوِّذا بِکَ، مُتَعَبِّداً لَکَ غَیْرَ مُسْتَکْبِرٍ وَلا مُسْتَنْکِفٍ، خائِفا بائِسا فَقیرا مُسْتَجیرا بِکَ

اَسْاَلُکَ بِعِزَّتِکَ وَعَظَمَتِکَ وَجَبَرُوتِکَ وَسُلْطانِکَ، وَبِمُلْکِکَ، وَبَهائِکَ وَجُودِکَ، وَکَرَمِکَ، وَبِالائِکَ وَحُسْنِکَ وَجمالِکَ، وَبِقُوَّتِکَ عَلی ما اَرَدْتَ مِنْ خَلْقِکَ، اَدْعُوکَ یا رَبِّ خَوْفا وَطَمَعا، وَرَهْبَهً وَرَغْبَهً، وَ تَخَشُّعا وَتَمَلُّقا، وَتَضَرُّعا وَاِلْحافاً وَاِلْحاحا، خاضِعا لَکَ لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ

يا قُدُّوسُ يا قُدُّوسُ يا قُدُّوسُ، يا اللّه يا اللّه يا اللّه، يا رَحْمانُ يا رَحْمانُ يا رَحْمانُ، يا رَحيمُ يا رَحيمُ يا رَحيمُ، يا رَبِّ يا رَبِّ يا رَبِّ اَعُوذُ بِكَ يا اَللّه الْواحِدُ الاَحَدُ، الصَّمَدُ الْوِتْرُ الْكَبيرُ الْمُتَعالِ وَاَسْاَلُكَ بِجَميعِ ما دَعَوْتُكَ بِه، وَبِاَسْمائِكَ الَّتى تَمْلاَءُ اَرْكانَ عَرْشِكَ كُلَّها: اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لى وَارْحَمْنى، وَوَسِّعْ عَلَىَّ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظيمِ

وَتَقَبَّلْ مِنّى شَهْرَ رَمَضانَ، وَصِيامَهُ وَقِيامَهُ، وَفَرْضَهُ وَنَوافِلَهُ، وَاغْفِرْلى وَارْحَمْنى، وَاعْفُ عَنّى، وَلا تَجْعَلْهُ اخِرَ شَهْرِ رَمَضانَ صُمْتُهُ لَكَ وَعَبَدْتُكَ فيهِ، وَلا تَجْعَلْ وَداعى اِيّاهُ وَداعَ خُرُوجى مِنَ الدُّنْيا، اَللّهُمَّ اَوْجِبْ لى مِنْ رَحْمَتِكَ وَمَغْفِرَتِكَ، وَرِضْوانِكَ وَخَشْيَتِكَ، اَفْضَلَ ما اَعْطَيْتَ اَحَدا مِمَّنْ عَبَدَكَ فيهِ، اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْنى اَخْسَرَ مَنْ سَاَلَكَ فيهِ، وَاجْعَلْنى مِمَّنْ اَعْتَقْتَهُ فى هذَا الشَّهْرِ مِنَ النّارِ، وَغَفَرْتَ لَهُ ما تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِه وَما تَاَخَّرَ، وَاَوْجَبْتَ لَهُ اَفْضَلَ ما رَجاكَ وَاَمَّلَهُ مِنْكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، اَللّهُمَّ ارْزُقْنِى الْعَوْدَ فى صِيامِه لَكَ، وَعِبادَتِكَ فيهِ، وَاجْعَلْنى مِمَّنْ كَتَبْتَهُ فى هذَا الشَّهْرِ مِنْ حُجّاجِ بَيْتِكَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَغْفُورِ لَهُمْ ذَنْبُهُمْ، الْمُتَقَبَّلِ عَمَلُهُمْ، امينَ امينَ رَبَّ الْعالَمينَ، اَللّهُمَّ لا تَدَعْ لى فيهِ ذَنْباً اِلاّ غَفَرْتَهُ، وَلا خَطيئَةً اِلاّ مَحَوْتَها، وَلا عَثْرَةً اِلاّ اَقَلْتَها، وَلا دَيْناً اِلاّ قَضَيْتَهُ، وَلا عَيْلَةً اِلاّ اَغْنَيْتَها، وَلا هَمّاً اِلاّ فَرَّجْتَهُ، وَلا فاقَةً اِلاّ سَدَدْتَها، وَلا عُرْياناً اِلاّ كَسَوْتَهُ، وَلا مَرَضاً اِلاّ شَفَيْتَهُ، وَلا داءً اِلاّ اَذْهَبْتَهُ، وَلا حاجَةً مِنْ حَوائِجِ الدُّنْيا وَالاْخِرَهِ اِلاّ قَضَيْتَها عَلى اَفْضَلِ اَمَلى وَرَجائى فيكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، اَللّهُمَّ لاتُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ اِذْ هَدَيْتَنا، وَلاتُذِلَّنا بَعْدَ اِذْاَعْزَزْتَنا، وَلاتَضَعْنا بَعْدَ اِذْ رَفَعْتَنا، وَلا تُهِنّا بَعْدَ اِذْ اَكْرَمْتَنا، ولا تُفْقِرْنا بَعْدَ اِذْ اَغْنَيْتَنا، وَلا تَمْنَعْنا بَعْدَ اِذْ اَعْطَيْتَنا، وَلا تَحْرِمْنا بَعْدَ اِذْ رَزَقْتَنا، وَلا تُغَيِّرْ شَيْئا مِنْ نِعَمِكَ عَلَيْنا، وَاِحْسانِكَ

اِلَینا لِشَیْ ءٍ کانَ مِنْ ذُنُوبِنا، وَلا لِما هُوَ کائِنٌ مِنّا، فَاِنَّ فی کَرَمِکَ وَعَفْوِکَ وَفَضْلِکَ سَعَهً لِمَغْفِرَهِ ذُنُوبِنا فَاغْفِرْ لَنا وَتَجاوَزْ عَنّا، وَلا تُعاقِبْنا عَلَیْها یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، اَللّهُمَّ اَ کْرِمْنی فی مَجْلِسی هذا، کَرامَهً لا تُهینُنی بَعْدَها اَبَدا، وَاَعِزَّنی عِزّا لا تُذِلُّنی بَعْدَهُ اَبَدا، وَعافِنی عافِیَهً لا تَبْتَلینی بَعْدَها اَبَدا وَارْفَعْنی رِفْعَهً لا تَضَعُنی بَعْدَها اَبَدا، وَاصْرِفْ عَنّی شَرَّ کُلِّ شَیْطانٍ مَریدٍ، وَشَرَّ کُلِّ جَبّارٍ عَنیدٍ، وَشَرَّ کُلِّ قَریبٍ اَوْ بَعیدٍ، وَشَرَّ کُلِّ صَغیرٍ اَوْ کَبیرٍ، وَشَرَّ کُلِّ دابَّهٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِیَتِها اِنَّ رَبّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقیمٍ

اَللّهُمَّ ما کانَ فی قَلْبی مِنْ شَکٍّ اَوْ رَیْبَهٍ، اَوْ جُحُودٍ، اَوْ قُنُوطٍ، اَوْ فَرَحٍ اَوْ مَرَحٍ، اَوْ بَطَرٍ، اَوْ بَذَخٍ، اَوْ خُیَلاءَ، اَوْ رِیاءٍ، اَوْ سُمْعَهٍ، اَوْ شِقاقٍ اَوْ نِفاقٍ، اَوْ کُفْرٍ، اَوْ فُسُوقٍ، اَوْ مَعْصِیَهٍ، اَوْ شَیْ ءٍ لا تُحِبُّ عَلَیْهِ وَلِیّا لَکَ، فَاَسْاَلُکَ (اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَ) اَنْ تَمْحُوَهُ مِنْ قَلْبی وَتُبَدِّلَنی مَکانَهُ ایمانا بِوَعْدِکَ، وَرِضیً بِقَضائِکَ، وَوَفاءً بِعَهْدِکَ، وَوَجَلاً مِنْکَ، وَزُهْدا فِی الدُّنْیا، وَرَغْبَهً فیما عِنْدَکَ، وَثِقَهً بِکَ وَطُمَأْنینَهً اِلَیْکَ وَتَوْبَهً نَصُوحا اِلَیکَ، اَللّهُمَّ اِنْ کُنْتَ بَلَّغْتَناهُ، وَاِلاّ فَاَخِّرْ اجالَنا اِلی قابِلٍ حَتّی تُبَلِّغَناهُ فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِهِ کَثیرا وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ

سپس بگو: اَلْحَمْدُللّه الَّذی بَلَّغَنا شَهْرَرَمَضانَ، وَاَعانَنا عَلی صِیامِهِ وَقِیامِهِ حَتّی انْقَضَتْ اخِرُ لَیْلَهٍ مِنْهُ، وَلَمْ یَبْتَلِنا فیهِ بِارْتِکابِ مُحَرَّمٍ، وَلاَ ا نْتِهاکِ حُرْمَهٍ، وَلا بِاَکْلِ رِبا، وَلا بِعُقُوقٍ لِوالِدَیْنِ، وَلا قَطْعِ رَحِمٍ، وَلا بِشَیْ ءٍ مِنَ الْبَوائِقِ وَالْکَبائِرِ، وَاَنْواعِ الْبَلایَا الَّتی قَدْ بُلِیَ بِها مَنْ هُوَ خَیْرٌ مِنّی،

اَللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ شُکْرا عَلی ما عافَیْتَنی، وَحُسْنِ مَا ابْتَلَیْتَنی، اِلهی اُثْنی عَلَیْکَ اَحْسَنَ الثَّناءِ، لِاَنَّ بَلاءَکَ عِنْدی اَحْسَنُ الْبَلاءِ، اَوْقَرْتَنی نِعَما، وَاَوْقَرْتُ

نَفْسی ذُنُوبا، کَمْ مِنْ نِعْمَهٍ لَکَ یا سَیِّدی، اَسْبَغْتَها عَلَیَّ لَمْ اُؤَدِّ شُکْرَها، وَکَمْ مِنْ خَطیئَهٍ اَحْصَیْتَها عَلَیَّ اَسْتَحْیی مِنْ ذِکْرِها، وَاَخافُ خِزْیَها، وَاَحْذَرُ مَعَرَّتَها، اِنْ لَمْ تَعْفُ لی عَنّی اَکُنْ مِنَ الْخاسِرینَ اِلهی فَاِنّی اَعْتَرِفُ لَکَ بِذُنُوبی، وَاَذْکُرُ لَکَ حاجَتی، وَاَشکُو اِلَیْکَ مَسْکَنَتی، وَفاقَتی، وَقَسْوَهَ قَلْبی، وَمَیْلَ نَفْسی، فَاِنَّکَ قُلْتَ: «فَمَا اسْتَکانُوا لِرَبِّهِمْ وَما یَتَضَرَّعُونَ»(۱)

وَها اَ نَا ذا قَدِ اسْتَجَرْتُ بِکَ، وَقَعَدْتُ بَیْنَ یَدَیْکَ مُسْتَکینا مُتَضَرِّعا اِلَیْکَ، راجِیا لِما اُریدُ مِنَ الثَّوابِ، بِصِیامی وَصَلاتی، وَقَدْ عَرَفْتَ حاجَتی وَمَسْکَنَتی اِلی رَحْمَتِکَ، وَالثَّباتِ عَلی هُداکَ، وَقَدْ هَرَبْتُ اِلَیْکَ هَرَبَ الْعَبْدِ السُّوءِ اِلَی الْمَوْلَی الْکَریم، یا مَوْلایَ وَتَقَرَّبْتُ اِلَیْکَ، فَاَسْاَلُکَ بِوَحْدانِیَّتِکَ لَمّا صَلَّیْتَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ صَلاهً کَثیرَهً کَریمَهً، شَریفَهً، تُوجِبُ لی بِها شَفاعَتَهُمْ یَوْمَ القِیامَهِ عِنْدَکَ، وَصَلَّیْتَ عَلی مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ وَاَنْبیائِکَ الْمُرْسَلینَ، وَاَسْاَلُکَ بِحَقِّکَ عَلَیْهِمْ اَجْمَعینَ لَمّا غَفَرْتَ لی فی هذَا الْیَوْمِ مَغْفِرَهً لا اَشْقی بَعْدَها اَبَدا، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، وَصَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَالِهِ کَثیرا وَرَحْمَهُ اللّهِ وَ بَرَکاتُهُ

آن گاه بگو: اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنْ صِیامِنَا إیّاهُ، فَاِنْ جَعَلْتَهُ فَاجْعَلْنِی مَرحُوماً ولا تَجْعَلْنی مَحْرُوماً.(۲)

۷) اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنْ صِیامی لِشَهْرِ رَمَضانَ، وَاَعُوذُ بِکَ اَنْ یَطْلُعَ فَجْرُ هذِهِ اللَّیْلَهِ، اِلاّ وَقَدْ غَفَرْتَ لی.(۳)

۱- سوره مؤمنون، آیه ۷۶.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۳۲ و ۴۳۶.

۳- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۳۲ و ۴۳۶.

۸) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى لا يُدْرِكُ الْعُلَماءُ عِلْمَهُ، وَلا يَسْتَخِفُّ الْجُهّالُ حِلْمَهُ، وَلا يُحْسِنُ الْخَلائِقُ وَصْفَهُ، وَلا يَخْفى عَلَيْهِ ما فِى الصُّدُورِ، خَلَقَ خَلْقَهُ مِنْ غَيْرِ أَصْلٍ وَلا مِثالٍ، بِلا تَعَبٍ وَلا نَصَبٍ وَلا تَعْلِيمٍ، وَرَفَعَ السَّماواتِ الْمَوْطُوداتِ بِلا أَصْحابٍ وَلا أَعْوانٍ، وَبَسَطَ الْأَرْضَ عَلَى الْهَواءِ بِغَيْرِ أَرْكانٍ. عَلِمَ بِلا تَعْلِيمٍ، وَخَلَقَ بِلا مِثالٍ، عِلْمُهُ بِخَلْقِهِ قَبْلَ أَنْ يُكَوِّنَهُمْ كَعِلْمِهِ بِهِمْ بَعْدَ تَكْوِينِهِ لَهُمْ، لَمْ يَخْلُقِ الْخَلْقَ لِتَشْدِيدِ سُلْطانٍ، وَلا لِخَوْفٍ مِنْ زَوالٍ وَلا نُقْصانٍ، وَلَا اسْتَعانَ بِخَلْقِهِ عَلى ضِدٍّ مُكابِرٍ، وَلا نِدٍّ مُشاوِرٍ، ما لِسُلْطانِهِ حَدٌّ، وَلا لِمُلْكِهِ نَفادٌ، تَقَدَّسَ بِنُورِ قُدْسِهِ، دَنا فَعَلا، وَعَلا فَدَنا.

فَلَهُ الْحَمْدُ حَمْداً يَنْتَهِى مِنْ سَمائِهِ إِلى ما لا نِهايَةَ لَهُ فِى اعْتِلائِهِ، حَسُنَ فِعالُهُ، وَعَظُمَ جَلالُهُ، وَأَوْضَحَ بُرْهانُهُ.

فَلَهُ الْحَمْدُ زِنَةَ الْجِبالِ ثِقْلًا، وَعَدَدَ الْماءِ وَالثَّرى، وَعَدَدَ ما يُرى وَعَدَدَ ما لا يُرى. الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى كانَ إِذا لَمْ تَكُنْ أَرْضٌ مَدْحِيَّةٌ، وَلا سَماءٌ مَبْنِيَّةٌ، وَلا جِبالٌ مَرْسِيَّةٌ، وَلا شَمْسٌ تَجْرِى، وَلا قَمَرٌ يَسْرِى، وَلا لَيْلٌ يَدْجِى، وَلا نَهارٌ يَضْحى، اكْتَفى بِحَمْدِهِ عَنْ حَمْدِ غَيْرِهِ.

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى تَفَرَّدَ بِالْحَمْدِ وَدَعا بِهِ، فَهُوَ وَلِيُّ الْحَمْدِ وَمُنْشِئُهُ، وَخالِقُهُ وَواهِبُهُ، مَلِكَ فَقَهَرَ، وَحَكَمَ فَعَدَلَ، وَأَضاءَ فَاسْتَنارَ، هُوَ كَهْفُ الْحَمْدِ وَقَرارُهُ، وَمِنْهُ مُبْتَداهُ وَإِلَيْهِ مُنْتَهاهُ، اِسْتَخْلَصَ الْحَمْدَ لِنَفْسِهِ، وَرَضِىَ بِهِ مِمَّنْ حَمِدَهُ.

فَهُوَ الْواحِدُ بِلا نِسْبَةٍ، الدّائِمُ بِلا مُدَّةٍ، الْمُتَفَرِّدُ بِالْقُوَّةِ، الْمُتَوَحِّدُ بِالْقُدْرَةِ، لَمْ يَزَلْ مُلْكُهُ عَظِيماً وَمَنُّهُ قَدِيماً، وَقَوْلُهُ رَحِيماً، وَأَسْماؤُهُ ظاهِرَةٌ، رَضِىَ مِنْ عِبادِهِ بَعْدَ الصُّنْعِ أَنْ قالُوا: الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعالَمِينَ.

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ مِثْلَ جَمِيعِ ما خَلَقَ وَزِنَتَهُ، وَأَضْعافَ ذلِكَ أَضْعافاً لا تُحصى،

عَلى جَميعِ نِعَمِهِ، وَعَلى ما هَدانا وَآتانا وَقَوّانا، بِمَنِّهِ عَلى صِيامِ شَهْرِنا هذا، وَمَنَّ عَلَيْنا بِقِيامِ بَعْضِ لَيْلِهِ، وَآتانا ما لَمْ نَسْتَأْهِلْهُ وَلَمْ نَسْتَوْجِبْهُ بِأَعْمالِنا، فَلَكَ الْحَمْدُ. اللّهُمَّ رَبَّنا فَأَنْتَ مَنَنْتَ عَلَيْنا فِى شَهْرِنا هذا بِتَرْكِ لَذّاتِنا، وَاجْتِنابِ شَهَواتِنا، وَذلِكَ مِنْ مَنِّكَ عَلَيْنا لا مِنْ مَنِّنا عَلَيْكَ، رَبَّنا فَلَيْسَ أَعْظَمَ الْأَمْرَيْنِ عَلَيْنا نُحُولُ أَجْسامِنا وَنَصْبُ أَبْدانِنا، وَلكِنْ أَعْظَمُ الْأَمْرَيْنِ، وَأَجَلُّ الْمَصائِبِ عِنْدَنا، أَنْ خَرَجْنا مِنْ شَهْرِنا هذا مُحْتَقِبينَ الْخَيْبَهِ، مَحْرُومِينَ، قَدْ خابَ طَمَعُنا وَكَذِبَ ظَنُّنا.

فَيا مَنْ لَهُ صُمْنا، وَوَعْدَهُ صَدَّقْنا، وَأَمْرَهُ اتَّبَعْنا، وَإِلَيْهِ رَغِبْنا، لا تَجْعَلِ الْحِرْمانَ حَظَّنا، وَلَا الْخَيْبَهَ جَزاءَنا، فَإِنَّكَ إِنْ حَرَمْتَنا، فَأَهْلُ ذلِكَ نَحْنُ، لِسُوءِ صَنيعِنا، وَكَثْرَهِ خَطايانا، وَإِنْ تَعْفُ عَنّا رَبَّنا وَتَقْضِ حَوائِجَنا، فَأَنْتَ أَهْلُ ذلِكَ مَوْلانا. فَطالَما بِالْعَفْوِ عِنْدَ الذُّنُوبِ اسْتَقْبَلْتَنا، وَبِالرَّحْمَهِ لَدَى اسْتيجابِ عُقُوبَتِكَ أَدْرَكْتَنا، وَبِالتَّجاوُزِ وَالسِّتْرِ عِنْدَ ارْتِكابِ مَعاصِيكَ كافَيْتَنا، وَبِالضَّعْفِ وَالْوَهْنِ، وَكَثْرَهِ الذُّنُوبِ وَالْعَوْدِ فِيها عَرَّفْتَنا وَبِالتَّجاوُزِ، وَالْعَفْوِ عَرَفْناكَ.

رَبَّنا فَمُنَّ عَلَيْنا بِعَفْوِكَ يا كَريمُ، فَقَدْ عَظُمَتْ مُصيبَتُنا وَكَثُرَ أَسَفُنا عَلى مُفارَقَهِ شَهْرٍ كَبُرَ فِيهِ أَمَلُنا، قَدْ خَفِىَ عَلَيْنا عَلى أَيِّ الْحالاتِ فارَقَنا؟ وَبِأَيِّ الزّادِ مِنْهُ خَرَجْنا؟ أَبِاحْتِقابِ الْخَيْبَهِ لِسُوءِ صَنيعِنا، أَمْ بِجَزيلِ عَطائِكَ بِمَنِّكَ مَوْلانا وَسَيِّدَنا، فَعَلى شَهْرِ صَوْمِنا الْعَظِيمِ فِيهِ رَجاؤُنَا السَّلامُ.

فَلَوْ عَقَلْنا مُصيبَتَنا لِمُفارَقَهِ شَهْرِ أَيّامِ صَوْمِنا عَلى ضَعْفِ اجْتِهادِنا فِيهِ، لَاشْتَدَّ لِذلِكَ حُزْنُنا، وَعَظُمَ عَلى ما فاتَنا فِيهِ مِنَ الْإِجْتِهادِ تَلَهُّفُنا.

اللّهُمَّ فَاجْعَلْ عِوَضَنا مِنْ شَهْرِ صَوْمِنا مَغْفِرَتَكَ وَرَحْمَتَكَ، رَبَّنا وَإِنْ كُنْتَ رَحِمْتَنا فِى شَهْرِنا هذا فَذلِكَ ظَنُّنا وَأَمَلُنا، وَتِلْكَ حاجَتُنا، فَازْدَدْ عَنّا رِضىً، وَإِنْ

كُنّا حُرِمْنا ذلِكَ بِذُنُوبِنا، فَمِنَ الْآنِ رَبَّنا لا تُفَرِّقْ جماعَتَنا حَتّى تَشْهَدَ لَنا بِعِتْقِنا وَتُعْطِيَنا فَوْقَ أَمَلِنا، وَتَزِيدَنا فَوْقَ طَلِبَتِنا، وَتَجْعَلَ شَهْرَنا هذا أَماناً لَنا مِنْ عَذابِكَ، وَعِصْمَةً لَنا ما أَبْقَيْتَنا. وَإِنْ أَنْتَ بَلَّغْتَنا شَهْرَ رَمَضانَ أَيْضاً فَبَلِّغْنا غَيْرَ عائِدِينَ فِى شَىْءٍ مِمّا تَكْرَهُ، وَلا مُخالِفِينَ لِشَىْءٍ مِمّا تُحِبُّ، ثُمَّ بارِكْ لَنا فِيهِ، وَاجْعَلْنا أَسْعَدَ أَهْلِهِ بِهِ. وَإِنْ أَتَتْ آجالُنا دُونَ ذلِكَ، فَاجْعَلِ الْجَنَّةَ مُنْقَلَبَنا وَمَصِيرَنا، وَاجْعَلْ شَهْرَنا هذا أَماناً لَنا مِنْ أَهْوالِ ما يَرِدُ عَلَيْنا، وَاجْعَلْ خُرُوجَنا إِلى مُصَلّانا وَمُجْتَمَعِنا خُرُوجاً مِنْ جَمِيعِ ذُنُوبِنا وَوُلُوجاً فِى سابِغاتِ رَحْمَتِكَ وَاجْعَلْنا أَوْجَهَ مَنْ تَوَجَّهَ إِلَيْكَ، وَأَقْرَبَ مَنْ تَقَرَّبَ إِلَيْكَ، وَأَنْجَحَ مَنْ سَأَلَكَ فَأَعْطَيْتَهُ، وَدَعاكَ فَأَجَبْتَهُ. وَأَقْلِبْنا مِنْ مُصَلّانا، وَقَدْ غَفَرْتَ لَنا ما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِنا، وَعَصَمْتَنا فِى بَقِيَّهِ أَعْمارِنا، وَأَسْعَفْتَنا بِحوائِجِنا، وَأَعْطَيْتَنا جَمِيعَ خَيْرِ الْآخِرَهِ وَالدُّنْيا، ثُمَّ لا تُعِدْنا فِى ذَنْبٍ وَلا مَعْصِيَهٍ أَبَداً، وَلا تُطْعِمْنا رِزْقاً تَكْرَهُهُ أَبَداً، وَاجْعَلْ لَنا فِى الْحَلالِ مَفْسَحاً وَمُتَّسَعاً. اللّهُمَّ وَنَبِيَّكَ الْمُجِيبَ الْمُكَرَّمَ الرّاسِخَ لَهُ فِى قُلُوبِ أُمَّتِهِ خالِصِى الْمَحَبَّهِ لِصَفْوِ نَصِيحَتِهِ لَهُمْ، وَشِدَّهِ شَفَقَتِهِ عَلَيْهِمْ، وَلِتَبْلِيغِهِ رِسالاتِكَ، وَصَبْرِهِ فِى ذاتِكَ وَتَحَنُّنِهِ عَلَى الْمُوءْمِنِينَ مِنْ عِبادِكَ.

فَاجْزِهِ اللّهُمَّ عَنّا أَفْضَلَ ما جَزَيْتَ نَبِيّاً عَنْ أُمَّتِهِ، وَصَلِّ عَلَيْهِ عَدَدَ كَلِماتِكَ التّامّاتِ، أَنْتَ وَمَلائِكَتُكَ، وَارْفَعْهُ إِلى أَعْلَى الدَّرَجِ، وَأَشْرَفِ الْغُرَفِ، حَيْثُ يَغْبِطُهُ الْاءَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ، وَنَضِّرْ وُجُوهَنا بِالنَّظَرِ إِلَيْهِ فِى جِنانِكَ، وَأَقِرَّ أَعْيُنَنا، وَأَنِلْنا مِنْ حَوْضِهِ رَيّاً لا ظَمَأَ بَعْدَهُ وَلا شَقاءَ، وَبَلِّغْ رُوحَهُ مِنْكَ تَحِيَّهً وَسَلاماً مِنّا، مُسْتَشْهِداً لَهُ بِالْبَلاغِ وَالنَّصِيحَهِ.

اللّهُمَّ وَصَلِّ عَلى جَمِيعِ أَنْبِيائِكَ وَرُسُلِكَ، وَبَلِّغْ أَرْواحَهُمْ مِنَّا السَّلامَ، وَشَهادَتَنا لَهُمْ بِالنَّصِيحَهِ وَالْبَلاغِ، وَصَلِّ عَلى مَلائِكَتِكَ أَجْمَعِينَ، وَاجْزِ نَبِيَّنا عَنّا

أَفْضَلَ الْجَزاءِ. اللّهُمَّ اغْفِرْ لَنا وَلِمَنْ وَلَدَنا مِنَ الْمُوءْمِنِينَ وَالْمُوءْمِناتِ، الأَحْياءِ مِنْهُمْ وَالاْءَمْواتِ، وَأَدْخِلْ عَلى أَسْلافِنا مِنْ أَهْلِ الاْءِيمانِ الرَّوْحَ وَالرَّحْمَهَ، وَالضِّياءَ وَالْمَغْفِرَهَ. اللّهُمَّ انْصُرْ جُيُوشَ الْمُسْلِمِينَ، وَاسْتَنْقِذْ أُساراهُمْ، وَاجْعَلْ جائِزَتَکَ لَهُمْ جَنّاتَ النَّعِيمِ.

اللّهُمَّ اطْوِ لِحُجّاجِ بَيْتِکَ الْحَرامِ وَعُمّارِهِ الْبُعْدَ، وَسَهِّلْ لَهُمُ الْحُزْنَ، وَارْجِعْهُمْ غانِمِينَ مِنْ کُلِّ بِرٍّ، مَغْفُوراً لَهُمْ کُلَّ ذَنْبٍ، وَمَنْ أَوْجَبْتَ عَلَيْهِ الْحَجَّ مِنْ اُمَّهِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَيَسِّرْ لَهُ ذلِکَ، وَاقْضِ عَنْهُ فَرِيضَتَکَ، وَتَقَبَّلْها مِنْهُ، آمِينَ رَبَّ الْعالَمِينَ. اللّهُمَّ وَفَرِّجْ عَنْ مَکْرُوبِى اُمَّهِ أَحْمَدَ، وَمَنْ کانَ مِنْهُمْ فِى غَمٍّ أَوْ هَمٍّ، أَوْ ضَنْکٍ أَوْ مَرَضٍ، فَفَرِّجْ عَنْهُ، وَأَعْظِمْ أَجْرَهُ. اللّهُمَّ وَکَما سَأَلْتُکَ فَافْعَلْ ذلِکَ بِنا، وَبِجَمِيعِ الْمُوءْمِنِينَ وَالْمُوءْمِناتِ، وَأَشْرِکْنا فِى صالِحِ دُعائِهِمْ، وَأَشْرِکْهُمْ فِى صالِحِ دُعائِنا.

اللّهُمَّ اجْعَلْ بَعْضَنا عَلى بَعْضٍ بَرَکَهً، اللّهُمَّ وَما سَأَلْناکَ أَوْ لَمْ نَسْأَلْکَ، مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرِ کُلِّهِ فَأَعْطِناهُ، وَما نَعُوذُ بِکَ مِنْهُ، أَوْ لَمْ نَعُذْ مِنْ جَمِيعِ الشَّرِّ کُلِّهِ، فَأَعِذْنا مِنْهُ بِرَحْمَتِکَ، وَآتِنا فِى الدُّنْيا حَسَنَهً وَفِى الاْآخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنا عَذابَ النّارِ. اللّهُمَّ وَاجْمَعْ لَنا خَيْرَ الاْآخِرَهِ وَالدُّنْيا وَأَعِذْنا مِنْ شَرِّهِما، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(۱)

۹) اللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ يا مُبْدِئَ الْبَدايا وَيا مُصَوِّرَ الْبَرايا، وَيا خالِقَ السَّماءِ، وَيا إِلهَ مَنْ بَقِىَ وَمَنْ مَضى، وَيا مَنْ رَفَعَ السَّماءَ وَسَطَحَ الاْءَرْضَ، وَبِأَنَّکَ تَبْعَثُ أَرْواحَ أَهْلِ الْبَلايا بِقُدْرَتِکَ وَسُلْطانِکَ عَلى عِبادِکَ وَإِمائِکَ الاْءَذِلاّءِ، وَبِأَنَّکَ تَبْعَثُ الْمَوْتى، وَتُمِيتُ الاْءَحْياءَ وَتُحْيِى الْمَوْتى، وَأَنْتَ رَبُّ الشِّعْرى، وَمَناتِ

۱- سيد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۳۶ و ۴۴۱.

الثّالِثَهِ الأُخْری. صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَعلی أَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ، عَدَدَ الْحَصی وَالثَّری، وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَعَلی أَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ، صَلاهً تَکُونُ لَکَ رِضیً.

وَارْزُقْنِی بِمَنْزِلَتِهِ وَمَنْزِلَتِهِمْ فِی هذا الشَّهْرِ الْمُبارَکِ النُّهی وَالتُّقی، وَالصَّبْرَ عَلَی الْبَلاءِ، وَالْعَوْنَ عَلَی الْقَضاءِ، وَاجْعَلْنِی مِنْ أَهْلِ الْعافِیَهِ وَالْمُعافاهِ، وَهَبْ لِی یَقِینَ أَهْلِ التُّقی، وَأَعْمالَ أَهْلِ النُّهی.

فَإِنَّکَ تَعْلَمُ یا إِلهِی ضَعْفِی عِنْدَ الْبَلاءِ، فَاسْتَجِبْ لِی فِی شَهْرِکَ الَّذِی عَظَّمْتَ بَرَکَتَهُ الدُّعاءَ. وَاجْعَلْنِی إِلهِی فِی الدِّینِ وَالدُّنْیا وَالْآخِرَهِ مَعَ مَنْ أَتَوَلّی وَأَتَوالی، وَلا تُلْحِقْنِی بِمَنْ مَضی مِنْ أَهْلِ الْجُحُودِ فِی هذِهِ الدُّنْیا، وَاجْعَلْنِی مَعَ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ فِی کُلِّ عافِیَهٍ وَبَلاءٍ، وَکُلِّ شِدَّهٍ وَرَخاءٍ، وَاحْشُرْنِی مَعَهُمْ یَوْمَ یُحْشَرُ النّاسُ ضُحیً، وَاصْرِفْ عَنِّی بِمَنْزِلَتِهِ وَمَنْزِلَتِهِمْ عَذابَ الْآخِرَهِ وَخِزْیِ الدُّنْیا، وَفَقْرِها وَفاقَتِها، وَالْبَلاءِ یا مَوْلانا، یا وَلِیَّ نِعْمَتاهُ، آمِینَ آمِینَ یا رَبّاهُ.(۱)

۱۰) اَلْحَمْدُ لِلّهِ عَلی نِعَمِهِ الْمُتَظاهِرَهِ، وَأَیادِیهِ الْحَسَنَهِ الْجَمِیلَهِ، عَلی ما أَوْلانا وَخَصَّنا بِکَرامَتِهِ إِیّانا وَفَضْلِهِ، وَعَلی ما أَنْعَمَ بِهِ عَلَیْنا، وَتَصَرُّم شَهْرِنَا الْمُبارَکُ مَقْضِیّاً عَنّا مَا افْتَرَضَ عَلَیْنا مِنْ صِیامِهِ وَقِیامِهِ. أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ الطَّیِّبِینَ، الَّذِینَ اَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِیراً، وَأَنْ تَتَقَبَّلَ مِنّا، وَأَنْ تَرْزُقَنا ما تُؤْتِینا فِیهِ مِنَ الْأَجْرِ، وَتُعْطِیَنا ما أَمَّلْنا وَرَجَوْنا فِیهِ مِنَ الثَّوابِ، وَأَنْ تُزَکِّیَ أَعْمالَنا، وَتَتَقَبَّلَ إِحْسانَنا، فَإِنَّکَ وَلِیُّ النِّعْمَهِ کُلِّها، وَإِلَیْکَ الرَّغْبَهُ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ.(۲)

۱- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۳۶ و ۴۴۱.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۴۱.

۱۱) و در اقبال نیز و زاد المعاد این دعای وداع منقول است:

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَحَبِّ ما دُعِیتَ بِهِ، وَأَرْضـی ما رَضِیتَ بِهِ عَنْ مُحَمَّدٍ وَعَنْ أَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ، وَلا تَجْعَلَ آخِرَ وَداعِ شَـهْرِی هـذا، وَداعَ خُرُوجِی مِنَ الدُّنْیا، وَلا وَداعَ آخِرَ عِبادَتِکَ، وَوَفِّقْنِی فِیهِ لِلَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَاجْعَلْها لِی خَیْراً مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، مَعَ تَضاعُفِ الْاءَجْرِ وَالْاءِجابَهِ، وَالْعَفْوِ عَنِ الذَّنْبِ بِرِضَی الرَّبِّ .

چند نکته:

۱ حمیری از پیشگاه مقدّس حضرت بقیه اللّه ارواحنا فداه پرسش نمود:

ادعیه ی وداع ماه رمضان در چه وقتی خوانده شود؟ برخی از اصحاب ما آن را در شب آخر رمضان و برخی در پایان روز ماه رمضان به هنگام روءیت هلال شوال گفته اند.

در پاسخ آن در ضمن توقیع شریف آمد: اعمال ماه رمضان در شبهای رمضان و دعاهای وداع در آخرین شب رمضان خوانده شود.

اگر کسی بترسد که ماه ناقص باشد، آن را در دو شب (شب بیست و نهم و شب سی ام) بخواند.(۱)

۲ امام سجاد علیه السلام می فرمود: خداوند هر شب از شبهای ماه رمضان به هنگام افطار تعداد هفتاد هزار نفر از اهل جهنم را از آتش جهنم آزاد می کند و در شب آخر رمضان به تعداد همه ی آنها آزاد می کند.(۲)

۳ امام زین العابدین علیه السلام در آخرین شب ماه رمضان غلامان خود را به دور خود جمع می کرد، لغزشهای آنها را بر می شمرد، سپس می فرمود: من از تقصیرات شما گذشتم و شما را در راه خدا آزاد کردم، شما نیز از خدا بخواهید که از من بگذرد و مرا از آتش جهنم آزاد نماید.

۱- طبرسی، الاحتجاج، ج۲، ص۴۸۳.
۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۴۵.

امـام زین العابـدین علیه السـلام هیـچ بنـده ای را بیش از یک سال به خـدمت نمی گماشت، و هر سال حـداقل بیست برده می خرید، آنها را آموزش می داد، کاملاً با معارف عالیه و تعالیم والای اسـلامی آشـنا می کرد، شب آخر رمضان آنها را آزاد می کرد و روز عید فطر سرمایه ای به آنها می داد که هرگز به کسی محتاج نشوند و بتوانند زندگی خود را تأمین کنند.

۴ امام سـجاد علیه السـلام هر سال تعدادی از بردگان سیاه را می خرید، آنها را به عرفات می برد، در آن جا دستور می داد که راه حجّاج را هموار کنند و به آنها خدمات رسانی انجام دهند، چون از عرفات باز می گشت، همه آنها را در راه خدا آزاد می کرد.(۱)

۵ روزه داران گرامی شایسـته است کـه در آخریـن لحظـات بـدرقه مـاه مبـارک رمضـان، نـه تنهـا ادعیـه و مناجـات حضـرت فخرالسّاجدین، بلکه گذشت، اغماض، خدمت به خلق، اخلاق شایسـته، عواطف انسانی، دستگیری از مستمندان، ایجاد اشتغال، گسترش فرهنـگ اسـلامی، آموزش علمی و عملی تعـالیم حیـات بخش اسـلام را نیز از آن پیشوای سالکان والگوی زاهـدان و اسوه عابدان بیاموزند.

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص۴۴۵ ۴۴۶.

ص: ۳۰۴

باب دوم: اعمال روزهای ماه مبارک رمضان

اشاره

* اعمال مشترك روزها

* اعمال مخصوص هر روز

روزهای ماه مبارک رمضان همانند شبهای آن بسیار با فضیلت است، برای روزهای این ماه پر فضیلت اعمال فراوانی از پیشوایان معصوم علیهم السلام روایت شده که شماری از آنها را در دو بخش به روزه داران گرامی تقدیم می کنیم:

۱ اعمال مشترک بین روزهای ماه رمضان.

۲ اعمال مخصوص هر روز از روزهای ماه.

اعمال مشترک بین روزهای ماه رمضان

اعمالی که در میان روزهای ماه رمضان مشترک است بسیار فراوان است، که شماری از آنها به قرار زیر است:

۱) از کتاب زیادات مصباح المتهجّد از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده که: این تسبیح را در هر روز این ماه یک مرتبه بخوانند:

سُبْحانَ اللّهِ عَدَدَ کُلِّ عِلْم یَعْلَمُهُ بِماَتَیْ اَلْفِ اَلْفِ ضِعْفٍ، وَبِکُلِّ عِلْم حَمَلَهُ عَلَی الْعِلْم، وَالْحَمْدُ لِلّهِ عَدَدَ کُلِّ عِلْم یَعْلَمُهُ ماَتَیْ اَلْفِ اَلْفِ ضِعْفٍ، وبِکُلِّ عِلْمٍ حَمَلَهُ عَلَی الْعِلْمِ. وَاللّهُ اَکْبَرُ عَدَدَ کُلِّ عِلْمٍ یَعْلَمُهُ ماَتَیْ اَلْفِ اَلْفِ ضِعْفٍ، وَبِکُلِّ عِلْمٍ حَمَلَهُ عَلَی الْعِلْمِ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ.(۱)

تا اینکه نوشته شود بر او ثواب هر فرشته ای که در آسمان ها است وقتی که از قبر بیرون آید تمام آنها می آیند نزد او، و او را دلداری می دهند تا آنکه او را ببرند در جنّه الفردوس و ایمن است از حساب و فزع اکبر و ترسها.

۲) و در بعضی از کتب معتبره منقول است که: در هر روز این ماه روزی سه مرتبه یا هفت مرتبه این تسبیحات را بخواند:

سُبْحانَ الضّارِّ النّافِعِ، سُبْحانَ الْقاضِی بِالْحَقِّ، سُبْحانَ الْعَلِیِّ الْاَعْلی، سُبْحانَهُ وَ تَعالی، سُبْحانَهُ وَ بِحَمْدِهِ.

و نیز منقول است که این استغفار را هر روز بعد از نماز ظهر و شام بخوانند:

۱- صحیفه باقریه، ص۷۲ د۱۴۹.

اَسْتَغْفِرُ اللّه ـالَّذِی لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ غَفّارُ الذُّنُوبِ وَ اَتُوبُ اِلَیْهِ تَوْبَهَ عَبْدٍ ظالِمٍ لا یَمْلِکُ لِنَفْسِهِ مَوْتاً وَ لا حَیاهً وَ لا نُشُوراً.

موءلّف گوید که این دو عمل را شیخ جلیل مرحوم ملاّ محمّد باقر فشارکی رحمه الله هم در بعضی موءلّفات خود نقل فرموده است.

۳) خواندن این دعا:

اَللّهُمَّ هـذا شَـهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ هُـدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُـدی وَالْفُرْقانِ، وَ هذا شَـهْرُ الصِّیام، وَ هذا شَـهْرُ الْقِیامِ، وَهذا شَهْرُ الْاِنابَهِ، وَ هذا شَهْرُ التَّوْبَهِ، وَهذا شَهْرُ الْمَغْفِرَهِ وَالرَّحْمَهِ، وَهذا شَهْرُ الْعِتْقِ مِنَ النّارِ وَالْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ، وَهذا شَهْرٌ فیهِ لَیْلَهُ الْقَدْرِ الَّتی هِیَ خَیْرٌ مِنْ اَلْفِ شَـهْرٍ. اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَاَعِنّی عَلی صِـیامِه وَقِیامِهوَسَـلِّمْهُ لی وَسَـلِّمْنی فیهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّی، وَاَعِنّی عَلَیْـهِ بِاَفْضَـلِ عَوْنِـکَ، وَ وَفِّقْنی فیـهِ لِطاعَتِـکَ وَطاعَهِ رَسُولِـکَ وَ اَوْلِیائِـکَ صَـلَواتُ اللّـه ِعَلَیْهِـمْ، وَفَرِّغْنی فیـهِ لِعِبـادَتِکَ وَدُعائِـکَ، وَتِلاوَهِ کِتابِـکَ، وَاَعْظِمْ لی فیهِ الْبَرَکَهَ، وَاَحْرِزْ لی فیهِ التَّوْبَهَ، وَ اَحْسِنْ لی فیهِ الْعافِیَهَ، وَاَصِـحَّ فیهِ بَـدَنی، وَ اَوْسِعْ لی فیهِ رِزْقی، وَاکْفِنی فیهِ ما اَهَمَّنی، وَاسْتَجِبْ فیهِ دُعائی، وَبَلِّغْنی فیهِ اَمَلی وَرَجائی.

اَللّهُـمَّ صَـلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَذْهِبْ عَنّی فیهِ النُّعـاسَ وَالْکَسَـلَ وَالسَّأْمَهَ وَالْفَـتْرَهَ وَ الْقَسْـوَهَ والْغَفْلَهَ وَ الْغِرَّهَ، اَللّهُمَّ صَـلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَجَنِّبْنی فیهِ الْعِلَلَ وَالْاَسْـقامَ، وَالْهُمُومَ وَ الْاَحْزانَ، وَالْاَعْراضَ وَالْاَمْراضَ، وَالْخَطایا وَالذُّنُوبَ، وَاصْـرِفْ عَنّی فیهِ السُّوءَ وَالْفَحْشاءَ، وَ الْجَهْدَ وَ الْبَلاءَ، وَ التَّعَبَ وَ الْعَناءَ، اِنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ.

اَللّهُـمَّ صَـلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَعِـذْنی فیـهِ مِـنَ الشَّیْطـانِ الرَّجیمِ، وَهَمْزِه وَلَمْزِه، وَنَفْثِه وَنَفْخِه، وَ وَسْوَسَـتِهِ وَتَثْبیطِهِ، وَبَطْشِـه وَکَیْدِه، وَمَکْرِه

وَحبائِلِه، وَخُدَعِه وَاَمانِيِّه، وَغُرُورِه وَفِتْنَتِه، وَخَيْلِه وَرَجِلِه، وَاَعْوانِه وَشَرَكِه، وَ اَتْباعِه وَاِخْوانِه، وَاَحْزابِه وَاَشْياعِه، وَاَوْلِيائِه وَشُرَكائِه، وَجَميعِ مَكائِدِه.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنى تَمامَ صِيامِه وَبُلُوغَ الْاَمَلِ فيهِ وَفى قِيامِه، وَاسْتِكْمالَ مايُرْضيكَ عَنّى صَبْرا وَ احْتِسابا، وَايمانا وَيَقينا، ثُمَّ تَقَبَّلْ ذلِكَ مِنّى بِالْاَضْعافِ الْكَثيرَهِ وَالْاَجْرِ الْعَظيمِ يارَبَّ الْعالَمينَ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنِى الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ، وَالْجِدَّ وَالْاِجْتِهادَ، وَالْقُوَّهَ وَالنَّشاطَ، وَالْاِنابَهَ وَالتَّوْبَهَ، وَالتَّوْفيقَ وَالْقُرْبَهَ، وَالْخَيْرَ الْمَقْبُولَ، وَالرَّغْبَهَ وَالرَّهْبَهَ، وَالتَّضَرُّعَ وَالْخُشُوعَ، وَالرِّقَّهَ، وَالنِّيَّهَ الصّادِقَهَ، وَصِدْقَ اللِّسانِ، وَالْوَجَلَ مِنْكَ، وَالرَّجاءَ لَكَ، وَالتَّوَكُّلَ عَلَيْكَ، وَالثِّقَهَ بِكَ، وَالْوَرَعَ عَنْ مَحارِمِكَ مَعَ صالِحِ الْقَوْلِ، وَمَقْبُولِ السَّعْيِ، وَمَرْفُوعِ الْعَمَلِ، وَمُسْتَجابِ الدَّعْوَهِ، وَلاتَحُلْ بَيْنى وَبَيْنَ شَيْءٍ مِنْ ذلِكَ بِعَرَضٍ وَلا مَرَضٍ، وَلاهَمٍّ وَلاغَمٍّ، وَلا سُقْمٍ وَلا غَفْلَهٍ وَلا نِسْيانٍ، بَلْ بِالتَّعاهُدِ وَالتَّحَفُّظِ لَكَ وَفيكَ، وَالرِّعايَهِ لِحَقِّكَ وَالْوَفاءِ بِعَهْدِكَ وَ وَعْدِكَ، بِرَحْمَتِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاقْسِمْ لى فيهِ اَفْضَلَ ما تَقْسِمُهُ لِعِبادِكَ الصّالِحينَ، وَاَعْطِنى فيهِ اَفْضَلَ ما تُعْطى اَوْلِياءَكَ الْمُقَرَّبينَ مِنَ الرَّحْمَهِ وَالْمَغْفِرَهِ، وَالتَّحَنُّنِ وَالْاِجابَهِ، وَالْعَفْوِ وَالْمَغْفِرَهِ الدّائِمَهِ، وَالْعافِيَهِ وَالْمُعافاهِ، وَالْعِتْقِ مِنَ النّارِ، وَ الْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ، وَخَيْرِ الدُّنْيا وَالْاخِرَهِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ دُعائى فيهِ اِلَيْكَ واصِلاً، وَرَحْمَتَكَ وَ خَيْرَكَ اِلَىَّ فيهِ نازِلاً، وَعَمَلى فيهِ مَقْبُولاً، وَسَعْيى فيهِ مَشْكُورا، وَذَنْبى فيهِ مَغْفُورا، حَتّى يَكُونَ نَصيبى فيهِ الْاَكْبَرَ وَحَظّى فيهِ الْاَوْفَرَ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ وَفِّقْنى فيهِ لِلَيْلَهِ الْقَدْرِ عَلياَفْضَلِ حالٍ تُحِبُّ اَنْ

يَكُونَ عَلَيْها اَحَدٌ مِنْ اَوْلِيائِكَ وَاَرْضاها لَكَ، ثُمَّ اجْعَلْها لى خَيْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، وَ ارْزُقْنى فيها اَفْضَلَ مارَزَقْتَ اَحَدا مِمَّنْ بَلَّغْتَهُ اِيّاها، وَاَكْرَمْتَهُ بِها، وَاجْعَلْنى فيها مِنْ عُتَقائِكَ مِنْ جَهَنَّمَ، وَطُلَقائِكَ مِنَ النّارِ، وَسُعَداءِ خَلْقِكَ بِمَغْفِرَتِكَ وَرِضْوانِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنا فى شَهْرِناهذَا الْجِدَّ وَ الْاِجْتِهادَ، وَالْقُوَّةَ وَالنَّشاطَ، وَما تُحِبُّ وَ تَرْضى. اَللّهُمَّ رَبَّ الْفَجْرِ وَلَيالٍ عَشْرٍ، وَالشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ، وَرَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ وَما اَنْزَلْتَ فيهِ مِنَ الْقُرْانِ، وَرَبَّ جَبْرَئيلَ وَميكائيلَ وَاِسْرافيلَ وَجَميعِ الْمَلائِكَهِ الْمُقَرَّبينَ، وَرَبَّ اِبْراهيمَ وَاِسْماعيلَ وَاِسْحاقَ وَيَعْقُوبَ، وَرَبَّ مُوسى وَعيسى وَجَميعِ النَّبِيّينَ وَالْمُرْسَلينَ، وَرَبَّ مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِيّينَ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ اَجْمَعينَ، وَاَسْاَلُكَ بِحَقِّكَ عَلَيْهِمْ، وَبِحَقِّهِمْ عَلَيْكَ، وَبِحَقِّكَ الْعَظيمِ لَمّا صَلَّيْتَ عَلَيْهِ وَالِهِ وَعَلَيْهِمْ اَجْمَعينَ، وَنَظَرْتَ اِلَىَ نَظْرَهً رَحيمَهً تَرْضى بِها عَنّى، رِضىً لا سَخَطَ عَلَىَ بَعْدَهُ اَبَدا، وَ اَعْطَيْتَنى جَميعَ سُؤْلى وَ رَغْبَتى وَاُمْنِيَّتى وَ اِرادَتى، وَصَرَفْتَ عَنّى جَميعَ ما اَكْرَهُ وَ اَحْذَرُ وَ اَخافُ عَلى نَفْسى وَمالا اَخافُ، وَ عَنْ اَهْلى وَ مالى وَ اِخْوانى وَ ذُرِّيَّتى.

اَللّهُمَّ اِلَيْكَ فَرَرْنا مِنْ ذُنُوبِنا، فَاوِنا تائِبينَ، وَتُبْ عَلَيْنا مُسْتَغْفِرينَ، وَ اغْفِرْ لَنا مُتَعَوِّذينَ، وَاَعِذْنا مُسْتَجيرينَ، وَاَجِرْنا مُسْتَسْلِمينَ، وَلاتَخْذُلْنا راهِبينَ، وَ امِنّا راغِبينَ، وَ شَفِّعْنا سائِلينَ، وَاَعْطِنا اِنَّكَ سَميعُ الدُّعاءِ، قَريبٌ مُجيبٌ، اَللّهُمَّ اَنْتَ رَبّى، وَاَنَا عَبْدُكَ، وَاَحَقُّ مَنْ سَاَلَ الْعَبْدُ رَبَّهُ، وَلَمْ يَسْاَلِ الْعِبادُ مِثْلَكَ كَرَما وَ جُودا. يا مَوْضِعَ شَكْوَى السّائِلينَ، وَيا مُنْتَهى حاجَهِ الرّاغِبينَ، وَيا غِياثَ الْمُسْتَغيثينَ، وَيا مُجيبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرّينَ، وَيامَلْجَاَ الْهارِبينَ، وَيا صَريخَ الْمُسْتَصْرِخينَ، وَيارَبَّ الْمُسْتَضْعَفينَ، وَيا كاشِفَ كَرْبِ الْمَكْرُوبينَ، وَيا

فارِجَ هَمِّ الْمَهْمُومينَ، وَيا كاشِفَ الْكَرْبِ الْعَظيمِ.

يـا اَللّه ُيـا رَحْمـانُ يا رَحيمُ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لى ذُنُوبى وَ عُيُوبى وَ اِساءَتى وَظُلْمى وَ جُرْمى وَاِسْـرافى عَلى نَفْسـى، وَارْزُقْنى مِنْ فَضْـلِكَ وَرَحْمَتِـكَ، فَـاِنَّهُ لا يَمْلِكُها غَيْرُكَ، وَاعْفُ عَنّى، وَ اغْفِرْ لى كُلَّما سَـلَفَ مِنْ ذُنُوبى، وَاعْصِـمْنى فيمـا بَقِىَ مِنْ عُمُرى،وَاسْـتُرْ عَلَىَّ وَعَلى والِـدَىَّ وَ وَلَـدى وَقَرابَـتى وَاَهْـلِ حُزانَـتى وَمَنْ كـانَ مِنّى بِسَبيـلٍ مِنَ الْمُـؤْمِنينَ وَالْمُؤْمِناتِ فِى الـدُّنْيا وَالْاخِرَهِ، فَاِنَّ ذلِكَ كُلَّهُ بِيَـدِكَ، وَ اَنْتَ واسِعُ الْمَغْفِرَهِ، فَلا تُخَيِّبْنى يا سَـيِّدى، وَلا تَرُدَّ دُعائى، وَلا تَغُلَّ يَـدى اِلى نَحْرى حَتّى تَفْعَلَ ذلِكَ بى، وَتَسْـتَجيبَ لى جَميعَ ما سَاَلْتُكَ، وَتَزيدَنى مِنْ فَضْـلِكَ، فَاِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ، وَنَحْنُ اِلَيْكَ راغِبُونَ.

اَللّهُمَّ لَكَ الْاَسْـماءُ الْحُسْنى وَالْاَمْثالُ الْعُلْيا وَالْكِبْرِياءُ وَ الْالاءُ، اَسْاَلُكَ بِاسْمِكَ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحيمِ، اِنْ كُنْتَ قَضَيْتَ فى هذِهِ اللَّيْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِكَهِ وَالرُّوحِ فيها اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ اسْمى فِى السُّعَداءِ، وَ رُوحى مَعَ الشُّهَداءِ، وَاِحْسانى فى عِلِّيّينَ، وَاِساءَتى مَغْفُورَهً، وَ اَنْ تَهَبَ لى يَقينـا تُباشِـرُ بِه قَلْبى، وَايمانا لايَشُوبُهُ شَكٌّ، وَرِضـىً بِما قَسَـمْتَ لى، وَ اتِنى فِى الـدُّنْيا حَسَـنَهً وَفِى الْاخِرَهِ حَسَـنَهً، وَقِنا عَـذابَ النّارِ. وَ اِنْ لَمْ تَكُنْ قَضَـيْتَ فى هذِهِ اللَّيْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلائِكَهِ وَالرُّوحِ فيها،فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَخِّرْنى اِلى ذلِكَ، وَارْزُقْنى فيهـا ذِكْرَكَ وَشُـكْرَكَ وَطاعَتَـكَ وَحُسْـنَ عِبادَتِـكَ، وَصَـلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ بِاَفْضَـلِ صَلَواتِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

يا اَحَدُ يا صَـمَدُ يا رَبَّ مُحَمَّدٍ اِغْضَبِ الْيَوْمَ لِمُحَمَّدٍ وَلِاَبْرارِ عِتْرَتِه، وَاقْتُلْ اَعْداءَهُمْ بَدَدا وَاَحْصِهِمْ عَدَدا، وَلا تَدَعْ عَلى ظَهْرِ الْاَرْضِ مِنْهُمْ اَحَدا، وَلا

تَغْفِرْ لَهُمْ اَبَدا، یـا حَسَنَ الصُّحْبَهِ، یـا خَلیفَهَ النَّبِیّینَ، اَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ، الْبَدیءُ الْبَدیعُ الَّذی لَیْسَ کَمِثْلِکَ شَیْءٌ، وَالدّائِمُ غَیْرُ الْغافِلِ، وَالْحَیُّ الَّذی لایَمُوتُ، اَنْتَ کُلَّ یَوْمٍ فیشَأْنٍ، اَنْتَ خَلیفَهُ مُحَمَّدٍ، وَناصِرُ مُحَمَّدٍ، وَمُفَضِّلُ مُحَمَّدٍ، اَسْاَلُکَ اَنْ تَنْصُرَ وَصِیّ مُحَمَّدٍ وَخَلیفَهَ مُحَمَّدٍ، وَالْقائِمَ بِالْقِسْطِ مِنْ اَوْصِیاءِ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ، اِعْطِفْ عَلَیْهِمْ نَصْرَکَ.

یـا لااِلـهَ اِلاّاَنْتَ بِحَقِّ لااِلهَ اِلاّاَنْتَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنی مَعَهُمْ فِی الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ، وَاجْعَلْ عـاقِبَهَ اَمْری اِلی غُفْرانِکَ وَ رَحْمَتِکَ یـا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَکَذلِکَ نَسَبْتَ نَفْسَکَ یا سَیِّدی بِاللَّطیفِ، بَلی اِنَّکَ لَطیفٌ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَالْطُفْ لی، اِنَّکَ لَطیفٌ لِمـا تَشاءُ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِهِ، وَارْزُقْنِی الْحَجَّ وَالْعُمْرَهَ فی عامی هـذا، وَتَطَوَّلْ عَلَیَ بِجَمیعِ حَوائِجی لِلاْخِرَهِ وَ الدُّنْیا.

سپس سه مرتبه می گویی: اَسْتَغْفِرُ اللّهَ رَبّی وَ اَتُوبُ اِلَیْهِ اِنَّ رَبّی قَریبٌ مُجیبٌ، اَسْتَغْفِرُ اللّهَ رَبّی وَاَتُوبُ اِلَیْهِ اِنَّ رَبّی رَحیمٌ وَدُودٌ، اَسْتَغْفِرُ اللّهَ رَبّی وَ اَتُوبُ اِلَیْهِ اِنَّهُ کانَ غَفّارا.

اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی اِنَّکَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ، رَبِّ اِنّی عَمِلْتُ سُوءا وَظَلَمْتُ نَفْسی، فَاغْفِرْ لی اِنَّهُ لایَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلاّ اَنْتَ، اَسْتَغْفِرُ اللّهَ الَّذی لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ، الْحَلیمُ الْعَظیمُ، الْعَلیمُ الْکَریمُ، الْغافِرُ لِلذَّنْبِ الْعَظیمِ وَاَتُوبُ اِلَیْهِ، اَسْتَغْفِرُ اللّهَ اِنَّ اَللّهَ کانَ غَفُورا رَحیما.

سپس می گوید: اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ فیما تَقْضی وَ تُقَدِّرُ مِنَ الاَْمْرِ الْعَظیمِ الْمَحْتُومِ فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ، مِنَ الْقَضاءِ الَّذی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ، اَنْ تَکْتُبَنی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ،

الْمَشْكُورِ سَعْيُهُمْ، الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَيِّئاتُهُمْ، وَاَنْ تَجْعَلَ فيما تَقْضى وَتُقَدِّرُ اَنْ تُطيلَ عُمْرى، وَتُوَسِّعَ رِزْقى، وَ تُؤَدِّىَ عَنّى اَمانَتى وَدَيْنى، امينَ يارَبَّ الْعالَمينَ.

اَللّٰهُمَ اجْعَلْ لى مِنْ اَمْرى فَرَجا وَمَخْرَجا، وَارْزُقْنى مِنْ حَيْثُ اَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَيْثُ لا اَحْتَسِبُ، وَاحْرُسْنى مِنْ حَيْثُ اَحْتَرِسُ وَمِنْ حَيْثُ لا اَحْتَرِسُ، وَصَلَّى اللّه عَلى مُحَمَّدٍ وَالِه وَسَلَّمَ تَسْليما كَثيرا.(۱)

۴) سُبْحانَ اللّه بارِىَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه خالِقِ الْاَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّه جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّه خالِقِ كُلِّ شَىْءٍ، سُبْحانَ اللّه خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى سُبْحانَ اللّه مِدادَ كَلِماتِه، سُبْحانَ اللّه رَبِّ الْعالَمينَ، سُبْحانَ اللّه السَّميعِ الَّذى لَيْسَ شَىْءٌ اَسْمَعَ مِنْهُ، يَسْمَعُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِه ماتَحْتَ سَبْعِ اَرَضينَ ، وَيَسْمَعُ ما فى ظُلُماتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، وَيَسْمَعُ الْاَنينَ وَالشَّكْوى، وَيَسْمَعُ السِّرَّ وَاَخْفى، وَيَسْمَعُ وَساوِسَ الصُّدُورِ، وَلايُصِمُّ سَمْعَهُ صَوْتٌ.

سُبْحانَ اللّه بارِىَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه خالِقِ الْاَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّه جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّه خالِقِ كُلِّ شَىْءٍ، سُبْحانَ اللّه خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّه مِدادَ كَلِماتِه، سُبْحان اللّه رَبِّ الْعالَمينَ

سُبْحانَ اللّه الْبَصيرِ الَّذى لَيْسَ شَىْءٌ اَبْصَرَ مِنْهُ، يُبْصِرُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِه ما تَحْتَ سَبْعِ اَرَضينَ، وَيُبْصِرُ ما فى ظُلُماتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، لا تُدْرِكُهُ الْاَبْصارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصارَ، وَهُوَ اللَّطيفُ الْخَبيرُ

۱- صحيفه سجاديه جامعه، ص۲۳۴.

وَلا تَغْشی بَصَرَهُ الظُّلْمَهُ، وَلا یُسْتَتَرُ مِنْهُ بِسِتْرٍ، وَلا یُواری مِنْهُ جِدارٌ، وَلا یَغیبُ عَنْهُ بَرٌّ وَلا بَحْرٌ، وَلا یُکِنُّ مِنْهُ جَبَلٌ ما فی اَصْلِه وَلا قَلْبٌ ما فیهِ، وَلا جَنْبٌ ما فی قَلْبِه، وَلا یَسْتَتِرُ مِنْهُ صَغیرٌ ولا کَبیرٌ، وَلا یَسْتَخْفی مِنْهُ صَغیرٌ لِصِغَرِه، وَلا یَخْفی عَلَیْهِ شَیْءٌ فِی الْاَرْضِ وَلا فِی السَّماءِ، هُوَ الَّذی یُصَوِّرُکُمْ فِی الْاَرْحامِ کَیْفَ یَشاءُ، لا اِلهَ اِلّا هُوَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ.(۱)

ù سُبْحانَ اللّه ِ بارِیَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْاَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ کَلِماتِه سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ

سُبْحانَ اللّه ِ الَّذی یُنْشِیءُ السَّحابَ الثِّقالَ، وَیُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِه وَالْمَلائِکَهُ مِنْ خیفَتِه، وَیُرْسِلُ الصَّواعِقَ، فَیُصیبُ بِها مَنْ یَشاءُ وَیُرْسِلُ الرِّیاحَ بُشْری بَیْنَ یَدَیْ رَحْمَتِه، وَیُنَزِّلُ الْماءَ مِنَ السَّماءِ بِکَلِماتِهِ، وَیُنْبِتُ النَّباتَ بِقُدْرَتِه، وَیُسْقِطُ الْوَرَقَ بِعِلْمِه

سُبْحانَ الَّذی لا یَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقالُ ذَرَّهٍ فِی الْاَرْضِ وَلا فِی السَّماءِ، وَلا اَصْغَرَ مِنْ ذلِکَ وَلا اَ کْبَرَ اِلّا فی کِتابٍ مُبینٍ.

ù سُبْحانَ اللّه ِ بارِیَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْاَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ کَلِماتِه، سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ، سُبْحانَ اللّه ِ الَّذی «یَعْلَمُ ما تَحْمِلُ کُلُّ اُنْثی وَما تَغیضُ الْاَرْحامُ وَما تَزْدادُ وَکُلُّ شَیْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدارٍ * عالِمُ الْغَیْبِ

۱- صحیفه صادقیه، ص۴۲۴ د۵۲۵.

وَالشَّهـادَهِ الْكَبيرُ الْمُتَعـالِ* سَواءٌ مِنْكُمْ مَنْ اَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِه وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسارِبٌ بِالنَّهارِ * لَهُ مُعَقِّباتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِه يَحْفَظُونَهُ مِنْ اَمْرِ اللّه »(۱) سُبْحانَ اللّه ِ الَّذى يُميتُ الْاَحْيـاءَ وَيُحْيِى الْمَوْتى، وَيَعْلَمُ ما تَنْقُصُ الْاَرْضُ مِنْهُمْ، وَيُقِرُّ فِى الْاَرْحامِ ما يَشاءُ اِلى اَجَلٍ مُسَمّى.(۲)

ù سُبْحانَ اللّه ِ بارِىَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْاَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ كُلِّ شَىْءٍ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ كَلِماتِه، سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمينَ

سُبْحانَ اللّه ِ «مالِكِ الْمُلْكِ تُؤْتِى الْمُلْكَ مَنْ تَشاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ * تُولِجُ اللَّيْلَ فِى النَّهارِ وَتُولِجُ النَّهارَ فِى اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَىَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَىِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَيْرِ حِسابٍ»(۳)

ù سُبْحانَ اللّه ِ بارِىَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْاَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ كُلِّ شَىْءٍ سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ كَلِماتِه سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمينَ

سُبْحانَ اللّه ِ الَّذى «عِنْدَهُ مَفاتِحُ الْغَيْبِ لا يَعْلَمُها اِلاّ هُوَ وَيَعْلَمُ ما فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَما تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَهٍ اِلاّ يَعْلَمُها وَلا حَبَّهٍ فى ظُلُماتِ الْاَرْضِ وَلا رَطْبٍ وَلا يابِسٍ اِلاّ فى كِتابٍ مُبينٍ».(۴)

۱- سوره رعد، آيات ۸ ۱۱.

۲- صحيفه صادقيه، ص۴۲۶ د۵۲۷.

۳- سوره آل عمران، آيات ۲۶ و۲۷.

۴- سوره انعام، آيه ۵۹ .

ù سُبْحانَ اللّه ِ بارِیَء النَّسَم، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّر، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ کَلِماتِه سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ

سُبْحانَ اللّه ِ الَّذی لا یُحْصی مِدْحَتَهُ الْقائِلُونَ، وَلا یَجْزی بِالائِهِ الشّاکِرُونَ الْعابِدُونَ، وَهُوَ کَما قالَ وَفَوْقَ ما نَقُولُ، وَاللّه ُ سُبْحانَهُ کَما اَثْنی عَلی نَفْسِه «وَلا یُحیطُونَ بِشَیْءٍ مِنْ عِلْمِه اِلاّ بِما شاءَ وَسِعَ کُرْسِیُّهُ السَّمواتِ وَالْأَرْضَ وَلا یَؤُدُهُ حِفْظُهُما وَهُوَ الْعَلِیُّ الْعَظیمُ»(۱)

ù سُبْحانَ اللّه ِ بارِیَء النَّسَم، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّر، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْأَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ کَلِماتِه سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ

سُبْحانَ اللّه ِ الَّذی یَعْلَمُ مایَلِجُ فِی الْأَرْضِ وَمایَخْرُجُ مِنْها، وَما یَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما یَعْرُجُ فیها، وَلا یَشْغَلُهُ ما یَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما یَعْرُجُ فیها عَمّا یَلِجُ فِی الْأَرْضِ وَما یَخْرُجُ مِنْها، وَلا یَشْغَلُهُ ما یَلِجُ فِی الْأَرْضِ وَمایَخْرُجُ مِنْها، عَمّایَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما یَعْرُجُ فیها، وَلا یَشْغَلُهُ عِلْمُ شَیْءٍ عَنْ عِلْمِ شَیْءٍ، وَلا یَشْغَلُهُ خَلْقُ شَیْءٍ عَنْ خَلْقِ شَیْءٍ، وَلا حِفْظُ شَیْءٍ عَنْ حِفْظِ شَیْءٍ، وَلا یُساویهِ شَیْءٌ، وَلا یَعْدِلُهُ شَیْءٌ، لَیْسَ کَمِثْلِه شَیْءٌ وَهُوَ السَّمیعُ الْبَصیرُ.

ù سُبْحانَ اللّه ِ بارِیَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْأَزْواجِ

۱- سوره بقره، آیه ۲۵۵.

کُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما یُری وَمالایُری، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ کَلِماتِه، سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ، سُبْحانَ اللّه ِ «فاطِرِ السَّمواتِ وَالْاَرْضِ جاعِلِ الْمَلائِکَهِ رُسُلًا اُولی اَجْنِحَهٍ مَثْنی وَثُلاثَ وَرُباعَ یَزیدُ فِی الْخَلْقِ ما یَشاءُ، اِنَّ اللّه َ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ * ما یَفْتَحِ اللّه ُ لِلنّاسِ مِنْ رَحمَهٍ فَلا مُمْسِکَ لَها وَما یُمْسِکُ فَلا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِه وَهُوَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ».(۱)

ù سُبْحانَ اللّه ِ بارِیَء النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الْاَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ کَلِماتِه سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ، سُبْحانَ اللّه ِ الَّذی «یَعْلَمُ ما فِی السَّمواتِ وَما فِی الْاَرْضِ ما یَکُونَ مِنْ نَجْوی ثَلاثَهٍ اِلاّ هُوَ رابِعُهُمْ وَلا خَمْسَهٍ اِلاّ هُوَ سادِسُهُمْ وَلا اَدْنی مِنْ ذلِکَ وَلا اَکْثَرَ اِلاّ هُوَ مَعَهُمْ اَیْنَما کانُوا ثُمَّ یُنَبِّئُهُمْ بِما عَمِلُوا یَوْمَ الْقِیامَهِ اِنَّ اللّه َ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلیمٌ».(۲)

۵) إنَّ اللّهَ وَمَلائِکَتَهُ یُصَلُّونَ عَلَی النَّبِیِّ یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِیماً، لَبَّیْکَ یا رَبِّ وَسَعَدَیْکَ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَبارِکْ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، کَما صَلَّیْتَ وَبارَکْتَ عَلی إبْراهِیمَ وَآلِ إبْراهِیمَ، إنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ.

اللّهُمَّ ارْحَمْ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ کَما رَحِمْتَ إبْراهِیمَ وَآلَ إبْراهِیمَ، إنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ، اللّهُمَّ سَلِّمْ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ کَما سَلَّمْتَ عَلی نُوحٍ فِی

۱- سوره فاطر، آیات ۱ و۲.

۲- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ۶۱۶ ۶۲۰.

الْعالَمِينَ، اللّهُمَّ امْنُنْ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَما مَنَنْتَ عَلى مُوسى وَهارُونَ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَما شَرَّفْتَنا بِهِ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَما هَدَيْتَنا بِهِ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَابْعَثْهُ مَقاماً مَحْمُوداً يَغْبِطُهُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ.

عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ السَّلامُ كُلَّما طَلَعَتْ شَمْسٌ أَوْ غَرَبَتْ، عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ السَّلامُ كُلَّما طَرَفَتْ عَيْنٌ أَوْ بَرَقَتْ، عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ السَّلامُ كُلَّما ذُكِرَ السَّلامُ، عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ السَّلامُ كُلَّما سَبَّحَ اللّهَ مَلَكٌ أَوْ قَدَّسَهُ.

السَّلامُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِى الْأَوَّلِينَ، السَّلامُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِى الْآخِرِينَ، السَّلامُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِى الدُّنْيا وَالْآخِرَهِ، اللّهُمَّ رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرامِ، وَرَبَّ الرُّكْنِ وَالْمَقامِ، وَرَبَّ الْحِلِّ وَالْحَرامِ، أَبْلِغْ مُحَمَّداً نَبِيَّكَ وَآلَهُ عَنَّا السَّلامَ. اللّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً مِنَ الْبَهاءِ وَالنَّضْرَهِ، وَالسُّرُورِ وَالْكَرامَهِ، وَالْغِبْطَهِ وَالْوَسِيلَهِ وَالْمَنْزِلَهِ، وَالْمَقامِ وَالشَّرَفِ، وَالرِّفْعَهِ وَالشَّفاعَهِ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيامَهِ أَفْضَلَ ما تُعْطِى أَحَداً مِنْ خَلْقِكَ، وَأَعْطِ مُحَمَّداً وَآلَهُ فَوْقَ ما تُعْطِى الْخَلائِقَ مِنَ الْخَيْرِ أَضْعافاً كَثِيرَهً لا يُحْصِيها غَيْرُكَ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَطْيَبَ وَأَطْهَرَ، وَأَزْكى وَأَنْمى، وَأَفْضَلَ ما صَلَّيْتَ عَلى أَحَدٍ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، وَعَلى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى عَلِيٍّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلى مَنْ شَرِكَ فِى دَمِهِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى فاطِمَهَ بِنْتِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ، وَالْعَنْ مَنْ آذى نَبِيَّكَ فِيها، اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ إِمامَىِ الْمُسْلِمِينَ، وَوالِ مَنْ والاهُما، وَعادِ مَنْ عاداهُما، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلى مَنْ شَرِكَ فِى دَمِهِما.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ،

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ وَعادِ مَنْ عاداهُ وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ،

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الرِّضا إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ وَعادِ مَنْ عاداهُ وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ،

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ وَعادِ مَنْ عاداهُ وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ،

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ وَعادِ مَنْ عاداهُ وَضاعِفِ الْعَذابَ عَلی مَنْ شَرِکَ فِی دَمِهِ . اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی الْخَلَفِ مِنْ بَعْدِهِ إِمامِ الْمُسْلِمِینَ، وَوالِ مَنْ والاهُ وَعادِ مَنْ عاداهُ وَعَجِّلْ فَرَجَهُ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی الطّاهِرِ وَالْقاسِمِ ابْنَیْ نَبِیِّکَ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی رُقَیَّهَ ابْنَهِ نَبِیِّکَ، وَالْعَنْ مَنْ آذی نَبِیَّکَ فِیها، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی أُمِّ کُلْثُوم ابْنَهِ نَبِیِّکَ وَالْعَنْ مَنْ آذی نَبِیَّکَ فِیها، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی ذُرِیَّهِ نَبِیِّکَ. اللّهُمَّ اخْلُفْ نَبِیَّکَ فِی أَهْلِ بَیْتِهِ، اللّهُمَّ مَکِّنْ لَهُمْ فِی الْأَرْضِ، اللّهُمَّ اجْعَلْنا مِنْ عَدَدِهِمْ وَمَدَدِهِمْ وَأَنْصارِهِمْ عَلَی

الْحَقِّ فِی السِّرِّ وَالْعَلانِیَهِ. اللّهُمَّ اطْلُب بِذَحْلِهِمْ(۱) وَوِتْرِهِمْ(۲) وَدِمائِهِمْ، وَكُفَّ عَنّا وَعَنْهُمْ وَعَنْ كُلِّ مُوءْمِنٍ وَمُوءْمِنَهٍ بَأْسَ كُلِّ باغٍ وَطاغٍ وَكُلِّ دابَّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِناصِیَتِها، إِنَّکَ أَشَدُّ بَأْساً وَأَشَدُّ تَنْكِیلاً.

وبگو به روایت اقبال: یا عُدَّتِی فِی كُرْبَتِی، وَیا صاحِبِی فِی شِدَّتِی، وَیا وَلِیِّی فِی نِعْمَتِی، وَیا غایَتِی فِی رَغْبَتِی، أَنْتَ السّاتِرُ عَوْرَتِی، وَالْمُوءْمِنُ رَوْعَتِی، وَالْمُقِیلُ عَثْرَتِی، فَاغْفِرْ لِی خَطِیئَتِی یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۳)

و نیز بگو: اَللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ لِهَمٍّ لا یُفَرِّجُهُ غَیْرُکَ، وَلِرَحْمَهٍ لا تُنالُ إِلّا بِکَ، وَلِكَرْبٍ لا یَكْشِفُهُ إِلّا أَنْتَ، وَلِرَغْبَهٍ لا تُبْلَغُ إِلّا بِکَ، وَلِحاجَهٍ لا یَقْضِیها إِلّا أَنْتَ. اَللّهُمَّ فَكَما كانَ مِنْ شَأْنِکَ ما أَذِنْتَ لِی بِهِ مِنْ مَسْأَلَتِکَ، وَرَحِمْتَنِی بِهِ مِنْ ذِكْرِکَ فَلْیَكُنْ مِنْ شَأْنِکَ سَیِّدِی الْاءِجابَهُ لِی فِیما دَعَوْتُکَ وَعَوائِدُ الإِفْضالِ فِیما رَجَوْتُکَ، وَالنَّجاهُ مِمّا فَزِعْتُ إِلَیْکَ فِیهِ، فَإِنْ لَمْ أَكُنْ أَهْلاً أَنْ أَبْلُغَ رَحْمَتَکَ، فَإِنَّ رَحْمَتَکَ أَهْلٌ أَنْ تَبْلُغَنِی وَتَسَعَنِی، وَإِنْ لَمْ أَكُنْ للْاءِجابَهِ أَهْلاً فَأَنْتَ أَهْلُ الْفَضْلِ، وَرَحْمَتُکَ وَسِعَتْ كُلَّ شَیْءٍ، فَلْتَسَعْنِی رَحْمَتُکَ.

یا إِلهِی یا كَرِیمُ، أَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْكَرِیمِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَأَنْ تُفَرِّجَ هَمِّی، وَتَكْشِفَ كَرْبِی وَغَمِّی، وَتَرْحَمَنِی بِرَحْمَتِکَ، وَتَرْزُقَنِی مِنْ فَضْلِکَ الْواسِعِ، إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعاءِ (قَرِیبٌ مُجِیبٌ).(۴)

۶) اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ بِأَفْضَلِهِ وَكُلُّ فَضْلِکَ فاضِلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِفَضْلِکَ كُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ رِزْقِکَ بِأَعَمِّهِ وَ كُلُّ رِزْقِکَ عامٌّ،

۱- الذحل: الثأر.

۲- الوتر: الجنایه.

۳- سید ابن طاووس، اقبال، ج۱، ص۲۰۸۲۱۵.

۴- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ۶۲۰. سید بن طاووس، اقبال، ج۱، ص۲۱۶.

اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ بِرِزْقِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ مِنْ عَطایاکَ بِأَهْنَئِها وَکُلُّ عَطایاکَ هَنِیئَهٌ. اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ بِعَطایاکَ کُلِّها. اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ مِنْ خَیْرِکَ بِأَعْجَلِهِ وَکُلُّ خَیْرِکَ عاجِلٌ، اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ بِخَیْرِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ مِنْ إِحْسانِکَ بِأَحْسَنِهِ وَکُلُّ إِحْسانِکَ حَسَنٌ، اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ بِإِحْسانِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ بِما تُجِیبُنِی بِهِ حِینَ أَسْأَلُکَ فَأَجِبْنِی یا اللّهُ.

وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ الْمُرْتَضی، وَرَسُولِکَ الْمُصْطَفی، وَأَمِینِکَ وَنَجِیِّکَ دُونَ خَلْقِکَ، وَنَجِیبِکَ مِنْ عِبادِکَ وَنَبِیِّکَ، وَمَنْ جاءَ بِالصِّدْقِ مِنْ عِنْدِکَ، وَحَبِیبِکَ الْمُفَضَّلِ عَلی رُسُلِکَ، وَخِیَرَتِکَ مِنَ الْعالَمِینَ، الْبَشِیرِ النَّذِیرِ، السِّراجِ الْمُنِیرِ، وَعَلی أَهْلِ بَیْتِهِ الْأَبْرارِ الطّاهِرِینَ. وَعَلی مَلائِکَتِکَ الَّذِینَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ وَحَجَبْتَهُمْ عَنْ خَلْقِکَ، وَعَلی أَنْبِیائِکَ الَّذِینَ یُنْبِئُونَ عَنْکَ بِالصِّدْقِ،

وَعَلی رُسُلِکَ الَّذِینَ اخْتَصَصْتَهُمْ لِوَحْیِکَ، وَفَضَّلْتَهُمْ عَلَی الْعالَمِینَ بِرِسالاتِکَ، وَعَلی عِبادِکَ الصّالِحِینَ الَّذِینَ أَدْخَلْتَهُمْ فِی رَحْمَتِکَ، الْأَئِمَّهِ الْمُهْتَدِینَ الرّاشِدِینَ، وَأَوْلِیائِکَ الْمُطَهَّرِینَ.

وَعَلی جَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ وَإِسْرافِیلَ وَمَلَکِ الْمَوْتِ، وَرِضْوانَ خازِنِ الْجِنانِ وَمالِکٍ خازِنِ النیرانِ، وَرُوحِ الْقُدُسِ وَ الرُّوحِ الْأَمِینِ وَحَمَلَهِ عَرْشِکَ الْمُقَرَّبِینَ، وَعَلَی الْمَلَکَیْنِ الْحافِظَیْنِ عَلَیَّ، بِالصَّلاهِ الَّتِی تُحِبُّ أَنْ یُصَلِّیَ بِها عَلَیْهِمْ أَهْلُ السَّمواتِ وَأَهْلُ الْأَرَضِینَ، صَلاهً طَیِّبَهً کَثِیرَهً، زاکِیَهً مُبارَکَهً، نامِیَهً ظاهِرَهً باطِنَهً، شَرِیفَهً فاضِلَهً تُبَیِّنُ بِها فَضْلَهُمْ عَلَی الْأَوَّلِینَ وَالْآخِرِینَ. اللّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً الْوَسِیلَهَ وَالشَّرَفَ وَالْفَضِیلَهَ، وَاجْزِهِ عَنّا خَیْرَ ما جَزَیْتَ نَبِیّاً عَنْ أُمَّتِهِ، اللّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ مَعَ کُلِّ زُلْفَهٍ زُلْفَهً، وَمَعَ کُلِّ وَسِیلَهٍ وَسِیلَهً، وَمَعَ کُلِّ فَضِیلَهٍ فَضِیلَهً، وَمَعَ کُلِّ شَرَفٍ شَرَفاً، اللّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً وَآلَهُ

یَوْمَ الْقِیامَهِ أَفْضَلَ ما أَعْطَیْتَ أَحداً مِنَ الْاءَوَّلِینَ وَالآخِرِینَ.

اللّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّداً صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ أَدْنَی الْمُرْسَلِینَ مِنْکَ مَجْلِساً، وَأَفْسَحَهُمْ فِی الْجَنَّهِ عِنْدَکَ مَنْزِلاً، وَأَقْرَبَهُمْ إِلَیْکَ وَسِیلَهً، وَاجْعَلْهُ أَوَّلَ شافِعٍ وَأَوَّلَ مُشَفَّعٍ، وَأَوَّلَ قائِلٍ وَأَنْجَحَ سائِلٍ، وَابْعَثْهُ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ الَّذِی یَغْبِطُهُ بِهِ الْاءَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

وَأَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَسْمَعَ صَوْتِی وَتُجِیبَ دَعْوَتِی، وَتَجاوَزَ عَنْ خَطِیئَتِی، وَتَصْفَحَ عَنْ ظُلْمِی، وَتُنْجِحَ طَلِبَتِی، وَتَقْضِیَ حاجَتِی، وَتُنْجِزَ لِی ما وَعَدْتَنِی، وَتُقِیلَ عَثْرَتِی، وَتَقْبَلَ مِنِّی، وَتَغْفِرَ ذُنُوبِی، وَتَعْفُوَ عَنْ جُرْمِی، وَتُقْبِلَ عَلَیَّ، وَلا تُعْرِضْ عَنِّی، وَتَرْحَمَنِی وَلا تُعَذِّبْنِی، وَتُعافِیَنِی وَلا تَبْتَلِیَنِی، وَتَرْزُقَنِی یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ مِنْ أَطْیَبِ رِزْقِکَ وَأَوْسَعِهِ، وَلا تَحْرِمْنِی جَنَّتَکَ یا رَبِّ، وَاقْضِ عَنِّی دَیْنِی، وَضَعْ عَنِّی وِزْرِی، وَلا تُحَمِّلْنِی ما لا طاقَهَ لِی بِهِ یا مَوْلایَ، وَأَدْخِلْنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فِیهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَأَخْرِجْنِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِمْ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی، فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی سه مرتبه.

و بگوید: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ قَلِیلاً مِنْ کَثِیرٍ، مَعَ حاجَهٍ بِی إِلَیْهِ عَظِیمَهٌ، وَغِناکَ عَنْهُ قَدِیمٌ، وَهُوَ عِنْدِی کَثِیرٌ، وَهُوَ عَلَیْکَ سَهْلٌ یَسِیرٌ، فَامْنُنْ عَلَیَّ بِهِ، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، آمِینَ یا رَبَّ الْعالَمِین.(۱)

۷) اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی، فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی سه مرتبه، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ بَهائِکَ بِأَبْهاهُ وَکُلُّ بَهائِکَ بَهِیٌّ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِبَهائِکَ

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۶۲۳.

كُلِّهِ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ جَلالِكَ بِأَجَلِّهِ وَكُلُّ جَلالِكَ جَلِيلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِجَلالِكَ كُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ جَمالِكَ بِأَجْمَلِهِ وَكُلُّ جَمالِكَ جَمِيلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِجَمالِكَ كُلِّهِ.

سه مرتبه: اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوكَ كَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی كَما وَعَدْتَنِی

بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ عَظَمَتِكَ بِأَعْظَمِها وَكُلُّ عَظَمَتِكَ عَظِيمَةٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِعَظَمَتِكَ كُلِّها، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ نُورِكَ بِأَنْوَرِهِ وَكُلُّ نُورِكَ نَيِّرٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِنُورِكَ كُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ رَحْمَتِكَ بِأَوْسَعِها وَكُلُّ رَحْمَتِكَ واسِعَةٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ كُلِّها

سه مرتبه: اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوكَ كَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی كَما وَعَدْتَنِی

پس بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ كَمالِكَ بِأَكْمَلِهِ وَكُلُّ كَمالِكَ كامِلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِكَمالِكَ كُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ كَلِماتِكَ بِأَتَمِّها، وَكُلُّ كَلِماتِكَ تامَّةٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِكَلِماتِكَ كُلِّها، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ أَسْمائِكَ بِأَكْبَرِها وَكُلُّ أَسْمائِكَ كَبِيرَةٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِأَسْمائِكَ كُلِّها سه مرتبه: اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوكَ كَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی كَما وَعَدْتَنِی

پس بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ عِزَّتِكَ بِأَعَزِّها وَكُلُّ عِزَّتِكَ عَزِيزَةٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِعِزَّتِكَ كُلِّها، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ مَشِيَّتِكَ بِأَمْضاها وَكُلُّ مَشِيَّتِكَ ماضِيَةٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِمَشِيَّتِكَ كُلِّها، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِقُدْرَتِكَ الَّتِی اسْتَطَلْتَ بِها عَلی كُلِّ شَیْءٍ وَكُلُّ قُدْرَتِكَ مُسْتَطِيلَةٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِقُدْرَتِكَ كُلِّها

سه مرتبه: اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوكَ كَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی كَما وَعَدْتَنِی

بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ عِلْمِكَ بِأَنْفَذِهِ وَكُلُّ عِلْمِكَ نافِذٌ، اللّهُمَّ إِنِّی

أَسْأَلُکَ بِعِلْمِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ قَوْلِکَ بِأَرْضاهُ وَکُلُّ قَوْلِکَ رَضِیٌّ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِقَوْلِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ مَسائِلِکَ بِأَحَبِّها إِلَیْکَ وَکُلُّ مَسائِلِکَ إِلَیْکَ حَبِیبَهٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَسائِلِکَ کُلِّها، اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی

پس بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ شَرَفِکَ بِأَشْرَفِهِ وَکُلُّ شَرَفِکَ شَرِیفٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِشَرَفِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ سُلْطانِکَ بِأَدْوَمِهِ وَکُلُّ سُلْطانِکَ دائِمٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِسُلْطانِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ مُلْکِکَ بِأَفْخَرِهِ وَکُلُّ مُلْکِکَ فاخِرٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمُلْکِکَ کُلِّهِ

سه مرتبه بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی

پس بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عَلائِکَ بِأَعْلاهُ وَکُلُّ عَلائِکَ عالٍ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَلائِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ مَنِّکَ بِأَقْدَمِهِ وَکُلُّ مَنِّکَ قَدِیمٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَنِّکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ آیاتِکَ بِأَعْجَبِها وَکُلُّ آیاتِکَ عَجِیبَهٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِآیاتِکَ کُلِّها

سه مرتبه بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی

پس بگو: اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ بِأَفْضَلِهِ وَکُلُّ فَضْلِکَ فاضِلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِفَضْلِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ رِزْقِکَ بِأَعَمِّهِ وَ کُلُّ رِزْقِکَ عامٌّ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِرِزْقِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عَطائِکَ بِأَهْنَئِهِ وَکُلُّ عَطائِکَ هَنِیءٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَطائِکَ کُلِّهِ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ خَیْرِکَ بِأَعْجَلِهِ وَکُلُّ خَیْرِکَ عاجِلٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِخَیْرِکَ کُلِّهِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ إِحْسانِکَ بِأَحْسَنِهِ وَکُلُّ إِحْسانِکَ حَسَنٌ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِإِحْسانِکَ کُلِّهِ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِما تُجِیبُنِی بِهِ حَیْنَ أَدْعُوکَ، فَأَجِبْنِی یا اللّهُ، نَعَمْ دَعَوْتُکَ یا اللّهُ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِما أَنْتَ فِیهِ مِنَ الشُّئُونِ وَالْجَبَرُوتِ، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِشَأْنِکَ وَجَبَرُوتِکَ کُلِّها.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِما تُجِیبُنِی بِهِ حِینَ أَسْأَلُکَ بِهِ، فَأَجِبْنِی یا اللّهُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. پس حوائج بطلب و بگو:

اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَابْعَثْنِی عَلَی الْایمانِ بِکَ، وَالتَّصْدِیقِ بِرَسُولِکَ، وَالْوِلایَهِ لِعَلِیِّ بْنِ أَبِی طالِبٍ عَلَیْهِمَا السَّلامُ، وَالْایتِمامِ بِالْأَئِمَّهِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ، وَالْبَراءَهِ مِنْ أَعْدائِهِمْ، فَإِنِّی قَدْ رَضِیتُ بِذلِکَ یا رَبِّ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَسْأَلُکَ خَیْرَ الْخَیْرِ رِضْوانَکَ وَالْجَنَّهَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ الشَّرِّ سَخَطِکَ وَالنّارِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاحْفَظْنِی مِنْ کُلِّ مُصِیبَهٍ وَکُلِّ بَلِیَّهٍ، وَمِنْ کُلِّ عُقُوبَهٍ، وَمِنْ کُلِّ فِتْنَهٍ، وَمِنْ کُلِّ بَلاءٍ، وَمِنْ کُلِّ شَرٍّ، وَمِنْ کُلِّ مَکْرُوهٍ، وَمِنْ کُلِّ مُصِیبَهٍ، وَمِنْ کُلِّ آفَهٍ، نُزِلَتْ أَوْ تُنْزَلُ مِنَ السَّماءِ إِلَی الْأَرْضِ فِی هذِهِ السّاعَهِ، وَفِی هذِهِ اللَّیْلَهِ، وَفِی هذَا الْیَوْمِ، وَفِی هذَا الشَّهْرِ، وَفِی هذِهِ السَّنَهِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاقْسِمْ لِی مِنْ کُلِّ سُرُورٍ، وَمِنْ کُلِّ بَهْجَهٍ، وَمِنْ کُلِّ اسْتِقامَهٍ، وَمِنْ کُلِّ فَرَجٍ، وَمِنْ کُلِّ عافِیَهٍ، وَمِنْ کُلِّ سَلامَهٍ، وَمِنْ کُلِّ کَرامَهٍ، وَمِنْ کُلِّ رِزْقٍ واسِعٍ حَلالٍ طَیِّبٍ، وَمِنْ کُلِّ نِعْمَهٍ، وَمِنْ کُلِّ حَسَنَهٍ، نُزِلَتْ أَوْ تُنْزَلُ مِنَ السَّماءِ إِلَی الْأَرْضِ فِی هذِهِ السّاعَهِ، وَفِی هذِهِ اللَّیْلَهِ، وَفِی هذَا الْیَوْمِ، وَفِی هذَا الشَّهْرِ، وَفِی هذِهِ السَّنَهِ.

اللّهُمَّ إِنْ کانَتْ ذُنُوبِی قَدْ أَخْلَقَتْ وَجْهِی عِنْدَکَ، وَحالَتْ بَیْنِی وَبَیْنَکَ، أَوْ غَیَّرَتْ حالِی عِنْدَکَ، فَإِنِّی أَسْأَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الْکَرِیمِ الَّذِی لَمْ یُطْفَأْ، وَبِوَجْهِ

حَبیبِکَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفی، وَبِوَجْهِ وَلِیِّکَ عَلِیٍّ الْمُرْتَضی، وَبِحَقِّ أَوْلِیائِکَ الَّذِینَ انْتَجَبْتَهُمْ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَغْفِرَ لِی وَلِوالِدَیَّ وَما وَلَدا، وَلِلْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ، وَما تَوالَدُوا، ذُنُوبَنا کُلَّها، صَغِیرَها وَکَبِیرَها، وَأَنْ تَخْتِمَ لَنا بِالصّالِحاتِ، وَأَنْ تَقْضِیَ لَنَا الْحاجاتِ وَالْمُهِمّاتِ، وَصالِحَ الدُّعاءِ وَالْمَسْأَلَهِ، فَاسْتَجِبْ لَنا، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، آمِینَ آمِینَ آمِینَ، ما شاءَ اللّهُ کانَ، لا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ، سُبْحانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّهِ عَمّا یَصِفُونَ، وَسَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلِینَ وَالْحَمْدُ لِلّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.

پس دستها را به جانب آسمان بلند کن و گردنت را میل ده به سوی دوش چپ و گریه کن و اگر نیاید خود را شبیه به آن دار پس بگو:

یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مَنْ حَقُّهُ عَلَیْکَ عَظِیمٌ، بِلا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِبَهاءِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِجَلالِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِجَمالِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ.

أَسْأَلُکَ بِنُورِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِکَمالِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِعِزَّهِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لاإِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِعِظَمِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ.

أَسْأَلُکَ بِقَوْلِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِشَرَفِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِعَلاءِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِلا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ. یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ آنقدر بگوید که یک نفس قطع شود پس بر همان حالت گردن کج بگوید أَسْأَلُکَ یا سَیِّدی پس بگوید یا اَللّه یا رَبّاهُ که یک نفس وفا کند پس بگوید: یا سَیِّداهُ یا مَوْلاهُ یا غِیاثاهُ یا

مَلْجَئـاهُ، یـا مُنْتَهی غـایَهَ رَغْبَتـاهُ، یـا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، أَسْأَلُکَ فَلَیْسَ کَمِثْلِکَ شَـیْءٌ، وَأَسْأَلُکَ بِکُلِّ دَعْوَهٍ مُسْـتَجابَهٍ دَعاکَ بِها نَبِیٌّ مُرْسَلٌ أَوْ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ، أَوْ عَبْدٌ مُوءْمِنٌ امْتَحَنْتَ قَلْبَهُ لِلْاءِیمانِ، وَاسْتَجَبْتَ دَعْوَتَهُ مِنْهُ،

وَأَتَوَجَّهُ إِلَیْـکَ بِمُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ نَبِیِّ الرَّحْمَهِ، وَأُقَـدِّمُهُ بَیْنَ یَـدَیْ حَوائِجِی. یـا مُحَمَّدُ یـا رَسُولَ اللّهِ، بِـأَبِی أَنْتَ وَأُمِّی أَتَوَجَّهُ بِکَ إِلی رَبِّکَ وَرَبِّی، وَأُقَدِّمُکَ بَیْنَ یَـدَیْ حَوائِجِی، یـا رَبّـاهُ یـا رَبّـاهُ یـا رَبّاهُ، أَسْأَلُکَ بِکَ، فَلَیْسَ کَمِثْلِکَ شَـیْءٌ، وَأَتَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ حَبِیبِکَ، وَبِعِتْرَتِهِ الْهادِیَهِ، وَأُقَدِّمُهُمْ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجِی.

وَأَسْأَلُـکَ اللّهُمَّ بِحَیاتِکَ الَّتِی لا تَمُوتُ، وَبِنُورِ وَجْهِکَ الَّذِی لا یُطْفَأُ، وَبِعَیْنِکَ الَّتِی لا تَنامُ، وَأَسْأَلُکَ بِحَقِّ مَنْ حَقُّهُ عَلَیْکَ عَظِیمٌ، أَنْ تُصَـلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، وَبَعْدَ کُلِّ شَیْءٍ، وَعَدَدَ کُلِّ شَیْءٍ، وَزِنَهَ کُلِّ شَیْءٍ، وَمِلْ ءَ کُلِّ شَیْءٍ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُـکَ أَنْ تُصَـلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْـدِکَ الْمُصْـطَفی، وَرَسُولِـکَ الْمُرْتَضـی، وَأَمِینِکَ الْمُصْـطَفی وَنَجِیبِکَ دُونَ خَلْقِکَ، وَحَبِیبِکَ وَخِیَرَتِـکَ مِنْ خَلْقِـکَ أَجْمَعِینَ، النَّذِیرِ الْبَشِـیرِ السِّراجِ الْمُنِیرِ، وَعَلی أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبِینَ الطّاهِرِینَ الْمُطَهَّرِینَ الْاءَخْیارِ الْاءَبْرارِ، وَعَلی مَلائِکَتِکَ الَّذِینَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ، وَحَجَبْتَهُمْ عَنْ خَلْقِکَ، وَعَلی أَنْبِیائِکَ الَّذِینَ یُنْبِئُونَ بِالصِّدْقِ عَنْکَ.

وَعَلی عِبادِکَ الصّالِحِینَ، الَّذِینَ أَدْخَلْتَهُمْ فِی رَحْمَتِکَ، الْاءَئِمَّهِ الْمُهْتَدِینَ الرّاشِدِینَ الْمُطَهَّرِینَ، وَعَلی جَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ وَإِسْرافِیلَ، وَمَلَکِ الْمَوْتِ وَرِضْوانَ خازِنِ الْجَنَّهِ، وَمالِکٍ خازِنِ النّارِ، وَالرُّوحِ الْقُـدُسِ، وَحَمَلَهِ الْعَرْشِ وَمُنْکَرٍ وَنَکِیرٍ، وَعَلَی الْمَلَکَیْنِ الْحافِظَیْنِ عَلَیَّ، بِالصَّلاهِ الَّتِی تُحِبُّ أَنْ تُصَلِّیَ بِها عَلَیْهِمْ، صَلاهً کَثِیرَهً طَیِّبَهً مُبارَکَهً زاکِیَهً نامِیَهً، طاهِرَهً شَرِیفَهً فاضِلَهً، تُبِینُ بِها

فَضْلَهُمْ عَلَى الْاَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ. اللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ أَنْ تَسْمَعَ صَوْتِى، وَتُجِيبَ دَعْوَتِى، وَتَغْفِرَ ذُنُوبِى، وَتُنْجِحَ طَلِبَتِى، وَتَقْضِىَ حاجاتِى، وَتَقْبَلَ قِصَّتِى، وَتُنْجِزَ لِى ما وَعَدْتَنِى، وَتُقِيلَنِى عَثْرَتِى، وَتَتَجاوَزَ عَنْ خَطِيئَتِى، وَتَصْفَحَ عَنْ ظُلْمِى، وَتَعْفُوَ عَنْ جُرْمِى، وَتُقْبِلَ عَلَىَّ، وَلا تُعْرِضَ عَنِّى، وَتَرْحَمَنِى وَلا تُعَذِّبَنِى، وَتُعافِيَنِى وَلا تَبْتَلِيَنِى، وَتَرْزُقَنِى مِنْ أَطْيَبِ الرِّزْقِ وَأَوْسَعِهِ، وَأَهْنَئِهِ وَأَمْرَئِهِ، وَأَسْبَغِهِ وَأَكْثَرِهِ. وَلا تَحْرِمَنِى يا رَبِّ النَّظَرَ إِلى وَجْهِکَ الْكَرِيمِ، وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّهِ، وَالْعِتْقَ مِنَ النّارِ، وَاقْضِ عَنِّى يا رَبِّ دَيْنِى وَأَماناتِى، وَضَعْ عَنِّى وِزْرِى، وَلا تُحَمِّلْنِى ما لا طاقَهَ لِى بِهِ، يا مَوْلاىَ، وَأَدْخِلْنِى فِى كُلِّ خَيْرٍ أَدْخَلْتَ فِيهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَأَخْرِجْنِى مِنْ كُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَهُمْ مِنْهُ، وَلا تُفَرِّقْ بَيْنِى وَبَيْنَهُمْ طَرْفَهَ عَيْنٍ أَبَداً فِى الدُّنْيا وَالْآخِرَهِ.

اللّهُمَّ إِنِّى أَدْعُوکَ كَما أَمَرْتَنِى، فَاسْتَجِبْ لِى كَما وَعَدْتَنِى

پس بگو: اللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُکَ قَلِيلاً مِنْ كَثِيرٍ، مَعَ حاجَهٍ بِى إِلَيْهِ عَظِيمَهٌ، وَغِناکَ عَنْهُ قَدِيمٌ، وَهُوَ عِنْدِى كَثِيرٌ، وَهُوَ عَلَيْکَ سَهْلٌ يَسِيرٌ، فَامْنُنْ بِهِ عَلَىَّ، إِنَّکَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ.

اللّهُمَّ بِرَحْمَتِکَ فِى الصّالِحِينَ فَأَدْخِلْنا، وَفِى عِلِّيِّينَ فَارْفَعْنا، وَبِكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ مِنْ عَيْنٍ سَلْسَبِيلٍ فَاسْقِنا، وَمِنَ الْحُورِ الْعِينِ بِرَحْمَتِکَ فَزَوِّجْنا، وَمِنَ الْوِلْدانِ الْمُخَلَّدِينَ كَأَنَّهُمْ لُوءْلُوءٌ مَكْنُونٌ فَأَخْدِمنا، وَمِنْ ثِمارِ الْجَنَّهِ وَلُحُومِ الطَّيْرِ فَأَطْعِمْنا، وَمِنْ ثِيابِ السُّنْدُسِ وَالْحَرِيرِ وَالْاِءِسْتَبْرَقِ فَأَلْبِسْنا، وَلَيْلَهَ الْقَدْرِ وَحَجَّ بَيْتِکَ الْحَرامِ، وَقَتْلاً فِى سَبِيلِکَ مَعَ وَلِيِّکَ فَوَفِّقْ لَنا، وَ صالِحَ الدُّعاءِ وَالْمَسْأَلَهِ فَاسْتَجِبْ لَنا. يا خالِقَنا اسْمَعْ وَاسْتَجِبْ لَنا، وَإِذا جَمَعْتَ الْاَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ يَوْمَ الْقِيامَهِ فَارْحَمْنا، وَبَراءَهً مِنَ النّارِ وَأَماناً مِنَ الْعَذابِ فَاكْتُبْ لَنا، وَفِى جَهَنَّمَ

فَلا تَجْعَلْنا، وَمَعَ الشَّياطِينِ فَلا تُقرِّنا، وَفِى هَوانِکَ وَعَذابِکَ فَلا تُقَلِّبْنا، وَمِنَ الزَّقُّوم وَالضَّريع فَلا تُطْعِمْنا، وَفِى النّارِ عَلى وجُوهِنا فَلا تَكْبُبْنا، وَمِنْ ثِيابِ النّارِ وَسَرابِيلِ الْقَطِرانِ فَلا تُلْبِسْنا، وَمِنْ كُلِّ سُوءٍ يا لا إلهَ إلاّ أَنْتَ بِحَقٍّ لا إلهَ إلاّ أَنْتَ فَنَجِّنا. اللّهُمَّ إنِّى أَسْأَلُکَ وَلَمْ يُسْأَلْ مِثْلُکَ، وَأَرْغَبُ إلَيْکَ وَلَمْ يُرْغَبْ إلى مِثْلِکَ، يا رَبِّ أَنْتَ مَوْضِعُ مَسأَلَةِ السّائِلِينَ، وَمُنْتَهى رَغْبَةِ الرّاغِبِينَ، أَسْأَلُکَ اللّهُمَّ بِأَفْضَلِ أَسْمائِکَ كُلِّها وَأَنْجَحِها، يا اللّهُ يا رَحْمنُ، وَبِاسْمِکَ الْمَخْزُونِ الْمَصُونِ الاْعَزِّ الاْجَلِّ الاْعْظَم الَّذى تُحِبُّهُ وَتَهْواهُ، وَتَرْضى عَمَّنْ دَعاکَ بِهِ، وَتَسْتَجِيبَ لَهُ دُعاءَهُ، وَحَقٌّ عَلَيْکَ يا رَبِّ أَنْ لا تَحْرِمَ سائِلَکَ.

اللّهُمَّ إنِّى أَسْأَلُکَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ، دَعاکَ بِهِ عَبْدٌ هُوَ لَکَ، فِى بَرٍّ أَوْ بَحْرٍ، أَوْ سَهْلٍ أَوْ جَبَلٍ، أَوْ عِنْدَ بَيْتِکَ الْحَرامِ، أَوْ فِى شَىْءٍ مِنْ سُبُلِکَ.

فَأَدْعُوکَ يا رَبِّ دُعاءَ مَنْ قَدِ اشْتَدَّتْ فاقَتُهُ، وَعَظُمَ جُرْمُهُ، وَضَعُفَ كَدْحُهُ، وَأَشْرَفَتْ عَلَى الْهَلَكَةِ نَفْسُهُ، وَلَمْ يَثِقْ بِشَىْءٍ مِنْ عَمَلِهِ، وَلَمْ يَجِدْ لِما هُوَ فِيهِ سادّاً وَلا لِذَنْبِهِ غافِراً وَلا لِعَثْرَتِهِ مُقِيلاً غَيْرَکَ، هارِباً إلَيْکَ، مُتَعَوِّذاً بِکَ، مُتَعَبِّداً لَکَ، غَيْرَ مُسْتَنْكِفٍ وَلا مُسْتَكْبِرٍ، وَلا مُسْتَحْسِرٍ وَلا مُتَجَبِّرٍ، وَلا مُتَعَظِّمٍ، بَلْ بائِسٍ فَقِيرٍ، خائِفٍ مُسْتَجِيرٍ، أَسْأَلُکَ يا اللّهُ يا رَحْمنُ، يا حَنّانُ يا مَنّانُ، يا بَدِيعَ السَّماواتِ وَالاْرْضِ، يا ذَا الْجَلالِ وَالاْكْرامِ، أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، صَلاةً كَثِيرَةً طَيِّبَةً، مُبارَكَةً نامِيَةً، زاكِيَةً شَرِيفَةً.

أَسْأَلُکَ اللّهُمَّ أَنْ تَغْفِرَ لِى فِى شَهْرِى هذا، وَتَرْحَمَنِى، وَتُعْتِقَ رَقَبَتِى مِنَ النّارِ، وَتُعْطِيَنِى فِيهِ خَيْرَ ما أَعْطَيْتَ بِهِ أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ، وَخَيْرَ ما أَنْتَ مُعْطِيهِ، وَلا تَجْعَلْهُ آخِرَ شَهْرِ رَمَضانَ صُمْتُهُ لَکَ مُنْذُ أَسْكَنْتَنِى أَرْضَکَ، إلى يَوْمِى هذا، بَلْ اجْعَلْهُ عَلَىَّ أَتَمَّهُ نِعْمَةً وَأَعَمَّهُ عافِيَةً، وَأَوْسَعَهُ رِزْقاً، وَأَجْزَلَهُ وَأَهْنَأَهُ. اللّهُمَّ

إِنِّی أَعُوذُ بِکَ وَبِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ، وَمُلْکِکَ الْعَظِیمِ، أَنْ تَغْرِبَ الشَّمْسُ مِنْ یَوْمِی هذا، أَوْ یَنْقَضِیَ بَقِیَّهَ هذا الْیَوْمِ، أَوْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتِی هذِهِ، أَوْ یَخْرُجَ هذا الشَّهْرُ، وَلَکَ قِبَلِی تَبِعَهٌ أَوْ ذَنْبٌ، أَوْ خَطِیئَهٌ تُرِیدُ أَنْ تُقایِسَنِی بِها، أَوْ تُوءاخِذَنِی بِها، أَوْ تُوقِفَنِی بِها مَوْقِفَ خِزْیٍ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ، أَوْ تُعَذِّبَنِی یَوْمَ أَلْقاکَ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ لِهَمٍّ لا یُفَرِّجُهُ غَیْرُکَ، وَلِرَحْمَهٍ لا تُنالُ إِلاّ بِکَ، وَلِکَرْبٍ لا یَکْشِفُهُ إِلاّ أَنْتَ، وَلِرَغْبَهٍ لا تُبْلَغُ إِلاّ بِکَ، وَلِحاجَهٍ لا تُقْضی دُونَکَ. اللّهُمَّ فَکَما کانَ مِنْ شَأْنِکَ ما أَرَدْتَنِی بِهِ مِنْ مَسْأَلَتِکَ، وَرَحِمْتَنِی بِهِ مِنْ ذِکْرِکَ، فَلْیَکُنْ مِنْ شَأْنِکَ الْاسْتِجابَهُ لِی فِیما دَعَوْتُکَ بِهِ، وَالنَّجاهُ لِی فِیما فَزِعْتُ إِلَیْکَ مِنْهُ. أَیا مُلَیِّنَ الْحَدِیدِ لِداوُدَ عَلَیْهِ السَّلامُ، أَیْ کاشِفَ الضُّرِّ وَالْکَرْبِ الْعِظامِ عَنْ أَیُّوبَ، وَمُفَرِّجَ غَمِّ یَعْقُوبَ، وَمُنَفِّسَ کَرْبِ یُوسُفَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بِی ما أَنْتَ أَهْلُهُ، فَإِنَّکَ أَهْلُ التَّقْوی وَأَهْلُ الْمَغْفِرَهِ. اللّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِی فِی کُلِّ کَرْبٍ، وَرَجائِی فِی کُلِّ شِدَّهٍ، وَأَنْتَ لِی فِی کُلِّ أَمْرٍ نَزَلَ بِی ثِقَهٌ وَعُدَّهٌ، کَمْ مِنْ کَرْبٍ یَضْعُفُ مِنْهُ الْفُوءادُ، وَتَقِلُّ فِیهِ الْحِیلَهُ، وَیَخْذُلُ فِیهِ الصَّدیقُ، وَیَشْمُتُ فِیهِ الْعَدُوُّ، أَنْزَلْتُهُ بِکَ وَشَکَوْتُهُ إِلَیْکَ، رَغْبَهً مِنِّی فِیهِ إِلَیْکَ عَمَّنْ سِواکَ، فَفَرَّجْتَهُ وَکَشَفْتَهُ وَکَفَیْتَهُ، فَأَنْتَ وَلِیُّ کُلِّ نِعْمَهٍ، وَصاحِبُ کُلِّ حَسَنَهٍ، وَمُنْتَهی کُلِّ رَغْبَهٍ، أَعُوذُ بِکَلِماتِ اللّهِ التّامّاتِ، مِنْ شَرِّ ما خَلَقَ مِنْ شَیْءٍ. اللّهُمَّ عافِنِی فِی یَوْمِی هذا حَتّی أَمْسی، اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بَرَکَهَ یَوْمِی هذا، وَما نَزَلَ فِیهِ مِنْ عافِیَهٍ وَمَغْفِرَهٍ وَرَحْمَهٍ وَرِضْوانٍ، وَرِزْقٍ واسِعٍ حَلالٍ تَبْسُطُهُ عَلَیَّ وَعَلی والِدَیَّ وَوَلَدِی وَأَهْلِی وَعِیالِی وَأَهْلِ حُزانَتِی، وَمَنْ أَحْبَبْتُ وَأَحَبَّنِی، وَ وَلَدْتُ وَوَلَدَنِی، اللّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الشَّکِّ وَالشِّرْکِ، وَالْحَسَدِ وَالْبَغْیِ، وَالْحَمِیَّهِ

وَالْغَضَبِ. اللّهُمَّ رَبَّ السَّماواتِ السَّبْعِ، وَرَبَّ الأَرَضِينَ السَّبْعِ، وَما فِيهِنَّ وَما بَيْنَهُنَّ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاكْفِنِی الْمُهِمَّ مِنْ أَمْرِی بِما شِئْتَ، وَکَيْفَ شِئْتَ.

سپس بخوان سوره «حمد» و «آیه الکرسی» را و بگو:

اللّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ لِنَبِيِّکَ صَلَّی اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ علیهم السلام وَ لَسَوْفَ يُعْطِيکَ رَبُّکَ فَتَرْضی، اللّهُمَّ إِنَّ نَبِيَّکَ وَرَسُولَکَ وَحَبِيبَکَ وَخِيَرَتَکَ مِنْ خَلْقِکَ، لا يَرْضی بِأَنْ تُعَذِّبَ أَحَداً مِنْ أُمَّتِهِ، دانَکَ بِمُوالاتِهِ وَمُوالاهِ الْاَئِمَّهِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَإِنْ کانَ مُذْنِباً خاطِئاً، فِی نارِ جَهَنَّمَ، فَأَجِرْنِی يا رَبِّ مِنْ جَهَنَّمَ وَعَذابِها، وَهَبْنِی لِمُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

يا جامِعاً بَيْنَ أَهْلِ الْجَنَّهِ عَلی تَأَلُّفٍ مِنَ الْقُلُوبِ وَشِدَّهِ الْمَحَبَّهِ، وَنازِعَ الْغِلِّ مِنْ صُدُورِهِمْ، وَجاعِلَهُمْ إِخْواناً عَلی سُرُرٍ مُتَقابِلِينَ، يا جامِعاً بَيْنَ أَهْلِ طاعَتِهِ، وَبَيْنَ مَنْ خَلَقَها لَهُ، وَيا مُفَرِّجَ حُزْنِ کُلِّ مَحْزُونٍ، وَيا مَنْهَلَ کُلِّ غَرِيبٍ. يا راحِمِی فِی غُرْبَتِی وَفِی کُلِّ أَحْوالِی بِحُسْنِ الْحِفْظِ وَالْکَلاءَهِ لِی، يا مُفَرِّجَ ما بِی مِنَ الضِّيقِ وَالْخَوْفِ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْمَعْ بَيْنِی وَبَيْنَ أَحِبَّتِی وَقادَتِی وَسادَتِی، وَهُداتِی وَمَوالِيَّ.

يا مُؤَلِّفاً بَيْنَ الْاَحِبَّهِ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَلا تَفْجَعْنِی بِانْقِطاعِ رُؤْيَهِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَنِّی، وَلا بِانْقِطاعِ رُؤْيَتِی عَنْهُمْ، فَبِکُلِّ مَسائِلِکَ يا رَبِّ أَدْعُوکَ إِلهِی، فَاسْتَجِبْ دُعائِی إِيّاکَ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ،

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِانْقِطاعِ حُجَّتِی وَوُجُوبِ حُجَّتِکَ أَنْ تَغْفِرَ لِی.، اللّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ خِزْیِ يَوْمِ الْمَحْشَرِ، وَمِنْ شَرِّ ما بَقِیَ مِنَ الدَّهْرِ، وَمِنْ شَرِّ الْاَعْداءِ، وَصَفِيرِ الْفَناءِ، وَعُضالِ الدّاءِ، وَخَيْبَهِ الرَّجاءِ، وَزَوالِ النِّعْمَهِ، وَفُجْأَهِ النِّقْمَهِ،

اللّهُمَّ اجْعَلْ لِی قَلْباً یَخْشاکَ کَأَنَّهُ یَراکَ إِلی یَوْمِ یَلْقاکَ.(۱)

این را دعاء حجّ گویند که در شب اوّل و در هر روز از روزهای ماه رمضان خوانده می شود.

۹) اللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذِی انْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْآنَ، وَافْتَرَضْتَ عَلی عِبادِکَ فِیهِ الصِّیامَ، وَارْزُقْنِی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فِی عامِی هذا وَفِی کُلِّ عامٍ، وَاغْفِرْ لِی تِلْکَ الذُّنُوبَ الْعِظامَ، فَإِنَّهُ لا یَغْفِرُها غَیْرُکَ یا ذَالْجَلالِ وَالْاءِکْرام.(۲)

سیّد علی باقی در اختیار مصباح گوید: هرکس این دعا را در همه ایّام ماه رمضان بخواند، خداوند گناهان چهل سال او را بیامرزد.(۳)

۱۰) یا عَلِیُّ یا عَظیمُ، یا غَفُورُ یا رَحیمُ، اَنْتَ الرَّبُّ الْعَظیمُ، الَّذی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْءٌ وَهُوَ السَّمیعُ الْبَصیرُ، وَهذا شَهْرٌ عَظَّمْتَهُ وَکَرَّمْتَهُ، وَشَرَّفْتَهُ وَفَضَّلْتَهُ عَلَی الشُّهُورِ، وَهُوَ الشَّهْرُ الَّذی فَرَضْتَ صِیامَهُ عَلَیَّ، وَهُوَ شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْآنَ، هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ وَجَعَلْتَ فیهِ لَیْلَةَ الْقَدْرِ، وَجَعَلْتَها خَیْراً مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، فَیا ذَالْمَنِّ وَلا یُمَنُّ عَلَیْکَ، مُنَّ عَلَیَّ بِفَکاکِ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، فیمَنْ تَمُنُّ عَلَیْهِ، وَاَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۴)

۱۱) اللّهُمَّ اَدْخِلْ عَلی اَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ، اللّهُمَّ اَغْنِ کُلَّ فَقیرٍ

اَللّهُمَّ اَشْبِعْ کُلَّ جائِعٍ، اَللّهُمَّ اکْسُ کُلَّ عُرْیانٍ، اللّهُمَّ اقْضِ دَیْنَ کُلِّ مَدینٍ

اللّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ کُلِّ مَکْرُوبٍ، اَللّهُمَّ رُدَّ کُلَّ غَریبٍ، اللّهُمَّ فُکَّ کُلَّ اَسیرٍ،

اللّهُمَّ اَصْلِحْ کُلَّ فاسِدٍ مِنْ اُمُورِ الْمُسْلِمینَ، اللّهُمَّ اشْفِ کُلَّ مَریضٍ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۲۱۸ ۲۲۸.

۲- مصباح الکفعمی، ص۶۱۸.

۳- علّامه مجلسی، بحارالأنوار، ج۹۸، ص ۱۲۰.

۴- مصباح الکفعمی، ص ۶۳۰.

اللّهُمَّ سُدَّ فَقْرَنا بِغِناکَ، اَللّهُمَّ غَیِّرْ سُوءَ حالِنا بِحُسْنِ حالِکَ

اللّهُمَّ اقْضِ عَنَّا الدَّیْنَ، وَاَغْنِنا مِنَ الْفَقْرِ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.(۱)

علاّمه مجلسی از دستخط شهید اوّل قدس سره نقل می کند که پیامبراکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

هرکس بعد از نماز واجب در ماه رمضان این دعا را بخواند، من برای او تا روز قیامت استغفار می کنم.(۲)

اعمال مخصوص روزهای ماه رمضان

اشاره

علاوه بر اعمال مشترک روزهای رمضان و گذشته از اعمال مشترک روزهای هر ماه، برای هر روز از روزهای ماه رمضان اعمال خاصّی رسیده، که در ضمن سی فصل بیان می کنیم:

۱) اعمال مخصوص روز اول ماه رمضان

۱. دو رکعت نماز

گذشته از نماز اوّل ماه، که در اوّلین روز هر ماه قمری خوانده می شود، روز اول ماه رمضان دو رکعت نماز وارد شده، در رکعت اول بعد از حمد سوره «إنّا فَتَحْنا لَکَ فَتْحاً مُبینا» و در رکعت دوم هر سوره ای که بخواهد، خداوند تا ماه رمضان آینده از حوادث ناگوار محفوظ می دارد.(۳)

۲. دعاهای خاص

برای روز اول ماه رمضان دعاهای فراوانی رسیده که از آن جمله است:

۱) اَللّهُمَّ قَدْ حَضَرَ شَهْرُ رَمَضانَ، وَقَدِ افْتَرَضْتَ عَلَیْنا صِیامَهُ وَاَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْآنَ هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ

۱- مصباح الکفعمی، ص۶۱۷.

۲- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج۹۸، ص ۱۲۰.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۱۹۸.

اَللّهُمَّ اَعِنّا عَلی صِیامِه، اَللّهُمَّ تَقَبَّلْهُ مِنّا، وَسَلِّمْنا فیهِ، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فی یُسْرٍ مِنْک وَعافِیَةٍ، اِنَّک عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، (یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ).(۱)

شیخ مفید گوید: این دعا را به هنگام طلوع فجر نخستین روز ماه رمضان بخوان.(۲)

۲) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُک بِاسْمِک الَّذی دانَ لَهُ کُلُّ شَیْءٍ، وَبِرَحْمَتِک الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِعِزَّتِک الَّتی قَهَرَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِعَظَمَتِک الَّتی تَواضَعَ لَها کُلُّ شَیْءٍ، وَبِقُوَّتِک الَّتی خَضَعَ لَها کُلُّ شَیْءٍ، وَبِجَبَرُوتِک الَّتی غَلَبَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَبِعِلْمِک الَّذی اَحاطَ بِکُلِّ شَیْءٍ.

یا نُورُ یا قُدُّوسُ، یا اَوَّلَ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، وَیا باقِیَ بَعْدَ کُلِّ شَیْءٍ

یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تُغَیِّرُ النِّعَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تُنْزِلُ النِّقَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تَقْطَعُ الرَّجاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تُدیلُ الْاَعْداءَ وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تَرُدُّ الدُّعاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تُنْزِلُ الْبَلاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تَحْبِسُ غَیْثَ السَّماءِ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تَکْشِفُ الْغِطاءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تُعَجِّلُ الْفَناءَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تُورِثُ النَّدَمَ، وَاغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتی تَهْتِک الْعِصَمَ، وَاَلْبِسْنی دِرْعَک الْحَصینَةَ الَّتی لا تُرامُ، وَعافِنی مِنْ شَرِّ ما اَخافُ بِاللَّیْلِ وَالنَّهارِ فی مُسْتَقْبَلِ سَنَتی هذِه

اَللّهُمَّ رَبَّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَرَبَّ الْاَرَضینَ السَّبْعِ، وَما فیهِنَّ وَما بَیْنَهُنَّ، وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ، وَرَبَّ السَّبْعِ الْمَثانی وَالْقُرْانِ الْعَظیمِ، وَرَبَّ اِسْرافیلَ وَمیکائیلَ وَجَبْرائیلَ، وَرَبَّ مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیّینَ وَسَیِّدِ الْمُرْسَلینَ، اَسْاَلُک بِک

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۱۹۸.

۲- شیخ مفید، المقنعه، ص۳۱۵.

وَبِما تَسَمَّیْتَ بِهِ، یا عَظیمُ اَنْتَ الَّذی تَمُنُّ بِالْعَظیمِ، وَتَدْفَعُ کُلَّ مَحْذُورٍ، وَتُعْطی کُلَّ جَزیلٍ وَتُضاعِفُ مِنَ الْحَسَناتِ الْکَثیرَ بِالْقَلیلِ، وَتَفْعَلُ ما تَشاءُ.

یا قَدیرُ یا اَللّهُ یا رَحْمانُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَلْبِسْنی فی مُسْتَقْبَلِ سَنَتی هذِهِ سِتْرَکَ، وَاَضِئْ وَجْهی بِنُورِکَ، وَاَحِبَّنی بِمَحَبَّتِکَ، وَبَلِّغْنی رِضْوانَکَ وَشَریفَ (کَرائِمِکَ وَجَزیلَ عَطائِکَ) وَاَعْطِنی مِنْ خَیْرِ ما عِنْدَکَ، وَمِنْ خَیْرِ ما اَنْتَ مُعْطیهِ اَحَدا مِنْ خَلْقِکَ وَاَلْبِسْنی مَعَ ذلِکَ عافِیَتَکَ، یا مَوْضِعَ کُلِّ شَکْوی، وَیا شاهِدَ کُلِّ نَجْوی، وَیا عالِمَ کُلِّ خَفِیَّةٍ وَیا دافِعَ ما تَشاءُ مِنْ بَلِیَّةٍ، یا کَریمَ الْعَفْوِ یا حَسَنَ التَّجاوُزِ، تَوَفَّنی عَلی مِلَّةِ اِبْراهیمَ وَفِطْرَتِه، وَعَلی دینِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَالِهِ وَسُنَّتِه، وَعَلی خَیْرِ الْوَفاةِ فَتَوَفَّنی مُوالِیا لِاَوْلِیائِکَ، وَمُعادِیا لِاَعْدائِکَ، اَللّهُمَّ وَامْنَعْنی مِنْ کُلِّ عَمَلٍ اَوْ فِعْلٍ اَوْ قَوْلٍ یُباعِدُنی مِنْکَ، وَاجْلِبْنی اِلی کُلِّ عَمَلٍ اَوْ فِعْلٍ اَوْ قَوْلٍ یُقَرِّبُنی مِنْکَ، فی هذِهِ السَّنَةِ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَامْنَعْنی مِنْ کُلِّ عَمَلٍ اَوْ فِعْلٍ اَوْ قَوْلٍ یَکُونُ مِنّی اَخافُ سُوءَ عاقِبَتِه، وَاَخافُ مَقْتَکَ اِیّایَ عَلَیْهِ، حِذارَ اَنْ تَصْرِفَ وَجْهَکَ الْکَریمَ عَنّی فَاَسْتَوْجِبَ بِه نَقْصا مِنْ حَظٍّ لی عِنْدَکَ یا رَؤُوفُ یارَحیمُ

اَللّهُمَّ اجْعَلْنی فی مُسْتَقْبَلِ هذِهِ السَّنَةِ فی حِفْظِکَ وَجِوارِکَ وَکَنَفِکَ وَجَلِّلْنی عافِیَتَکَ، وَهَبْ لی کَرامَتَکَ، عَزَّ جارُکَ وَجَلَّ ثَناؤُکَ وَلا اِلهَ غَیْرُکَ، اَللّهُمَّ اجْعَلْنی تابِعا لِصالِحی مَنْ مَضی مِنْ اَوْلِیائِکَ وَاَلْحِقْنی بِهِمْ، وَاجْعَلْنی مُسَلِّما لِمَنْ قالَ بِالصِّدْقِ عَلَیْکَ مِنْهُمْ

وَاَعُوذُ بِکَ یا اِلهی اَنْ تُحیطَ بی خَطیئَتی وَظُلْمی وَاِسْرافی عَلی نَفْسی وَاتِّباعی لِهَوایَ وَاشْتِغالی بِشَهَواتی، فَیَحُولَ ذلِکَ بَیْنی وَبَیْنَ رَحْمَتِکَ وَرِضْوانِکَ، فَاَکُونَ مَنْسِیّا عِنْدَکَ، مُتَعَرِّضا لِسَخَطِکَ وَنِقْمَتِکَ

اَللّهُمَّ وَفِّقْنی لِکُلِّ عَمَلٍ صالِحٍ تَرْضی بِه عَنّی، وَقَرِّبْنی اِلَیْکَ زُلْفی

اَللّهُمَّ کَما کَفَیْتَ نَبِیَّکَ مُحَمَّدا صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَالِه هَوْلَ عَدُوِّه وَفَرَّجْتَ هَمَّهُ، وَکَشَفْتَ کَرْبَهُ، وَصَدَقْتَهُ وَعْدَکَ، وَاَنْجَزْتَ لَهُ عَهْدَکَ

اَللّهُمَّ فَبِذلِکَ فَاکْفِنی هَوْلَ هذِهِ السَّنَهِ وَافاتِها، وَاَسْقامَها وَفِتَنَها وَشُرُورَها وَاَحْزانَها وَضیقَ الْمَعاشِ فیها، وَبَلِّغْنی بِرَحْمَتِکَ کَمالَ الْعافِیَهِ، بِتَمامِ دَوامِ النِّعْمَهِ عِنْدی اِلی مُنْتَهی اَجَلی

اَسْاَلُکَ سُؤالَ مَنْ اَساءَ وَظَلَمَ وَاسْتَکانَ وَاعْتَرَفَ اَنْ تَغْفِرَ لی ما مَضی مِنَ الذُّنُوبِ الَّتی حَصَرْتَها حَفَظَتُکَ، وَاَحْصَتْها کِرامُ مَلائِکَتِکَ عَلَیَّ، وَاَنْ تَعْصِمَنِی اللّهُمَّ مِنَ الذُّنُوبِ فیما بَقِیَ مِنْ عُمْری اِلی مُنْتَهی اَجَلی، یا اَللّهُ یا رَحْمانُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ، وَاتِنی کُلَّما سَاَلْتُکَ وَرَغِبْتُ فیهِ اِلَیْکَ، فَاِنَّکَ اَمَرْتَنی بِالدُّعاءِ، وَ تَکَفَّلْتَ بِالْاِجابَهِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۱)

۳) اَلْحَمدُللّه ِ الَّذی هَدانا لِحَمْدِه وَجَعَلَنا مِنْ اَهْلِه، لِنَکُونَ لِاِحْسانِهِمِنَ الشّاکِرینَ، وَلِیَجْزِیَنا عَلی ذلِکَ جَزاءَ الْمُحْسِنینَ.

وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذی حَبانا بِدینِه، وَاخْتَصَّنا بِمِلَّتِه، وَسَبَّلَنا فی سُبُلِ اِحْسانِه، لِنَسْلُکَها بِمَنِّه اِلی رِضْوانِه، حَمْدا یَتَقَبَّلُهُ مِنّا، وَیَرْضی بِه عَنّا. وَالْحَمْدُللّه ِ الَّذی جَعَلَ مِنْ تِلْکَ السُّبُلِ شَهْرَهُ، شَهْرَ رَمَضانَ، شَهْرَ الصِّیامِ، وَشَهْرَ الْاِسْلامِ، وَشَهْرَ الطَّهُورِ، وَشَهْرَ التَّمْحیصِ وَشَهْرَ الْقِیامِ، «اَلَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْانُ هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ». فَاَبانَ فَضیلَتَهُ عَلی سائِرِ الشُّهُورِ، بِما جَعَلَ لَهُ مِنَ الْحُرُماتِ الْمَوْفُورَهِ وَالْفَضائِلِ الْمَشْهُورَهِ، فَحَرَّمَ فیهِ ما اَحَلَّ فی غَیْرِهِ اِعْظاما،وَحَجَرَ فیهِ الْمَطاعِمَ وَالْمَشارِبَ اِکْراما، وَجَعَلَ لَهُ وَقْتا بَیِّنا، لایُجیزُ جَلَّ

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۶۰۴.

وَ عَزَّ اَنْ یُقَدَّمَ قَبْلَهُ، وَلا یَقْبَلُ اَنْ یُؤَخَّرَ عَنْهُ.

ثُمَّ فَضَّلَ لَیْلَةً واحِدَةً مِنْ لَیالیهِ عَلی لَیالی اَلْفِ شَهْرٍ، وَسَمّاها لَیْلَةَ الْقَدْرِ، «تَنَزَّلُ الْمَلائِکَةُ وَ الرُّوحُ فیها بِاِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ سَلامٌ» دائِمُ الْبَرَکَهِ اِلی طُلُوعِ الْفَجْرِ عَلی مَنْ یَشاءُ مِنْ عِبادِهِ بِما اَحْکَمَ مِنْ قَضائِهِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَاَلْهِمْنا مَعْرِفَهَ فَضْلِه، وَ اِجْلالَ حُرْمَتِه، وَالتَّحَفُّظَ مِمّا حَظَرْتَ فیهِ، وَاَعِنّا عَلی صِیامِه بِکَفِّ الْجَوارِحِ عَنْ مَعاصیکَ، وَاسْتِعْمالِها فیهِ بِما یُرْضیکَ، حَتّی لا نُصْغِیَ بِاَسْماعِنا اِلی لَغْوٍ، وَلا نُسْرِعَ بِاَبْصارِنا اِلی لَهْوٍ، وَحَتّی لانَبْسُطَ اَیْدِیَنا اِلی مَحْظُورٍ، وَلا نَخْطُوَ بِاَقْدامِنا اِلی مَحْجُورٍ، وَحَتّی لاتَعِیَ بُطُونُنا اِلاّ ما اَحْلَلْتَ، وَ لا تَنْطِقَ اَلْسِنَتُنا اِلاّ بِما مَثَّلْتَ، وَلا نَتَکَلَّفَ اِلاّ ما یُدْنی مِنْ ثَوابِکَ، وَلا نَتَعاطی اِلاَّ الَّذی یَقی مِنْ عِقابِکَ، ثُمَّ خَلِّصْ ذلِکَ کُلَّهُ مِنْ رِیاءِ الْمُرائینَ، وَسُمْعَهِ الْمُسْمِعینَ، لانُشْرِکُ فیهِ اَحَدا دُونَکَ، وَ لانَبْتَغِیَ بِه مُرادا سِواکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَقِفْنا فیهِ عَلی مَواقیتِ الصَّلَواتِ الْخَمْسِ بِحُدُودِهَا الَّتی حَدَّدْتَ، وَفُرُوضِهَا الَّتی فَرَضْتَ، وَ وَظائِفِهَا الَّتی وَظَّفْتَ، وَاَوْقاتِهَا الَّتی وَقَّتَّ، وَاَنْزِلْنا فیها مَنْزِلَهَ الْمُصیبینَ لِمَنازِلِها، الْحافِظینَ لِاَرْکانِها،الْمُؤَدّینَ لَها فی اَوْقاتِها عَلی ما سَنَّهُ عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَالِه فی رُکُوعِها وَ سُجُودِها، وَجَمیعِ فَواضِلِها عَلی اَتَمِّ الطَّهُورِ وَاَسْبَغِه، وَاَبْیَنِ الْخُشُوعِ وَاَبْلَغِه.

وَ وَفِّقْنا فیهِ لاَنْ نَصِلَ اَرْحامَنا بِالْبِرِّ وَالصِّلَه، وَاَنْ نَتَعاهَدَ جیرانَنا بِالْاِفْضالِ وَالْعَطِیَّه، وَاَنْ نُخَلِّصَ اَمْوالَنا مِنَ التَّبِعاتِ، وَاَنْ نُطَهِّرَها بِاِخْراجِ الزَّکَواتِ، وَاَنْ نُراجِعَ مَنْ هاجَرَنا، وَاَنْ نُنْصِفَ مَنْ ظَلَمَنا، وَ اَنْ نُسالِمَ مَنْ عادانا، حاشا مَنْ

عُودِیَ فیکَ وَ لَکَ، فَاِنَّهُ الْعَدُوُّ الَّذی لا نُوالیهِ، وَ الْحِزْبُ الَّذی لانُصافیهِ.

وَ اَنْ نَتَقَرَّبَ اِلَیْکَ فیهِ مِنَ الْاَعْمالِ الزّاکِیَهِ بِما تُطَهِّرُنا بِه مِنَ الذُّنُوبِ، وَتَعْصِمُنا فیهِ مِمّا نَسْتَأْنِفُ مِنَ الْعُیُوبِ، حَتّی لایُورِدَ عَلَیْکَ اَحَدٌ مِنْ مَلائِکَتِکَ اِلاّ دُونَ مانُورِدُ مِنْ اَبْوابِ الطّاعَهِ لَکَ، وَ اَنْواعِ الْقُرْبَهِ اِلَیْکَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِحَقِّ هذَا الشَّهْرِ، وَبِحَقِّ مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ فیهِ مِنِ ابْتِدائِه اِلی وَقْتِ فَنائِه مِنْ مَلَکٍ قَرَّبْتَهُ، اَوْ نَبِیٍ اَرْسَلْتَهُ، اَوْعَبْدٍ صالِحٍ اخْتَصَصْتَهُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه وَاَهِّلْنا فیهِ لِما وَعَدْتَ اَوْلِیاءَکَ مِنْ کَرامَتِکَ، وَاَوْجِبْ لَنا فیهِ ما اَوْ جَبْتَ لِاَهْلِ الْمُبالَغَهِ فیطاعَتِکَ، وَاجْعَلْنا فی نَظْمِ مَنِ اسْتَحَقَّ الرَّفیعَ الْاَعْلی بِرَحْمَتِکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَجَنِّبْنَا الْاِلْحادَ فی تَوْحیدِکَ، وَالتَّقْصیرَ فی تَمْجیدِکَ، وَالشَّکَّ فی دینِکَ، والْعَمی عَنْ سَبیلِکَ، وَالْاِغْفالَ لِحُرْمَتِکَ، وَالْاِنْخِداعَ لِعَدُوِّکَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَ اِذا کانَ لَکَ فی کُلِّ لَیْلَهٍ مِنْ لَیالِی شَهْرِنا هذا رِقابٌ یُعْتِقُها عَفْوُکَ، اَوْ یَهَبُها صَفْحُکَ، فَاجْعَلْ رِقابَنا مِنْ تِلْکَ الرِّقابِ، وَاجْعَلْنا لِشَهْرِنا مِنْ خَیْرِ اَهْلٍ وَاَصْحابٍ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه وَامْحَقْ ذُنُوبَنا مَعَ اِمْحاقِ هِلالِه،وَاسْلَخْ عَنّا تَبِعاتِنا مَعَ انْسِلاخِ اَیّامِه، حَتّی یَنْقَضِیَ عَنّا وَقَدْ صَفَّیْتَنا فیهِ مِنَ اَلْخَطیئاتِ، وَاَخْلَصْتَنا فیهِ مِنَ السَّیِّئاتِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَ اِنْ مِلْنا فیهِ فَعَدِّلْنا، وَاِنْ زُغْنا فیهِ فَقَوِّمْنا، وَاِنِ اشْتَمَلَ عَلَیْنا عَدُوُّکَ الشَّیْطانُ فَاسْتَنْقِذْنا مِنْهُ. اَللّهُمَّ اشْحَنْهُ بِعِبادَتِنا اِیّاکَ، وَزَیِّنْ اَوْقاتَهُ بِطاعَتِنا لَکَ، وَاَعِنّا فی نَهارِهِ عَلی صِیامِهِ، وَفی لَیْلِه عَلَی الصَّلاهِ

وَالتَّضَرُّعِ اِلَیْکَ، وَالْخُشُوعِ لَکَ، وَالذِّلَّهِ بَیْنَ یَدَیْکَ، حَتّی لایَشْهَدَ نَهارُهُ عَلَیْنا بِغَفْلَهٍ، وَلا لَیْلُهُ بِتَفْریطٍ.

اَللّهُمَّ وَ اجْعَلْنا فی سائِرِ الشُّهُورِ وَ الْاَیّامِ کَذلِکَ ما عَمَّرْتَنا، وَ اجْعَلْنا مِنْ عِبادِکَ الصّالِحینَ «اَلَّذینَ یرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فیها خالِدُونَ» «وَالَّذینَ یُؤْتُونَ ما اتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَجِلَهٌ اَنَّهُمْ اِلی رَبِّهِمْ راجِعُونَ» وَمِنَ الَّذینَ «یُسارِعُونَ فِی الْخَیْراتِ وَهُمْ لَها سابِقُونَ».

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ فی کُلِّ وَقْتٍ وَکُلِّ اَوانٍ، وَعَلی کُلِّ حالٍ، عَدَدَ ما صَلَّیْتَ عَلی مَنْ صَلَّیْتَ عَلَیْهِ، وَاَضْعافَ ذلِکَ کُلِّهِ بِالْاَضْعافِ الَّتی لایُحْصیها غَیْرُکَ، اِنَّکَ فَعّالٌ لِما تُریدُ.(۱)

۴) یا بَرُّ یا لَطیفُ، یا راحِمَ الْعَبْدِ الضَّعیفِ، حارَتِ الْاَفْکارُ فی مَعْرِفَهِ عَظَمَتِکَ وَفی شُکْرِ نِعْمَتِکَ، اَنَا الْعَبْدُ الْوَجِلُ مِنَ الْمَخافَهِ عَلَی التَّهَجُّمِ عَلی مُقَدَّسِ حَضْرَتِکَ، وَاَنَا اَتَوَسَّلُ اِلَیْکَ بِکُلِّ مَنْ یُعینُ عَلَیْکَ، وَبِجَمیعِ الْمَسائِلِ لَدَیْکَ اَنْ تَقْبَلَ اعْتِرافی لَکَ بِذُنُوبی، وَ اَنْ تَجْعَلَ ما اَنْتَ اَهْلُهُ لی فِی الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ دِرْعا وَجُنَّهً، وَاَنْ یَکُونَ مَصیری اِلی مَحَلِّ رِضاکَ فی اَمانِ اَهْلِ الْجَنَّهِ.

وَالْحَمْدُ لَکَ جَلَّ جَلالُکَ اِنْ بَقیتُ وَاِنْ مِتُّ، وَاِذا حُمِلْتُ اِلَیْکَ فِی الْاَکْفانِ عَلی اَعْوادِ الْمَنایا، وَاِذا قُمْتُ بَیْنَ یَدَیْکَ فِی الْقُبُورِ اَسیرَ الْبَلایا وَ النَّدایا، وَاِذا خَرَجْتُ اِلَیْکَ مَدْهُوشا بِصَیْحَهِ الْحَشْرِ الْهائِلَهِ، وَاِذا وَقَفْتُ بَیْنَ یَدَیْکَ مَبْهُوتا بِنَشْرِ صَحائِفِ اَیّامِ حَیاتِی الزّائِلَهِ، وَاِذا سَاَلْتَنی وَشَهِدَتْ مَعَکَ جَوارِحی، وَخَذَلَنی مَنْ کانَ یَعِدُنی فِی الدُّنْیا اَنَّهُ یَقُومُ بِمَصالِحی، وَرَاَکَ الْاَنْبِیاءُ وَالْاَوْلِیاءُ مُعْرِضا عَنّی فَاَعْرَضُوا، وَمُعاقِبا اَوْ مُعاتِبا لی فَاَ جْمَعُوا اَنْ یَشْفَعُوا، وَکُنْتُ اَنَا

۱- صحیفه سجادیه، جامعه، ص۲۰۹.

وَاَنْتَ بِغَيْرِ ثالِثٍ.

فَلَيْتَ شِعْرى ما اَنْتَ صانِعٌ بِذلِکَ الْعَبْدِ الْغادِرِ النّاکِثِ؟ وَلَکَ الشُّکْرُ مِنّى کَيْفَ تَقَلَّبْتُ فِى الْحالِ فى عَقَباتِ عَدْلِکَ وَعَرَصاتِ فَضْلِکَ، وَاِذا تَقَدَّمْتُ بِانْفِصالى مِنْ بَيْنِ يَدَىْ هَوْلِ ذلِکَ اللِّقاءِ، وَلَکَ مِنّى اَعْظَمُ الثَّناءِ، وَلَوْ حَمَلْتَنى اِلى دارِ الشَّقاءِ، وَنَفَيْتَنى بِه مِنْ دارِ دَوامِ الْبَقاءِ، وَلَکَ مِنْ لِسانِ حالى اَبْلَغُ ما وَصَلْتُ اِلَيْهِ، اَوْ تَصِلُ امالُ اَحَدٍ اَوْ امالى مِنْ نَشْرِ لِواءِ الْحَمْدِ وَالْاِعْتِرافِ، فَلَکَ الْحُجَّةُ عَلَىَ بِجَلالِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ تَسْتَحِقُّهُ لِعَظيمِ حَقِّکَ، وَجَسيمِ اِفْضالِکَ دائِما ذلِکَ مَعَ دَوامِکَ، ناهِضا بِقُوَّهِ اِنْعامِکَ اِلى غاياتِ دَرَجاتِ الْعُبُودِيَّهِ لِمُقَدَّسِ مَقامِکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ سَنَتى هذِهِ مَقْرُونَهً بِصالِحِ الْاَعْمالِ، وَوَفِّقْنى فيها لِعِبادَتِکَ، وَ تَقَبَّلْ مِنّى فيها جَميعَ ما اَدْعُوکَ بِه، وَاَتَوَسَّلُ اِلَيْکَ، اِنَّکَ عَلى کُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ.(۱)

۵) اللّهُمَّ اِنَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذى اَنْزَلْتَ فيهِ الْقُرْآنَ، هُدىً لِلنّاسِ وَبَيِّناتٍ مِنَ الْهُدى وَالْفُرْقانِ قَدْ حَضَرَ.

يا رَبِّ أَعُوذُ بِکَ فيهِ مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجيمِ، وَمِنْ مَکْرِهِ وَحِيَلِهِ، وَخِداعِهِ وَحَبائِلِهِ، وَجُنُودِهِ وَخَيْلِهِ، وَرَجِلِهِ وَوَساوِسِهِ، وَمِنَ الضَّلالِ بَعْدَ الْهُدى، وَمِنَ الْکُفْرِ بَعْدَ الْاِيمانِ، وَمِنَ النِّفاقِ وَالرِّياءِ وَالْجِناياتِ، وَمِنْ شَرِّ الْوَسْواسِ الْخَنّاسِ، الَّذى يُوَسْوِسُ فِى صُدُورِ النّاسِ، مِنَ الْجِنَّهِ وَالنّاسِ.

اللّهُمَّ وَارْزُقْنى صِيامَهُ وَقِيامَهُ، وَالْعَمَلَ فيهِ بِطاعَتِکَ، وَطاعَهِ رَسُولِکَ وَاُولِى الْأَمْرِ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ السَّلامُ، وَما قَرُبَ مِنْکَ، وَجَنِّبْنى مَعاصيکَ، وَارْزُقْنى فيهِ

۱- صحيفه سجاديه جامعه، ص۲۴۲.

التَّوْبَهَ وَالإِنابَهَ وَالإِجابَهَ.

وَاَعِذْنی فیهِ مِنَ الْغَیْبَهِ وَالْکَسَلِ وَالْفَشَلِ، وَاسْتَجِبْ لِی فیهِ الدُّعاءَ، وَأَصِحَّ لِی فیهِ جِسْمِی وَعَقْلِی، وَفَرِّغْنِی فیهِ لِطاعَتِکَ وَما قَرُبَ مِنْکَ، یا کَرِیمُ یا جَوادُ یا کَرِیمُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَعَلی اَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَکَذلِکَ فَافْعَلْ بِنا یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

۶) اَللّهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الْمُبارَکِ، الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، وَجَعَلْتَهُ هُدیً لِلنّاسِ، وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ قَدْ حَضَرَ

فَسَلِّمْنا فیهِ وَسَلِّمْهُ لَنا، وَتَسَلَّمْهُ مِنّا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، وَاَسْاَلُکَ اللّهُمَّ اَنْ تَغْفِرَ لی فی شَهْری هذا، وَتَرْحَمَنی فیهِ، وَتُعْتِقَ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، وَتُعْطِیَنی فیهِ خَیْرَ ما اَعْطَیْتَ اَحَداً مِنْ خَلْقِکَ وَخَیْرَ ما اَ نْتَ مُعْطیهِ، وَلا تَجْعَلْهُ اخِرَ شَهْرِ رَمَضانَ صُمْتُهُ لَکَ مُنْذُ اَسْکَنْتَنی اَرْضَکَ اِلی یَوْمی هذا، وَاجْعَلْهُ عَلَیَّ اَتَمَّهُ نِعْمَهً، وَاَعَمَّهُ عافِیَهً، وَاَوْسَعَهُ رِزْقاً، وَاَجْزَلَهُ، وَاَهْنَأَهُ، اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ وَبِوَجْهِکَ الْکَریمِ وَمُلْکِکَ الْعَظیمِ اَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ مِنْ یَوْمی هذا، اَوْ یَنْقَضِیَ بَقِیَّهُ هذَا الْیَوْمِ، اَوْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتی هذِهِ، اَوْیَخْرُجَ هذَا الشَّهْرُ وَلَکَ قِبَلی مَعَهُ تَبِعَهٌ اَوْ ذَنْبٌ، اَوْ خَطیئَهٌ تُریدُ اَنْ تُقابِلَنی بِذلِکَ، اَوْتُؤاخِذَنی بِه اَوْ تُوقِفَنی بِه مَوْقِفَ خِزْیٍ فِی الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ، اَوْ تُعَذِّبَنی بِه یَوْمَ اَلْقاکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ لِهَمٍّ لا یُفَرِّجُهُ غَیْرُکَ، وَلِرَحْمَهٍ لاتُنالُ اِلاّ بِکَ، وَلِکَرْبٍ لایَکْشِفُهُ اِلاّ اَنْتَ، وَلِرَغْبَهٍ لا تُبْلَغُ اِلاّ بِکَ، وَلِحاجَهٍ لاتُقْضی دُونَکَ، اَللّهُمَّ فَکَما کانَ مِنْ شَأْنِکَ ما اَرَدْتَنی بِه مِنْ مَسْاَلَتِکَ، وَرَحِمْتَنی بِه مِنْ ذِکْرِکَ،

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۱۱۸.

فَلْيَكُنْ مِنْ شَأْنِكَ سَيِّدى الْاِجابَهُ لى فيما دَعَوْتُكَ، وَالنَّجاهُ لى فيما قَدْ فَزِعْتُ اِلَيْكَ مِنْهُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَافْتَحْ لى مِنْ خَزائِنِ رَحْمَتِكَ رَحْمَهً لا تُعَذِّبُنى بَعْدَها اَبَدا فِى الدُّنْيا وَالْاخِرَهِ، وَارْزُقْنى مِنْ فَضْلِكَ الْواسِعِ رِزْقا حَلالاً طَيِّبا، لا تُفْقِرُنى بَعْدَهُ اِلى اَحَدٍ سِواكَ اَبَدا تَزيدُنى بِذلِكَ لَكَ شُكْرا، وَاِلَيْكَ فاقَهً وَفَقْرا، وَبِكَ عَمَّنْ سِواكَ غِنىً وَتَعَفُّفا، اَللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ اَنْ يَكُونَ جَزاءَ اِحْسانِكَ الْاِساءَهُ مِنّى

اَللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ اَنْ اُصْلِحَ عَمَلى فيما بَيْنى وَبَيْنَ النّاسِ وَاُفْسِدَهُ فيما بَيْنى وَبَيْنَكَ، اَللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ اَنْ تَحُولَ(1) سَريرَتى بَيْنى وَبَيْنَكَ، اَوْ تَكُونَ مُخالِفَهً لِطاعَتِكَ اَللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُبِكَ اَنْ يَكُونَ شَىْءٌ مِنَ الْاَشْياءِ، اثَرَ عِنْدى مِنْ طاعَتِكَ، اَللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ اَنْ اَعْمَلَ مِنْ طاعَتِكَ قَليلاً اَوْ كَثيرا اُريدُ بِه اَحَدا غَيْرَكَ، اَوْ اَعْمَلَ عَمَلاً يُخالِطُهُ رِياءٌ

اَللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ مِنْ هَوىً يُرْدى مَنْ يَرْكَبُهُ، اَللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ اَن اَجْعَلَ شَيْئا مِنْ شُكْرى فيما اَنْعَمْتَ بِه عَلَىَّ لِغَيْرِكَ اَطْلُبُ بِه رِضا خَلْقِكَ، اَللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ اَنْ اَتَعَدّى حَدّا مِنْ حُدُودِكَ، اَتَزَيَّنُ بِذلِكَ لِلنّاسِ، وَاَرْكَنُ بِه اِلَى الدُّنْيا، اَللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِعَفْوِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَاَعُوذُ بِرِضاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَاَعُوذُ بِطاعَتِكَ مِنْ مَعْصِيَتِكَ، وَاَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، جَلَّ ثَناؤُكَ، لا اُحْصِى الثَّناءَ عَلَيْكَ وَلَوْ حَرَصْتُ، وَاَنْتَ كَما اَثْنَيْتَ عَلى نَفْسِكَ سُبْحانَكَ وَبِحَمْدِكَ، اَللّهُمَّ اِنّى اَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوبُ اِلَيْكَ مِنْ مَظالِمَ كَثيرَهٍ لِعِبادِكَ عِنْدى، فَاَيُّما عَبْدٍ مِنْ عِبادِكَ، اَوْ اَمَهٍ مِنْ اِمائِكَ، كانَتْ لَهُ قِبَلى مَظْلَمَهٌ ظَلَمْتُهُ اِيّاها فى مالِه، اَوْ بَدَنِه، اَوْ عِرْضِه، لا اَسْتَطيعُ اَداءَ ذلِكَ اِلَيْهِ وَلا اَتَحَلَّلُها مِنْهُ، فَصَلِّ عَلى

۱- تُحَوِّلَ، خ .

مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَارْضِه اَنْتَ عَنّی بِما شِئْتَ وَ کَیْفَ شِئْتَ وَ هَبْها لی، وَما تَصْنَعُ یا سَیِّدی بِعَذابی، وَقَدْ وَسِعَتْ رَحْمَتُکَ کُلَّ شَیْءٍ؟! وَما عَلَیْکَ یا رَبِّ اَنْ تُکْرِمَنی بِرَحْمَتِکَ، وَلا تُهینَنی بِعَذابِکَ وَلا یَنْقُصُکَ یا رَبِّ اَنْ تَفعَلَ بی ما سَاَ لْتُکَ، وَاَ نْتَ واجِدٌ لِکُلِّ شَیْءٍ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْتَغْفِرُکَ، وَاَتُوبُ اِلَیْکَ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ تُبْتُ اِلَیْکَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فیهِ، وَمِمّا ضَیَّعْتُ مِنْ فَرائِضِکَ وَاَداءِ حَقِّکَ مِنَ الصَّلاهِ وَالزَّکاهِ وَالصِّیامِ وَالْجِهادِ، وَالْحَجِّ وَالْعُمْرَهِ، وَاِسْباغِ الْوُضُوءِ، وَالْغُسْلِ مِنَ الْجَنابَهِ، وَقِیامِ اللَّیْلِ، وَ کَثْرَهِ الذِّکْرِ، وَ کَفّارَهِ الْیَمینِ، وَالْاِسْتِرْجاعِ فِی الْمَعْصِیَهِ، وَالصُّدُودِ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ قَصَّرْتُ فیهِ، مِنْ فَریضَهٍ اَوْ سُنَّهٍ، فَاِنّی اَسْتَغْفِرُکَ وَاَتُوبُ اِلَیْکَ مِنْهُ، وَمِمّا رَ کِبْتُ مِنَ الْکَبائِرِ وَاَتَیْتُ مِنَ الْمَعاصی، وَعَمِلْتُ مِنَ الذُّنُوبِ، وَاجْتَرَحْتُ مِنَ السَّیِّئاتِ وَاَصَبْتُ مِنَ الشَّهَواتِ، وَباشَرْتُ مِنَ الْخَطایا مِمّا عَمِلْتُهُ مِنْ ذلِکَ عَمْدا اَوْ خَطَأً، سِرّا اَوْ عَلانِیَهً، فَاِنّی اَتُوبُ اِلَیْکَ مِنْهُ، وَمِنْ سَفْکِ الدَّمِ، وَعُقُوقِ الْوالِدَیْنِ وَقَطیعَهِ الرَّحِمِ، وَالْفِرارِ مِنَ الزَّحْفِ، وَقَذْفِ الْمُحْصَناتِ، وَاَ کْلِ اَمْوالِ الْیَتامی ظُلْما، وَشَهادَهِ الزُّورِ، وَکِتْمانِ الشَّهادَهِ، وَاَنْ اَشْتَرِیَ بِعَهْدِکَ فی نَفْسی ثَمَنا قَلیلاً، وَاَ کْلِ الرِّبا، وَالْغُلُولِ، وَالسُّحْتِ وَالسِّحْرِ وَالْاِکْتِهانِ وَالطِّیَرَهِ، وَالشِّرْکِ، وَالرِّیاءِ، وَالسَّرِقَهِ، وَشُرْبِ الْخَمْرِ وَنَقْصِ الْمِکْیالِ، وَبَخْسِ الْمیزانِ، وَالشِّقاقِ، وَالنِّفاقِ، وَنَقْضِ الْعَهْدِ وَالْفِرْیَهِ وَالْخِیانَهِ، وَالْغَدْرِ وَاِخْفارِ الذِّمَّهِ، وَالْحَلْفِ، وَالْغیبَهِ وَالنَّمیمَهِ وَالْبُهْتانِ وَالْهَمْزِ وَاللَّمْزِ وَالتَّنابُزِ بِالْاَلْقابِ، وَاَذَی الْجارِ، وَدُخُولِ بَیْتٍ بِغَیْرِ اِذْنٍ، وَالْفَخْرِ وَالْکِبْرِ، وَالْاِشْراکِ، وَالْاِصْرارِ، وَالْاِسْتِکْبارِ، وَالْمَشْیِ فِی الْاَرْضِ مَرَحا، وَالْجَوْرِ فِی الْحُکْمِ، وَالْاِعْتِداءِ فِی الْغَضَبِ، وَرُکُوبِ الْحَمِیَّهِ وَتَعَضُّدِ الظّالِمِ، وَعَوْنٍ عَلَی الْاِثْمِ وَالْعُدْوانِ وَقِلَّهِ

الْعَـدَدِ فِی الْاَهْـلِ وَالْوَلَـدِ، وَرُكُوبِ الظَّنِّ، وَاتِّباعِ الْهَوى، وَالْعَمَلِ بِالشَّهْوَةِ وَ الْاَمْرِ بِالْمُنْكَرِ وَالنَّهْیِ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَفَسادٍ فِی الْاَرْضِ، وَجُحُودِ الْحَقِّ، وَالْاِدْلاءِ اِلَی الْحُكّامِ بِغَیْرِ حَقٍّ، وَالْمَكْرِ وَالْخَدیعَهِ وَالْبُخْلِ وَ قَوْلٍ فیما لا اَعْلَمُ، وَاَ كْلِ الْمَیْتَهِ وَالـدَّمِ، وَلَحْمِ الْخِنْزیرِ وَما اُهِلَّ لِغَیْرِ اللّٰه بِهِ، وَالْحَسَـدِ، وَالْبَغْیِ، وَالـدُّعاءِ اِلَی الْفاحِشَهِ وَالتَّمَنّی بِما فَضَّلَ اللّٰه، وَالْاِعْجابِ بِالنَّفْسِ، وَالْمَنِّ بِالْعَطِیَّهِ وَالْاِرتِكابِ اِلَی الظُّلْمِ، وَجُحُودِ الْقُرْانِ وَقَهْرِ الْیَتیمِ، وَانْتِهارِ السّائِلِ، وَالْحِنْثِ فِی الْاَیْمانِ، وَكُلِّ یَمینٍ كاذِبَهٍ فاجِرَهٍ، وَظُلْمِ اَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ فی اَمْوالِهِمْ وَاَشْعارِهِمْ وَاَعْراضِهِمْ وَاَبْشارِهِمْ،

وَما رَاهُ بَصَری، وَسَمِعَهُ سَمْعی، وَنَطَقَ بِه لِسانی، وَبَسَطْتُ اِلَیْهِ یَدی، وَنَقَلْتُ اِلَیْهِ قَدَمی، وَباشَرَهُ جِلْدی، وَحَدَّثْتُ بِه نَفْسی، مِمّا هُوَ لَكَ مَعْصِیَهٌ، وَكُلِّ یَمینِ زُورٍ، وَمِنْ كُلِّ فاحِشَهٍ وَذَنْبٍ وَخَطیئَهٍ عَمِلْتُها فی سَوادِ اللَّیْلِ وَبَیاضِ النَّهارِ فی مَلَاءٍ اَوْ خَلَاءٍ مِمّا عَلِمْتُهُ اَوْ لَمْ اَعْلَمْهُ، ذَكَرْتُهُ اَمْ لَمْ اَذْكُرْهُ سَمِعْتُهُ اَمْ لَمْ اَسْمَعْهُ، عَصَیْتُكَ فیهِ رَبّی طَرْفَهَ عَیْنٍ وَفیما سِواها، مِنْ حِلٍّ اَوْ حَرامٍ تَعَدَّیْتُ فیهِ، اَوْ قَصَّرْتُ عَنْهُ، مُنْذُ یَوْمَ خَلَقْتَنی اِلی اَنْ جَلَسْتُ مَجْلِسی هذا، فَاِنّی اَتُوبُ اِلَیْكَ مِنْهُ، وَاَنْتَ یا كَریمُ تَوّابٌ رَحیمٌ

اَللّٰهُمَّ یا ذَا الْمَنِّ وَالْفَضْلِ، وَالْمَحامِدِ الَّتی لا تُحْصی، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاقْبَلْ تَوْبَتی، وَلا تَرُدَّها لِكَثْرَهِ ذُنُوبی، وَما اَسْرَفْتُ عَلی نَفْسی حَتّی لا اَرْجِعَ فی ذَنْبٍ تُبْتُ اِلَیْكَ مِنْهُ، فَاجْعَلْها یا عَزیزُ تَوْبَهً نَصُوحا صادِقَهً مَبْرُورَهً لَدَیْكَ، مَقْبُولَهً مَرْفُوعَهً عِنْدَكَ فی خَزائِنِكَ الَّتی ذَخَرْتَها لِاَوْلِیائِكَ حینَ قَبِلْتَها مِنْهُمْ وَرَضیتَ بِها عَنْهُمْ، اَللّٰهُمَّ اِنَّ هذِهِ النَّفْسَ نَفْسُ عَبْدِكَ، وَاَسْاَلُكَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُحَصِّنَها مِنَ الذُّنُوبِ، وَتَمْنَعَها وَمِنَ

الْخطایا تَحْرُزَها مِنَ السَّیِّئاتِ، وَتَجْعَلَها فی حِصْنٍ حَصینٍ مَنیع لا یَصِلُ اِلَیْها ذَنْبٌ وَ لاخَطیئَهٌ، وَلایُفْسِدُها عَیْبٌ وَلامَعْصِیَهٌ حَتّی اَلْقاکَ یَوْمَ اْلقِیامَهِ وَاَ نْتَ عَنّی راضٍ، وَاَنا مَسْرُورٌ تَغْبِطُنی مَلائِکَتُکَ، وَاَنْبِیاؤُکَ وَجمیعُ خَلْقِکَ وَقَدْ قَبِلْتَنی وَجَعَلْتَنی تائِبا طاهِرا زاکِیا عِنْدَکَ فِی الصّادِقینَ

اَللّهُمَّ اِنّی اَعْتَرِفُ لَکَ بِذُنُوبی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْها ذُنُوبا لا تُظْهِرُها لِاَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، یا غَفّارَ الذُّنُوبِ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، سُبْحانَکَ اللّهُمَّ وَبِحَمْدِکَ، عَمِلْتُ سُوءا وَظَلَمْتُ نَفْسی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی اِنَّکَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ

اَللّهُمَّ اِنْ کانَ مِنْ عَطائِکَ وَمَنِّکَ وَفَضْلِکَ، وَفی عِلْمِکَ وَقَضائِکَ: اَنْ تَرْزُقَنِی التَّوْبَهَ، فَصَلِّ علی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاعْصِمْنی بَقِیَّهَ عُمْری وَاَحْسِنْ مَعُونَتی فِی الْجِدِّ وَالْاِجْتِهادِ، وَالْمُسارَعَهِ اِلی ما تُحِبُّ وَتَرْضی، وَالنَّشاطِ وَالْفَرَحِ وَالصِّحَّهِ، حَتّی اَبْلُغَ فی عِبادَتِکَ وَطاعَتِکَ الَّتی یَحِقُّ لَکَ عَلَیَّ رِضاکَ وَاَنْ تَرْزُقَنی بِرَحْمَتِکَ ما اُقیمُ بِه حُدُودَ دینِکَ، وَحَتّی اَعْمَلَ فی ذلِکَ بِسُنَنِ نَبِیِّکَ، صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَالِه، وَافْعَلْ ذلِکَ بِجَمیعِ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ فی مَشارِقِ الْاَرْضِ وَمَغارِبِها، اَللّهُمَّ اِنَّکَ تَشْکُرُ الْیَسیرَ وَتَغْفِرُ الْکَثیرَ، وَاَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ سه مرتبه می گوئی، و پس از آن می گوئی:

اَللّهُمَّ اقْسِمْ لی کُلَّما تُطْفِئُ بِه عَنّی نائِرَهَ کُلِّ جاهِلٍ، وَتُخْمِدُ عَنّی شُعْلَهَ کُلِّ قائِلٍ، وَاَعْطِنی هُدَیً مِنْ کُلِّ ضَلالَهٍ، وَغِنیً مِنْ کُلِّ فَقْرٍ، وَقُوَّهً مِنْ کُلِّ ضَعْفٍ، وَعِزّا مِنْ کُلِّ ذُلٍّ، وَرِفْعَهً مِنْ کُلِّ ضِعَهٍ، وَاَمْنا مِنْ کُلِّ خَوْفٍ، وَعافِیَهً مِنْ کُلِّ بَلاءٍ، اَللّهُمَّ ارْزُقْنی عَمَلاً یَفْتَحُ لی بابَ کُلِّ یَقینٍ، وَیَقینا یَسُدُّ عَنّی بابَ کُلِّ شُبْهَهٍ، وَدُعاءً تَبْسُطُ لی فیهِ الْاِجابَهَ، وَخَوْفا تُیَسِّرُ لی بِه کُلَّ رَحْمَهٍ، وَعِصْمَهً

تَحُولُ بَیْنی وَبَیْنَ الذُّنُوبِ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

و می گویی: یا مَنْ نَهانی عَنِ الْمَعاصی فَعَصَیْتُهُ، فَلَمْ یَهْتِکْ سِتْری عِنْدَ مَعْصِیَتِه، یا مَنْ اَلْبَسَنی عافِیَتَهُ فَعَصَیْتُهُ، فَلَمْ یَسْلُبْنی عِنْدَ ذلِکَ عافِیَتَهُ

یا مَنْ اَکْرَمَنی وَاَسْبَغَ عَلَیَّ نِعَمَهُ فَعَصَیْتُهُ، فَلَمْ یُزِلْ عَنّی نِعْمَتَهُ

یا مَنْ نَصَحَ لی فَتَرَکْتُ نَصیحَتَهُ فَلَمْ یَسْتَدْرِجْنی عِنْدَ تَرْکی نَصیحَتَهُ،

یا مَنْ اَوْصانی بِوَصایا کَثیرَةٍ لا تُحْصی اِشْفاقاً مِنْهُ عَلَیَّ وَرَحْمَةً مِنْهُ لی فَتَرَکْتُ وَصِیَّتَهُ

یا مَنْ کَتَمَ سَیِّئاتی وَاَظْهَرَ مَحاسِنی حَتّی کَاَنّی لَمْ اَزَلْ اَعْمَلُ بِطاعَتِه

یا مَنْ اَرْضَیْتُ عِبادَهُ بِسَخَطِه فَلَمْ یَکِلْنی اِلَیْهِمْ وَرَزَقَنی مِنْ سَعَتِه

یا مَنْ دَعانی اِلی جَنَّتِه فَاخْتَرْتُ النّارَ فَلَمْ یَمْنَعْهُ ذلِکَ اَنْ فَتَحَ لی بابَ تَوْبَتِه، یا مَنْ اَقالَنی عَظیمَ الْعَثَراتِ، وَاَمَرَنی بِالدُّعاءِ، وَضَمِنَ لی اِجابَتَهُ،

یا مَنْ اَعْصیهِ فَیَسْتُرُ عَلَیَّ وَیَغْضِبُ لی اِنْ عُیِّرْتُ بِمَعْصِیَتِه

یا مَنْ نَهی خَلْقَهُ عَنِ انْتِهاکِ مَحارِمی وَاَنَا مُقیمٌ عَلَی انْتِهاکِ مَحارِمِه

یا مَنْ اَفْنَیْتُ ما اَعْطانی فی مَعْصِیَتِه فَلَمْ یَحْبِسْ عَنّی عَطِیَّتَهُ

یا مَنْ قَوَیْتُ عَلَی الْمَعاصی بِکِفایَتَه فَلَمْ یَخْذُلْنی، وَلَمْ یُخْرِجْنی مِنْ کِفایَتِه، یا مَنْ بارَزْتُهُ بِالْخَطایا فَلَمْ یُمَثِّلْ بی عِنْدَ جُرْاَتی عَلی مُبارَزَتِه، یا مَنْ اَمْهَلَنی حَتّی اسْتَغْنَیْتُ مِنْ لَذّاتی ثُمَّ وَعَدَنی عَلی تَرْکِها مَغْفِرَتَهُ،

یا مَنْ اَدْعُوهُ وَاَنَا عَلی مَعْصِیَتِه فَیُجیبُنی وَیَقْضی حاجَتی بِقُدْرَتِه،

یا مَنْ عَصَیْتُهُ بِاللَّیْلِ وَالنَّهارِ وَقَدْ وَکَّلَ بِالاِْسْتِغْفارِ لی مَلائِکَتَهُ،

یا مَنْ عَصَیْتُهُ فِی الشَّبابِ وَالْمَشیبِ وَهُوَ یَتَاَنّانی وَیَفْتَحُ لی بابَ رَحْمَتِه، یا مَنْ یَشْکُرُ الْیَسیرَ فی عَمَلی، وَیُنْسَی الْکَثیرُ مِنْ کَرامَتِه، یا مَنْ خَلَّصَنی

بِقُدْرَتِه وَنَجّانی بِلُطْفِه، یا مَنِ اسْتَدْرَجَنی حَتّی جانَبْتُ مَحَبَّتَهُ،

یـا مَنْ فَرَضَ الْکَثیرَ لی مِنْ اِجابَتِه عَلی طُولِ اِساءَتی وَتَضْییعی فَریضَتَهُ یـا مَنْ یَغْفِرُ ظُلْمَنـا وَحَوْبَنا وَجُرْاَتَنا وَهُوَ لا یَجُورُ عَلَیْنا فی قَضِیَّتِه،

یا مَنْ نَتَظالَمُ فَلا یُؤاخِذُنا بِعِلْمِه، وَیُمْهِلُ حَتّی یُحْضِرَ الْمَظْلُومُ بَیِّنَتَهُ

یا مَنْ یُشْرِکُ بِه عَبْدُهُ وَهُوَ خَلَقَهُ فَلا یَتَعاظَمُهُ اَنْ یَغْفِرَ لَهُ جَریرَتَهُ

یا مَنْ مَنَّ عَلَیَّ بِتَوْحیدِه، وَاَحصی عَلَیَّ الذُّنُوبَ، وَاَرْجُو اَنْ یَغْفِرَها لی بِمَشِیَّتِه، یا مَنْ اَعْذَرَ وَاَنْذَرَ ثُمَّ عُدْتُ بَعْدَ الْاِعْذارِ وَالْاِنْذارِ فی مَعْصِیَتِه،

یا مَنْ یَعْلَمُ اَنَّ حَسَناتی لا تَکُونُ ثَمَناً لِاَصْغَرِ نِعَمِه

یا مَنْ اَفْنَیْتُ عُمْری فی مَعْصِیَتِه فَلَمْ یُغْلِقْ عَنّی بابَ تَوْبَتِه

یا وَیْلی ما اَقَلَّ حَیائی، وَیا سُبْحانَ هذَا الرَّبِّ ما اَعْظَمَ هَیْبَتَهُ

وَیـا وَیْلی مـا اَقْطَعَ لِسـانی عِنْدَ الْاِعْـذارِ وَمـا عُـذْری وَقَدْ ظَهَرَتْ عَلَیَّ حُجَّتُهُ، هـا اَ نـا ذا بائِحٌ بِجُرْمی، مُقِرٌّ بِـذَنْبی لِرَبِّی لِیَرْحَمَنی وَیَتَغَمَّدَنی بِمَغْفِرَتِه، یا مَنِ الْاَرَضُونَ والسَّماواتُ جَمیعا فی قَبْضَتِه

یا مَنِ اسْـتَحْقَقْتُ عُقُوبَتَهُ، ها اَنَا ذا مُقِرٌّ بِذَنْبی، یا مَنْ وَسِعَ کُلَّ شَیْءٍ بِرَحْمَتِه، ها اَ نَا ذا عَبْدُکَ الْحَسیرُ الْخاطِئُ اغْفِرْ لَهُ خَطیئَتَهُ، یا مَنْ یُجیرُنی فی مَحْیایَ وَمَماتی، یا مَنْ هُوَ عُـدَّتی لِظُلْمَهِ الْقَبْرِ وَوَحْشَـتِه، یا مَنْ هُوَ ثِقَتی وَرَجائی وَعُدَّتی لِعَذابِ الْقَبْرِ وَضَـغْطَتِه، یا مَنْ هُوَ غِیاثی وَمَفْزَعی وَعُدَّتی لِلْحِسابِ وَدِقَّتِه، یا مَنْ عَظُمَ عَفْوُهُ، وَ کَرُمَ صَفْحُهُ، وَاشْتَدَّتْ نِقْمَتُهُ

اِلهی لا تَخْـذُلْنی یَوْمَ الْقِیامَهِ فَاِنَّکَ عُـدَّتی لِلْمیزانِ وَخِفَّتِه، ها اَ نَا ذا بائِحٌ(۱) بِجُرْمی، مُقِرٌّ بِـذَنْبی، مُعْتَرِفٌ بِخَطیئَتی، اِلهی وَخالِقی وَمَوْلایَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ

۱- باح الشیء: ظهر وأشتهر.

وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاخْتِمْ لی بِالشَّهادَهِ وَالرَّحْمَهِ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ یَحِقُّ عَلَیْکَ، فیهِ اِجابَهُ الدُّعاءِ اِذا دُعیتَ بِه، وَاَسْاَلُکَ بِحَقِّ کُلِّ ذی حَقٍّ عَلَیْکَ، وَبِحَقِّکَ عَلی جَمیعِ مَنْ دُونَکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَالِ مُحَمَّدٍ عَبیدِکَ النُّجَباءِ الْمَیامینِ، وَمَنْ اَرادَنی بِسُوءٍ فَخُذْ بِسَمْعِه وَبَصَرِه وَمِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِه، وَامْنَعْهُ عَنّی بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ

اَللّهُمَّ اِنّا نَرْغَبُ اِلَیْکَ فی دَوْلَهٍ کَریمَهٍ تُعِزُّ بِهَا الْاِسْلامَ وَاَهْلَهُ، وَتُذِلُّ بِهَا النِّفاقَ وَاَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فیها مِنَ الدُّعاهِ اِلی طاعَتِکَ وَالْقادَهِ اِلی سَبیلِکَ ، وَتَرْزُقُنابِها کَرامَهَ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ بِرَحْمَتِکَ یااَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اَللّهُمَّ اِنّانَشْکُو اِلَیْکَ غَیْبَهَ نَبِیِّنا عَنّا، وَ کَثْرَهَ عَدُوِّنا، وَقِلَّهَ عَدَدِنا، وَشِدَّهَ الْفِتَنِ بِنا، وَتَظاهُرَ الزَّمانِ عَلَیْنا، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَعِنّا عَلی ذلِکَ یا رَبِّ بِفَتْحٍ مِنْکَ تُعَجِّلُهُ، وَنَصْرٍ تُعِزُّهُ، وَسُلْطانِ حَقٍّ تُظْهِرُهُ، وَرَحْمَهٍ مِنْکَ تُجَلِّلُناها، وَعافِیَتِکَ فَاَلْبِسْناها بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اَللّهُمَّ اِنّی لَمْ اَعْمَلِ الْحَسَنَهَ حَتّی اَعَطَیْتَنیها، وَلَمْ اَعْمَلِ السَّیِّئَهَ، اِلاّ بَعْدَ اَنْ زَیَّنَها لِیَ الشَّیْطانُ الرَّجیمُ، اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَعُدْ عَلَیَّ بِعَطائِکَ، وَداوِ دائی بِدَوائِکَ، فَاِنَّ دائِیَ الذُّنوبُ الْقَبیحَهُ، وَدَواءَکَ وَعْدُ عَفْوِکَ وَحَلاوَهُ رَحْمَتِکَ

اَللّهُمَّ لا تَهْتِکْ سِتْری، وَلا تُبْدِ عَوْرَتی، وَامِنْ رَوْعَتی، وَاَقِلْنی عَثْرَتی، وَنَفِّسْ کُرْبَتی، وَاقْضِ عَنّی دَیْنی وَاَمانَتی، وَاخْزِ عَدُوَّکَ وَعَدُوَّ الِ مُحَمَّدٍ وَعَدُوّی وَعَدُوَّ الْمُؤْمِنینَ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ فی مَشارِقِ الْاَرْضِ وَمَغارِبِها

اَللّهُمَّ حاجَتی حاجَتی الَّتی اِنْ اَعْطَیْتَنیها لَمْ یَضُرَّنی ما مَنَعْتَنی،

وانْ مَنَعْتَنيهِا لَمْ يَنْفَعْنى ما اَعْطَيْتَنى وَهُوَ فَكاكُ رَقَبَتى مِنَ النّارِ، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَارْضَ عَنّى، وَارْضَ عَنّى وَارْضَ عَنّى تا یک نفس قطع شود، و بگوید:

اَللّهُمَّ اِيّاكَ تَعَمَّدْتُ بِحاجَتى، وَبِكَ اَنْزَلْتُ مَسْكَنَتى، فَلْتَسَعْنى رَحْمَتُكَ يا وَهّابَ الْجَنَّهِ، يا وَهّابَ الْمَغْفِرَهِ، لا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِكَ

اَيْنَ اَطْلُبُكَ يا مَوْجُوداً فى كُلِّ مَكانٍ، فِى الْفَيافى مَرَّهً، وَفِى الْقِفارِ اُخْرى، لَعَلَّكَ تَسْمَعُ مِنّى النِّداءَ، فَقَدْ عَظُمَ جُرْمى، وَقَلَّ حَيائى مَعَ تَقَلْقُلِ قَلْبى، وَبُعْدِ مَطْلَبى، وَكَثْرَهِ اَهْوالى

رَبِّ اَىَّ اَهْوالى اَتَذَكَّرُ ؟ وَاَيَّها اَنْسى ؟ فَلَوْ لَمْ يَكُنْ اِلاَّ الْمَوْتُ لَكَفى، فَكَيْفَ وَما بَعْدَ الْمَوْتِ اَعْظَمْ وَاَدْهى، يا ثِقْلى وَدَمارى وَسُوءَ سَلَفى وَقِلَّهَ نَظَرى لِنَفْسى، حَتّى مَتى وَاِلى مَتى اَقُولُ : لَكَ الْعُتْبى مَرَّهً بَعْدَ اُخْرى ثُمَّ لا تَجِدُ عِنْدى صِدْقاً وَلا وَفاءً، اَسْاَلُكَ بِحَقِّ الَّذى كُنْتَ لَهُ اَنيساً فِى الظُّلُماتِ، وَبِحَقِّ الَّذينَ لَمْ يَرْضَوْا بِصِيامِ النَّهارِ وَبِمُكابَدَهِ اللَّيْلِ حَتّى مَضَوْا عَلَى الْاَسِنَّهِ قُدْماً(۱) فَخَضَبُوا اللِّحاءَ بِالدِّماءِ، وَرَمَّلُوا الْوُجُوهَ بِالثَّرى، اِلاّ عَفَوْتَ عَمَّنْ ظَلَمَ وَاَساءَ، يا غَوْثاهُ يا اَللّهُ يا رَبّاهُ،

اَعُوذُ بِكَ مِنْ هَوىً قَدْ غَلَبَنى، وَمِنْ عَدُوٍّ قَدِ اسْتَكْلَبَ عَلَىَّ، وَمِنْ دُنْياً قَدْ تَزَيَّنَتْ لى، وَمِنْ نَفْسٍ اَمّارَهٍ بِالسُّوءِ اِلاّ ما رَحِمَ رَبّى

فَاِنْ كُنْتَ سَيِّدى قَدْ رَحِمْتَ مِثْلى فَارْحَمْنى، وَاِنْ كُنْتَ سَيِّدى قَدْ قَبِلْتَ مِثْلى فَاقْبَلْنى، يا مَنْ قَبِلَ السَّحَرَهَ فَاقْبَلْنى، يا مَنْ يُغَذّينى بِالنِّعَمِ صَباحاً وَمَساءً، قَدْ تَرانى فَريداً وَحيداً شاخِصاً بَصَرى مُقَلَّداً عَمَلى قَدْ تَبَرَّاَ جَميعُ الْخَلْقِ

۱- قِدَماً، م .

مِنّی، نَعَمْ وَاَبی وَاُمّی وَمَنْ کانَ لَهُ کَدّی وَسَعْیی

اِلهی فَمَنْ یَقْبَلُنی، وَمَنْ یَسْمَعُ نِدائی، وَمَنْ یُونِسُ وَحْشَتی، وَمَنْ یُنْطِقُ لِسانی اِذا غُیِّبْتُ فِی الثَّری وَحْدی؟ ثُمَّ سَاَلْتَنی بِما اَنْتَ اَعْلَمُ بِه مِنّی، فَاِنْ قُلْتُ: قَدْ فَعَلْتُ فَاَیْنَ الْمَهْرَبُ مِنْ عَدْلِکَ؟ وَاِنْ قُلْتُ: لَمْ اَفْعَلْ قُلْتَ: اَلَمْ اَکُنْ اُشاهِدُکَ وَاَراکَ، یا اَللّهُ یا کَریمَ الْعَفْوِ، مَنْ لی غَیْرُکَ؟ اِنْ سَاَلْتُ غَیْرَکَ لَمْ یُعْطِنی، وَاِنْ دَعَوْتُ غَیْرَکَ لَمْ یُجِبْنی

رِضاکَ یا رَبِّ قَبْلَ لِقائِکَ، رِضاکَ یا رَبِّ قَبْلَ نُزُولِ النّیرانِ

رِضاکَ یا رَبِّ قَبْلَ اَنْ تُغَلَّ الْاَیْدی اِلَی الْاَعْناقِ

رَضاکَ یا رَبِّ قَبْلَ اَنْ اُنادِیَ فَلا اُجابُ النِّداءَ

یا اَحَقَّ مَنْ تَجاوَزَ وَعَفی، وَعِزَّتِکَ لا اَقْطَعُ مِنْکَ الرَّجاءَ وَاِنْ عَظُمَ جُرْمی وَقَلَّ حَیائی، فَقَدْ لَزِقَ بِالْقَلْبِ داءٌ لَیْسَ لَهُ دَواءٌ، یا مَنْ لَمْ یَلَذِ اللاّئِذُونَ بِمِثْلِه، یا مَنْ لَمْ یَتَعَرَّضِ الْمُتَعَرِّضُونَ لاَکْرَمَ مِنْهُ، وَیا مَنْ لَمْ تُشَدُّ الرِّحالُ اِلی مِثْلِه، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاشْغَلْ قَلْبی بِعَظیمِ شَأْنِکَ، وَاَرْسِلْ مَحَبَّتَکَ اِلَیْهِ حَتّی اَلْقاکَ وَاَوْداجی تَشْخَبُ دَماً

یا واحِدُ، یا اَجْوَدَ الْمُنْعِمینَ، الْمُتَکَبِّرُ الْمُتَعالُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَافْکُکْ رَقَبَتی مِنَ النّارِ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اِلهی قَلَّ شُکْری سَیِّدی فَلَمْ تَحْرِمْنی، وَعَظُمَتْ خَطیئَتی سَیِّدی فَلَمْ تَفْضَحْنی، وَرَاَیْتَنی عَلَی الْمَعاصی سَیِّدی فَلَمْ تَمْنَعْنی وَلَمْ تَهْتِکْ سِتْری، وَاَمَرْتَنی سَیِّدی بِالطّاعَهِ فَضَیَّعْتُ ما بِه اَمَرْتَنی، فَاَیُّ فَقیرٍ اَفْقَرُ مِنّی؟ سَیِّدی اِنْ لَمْ تُغْنِنی، فَاَیُّ شَقِیٍّ اَشْقی مِنّی اِنْ لَمْ تَرْحَمْنی؟ فَنِعْمَ الرَّبُّ اَنْتَ یا سَیِّدی، وَنِعْمَ الْمَوْلی، وَبِئْسَ الْعَبْدُ اَنَا یا سَیِّدی وَجَدْتَنی، اَیْ رَبّاهُ، ها اَ نَا ذا بَیْنَ یَدَیْکَ

مُعْتَرِفٌ بِذُنُوبی، مُقِرٌّ بِالْاِساءَهِ وَالظُّلْمِ عَلی نَفْسی، مَنْ اَنَا یا رَبِّ فَتَقْصُدُ لِعَذابی؟ اَمْ مَنْ یَدْخُلُ فی مَسْاَلَتِکَ اِنْ اَنْتَ رَحِمْتَنی؟

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنَ الدُّنْیا ما اَسُدُّ به لِسانی، وَاُحَصِّنُ بِه فَرْجی وَاُؤَدّی بِه عَنّی اَمانَتی، وَاَصِلُ به رَحِمی، وَاَتَّجِرُ بِه لاِخِرَتی، وَیَکُونُ لی عَوْناً عَلَی الْحَجِّ وَالْعُمْرَهِ، فَاِنَّهُ لا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِکَ

وَعِزَّتِکَ یا کَریمُ لَاُلِحَّنَّ عَلَیْکَ، وَلَاَطْلُبَنَّ اِلَیْکَ، وَلَاَتَضَرَّعَنَّ اِلَیْکَ وَلَاَبْسُطَنَّها اِلَیْکَ مَعَ مَا اقْتَرَفْنا مِنَ الْاثامِ

یا سَیِّدی فَبِمَنْ اَعُوذُ، وَبِمَنْ اَلُوذُ؟ کُلُّ مَنْ اَتَیْتُهُ فی حاجَهٍ وَسَاَلْتُهُ فائِدَهً فَاِلَیْکَ یُرْشِدُنی، وَعَلَیْکَ یَدُلُّنی، وَفیما عِنْدَکَ یُرَغِّبُنی

فَاَسْاَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ وَفاطِمَهَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ، وَعَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَعَلِیِّ بْنِ مُوسی، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ، وَالْحُجَّهِ الْقائِمِ بِالْحَقِّ صَلَواتُکَ یا رَبِّ عَلَیْهِمْ اَجْمَعینَ

وَبِالشَّأْنِ الَّذی لَهُمْ عِنْدَکَ، فَاِنَّ لَهُمْ عِنْدَکَ شَأْناً مِنَ الشَّأْنِ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَفْعَلَ بی «کَذا وَکذا»

وسؤال کن حوائج خود را دنیویّه واخرویّه که برآورده است انشاءاللّه، پس بگو:

اَللّهُمَّ رَبَّنا وَرَبَّ کُلِّ شَیْءٍ، مُنْزِلَ التَّوْراهِ وَالْاِنْجیلِ وَالزَّبُورِ وَالْفُرْقانِ الْعَظیمِ، فالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوی، اَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّهٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِیَتِها، اَنْتَ الْاَوَّلُ فَلَیْسَ قَبْلَکَ شَیْءٌ، وَاَنْتَ الْاخِرُ فَلَیْسَ بَعْدَکَ شَیْءٌ، وَاَنْتَ الظّاهِرُ فَلَیْسَ دُونَکَ شَیْءٌ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه وَاقْضِ عَنِّی الدَّیْنَ، وَاَغْنِنی مِنَ الْفَقْرِ، یا خَیْرَ مَنْ عُبِدَ، وَیا اَشْکَرَ مَنْ حُمِدَ، وَیا اَحْلَمَ مَنْ قَهَرَ، وَیا اَکْرَمَ مَنْ

قَدَرَ، وَیـا اَسْـمَعَ مَنْ نُودِیَ، وَیـا اَقْرَبَ مَنْ نُوجِیَ، وَیـا اٰمَنَ مَنِ اسْـتُجیرَ، وَیـا اَرْاَفَ مَنِ اسْـتُغیثَ، وَیا اَکْرَمَ مَنْ سُـئِلَ، وَیا اَجْوَدَ مَنْ اَعْطی، وَیـا اَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ، صَـلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَارْحَمْ قِلَّهَ حیلَتی، وَامْنُنْ عَلَیَّ بِـالْجَنَّهِ طَوْلاً مِنْـکَ، وَفُکَّ رَقَبَتی مِنَ النّارِ تَفَضُّلاً،

اَللّٰهُمَّ اِنّی اَطَعْتُکَ فی اَحَبِّ الْاَشْـیاءِ اِلَیْکَ وَهُوَ التَّوْحیـدُ، وَلَمْ اَعْصِکَ فی اَ کْرَهِ الْاَشْـیاءِ اِلَیْکَ وَهُوَ الشِّرْکُ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَا کْفِنی اَمْرَ عَـدُوِّی، اَللّٰهُمَّ اِنَّ لَکَ عَدُوّاً لا یَأْلُونی خَبالاً، بَصـیراً بِعُیُوبی، حَریصاً عَلی غِوایَتی، یَرانی هُوَ وَقَبیلُهُ مِنْ حَیْثُ لا اَراهُمْ، اَللّٰهُمَّ فَصَـلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَعِـذْ مِنْ شَـرِّ شَـیاطینِ الْجِنِّ وَالاِنْسِ اَنْفُسَـنا وَاَمْوالَنا وَاَهالینا وَاَوْلادَنا وَما اُغْلِقَتْ عَلَیْهِ اَبْوابُنا، وَما اَحاطَتْ بِه عَوْراتُنا

اَللّٰهُمَّ وَحَرِّمْنی عَلَیْهِ کَما حَرَّمْتَ عَلَیْهِ الْجَنَّهَ، وَباعِدْ بَیْنی وَبَیْنَهُ کَما باعَدْتَ بَیْنَ السَّماءِ وَالْاَرْضِ وَاَبْعَدَ مِنْ ذلِکَ

اَللّٰهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ، وَمِنْ رِجْسِه وَنَصْبِه وَهَمْزِه وَلَمْزِه وَنَفْخِه وَکَیْدِه وَمکْرِه وَسِحْرِه وَنَزْغِه وَفِتْنَتِه وَغَوائِلِه

اَللّٰهُمَّ اِنّی اَعُوذُبِـکَ مِنْهُمْ فِی الـدُّنْیا وَالاخِرَه، وَفِی الْمَحْیا وَالْمَمـاتِ یـا مُسَـمِّیَ نَفْسِه بِالْاِسْمِ الَّذی قَضـی اَنَّ حاجَهَ مَنْ یَـدْعُوهُ بِه مَقْضِیَّهٌ، اَسْاَلُکَ بِه اِذْ لا شَفیعَ لی عِنْدَکَ اَوْثَقُ مِنْهُ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَفْعَلْ بی «کَذا وَکَذا» و حاجت خود را بخواه که روا می شود انشاء اللّه تعالی، پس بگو:

اَللّٰهُمَّ اِنْ اَدْخَلْتَنِی الْجَنَّهَ فَـاَنْتَ مَحْمُودٌ، وَاِنْ عَـذَّبْتَنی فَـاَنْتَ مَحْمُودٌ یـا مَنْ هُوَ مَحْمُودٌ فی کُلِّ خِصالِه صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بی ما تَشاءُ فَاَ نْتَ مَحْمُودٌ، اِلهی اَتُراکَ مُعَذِّبی وَقَدْ عَفَّرْتُ لَکَ فِی التُّرابِ خَدّی، اَتُراکَ

مُعَذِّبی وَحُبُّکَ فی قَلْبی، اَما اِنَّکَ اِنْ فَعَلْتَ ذلِکَ بی جَمَعْتَ بَیْنی وَبَیْنَ قَوْمٍ طالَ ما عادَیْتُهُمْ فیکَ

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ یَحِقُّ عَلَیْکَ فیهِ الْاِجابَهُ لِلدُّعاءِ اِذا دُعیتَ بِه، وَاَسْاَلُکَ بِحَقِّ کُلِّ ذی حَقٍّ عَلَیْکَ، وَبِحَقِّکَ عَلی جَمیعِ مَنْ هُوَ دُونَکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَالِهِ الطّاهِرینَ

وَمَنْ اَرادَنی اَوْ اَرادَ اَحَداً مِنْ اِخْوانی بِسُوءٍ فَخُذْ بِسَمْعِه وَبَصَرِه وَمِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِه، وَامْنَعْنی مِنْهُ بِحَوْلِکَ وَقُوَّتِکَ، اَللّهُمَّ ما غابَ عَنّی مِنْ اَمْری، اَوْ حَضَرَنی وَلَمْ یَنْطِقْ بِه لِسانی وَلَمْ تَبْلُغْهُ مَسْاَلَتی اَنْتَ اَعْلَمُ بِه مِنّی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَصْلِحْهُ لی، وَسَهِّلْهُ یا رَبَّ الْعالَمینَ

«رَبَّنا لا تُؤاخِذْنا اِنْ نَسینا اَوْ اَخْطَأْنا رَبَّنا ولا تَحْمِلْ عَلَیْنا اِصْراً کَما حَمَلْتَهُ عَلَی الَّذینَ مِنْ قَبْلِنا رَبَّنا وَلا تُحَمِّلْنا ما لا طاقَهَ لَنا بِه وَاعْفُ عَنّا وَاغْفِرْ لَنا وَارْحَمْنا اَنْتَ مَوْلانا فَانْصُرْنا عَلَی الْقَوْمِ الْکافِرینَ»(۱)

ماذا عَلَیْکَ یا رَبِّ لَوْ اَرْضَیْتَ عَنّی کُلَّ مَنْ لَهُ قِبَلی تَبِعَهٌ، وَاَدْخَلْتَنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ، وَغَفَرْتَ لی ذُنُوبی، فَاِنَّ مَغْفِرَتَکَ لِلْخاطِئینَ وَاَنا مِنْهُمْ، فَاغْفِرْ لی خَطائی یا رَبَّ الْعالَمینَ

اَللّهُمَّ اِنَّکَ تَحْلُمُ عَنِ الْمُذْنِبینَ، وَتَعْفُو عَنِ الْخاطِئینَ، وَاَنَا عَبْدُکَ الْخاطِئُ الْمُذْنِبُ الْحَسیرُ الشَّقِیُّ الَّذی قَدْاَفْزَعَتْنی ذُنُوبی، وَاَوْثَقَتْنی خَطایایَ، وَلَمْ اَجِدْ لَها ساداً وَلا غافِراً غَیْرَکَ یا ذَا الْجَلالِ وَالْاِکْرامِ، اِلهی اِسْتَعْبَدَتْنِی الدُّنْیا وَاسْتَخْدَمَتْنی، فَصِرْتُ حَیْرانَ بَیْنَ اَطْباقِها، فَیا مَنْ اَحْصَی الْقَلیلَ فَشَکَرَهُ، وَتَجاوَزَ عَنِ الْکَثیرِ فَغَفَرَهُ بَعْدَ اَنْ سَتَرَهُ، ضاعِفْ لِیَ الْقَلیلَ فیطاعَتِکَ وَتَقَبَّلْهُ،

۱- سوره بقره، آیه ۲۸۶.

وَتَجاوَزْ عَنِ الْکَثیرِ فی مَعْصِیَتِکَ فَاغْفِرْهُ، فَاِنَّهُ لا یَغْفِرُ الْعَظیمَ اِلَّا الْعَظیمُ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَعِنّی عَلی صَلاهِ اللَّیْلِ وَصِیامِ النَّهارِ، وَارْزُقْنی مِنَ الْوَرَعِ ما یَحْجُزُنی عَنْ مَعاصیکَ، وَاجْعَلْ عِباداتی لَکَ اَیّامَ حَیاتی، وَاسْتَعْمِلْنی اَیّامَ عُمْری بِعَمَلٍ تَرْضی بِهِ عَنّی، وَزَوِّدْنی مِنَ الدُّنْیَا التَّقْوی، وَاجْعَلْ لی فی لِقائِکَ خَلَفاً مِنْ جَمیعِ الدُّنْیا، وَاجْعَلْ ما بَقِیَ مِنْ عُمْری دَرَکاً لِما مَضی مِنْ اَجَلی،

اَیْقَنْتُ اَنَّکَ اَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ فی مَوْضِعِ الْعَفْوِ وَالرَّحْمَهِ، وَاَشَدُّ الْمُعاقِبینَ فی مَوْضِعِ النَّکالِ وَالنَّقِمَهِ، وَاَعْظَمُ الْمُتَجَبِّرینَ فی مَوْضِعِ الْکِبْرِیاءِ وَالْعَظَمَهِ، فَاسْمَعْ یا سَمیعُ مِدْحَتی، وَاَجِبْ یا رَحیمُ دَعْوَتی، وَاَقِلْ یا غَفُورُ عَثْرَتی، فَکَمْ یا اِلهی مِنْ کُرْبَهٍ قَدْ فَرَّجْتَها، وَغَمْرَهٍ قَدْ کَشَفْتَها، وَعَثْرَهٍ قَدْ اَقَلْتَها، وَرَحْمَهٍ قَدْ نَشَرْتَها، وَحَلْقَهِ بَلاءٍ قَدْ فَکَکْتَها

«اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی هَدانا لِهذا وَما کُنّا لِنَهْتَدِیَ لَوْلا اَنْ هَدانَا اللّهُ»(۱)

اَللّهُمَّ وَاِنّی اُشْهِدُکَ وَکَفی بِکَ شَهیداً فَاشْهَدْ لی بِاَنّی اَشْهَدُ اَنَّکَ اَنْتَ اللّهُ الَّذی لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ رَبّی، وَاَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُکَ نَبِیّی، وَاَنَّ الدّینَ الَّذی شَرَعْتَ لَهُ دینی، وَاَنَّ الْکِتابَ الَّذی اَنْزَلْتَ عَلَیْهِ کِتابی وَاَنَّ عَلِیَّ بْنَ اَبی طالِبٍ اِمامی، وَاَنَّ الْأَئِمَّهَ مِنْ الِ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ اَئِمَّتی

اَللّهُمَّ اِنّی اُشْهِدُکَ وَکَفی بِکَ شَهیداً فَاشْهَدْ لی بِاَنَّکَ اَنْتَ اللّهُ الْمُنْعِمُ عَلَیَّ لا غَیْرُکَ، لَکَ الْحَمْدُ بِنِعْمَتِکَ تَتِمُّ الصّالِحاتِ، لا اِلهَ اِلَّا اللّهُ وَاللّهُ اَکْبَرُ، وَسُبْحانَ اللّهِ وَبِحَمْدِهِ، وَتَبارَکَ اللّهُ وَتَعالی، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ، وَلا

۱- سوره أعراف، آیه ۴۳.

مَلْجَاَ وَلا مَنْجا مِنَ اللّه ِالاّ اِلَیْهِ، عَدَدَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ، وَعَدَدَ کَلِماتِ رَبِّی الطَّیِّباتِ الْمُبارَکاتِ، صَدَقَ اللّه ُوَبَلَّغَ الْمُرْسَلُونَ، وَنَحْنُ عَلی ذلِکَ مِنَ الشّاهِدینَ

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلِ النُّورَ فی بَصَری وَالنَّصیحَهَ فی صَدْری، وَذِکْرَکَ بِاللَّیْلِ وَالنَّهارِ عَلی لِسانی، وَمِنْ طَیِّبِ رِزْقِکَ الْحَلالِ- غَیْرَ مَمْنُونٍ وَلا مَحْظُورٍ- فَارْزُقْنی

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ خَیْرَ الْمَعیشَهِ مَعیشَهً اَقْوی بِها عَلی جَمیعِ حاجاتی، وَاَتَوَسَّلُ بِها فِی الْحَیاهِ اِلی اخِرَتی مِنْ غَیْرِ اَنْ تُتْرِفَنی فیها فَاَشْقی، وَاَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ حَلالِ رِزْقِکَ، وَاَفِضْ عَلَیَّ مِنْ سَیْبِ فَضْلِکَ نِعْمَهً مِنْکَ سابِغَهً وَعَطاءً غَیْرَ مَمْنُونٍ، وَلا تَشْغَلْنی فیها عَنْ شُکْرِ نِعْمَتِکَ عَلَیَّ بِاِکْثارٍ مِنْها، فَتُلْهِیَنی عَجائِبُ بَهْجَتِهِ، وَتُفْتِنَنی زَهَراتُ زینَتِهِ، وَلا بِاِقْلالٍ مِنْها فَیَقْصُرُ بِعَمَلی کَدُّهُ، وَیَمْلاَءُ صَدْری هَمُّهُ، بَلْ اَعْطِنی مِنْ ذلِکَ غِنیً عَنْ شِرارِ خَلْقِکَ، وَبَلاغاً اَنالُ بِهِ رِضْوانَکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ

اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ الدُّنْیا، وَمِنْ شَرِّ اَهْلِها وَشَرِّ ما فیها، وَلا تَجْعَلِ الدُّنْیا عَلَیَّ سِجْناً، وَلا تَجْعَلْ فِراقَها لی حُزْناً، اَجِرْنی مِنْ فِتْنَتِها، وَاجْعَلْ عَمَلی فیها مَقْبُولاً، وَسَعْیی فیها مَشْکُوراً، حَتّی اَصِلَ بِذلِکَ اِلی دارِ الْحَیَوانِ وَمَساکِنِ الْاَخْیارِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ اَزْلِها وَزِلْزالِها وَسَطَواتِ سُلْطانِها، وَمِنْ شَرِّ شَیاطینِها، وَبَغْیِ مَنْ بَغی عَلَیَّ فیها، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِهِ وَاعْصِمْنی بِالسَّکینَهِ، وَاَلْبِسْنی دِرْعَکَ الْحَصینَهَ، وَاَجِنَّنی فی سِتْرِکَ الْواقی، وَاَصْلِحْ لی حالی، وَبارِکْ لی فی اَهْلی وَوَلَدی وَمالی. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِهِ، وَطَهِّرْ قَلْبی وَجَسَدی، وَزَکِّ عَمَلی وَاقْبَلْ سَعْیی، وَاجْعَلْ ما عِنْدَکَ خَیْراً لی، سَیِّدی اَ نَا مِنْ حُبِّکَ جائِعٌ لااَشْبَعُ، اَنَا مِنْ حُبِّکَ ظَمْانٌ لا اَرْوی، واشَوْقاهُ اِلی مَنْ

یَرانی وَلا اَراهُ

یا حَبیبَ مَنْ تَحَبَّبَ اِلَیْهِ، یا قُرَّهَ عَیْنِ مَنْ لاذَ بِه وَانْقَطَعَ اِلَیْهِ، قَدْ تَری وَحْدَتی مِنَ الْآدَمِیّینَ وَوَحْشَتی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاغْفِرْ لی، وَانِسْ وَحْشَتی وَارْحَمْ وَحْدَتی وَغُرْبَتی

اَللّهُمَّ اِنَّکَ عالِمٌ بِحَوائِجی غَیْرُ مُعَلَّمٍ، واسِعٌ لَها غَیْرُ مُتَکَلِّفٍ، فَصَلِّ عَلیمُحَمَّدٍ وَالِه، وَافْعَلْ بی ما اَنْتَ اَعْلَمُ بِه مِنّی مِنْ اَمْرِ دُنْیایَ وَاخِرَتی

اَللّهُمَّ عَظُمَ الذَّنْبُ مِنْ عَبْدِکَ فَلْیَحْسُنِ الْعَفْوُ مِنْ عِنْدِکَ، یا اَهْلَ التَّقْوی وَاَهْلَ الْمَغْفِرَهِ، اَللّهُمَّ اِنَّ عَفْوَکَ عَنْ ذَنْبی، وَتَجاوُزَکَ عَنْ خَطیئَتی، وَصَفْحَکَ عَنْ ظُلْمی، وَسِتْرَکَ عَلی قَبیحِ عَمَلی، وَحِلْمَکَ عَنْ کَبیرِ جُرْمی عِنْدَما کانَ مِنْ خَطای وَعَمْدی اَطْمَعَنی فی اَنْ اَسْاَلَکَ ما لا اَسْتَوْجِبُهُ مِنْکَ الَّذی رَزَقْتَنی مِنْ رَحْمَتِکَ، وَاَرَیْتَنی مِنْ قُدْرَتِکَ وَعَرَّفْتَنی مِنْ اِجابَتِکَ، فَصِرْتُ اَدْعُوکَ امِناً، وَاَسْاَلُکَ مُسْتَأْنِساً لا خائِفاً وَلا وَجِلاً ، مُدِلاًّ عَلَیْکَ فیما قَصَدْتُ فیهِ اِلَیْکَ، فَاِنْ اَبْطَاَ عَنّی عَتَبْتُ عَلَیْکَ بِجَهْلی، وَلَعَلَّ الَّذی اَبْطَاَ عَنّی هُوَ خَیْرٌ لی، لِعِلْمِکَ بِعاقِبَهِ الْاُمُورِ، فَلَمْ اَرَ مَوْلیً کَریماً اَصْبَرَ عَلی عَبْدٍ لَئیمٍ مِنْکَ عَلَیَّ، یا رَبِّ اِنَّکَ تَدْعُونی فَاُوَلّی عَنْکَ، وَتَتَحَبَّبُ اِلَیَّ فَاَتَبَغَّضُ اِلَیْکَ، وَتَتَوَدَّدُ اِلَیَّ فَلا اَقْبَلُ مِنْکَ، کَاَنَّ لِیَ التَّطَوُّلَ عَلَیْکَ، وَلَمْ یَمْنَعْکَ ذلِکَ مِنَ الرَّحْمَهِ لی وَالْاِحْسانِ اِلَیَّ، وَالتَّفَضُّلِ عَلَیَّ بِجُودِکَ وَکَرَمِکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَارْحَمْ عَبْدَکَ الْجاهِلَ، وَجُدْ عَلَیْهِ بِفَضْلِ اِحْسانِکَ اِنَّکَ جَوادٌ کَریمٌ، اَیْ جَوادُ، اَیْ کَریمُ.

سپس می گویی: بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ، بِسْمِ اللّهِ، بِسْمِ اللّهِ، بِسْمِ عالِمِ الْغَیْبِ، بِسْمِ مَنْ لَیْسَ فی وَحْدانِیَّتِه شَکٌّ وَلا رَیْبٌ، بِسْمِ مَنْ لا فَوْتَ عَلَیْهِ وَ لا رَغْبَهَ اِلاّ اِلَیْهِ، بِسْمِ الْمَعْلُومِ غَیْرِ الْمَحْدُودِ، وَالْمَعْرُوفِ غَیْرِ الْمَوْصُوفِ، بِسْمِ

مَنْ اَماتَ وَاَحْیی، بِسْمِ مَنْ لَهُ الْاخِرَهُ وَالْاُولی

بِسْمِ الْعَزیزِ الْاَعَزِّ، بِسْمِ الْجَلیلِ الْاَجَلِّ، بِسْمِ الْمَحْمُودِ غَیْرِ الْمَجْدُودِ الْمُسْتَحِقِّ لَهُ عَلَی السَّرّاءِ وَالضَّرّاءِ، بِسْمِ الْمَذْکُورِ فِی الشِّدَّهِ وَالرَّخاءِ، بِسْمِ الْمُهَیْمِنِ الْجَبّارِ، بِسْمِ الْحَنّانِ الْمَنّانِ، بِسْمِ الْعَزیزِ مِنْ غَیْرِ تَعَزُّزٍ، وَالْقَدیرِ مِنْ غَیْرِ تَقَدُّرٍ، بِسْمِ مَنْ لَمْ یَزَلْ وَلا یَزُولُ، بِسْمِ اللّهِ الَّذی لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ الَّذی لا تَأْخُذُهُ سِنَهٌ وَلا نَوْمٌ.

سپس می گویی: اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاَصْلِحْنی قَبْلَ الْمَوْتِ وَارْحَمْنی عِنْدَ الْمَوْتِ، وَاغْفِرْ لی بَعْدَ الْمَوْتِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاحْطُطْ عَنّا اَوْزارَنا بِالرَّحْمَهِ، وَاَرْجِعْ بِمُسیئِنا اِلَی التَّوْبَهِ

اَللّهُمَّ اِنَّ ذُنُوبی قَدْ کَثُرَتْ، وَجَلَّتْ عَنِ الصِّفَهِ، وَاِنَّها صَغیرَهٌ فی جَنْبِ عَفْوِکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه وَاعْفُ عَنّی

اَللّهُمَّ اِنْ کُنْتَ ابْتَلَیْتَنی فَصَبِّرْنی، وَالْعافِیَهُ اَحَبُّ اِلَیَّ،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَحَسِّنْ ظَنّی بِکَ، وَحَقِّقْهُ، وَبَصِّرْ فِعْلی، وَاَعْطِنی مِنْ عَفْوِکَ بِمِقْدارِ اَمَلی، وَلا تُجازِنی بِسُوءِ عَمَلی فَتُهْلِکَنی، فَاِنَّ کَرَمَکَ یَجِلُّ عَنْ مُجازاتِ مَنْ اَذْنَبَ وَقَصَّرَ وَعانَدَ، وَاَتاکَ عائِذاً بِفَضْلِکَ هارِباً مِنْکَ اِلَیْکَ، مُتَنَجِّزاً ما وَعَدْتَ مِنَ الصَّفْحِ عَمَّنْ اَحْسَنَ بِکَ ظَنّاً

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاغْفِرْ لی وَالْجِلْدُ بارِدٌ، وَالنَّفَسُ دائِرٌ وَاللِّسانُ مُنْطَلِقٌ، وَالصُّحُفُ مَنْتَشَرَهٌ، وَالْاَقْلامُ جارِیَهٌ، وَالتَّوْبَهُ مَقْبُولَهٌ، وَالتَّضَرُّعُ مَرْجُوٌّ، قَبْلَ اَنْ لا اَقْدِرَ عَلَی اسْتِغْفارِکَ حینَ یَفْنَی الْاَجَلُ وَیَنْقَطِعُ الْعَمَلُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَتَوَلَّنا، وَلا تُوَلِّنا غَیْرَکَ

اَسْتَغْفِرُ اللّهَ اسْتِغْفاراً لا یَقْدِرُ قَدْرَهُ وَلا یَنْظُرُ اَمَدَهُ اِلاَّ اللّهُ الْمُسْتَغْفَرُ بِه، وَلا

یَدْری ما وَراءَهُ، وَلا وَراءَ ما وَراءَهُ، وَالْمُرادَ بِه اَحَدٌ سِواهُ،

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْتَغْفِرُکَ لِما وَعَدْتُکَ مِنْ نَفْسی ثُمَّ اَخْلَفْتُکَ

وَاسْتَغْفِرُکَ لِما تُبْتُ اِلَیْکَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فیهِ، وَاسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ خَیْرٍ اَرَدْتُ بِه وَجْهَکَ ثُمَّ خالَطَنی فیهِ ما لَیْسَ لَکَ، وَاسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ نِعْمَهٍ اَنْعَمْتَ بِها عَلَیَّ ثُمَّ قَوَیْتُ بِها عَلی مَعْصِیَتِکَ.(۱)

۷) اللّهُمَّ اِنَّهُ قَدْ دَخَلَ شَهْرُ رَمَضانَ، اَللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ وَجَعَلْتَهُ بَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانَ، اَللّهُمَّ فَبارِکْ لَنا فی شَهْرِ رَمَضانَ، وَاَعِنّا عَلی صِیامِه وَصَلا تِه وَتَقَبَّلْهُ مِنّا.(۲)

۸) اللّهُمَّ یا رَبِّ أَصْبَحْتُ لا أَرْجو غَیْرَکَ، وَلا أَدْعُو سِواکَ، وَلا أَرْغَبُ إلاّ إلَیْکَ، وَلا أَتَضَرَّعُ إلاّ عِنْدَکَ، وَلا أَلُوذُ إلاّ بِفِنائِکَ، إذْ لَوْ دَعَوْتُ غَیْرَکَ لَمْ یُجِبْنِی، وَلَوْ رَجَوْتُ غَیْرَکَ لاَخْلَفَ رَجائِی، وَأَنْتَ ثِقَتِی وَرَجائِی وَمَوْلایَ وَخالِقِی وَبارِئِی وَمُصَوِّرِی، ناصِیَتِی بِیَدِکَ، تَحْکُمُ فِیَّ کَیْفَ تَشاءُ، لا أَمْلِکُ لِنَفْسِی ما أَرْجُو، وَلا أَسْتَطِیعُ دَفْعَ ما أَحْذَرُ، أَصْبَحْتُ مُرْتَهناً بِعَمَلِی، وَأَصْبَحَ الأَمْرُ بِیَدِ غَیْرِی. اَللّهُمَّ إنِّی أَصْبَحْتُ أُشْهِدُکَ وَکَفی بِکَ شَهِیداً، وَاُشْهِدُ مَلائِکَتَکَ وَحَمَلَهَ عَرْشِکَ وَأَنْبیاءَکَ وَرُسُلَکَ، عَلی أَنِّی أَتَوَلّی مَنْ تَوَلَّیْتَهُ، وَأَتَبَرَّأُ مِمَّنْ تَبَرَّأْتَ مِنْهُ، وَاُؤمِنُ بِما أَنْزَلْتَ عَلی أَنْبیائِکَ وَرُسُلِکَ، فَافْتَحْ مَسامِعَ قَلْبی لِذِکْرِکَ حَتّی أَتَّبِعَ کِتابَکَ، وَأُصَدِّقَ رُسُلَکَ، وَاُؤمِنَ بِوَعْدِکَ، وَاُوفِیَ بِعَهْدِکَ، فَانَّ أَمْرَ الْقَلْبِ بِیَدِکَ.

اللّهُمَّ إنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْقُنُوطِ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَالْیَأْسِ مِنْ رَأْفَتِکَ، فَأَعِذْنِی مِنَ الشَّکِّ وَالشِّرْکِ، وَالرَّیْبِ وَالنِّفاقِ، وَالرِّیاءِ وَالسُّمْعَهِ، وَاجْعَلْنِی فِی جِوارِکَ

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص۱۱۹۱۳۷.

۲- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص۱۳۷.

الَّذِی لا یُرامُ، وَاحْفَظْنِی مِنَ الشَّکِّ الَّذِی صاحِبُهُ یُسْتَهانُ.

اللّهُمَّ وَکُلَّما قَصُرَ عَنْهُ اسْتِغْفارِی مِنْ سُوءٍ لا یَعْلَمُهُ غَیْرُکَ، فَعافِنِی مِنْهُ وَاغْفِرْهُ لِی، فَإِنَّکَ کاشِفُ الْغَمِّ، مُفَرِّجُ الْهَمِّ، رَحْمنُ الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ وَرَحِیمُهُما، فَامْنُنْ عَلَیَّ بِالرَّحْمَهِ الَّتِی رَحِمْتَ بِها مَلائِکَتَکَ وَرُسُلَکَ وَأَوْلِیاءَکَ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ.

اللّهُمَّ رَبَّ هذا الْیَوْمِ، وَما أَنْزَلْتَ فِیهِ مِنْ بَلاءٍ أَوْ مُصِیبَهٍ أَوْ غَمٍّ أَوْ هَمٍّ، فَاصْرِفْهُ عَنِّی وَعَنْ أَهْلِ بَیْتِی وَوَلَدِی وَإِخْوانِی وَمَعارِفِی، وَمَنْ کانَ مِنِّی بِسَبِیلٍ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَصْبَحْتُ عَلی کَلِمَهِ الْإِخْلاصِ، وَفِطْرَهِ الْإِسْلامِ، وَمِلَّهِ إِبْراهِیمَ، وَدِینِ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ.

اللّهُمَّ احْفَظْنِی وَأَحْیِنِی عَلی ذلِکَ، وَتَوَفَّنِی عَلَیْهِ، وَابْعَثْنِی یَوْمَ تُبْعَثُ الْخَلائِقُ فِیهِ، وَاجْعَلْ أَوَّلَ یَوْمِی هذا صَلاحاً، وَأَوْسَطَهُ فَلاحاً، وَآخِرَهُ نَجاحاً بِرَحْمَتِکَ، فَانِّی أَسْأَلُکَ خَیْرَهُ وَخَیْرَ أَهْلِهِ، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ أَهْلِهِ، وَمِنْ سَمْعِهِ وَبَصَرِهِ وَرِجْلِهِ، وَکُنْ لِی مِنْهُ حاجِزاً، عَزَّ جارُکَ، وَجَلَّ ثَناؤُکَ، وَلا إِلهَ غَیْرُکَ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ أَنْ تَرْزُقَنِی مَواهِبَ الدُّعاءِ فِی دُبُرِ کُلِّ صَلاهٍ، وَأَسْأَلُکَ خَیْرَ یَوْمِی هذا وَفَتْحَهُ، وَنَصْرَهُ وَنُورَهُ، وَهُداهُ وَرُشْدَهُ، وَبُشْراهُ.

أَصْبَحْتُ بِاللّهِ الَّذِی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْءٌ مُمْتَنِعاً، وَبِعِزَّهِ اللّهِ الَّتِی لا تُرامُ وَلا تُضامُ مُعْتَصِماً، وَبِسُلْطانِ اللّهِ الَّذِی لا یُقْهَرُ وَلا یُغْلَبُ عائِذاً، مِنْ شَرِّ ما خَلَقَ وَذَرَءَ وَبَرَءَ، وَمِنْ شَرِّ ما یَکِنُّ بِاللَّیْلِ وَیَخْرُجُ بِالنَّهارِ، وَشَرِّ ما یَخْرُجُ بِاللَّیْلِ وَیَکِنُّ بِالنَّهارِ، وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ ذِی سُلْطانٍ أَوْ غَیْرِهِ، وَمِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّهٍ هُوَ آخِذٌ بِناصِیَتِها، إِنَّ رَبِّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقِیمٍ.(۱)

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۲۸ و ۲۳۰.

۹) اَللّهُمَّ اجْعَلْ صِیامی فیهِ صِیامَ الصّائِمینَ، وَهَبْ لی جُرْمی فیهِ یا اِلهَ الْعالَمینَ، وَاعْفُ عَنّی یا عافِیا عَنِ الْمُجْرِمینَ.(۱)

۱۰) اَللّهُمَّ اجْعَلْ صِیامی فیهِ صِیامَ الصّائِمینَ، وَ قِیامی فِیهِ قِیامَ الْقائِمینَ وَ نَبِّهْنی فِیهِ عَنْ نَوْمَهِ الْغافِلینَ وَهَبْ لِی جُرْمِی فِیهِ یا اِلهَ الْعالَمینَ.

۱۱) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی رحمه الله است که در این روز بخوانند:

اللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ یا مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیءٌ، وَیا مَنْ لَیْسَ فِی السَّماواتِ الْعُلی وَالْاَرَضینَ السُّفْلی وَلا فَوْقَهُنَّ وَلا تَحْتَهُنَّ وَلا بَیْنَهُنَّ اِلهٌ یُعْبَدُ غَیْرُکَ وَحْدَکَ لا شَرِیْکَ لَکَ، یا واحِدُ بِغَیْرِ تَشْبِیهٍ، یا باقِیاً اِلی غَیْرِ غایَهٍ، یا جَبّاراً فِی سُلْطانِهِ، یا کَبِیراً فِی کِبْرِیائِهِ، یا قُدُّوساً فِی اَسْمائِهِ، یا کَرِیماً فِی عَطائِهِ، یا جَلِیلاً فِی بَهائِهِ، یا حَمِیداً فِی فِعالِهِ، یا مَلِکاً فِی اِبْتِدائِهِ وَاقْتِدارِهِ، یا عالِمَاً فِی اِحْصائِهِ، یا غالِباً فِی ارْتِفاعِهِ، یا عَزِیزاً فِی امتِناعِهِ، یا جَواداً فِی اِفْضالِهِ، یا ذَالسُّلْطانِ الشّامِخِ، یا ذَا العِزِّ الْباذِخِ یا ذَا المَلِکِ الْفاخِرِ، یا ذَا الْبَهاءِ الزّاهِرِ، یا مَنْ بِهِ یَحْسُنُ الظُّنُونُ، یا ذَا الْجُودِ وَالْکَرَمِ وَ الْمَنِّ وَالْکِبْرِیاءِ یا باقِیاً لا یَمُوتُ یا صَمَداً لا یَطْعَمُ، یا قَیُّوماً لا یَنامُ، یا بَصِیراً لا یَرْتابُ، یا حافِظَاً لا یَجْهَلُ، یا واسِعاً لا یَتَکَلَّفُ، یا غَنِیّاً لا یَفْتَقِرُ، یا مَنیعاً لا یُرامُ، یا عَزِیزاً لا یُضامُ، یا قَیُّوماً لا یُغْلَبُ، یا جَبّاراً لا یُکَلَّمُ، یا مُحْتَجِباً لا یُری، یا جَبّارَ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ، یا نُورَ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ، یا بَدِیعَ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ یا اَکْرَمَ الْاَکْرَمِینَ یا اَجْوَدَ الْاَجْوَدِینَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ یا غِیاثَ الْمُسْتَغِیثِینَ، یا وَلِیَّ الْمُوءْمِنِینَ، یا عِزَّ النّاصِرِینَ وَالذّاکِرِینَ، یا سَبِیلَ الصّالِحِینَ، یا مُفَرِّجاً عَنِ الْمَکْرُوبِینَ،

۱- سید ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۲۸ و ۲۳۰.

یـا کَثِیرَ الرّاغِبِینَ اِلَیْهِ، یـا غَوْثَ الْمَلْهُوفِینَ، یـا خَیْرَ مَنْ دَعاهُ الـدّاعُونَ، اَسْـئَلُکَ اَنْ تُصَـلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاَنْ تَجْعَلَ عَبْـدَکَ مِنْ اَعْظَم عِبادِکَ الْیَومَ فِیما تَقْسِـمُهُ، مِنْ نُوْرٍ تَهْدِی بِهِ وَرَحْمَهٍ تَنْشُرُها وَرِزْقٍ تَبْسُـطُهُ وَضُـرٍّ تَکْشِـفُهُ وَبَلاءٍ تَصْـرِفُهُ وَفِتْنَهٍ تَکُفُّها وَثَوابٍ تَکْتُبُهُ وَاَمْرٍ تُسَهِّلُهُ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیءٍ قَدِیرٌ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

۳. غسل

از امیرموءمنان علیه السلام روایت شده که هر کس در روز اول سال که نخستین روز ماه رمضان می باشد، در آب جاری غسل کند و سی کف آب بر سرش بریزد، درمان یک سالش خواهد بود.(۱)

۴. استفاده از گلاب

سیّد ابن طاووس در ضـمن اعمال روز اول ماه رمضان از امام صادق علیه السلام روایت کرده که هر کس یک مشت گلاب به صـورتش بریزد، آن روز از فقر و ذلّت در امـان باشـد و اگر گلاب را بر سـرش بریزد، در طول سـال از «بَرسـام»(۲) در امان باشد.(۳)

۲) اعمال مخصوص روز دوم

برای روز دوم ماه رمضان دعاهایی رسیده که از آن جمله است:

۱) اللّهُمَّ إِلَیْکَ غَدَوْتُ بِحاجَتِی، وَبِکَ أَنْزَلْتُ الْیَوْمَ فَقْرِی وَمَسْکَنَتِی، فَإِنِّی

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۱۹۳.

۲- بَرسام ورم حجاب حاجز را گویند.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۱۹۳.

لِمَغْفِرَتِکَ وَرَحْمَتِکَ أَرْجی مِنِّی لِعَمَلِی، وَمَغْفِرَتُکَ أَوْسَعُ لِی مِنْ ذُنُوبِی کُلِّها. اللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَوَلَّ قَضاءَ کُلِّ حاجَهٍ لِی، بِقُدْرَتِکَ عَلَیْها وَتَیْسِیرِها عَلَیْکَ وَفَقْرِی إِلَیْکَ، فَإِنِّی لَمْ أُصِبْ خَیْراً قَطُّ إِلاّ مِنْکَ، وَلَمْ یَصْرِفْ عَنِّی سُوءً قَطُّ غَیْرُکَ، وَلا أَرْجُو لِاءَمْرِ آخِرَتِی وَدُنْیایَ سِواکَ، یَوْمَ یُفْرِدُنِی النّاسُ فِی حُفْرَتِی وَأُفْضی إِلَیْکَ یا کَرِیمُ.

اللّهُمَّ مَنْ تَهَیَّأَ وَتَعَبَّأَ، وَأَعَدَّ وَاسْتَعَدَّ لِوِفادَهٍ إِلی مَخْلُوقٍ رَجاءَ رِفْدِهِ وَطَلَبَ نائِلِهِ وَجائِزَتِهِ، فَإِلَیْکَ یا رَبِّ تَهْیِئَتِی وَتَعْبِئَتِی وَ اسْتِعْدادِی، رَجاءَ رِفْدِکَ وَطَلَبَ نائِلِکَ وَجائِزَتِکَ، فَلا تُخَیِّبْ دُعائِی، یا مَنْ لا یَخِیبُ عَلَیْهِ السّائِلُ، وَلا یَنْقُصُهُ نائِلٌ، فَإِنِّی لَمْ آتِکَ ثِقَهً بِعَمَلٍ صالِحٍ عَمِلْتُهُ، وَلا لِوِفادَهٍ إِلی مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ.

أَتَیْتُکَ مُقِرّاً بِالْاءِساءَهِ عَلی نَفْسِی وَالظُّلْمِ لَها، مُعْتَرِفاً بِأَنْ لا حُجَّهَ لِی وَلا عُذْرَ، أَتَیْتُکَ أَرْجُو عَظِیمَ عَفْوِکَ الَّذِی عَفَوْتَ بِهِ عَنِ الْخاطِئِینَ، فَلَمْ یَمْنَعْکَ طُولُ عُکُوفِهِمْ عَلی عَظِیمِ الْجُرْمِ أَنْ عُدْتَ عَلَیْهِمْ بِالرَّحْمَهِ،

فَیامَنْ رَحْمَتُهُ واسِعَهٌ وَعَفْوُهُ عَظِیمٌ، یا عَظِیمُ یا عَظِیمُ.

یا رَبِّ لَیْسَ یَرُدُّ غَضَبَکَ إِلاّ حِلْمُکَ، وَلا یُنْجِی مِنْ سَخَطِکَ إِلاَّ التَّضَرُّعُ إِلَیْکَ، فَهَبْ لِی یا إِلهِی فَرَجاً بِالْقُدْرَهِ الَّتِی تُحْیِی بِها مَیْتَ الْبِلادِ، وَلا تُهْلِکْنِی غَمّاً حَتَّی تَسْتَجِیبَ لِی دُعائِی وَتُعَرِّفَنِی الْاءِجابَهَ، وَأَذِقْنِی طَعْمَ الْعافِیَهِ إِلی مُنْتَهی أَجَلِی، وَلا تُشْمِتْ بِی عَدُوِّی، وَلا تُسَلِّطْهُ عَلَیَّ، وَلا تُمَکِّنْهُ مِنْ عُنُقِی. إِلهِی إِنْ وَضَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَرْفَعُنِی، وَإِنْ رَفَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَضَعُنِی، وَإِنْ أَهْلَکْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَعْرِضُ لَکَ فِی عَبْدِکَ أَوْ یَسْأَلُکَ عَنْ أَمْرِهِ، وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّهُ لَیْسَ فِی حُکْمِکَ ظُلْمٌ، وَلا فِی نَقِمَتِکَ عَجَلَهٌ، وَإِنَّما یَعْجَلُ مَنْ یَخافُ الْفَوْتَ، وَ إِنَّما یَحْتاجُ إِلی الظُّلْمِ الضَّعِیفُ، وَقَدْ تَعالَیْتَ عَنْ ذلِکَ عُلُوّاً

کَبیراً.

فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَانْصُرْنی وَاهْدِنی وَارْحَمْنِی، وَآثِرْنی وَارْزُقْنِی، وَأَعِنِّی وَاغْفِرْ لِی، وَتُبْ عَلَیَّ وَاعْصِمْنِی، وَاسْتَجِبْ لِی فِی جَمِیعِ ما سَأَلْتُکَ، وَأَرِدْهُ بِی، وَقَدِّرْهُ لِی، وَیَسِّرْهُ وَامْضِهِ وَبارِکْ لِی فِیه، وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ بِهِ، وَأَسْعِدْنِی بِما تُعْطِینِی مِنْهُ.

وَزِدْنِی مِنْ فَضْلِکَ الْواسِعِ سَعَهً مِنْ نِعَمِکَ الدّائِمَهِ، وَأَوْصِلْ لِی ذلِکَ کُلَّهُ بِخَیْرِ الْآخِرَهِ وَنَعِیمِها یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ قَرِّبْنی فیهِ اِلی مَرْضاتِکَ، وَجَنِّبْنی سَخَطَکَ وَنَقِماتِکَ وَوَفِّقْنی فیهِ لِقِراءَهِ ایاتِکَ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۲)

۳) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی است که در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْاَلُکَ یا مُیَسِّرَ کُلِّ عَسیر وَ یا مَنْ هُوَ حَسَنُ التَّدبیر، وَ یا مَنْ لا یَحْتاجُ اِلی تَفْسیرٍ، وَ یا مَنْ هُوَ اَکْبَرُ مِنْ کُلِّ کَبیرٍ، وَ یا مَنْ لا شَریکَ لَهُ وَ لا وَزیرَ، وَ یا مَنْ لا صاحِبَهَ لَهُ وَ لا ضِدَّ وَ لا نِدَّ وَ لا مُعینَ وَ لا ظَهیرَ

یا جابِرَ الْعَظْمِ الْکَسیرِ، یا مُعینَ الْبائِسِ الْفَقیرِ، یا خالِقَ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ الْمُنیرِ، یا مالِکَ الْفَلَکِ الْمُدیرِ، یا رازِقَ الطِّفْلِ الصَّغیرِ، اَسْاَلُکَ اَنْ تَفْتَحَ مَسامِعَ قَلْبی لِتَذْکُرِکَ وَ اتِّباعِ کُتُبِکَ وَ التَّصْدیقِ بِاَنْبیائِکَ وَ الْوَفاءِ بِعَهْدِکَ وَ الْایمانِ بِوَعْدِکَ، فَاِنّی یا اِلهی بِنُورِکَ اهْتَدَیْتُ، وَ بِفَضْلِکَ اسْتَغْنَیْتُ، وَ بِکَ اَصْبَحْتُ وَ اَمْسَیْتُ، اِلهی ذُنُوبی بَیْنَ یَدَیْکَ اَسْتَغْفِرُکَ مِنْها وَ اَتُوبُ اِلَیْکَ، لا تُؤَخِّرْنی فِی الْاَشْرارِ وَ لا تُکْثِرْ بی اَهْلَ النّارِ، اَحْیِنی حَیاهً طَیِّبَهً وَ تَوَفَّنی وَفاهً طَیِّبَهً کَریمَهً، وَ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۴۹.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۵۰.

اَلْحِقْنی بِالْاَبْرارِ.

۳) اعمال مخصوص روز سوّم

برای روز سوم ماه مبارک رمضان نیز دعاهایی رسیده، که از آن جمله است:

۱) یا مَنْ تُحَلُّ بِه عُقَدُ الْمَکارِه، وَ یامَنْ یُفْثَأُ بِه حَدُّ الشَّدائِدِ، وَیا مَنْ یُلْتَمَسُ مِنْهُ الْمَخْرَجُ اِلی رَوْحِ الْفَرَجِ، ذَلَّتْ لِقُدْرَتِکَ الصِّعابُ، وَتَسَبَّبَتْ بِلُطْفِکَ الْاَسْبابُ، وَجَری بِقُدْرَتِکَ الْقَضاءُ، وَمَضَتْ عَلی اِرادَتِکَ الْاَشْیاءُ، فَهِیَ بِمَشِیَّتِکَ دُونَ قَوْلِکَ مُؤْتَمِرَةٌ، وَبِاِرادَتِکَ دُونَ نَهْیِکَ مُنْزَجِرَةٌ.

اَنْتَ الْمَدْعُوُّ لِلْمُهِمّاتِ، وَ اَنْتَ الْمَفْزَعُ فِی الْمُلِمّاتِ، لا یَنْدَفِعُ مِنْها اِلّا ما دَفَعْتَ، وَلایَنْکَشِفُ مِنْها اِلّا ماکَشَفْتَ، وَقَدْ نَزَلَ بی یارَبِّ ما قَدْ تَکَأَّدَنی ثِقْلُهُ، وَاَلَمَّ بی ما قَدْ بَهَظَنی حَمْلُهُ، وَ بِقُدْرَتِکَ اَوْرَدْتَهُ عَلَیَ، وَبِسُلْطانِکَ وَجَّهْتَهُ اِلَیَ، فَلا مُصْدِرَ لِما اَوْرَدْتَ، (وَ لا مَوْرِدَ لِما اَصْدَرْتَ) وَلا صارِفَ لِما وَجَّهْتَ، وَلا فاتِحَ لِما اَغْلَقْتَ، وَلا مُغْلِقَ لِما فَتَحْتَ، وَلا مُیَسِّرَ لِما عَسَّرْتَ، وَ لا ناصِرَ لِمَنْ خَذَلْتَ. فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَ افْتَحْ لی یارَبِّ بابَ الْفَرَجِ بِطَوْلِکَ، وَاکْسِرْ عَنّی سُلْطانَ الْهَمِّ بِحَوْلِکَ، وَاَنِلْنی حُسْنَ النَّظَرِ فیما شَکَوْتُ، وَ اَذِقْنی حَلاوَةَ الصُّنْعِ فیما سَاَلْتُ، وَهَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً وَفَرَجا هَنیئا، وَاجْعَلْ لی مِنْ عِنْدِکَ مَخْرَجا وَحِیّا. وَلا تَشْغَلْنی بِالْاِهْتِمام عَنْ تَعاهُدِ فُرُوضِکَ وَاسْتِعْمالِ سُنَّتِکَ، فَقَدْ ضِقْتُ لِما نَزَلَ بی یا رَبِّ ذَرْعا، وَامْتَلَاءْتُ بِحَمْلِ ما حَدَثَ عَلَیَ هَمّا وَاَنْتَ الْقادِرُ عَلی کَشْفِ ما مُنیتُ بِه وَدَفْعِ ما وَقَعْتُ فیهِ،

فَافْعَلْ بی ذلِکَ، وَاِنْ لَمْ اَسْتَوْجِبْهُ مِنْکَ یا ذَا الْعَرْشِ الْعَظیمِ وَالسُّلْطانِ العَظِیمِ، یا خَیْرَ مَنْ خَلَوْنا بِهِ وَحْدَنا، وَیا خَیْرَ مَنْ اَشَرْنا اِلَیْهِ بِکَفِّنا، نسْأَلُکَ اللّهُمَّ اَنْ تُلْهِمَنَا الْخَیرَ وَتُعْطِیَناهُ وَاَنْ تَصْرِفَ عَنّا الشَّرَّ وَتَکْفِیَناهُ وَاَن تَدْحَرَ عَنَّا

الشَّیْطانَ وَتُبَعِّدَناهُ وَاَنْ تَرْزُقَنَا الْفِرْدَوْسَ وَتُحِلَّناهُ، وَاَنْ تَسْقِیَنا مِنْ حَوْضِ مُحَمَّدٍ وَ الِهِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَالِهِ وَتُورِدَناهُ، وَنَدْعُوْکَ یا رَبَّنا تَضَرُّعاً وَخِیفَةً وَرَغْبَةً وَرَهْبَةً وَخَوْفاً وَطَمَعاً، اِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعاءِ وَصَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ. اَللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ بِحُرْمَةِ مَنْ عاذَبِکَ مِنْکَ وَلَجَأَ اِلی عِزِّکَ وَاسْتَظَلَّ بِفَیْئِکَ وَاعْتَصَمَ بِحَبْلِکَ، وَلَمْ یَثِقْ اِلّا بِکَ، یا جَزِیلَ الْعَطایا وَیا فَکّاکَ الْاُساری، اَنْتَ الْمَفْزَعُ فِی الْمُلِمّاتِ وَاَنْتَ الْمَدْعُوُّ لِلْمُهِمّاتِ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِهِ وَاجْعَلْ لی فَرَجاً وَمَخْرَجاً وَرِزْقاً واسِعاً بِما شِئْتَ اِذا شِئْتَ کَیْفَ شِئْتَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ ارْزُقْنی (فیهِ) الذِّهْنَ وَالتَّنْبیهَ، وَاَبْعِدْنی مِنَ السَّفاهَةِ وَالتَّمْویهِ، وَاجْعَلْ لی نَصیبا فی کُلِّ خَیْرٍ اُنْزِلَ فیهِ، بِجُودِکَ یا اَجْوَدَ الْاَجْوَدینَ.(۲)

۳) و این دعا از اختیار سیّد ابن باقی است که در این روز بخوانند:

اَعْلَمُ اَنَّ اللّه عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ وَلا اِلهَ اِلَّا اللّه رَبُّ الْعَرشِ الْعَظِیمِ اَللّهُمَّ اِنِّی اَسْأَلُکَ فی یَوْمِی هذا وَفِیما قَبْلَهُ وَفِیما بَعْدَهُ العَفْوَ، یا خَیْرَ مَنِ اعْتَمَدَ عَلَیْهِ الْمُعْتَمِدُونَ، وَیا خَیْرَ مَنْ قَصَدَهُ الْقاصِدُونَ، وَیا خَیْرَ مَنْ هَرَبَ اِلَیْهِ الْهارِبُونَ، وَیا خَیْرَ مَنْ سَأَلَهُ السّائِلُونَ، وَیا خَیْرَ مَنْ جادَ فِی الْمُجْتَدِینَ وَیا خَیْرَ الرّازِقینَ وَیا ذَا الْقُوَّةِ الْمَتِینِ، یا وَلِیَّ الذّاکِرِینَ یا خَیْرَ الْمَسْؤُلِینَ، یا مُنْقِذَ الغَرقی یا مُنْجِیَ الْهَلْکی، یا اَسْمَعَ السّامِعِینَ وَیا اَبْصَرَ النّاظِرِینَ یا اَمانَ الخائِفینَ، یا صَرِیخَ الْمُسْتَصْرِخِینَ، یا مَلْجَأَ اللّاجِینَ یا رازِقَ الْمُقِلِّینَ یا غافِرَ ذُنُوبِ الْمُذْنِبینَ، یا مُطْلِقَ الْمَسْجُونِینَ یا مَنْ یَعْفُوا عَنِ الْمُسیِئِینَ یا زائِدَ الشّاکِرِینَ، یا مُعَذِّبَ الْکافِرِینَ، یا سَبِیلَ الصّالِحِینَ یا اَعْلَمَ الْعالِمِینَ یا اَحْکَمَ الْحاکِمِینَ،

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۵۲ و ۲۵۴.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۵۲ و ۲۵۴.

يا مَنْ لا تُفنيهِ الدُّهُورُ وَالسِّنُونَ، يا بارّاً بِالْمُوءْمِنينَ يا جارَ الْمُتَوَكِّلِينَ، يا قُدُّوساً فِى السَّماواتِ، وَيا قُدُّوساً فِى الْاَرَضِينَ يا عَظِيماً فِى العَالِمَينَ يا مَنْ يَصْرِفُ البَلِيّاتِ يا مَنْ هُوَ عالِمُ الْخَفِيّاتِ يا مَنْ يَأْتِى بِالْحَسَناتِ يا مُنْزِلَ الْبَرَكاتِ يا رَبَّ السَّماواتِ يا مُفَرِّجَ الْكُرُباتِ يـا مُحْيِى الاْءَمْواتِ يـا بـارِئَ النَّسَمـاتِ يـا مَنْ لا تَشْـتَبِهُ عَلَيْهِ اللُّغاتُ، يا مُعْطِى الْمَسْـئَلاتِ يا قابِلَ التَّوْباتِ يا رافِعَ الـدَّرَجاتِ يا مَن خَضَـعَتْ لاَِمْرِهِ الاْءَمْواجُ الْمُتَلاطِمـاتُ، يـا مَنْ تُسَـبِّحُهُ الْحِيتـانُ السّابِحاتُ، يا مَن اَطاعَتْهُ الرِّياحُ العاصِـفاتُ، يا مَنْ بِقُـدْرَتِهِ تَجْرِى الْجَوارِ الْمُنشَـئاتُ يا مَنْ يَسْمَعُ وَيَرَى الْمُناجاتِ، يا مَنْ بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصّالِحاتُ، يا ذَا الْمَنِّ وَالْعَطِيّاتِ، يا مَنْ جَلَّ عَنِ الصِّفاتِ، وَعَظُمَ وَتَعـالى عَنِ الشُّبُهـاتِ يا مَنْ يَعْلَمُ ما فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَالْفَلَواتِ، يا ذَا الْفَضْلِ وَالْكَراماتِ، أسْأَلُكَ اَنْ تُصَـلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ الطّاهِرينَ وَتَغْفِرَ لى مَغْفِرَةً عَزْماً جَزْماً لا تُغادِرُ لِى ذَنْباً وَلا تَكْتُبُ بَعْدَها عَلَيَّ حِساباً، وَاَنْ تَرْضى عَنِّى فِى يَوْمِى هذا رِضاً لا تَغْضِبُ عَلَيَّ بَعْـدَهُ وَاَنْ تَغْفِرَ لى مـا تَقَـدَّمَ مِنْ ذَنْبِى وَمـا تَـأَخَّرَ، وَاَنْ تَقِيَنِى مِنَ الْعَـذابِ الاْءدْنى وَمِنَ الْعَـذابِ الاْءَكْبَرِ وَاَنْ تُعْطِيَنِى قُوَّةً فِى عِبادَتِـكَ وَبَصَـراً فى كِتابِـكَ وَفِقْهـاً فى حُكْمِـكَ وَتُبَيِّضَ وَجْهى بِنُورِكَ وَتَجْعَلَ راحَتِى فِى لِقائِكَ وَغِنائى فِى عَطائِكَ وَرَغْبَتِى فِيما عِنْدَكَ اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ وَصَلَّى اللّه ُعَلى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَ الِهِ الطّاهِرينَ وَسَلَّمَ.

۴) اعمال مخصوص روز چهارم

۱) يـا كَهْفِى حِينَ تُعْيِينِى الْمَـذاهِبُ، وَمَلْجَـأى حِينَ تَقِلُّ بِىَ الْحِيَلُ، وَيا بارِئَ خَلْقِى رَحْمَةً بِى، وَكُنْتَ عَنْ خَلْقِى غَنِيّاً، يا مُوءَيِّدِى بِالنَّصْرِ عَلى أَعْدائِى، وَلَوْ لا نَصْرُكَ إِيّاىَ لَكُنْتُ مِنَ الْمَغْلُوبِينَ، وَيا مُقِيلَ عَثْرَتِى، وَلَوْ لا سِتْرُكَ عَوْرَتِى

لَكُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِينَ.

وَيا مُرْسِلَ الرِّياحِ مِنْ مَعادِنِها، وَيا ناشِرَ الْبَرَكاتِ مِنْ مَواضِعِها، وَيا مَنْ خَصَّ نَفْسَهُ بِشُمُوخِ الرِّفْعَهِ، فَأَوْلِياؤُهُ بِعِزَّتِهِ يَتَعَزَّزُونَ، وَيا مَنْ وَضَعَ قَهْرَ الْمَذَلَّهِ عَلى أَعْناقِ الْمُلُوكِ، فَهُمْ مِنْ سَطَواتِهِ خائِفُونَ.

أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِی هُوَ مِنْ نُورِكَ، وَأَسْأَلُكَ بِنُورِكَ الَّذِی هُوَ مِنْ كَيْنُونَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ بِكَيْنُونَتِكَ الَّتِی هِیَ مِنْ كِبْرِيائِكَ، وَأَسْأَلُكَ بِكِبْرِيائِكَ الَّتِی هِیَ مِنْ عَظَمَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ بِعَظَمَتِكَ الَّتِی هِیَ مِنْ عِزَّتِكَ، وَأَسْأَلُكَ بِعِزَّتِكَ الَّتِی لا تُرامُ، وَ بِقُدْرَتِكَ الَّتِی خَلَقْتَ بِها خَلْقَكَ، فَهُمْ لَكَ مُذْعِنُونَ. وَبِاسْمِكَ الْأَجَلِّ الْأَعْظَمِ الْمُبِينِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَنْ تَقْضِیَ عَنِّی دَيْنِی، وَتُغْنِيَنِی مِنَ الْفَقْرِ، وَتُمَتِّعَنِی بِسَمْعِی وَبَصَرِی، وَتَجْعَلَهُمَا الْوارِثَيْنِ مِنِّی، وَأَنْ تَرْزُقَنِی مِنْ فَضْلِكَ الْواسِعِ، مِنْ حَيْثُ أَحْتَسِبُ وَمِنْ حَيْثُ لا أَحْتَسِبُ، فَإِنَّهُ لا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلاّ بِكَ، يا اللّهُ يا رَبِّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِی وَلِكُلِّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَهٍ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ قَوِّنی فیهِ عَلی اِقامَهِ اَمْرِکَ (وَاَذِقْنی فیهِ حَلاوَهَ ذِکْرِکَ) وَاَوْزِعْنی فیهِ أداءَ شُکْرِکَ بِکَرَمِکَ، وَاحْفَظْنی بِحِفْظِکَ وَسِتْرِکَ، یا اَبْصَرَ النّاظِرینَ.(۲)

۳) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی رحمه الله است که در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ اِنّی أَسْأَلُکَ یا مَنْ هُوَ اَکْبَرُ وَاَبْصَرُ وَاَخْیَرُ وَاَقْدَمُ وَاَقْدَرُ وَاَطْهَرُ وَاَنْوَرُ وَاَشْکَرُ وَاَسْتَرُ وَاَفْخَرُ وَاَنْصَرُ وَاَعَزُّ وَاَکْبَرُ وَاَسْمَعُ وَاَقْنَعُ وَاَعلی وَاَرْفَعُ وَاَخْلَفُ وَاَعْطَفُ وَاَرْاَفُ وَاَمْجَدُ وَاَحْمَدُ وَاَکْمَلُ وَاَفْضَلُ وَاشْفَقُ وَاَرْفَقُ وَاَصْدَقُ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۵۶ و۲۵۷.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۵۶ و۲۵۷.

وَارْحَمُ وَاَجَلُّ وَاَعْظَمُ وَاَحْكَمُ وَاَقْوَمُ وَاَقْدَمُ وَاَمْلَكُ وَاَرْزَقُ وَاَقْبَضُ وَاَبْسَطُ وَاَسْبَغُ وَاَحْفَظُ وَاَغْنى وَاَقْنى واَعْلى وَاَوْفى وَاَمْلى وَاَعْطى وَاَنْمى وَآكْلاَءُ واَسْخى وَاَهْدى وَاَعَزُّ وَاَجَلُّ وَاَقْرَبُ وَاَغْلَبُ وَاَهْيَبُ وَبِحَقِّكَ الْواجِبِ عَلى مَنْ صامَ لِوَجهِكَ الكَرِيمِ فى هذَا الْيَومِ وَفِى هذا الشَّهْرِ مُنْذُ فَرَضْتَهُ عَلى مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ صَلَّى اللّه عَلَيْهِ وَآلِهِ وَعَلى اُمَّتِهِ اَنْ لا تَدَعَ لى ذَنْباً اِلاّ غَفَرْتَهُ، وَلا هَمّاً اِلاّ فَرَّجْتَهُ، وَلا غَمّاً اِلاّ نَفَّسْتَهُ وَلا عُسْراً اِلاّ يَسَّرْتَهُ، وَلا فَساداً اِلاّ اَصْلَحْتَهُ، وَلا دَيْناً اِلاّ قَضَيْتَهُ وَلا مَرَضاً اِلاّ شَفَيْتَهُ، وَلا عَيْباً اِلاّ سَتَرْتُهُ،

اللّهُمَّ اصْرِفْ عَنِّى فِيهِ الْآفاتِ وَالْعاهاتِ وَالْبَلْوى وَالْبَلِيّاتِ وَاغْفِرْ لِىَ الْمُوبِقاتِ، وَاَنْجِحْ لِىَ الطَّلِباتِ، وَارْفَعْ لِىَ الدَّرَجاتِ، وَوَفِّقنِى لِلصّالِحاتِ وَاَدْخِلنى الجَنّاتِ مَعَ الْمُوءْمِنِينَ وَالْمُوءْمِناتِ وَالْقائِلِينَ عَدْلاً مُخْلِصاً لا اِلهَ اِلاَّ اللّه وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، اَللّهُمَّ اِنّى أَسْأَلُكَ يا مَنْ اَيادِيهِ لا تُحصى وَيا مَن ذِكْرُهُ لا يُنْسى، وَ يا مَنْ نِعَمُهُ لا تَفْنى، يا مَنْ عَلا فَاسْتَعْلى يا مَنْ عَلا فَتَعالى يا اَهْلَ الْفَضْلِ وَالْآلاءِ، يا مَنِ الْعَرشُ مِنْ نُورِهِ يَتَلْاءلأُ

أَسْأَلُكَ بِما مَدَحْتُكَ بِهِ مِنْ اَسْمائِكَ فِى يَوْمِى هذا وَناجَيْتُكَ بِهِ فِى هذَا الشَّهْرِ الْمَيْمُونِ الْمَفْرُوضِ الْمُبارَكِ وَبِما مَنَنْتَ بِهِ عَلى اَوْلِيائِكَ وَاَنْبِيائِكَ وَاَهْلِ طاعَتِكَ اَنْ تُعْتِقَ رَقَبَتى مِنَ النّارِ وَتُصْلِحَ لِىَ الشَّأْنَ وَتَهَبَ لِى حَوائِجَ الدُّنْيا وَالْآخِرَهِ وَالْاءمْنَ وَالْعافِيَهَ وَالْغِنى وَالْمَغْفِرَهَ اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ وَصَلَّى اللّه عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِينَ وَسَلَّمَ.

۵) اعمال مخصوص روز پنجم

۱) اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَانْزَعْ ما فِى قَلْبِى مِنْ حَسَدٍ أَوْ غِلٍّ أَوْ غِشٍّ، أَوْ فِسْقٍ أَوْ فَرَحٍ، أَوْ مَرَحٍ أَوْ بَطَرٍ، أَوْ أَشَرٍ أَوْ خُيَلاءَ، أَوْ شَكٍّ أَوْ رَيْبَهٍ، أَوْ

نِفـاقٍ أَوْ شِقاقٍ، أَوْ غَفْلَهٍ أَوْ قَطِيعَهٍ أَوْ جَفـاءٍ، أَوْ مـا تَكْرَهُهُ مِمّـا هُـوَ فِى قَلْبِى. اللّهُمَّ ارْزُقْنِى التَّثَبُّتَ فِى أَمْرِى، وَالْمُشـاوَرَهَ مَعَ أَهْلِ النَّصِيحَهِ وَالْمَوَدَّهِ لِى، بِالتَّواضُعِ فِى قَلْبِى، وَالْتِماسِ الْبَرَكَهِ فِيما أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَىَّ.

اللّهُمَّ ارْزُقْنِى سَلامَهَ الصَّدْرِ، وَالسَّكِينَهَ إِلى ما تُحِبُّ وَتَرْضى،

اللّهُمَّ ارْزُقْنِى شَرْحَ الصَّدْرِ وَانْفِتاحَهُ لِما تُحِبُّ وَتَرْضى، وَنُورَ الْقَلْبِ وَتَفَهُّمَهُ لِما تُحِبُّ وَتَرْضى، وَضِياءَ الْقَلْبِ وَذُكاءَ الْقَلْبِ وَتَوَقُّدَهُ فِيما تُحِبُّ وَتَرْضى، وَحُسْنَ الْأَمْنِ وَإِيمانِهِ بِما تُحِبُّ وَتَرْضى.

يا مَنْ بِيَدِهِ صَلاحُ الْقَلْبِ، أَصْلِحْهُ لِى، يا مَنْ بِيَدِهِ سَلامَهُ الْقَلْبِ، فاجْعَلْهُ سالِماً لِى، وَارْزُقْنِى ما سَأَلْتُکَ، وَتَفَضَّلْ عَلَىَّ بِما لَمْ أَسْأَلْ،

اللّهُمَّ ارْزُقْنِى مِنْ فَضْلِکَ وَسَعَتِکَ وَجُودِکَ وَکَثْرَهِ نائِلِکَ ما أَنْتَ أَهْلُهُ.

اللّهُمَّ أَغْنِنِى عَنْ طَلَبِ ما لَمْ تُقَدِّرْهُ لِى، وَسَهِّلْ سَبِيلَ ما رَزَقْتَنِى مِنْهُ، وَسُقْهُ إِلَىَّ فِى عافِيَهٍ وَيُسْرٍ، وَرَحْمَهٍ وَلُطْفٍ، وَلاتُعَسِّرْهُ لِى.

اللّهُمَّ لا تَنْزَعْ مِنِّى صالِحاً أَعْطَيْتَنِيهِ، وَلا تُوقِعْنِى فِى شَرٍّ اسْتَنْقَذْتَنِى مِنْهُ، وَاکْفِنِى بِرِزْقِکَ مِنْ جَمِيعِ خَلْقِکَ،

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَمَتِّعْنا بِأَسْماعِنا وَأَبْصارِنا وَاجْعَلْهُمَا الْوارِثَيْنِ مِنّا، فَإِنَّهُ لا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلاّ بِکَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ اجْعَلْنى فيهِ مِنَ الْمُسْتَغْفِرينَ، وَاجْعَلْنى فيهِ مِنْ عِبادِکَ الصّالِحينَ، وَاجْعَلْنى فيهِ مِنْ اَوْلِيائِکَ الْمُتَّقينَ، بِرَأْفَتِکَ يا اَکْرَمَ الْاَکْرَمينَ.(۲)

۳) و اين دعا به روايت سيّد ابن باقى رحمه الله است که در اين روز بخوانند:

۱- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۵۶ و ۲۵۷.

۲- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۵۶ و ۲۵۷.

اللّهُمَّ اِنّی أَسْأَلُکَ بِلا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِهِ الأَخْیارِ وَاَنْ تَتُوبَ عَلَیَّ فِی هذَا الشَّهْرِ کَما تُبْتَ عَلی اَبینا آدَمَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَأنْ تُنجِیَنِی مِنْ کُرُباتِ الدُّنیا وَالْآخِرَهِ کَما نَجَّیْتَ نُوحاً عَلَیْهِ السَّلامُ مِنَ الْکَرْبِ الْعَظیمِ وَاَنْ تُبارِکَ لِی فی هذَا الشَّهْرِ کَما بارَکْتَ عَلی اِبْراهیمَ وَآلِ اِبْراهیمَ اِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ، وَاَنْ تَرضی عَنِّی فِیهِ کَما رَضِیتَ عَنْ اِسْماعیلَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَاَنْ تَصْرِفَ عَنِّی الْفَحْشاءَ کَما صَرَفْتَ عَنْ یُوْسُفَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَاَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ بِالْفَضْلِ کَما مَنَنْتَ عَلی مُوسی وَهارُونَ عَلَیْهِمَا السَّلامُ وَاَنْ تَتَقَبَّلَ مِنِّی کَما تَقَبَّلْتَ مِنْ داوُدَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَاَنْ تَسْتَجِیبَ لی دُعائِی کَمَا اسْتَجَبْتَ لِزَکَرِیّا عَلَیْهِ السَّلامُ وَاَنْ تَکْشِفَ عَنّی الضُّرَّ کَما کَشَفْتَهُ عَنْ أیُّوبَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَاَنْ تُنْجِیَنِی مِنَ الْآفاتِ کَما نَجَّیْتَ ذَا النُّونِ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ، وَاَنْ تَرْفَعَ لِی مَنْزِلاً مُبارَکاً کَما رَفَعْتَ لاِدْرِیسَ عَلَیْهِ السَّلامُ مَکاناً عَلِیّاً، وَاَنْ تُوَفِّقَنِی لِلصّالِحاتِ کَما وَفَّقْتَ شُعَیْباً عَلَیْهِ السَّلامُ وَاَنْ تُسَلِّمَنی کَما سَلَّمْتَ اِلیاسَ عَلَیْهِ السَّلامُ ، وَاَنْ تَهَبَ لِی بِبَرَکَتِهِ وَیُمْنِهِ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطاناً نَصِیراً کَما وَهَبْتَ لِسُلِیمانَ عَلَیْهِ السَّلامُ مُلْکاً عَظِیماً، وَاَنْ تُکْرِمَنی کَما اَکْرَمْتَ عِیسَی بْنَ مَرْیَمَ عَلَیْهِمَا السَّلامُ، وَاَنْ تَهْدِیَنِی کَما هَدَیْتَ نَبِیَّنا مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَاَنْ تُعْتِقَنِی فِیهِ مِنَ النّارِ بِمَشِیئَتِی اِیّاکَ بِرَحْمَتِکَ، وَاَنْ تَجْعَلَنِی کَما تُحِبُّ وَتَرضی فی جَمِیعِ الْاُمُورِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.

۶) اعمال مخصوص روز ششم

اشاره

روز ششم ماه رمضان روز بسیار مبارکی هست، در آن روز تورات بر حضرت موسی علیه السلام نازل شده است و بیعت بر حضرت علی بن موسی الرّضا علیه السلام انجام یافته، اعمالی در آن مستحب است، که از آن جمله است:

۱. زیارت امام رضا علیه السلام

محدّث قمی می نویسد: زیارت آن حضرت در ایّام و اوقات شریفه مختصّ به آن حضرت فضیلت بسیار دارد، خصوصاً در ماه رجب، بیست و سوم و پنجم ذیقعده و ششم ماه رمضان.(۱)

۲. خیرات و مبرّات

شیخ مفید می فرماید: در آن روز شادی و سرور موءمنان تجدید می شود و در آن صدقات و مبرّات به مستمندان مستحب است.(۲)

۳. سپاس فراوان

شیخ مفید می فرماید: در آن روز برای پیدا شدن حقّ آل محمّد علیهم السلام و به خاک مالیده شدن پوزه منافقان مستحب است سپاس فراوان برای خداوند منّان به جا آورده شود.(۳)

۴. دو رکعت نماز

روایت شده که در این روز به شکرانه ظهور حق امام رضا علیه السلام دو رکعت نماز انجام شود، که در هر رکعت پس از حمد ۲۵ مرتبه سوره اخلاص بخواند.(۴)

۵. دعاهای خاص

۱) یا خَیْرَ مَنْ وَجَّهْتُ إِلَیْهِ وَجْهِی، یا خَیْرَ مَنْ شَکَوْتُ إِلَیْهِ وَحْدَتِی، یا خَیْرَ مَنْ شَخَصْتُ إِلَیْهِ بِبَصَرِی، وَیا خَیْرَ مَنْ ناجَیْتُهُ فِی سِرِّی، یا خَیْرَ مَنْ بَسَطْتُ إِلَیْهِ یَدِی، یا خَیْرَ مَنْ رَجَوْتُهُ فِی حاجَتِی.

یا خَیْرَ مَنْ فَکَّرْتُ فِیهِ بِقَلْبِی، یا خَیْرَ مَنْ أَشَرْتُ إِلَیْهِ بِکَفِّی، اجْعَلْ أَفْضَلَ صَلَواتِکَ عَلی أَفْضَلِ خَلْقِکَ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ السَّلامُ، وَاجْعَلْهُمْ وَإِیّانا وَما تَفَضَّلْتَ بِهِ عَلَیْهِمْ وَعَلَیْنا فِی کَنَفِکَ وَحِرْزِکَ، وَکِفایَتِکَ وَکَلاءَتِکَ، وَسِتْرِکَ

۱- شیخ عباس قمی، مفاتیح الجنان، ص۵۰۷.

۲- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص۴۲.

۳- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص۴۲.

۴- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۶۳.

الْواقِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ وَمَخُوفٍ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ، فَاِنّا قَدِ اسْتَغْنَیْنا وَاعْتَصَمْنا وَتَعَزَّزْنا بِکَ، وَأَنْتَ الْغالِبُ غَیْرُ الْمَغْلُوبِ، وَرَمَیْنا کُلَّ مَنْ أَرادَ أَهْلَ بَیْتِ مُحَمَّدٍ وَأَشْیاعَهُمْ وَ أَحِبّاءَهُمْ بِسُوءٍ أَوْ بِخَوْفٍ أَوْ بِأَذیً، بِلا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ الْحَلِیمُ الْکَرِیمُ، وَبِلا اِلهَ اِلاّ اللّهُ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ، وَبِلا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ رَبُّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَما فِیهِنَّ، وَرَبُّ الْاَرَضِینَ السَّبْعِ وَما فِیهِنَّ وَما بَیْنَهُنَّ، وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ لا تَخْذُلْنی لِتَعَرُّضِ مَعاصِیکَ، وَاَعِذْنی مِنْ سِیاطِ نَقِمَتِکَ وَمَهاوِیکَ، وَاَجِرْنی مِنْ مُوجِباتِ سَخَطِکَ، بِمَنِّکَ وَاَیادِیکَ، یا مُنْتَهی رَغْبَهِ الرّاغِبینَ.(۲)

۳) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی است که در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ رَبّی وَاِلهِی وَسَیِّدی وَثِقَتی وَرَجائی وَاَمَلِی وَمَوْضِعَ شَکْوایَ وَمَنْ اِلَیْهِ مَلْجَأی وَمَنْ هُوَ ثِقَتی فِی کُلِّ اَحْوالی اِنّی اَصْبَحْتُ وَبِی اِلَیْکَ فاقَهٌ، وَلِی اِلَیْکَ حاجاتٌ، وَلَکَ عِنْدِی طَلِباتٌ، وَاَنَا مُرْتَهِنٌ بِمَا اجْتَرَأْتُ فِیها وَبارَزْتُکَ بِهِ مِنَ الْمَعاصِی وَمُخالَفَهِ ما اَمَرْتَنِی بِهِ، وَتائِبٌ اِلَیْکَ مِنْها، فَاغْفِرْها لِی مِنْ لَدُنْکَ بِعَظِیمِ عَفْوِکَ وَبِسَعَهِ رِزْقِکَ وَرَحْمَتِکَ وَجُودِکَ وَکَرَمِکَ وَمَغْفِرَتِکَ کُلِّها قَدِیمِها وَحَدِیثِها، سِرِّها وَعَلانِیَتِها، خَطَأِها وَعَمْدِها، مَغْفِرَهً عَزْماً جَزْماً لا اَکْتَسِبُ بَعْدَها خَطَأً وَلا تُکْتَبُ عَلَیَّ بَعْدَها ذَنْباً وَلا اِثْماً یا ثِقَتِی فی شِدَّتی وَمُونِسِی فِی وَحْدَتِی وَکالِئِی فِی وَحْشَتِی، یا قَدِیمَ الْعَفْوِ یا حَسَنَ الْبَلاءِ، یا اِلهِی وَاِلهَ آبائِی وَاِلهَ الْخَلْقِ اَجْمَعِینَ

اَللّهُمَّ اِنّی عَبْدُکَ الْعَلِیلُ الذَّلِیلُ الْخائِفُ الْمُسْتَجِیرُ الْمُحْتاجُ اِلَیْکَ الْمُضْطَرُّ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص۲۶۳.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص۲۶۳.

فِی کُلِّ اَحْوالِهِ اِلی خالِقِهِ اَنا حَمّالُ الخَطایا سِرّاً وَعَلانِیَه، اَنا شَرُّ عَبْدٍ وَاَنْتَ خَیْرُ رَبٍّ وَمَوْلیً، اَنْتَ الْعَوّادُ بِالْمَغْفِرَهِ وَاَنا الْعَوّادُ بِالْمَعْصِیَه، اَنا الْمُسْتَوْجِبُ لِسَوابِقِ سَخَطِکَ وَلِزَوالِ نِعَمِکَ، أَسْأَلُکَ یا اِلهی بِضِیائِکَ وَبَهائِکَ وَآلائِکَ وَکِبْرِیائِکَ وَاَسْمائِکَ الْحُسنی کُلِّها، وَکَلِماتِکَ التّامّاتِ کُلِّها وَاَیادِیکَ الْقَدِیمَهِ عِنْدی اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وآلِ مُحَمَّدٍ الأَخْیارِ، وَاَنْ تُعْتِقَ رَقَبَتی مِنَ النّارِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ وَسَلَّمَ.

۷) اعمال مخصوص روز هفتم

۱) اللّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِی حِینَ یَسُوءُ ظَنِّی بِأَعْمالِی، وَأَنْتَ أَمَلِی عِنْدَ انْقِطاعِ الْحِیَلِ مِنِّی، وَأَنْتَ رَجائِی عِنْدَ تَضایُقِ حُلُولِ الْبَلاءِ عَلَیَّ، وَأَنْتَ عُدَّتِی فِی کُلِّ شَدِیدَهٍ نَزَلَتْ بِی، وَفِی کُلِّ مُصِیبَهٍ دَخَلَتْ عَلَیَّ. وَفِی کُلِّ کُلْفَهٍ صارَتْ عَلَیَّ، وَأَنْتَ مَوْضِعُ کُلِّ شَکْوی، وَمُفَرِّجُ کُلِّ بَلْوی، أَنْتَ لِکُلِّ عَظِیمَهٍ تُرْجی، وَلِکُلِّ شَدِیدَهٍ تُدْعی، إِلَیْکَ الْمُشْتَکی، وَأَنْتَ الْمُرْتَجی لِلْاخِرَهِ وَالْاُولی. اللّهُمَّ ما أَکْبَرَ هَمِّی إِنْ لَمْ تُفَرِّجْهُ، وَأَطْوَلَ حُزْنِی إِنْ لَمْ تخَلِّصْنِی، وَأَعْسَرَ حَسَناتِی إِنْ لَمْ تُیَسِّرْها، وَأَخَفَّ مِیزانِی إِنْ لَمْ تُثَقِّلْهُ، وَأَزَلَّ لِسانِی إِنْ لَمْ تُثَبِّتْهُ، وَأَوْضَعَ جِدِّی إِنْ لَمْ تُقِلْ عَثْرَتی.

أَنَا صاحِبُ الذَّنْبِ الْکَبِیرِ، وَالْجُرْمِ الْعَظِیمِ، أَنَا الَّذِی بَلَغَتْ بِی سَوْءَتِی، وَکُشِفَ قِناعِی، وَلَمْ یَکُنْ بَیْنِی وَبَیْنَکَ حِجابٌ تُوارِینِی مِنْکَ، فَلَوْ عاقَبْتَنِی عَلی قَدْرِ جُرْمِی لَما فَرَّجْتَ عَنِّی طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً.

اللّهُمَّ أَنَا الذَّلِیلُ الَّذِی أَعْزَزْتَ، وَأَنَا الضَّعِیفُ الَّذِی قَوَّیْتَ، وَأَنَا الْمُقِرُّ الَّذِی سَتَرْتَ، فَما شَکَرْتُ نِعْمَتَکَ، وَلا أَدَّیْتُ حَقَّکَ، وَلا تَرَکْتُ مَعْصِیَتَکَ. یا کاشِفَ کَرْبِ أَیُّوبَ، وَسامِعَ صَوْتِ یُونُسَ الْمَکْرُوبِ، وَفالِقَ الْبَحْرِ لِبَنِی إِسْرائِیلَ،

وَمُنْجِیَ مُوسی وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِینَ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ لِی مِنْ أَمْرِی فَرَجاً وَمَخْرَجاً وَیُسْراً، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ اَعِنّی عَلی صِیامِهِ وَقِیامِهِ، وَجَنِّبْنی فیهِ مِنْ هَفَواتِهِ وَاثامِهِ وَارْزُقْنی ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ بِدَوامِ هِدایَتِکَ، یا هادِیَ الْمُؤْمِنینَ.(۲)

۳) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی است که در این روز بخوانند:

لا اِلهَ اِلَّا اللّهُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ یُحْیِی وَیُمیتُ وَهُوَ حَیٌّ لایَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، لا اِلهَ اِلَّا اللّهُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ وَلا نَعْبُدُ اِلّا اِیّاهُ لا اِلهَ اِلَّا اللّهُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ وَسُبْحانَ اللّهِ وَبِحَمْدِهِ، لا اِلهَ اِلَّا اللّهُ اِلهاً واحِداً وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

اَللّهُمَّ اَنْتَ الْعالِمُ بِما ظَهَرَ مِنّی وَما خَفِیَ عَنْ خَلْقِکَ وَلَوْ لا سَتْرُکَ لِی وَتَحَنُّنُکَ عَلَیّ لَکُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِینَ، سَیِّدی اَوْقَرْتَنِی بِالنِّعَمِ وَاَوْقَرْتُ صَحِیفَتِی ذُنُوباً، نَظَرْتَ لِی بِکَرَمِکَ یا مَوْلایَ وَلَمْ اَنْظُرْ لِنَفْسِی لِسُوءِ رَأْیِی، فَکَمْ مِنْ ذَنْبٍ عَظِیمٍ وَخَطِیئَةٍ مُوبِقَةٍ اَحْصَیْتَ عَلَیَّ فِی سَوادِ اللَّیْلِ وَضَوْءِ النَّهارِ، اَسْتَحْیِی مِنْ ذِکْرِها تَسْمِیَةً بَیْنَ یَدَیْکَ فَبِئْسَ الْعَبْدُ اَنا لِنَفْسِی وَنِعْمَ الرَّبُّ اَنْت لِی تَدْعُونی فَاُوَلِّی عَنْکَ کَانَّ لِیَ التَّطَوُّلَ عَلَیْکَ

فَأَسْأَلُکَ یا اِلهی بِالْقُدْرَةِ الَّتی قَدَرْتَ بِها عَلی ذُنُوبِی وَاِحْصائِها وَبِالرَّحْمَةِ الَّتی سَتَرْتَ بِها ما قَبُحَ مِنْ ذُنُوبِی اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِهِ الْاَخْیارِ وَتُعْتِقَنِی مِنَ النّارِ فِی یَوْمِی هذا مِنْ شَهْرِکَ الْمَیْمُونِ الْمَعْصُومِ، وَاَنْ تَخْتِمَ لِی فِی هذَا الْیَوْمِ بِخَیْرٍ مَعَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ الْاَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْواتِ بِما اَنْتَ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۶۶ و ۲۶۷.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۶۶ و ۲۶۷.

اَهْلُهُ حَتّی اَقُولَ یـا مَوْلایَ بِحُسْنِ تَوَکُّلِی عَلَیْک وَبِما جَرَتْ عادَتُک مَعَ اَمْثالِی مِنْ خَلْقِک، وَاَنْ تَرْزُقَنِی الاْءمْنَ وَالْعافِیَهَ وَالْغِنی وَالْمَغْفِرَهَ اِنَّک عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ وَصَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ وَسَلَّمَ.

۸) اعمال مخصوص روز هشتم

۱) اللّهُمَّ إِنِّی لا أَجِدُ مِنْ أَعْمالِی عَمَلاً أَعْتَمِدُ عَلَیْهِ، وَأَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَیْک، أَفْضَلَ مِنْ وِلایَتِک وَوِلایَهِ رَسُولِک وَآلِ رَسُولِک الطَّیِّبِینَ صَلَواتُک عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَتَقَرَّبُ إِلَیْک بِمُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَتَوَجَّهُ بِهِمْ إِلَیْک، فَاجْعَلْنِی عِنْدَک یا إِلهِی بِک وَبِهِمْ وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَالاْآخِرَهِ، وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ، فَإِنِّی قَدْ رَضِیتُ بِذلِک مِنْک تُحْفَهً وَکَرامَهً، فَإِنَّهُ لاتُحْفَهَ وَلا کَرامَهَ أَفْضَلَ مِنْ رِضْوانِک وَالتَّنَعُّمِ فِی دارِک، مَعَ أَوْلِیائِک وَأَهْلِ طاعَتِک.

اللّهُمَّ أَکْرِمْنِی بِوِلایَتِک، وَاحْشُرْنِی فِی زُمْرَهِ أَهْلِ وِلایَتِک، اللّهُمَّ اجْعَلْنِی فِی وَدائِعِک الَّتِی لا تَضِیعُ، وَلا تَرُدَّنِی خائِباً بِحَقِّک، وَحَقِّ مَنْ أَوْجَبْتَ حَقَّهُ عَلَیْک، وَأَسْأَلُک أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتُعَجِّلَ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ وَفَرَجِی مَعَهُمْ، وَ فَرَجَ کُلِّ مُوءْمِنٍ وَمُوءْمِنَهٍ، بِرَحْمَتِک یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ ارْزُقْنی فیهِ رَحْمَهَ الاَْیْتـامِ، وَ اِطْعـامَ الطَّعـامِ، و اِفْشـاءَ السَّلامِ وَارْزُقْنی فیهِ صُحْبَهَ الْکِرام، وَ مُجانَبَهَ اللِّئـام، بِطَوْلِک یا اَمَلَ الاْمِلینَ.(۲)

۳) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی است که در این روز بخوانند:

اَلْحَمْدُ للّه ِ الْفاشی فِی الْخَلْقِ حَمْدُهُ، الظّاهِرِ بِالْکَرامَهِ مَجْدُهُ، الْباسِطِ بِالْجُودِ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۶۹ و ۲۷۰.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۶۹ و ۲۷۰.

يَدَهُ، الَّذى لا تَنْقُصُ خَزائِنُهُ بِسَعَهِ فَضْلِهِ وَكَرَمِ عَطاياهُ، وَلا تَزيدُهُ الْعَطايا اِلاّ جُوداً وَكَرَماً وَتَفَضُّلاً وَاِحْساناً وَهُوَ الْعَزيزُ الْحَكِيمُ الْكَريمُ الْوَهّابُ الْعَظِيمُ، اَللّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كُنْتَ رَبّنا كائِناً غَيْرَ مُكَوَّنٍ وَحْدَكَ لا اَحَدَ مَعَكَ يَبْقى كَبَقائِكَ، بَلْ تَبْقى اَبَداً وَيَفْنى ما سِواكَ، وَلَكَ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ تَبارَكَ اللّه رَبُّ الْعالَمِينَ، اَلْحَمْدُلِلّه الَّذى لا مُضادَّ لَهُ فِى مُلْكِهِ وَلا شَبِيهَ لَهُ فِى صِفَتِهِ وَلا مُنازِعَ لَهُ فِى اَمْرِهِ، وَلا نَظِيرَ لَهُ فى سُلْطانِهِ، وَلا شَريكَ لَهُ فِى خَلْقِهِ، يَرِثُ الْاَرْضَ وَمَنْ عَلَيْها، بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ

اِلهى اَنَا الَّذى بارَزْتُكَ بِسَيِّئاتِى وَكَشَفْتُ قِناعِى وَلَمْ يَكُنْ بَيْنى وَبَيْنَكَ سِتْرٌ تُوارِينى وَلا حِجابٌ يَحْجُبُنى، اِلهى فَما اَحْسَنَ بَلائَكَ عِنْدى وَاَظْهَرَ نَعْمائَكَ عَلَىَّ وَاَكْثَرَ اَيادِيَكَ لَدَىَّ اِنْ شَكَرْتُها عَرَفْتُ واجِبَ حَقِّها، اِلهى خَلَقْتَنِى بِتَقْديرِكَ وَ صَوَّرْتَنِى، فَاَحْسَنْتَ وَاَنْعَمْتَ فَاَسْبَغْتَ وَرَزَقْتَنِى فَوَفَّرْتَ وَاَعْطَيْتَ فَاَجْزَلْتَ بِلا اِسْتِحْقاقٍ مِنّى لِذلِكَ بِعَمَلٍ، وَلكِنِ ابْتَدَأْتَ بِالْكَرَمِ وَالْجُودِ فَلَكَ الْحَمْدُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ سُبْحانَكَ اِنّى كُنْتُ مِنَ الظّالِمِينَ يا عَفُوُّ اَللّهُمَّ اِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنّى يا عَفُوٌّ فِى هذِهِ الدُّنْيا، وَتَكَرَّمْ عَلَىَّ وَارْزُقْنِى الْاَمْنَ وَالْعافِيَهَ وَالْغِنى وَالْمَغْفِرَهَ، اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ وَصَلَّى اللّه عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرينَ.

۹) اعمال مخصوص روز نهم

۱) اللّهُمَّ اغْفِرْ ذَنْبِى، وَاعْصِمْ عَمَلِى، وَاهْدِ قَلْبِى، وَاشْرَحْ صَدْرِى، وَيَسِّرْ لِى أَمْرِى، وَجَوِّدْ فَهْمِى، وَخَفِّفْ وِزْرِى، وَآمِنْ خَوْفِى، وَثَبِّتْ حُجَّتِى، وَارْبِطْ جَأْشِى، وَبَيِّضْ وَجْهِى، وَارْفَعْ جاهِى، وَصَدِّقْ قَوْلِى، وَبَلِّغْ حَدِيثِى، وَعافِنِى فِى عُمْرِى.

وَبـارِکْ لِی فِی مُنْقَلَبِی، وَاعْصِمْنِی فِی جَمِیعِ أَحْوالِی، وَأَوْسِعْ عَلَیَّ فِی رِزْقِی، وَسَهِّلْ عَلَیَّ مَطالِبِی، وَأَعْطِنِی مِنْ جَزِیـلِ عَطـائِکَ وَأَفْضَلِ ما أَعْطَیْتَ أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ، وَتَجاوَزْ عَنْ جَمِیعِ ما عِنْدِی بِحُسْنِ لُطْفِکَ الَّذِی عِنْدَکَ. اللّهُمَّ لا تُشْمِتْ بِی عـدُوِّی، وَلا تُمَکِّنْهُ مِنْ عُنُقِی، وَلا تَفْضَحْنِی فِی نَفْسِی، وَلا تَفْجَعْنِی فِی جارِی، وَهَبْ لِی یا إِلهِی عَطِیَّةً کَرِیمَةً رَحِیمَةً مِنْ عَطائِکَ الَّذِی لا فَقْرَ بَعْدَهُ، فَقَدْ ضَعُفَتْ قُوَّتِی، وَانْقَطَعَ عَنِ الْخَلْقِ رَجائِی، فَقُدْرَتُکَ یا رَبِّ أَنْ تَرْحَمَنِی وَتُعافِیَنِی کَقُدْرَتِکَ عَلَیَّ أَنْ تُعَذِّبَنِی وَتَبْتَلِیَنِی.

فَاجْعَلْ یا مَوْلایَ فِیما قَضَیْتَ تَعْجِیلَ خَلاصِی مِنْ جَمِیعِ ما أَنَا فِیهِ مِنَ الْمَکْرُوهِ وَالْمَحْذُورِ وَالْمَشَقَّهِ، وَعافِنِی مِنْهُ کُلِّهِ، إِلهِی لا أَرْجُو لِدَفْعِ ذلِکَ عَنِّی أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ، فَکُنْ یا ذَا الْجَلالِ وَالْاءِکْرامِ عِنْدَ أَحْسَنِ ظَنِّی بِکَ، وَامْنُنْ عَلَیَّ بِذلِکَ، وَ عَلی کُلِّ داعٍ دَعاکَ بِهِ یا مَوْلایَ مِنَ الْمُوءْمِنِینَ، وَأَنْتَ یا سَیِّدِی أَمَرْتَ بِالدُّعاءِ وَضَمِنْتَ لِمَنْ شِئْتَ الْاءِجابَهَ، وَوَعْدُکَ الْحَقُّ الَّذِی لا خُلْفَ لَهُ.(۱)

۲) اَللّهُـمَّ اجْعَـلْ لی فیـهِ نَصـیبا مِنْ رَحْمَتِـکَ الْواسِـعَهِ، وَاهْـدِنی فیهِ بِبَراهینِـکَ الْقـاطِعَهِ، وَخُـذْ بِناصِـیَتی اِلی مَرْضاتِـکَ الْجـامِعَهِ، بِمَحَبَّتِکَ یا اَمَلَ الْمُشْتاقینَ.(۲)

۳) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی است که در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ وَافْتَحْ لِی فِی یَوْمِی هذا مِنْکَ اَبْوابَ الرَّحْمَهِ، اَللّهُمَّ فَاِنَّکَ تَسْتَجِیبُ الصّلاهَ عَلی مُحَمَّدٍ وَقَدْ سَأَلْتُکَ الصَّلاهَ عَلَیْهِ فِی یَوْمِی هذا وَما قَبْلَهُ وَما بَعْدَهُ وَفِی شَهْرِی هذا کَمَا اسْتَجَبْتَ لِی فِی مُحَمَّدٍ صَلّی اللّه عَلَیهِ وآلِهِ، اَللّهُمَّ أعْلِ عَلَی الْبُنْیانِ بُنْیانَهُ وَاَنْزِلْهُ مَنْزِلَتَهُ، وَزَکِّهِ، وَاجْعَلْهُ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۷۲ و ۲۷۳.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۷۲ و ۲۷۳.

مَقْبُولَ الشَّهادَهِ، مَرْضِیَّ الْمَقالَهِ کَما حَکَمَ وَعَدَلَ وَجَهَدَ وَلَمْ یُقَصِّرْ وَنَصَحَ لِاُمَّتِهِ وَجاهَدَ فِی سَبِیلِکَ وَصَبَرَ عَلی حُسْنِ بَلائِکَ حَتّی اَتاهُ الیَقینُ وَصَلَّی اللّه ُعَلَیْهِ وَآلِهِ، اِلهِی اَنَا الَّذِی لَمْ اَزَلْ اُذْنِبُ وَتَغْفِرُ، وَاُخْطِئُ وَتُحْسِنُ اِلَیَّ، اَنَا الَّذی حَمَلْتُ الذُّنُوبَ، اَنَا الْاَسِیرُ بِبَلِیَّتی، اَنَا الْمُجَدِّدُ خَطِیئَتی، اَنَا الْمُنْقَطِعُ بی وَقَد وَقَفْتُ نَفْسِی بَیْنَ یَدَیْکَ مَوْقِفَ الْمُذْنِبینَ الْمُتَجَرِّئینَ عَلَیْکَ، الْمُسْتَخِفّینَ بِحَقِّکَ وَوَعْدِکَ، النّاقِضِینَ لِحَقِّکَ، وَمَوْقِفَ مَنْ اَسْلَمَتْهُ ذُنُوبُهُ وَتَبرَّأَ مِنْهُ خَلِیلُهُ وَقَرِینُهُ، اِلهی فَارْحَم الْیَومَ صَرْعَتی وَعَثْرَتی، وَاَقِلْنِی زَلَّتِی، وَاجْعَلْنِی بَعْدَ الْیَأسِ وَسُوءَ الْمُنْقَلَبِ حَسَنَ الظَّنِّ بِکَ حِینَ وُقُوفِی بَیْنَ یَدَیْکَ، یا مالِکَ رِقّی اِرْحَمْنی اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّه ُعَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

۱۰) اعمال مخصوص روز دهم

دهم ماه رمضان سالروز ارتحال جانگداز حضرت خدیجه علیهاالسلام ، روز یتیمی حضرت زهرا علیهاالسلام و روز غم و اندوه حضرت خاتم الانبیاء صلی الله علیه و آله می باشد.

حضرت خدیجه کبری نخستین همسر پیامبر اکرم اولین بانویی که اسلام آورد و نسل پربار و همیشه جاری کوثر از او پدید آمد، مادر یازده خورشید فروزان آسمان امامت، بانوی با درایتی که با تمام قدرت از پیامبر رحمت حمایت نمود و آرامش خاطر آن حضرت را فراهم نمود،

روز دهم رمضان سال دهم بعثت (سه سال پیش از هجرت) در مکّه معظمه دیده از جهان فرو بست و پیامبر را در غم و اندوهی به سنگینی کوه ها فرو برد.(۱)

این حادثه اندوهگین با فاصله اندکی از ارتحال جانگداز بزرگ حامی پیامبر، حضرت ابوطالب علیه السلام اتفاق افتاد، از این رهگذر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آن سال را «عام الحزن» نام نهاد و به تعبیر امروزی یکسال عزای عمومی اعلام نمود.(۲)

شایسته است امت اسلامی آن روز را به خاطر حقوق فراوانی که این بانوی

۱- ابن جوزی، تذکره الخواصّ، ج۲، ص۳۱۱.

۲- اربلی، کشف الغمّه، ج۱، ص۱۶.

بزرگ بر گردن امّت دارد، در سرتاسر جهان گرامی بدارنـد. قبر شـریف آن بزرگوار در مکه معظمه در جنّه المعلّی (قبرسـتان ابوطالب) قرار دارد.

برای روز دهم ماه رمضان دعاهای مخصوصی رسیده که از آن جمله است:

۱) اللّهُمَّ یـا مَنْ بَطْشُهُ شَدِیـدٌ، وَعَفْـوُهُ قَـدِیمٌ، وَمُلْکُهُ مُسْـتَقِیمٌ، وَلُطْفُهُ شَدِیـدٌ، یـا مَنْ سَـتَرَ عَلَیَّ الْقَبِیـحَ، وَظَهَرَ بِالْجَمِیـلِ، وَلَمْ یُعَجِّلْ بِـالْعُقُوبَهِ، وَیـا مَنْ أَذِنَ لِلْعِبـادِ بِالتَّوْبَهِ، یا مَنْ لَمْ یَهْتِکِ السِّتْرَ لِـذِی الْفَضِـیحَهِ، یا مَنْ لا یَعْلَمُ ما فِی غَـدٍ غَیْرُهُ، یا جابِرَ کُلِّ کَسِـیرٍ، یا مَـأْوی کُـلِّ هـارِبٍ، یـا غـاذِیَ مـا فِی بُطُونِ الاُمَّهـاتِ. یـا سَـیِّدِی، أَنْتَ لِی فِی کُلِّ حاجَهٍ نَزَلَتْ بِی، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاکْفِنِی ما أَهَمَّنِی، وَارْزُقْنِی مِنْ رِزْقِکَ الْواسِعِ رِزْقاً حَلالاً طَیِّباً، یا حَیُّ یا قَیُّومُ، بِرَحْمَتِکَ اسْـتَغَثْتُ، فُکَّ أَسْرِی، وَأَصْلِحْ لِی شَأْنِی کُلَّهُ، وَلا تَکِلْنِی إِلی نَفْسِی طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً، ما أَبْقَیْتَنِی، بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ اجْعَلْنی مِنَ الْمُتَوَکِّلینَ عَلَیْکَ، الْفائِزینَ لَدَیْکَ، الْمُقَرَّبینَ اِلَیْکَ بِاِحْسانِکَ یا غایَهَ الطّالِبینَ.(۲)

۳) و این دعا به روایت سیّد ابن باقی است که در این روز بخوانند:

اَلْحَمْـدُ للّه ِ الَّذی مَنْ تَـوَکَّلَ عَلَیْهِ کَفـاهُ، اِلهی اَنْعَمْتَ عَلَیّ فَلَمْ اَشْـکُرْ وَبَصَّرْتَنی فَلَمْ اَتَبَصَّرْ وَوَعَظْتَنی فَلَمْ اَذَکَّرْ وَاَقَلْتَ الْعَـثَراتِ فَلَمْ اُقَصِّرْ وَسَـتَرْتَ الْعَوْراتِ فَلَمْ اَسْتُرْ، وَهـذا شَـهْرُ رَمَضـانَ شَـهْرُ الصِّیـامِ، فَیـامَنْ عَجَّتْ اِلَیْهِ الأَـصْواتُ فِی الْمَحافِـلِ بِصُـنُوفِ اللُّغـاتِ، یَسْئَلُونَکَ الْعَفْوَ بِالْمُناجاهِ

اَللّهُمَّ وَحاجَتی الْیَوْمَ اِلَیْکَ عِتْقُ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، وَاَنْ تُقِیلَنی عَلی ما کانَ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۷۵ و ۲۷۶.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۷۵ و ۲۷۶.

مِنّى، يـا مَلْجَـأَ كُـلِّ لاجٍ وَوَلِیَّ كُلِّ ناجٍ، مَنْ اَحْسَنَ يا مَوْلاىَ فَبِرَحْمَتِكَ فازَ، وَمَنْ اَساءَ فَبِخَطِيئَتِهِ يَهْلِكُ يا إلهى، فَلا تُهْلِكْنِى وَاَنْتَ مَوْلاىَ وَمِنْكَ كـانَ رَجـائى يا مَلْجَأى اِلهى قَدْ يَرْحَمُ عَبـدٌ مَخْلُوقٌ لِمَخْلُوقٍ مِثْلِهِ، فَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنْتَ مَوْلاىَ وَخالِقى فَارْحَمْنى يا اِلهى كَما رَحِمَ مَخْلُوقٌ لِمَخْلُوقٍ، اَللّهُمَّ وَاَسْئَلُكَ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاَنْ تَحْمِلَ عَنّى خَطِيئَتى وَتَأْخُذَ اِلَى الْخَيْرِ بِناصِيَتى، اَللّهُمَّ اَعْطِنى فِى يَوْمِى هـذا اَفْضَلَ ما اَعْطَيْتَ اَحَداً مِنْ عِبادِكَ الصّالِحينَ وَحُجّاجِ بَيْتِكَ الْحَرامِ وَالْمُعْتَمِرينَ اِنَّكَ اَرْحَمُ الرّاحِمينَ، اِلهى وَسَيِّدى اِنّى مُثْنٍ اَحْسَنَ الثَّناءِ لِاَنَّ بَلائَكَ عِنْدى اَحْسَنُ الْبَلاءِ، اِلهى كَاَنّى بِنَفْسى وَاَنَا واقِفٌ بَيْنَ يَدَيْكَ وَقَد اَظَلَّنِى حُسْنُ التَّوَكُّلِ عَلَيْكَ فَانْظُر اِلَىَّ بِرَحْمَتِكَ فِى ذلِكَ الْوَقْتِ نَظْرَةً اَفُوزُ بِها بَيْنَ يَدَيْكَ مَغْفُوراً لِى

اَللّهُمَّ وَهذَا الدُّعاءُ الَّذى اَمَرْتَنا بِهِ وَعَلَيْكَ الاِْجابَةُ كَما ضَمِنْتَ يا عَدْلُ يا وَفِىُّ عَلَيْنَا الْمَسْئَلَةُ وَعَلَيْكَ الْعَطِيَّةُ، وَهذَا الطَّلَبُ وَعَلَيْكَ النَّجاحُ، وَهـذَا الْجُهْدُ وَعَلَيْكَ التِّكْلانُ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، يا اَكْرَمَ الأَكْرَمينَ، يا مُنْتَهى رَغْبَةِ الرّاغِبينَ وَالطّالِبينَ وَالْمُنِيبِينَ اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ، وَصَلَّى اللهُ عَلى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرينَ.

۱۱) اعمال مخصوص روز یازدهم

۱) اللّهُمَّ بِيَدِكَ مَقادِيرُ الدُّنْيا وَالاْآخِرَهِ، وَبِيَدِكَ مَقادِيرُ الْغِنى وَالْفَقْرِ، وَبِيَدِكَ مَقادِيرُ الْخِذْلانِ وَالنَّصْرِ، اللّهُمَّ بارِكْ لِى فِى دِينِى وَدُنْيـاىَ، وَبـارِكْ لِى فِى آخِرَتِى وَأُولاىَ، وَبـارِكْ لِى فِى أَهْلِى وَمالِى وَوَلَدِى، وَبارِكْ لِى فِى سَمْعِى وَبَصَرِى وَيَدِى وَرِجْلِى وَجَمِيعِ جَسَدِى، وَبارِكْ لِى فِى عَقْلِى وَذِهْنِى وَفَهْمِى وَعِلْمِى وَجَمِيعِ ما خَوَّلْتَنِى.

اللّهُمَّ وَأَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلالِ، وَفُكَّ رَقَبَتِي مِنَ النّارِ، وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ دارَ الْقَرارِ، اللّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَهْوالِ الدُّنْيا وَالْآخِرَهِ، وَبَوائِقِ الدَّهْرِ وَمُصِيباتِ اللَّيالِي وَالْأَيّامِ. اللّهُمَّ إِنْ كُنْتَ غَضِبْتَ عَلَيَّ وَأَنْتَ رَبِّي فَلا تُحِلَّهُ بِي يا رَبَّ الْمُسْتَضْعَفِينَ، وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ فَسَلِّمْنِي، وَأَنْتَ رَبِّي فَلا تَكِلْنِي إِلى عَدُوِّي، وَلا إِلى صَدِيقِي، وَإِنْ لَمْ تَكُنْ غَضِبْتَ عَلَيَّ فَما أُبالِي، غَيْرَ أَنَّ عافِيَتَكَ أَوْسَعُ لِي وَأَهْنَأُ لِي.

إِلهِي أَعُوذُ بِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي أَشْرَقَتْ بِهِ السَّماواتُ وَالْأَرَضُونَ، وَكَشَفْتَ بِهِ الظُّلْمَهَ عَنْ عِبادِكَ مِنْ أَنْ يَحُلَّ بِي سَخَطُكَ، لَكَ الْعُتْبى حَتَّى تَرْضى، وَإِذا رَضِيتَ وَبَعْدَ الرِّضا، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلاّ بِكَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ حَبِّبْ اِلَيَّ فِيهِ الْإِحْسانَ، وَكَرِّهْ اِلَيَّ فِيهِ الْفُسُوقَ وَالْعِصْيانَ وَحَرِّمْ عَلَيَّ فِيهِ السَّخَطَ وَالنِّيرانَ، بِقُوَّتِكَ يا غَوْثَ الْمُسْتَغِيثِينَ.(۲)

۳) و این دعا به روایت سیّد بن باقی است که در این روز بخوانند:

اَلْحَمْدُ لِلّه رَبِّ الْعالَمِينَ وَالْعاقِبَهُ لِلْمُتَّقِينَ، اَللّهُمَّ اِنّي اَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ فَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْمَكْنُونِ الْمَخْزُونِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، وَاَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْعَظِيمِ الْأَعْظَمِ الَّذِي كانَ حَقّاً عَلَيْكَ اَنْ تَسْتَجِيبَ لِمَن دَعاكَ بِهِ، وَأَسْأَلُكَ بِكُلِّ حَرْفٍ اَنْزَلْتَهُ عَلى مُوسى كَلِيمِكَ وَبِكُلِّ حَرْفٍ اَنْزَلْتَهُ عَلى عِيسى رُوحِكَ وَكَلِمَتِكَ، وَبِكُلِّ حَرْفٍ اَنْزَلْتَهُ عَلى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّه عَلَيْهِ وَآلِهِ صَفِيِّكَ وَبِكُلِّ دَعْوَهٍ دَعاكَ بِها اَحَدٌ مِنْ مَلائِكَتِكَ وَرُسُلِكَ وَسائِرِ خَلْقِكَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُمْ، اَنْ تَجْعَلَ قُوَّتِي وَصِحَّتِي وَنَشاطِي وَاِدْلاجِي وَغُدُوِّي

۱– سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۷۹ و ۲۸۰.

۲– سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۷۹ و ۲۸۰.

وَرَواحِی وَمُنْقَلَبِی وَمَثْوایَ وَصَباحِی وَمَسائِی فیما تُحِبُّ مِنْ قَوْلٍ وَعَمَلٍ

وَاَسئَلُکَ اللّهُمَّ یا رَبِّ اَنْ تَجْعَلَ فِی قَلْبِی خُشُوعَ الْمُتَقَلِّبِینَ وَخَوْفَ الْخائِفِینَ وَرَهْبَهَ الرّاهِبِینَ وَصِدْقَ الصّادِقِینَ، وَیَقِینَ الْمُوءْمِنینَ حَتّی تُبَلِّغَنِی بِها دَرَجَهَ الاْءَحْیاءِ الْمَرْزُوقِینَ فِی الدَّرَجاتِ الْعُلی مِنْ جَنّاتِ النَّعِیمِ، اللّهُمَّ وَکَما فَرَضْتَ هذَا الشَّهْرَ الشَّرِیفَ عَلَیَّ فَتَقَبَّلْهُ مِنّی یا مَوْلایَ بِاَحْسَنِ قَبُولٍ، وَزَیِّنّی فِیهِ بِزِینَهِ الاْءیمانِ وَاجْعَلْنی فِیهِ مِنَ الأَتْقِیاءِ الاْءَخْیارِ الْهُداهِ الاْءَبْرارِ وَفُکَّ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ وَارْزُقْنِی رِضاکَ وَالْجَنَّهَ وَجَنِّبْنی سَخَطَکَ وَالنّارَ وَارْحَمْنِی فَاَنْتَ اَهْلُ الرَّحْمَهِ، وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ فَاَنْتَ اَهْلُ الْفَضْلِ وَالتَّفَضُّلِ، وَاَعْطِنِی حَوائِجَ الدُّنْیا وَالاْآخِرَهِ وَالاْءمْنَ وَ الْعافِیَهَ وَالْغِنی وَالْمَغْفِرَهَ، وَخَلِّصْنی مِنْ مَظالِمِ الْعِبادِ وَاجْعَلْنی مِنَ الزُّهّادِ وَالْعُبّادِ الْکارِهِینَ لِلدُّنْیا الرّاغِبِینَ فِی الاْآخِرَهِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمِینَ وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

۱۲) اعمال مخصوص روز دوازدهم

۱) اللّهُمَّ غارَتْ نُجُومُ سَمائِکَ، وَنامَتْ عُیُونُ أَنامِکَ، وَهَدَأَتْ أَصْواتُ عِبادِکَ وَأَنْعامِکَ، وَغَلَّقَتْ مُلُوکُ الاْءَرْضِ عَلَیْها أَبْوابَها، وَطافَتْ عَلَیْها حُرّاسُها، وَاحْتَجَبُوا عَمَّنْ یَسْأَلُهُمْ حاجَهً أَوْ یَنْتَجِعُ مِنْهُمْ فائِدَهً.

وَأَنْتَ إِلهِی حَیٌّ قَیُّومٌ، لا تَأْخُذُکَ سِنَهٌ وَلا نَوْمٌ، وَلا یَشْغَلُکَ شَیْءٌ عَنْ شَیْءٍ، أَبْوابُ سَماواتِکَ لِمَنْ دَعاکَ مُفَتَّحاتٌ، وَخَزائِنُکَ غَیْرُ مُغَلَّقاتٍ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْتَوْدِعُکَ وَأَسْتَحْفِظُکَ بِأَنْ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ، وَالنُّورُ الْقُدُّوسُ، نَفْسِی وَرُوحِی وَرِزْقِی، وَمَحْیایَ وَمَماتِی، وَأَنْفُسَ أَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْفُسَ أَشْیاعِ مُحَمَّدٍ، وَجَمِیعَ ما تَفَضَّلْتَ بِهِ عَلَیَّ وَعَلَیْهِمْ حَیّاً وَمَیِّتاً، وَشاهِداً وَغائِباً، وَ نائِماً وَیَقْظاناً، وَقائِماً وَقاعِداً، وَمُسْتَخِفّاً وَمُتَهاوِناً، بِنُورِ وَجْهِکَ

الْکَریمِ الْجَلیلِ، الرَّفیعِ الْعَظیمِ الْقائِمِ بِالْقِسْطِ، لا إِلهَ إِلاّ اللّهُ الْعَزیزُ الْحَکیمُ بِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّیِّبینَ الطّاهِرینَ، صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ أَجْمَعینَ.

یا وَلِیَّ النَّبِیِّینَ وَالْمُرْسَلینَ، وَمَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ، صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ یا رَبَّ الْعالَمینَ، وَبَیْتِکَ الْمَعْمُورِ وَالسَّبْعِ الْمَثانِی وَالْقُرْآنِ الْعَظیمِ، وَبِکُلِّ مَنْ یَکْرُمُ عَلَیْکَ مِنْ جَمیعِ خَلْقِکَ یا سَیِّدِی، مَعَ ما تَفَضَّلْتَ عَلَیْهِمْ وَعَلَیْنا، فَاجْعَلْنا فِی حِماکَ الَّذِی لا یُسْتَباحُ، بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ .(۱)

۲) اَللّهُمَّ زَیِّنّی فیهِ بِالسِّتْرِ وَالْعِفافِ، وَاسْتُرْنی فیهِ بِلِباسِ الْقُنُوعِ وَالْکَفافِ، وَاحْمِلْنی فیهِ عَلَی الْعَدْلِ وَالْاِنْصافِ وَامِنّی فیهِ مِنْ کُلِّ ما اَخافُ، بِعِصْمَتِکَ یا عِصْمَةَ الْخائِفینَ.(۲)

۳) و این دعا به روایت سیّد بن باقی است بخوانند:

اللّهُمَّ إِنّی اَسْأَلُکَ وَاَرْغَبُ اِلَیْکَ اَنْ تَرْزُقَنِی الثُّباتَ عَلی دِینِکَ الَّذِی ارْتَضَیْتَهُ وَتُبَصِّرَنِی فِیهِ وَتُوَفِّقَنِی لَهُ، وَتأخُذَ بِقَلْبِی اِلَیْهِ وَتَعَدَّنِی عَمّا سِواهُ وَتَعْصِمَنی عِصْمَةَ الأَبْرارِ، وَتَجْعَلَنِی مِنَ الْمُصَدِّقِینَ بِکِتابِکَ الْمُتَمَسِّکِینَ بِسُنَّةِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِهِ الطّاهِرِینَ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَآلِهِ اَجْمَعینَ

اللّهُمَّ لا تَخْذُلْنِی اَبَداً وَلا تُشْمِتْ بِی عَدُوّاً وَلا حاسِداً، وَلا تَنْزَعْ مِنّی صالِحاً اَعْطَیْتَنِی، وَافْتَحْ مَسامِعَ قَلْبِی لِذِکْرِکَ وَاجْعَلْنِی أُؤمِنُ بِوَعْدِکَ وَأُوفِی بَعَهْدِکَ، وَاَسْئَلُکَ یا رَبِّ قَبُولَهُ وَالْوَفاءَ بِهِ

اَللّهُمَّ اِنّی أسْأَلُکَ بَرَکَتَهُ وَیُمْنَهُ وَخَواتِیمَ الْخَیْرِ فِیهِ، وَاَسْأَلُکَ اَنْ تَهَبَ لِی مِنْ اَمْرِی یُسْراً وَرُشْداً وَمِرْفَقاً وَاَنْ تَهْدِیَنِی لِلَّتی هِیَ اَقْوَمُ، وَخَیْرٌ ثَواباً وَخَیْرٌ عُقْباً

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۸۳ و ۲۸۴.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۸۳ و ۲۸۴.

وَخَيْرٌ مَرَدّاً وَخَيْرٌ اَمَلاً ـ وخيْرٌ عاجِلاً ـ وَاَنْ تَخْتِمَ لِى بِالْخَيرِ وَتَرْزُقَنِى رِضاكَ وَالْجَنَّهَ، وَتُعِيذَنى مِنْ سَخَطِكَ وَالنّارِ وَتُعْطِيَنى حَوائِجَ الدُّنْيا وَالاْ ـ آخِرَهِ والاْ ـ مْنَ وَالْعافِيَهَ وَالْغِنى وَالْمَغْفِرَهِ اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىءٍ قَدِيرٌ، وَاَنَا اِلى ذلِكَ يا رَبِّ فَقِيرٌ، وَهُوَ عَلَيْكَ حَقِيرٌ وَعِندَكَ نَزْرٌ يَسِيرٌ، فَتَفَضَّلْ عَلَىَّ بِهِ يا اَرْحَمَ الرّاحِمِينَ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّه ِ الْعَلِىِّ الْعَظِيمِ، عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَبِهِ اَسْتَعِينُ، وَهُوَ ثِقَتِى وَنِعْمَ الْمُعِينُ وَصَلَّى اللّه ُ عَلى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِينَ.

روز دوازدهم ماه رمضان روز بسیار با فضیلتی است، در آن روز انجیل بر حضرت عیسی علیه السلام نازل شده، و در آن روز پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در میان اصحاب پیمان اخوّت و برادری بست و امیرموءمنان علیه السلام را به برادری خود برگزید.(۱)

در این روز زیارت امیر موءمنان علیه السلام از دور و نزدیک شایسته است.

۱۳) اعمال مخصوص روز سیزدهم

اشاره

روز سیزدهم رمضان نخستین روز از «ایّام البیض» است، روزهای سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم را ایام البیض نامند.

و از دعاهای این روز که مشترک است با دو روز بعد دعای مجیر است که از حضرت رسول روایت شده و شیخ کفعمی رحمه الله نقل کرده

و در فضیلت خواندن آن در این ایّام منقول است که هرکه بخواند گناهانش آمرزیده شود اگر چه به عدد دانه های باران و برگ درختان و ریگ بیابان باشد:

بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحيم

سُبْحانَكَ يا اَللّه ُ تَعالَيْتَ يا رَحْمانُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا رَحيمُ، تَعالَيْتَ يا كَريمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا مَلِكُ، تَعالَيْتَ يا مالِكُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا قُدُّوسُ، تَعالَيْتَ يا سَلامُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا مُؤْمِنُ، تَعالَيْتَ يامُهَيْمِنُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ،

۱- ترمذی، الجامع الصّحیح، ج۵، ص۶۳۶، ح ۳۷۲۰.

سُبْحانَکَ یا عَزیزُ، تَعالَیْتَ یا جَبّارُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ سُبْحانَکَ یا مُتَکَبِّرُ، تَعالَیْتَ یامُتَجَبِّرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا خالِقُ، تَعالَیْتَ یا بارِئُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا مُصَوِّرُ، تَعالَیْتَ یا مُقَدِّرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا هادی، تَعالَیْتَ یا باقی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا وَهّابُ، تَعالَیْتَ یاتَوّابُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا فَتّاحُ، تَعالَیْتَ یا مُرْتاحُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا سَیِّدی، تَعالَیْتَ یامَوْلایَ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یامُجیرُ، سُبْحانَکَ یا قَریبُ، تَعالَیْتَ یارَقیبُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا مُبْدِئُ، تَعالَیْتَ یا مُعیدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا حَمیدُ، تَعالَیْتَ یا مَجیدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا قَدیمُ، تَعالَیْتَ یا عَظیمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا غَفُورُ، تَعالَیْتَ یا شَکُورُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا شاهِدُ، تَعالَیْتَ یا شَهیدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا حَنّانُ، تَعالَیْتَ یا مَنّانُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا باعِثُ، تَعالَیْتَ یاوارِثُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا مُحْیی، تَعالَیْتَ یامُمیتُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا شَفیقُ، تَعالَیْتَ یا رَفیقُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا اَنیسُ، تَعالَیْتَ یا مُونِسُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یامُجیرُ، سُبْحانَکَ یا جَلیلُ، تَعالَیْتَ یا جَمیلُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا خَبیرُ، تَعالَیْتَ یا بَصیرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا حَفِیُّ، تَعالَیْتَ یا مَلِیُّ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یامَعْبُودُ، تَعالَیْتَ یامَوْجُودُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا غَفّارُ، تَعالَیْتَ یا قَهّارُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا مَذْکُورُ، تَعالَیْتَ یا مَشْکُورُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا جَوادُ، تَعالَیْتَ یا مَعاذُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا جَمالُ،

تَعالَیْتَ یا جَلالُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا سابِقُ، تَعالَیْتَ یا رازِقُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا صادِقُ، تَعالَیْتَ یا فالِقُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا سَمیعُ، تَعالَیْتَ یا سَریعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا رَفیعُ، تَعالَیْتَ یا بَدیعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا فَعّالُ، تَعالَیْتَ یا مُتَعالُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یاقاضی، تَعالَیْتَ یا راضی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یامُجیرُ، سُبْحانَکَ یا قاهِرُ، تَعالَیْتَ یا طاهِرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا عالِمُ، تَعالَیْتَ یا حاکِمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا دائِمُ، تَعالَیْتَ یا قائِمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا عاصِمُ، تَعالَیْتَ یا قاسِمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا غَنِیُّ، تَعالَیْتَ یا مُغْنی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا وَفِیُّ، تَعالَیْتَ یا قَوِیُّ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا کافی، تَعالَیْتَ یا شافی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا مُقَدِّمُ، تَعالَیْتَ یا مُؤَخِّرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا اَوَّلُ، تَعالَیْتَ یا اخِرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا ظاهِرُ، تَعالَیْتَ یا باطِنُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا رَجاءُ، تَعالَیْتَ یامُرْتَجی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یامُجیرُ، سُبْحانَکَ یا ذَا الْمَنِّ، تَعالَیْتَ یا ذَا الطَّوْلِ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا حَیُّ، تَعالَیْتَ یا قَیُّومُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا واحِدُ، تَعالَیْتَ یا اَحَدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا سَیِّدُ، تَعالَیْتَ یا صَمَدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا قَدیرُ، تَعالَیْتَ یا کَبیرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا والی، تَعالَیْتَ یا عالی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا عَلِیُّ، تَعالَیْتَ یا اَعْلی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا وَلِیُّ، تَعالَیْتَ یا مَوْلی، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا ذارِئُ، تَعالَیْتَ یا بارِئُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا

خـافِضُ، تَعـالَيْتَ يا رافِعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا مُقْسِطُ، تَعالَيْتَ يا جامِعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا مُعِزُّ، تَعالَيْتَ يا مُذِلُّ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا حافِظُ، تَعالَيْتَ يا حَفيظُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا قادِرُ، تَعالَيْتَ يا مُقْتَدِرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا عَليمُ، تَعالَيْتَ يا حَليمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا حَكَمُ، تَعالَيْتَ يا حَكيمُ، اَجِرْنـا مِنَ النّـارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا مُعْطى، تَعالَيْتَ يا مانِعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا ضارُّ، تَعالَيْتَ يا نافِعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا مُجيبُ، تَعالَيْتَ يا حَسيبُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا عادِلُ، تَعالَيْتَ يا فاضِلُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا لَطيفُ، تَعالَيْتَ يا شَريفُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا رَبُّ، تَعالَيْتَ يا حَقُّ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا ماجِدُ، تَعالَيْتَ يا واجِدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا عَفُوُّ، تَعالَيْتَ يا مُنْتَقِمُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يـا واسِعُ، تَعـالَيْتَ يـا مُوَسِّعُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا رَؤُوفُ، تَعالَيْتَ يا عَطُوفُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا فَرْدُ، تَعـالَيْتَ يـا وِتْرُ، اَجِرْنـا مِنَ النّـارِ يـا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يـا مُقيتُ، تَعالَيْتَ يا مُحيطُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يامُجيرُ، سُبْحانَكَ يا وَكيلُ، تَعـالَيْتَ يـا عَدْلُ، اَجِرْنـا مِنَ النّـارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا مُبينُ، تَعالَيْتَ يا مَتينُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا بَرُّ، تَعالَيْتَ يا وَدُودُ، اَجِرْنـا مِنَ النّـارِ يـا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا رَشيدُ، تَعالَيْتَ يا مُرْشِدُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا نُورُ، تَعالَيْتَ يا مُنَوِّرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا نَصيرُ، تَعالَيْتَ يا ناصِرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا صَبُورُ، تَعالَيْتَ يا صابِرُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ، سُبْحانَكَ يا مُحْصى، تَعالَيْتَ يا مُنْشى، اَجِرْنا مِنَ النّارِ يا مُجيرُ،

سُبْحانَکَ یـا سُبْحانُ، تَعـالَیْتَ یـا دَیّانُ، اَجِرْنـا مِنَ النّارِ یـا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یـا مُغیثُ، تَعـالَیْتَ یا غِیاثُ، اَجِرْنا مِنَ النّارِ یامُجیرُ، سُبْحانَکَ یـا فـاطِرُ، تَعـالَیْتَ یـا حاضِرُ، اَجِرْنـا مِنَ النّارِ یا مُجیرُ، سُبْحانَکَ یا ذَا الْعِزِّ وَالْجمالِ، تَبارَکْتَ یا ذَا الْجَبَرُوتِ وَالْجَلالِ، سُبْحانَکَ «لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ سُبْحانَکَ اِنّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمینَ* فَاسْتَجَبْنا لَهُ وَنَجَّیْناهُ مِنَ الْغَمِّ وَکَذلِکَ نُنْجِی الْمُؤْمِنینَ»(۱) وَصَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه.(۲)

۲. دعاهای خاص

۱) اللّهُمَّ إنِّی أَدِینُکَ بِطاعَتِکَ وَوِلایَتِکَ، وَوِلایَهِ مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ، وَوِلایَهِ أَمیرِ الْمُوءْمِنِینَ حَبِیبِ نَبِیِّکَ، وَوِلایَهِ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ سِبْطَیْ نَبِیِّکَ، وَسَیِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ جَنَّتِکَ.

وَأَدِینُکَ یـا رَبِّ بِوِلایَهِ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَمُوسی بْنِ جَعْفَرٍ، وَعَلِیِّ بْنِ مُوسی، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، وَعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ، وَسَیِّدِی وَمَوْلایَ صاحِبِ الزَّمانِ.

أَدِینُکَ یا رَبِّ بِطاعَتِهِمْ وَوِلایَتِهِمْ، وَبِالتَّسْلِیمِ بِما فَضَّلْتَهُمْ راضِیاً غَیْرَ مُنْکِرٍ وَلا مُسْتَکْبِرٍ، عَلی ما أَنْزَلْتَ فِی کِتابِکَ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَادْفَعْ عَنْ وَلِیِّکَ وَخَلِیفَتِکَ وَلِسانِکَ، وَالْقائِمِ بِقِسْطِکَ، وَالْمُعَظِّمِ لِحُرْمَتِکَ، وَالْمُعَبِّرِ عَنْکَ، وَالنّاطِقِ بِحُکْمِکَ، وَعَیْنِکَ النّاظِرَهِ، وَأُذُنِکَ السّامِعَهِ، وَشاهِدِ عِبادِکَ، وَحُجَّتِکَ عَلی خَلْقِکَ،

۱- سوره أنبیاء، آیات ۸۷ ۸۸ .

۲- مصباح کفعمی، ص۲۶۸. صحیفه نبویه، ص۱۶۵، د۵ .

وَالْمُجاهِدِ فِی سَبِیلِکَ، وَالْمُجْتَهِدِ فِی طاعَتِکَ، وَ اجْعَلْهُ فِی وَدِیعَتِکَ الَّتِی لا تَضِیعُ، وَأَیِّدْهُ بِجُنْدِکَ الْغالِبِ، وَأَعِنْهُ وَأَعِنْ عَنْهُ، وَاجْعَلْنِی وَوالِدَیَّ وَما وَلَدا وَوَلَدِی مِنَ الَّذِینَ یَنْصُرُونَهُ وَیَنْتَصِرُونَ بِهِ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ، اشْعَبْ بِهِ صَدْعَنا، وَارْتُقْ بِهِ فَتْقَنا، اللّهُمَّ أَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ، وَدَمْدِمْ بِمَنْ نَصَبَ لَهُ، وَاقْصِمْ رُؤُسَ الضَّلالَهِ، حَتَّی لا تَدَعَ عَلَی الْأَرْضِ مِنْهُمْ دَیّاراً.(۱)

۲) اَللّهُمَّ طَهِّرْنی فیهِ مِنَ الدَّنَسِ وَالْأَقْذارِ، وَصَبِّرْنی (فیهِ) عَلی کائِناتِ الْأَقْدارِ، وَوَفِّقْنی لِلتُّقی وَصُحْبَهِ الْأَبْرارِ بِعَوْنِکَ یا قُرَّهَ عَیْنِ الْمَساکینِ.(۲)

۳) اَللّهُمَّ اِنَّ الظَّلَمَهَ جَحَدُوا ایاتِکَ، وَکَفَرُوا بِکِتابِکَ، وَکَذَّبُوارُسُلَکَ، وَاسْتَنْکَفُوا عَنْ عِبادَتِکَ، وَرَغِبُوا عَنْ مِلَّهِ خَلیلِکَ، وَبَدَّلُواماجاءَ بِهِ رَسُولُکَ، وَشَرَعُوا غَیْرَ دینِکَ، وَاقْتَدَوْا بِغَیْرِ هُداکَ، وَاسْتَنُّوا بِغَیْرِ سُنَّتِکَ، وَتَعَدَّوْا حُدُودَکَ، وَسَعَوْا مُعاجِزینَ فی ایاتِکَ، وَتَعاوَنُوا عَلی اِطْفاءِ نُورِکَ، وَصَدُّوا عَنْ سَبیلِکَ، وَ کَفَرُوا نَعْماءَکَ، وَشاقُّوا وُلاهَ اَمْرِکَ، وَ والَوْا اَعْداءَکَ، وَعادَوْا اَوْلِیاءَکَ، وَ عَرَفُوا ثُمَّ اَنْکَرُوا نِعْمَتَکَ وَلَمْ یَذْکُرُوا الاءَکَ، وَاَمِنُوا مَکْرَکَ، وَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ عَنْ ذِکْرِکَ، وَاسْتَحَلُّواحَرامَکَ، وَحَرَّمُوا حَلالَکَ، وَاجْتَرَؤُوا عَلی مَعْصِیَتِکَ، وَلَمْ یَخافُوا مَقْتَکَ، وَنَسُوا نِقْمَتَکَ، وَلَمْ یَحْذَرُوا بَأْسَکَ، وَاغْتَرُّوا بِنِعْمَتِکَ. اَللّهُمَّ وَانْتَقِمْ مِنْهُمْ، وَاصْبُبْ عَلَیْهِمْ عَذابَکَ، وَاسْتَأْصِلْ شَأْفَتَهُمْ، وَاقْطَعْ دابِرَهُمْ، وَ ضَعْ عِزَّهُمْ وَجَبَرُوتَهُمْ، وَانْزَعْ اَوْتادَهُمْ، وَزَلْزِلْ اَقْدامَهُمْ، وَاَرْعِبْ قُلُوبَهُمْ، اَللّهُمَّ اِنَّهُمْ اتَّخَذُوا دینَکَ دَغَلاً وَمالَکَ دُوَلاً وَعِبادَکَ خَوَلاً اَللّهُمَّ اکْفُفْ بَأْسَهُمْ، وَافْلُلْ حَدَّهُمْ، وَاَوْهِنْ کَیْدَهُمْ، وَاَشْمِتْ عَدُوَّهُمْ، وَاشْفِ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۸۷ و ۲۸۸.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۸۷ و ۲۸۸.

صُدُورَ الْمُؤْمِنينَ. اَللّهُمَّ افْتُتْ اَعْضادَهُمْ، وَاقْهَرْ جَبابِرَتَهُمْ، وَاجْعَلِ الدّائِرَةَ عَلَيْهِمْ،وَاقْضُضْ بُنْيانَهُمْ، وَخالِفْ بَيْنَ كَلِمَتِهِمْ، وَفَرِّقْ جَمْعَهُمْ، وَشَتِّتْ اَمْرَهُمْ، وَاجْعَلْ بَأْسَهُمْ بَيْنَهُمْ، وَ ابْعَثْ عَلَيْهِمْ عَذابا مِنْ فَوْقِهِمْ، وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ ، وَ اسْفِکْ بِاَيْدِى الْمُؤْمِنينَ دِماءَهُمْ، وَ اَوْرِثِ الْمُؤْمِنينَ اَرْضَهُمْ وَ دِيارَهُمْ وَ اَمْوالَهُمْ. اَللّهُمَّ ضَلِّلْ اَعْمالَهُمْ، وَاقْطَعْ رَجاءَهُمْ، وَادْحَضْ حُجَّتَهُمْ، وَاسْتَدْرِجْهُمْ مِنْ حَيْثُ لا يَعْلَمُونَ، وَاتِهِمْ بِالْعَذابِ مِنْ حَيْثُ لا يَشْعُرُونَ، وَاَنْزِلْ بِساحَتِهِمْ مايَحْذَرُونَ، وَحاسِبْهُمْ حِسابا شَديدا، وَعَذِّبْهُمْ عَذابا نُكْرا، وَاجْعَلْ عاقِبَةَ اَمْرِهِمْ خُسْرا. اَللّهُمَّ اِنَّهُمُ اشْتَرَوْا بِاياتِکَ ثَمَنا قَليلاً وَعَتَوْا عُتُوّا كَبيرا. اَللّهُمَّ فَخُذْهُمْ اَخْذا وَبيلاً، وَدَمِّرْهُمْ تَدْميرا، وتَبِّرْهُمْ تَتْبيرا، وَلا تَجْعَلْ لَهُمْ فِى الْاَرْضِ ناصِرا، وَلا فِى السَّماءِ عاذِرا، وَالْعَنْهُمْ لَعْنا كَبيرا.

اَللّهُمَّ اِنَّهُمْ اَضاعُوا الصَّلَواتِ، وَاتَّبَعُوا الشَّهَواتِ، وَعَمِلُوا السَّيِّئاتِ.

اَللّهُمَّ فَخُذْهُمْ بِالْبَلِيّاتِ، وَاَحْلِلْ بِهِمُ الْوَيْلاتِ، وَاَرِهِمُ الْحَسَراتِ،

يا اَللّه ُ يا اِلهَ الْاَرَضينَ وَ السَّماواتِ . اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ ارْحَمْنا بِرَحْمَتِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ .

اَللّهُمَّ اِنّى اَدينُکَ يارَبِّ بِطاعَتِکَ وَوِلايَتِکَ وَ وِلايَةِ مُحَمَّدٍ رَسُولِکَ صَلَّى اللّه ُ عَلَيْهِ وَعَلى اَهْلِ بَيْتِه، وَ وِلايَةِ اَميرِالْمُؤْمِنينَ عَلِيِ بْنِ اَبى طالِبٍ عَلَيْهِ السَّلامُ، وَوِلايَةِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ سِبْطَىْ نَبِيِّکَ وَ وَلَدَىْ رَسُولِکَ عَلَيْهِمَا السَّلامُ، وَ وِلايَةِ الطّاهِرينَ الْمَعْصُومينَ مِنْ ذُرِّيَّةِ الْحُسَيْنِ: عَلِيِ بْنِ الْحُسَيْنِ، وَمُحَمَّدِبْنِ عَلِيٍ، وَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَمُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ، وَعَلِيِ بْنِ مُوسى، ومُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍ، وَعَلِيِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍ، سَلامُ اللّه ِ وَ بَرَكاتُهُ عَلَيْهِمْ اَجْمَعينَ، وَ وِلايَةِ الْقائِمِ السّابِقِ مِنْهُمْ بِالْخَيْراتِ، الْمُفْتَرَضِ الطّاعَةِ صاحِبِ الزَّمانِ،

سَلامُ اللّه ِعَلَيْهِ. اَدينُکَ يا رَبِّ بِطاعَتِهِمْ وَ وِلايَتِهِمْ، وَالتَّسْليمِ لِفَرْضِهِمْ، راضِيا غَيْرَمُنْكِرٍ، وَلا مُسْتَكْبِرٍ وَلا مُسْتَنْكِفٍ عَلى مَعْنى ما اَنْزَلْتَ فى كِتابِکَ عَلى حُدُودِ ما اَتانا فيهِ، راضِيا بِما رَضيتَ بِه، مُسَلِّما مُقِرّا بِذلِکَ يارَبِّ، راهِبا لَکَ، راغِبا فيما لَدَيْکَ. اَللّهُمَّ ادْفَعْ عَنْ وَلِيِّکَ وَابْنِ نَبِيِّکَ وَ خَليفَتِکَ وَ حُجَّتِکَ عَلى خَلْقِکَ،وَالشّاهِدِ عَلى عِبادِکَ، الْمُجاهِدِ الْمُجْتَهِدِ فى طاعَتِکَ، وَ وَلِيِّکَ وَاَمينِکَ فِياَرْضِکَ، فَاَعِذْهُ مِنْ شَرِّ ما خَلَقْتَ وَبَرَأْتَ، وَاجْعَلْهُ فى وَدائِعِکَ الَّتى لايَضيعُ مَنْ كانَ فيها، وَفى جِوارِکَ الَّذى لا يُقْهَرُ، وَ امِنْهُ بِاَمانِکَ، وَاجْعَلْهُ فى كَنَفِکَ، وَانْصُرْهُ بِنَصْرِکَ الْعَزيزِ يا اِلهَ الْعالَمينَ.

اَللّهُمَّ اعْصِمْهُ بِالسَّكينَهِ، وَاَلْبِسْهُ دِرْعَکَ الْحَصينَهَ، وَاَعِنْهُ وَانْصُرْهُ بِنَصْرِکَ الْعَزيزِ نَصْرا عَزيزا، وَافْتَحْ لَهُ فَتْحا يَسيرا، وَاجْعَلْ لَهُ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطانا نَصيرا، اَللّهُمَّ والِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَانْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ، وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ.

اَللّهُمَّ اشْعَبْ بِه صَدْعَنا، وَارْتُقْ بِه فَتْقَنا، وَالْمُمْ بِه شَعْثَنا، وَ كَثِّرْ بِه قِلَّتَنا، وَ اَعْزِزْ بِه ذِلَّتَنا، وَاقْضِ بِه عَنْ مَغْرَمِنا، وَاجْبُرْ بِه فَقْرَنا، وَسُدَّ بِه خَلَّتَنا، وَاَغْنِ بِه عائِلَنا، وَيَسِّرْ بِه عُسْرَتَنا، وَكُفَّ بِه وُجُوهَنا، وَاَنْجِحْ بِه طَلِبَتَنا، وَاسْتَجِبْ بِه دُعاءَنا، وَاَعْطِنا بِه فَوْقَ رَغْبَتِنا، وَاشْفِ بِه صُدُورَنا، وَاهْدِنا بِه لِمَا اخْتُلِفَ فيهِ مِنَ الْحَقِّ يا رَبِّ اِنَّکَ تَهْدى مَنْ تَشاءُ اِلى صِراطٍ مُسْتَقيمٍ.

اَللّهُمَّ اَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ، وَاَظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ، وَقَوِّ ناصِرَهُ، وَاخْذُلْ خاذِلَهُ،وَدَمِّرْ مَنْ نَصَبَ لَهُ، وَاَهْلِکْ مَنْ غَشَّهُ، وَاقْتُلْ بِه جَبابِرَهَ الْكُفْرِ، وَاقْصِمْ رُؤُوسَ الضَّلالَهِ، وَسائِرَ اَهْلِ الْبِدَعِ وَمُقَوِّيَهَ الْباطِلِ، وَذَلِّلْ بِهِ الْجَبابِرَهَ، وَاَبِرْ بِهِ الْكافِرينَ وَالْمُنافِقينَ وَجَميعَ الْمُلْحِدينَ فى مَشارِقِ الْاَرْضِ وَمَغارِبِها، بَرِّها وَ بَحْرِها وَسَهْلِها وَجَبَلِها، لا تَذَرْ عَلَى الْاَرْضِ مِنْهُمْ دَيّارا وَلا تُبْقِ لَهُمْ اثارا. اَللّهُمَّ

اَظْهِرْهُ، وَ افْتَحْ عَلی یَدَیْهِ الْخَیْراتِ، وَ اجْعَلْ فَرَجَنا مَعَهُ وَبِه.

اَللّهُمَّ اَعِنّا عَلی سُلُوکِ الْمِنْهاجِ، مِنْهاجِ الْهُدی، وَالْمَحَجَّهِ الْعُظْمی، وَالطَّریقَهِ الْوُسْطی الَّتی یَرْجِعُ اِلَیْهَا الْغالی وَیَلْحَقُ بِهَا التّالی، وَوَفِّقْنا لِمُتابَعَتِه وَاَداءِ حَقِّه، وَامْنُنْ عَلَیْنا بِمُتابَعَتِه فِی الْبَأْساءِوَالضَّرّاءِ، وَاجْعَلْنا مِنَ الطّالِبینَ رِضاکَ بِمُناصَحَتِه، حَتّی تَحْشُرَنا یَوْمَ الْقِیامَهِ فی اَعْوانِه وَاَنْصارِه وَمَعُونَهِ سُلْطانِه، وَاجْعَلْ ذلِکَ لَنا خالِصا مِنْ کُلِّ شَکٍّ وَشُبْهَهٍ، وَریاءٍ وَسُمْعَهٍ، لا یُطْلَبُ به غَیْرُکَ، وَلا نُریدُ به سِواکَ، وَتُحِلَّنا مَحَلَّهُ، وَتَجْعَلَنا فِی الْخَیْرِ مَعَهُ، وَاصْرِفْ عَنّا فی اَمْرِه السَّآمَهَ(۱) وَالْکَسَلَ وَالْفَتْرَهَ، وَلا تَسْتَبْدِلْ بِنا غَیْرَنا، فَاِنَّ اسْتِبْدالَکَ بِنا غَیْرَنا عَلَیْکَ یَسیرٌ وَعَلَیْنا عَسیرٌ، وَقَدْ عَلِمْنا بِفَضْلِکَ وَاِحْسانِکَ یا کَریمُ، وَصَلَّی اللّه ُعَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَالِه وَسَلَّمَ.(۲)

و این دعا به روایت سیّد بن باقی است که در این روز بخوانند:

۴) بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ وَالْحَمْدُللّه رَبِّ الْعالَمینَ وَ صَلَّی اللّه ُعَلی اَنْبیائِهِ وَ مَلائِکَتِهِ. اللّهُمَّ رَبَّ هذَا الْیَوْمِ الْکَریمِ مِنَ الشَّهْرِ الْمُشَرَّفِ الْعَظیمِ اِنّی اَسْأَلُکَ اَنْ تَعُودَ عَلی اِساءَتِی بِإحْسانِکَ، وَعَلی سَفَهی بِرَحْمَتِکَ، وَعَلی ذُنُوبی بِمَغْفِرَتِکَ، وَعَلی سَیِّئاتی بَتَجاوُزِکَ وَعَلی اِفْراطِی بِصَفْحِکَ، وَعَلی ضَعْفِی بِمَعُونَتِکَ، وَعَلی فَقْری بَغِناکَ وَسَعَتِکَ، وَعَلی بُؤْسِی بَفَضْلِکَ، وَعَلی قُنُوطی بِعِنایَتِکَ، وَعَلی عُسْرِی بِیُسْرِکَ، فَاِنَّکَ یا رَبِّ ذُو الْفَضْلِ الْعَظیمِ وَالْبَلاءِ الْحَسَنِ الْجَسیمِ وَالْفَضْلِ الْکَریمِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَصَلَّی اللّه ُعَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.

۱- : الملاله.

۲- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۴۳.

۱۴) اعمال مخصوص روز چهاردهم

۱. این روز دومین روز از ایام البیض است و دعای مجیر در آن مستحب است.

۲. دعاهای خاص

۱) اللّهُمَّ لا تُؤدِّبْنی بِعُقُوبَتِک، وَلا تَمْکُرْ بی فی حیلَتِک، مِنْ أیْنَ لِیَ الْخَیْرُ وَلا یُوجَدُ إلّا مِنْ عِنْدِک، وَمِنْ أیْنَ لِیَ النَّجاهُ وَلا تُسْتَطاعُ إلاّ بِک، لاَ الَّذی أحْسَنَ اسْتَغْنی عَنْک، وَلاَ الَّذی أساءَ خَرَجَ عَنْ قُدْرَتِک، یا رَبِّ بِک عَرَفْتُک، وَأنْتَ دَلَلْتَنِی، وَلَوْ لا أنْتَ ما دَرَیْتُ مَنْ أنْتَ.

الْحَمْدُ للّه ِ الَّذی أدْعُوهُ فَیُجیبُنی، وَإنْ کُنْتُ بَطیئاً حینَ یَدْعُونی، وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی أسْألُهُ فَیُعْطِینی، وَإنْ کُنْتُ بَخیلاً حینَ یَسْتَقْرِضُنی. وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی وَکَلَنی إلَیْهِ فَأکْرَمَنی، وَلَمْ یَکِلْنی إلَی النّاسِ فَیُهینُونی، وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی تَحَبَّبَ إلَیَّ وَهُوَ غَنِیٌّ عَنّی. اللّهُمَّ لا أجِدُ شافِعاً إلَیْک إلاّ مَعْرِفَتی بِأنَّک أفْضَلُ مَنْ قَصَدَ إلَیْهِ الْمُضْطَرُّونَ، أسْألُک مُقِرّاً بِأنَّ لَک الطَّوْلَ وَالْقُوَّهَ، وَالْحَوْلَ وَالْقُدْرَهَ، أنْ تَحُطَّ عَنّی وِزْرِی الَّذی قَدْ حَنی ظَهْری، وَتَعْصِمَنی مِنَ الْهَوی الْمُسَلَّطِ عَلی عَقْلی، وَتَجْعَلَنی مِنَ الَّذینَ انْتَجَبْتَهُمْ لِطاعَتِک.(۱)

۲) اَللّهُمَّ لا تُؤاخِذْنی فیهِ بِالْعَثَراتِ، وَاَقِلْنی فیهِ مِنَ الْخَطایا وَالْهَفَواتِ وَلا تَجْعَلْنی غَرَضاً لِلْبَلایا وَالْآفاتِ، بِعِزِّک یا عِزَّ الْمُسْلِمینَ.(۲)

۳) اِلهی وَسَیِّدی بِک عَرَفْتُک، وَبِک اهْتَدَیْتُ اِلی سَبیلِک، وَاَنْتَ دَلیلی عَلیمَعْرِفَتِک، وَلَوْلا اَنْتَ ما عَرَفْتُ تَوْحیدَک، وَلاَ اهْتَدَیْتُ اِلی عِبادَتِک.

فَلَک الْحَمْدُ عَلی ماهَدَیْتَ وَعَلَّمْتَ، وَبَصَّرْتَ وَفَهَّمْتَ وَاَوْضَحْتَ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۹۱ و ۲۹۲.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۲۹۱ و ۲۹۲.

مِنَ الصِّراطِ الْمُسْتَقیمِ.

وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اَدْعُوهُ فَیُجیبُنی، وَاِنْ کُنْتُ بَطیئا حینَ یَدْعُونی. وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اَسْاَلُهُ فَیُعْطینی، وَاِنْ کُنْتُ بَخیلاً حینَ یَسْتَقْرِضُنی. وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی اُناجیهِ لِحاجَتی اِذا شِئْتُ، وَ اَخْلُو بِه حَیْثُ شِئْتُ بِسِرّی، فَیَقْضی حاجَتی.

وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی لا اَرْجُو غَیْرَهُ، وَلَوْ رَجَوْتُ غَیْرَهُ لَاَخْلَفَ رَجائی.

وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی وَکَلَنی اِلَیْهِ فَاَکْرَمَنی، وَلَمْ یَکِلْنی اِلَی النّاسِ فَیُهینُونی. وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی تَحَبَّبَ اِلَیَ وَ هُوَ غَنِیٌ عَنّی . وَ الْحَمْدُ للّه ِ الَّذی یَحْلُمُ عَنّی حَتّی کَاَنّی لا ذَنْبَ لی، فَرَبّی اَحْمَدُ، وَهُوَ اَحَقُّ بِحَمْدی. یاذَا الْمَنِّ وَلا یُمَنُّ عَلَیْکَ، یا ذَا الطَّوْلِ، یا ذَا الْجَلالِ وَ الاْکْرامِ، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ ظَهْرَ اللاّجینَ، وَجارَ الْمُسْتَجیرینَ، وَاَمانَ الْخائِفینَ، اِلَیْکَ فَرَرْتُ بِنَفْسی یا مَلْجَاَ الْخائِفینَ، لا اَجِدُ شافِعا اِلَیْکَ اِلاّ مَعْرِفَتی بِاَنَّکَ اَفْضَلُ مَنْ قَصَدَ اِلَیْهِ الْمُقَصِّرُونَ، وَ امَلُ مَنْ لَجَاَ اِلَیْهِ الْخائِفُونَ، اَسْاَلُکَ بِاَنَّ لَکَ الطَّوْلَ وَالْقُوَّةَ وَالْقُدْرَةَ وَالْحَوْلَ، اَنْ تَحُطَّ عَنّی وِزْری، وَتَعْصِمَنی وَتَجْعَلَنی مِنَ الَّذینَ انْتَجَبْتَهُمْ لِطاعَتِکَ، وَاَدْخَلْتَهُمْ بِالتَّقْوی فی سَعَةِ رَحْمَتِکَ وَرِضْوانِکَ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَالِه وَسَلَّمَ.(۱)

۴) و این دعا به روایت سیّد بن باقی است که در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ اِنَّ رَحْمَتَکَ خَیْرٌ مِنْ عَمَلی وَعَطِیَّتَکَ خَیْرٌ مِنْ مَسْألَتِی فَبِرَحْمَتِکَ یا اِلهی وَبِکَرَمِکَ وَعِزَّتِکَ وَارْتِفاعِ مَکانِکَ وَجَلالِ وَجْهِکَ وَقُدْرَتِکَ وَعَظَمَتِکَ وَسَعَهِ فَضْلِکَ اَعْطِنِی خَیْرَ الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ فِی هذَا الشَّهْرِ الْمُکَرَّمِ، وَارْزُقْنِی فِیهِ شُکْراً، وَاسْتَعْمِلْنی فِیهِ بِطاعَتِکَ، حَتّی اَکُونَ یَوْمَ فاقَتِی غَنِیّاً فِی لَحْدی، وَاِذا

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۴۸.

اُفْرِدْتُ فِيهِ آمِناً مِنْ هَوْلِ الْمُطَّلَعِ وَاَكُونَ قَبْلَ مَوْتِی الْمَغْبُوْطَ فِی دارِ الدُّنیا بِسَعَهِ الرِّزْقِ وَاِصْلاحِ الشَّأنِ

اَللّهُمّ بِـکَ اَرْجُو بُلُوغَ رِضـاکَ لا بِعَمَلِي، وَاَنتَ یـا اِلهی مِنْ کُلِّ شَـیْءٍ حَسْبِی، وَاَنْتَ یـا اِلهی بِی رَوءُوفٌ رَحِيمٌ، یـا رَبِّ فَلَکَ أسْلَمْتُ وَجْهِی فَلَـکَ الْحَمْدُ وَلَـکَ الشُّکْرُ عَلی ذلِـکَ، اَللّهمَّ أنْتَ ثِقَتی وَرَجائِی وَاِلَیْکَ رَغْبَتی وَدُعائِی وَاَنْتَ بِحاجَتی عالِمٌ غَیْرُ مُعَلَّمٍ، وَاَسْأَلُکَ یا اَللّه اَنْ تَجْعَلَنی فِی هذَا الْیَوْمِ مِنْ عُتَقائِکَ مِنَ النّارِ وَاَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی اَسْماءِ الأَبْرارِ وَالْاَخْیارِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ وَذلِکَ عَلَیْکَ سَهْلٌ یَسِیرٌ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَصَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.

۱۵) اعمال مخصوص روز پانزدهم

اشاره

روز نیمه ماه مبارک رمضان روز بسیار شریفی است و در آن چند رویداد رخ داده است:

۱. میلاد مسعود حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام در سال سوم هجری.(۱)

۲. ولادت با سعادت حضرت امام جواد علیه السلام در سال ۱۹۵ ق.(۲) و به نقلی در دهم رجب بوده است.(۳)

۳. ازدواج پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با زینب بنت خزیمه، که قبلاً همسر عبیده بن حارث بود که در جنگ بدر به شهادت رسید.(۴)

روز نیمه، سومین روز از ایّام البیض است و در آن اعمالی هست که از آن جمله است:

۱. دعای مجیر

۱- شیخ مفید، الارشاد، ج۲، ص۵.

۲- طبری، دلائل الامامه، ص۳۸۳.

۳- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۸۰۵.

۴- محدّث قمی، فیض العلاّم، ص۳۵.

که در ضمن اعمال روز سیزدهم بیان شد.

۲. خیرات و مبرّات

شیخ مفید می فرماید: روز پانزدهم رمضان روز جشن و سرور موءمنان و صدقات و مبرّات در آن مستحب است.(۱)

۳. شکر فراوان

وی اضافه می کند: مستحب است سپاس فراوان گوید خداوند منّان را که حجت و دین خود را با فرزند دختر پیامبرش ظاهر کرد و برپا ساخت.(۲)

۴. دعاهای خاص

۱) یا ذَا الْمَنِّ وَالْاءِحْسانِ، یا ذَا الْجَلالِ وَالْاءِکْرامِ، یا ذَا الْجُودِ وَالْاءِفْضالِ، یا ذَا الطَّوْلِ، یا لا إلهَ إلّا أَنْتَ، ظَهْرُ اللاّجِینَ وَأَمانٌ لِلْخائِفِینَ، إِنْ کُنْتَ کَتَبْتَنِی فِی أُمِّ الْکِتابِ شَقِیّاً فَاکْتُبْنِی عِنْدَکَ سَعِیداً مُوَفَّقاً لِلْخَیْرِ، وَامْحُ اسْمَ الشَّقاءِ عَنِّی. فَإِنَّکَ قُلْتَ فِی الْکِتابِ الَّذِی أَنْزَلْتَ عَلی نَبِیِّکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ: «یَمْحُوا اللّهُ ما یَشاءُ وَیُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْکِتابِ»(۳).

اللّهُمَّ ارْزُقْنِی طَیِّباً، وَاسْتَعْمِلْنِی صالِحاً، اللّهُمَّ امْنُنْ عَلَیَّ بِالرِّزْقِ الْواسِعِ الْحَلالِ الطَّیِّبِ بِرَحْمَتِکَ، تَکُونُ لَکَ الْمِنَّهُ عَلَیَّ، وَ تَکُونُ لِی غِنًی عَنْ خَلْقِکَ، خالِصاً لَیْسَ لِاءَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ مِنَّهٌ مِنْ غَیْرِکَ، وَاجْعَلْنا فِیهِ مِنَ الشّاکِرِینَ، وَلا تَفْضَحْنِی یَوْمَ التَّلاقِ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ السَّعَهَ فِی الدُّنْیا، وَأَعُوذُ بِکَ مِنَ السَّرَفِ فِیها، وَأَسْأَلُکَ الزُّهْدَ فِی الدُّنْیا، وَأَعُوذُ بِکَ مِنَ الْحِرْصِ عَلَیْها،

وَ أَسْأَلُکَ الْغِنی فِی الدُّنْیا، وَأَعُوذُ بِکَ مِنَ الْفَقْرِ فِیها، اللّهُمَّ إِنْ بَسَطْتَ عَلَیَّ فِی الدُّنْیا فَزَهِّدْنِی فِیها، وَإِنْ قَتَّرْتَ عَلَیَّ رِزْقِی فَلا تُرَغِّبْنِی فِیها.(۴)

۲) اَللّهُمَّ ارْزُقْنی فیهِ طاعَهَ الْعابِدینَ، وَاشْرَحْ فیهِ صَدْری بِاِنابَهِ الْمُخْبِتینَ، بِاَمانِکَ یا اَمانَ الْخائِفینَ.(۵)

۱- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص۴۳.

۲- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص۴۳.

۳- سوره رعد، آیه ۳۹.

۴- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۹۷.

۵- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۲۹۷.

۳) یاذَا الْمَنِّ وَالْاِحْسانِ وَلا یُمَنُّ عَلَیْکَ، یاذَا الْجَلالِ وَالْاِکْرامِ، یاذَا الطَّوْلِ، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا ظَهْرَ اللاّجینَ وَمَأْمَنَ الْخائِفینَ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَرْزُقَنی رِزْقا حَلالاً طَیِّبا واسِعا یَکُونُ لی غِنیً عَنْ خَلْقِکَ، وَیَکُونُ لَکَ الْمَنُّ عَلَیَ فیهِ خالِصا، وَاجْعَلْنی فیهِ لَکَ مِنَ الشّاکِرینَ.

اَللّهُمَّ اَغْنِنی بِسَعَهِ فَضْلِکَ عَنْ جَمیعِ خَلْقِکَ بِغِناکَ وَسَعَهِ رَحْمَتِکَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ السَّعَهَ فِی الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ، وَالزُّهْدَ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الْحِرْصِ فیها وَالْاِقْبالِ عَلَیْها.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْغِنی فِی الدُّنْیا، وَ اَعُوذُ بِکَ مِنَ الرَّغْبَهِ فیها.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مِنَ الدُّنْیا وَما فیها رِزْقا حَلالاً طَیِّبا واسِعا، اَللّهُمَّ اِنْ بَسَطْتَ عَلَیَ الدُّنْیا فَزَهِّدْنی فیها، وَاِنْ قَتَّرْتَ عَلَیَ رِزْقی فَلا تُرَغِّبْنی فیها.

اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی ذَنْبی وَ وَسِّعْ عَلَیَ فی رِزْقی، وَبارِکْ فیما رَزَقْتَنی، وَارْزُقْنی ما اَتَقَوّی بِهِ مِنْ فَضْلِکَ عَلی طاعَتِکَ اِنَّهُ لاحَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِکَ.

اَللّهُمَّ ارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ رِزْقا حَلالاً طَیِّبا لا اَفْتَقِرُ مَعَهُ اِلی اَحَدٍ سِواکَ،

اَللّهُمَّ ارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ، وَبارِکْ لی فی رِزْقِکَ، وَاَغْنِنی عَنْ خَلْقِکَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ السَّعَهَ مِنْ طَیِّبِ رِزْقِکَ، وَالْعَوْنَ عَلی طاعَتِکَ، وَالْقُوَّهَ عَلی عِبادَتِکَ، اَللّهُمَّ عافِنی بِاَحْسَنِ عافِیَتِکَ، وَارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ، وَاکْفِنی شَرَّ جَمیعِ خَلْقِکَ. اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی ذَنْبی، وَطَیِّبْ لی کَسْبی، وَقَنِّعْنی بِما رَزَقْتَنی، وَلا تَکِلْنی اِلی نَفْسی طَرْفَهَ عَیْنٍ اَبَدا.

اَللّهُمَّ یا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ قَلِّبْ قَلْبی عَلی طاعَتِکَ، اَللّهُمَّ اعْصِمْنی بِحَبْلِکَ، وَ ارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ، وَ نَجِّنی مِنْ عَذابِکَ، وَ اَیِّدْنی بِنَصْرِکَ. اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ تَعْجیلَ ماتَعْجیلُهُ کانَ خَیْرا لی، وَتَأْخیرَ ما تَأْخیرُهُ کانَ خَیْرا لی، اَللّهُمَّ ما

رَزَقْتَنی مِنْ رِزْقٍ فَاجْعَلْهُ حَلالاً طَیِّبا فی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عافِیَهٍ، وَاجْعَلْ رَغْبَتی فیما عِنْدَکَ. اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْ رَجاءَکَ فی قَلْبی، وَاقْلَعْ رَجائی مِنْ جَمیعِ خَلْقِکَ حَتّی لا اَرْجُوَ اَحَدا غَیْرَکَ یارَبَّ الْعالَمینَ. اَسْاَلُکَ یا سَیِّدی وَلَیْسَ مِثْلَکَ شَیْءٌ، بِکُلِّ دَعْوَهٍ دَعاکَ بِها نَبِیٌّ مُرْسَلٌ، وَمَلَکٌ مُقَرَّبٌ، اَوْ مُؤْمِنٌ امْتَحَنْتَ قَلْبَهُ لِلْایمانِ وَاسْتَجَبْتَ دَعْوَتَهُ، وَاَتَوَجَّهُ اِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ نَبِیِ الرَّحْمَهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَ الِهِ وَسَلَّمَ، وَاُقَدِّمُهُ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی.

یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ، یا اَللّٰهُ اَسْاَلُکَ بِکَ، فَلَیْسَ کَمِثْلِکَ شَیْءٌ، وَاَتَوَجَّهُ اِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ نَبِیِ الرَّحْمَهِ وَ بِعِتْرَتِهِ الطّاهِرینَ الطَّیِّبینَ، وَاُقَدِّمُهُمْ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، وَبَعْدَ کُلِّ شَیْءٍ، وَاَنْ تُعْتِقَنِی الْیَوْمَ وَ والِدَیَ وَمَنْ وَلَدْتُهُ وَالْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ مِنَ النّارِ، وتُزَوِّجَنی مِنَ الْحُورِ الْعینِ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَلاتَسْلُبْنی صالِحَ مامَنَنْتَ بِه عَلَیَ مِنْ حُبِّ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ الطَّیِّبینَ الْاَخْیارِ، امینَ رَبَّ الْعالَمینَ، وَصَلَّی اللّٰهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَ الِهِ وَسَلَّمَ.(۱)

۴) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اَللّٰهُمَّ یا واهِبَ الْخَیْراتِ هَبْ لِی شَوْقاً اِلی لِقائِکَ وَخَوْفاً مِنْ عَذابِکَ وَحُبّاً لَکَ وَاِجْلالاً لِذِکْرِکَ، وَتَوفِیقاً لِوَجْهِکَ، اِلهی ما کانَ مِنْ اَمْرٍ هُوَ اَقْرَبُ اِلی طاعَتِکَ وَاَبْعَدُ مِنْ مَعْصِیَتِکَ وَاَرْضی لِنَفْسِکَ وَاَقْضی لِحَقِّکَ وَاَوْفی بِعَهْدِکَ وَاَبْلَغُ لِمَحَبَّتِکَ وَاَقْرَبُ لِلْخُلُودِ فِی جَنَّتِکَ وَخَیْرٌ فِی الْمَعادِ اِلَیْکَ وَآمَنُ لِی مِنْ فَزَعِ یَوْمِ الْقِیامَهِ فَافْتَحْهُ لِی بِیُسْرٍ مِنْکَ، وَاَعِنّی عَلَیْهِ، وَاذْلُلنِی اِلَیْهِ، وَوَفِّقْنِی لَهُ، وَخُذْ بِناصِیَتی وَیَدی وَقَلْبی اِلَیْهِ

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص ۲۵۰.

اللّهُمَّ وَهذا یَوْمُ النِّصفِ مِنْ شَهْرِکَ الْمُشَرَّفِ الْمُعَظَّمِ الْمُکَرَّمِ فَخُصَّ نَبِیَّنا مُحَمَّداً صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَآلِهِ بِکَرامَهِ الدُّنْیا وَالْآخِرَه، وَاَعْتِقْنِی فِیهِ مِنَ النّارِ، وَاَعْطِ نَفْسی تَقْواها فی کُلِّ یَوْمٍ ما یُرْضِیکَ عَنِّی، وَاَعْطِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمّدٍ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَآلِهِ وَشیعَتَهُمْ وَالْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ خَیْرَ الدُّنیا وَالْآخِرَه اَللّهُمَّ اغْفِر لی وَارْحَمْنی وَتُبْ عَلَیّ وَاقْبَلْهُ مِنّی وَاعْصِمْنی، وَفُکَّنی فِیهِ مِنْ عَظِیمِ الْأَوْزارِ وَسَیِّئاتِ الأَعْمالِ، وَوَسِّعْ عَلَیّ مِنْ فَضْلِکَ، وَجَمِّلْنِی وَزَیِّنّی وَحَسِّنّی وَاَصلِحْ کُلَّ فاسِدٍ مِنّی، وَصَلِّ عَلی مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ وَاَنْبیائِکَ الْمُرْسَلِینَ وَاغْفِرْ لی وَلِوالِدَیّ وَوُلْدی وَالْمُؤْمِنینَ مِنْ عِبادِکَ الصّالِحینَ وَالْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ الْأَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْواتِ وَاخْتِمْ لَنا فِی هذَا الْیَوْمِ بِما خَتَمْتَ بِهِ لِأَهْلِ طاعَتِکَ وَاَنْبیائِکَ وَرُسُلِکَ وَخِیارِ خَلْقِکَ وَنَجِّنا مِنَ النّارِ بَعَفْوِکَ وَرَأْفَتِکَ وَرَحْمَتِکَ الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَارْزُقْنی حَوائِجَ الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ وَالْأَمْنَ وَالْعافِیَهَ وَالْغِنی وَالْمَغْفِرَه، وَاَصْلِح لی دِینی، وَاجْعَلْنِی کَما تُحِبُّ وَتَرْضی، وَخَلِّصْنِی مِنْ مَظالِمِ الدُّنْیا وَاَهْلِها اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ وَصَلَّی اللّه عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

۱۶) اعمال مخصوص روز شانزدهم

۱) اللّهُمَّ اغْفِرْ لِی ذَنْبِی وَأَوْسِعْ عَلَیَّ رِزْقِی، وَبارِکْ لِی فِیما رَزَقْتَنِی وَلا تُحْوِجْنِی إلی أَحَدٍ سِواکَ، اللّهُمَّ ارْزُقْنا مِنْ فَضْلِکَ، وَبارِکْ لَنا فِی رِزْقِکَ، وَأَغْنِنا عَنْ خَلْقِکَ، وَلا تَحْرِمْنا رِفْدَکَ. اللّهُمَّ إنّا نَسأَلُکَ السَّعَهَ مِنْ طَیِّبِ رِزْقِکَ، وَالْعَوْنَ عَلی طاعَتِکَ، وَالْقُوَّهَ عَلی عِبادَتِکَ، اللّهُمَّ عافِنا مِنْ بَلائِکَ، وَارْزُقْنا مِنْ فَضْلِکَ وَاکْفِنا شَرَّ خَلْقِکَ.(۱)

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۰۲.

۲) اَللّهُـمَّ وَفِّقْنِی لِعَمَـلِ الاَبْرارِ، وَجَنِّبْنی فیـهِ مُرافَقَـهَ الْاَشْـرارِ، وَ اوِنِی بِرَحْمَتِـکَ فِی دارِ الْقَرارِ، بِالِهِیَّتِـکَ یـا اِلـهَ الاْوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ.(۱)

۳) اَللّهُمَّ یا رَحْمانُ یا اَللّه ُیا اَللّه ُیا اَللّه ُیا رَحْمانُ، یا اَللّه ُیا رَحْمانُ، یا اَللّه ُیارَحْمانُ، یااَللّه ُیا رَحْمانُ، یا اَللّه ُیا رَحْمانُ، یا اَللّه ُیا رَحْمانُ، یا اَللّه ُیارَحْمانُ یا اَللّه ُیا رَحْمانُ، یا اَللّه ُیا رحَمانُ، یا اَللّه ُیا رَحْمانُ،

اَسْاَلُکَ بِاَسْمائِکَ الْکَبیرَهِ الْعَظیمَهِ الرَّضِیَّهِ الْمَرْضِیَّهِ الْجَلیلَهِ التّامَّهِ الْمَشْهُودَهِ الَّتی لا یُسَمّی بِها اَحَدٌ غَیْرُکَ.

یـا اَللّه ُیاذَا الْعَظَمَهِ وَالْجَلالِ وَالْاِکْرامِ وَالْکِبْرِیاءِ وَالْقُـدْسِ وَالشَّرَفِ وَالرَّحْمَهِ وَالْقُـدْرَهِ وَالْفَضْلِ الْعَظیمِ الـدّائِمِ. یا اَللّه ُیا سَیِّدی، یا مُعیـدُ یـا حَلیمُ یـا حَکیمُ، یـا ظـاهِرُ یـا باطِنُ، یارَفیعُ یا مَنیعُ. یا کَریمُ یا عَظیمُ، یا فَرْدُ یا وَتْرُ، یا واحِدُ یا اَحِدُ یا صَمَدُ، یا باعِثُ یا وارِثُ، یا رَحْمانُ یا رَحیم یا اَللّه ُ

اَسْاَلُکَ بِکُلِّ اِسْمٍ هُوَ لَکَ سَمَّیْتَ بِهِ نَفْسَکَ، اَوْ ذَکَرْتَهُ فی کِتابِکَ اَوْ عَلَّمْتَهُ اَحِدا مِنْ خَلْقِکَ، اَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ.

یـا اَللّه ُیـا رَحْمـانُ یا اَحِدُ یا صَمَدُ، یا رَحْمانُ، یا رَحْمانُ یا رَحْمانُ یا رَحْمانُ یا رَحْمانُ یا رَحْمانُ، یا اَحِدُ یا صَمَدُ، یا اَحِدُ یا صَمَدُ، یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا اَحَدُ یا صَمَدُ، یا اَحَدُ یا صَمَدُ.

اَسْاَلُکَ وَ اَتَوَسَّلُ بِاَسْمائِکَ کُلِّها ما عَلِمْتُ مِنْها وَما لَمْ اَعْلَمْ،

وَبِمُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْبِیائِکَ وَرُسُلِکَ، وَملائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ صَلاهً کَثیرَهً طَیِّبَهً مُبارَکَهً.

وَاَسْاَلُکَ اَنْ لا تَدَعَ لی ذَنْبا اِلّا غَفَرْتَهُ، وَلا خَطیئَهً اِلّا مَحَوْتَها، وَلا عَثْرَهً اِلّا

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۰۲.

اَقَلْتَها، وَلا عَيْلَهً اِلّا اَغْنَيْتَها، وَلا فاقَهً اِلّا سَدَدْتَها، وَ لا غَمّا اِلّا كَشَفْتَهُ، وَلا هَمّا اِلّا فَرَّجْتَهُ، وَ لا دَيْنا اِلّا قَضَيْتَهُ، وَ لا عُرْيانا اِلّا كَسَوْتَهُ، وَ لا مَريضا اِلّا شَفَيْتَهُ، وَ لا داءَ اِلّا اَذْهَبْتَهُ، وَ لا مَكْرُوها اِلّا صَرَفْتَهُ، وَ لا عَدُوّا اِلّا كَفَيْتَهُ، وَ لا حاجَهً مِنْ حَوائِجِ الدُّنْيا وَالْاخِرَهِ اِلّا قَضَيْتَها لى عَلى اَفْضَلِ اَمَلى.

يا وَلِىَ الْمُؤْمِنينَ اكْفِنى هَمّى، وَاَعْطِنى اَفْضَلَ اُمْنِيَّتى، وَكُلَّ ما رَغِبْتُ اِلَيْكَ فيهِ مِنْ خَيْرِ الدُّنْيا وَالْاخِرَهِ، وَغَشِّنى سُرُورَ الدُّنْيا وَ الْاخِرَهِ اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ اَفْضَلَ صَلَواتِكَ، وَ بارِكْ عَلَيْهِمْ اَفْضَلَ بَرَكاتِكَ، وَالسَّلامُ عَلَيْهِمْ وَعَلى اَرْواحِهِمْ وَاَجْسادِهِمْ وَالصّالِحينَ مِنْ ذُرِّيّاتِهِمْ، وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَكاتُهُ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى رَسُولِهِ سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَالِه وَسَلَّمَ.(۱)

۴) و اين دعا را به روايت سيّد بن باقى در اين روز بخوانند:

اَللّهُمَّ يا مَنْ اَنْزَلَ الْقُرْانَ مُصَدِّقاً لِما بَيْنَ يَدَيْهِ وَاَنْزَلَ التَّوريهَ وَالْاِنْجيلَ مِنْ قَبْلُ هُدىً لِلنّاسِ وَاَنْزَلَ الْفُرْقانَ، يا مَنْ يُصَوِّرُ فِى الْاَرْحامِ ما يَشاءُ كَيفَ يَشاءُ، لا اِلهَ اِلّا هُوَ الْعَزيزُ الحَكِيمُ يا مالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِى الْمُلْكَ مَنْ تَشاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّن تَشاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ، تُوْلِجُ اللَّيْلَ فِى النَّهارِ وتُولِجُ النَّهارَ فِى اللَّيلِ وَتُخْرِجُ الْحَىَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَىِّ وَتَرزُقُ مَنْ تَشاءُ بَغَيْرِ حِسابٍ

يا مَنِ اصْطَفى آدَمَ وَنُوحاً وآلَ اِبْراهِيمَ وَآلَ عِمْرانَ عَلَى الْعالَمِينَ ذُرِّيَّهً بَعْضُها مِنْ بَعْضٍ وَاللّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

يا مَنْ اِنْ تَكُنْ حَسَنَهٌ يُضاعِفُها وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ اَجْراً عَظِيماً، يا مَنْ لَهُ ما فِى

۱- صحيفه سجاديه جامعه، ص۲۵۲.

السَّمواتِ وَما فِی الْاءرْضِ وَما بَیْنَهُما وَما تَحْتَ الثَّری وَکانَ اللّه ُغَنیّاً حَمیداً، یا مَنْ یَشْهَدُ بِما اَنْزَلَ، اَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ وَالْمَلائِکَهُ یَشْهَدُونَ وَکَفی بِاللّه ِ شَهیداً، یا مَنْ یَداهُ مَبْسُوطَتانِ یُنْفِقُ کَیْفَ یَشاءُ لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ

اَللّهُمَّ اِنّی أسْأَلُکَ بِما مَدَحْتَ بِهِ نَفْسَکَ وَبِعَظِیم اَسْمائِکَ اَنْ تَتَقَبَّلَ صَلاتِی ونُسُکِی وَقِیامِی وَصَدَقَتِی وَتَضَرُّعی اِلَیْکَ، وَخُضُوعی بَیْنَ یَدَیْکَ فِی یَوْمی هـذا وَفی شَهْری هـذا وَفِیمـا قَبْلَهُ وَفِیمـا بَعْـدَهُ وَتَرْزُقَنی خَیْرَ ما رَزَقْتَ عِبادَکَ الصّالِحینَ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ وَصَلّی اللّه عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وآلِهِ الطّاهِرینَ.

۱۷) اعمال روز هفدهم

در سال دوم هجرت جنگ بدر اتفاق افتاد، تعداد مسلمانان ۳۱۳ نفر و تعداد مشرکان قریب هزار نفر بودند، ۷۰ تن از سر کرده های مشرکان کشته شد و ۷۰ تن از آنان به دست مسلمانان اسیر گشت.

امروز روز جشن و سرور موءمنان، روز ذلّت و خواری مشرکان، غم و اندوه منافقان، نزول ملائکه رحمت برای نصرت موءمنان و پیروزی مسلمانان به دست امیرموءمنان علیه السلام است.

امروز اموری مستحب است، و از آن جمله :

۱ صدقات و مبرّات. ۲ سپاس فراوان(۱).

۳ دعاهای خاص.

۱) اللّهُمَّ لا تَکِلْنِی إلی نَفْسی طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً، وَلا تُحْوِجْنِی إلی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، وَثَبِّتْ قَلْبی عَلی طاعَتِکَ، اللّهُمَّ اعْصِمْنِی بِحَبْلِکَ، وَارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِکَ، وَنَجِّنِی مِنَ النّارِ بِعَفْوِکَ.

۱– شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص۴۴.

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ تَعْجِیلَ ما تَعْجِیلُهُ خَیْرٌ لِی، وَتَأْخِیرَ ما تَأْخِیرُهُ خَیْرٌ لِی. اللّهُمَّ ما رَزَقْتَنِی مِنْ رِزْقٍ فَاجْعَلْهُ حَلالاً طَیِّباً فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ،

اللّهُمَّ سُدَّ فَقْرِی فِی الدُّنْیا، وَاجْعَلْ غِنایَ فِی نَفْسِی، وَاجْعَلْ رَغْبَتِی فِیما عِنْدَکَ. اللّهُمَّ ثَبِّتْ رَجاءَکَ فِی قَلْبِی، وَاقْطَعْ رَجائِی عَنْ خَلْقِکَ، حَتّی لا أَرْجُو أَحَداً غَیْرَکَ یا رَبَّ الْعالَمِینَ. اللّهُمَّ وَفِی سَفَرِی فَاحْفَظْنِی، وَفِی أَهْلِی فَاخْلُفْنِی، وَفِیما رَزَقْتَنِی فَبارِکْ لِی، وَفِی نَفْسِی فَذَلِّلْنِی، وَفِی أَعْیُنِ النّاسِ فَعَظِّمْنِی، وَإِلَیْکَ یا رَبِّ فَحَبِّبْنِی، وَفِی صالِحِ الأَعْمالِ فَقَوِّنِی، وَبِسُوءِ عَمَلِی فَلا تُبْسِلْنِی، وَبِسَرِیرَتِی فَلا تَفْضَحْنِی، وَبِقَدْرِ ذُنُوبِی فَلا تُخْزِنِی، وَإِلَیْکَ یا رَبِّ أَشْکُو غُرْبَتِی، وَبُعْدَ دارِی، وَقِلَّهَ مَعْرِفَتِی، وَهَوانِی عَلَی النّاسِ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

۲) اللّهُمَّ اهْدِنی فیهِ لِصالِحِ الأَعْمالِ، وَاقْضِ لی فیهِ الْحَوائِجَ وَالْآمالَ یا مَنْ لا یَحْتاجُ اِلَی السُّؤالِ، یا عالِما بِما فی صُدُورِ الْعالَمینَ.(۲)

۳) اَلْحَمْدُ للّه رَبِّ الْعالَمینَ، الرَّحْمانِ الرَّحیمِ، اَلَّذی «لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْءٌ وَهُوَ السَّمیعُ الْبَصیرُ»(۳).

وَالْحَمْدُللّه عَلی نِعَمِهِ الْفاضِلَهِ السّابِغَهِ عَلی جَمیعِ خَلْقِهِ، الْبَرِّ مِنْهُمْ وَالْفاجِرِ. وَالْحَمْدُ للّه عَلی حُجَّهِ اللّه الْبالِغَهِ عَلی جَمیعِ خَلْقِهِ مِمَّنْ اَطاعَهُ وَمِمَّنْ عَصاهُ، فَاِنْ رَحِمَ فَبِمَنِّه وَاِنْ عاقَبَ فَبِما قَدَّمَتْ اَیْدیهِمْ، وَمَا اللّه بِظَلّامٍ لِلْعَبیدِ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّه الْعَلِیِ الْعَظیمِ، وَحَسْبُنَا اللّه وَنِعْمَ الْوَکیلُ.

اَلْحَمْدُ للّه الْعَظیمِ شَأْنُهُ، الْواضِحِ بُرْهانُهُ، اَحْمَدُهُ عَلی حُسْنِ الْبَلاءِ، وَتَظاهُرِ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۰۶ و ۳۰۷.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۰۶ و ۳۰۷.

۳- سوره شوری، آیه ۱۱.

النَّعْماءِ، وَاَسْتَعينُهُ عَلی ما اتانا مِنَ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ، وَ اَتَوَکَّلُ عَلَیْهِ، وَکَفی بِاللّه ِ وَکیلاً، وَاَشْهَدُ اَنْ لا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ، یُحْیی وَ یُمیتُ، وَ یُمیتُ وَ یُحْیی وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ،اِلها واحِدا صَمَدا لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَهً وَلا وَلَدا، وَلَمْ یُشْرِکْ فی حُکْمِه اَحَدا، رَبُّ کُلِّ شَیْ ءٍ، رَبُّنا وَرَبُّ ابائِنَا الْاَوَّلینَ. وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَالِه وَسَلَّمَ، «اَرْسَلَهُ بِالْهُدی وَ دینِ الْحَقِّ لِیُظْهِرَهُ عَلَی الدّینِ کُلِّه وَ لَوْ کَرِهَ الْمُشْرِکُونَ»(۱) اِرْتَضاهُ لِنَفْسِه، وَانْتَجَبَهُ لِدینِه، وَ اصْطَفاهُ عَلی جَمیعِ خَلْقِه لِتَبْلیغِ الرِّسالَهِ بِالْحُجَّهِ عَلی عِبادِه، فَصَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَعَلَی الْاَخْیارِ مِنْ اَهْلِ بَیْتِه، وَالسَّلامُ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ وَرَحْمَهُ اللّه ِ وَ بَرَکاتُهُ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ النَّبِیِ الْاُمِّی، نَجیبِکَ وَ خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ، اِمامِ الْخَیْرِ، وَقائِدِ الْخَیْرِ، الْبَشیرِ النَّذیرِ، الدّاعی اِلَیْکَ بِاِذْنِکَ، السِّراجِ الْمُنیرِ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ کَاَفْضَلِ ماصَلَّیْتَ عَلی اَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، مِنْ اَنْبیائِکَ وَ رُسُلِکَ وَاَصْفِیائِکَ وَاَهْلِ الْکَرامَهِ عَلَیْکَ، وَعَلی اَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبینَ الْاَخْیارِ الصّادِقینَ الْاَبْرارِ، الَّذینَ اَذْهَبَ اللّه ُ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرَهُمْ تَطْهیرا.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ وَاَنْبیائِکَ الْمُرْسَلینَ، وَعِبادِکَ الصّالِحینَ وَاغْفِرْ لِلْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ، وَالْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ، الْاَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْواتِ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یاعَظیمُ الَّذی یَمُنُّ بِالْعَظیمِ، وَیَدْفَعُ کُلَّ مَحْذُورٍ، وَیُضاعِفُ مِنَ الْحَسَناتِ الْقَلیلَ بِالْکَثیرِ،وَیُعْطی کُلَّ جَزیلٍ وَیَفْعَلُ ما یَشاءُ، وَیَحْکُمُ ما یُریدُ.

۱- سوره صف، آیه ۹.

اَللّهُمَّ اَلْبِسْنی سِتْرَکَ، وَنَضِّرْ وَجْهی بِنُورِکَ، وَاَلْقِ عَلَیَ مَحَبَّتَکَ، وَبَلِّغْنی رِضْوانَکَ، وَشَرَفَ کَرامَتِکَ، وَجَسیمَ عَطائِکَ، وَاقْسِمْ لی مِنْ خَیْرِ ما اَنْتَ مُعْطیهِ اَحَدا مِنْ خَلْقِکَ فِی الدُّنْیا وَ الاْخِرَهِ، وَاَلْبِسْنی مَعَ ذلِکَ عافِیَتَکَ. یا مَوْضِعَ کُلِّ شَکْوی، وَیاشاهِدَ کُلِّ نَجْوی، وَیا عالِمَ کُلِّ خَفِیَّهٍ، وَیا دافِعَ کُلِّ بَلِیَّهٍ، یا کَریمَ الْعَفْوِ، یاحَسَنَ التَّجاوُزِ، تَوَفَّنی عَلی مِلَّهِ اِبْراهیمَ وَفِطْرَتِه، وَ عَلی دینِ مُحَمَّدٍ وَسُنَّتِه، وَعَلی خَیْرِ الْوِفادَهِ،فَتَوَفَّنی مُوالِیا لِاَوْلِیائِکَ، وَمُعادِیا لِاَعْدائِکَ،

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ التَّوْفیقَ لِکُلِّ عَمَلٍ، اَوْ قَوْلٍ اَوْ فِعْلٍ یُقَرِّبُنی اِلَیْکَ زُلْفی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَللّهُمَّ اجْعَلْنی فی حِفْظِکَ، وَفی جِوارِکَ، وَفی کَنَفِکَ، وَجَلِّلْنی عافِیَتِکَ، وَهَبْنی کَرامَتِکَ، عَزَّ جارُکَ وَجَلَّ ثَناؤُکَ، وَلا اِلهَ غَیْرُکَ.

اَللّهُمَّ اجْعَلْنی مِمَّنْ تُلْحِقُهُ بِصالِحِ مَنْ مَضی مِنْ اَوْلِیائِکَ الصّالِحینَ، وَاجْعَلْنی مُسَلِّما لِمَنْ قالَ مِنْهُمْ بِالصِّدْقِ عَلَیْکَ.

وَاَعُوذُ بِکَ یا اِلهی اَنْ تُحیطَ بی شَیْئا مِنْ خَطیئَتی وَظُلْمی وَاِسْرافی عَلی نَفْسی، وَاتِّباعِ اَهْوائی، وَاشْتِغالی بِشَهَواتی، فَیَحُولَ ذلِکَ بَیْنی وَ بَیْنَ رَحْمَتِکَ وَرِضْوانِکَ، فَاَکُونَ عِنْدَکَ مُسیئا، اَوْ مُتَعَرِّضا لِسَخَطِکَ وَنِقْمَتِکَ.

اَللّهُمَّ وَفِّقْنی لِکُلِّ عَمَلٍ صالِحٍ تَرْضاهُ عَنّی، وَیُقَرِّبُنی اِلَیْکَ زُلْفی.

اَللّهُمَّ وَکَما کَفَیْتَ مُحَمَّدا صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَالِه هَوْلَ عَدُوِّه، وَفَرَّجْتَ هَمَّهُ، اَللّهُمَّ فَاکْفِنی کُلَّ هَوْلٍ وَ افَهٍ، وَسُقْمٍ وَفِتْنَهٍ، وَشَرٍّ وَحُزْنٍ، وَضیقِ الْمَعاشِ، وَبَلِّغْنی بِرَحْمَتِکَ کَمالَ الْعافِیَهِ بِدَوامِ النِّعْمَهِ اِلی مُنْتَهی اَجَلی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه وَسَلَّمَ.(۱)

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۵۴.

۶) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اللّهُمّ قِنِی عَذابَکَ یَوْمَ تُبْعَثُ عِبادُک وَاَعِذْنی مِنْ عِقابِکَ وَسُوءِ حِسابِکَ، اَللّهُمَّ اِنّی أسْأَلُکَ حُسْنَ الْمَآبِ وَحُسْنَ الثَّوابِ وَالاْمْنَ یَوْمَ الْعِقابِ وَالتَّسامُحَ یَوْمَ الْحِسابِ، یا مَنْ خَلَقَ السَّماواتِ وَالاْرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُماتِ وَالنُّورَ، یا مَنْ یَعْلَمُ السِّرَّ وَالْجَهْرَ وَیَعْلَمُ ما یَکْسِبُونَ، یا مَنْ یَسْکُنُ لَهُ ما فِی اللَّیلِ وَالنَّهارِ وَهُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ، یا مَنْ یَقضِی بِالْحَقِّ وَهُوَ خَیْرُ الْفاصِلِینَ، یا مَنْ عِنْدَهُ مَفاتِحُ الْغَیْبِ لا یَعْلَمُها اِلاّ هُوَ وَیَعْلَمُ ما فِی الْبَرِّ والْبَحْرِ، وَیا مَنْ لَهُ الْمُلْکُ وَهُوَ اَسْرَعُ الْحاسِبِینَ، اَللّهُمَّ اِنّی أسْأَلُکَ بِما مَدَحْتَ بِهِ نَفْسَکَ وَسَأَلْتُکَ بِهِ اَنْ لا تَدَعَ لِی ذَنْباً اِلاّ غَفَرْتَهُ وَلا عَیْباً اِلاّ سَتَرْتَهُ وَلا غَمّاً اِلاّ فَرَّجْتَهُ وَلا هَمّاً اِلاّ کَشَفْتَهُ وَلا اَمْراً اِلاّ اَصْلَحْتَهُ، وَلا حُزْناً اِلاّ اَذْهَبْتَهُ، وَلا سُقْماً اِلاّ شَفَیْتَهُ وَلا حاجَةً اِلاّ قَضَیْتَها، وَلا اَمانَةً اِلاّ اَدَّیْتَها وَلا فاقَةً اِلاّ سَدَدْتَها وَلا عَوْرَةً اِلاّ سَتَرْتَها، وَلا ضَیْعَةً اِلاّ حَفِظْتَها، وَلا کُرْبَةً اِلاّ فَرَّجْتَها وَلا عَثْرَةً اِلاّ اَقَلْتَها، وَاجْعَلْنِی مِنْ عُتَقائِکَ فِی هذَا الْیَوْمِ وَفی هذَا الشَّهْرِ مِنَ النّارِ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ وَصلَّی اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

۱۸) اعمال مخصوص روز هجدهم

۱) اللّهُمَّ إنَّ الظَّلَمَةَ کَفَرُوا بِکِتابِکَ، وَجَحَدُوا آیاتِکَ، وَکَذَّبُوا رُسُلَکَ، وَبَدَّلُوا ما جاءَ بِهِ رَسُولُکَ، وَشَرَعُوا غَیْرَ دِینِکَ، وَسَعَوْا بِالْفَسادِ فِی أَرْضِکَ وَتَعاوَنُوا عَلی إطْفاءِ نُورِکَ، وَشاقُّوا وُلاةَ أَمْرِکَ، وَوالَوْا أَعْداءَکَ وَعادَوْا أَوْلِیاءَکَ، وَظَلَمُوا أَهْلَ بَیْتِ نَبِیِّکَ.

اللّهُمَّ فَانْتَقِمْ مِنْهُمْ، وَاصْبُبْ عَلَیْهِمْ عَذابَکَ، وَاسْتَأْصِلْ شَأْفَتَهُمْ، اللّهُمَّ إنَّهُمْ

اتَّخَذُوا دِینَکَ دَغَلاً، وَمالَکَ دُوَلاً، وَعِبادَکَ خَوَلاً، فَاکْفُفْ بَأْسَهُمْ، وَأَوْهِنْ کَیْدَهُمْ، وَاشْفِ مِنْهُمْ صُدُورَ الْمُؤْمِنِینَ، وَخالِفْ بَیْنَ قُلُوبِهِمْ وَشَتِّتْ أَمْرَهُمْ، وَاجْعَلْ بَأْسَهُمْ بَیْنَهُمْ، وَاشْفِکْ بِأَیْدِی الْمُؤْمِنِینَ دِماءَهُمْ، وَخُذْهُمْ مِنْ حَیْثُ لا یَشْعُرُونَ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.

اللّهُمَّ إِنّا نَشْهَدُ یَوْمَ الْقِیامَهِ، وَیَوْمَ حُلُولِ الطّامَّهِ، أَنَّهُمْ لَمْ یُذْنِبُوا لَکَ ذَنْباً، وَلَمْ یَرْتَکِبُوا لَکَ مَعْصِیَهً، وَلَمْ یُضَیِّعُوا لَکَ طاعَهً، وَ أَنَّ مَوْلانا وَسَیِّدَنا صاحِبَ الزَّمانِ، الْهادِی الْمَهْدِیُّ، التَّقِیُّ النَّقِیُّ، الزَّکِیُّ الرَّضِیُّ، فَاسْلُکْ بِنا عَلی یَدَیْهِ مِنْهاجَ الْهُدی، وَ الْمَحَجَّهَ الْعُظْمی، وَقَوِّنا عَلی مُتابَعَتِهِ وَأَداءِ حَقِّهِ، وَاحْشُرْنا فِی أَعْوانِهِ وَأَنْصارِهِ، إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعاءِ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ نَبِّهْنی فیهِ لِبَرَکاتِ اَسْحارِه، وَنَوِّرْ (فیهِ) قَلْبی بِضِیاءِ اَنْوارِه وَخُذْ بِکُلِّ اَعْضائی اِلَی اتِّباعِ اثارِه، یا مُنَوِّرَ قُلُوبِ الْعارِفینَ.(۲)

۳) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یاذَا الْبَهاءِ وَالْجَلالِ وَالْجَمالِ، وَاَدْعُوکَ کَما اَمَرْتَنی، فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی، یا مَنْ لا یُخْلِفُ الْمیعادَ، یا عَظیمُ یا رَحیمُ یا واسِعُ یا کَریمُ یا تامَّ الْکِفایَهِ، یا حَسَنَ الْاَسْماءِ، یا کَبیرُ یامُتَعالِ، یا عَلیمُ یا قَدیمُ، یا عَزیزُ یا دائِمُ، یا ذَا السُّلْطانِ، یا ذَا الْمُلْکِ، یا ذَا الْجَلالِ، یا ذَا الْفَخْرِ، یا ذَا الْمَجْدِ وَ الْجُودِ، یا عَلِیُ ، یا کَبیرُ، یا ذَا الْمَنِّ، یا قَدیمُ، یا ذَا الشَّأْنِ الرَّفیعِ، یا ذَا الْبُرْهانِ، یا ذَا الْجَبَرُوتِ.

یا اَللّه ُلا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، اَسْاَلُکَ بِقَوْلِ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، اَسْاَلُکَ بِشَرَفِ لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا عَظیمُ یا رَبّاهُ یا اَللّه ُیا رَبّاهُ، یا اَللّه ُیا رَبّاهُ. اَسْاَلُکَ یا سَیِّدی وَلَیْسَ مِثْلَکَ شَیْءٌ، بِکُلِّ دَعْوَهٍ دَعاکَ بِها نَبِیٌّمُرْسَلٌ، اَوْ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ، اَوْ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۱۰ و ۳۱۱.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۱۰ و ۳۱۱.

مُؤْمِنٌ امْتَحَنْتَ قَلْبَهُ بِالْايمـانِ، وَ اسْتَجَبْتَ دَعْوَتَهُ، وَ اَتوَجَّهُ اِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ نَبِى الرَّحْمَهِ، وَاُقَدِّمُهُ بَيْنَ يَدَىْ حَوائِجى، يا رَسُولَ اللّه بِاَبى اَنْتَ وَاُمّى وَاَهْلُ بَيْتِكَ الطَّيِّبينَ، اِنّياَتَوَجَّهُ بِكَ اِلى رَبِّكَ، وَ اُقَدِّمُكَ بَيْنَ يَدَىْ حَوائِجى. يا رَبّاهُ يا اَللّه يا رَبّاهُ يا اَللّه اِنّى اَسْاَلُكَ بِكَ فَلَيْسَ كَمِثْلِكَ شَىْءٌ، وَ اَتوَجَّهُ اِلَيْكَ بِمُحَمَّدٍ نَبِى الرَّحْمَهِ وَبِعِتْرَتِهِ الطَّيِّبينَ، وَاُقَدِّمُهُمْ بَيْنَ يَدَىْ حَوائِجى اَنْ تُعْتِقَنى مِنَ النّارِ، وَتَكْفِيَنى وَجَميعَ الْمُؤْمِنينَ وَالْمُؤْمِناتِ كُلَّ ما اَهَمَّنا مِنْ اَمْرِ الدُّنْيا وَالْاخِرَهِ، وَ تُدْخِلَنا فى رَحْمَتِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، وَصَلَّى اللّه عَلى رَسُولِه سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِى وَالِه، وَسَلَّمَ تَسْليما.(۱)

۴) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اللّهُمَّ إِنِّى أَسأَلُكَ اِذْ وَفَّقْتَنا لِصِيامِ هـذَا الشَّهْرِ فَاَطَعْناكَ وَدَعَوْتَنا فَاَجَبْناكَ بِتَوْفيقٍ مِنْكَ لَنا، وَاَمَرْتَنا بِالصَّلاهِ عَلى نَبِيِّكَ فَقُلْتَ: «اِنَّ اللّه وَمَلائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يا اَيُّهَا الَّذينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْليماً» اللّهُمَّ فَصَلِّ عَلَيْهِ اِذْ هَدَيْتَنا بِهِ مِنَ الضَّلالَهِ وَانْقَذْتَنا بِهِ مِنَ الْهَلَكَهِ

اللّهُمَّ اجْزِهِ عَنّا خَيْرَ ما جَزَيْتَ نَبِيّاً عَنْ اُمّتِهِ وَخَيرَ ما جَزَيْتَ راعِياً عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَصَلِّ اللّهُمَّ عَلَيْهِ وَمَلائِكَتُكَ وَاَنْبِيائُكَ وَرُسُلُكَ وَاَهْلُ طاعَتِكَ مِنْ اَهْلِ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ اللّهُمَّ ابْعَثْهُ مَقاماً مَحْمُوداً يَغْبِطُهُ بِهِ الْاَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ، اَللّهُمّ بَيِّضْ وَجْهَهُ وَاَوْضِحْ حُجَّتَهُ وَتَقَبَّلْ شَفاعَتَهُ وَعَظِّمْ بُرْهانَهُ، اَللّهُمَّ اَقِرَّ فِى الْقِيامَهِ عَيْنَهُ وَعَيْنَ ذُرِّيَّتِهِ وَاَهْلِ بَيْتِهِ وَاُمَّتِهِ، اَللّهمَّ ارْزُقْنِى فِى سَنَتِى هـذِهِ النَّظَرَ اِلى بَيْتِكَ الْحَرامِ وَاَرِنِى الرُّكْنَ وَالْمَقامَ وَآثارَ اَنْبِيائِكَ عَلَيْهِمُ السَّلامُ وَالزِّيارَهَ اِلى قَبْرِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفى عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلامُ

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۵۷.

اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ اَقْرَبَ النَّبِيّينَ مِنْکَ وَسيلَهً وَمَنْزِلاً وَاَعْظَمَهُمْ عِنْدَکَ رِيحاً وَشَرَفاً وَاَعْلاهُمْ لَدَيْکَ دَرَجَهً وَغُرَفاً، اَللّهُمَّ اَرِنى فِى الْقِيامَهِ وَجْهَهُ النَّضِرِ الاْزْهَرَ سَيِّدَ الْمُرْسَلِينَ وَوَلِيَّ الْمُوءْمِنينَ وَاِمامَ الْمُتَّقِينَ نَبِىَّ الرَّحْمَهِ، اَتى بِالْحَقِّ بَشيراً وَنَذيراً وَداعِياً اِلَى اللّهِ بِإِذْنِهِ وَسِراجاً مُنيراً، اَللّهُمَّ اسْتَعْمِلْنى عَلى طاعَتِکَ فِى سُنَّتِهِ وَتَوَفّنى مَغْفُوراً لِى عَلى مِلَّتِهِ وَابْعَثْنِى عَلى شَرِيعَتِهِ، وَاحْشُرْنِى فِى زُمْرَتِهِ، وَارْزُقْنِى مُرافَقَتَهُ وَاَدْخِلْنِى الْجَنَّهَ فِى شَفاعَتِهِ، اَللّهُمّ وَکَما جَعَلْتَنِى مِنْ اُمَّتِهِ وَلَمْ تَضِلَّنِى وَمَنَنْتَ عَلَيَّ بِدِيْنِهِ دِينِ اِبْراهِيمَ خَلِيلِکَ وَعَلى مِلَّتِهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّم وَبَلَّغْتَنِى هذَا الشَّهْرَ وَفَرَضْتَهُ عَلَيّ رَأْفَهً وَرَحْمَهً مِنْکَ فَأسْئَلُکَ بِتَشْرِيفِکَ مُحَمَّداً صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَوْمَ تَجْمَعُ الخَلايِقُ لِفَصْلِ القَضاءِ اَنْ تُعْتِقَنِى فِى يَوْمِى هذا مِنَ النّارِ وَتَغْفِرَ لى مَغْفِرَهً عَزْماً وَتَرْزُقَنِى خَيْرَ الدُّنيا وَالاْآخِرَهِ وَالاْمْنَ وَالْعافِيَهَ وَالْغِنى وَالْمَغْفِرَهَ بِرَحْمَتِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ اِنَّکَ عَلى کُلِّ شَىءٍ قَدِيرٌ وَصَلَّى اللّهُ عَلى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِينَ.

۱۹) اعمال مخصوص روز نوزدهم

امروز سالروز ضربت خوردن مولای متقیان امیر موءمنان علیه السلام به دست ابن ملجم مرادی با دسیسه صدر منافقان معاویه بن ابی سفیان و نخستین روز از روزهای قدر می باشد.

از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود: روزهای قدر نیز همانند شبهای قدر است، باید در عمل کوشید.(۱)

برای روز نوزدهم رمضان دعاهایی رسیده که از آن جمله است:

۱) اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَنَّکَ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ وَحْدَکَ لا شَرِيکَ لَکَ، وَأَنَّ مُحَمَّداً صَلَواتُکَ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَبْدُکَ وَرَسُولُکَ، وَبِأَنَّکَ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ، وَلَمْ

۱- علامه مجلسی، بحارالانوار، ج۹۷، ص ۱۱.

یَکُنْ لَکَ کُفُواً أَحِـدٌ، وَبِأَنَّکَ جَوادٌ ماجِـدٌ، رَحْمنُ الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ، تُعْطِی مَنْ تَشاءُ، وَتَحْرِمُ مَنْ تَشاءُ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ فِیما تَقْضِی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُومِ أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، الْمَبْسُوطِ رِزْقُهُمْ، الْمَحْفُوظِینَ فِی أَنْفُسِهِمْ وَأَدْیانِهِمْ، وَأَهالِیهِمْ وَأَوْلادِهِمْ، وَأَنْ تَجْعَلَ ذلِکَ فِی عامِی هذا وَفِی کُلِّ عامٍ أَبَداً ما أَبْقَیْتَنِی، فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، وَصِحَّهٍ مِنْ جِسْمِی، وَنِیَّهٍ خالِصَهٍ لَکَ، وَسَعَهٍ فِی ذاتِ یَدِی، وَقُوَّهٍ فِی بَدَنِی عَلی جَمِیعِ أُمُورِی.

اللّهُمَّ مَنْ طَلَبَ حاجَتَهُ إِلی أَحَدٍ مِنَ الْمَخْلُوقِینَ، فَإِنِّی لا أَطْلُبُ حاجَتِی إِلاّ مِنْکَ وَحْدَکَ لا شَرِیکَ لَکَ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَسْأَلُکَ أَنْ تَجْعَلَ لِی أَنْ أَغُضَّ بَصَرِی، وَأَنْ أَحْفَظَ فَرْجِی، وَأَنْ أَکُفَّ عَنْ مَحارِمِکَ، وَأَنْ أَعْمَلَ ما أَحْبَبْتَ، وَأَنْ أَدَعَ ما سَخِطْتَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ وَفِّرْ حَظّی مِنْ بَرَکاتِه وَسَهِّلْ سَبیلی اِلی حِیازَهِ خَیْراتِه وَلا تَحْرِمْنی قَبُولَ حَسَناتِه، یا هادِیاً اِلَی الْحَقِّ الْمُبینِ.(۲)

۳) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاَنَّکَ اللّهُ لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ، وَاَنَّ مُحَمَّدا عَبْدُکَ وَرَسُولُکَ، وَاَنَّکَ واحِدٌ اَحَدٌ صَمَدٌ، لَمْ تَلِدْ وَلَمْ تُولَدْ، وَلَمْ یَکُنْ لَکَ کُفُوا اَحِدٌ، وَاَنَّکَ واحِدٌ جَوادٌ ماجِدٌ رَحْمانٌ رَحیمٌ، مالِکُ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ، تَقْضی ماتَشاءُ، وَتَحْکُمُ ماتُریدُ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُوَفِّقَنی لِلَیْلَهِ الْقَدْرِ، فَتُعْتِقَنی فیها مِنَ النّارِ، وَتَسْتَجیبَ لی فیها صالِحَ الدُّعاءِ، وَ تَرْزُقَنِی الْحَجَّ اِلی بَیْتِکَ الْحَرامِ فی عامی هذا وَفیکُلِّ عامٍ اَبَدا ما اَبْقَیْتَنی، وَزِیارَهَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَالِه، وَتَجْعَلَنی عِنْدَکَ مَقْبُولاً مَبْرُورا فی سَعَهِ رِزْقٍ مِنْکَ،

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۴۹.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۴۹.

وَدَوامِ عافِيَتِکَ، وَمُنْقَلَبٍ کَريمٍ اِنَّکَ عَلى کُلِّ شَىْ ءٍ قَديرٌ. اَللّهُمَّ وَاجْعَلْنى مِنَ الْمَحْفُوظينَ فى اَنْفُسِهِمْ وَ اَدْيانِهِمْ وَاَهْلِهِمْ وَاَوْلادِهِمْ وَ اَمْوالِهِمْ، وَتَجْعَلَ عَمَلى مُتَقَبَّلاً فى يُسْرٍ مِنْکَ وَعافِيَةٍ، وَفى صِحَّةٍ مِنْ جِسْمى، وَسَلامَةٍ مِنْ بَدَنى، وَ اِخْلاصٍ مِنْ قَلْبى، وَسَعَةٍ مِنْ ذاتِ يَدى، وَقُوَّةٍ عَلى جَميعِ اَمْرى.

اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُکَ اَنْ تَقْضِىَ عَنّى دَيْنى، وَتُؤَدِّىَ عَنّى اَمانَتى، وَاَنْ تَخْتِمَ لى عَمَلى بِما يُرْضيکَ عَنّى يا رَبَّ الْعالَمينَ.

اَللّهُمَّ اِنّى مِنْکَ اَطْلُبُ، وَاِيّاکَ اَسْاَلُ، وَعَلَيْکَ اَتَوَکَّلُ، فَاَنْجِحْ طَلِبَتى، وَاَعْطِنى مَسْاَلَتى، وَلا تُخَيِّبْ رَجائى، وَلا تَرُدَّنى خائِبا وَلا مَقْبُوحا، بِرَحْمَتِکَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَسْاَلُکَ رَحْمَتَکَ وَ رِضْوانَکَ، وَعَفْوَکَ وَ عافِيَتَکَ وَ مَغْفِرَتَکَ.

وَاَسْاَلُکَ اَنْ تَغْفِرَ لى ذَنْبى، وَتَحُطَّ عَنّى وِزْرى، وَتَعْفُوَ عَنْ سَيِّئَتى، وَتُعينَنى عَلى غَضِّ بَصَرى، وَ حِفْظِ فَرْجى، وَعَلَى الْکَفِّ عَنْ مَحارِمِکَ، وَالْعَمَلِ بِطاعَتِکَ، وَالتَّرْکِ لِما يُسْخِطُکَ، وَاَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ وَفاتى قَتْلاً فيسَبيلِکَ مَعَ اَوْلِيائِکَ تَحْتَ رايَةِ الْحَقِّ مِنْ اَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَالِه، مُقْبِلاً فى ذلِکَ عَلى عَدُوِّکَ غَيْرَ مُدْبِرٍ، وَ تَجْعَلَنى مِمَّنْ تَقْتُلُ بِه اَعْداءَکَ وَ اَعْداءَ الِ رَسُولِکَ عَلَيْهِ السَّلامُ.

اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ ليمَعَ الرَّسُولِ سَبيلاً، وَ وَسيلَةً اِلى طاعَتِکَ وَ مَرْضاتِکَ.

حَسْبِىَ اللّهُ وَ نِعْمَ الْوَکيلُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِىِّ الْعَظيمِ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى رَسُولِه سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِىِّ وَ الِه وَسَلَّمَ.(۱)

۱- صحيفه سجاديه جامعه، ص ۲۶۱.

۴) و این دعا را به روایت سیّد بن باقی در این روز بخوانند:

اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یا مَنْ قَوْلُهُ الْحَقُّ یَوْمَ یُنْفَخُ فِی الصُّورِ عالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَهِ وَهُوَ اللّه ُالْعَلیمُ الْخَبیرُ فالِقُ الْاءِصْباحِ وَجاعِلُ اللَّیْلِ سَکَناً وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ حُسْباناً ذلِکَ تَقْدِیرُ الْعَزِیزِ الْعَلِیمِ، یا مَنْ حَرَّمَ الْفَواحِشَ ما ظَهَرَ مِنْها وَما بَطَنَ وَالْاءِثْمَ وَالْبَغی بِغَیْرِ الْحَقِّ، یا مَنْ خَلَقَ السَّماواتِ وَالْاءَرْضَ ثُمَّ اسْتَوی عَلَی الْعَرْشِ، یا مَنْ لَهُ الْخَلْقُ وَالْاءَمْرُ تبارَکَ اللّه ُرَبُّ الْعالَمِینَ، یا مَنْ تَجَلّی لِلْجَبَلِ فَجَعَلَهُ دَکّاً اَسْئَلُکَ اللّهُمَّ بِما ناجَیْتُکَ بِهِ مِنْ مِدْحَتِکَ وَدَعَوْتُکَ بِهِ اَنْ تَرْزُقَنِی الْقَبُولَ وَالرَّحْمَهَ فِی هذَا الْیَوْمِ وَ فِیما قَبْلَهُ وَفِیما بَعْدَهُ، وَتَجْعَلَ عَمَلِی صالِحاً مَقْبُولاً راضِیاً زاکیاً تُبَیِّضُ بِهِ وَجْهِی، وَتُکْرِمُ بِهِ مَنْزِلَتِی، وَتُحْسِنُ بِهِ مَثْوایَ، وَتُتِمُّ بِهِ نُورِی، وَتُلَقِّنِی بِهِ حُجَّتِی، وَتُعْطِینِی بِهِ مَسْئَلَتی، وَتَشْفِی بِهِ نَفْسِی، وَتَنْصُرُنِی عَلی عَدُوِّی وَتَجْمَعُ بِهِ شَمْلِی، وَتَلُمُّ بِهِ شَعْثِی وَتَرُدُّ بِهِ اِلْفِی، وَتُصْلِحُ بِهِ أمْری وَتَرْفَعُ بِهِ شَهادَتی، وَتُزَکّی بِهِ عَمَلِی، وَتُلْهِمُنی بِهِ رُشْدی، وَتعْصِمُنِی بِهِ مِنْ کُلِّ سُوءٍ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ، وَتَرْزُقُنِی بِهِ الْجَنَّهَ وَتَفُکَّ بِهِ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ وَهُوَ عَلَیْکَ نَزْرٌ وَعِنْدَکَ حَقِیرٌ یَسِیرٌ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، وَصَلَّی اللّه ُعَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

۲۰) اعمال مخصوص روز بیستم

روز بیستم ماه مبارک رمضان روز فتح مکه است، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در چنین روز با ده هزار سرباز تا به دندان مسلّح وارد مکه شد، بدون این که قطره ای خون بر زمین ریخته شود شهر مکه را گشود، وارد مسجد الحرام شد، بتها را سرنگون ساخت، مولای متقیان پای بر دوش رسول عالمیان نهاده، بالای کعبه رفته، بتها را بر زمین انداخت.

آنگاه پیامبر فرمان عفو عمومی صادر کرد، همه قریش بیعت کردند، بلال به امر

آن حضرت بر فراز کعبه رفته، اذان گفت، سوره مبارکه «إذا جاء نَصْرُ اللّه» در آن هنگام نازل گردید.(۱)

برای روز بیستم اعمالی رسیده، که از آن جمله است:

۱. خیرات و مبرّات.

۲. سپاس فراوان.

۳. یاد خدا و تقدیس پروردگار(۲).

۴. دعاهای خاص:

۱) اَللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَخْزُونِ الطّاهِرِ الْمُطَهَّرِ، یا مَنِ اسْتَجابَ لاِءَبْغَضِ خَلْقِهِ إِلَیْهِ إِذْ قالَ أَنْظِرْنِی إِلی یَوْمِ یُبْعَثُونَ، فَإِنِّی لا أَکُونُ أَسْوَءَ حالاً مِنْهُ فِیما سَأَلْتُکَ، فَاسْتَجِبْ لِی فِیما دَعَوْتُکَ، وَأَعْطِنِی یا رَبِّ ما سَأَلْتُکَ، إِنِّی أَسْأَلُکَ یا سَیِّدِی أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَنِی مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِهِ لِدِینِکَ، وَتُقاتِلُ بِهِ عَدُوَّکَ، فِی الصَّفِّ الَّذِی ذَکَرْتَ فِی کِتابِکَ، فَقُلْتَ: «کَأَنَّهُمْ بُنْیانٌ مَرْصُوصٌ» مَعَ أَحَبِّ خَلْقِکَ إِلَیْکَ فِی أَحَبِّ الْمَواطِنِ لَدَیْکَ. اللّهُمَّ وَفِی صُدُورِ الْکافِرِینَ فَعَظِّمْنِی، وَفِی أَعْیُنِ الْمُوءْمِنِینَ فَجَلِّلْنِی، وَفِی نَفْسِی وَأَهْلِ بَیْتِی فَذَلِّلْنِی، وَحَبِّبْ إِلَیَّ مَنْ أَحْبَبْتَ، وَبَغِّضْ إِلَیَّ مَنْ أَبْغَضْتَ، وَوَفِّقْنِی لاِءَحَبِّ الاْءُمُورِ إِلَیْکَ، وَأَرْضاها لَدَیْکَ.

اللّهُمَّ إِنِّی مِنْکَ إِلَیْکَ أَفِرُّ، وَلَیْسَ ذلِکَ إِلاّ مِنْ خَوْفِی عَدْلَکَ، وَإِیّاکَ أَسْأَلُ بِکَ، لاِءَنَّهُ لَیْسَ أَحَدٌ إِلاّ دُونَکَ، وَلا أَقْدِرُ أَنْ أَسْتَتِرَ مِنْکَ فِی لَیْلٍ وَلا نَهارٍ، وَأَنَا عارِفٌ بِرُبُوبِیَّتِکَ مُقِرٌّ بِوَحْدانِیَّتِکَ، أَحَطْتَ یا إِلهِی خُبْراً بِأَهْلِ السَّماواتِ وَأَهْلِ الاْءَرْضِ، لا یَشْغَلُکَ شَیْءٌ عَنْ شَیْءٍ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ.(۳)

۱- محدّث قمی، فیض العلاّم، ص۴۳.

۲- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص۴۵.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۵۴.

۲) اللّهُمَّ افْتَحْ لی اَبْوابَ الْجِنانِ، وَاَغْلِقْ عَنّی اَبْوابَ النّیرانِ، وَوَفِّقْنی فیهِ لِتِلاوَهِ الْقُرْانِ، یا مُنْزِلَ السَّکینَهِ فی قُلُوبِ الْمُؤْمِنینَ .(۱)

۳) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یا خالِقَ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، یاذَا الْقُدْرَهِ وَالسُّلْطانِ، وَالْعَظَمَهِ وَالْجَبَرُوتِ، وَالْکِبْریاءِ وَالْمَلَکُوتِ، «یا مَنْ جَعَلَ اللَّیْلَ سَکَنا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبانا» «وَالنُّجومَ مُسَخَّراتٍ بِاَمْرِهِ» لَکَ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ تبارَکْتَ وَتَعالَیْتَ یا رَبَّ الْعالَمینَ.

یا اَللّه ُ یا عَظیمُ یا کَریمُ یا کَبیرُ، یاحَیُ یا قَیُّومُ، یا واحِدُ، یا اَحَدُ یافَرْدُ یا وَتْرُ یا صَمَدُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاسْتَجِبْ فیما دَعَوْتُکَ وَاَعْطِنی ماسَاَلْتُکَ، فَاِنَّکَ تَرْزُقُ ما تَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بی ما اَنْتَ اَهْلُهُ، اِنَّکَ اَهْلُ التَّقْوی وَ اَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، وَاجْعَلْنی مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِهِ لِدینِکَ، وَتَقْتُلُ بِهِ عَدُوَّکَ فِی الصَّفِّ الَّذی وَصَفْتَ بِهِ اَهْلَهُ فی کِتابِکَ: «کَاَنَّهُمْ بُنْیانٌ مَرْصُوصٌ» فی اَحَبِّ خَلْقِکَ اِلَیْکَ فی اَحَبِّ الْمَواطِنِ اِلَیْکَ، وَارْزُقْنی سَفْکَ دِماءِ الْمُشْرِکینَ وَالنّاکِثینَ، وَالْقاسِطینَ وَالْمارِقینَ وَالْفاسِقینَ، وَالنّابِذینَ وَالْمُبَدِّلینَ، وَثَبِّتْ رَجاءَکَ فی قَلْبی، وَثَبِّتْ قَدَمی، وَاَفْرِغِ الصَّبْرَ عَلَیَ، وَعَلی ذلِکَ فَقَوِّنی، وَفی صُدُورِ الْکافِرینَ فَعَظِّمْنی، وَلِلْمُؤْمِنینَ فَذَلِّلْنی، وَحَبِّبْ اِلَیَ مَنْ اَحْبَبْتَ، وَبَغِّضْ اِلَیَ مَنْ اَبْغَضْتَ، وَوَفِّقْنی لِاَحَبِّ الْاُمُورِ اِلَیْکَ، وَاَرْضاها لَدَیْکَ، وَاَفْضَلِها عِنْدَکَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَ اَعْتِقْنی مِنَ النّارِ، فَاِنّی مِنْکَ اِلَیْکَ اَفِرُّ، فَلَسْتُ اَخافُ بِغَیْرِ(۲) عَدْلِکَ، فَاِیّاکَ اَسْاَلُ بِکَ، لِاَنَّهُ لَیْسَ اَحَدٌ اِلّا دُونَکَ، وَ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۵۵.

۲- غَیْرَ، خ .

اَتقَرَّبُ اِلَیْکَ بِنِعْمَتِکَ، وَ اُدِلُّ(۱) عَلَیْکَ بِاِحْسانِکَ،فَاغْفِرْ لی ما سَتَرْتُ مِنْ غَیْرِکَ مِنْ ذَنْبٍ، وَبارَزْتُکَ بِخَطیئَتی مِنْ جَهْلی لِلَّذی خِفْتُ مِنْ خَلْقِکَ، وَ رَجَوْتُ مِنْ عَفْوِکَ، فَاَمِنْتُ تَعْجیلَ نِقْمَتِکَ، فَاَوْجِبْ لی ما طَمِعْتُ فیهِ مِنْ رَحْمَتِکَ، اِذْ عَلِمْتَ ذلِکَ مِنّی اَنَّهُ کَذلِکَ مَعَ عِلْمی بِاَنَّکَ تَرانی فی جَمیعِ حالاتی. لا اَقْدِرُ اَسْتَتِرُ مِنْکَ فی لَیْلٍ وَلانَهارٍ، فی بَرٍّ وَلابَحْرٍ، وَلا بِخَرْقٍ مِنَ الْاَرْضِ وَلا سَماءٍ، وَلا سَهْلٍ وَلا جَبَلٍ، وَ لِاَنَّهُ لا یُوارِی مِنْکَ لَیْلٌ داجٍ، وَلا سَماءٌ ذاتُ اَبْراجٍ، وَلا اَبْحُرٌ(۲) ذاتُ اَمْواجٍ، وَلا اَرْضٌ ذاتُ فِجاجٍ، وَلا جِبالٌ ذاتُ اَنْباجٍ، عارِفٌ بِرُبُوبِیَّتِکَ، مُقِرٌّ بِوَحْدانِیَّتِکَ، اَحَطْتَ خُبْرا بِاَهْلِ سَماواتِکَ وَاَرْضِکَ،لا یَشْغَلُکَ شَیْءٌ عَنْ شَیْءٍ، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ وَحْدَکَ لاشَریکَ لَکَ، وَاَنْتَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، وَصَلَّی اللّه عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَ الِه وَ سَلَّمَ.(۳)

۵) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إنّی أسْأَلُکَ یا مَنْ اَحقَّ الْحَقَّ بِکَلِماتِهِ، وَقَطَعَ دابِرَ الْکافِرینَ یا مَنْ یَحُولُ بَیْنَ الْمَرءِ وَقَلْبِهِ، یا مَنْ یَقْبَلُ التَّوْبَهَ عَنْ عِبادِهِ وَیأْخُذُ الصَّدَقاتِ، یا مَنِ اشْتَری مِنَ الْمُوءْمِنینَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّهَ، یا مَنْ مَنَّ عَلَی النَّبیّ وَالْمُهاجِرینَ وَالأنْصارِ وَالَّذینَ اتَّبَعُوهُ بإحْسانٍ، یا مَنْ جَعَلَ الشَّمْسَ ضِیاءً وَالْقَمَرَ نُوْراً، وَقَدَّرَهُ مَنازِلَ، یا مَنْ لَهُ الْعِزَّهُ جَمیعاً وَهُوَ السَّمیعُ الْعَلیمُ، یا مَنْ یَحْکُمُ بِالْحَقِّ وَهُوَ خَیْرُ الْحاکِمینَ یا مَنْ اَقامَ السَّماواتِ وَالْاَرْضَ فِی سِتَّهِ اَیّامٍ وَکانَ عَرْشُهُ عَلَی الْماءِ یا قَریبُ یا مُجیبُ،

یا مَنْ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ حَفیظٌ، یا راحِمُ یا وَدُودُ یا مَنْ لَهُ غَیْبُ

۱- اَدُلُّ، خ .

۲- بَحْرٌ، خ .

۳- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۶۳.

السَّماواتِ وَالاْرْضِ، وَاِلَیْهِ یَرْجِعُ الاْمْرُ کُلُّهُ، یا مَنْ لا یَیْأَسُ مِنْ رَحْمَتِهِ وَرَوْحِهِ اِلاَّ الْقَوْمُ الْکافِرُونَ. اَسْأَلُکَ بِما ناجَیْتُکَ بِهِ مِنْ مِدْحَتِکَ یا مَنْ لا یُخْلِفُ الْمیعادَ، یا مَنْ لا تَضُرُّهُ الذُّنُوبُ، یا مَنْ لا تَنْقُصُهُ الْمَغْفِرَهُ. اَعْطِنِی خَیْرَ ما سَأَلْتُ وَخَیْرَ ما قُلْتُ وَخَیْرَ ما ظَهَرَ وَخَیْرَ ما بَطَنَ وَخَیْرَ ما غابَ وَخَیْرَ ما شَهِدَ وَخَیْرَ ما تَعْلَمُ وَخَیْرَ ما تَقْضِی فِی الْعِلْمِ وَالأَجَلِ وَالأَمَلِ وَخَیْرَ الْحَیاتِ وَخَیْرَ الْمَماتِ وَخَیْرَ الْقَضاءِ وَخَیْرَ الْقَدَرِ وَخَیْرَ الْمَسْأَلَهِ وَخَیْرَ الْاِجابَهِ وَخَیْرَ الثَّوابِ وَخَیْرَ الْعَطاءِ وَخَیْرَ اللَّیلِ وَخَیْرَ النَّهارِ وَخَیْرَ الدُّنیا وَخَیْرَ الاْآخِرَهِ، وَاجْعَلْ ذلِکَ فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ، فَاِنَّهُ لا مانِعَ لِما اَعْطَیْتَ وَلا مُعْطِیَ لِما مَنَعْتَ.

اَللّهُمَّ وَاجعَلْنِی اَطْلُبُ بِما عِنْدِی رِضْوانَکَ وَالنَّعِیمَ الْمُقِیمَ الَّذی لایَزُولُ وَاحْشُرْنِی عَلی وِلایَهِ نبِیِّکَ وَاَهْلِ بَیْتِهِ الطّاهِرِینَ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ اِنّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.

۲۱) اعمال مخصوص روز بیست و یکم

اشاره

روز بیست و یکم ماه رمضان سالروز شهادت جانگداز مولای متّقیان امیرموءمنان علیه السلام ، روز ارتحال حضرت موسی علیه السلام و روز در گذشت وصیّ آن حضرت، یوشع بن نون می باشد.

شیخ مفید معراج پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و عروج حضرت عیسی علیه السلام را نیز در شب بیست و یکم رمضان ثبت نموده است.(۱)

برای روز بیست و یکم رمضان اعمالی ذکر شده، که از آن جمله است:

۱. زیارت امیر موءمنان علیه السلام

در روز شهادت امیرموءمنان علیه السلام همانند روز ارتحال پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله صدای ضجّه و ناله از همه جا بلند شد، ناگاه مردی شتابزده استرجاع کنان آمد و مرتّب

۱- شیخ مفید، مسارّ الشیعه، ص۴۵.

می گفت: «امروز رشته خلافت پیامبر از هم گسیخت».(۱)

آنگاه در مقابل خانه امیرموءمنان ایستاد و آن حضرت را این گونه زیارت کرد:

رَحِمَکَ اللّهُ یا أَبَا الْحَسَنِ، کُنْتَ أَوَّلَ الْقَوْمِ إِسْلاماً، وَأَخْلَصَهُمْ إِیماناً، وَأَشَدَّهُمْ یَقِیناً، وَأَخْوَفَهُمْ لِلّهِ، وَأَعْظَمَهُمْ عَناءً، وَأَحْوَطَهُمْ عَلی رَسُولِ اللّهِ صَلَّی اللّه ُعَلیهِ وَآلِهِ، وَآمَنَهُمْ عَلی أَصْحابِهِ وَأَفْضَلَهُمْ مَناقِبَ وَأَکْرَمَهُمْ سَوابِقَ، وَأَرْفَعَهُمْ دَرَجَةً وَأَقْرَبَهُمْ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلی الله علیه و آله وَأَشْبَهَهُمْ بِهِ هَدْیاً وَخَلْقاً وَسَمْتاً وَفِعْلاً، وَأَشْرَفَهُمْ مَنْزِلَةً وَأَکْرَمَهُمْ عَلَیْهِ، فَجَزاکَ اللّهُ عَنِ الْاءِسْلامِ وَعَنْ رَسُولِهِ وَعَنِ الْمُسْلِمِینَ خَیْراً

قَوِیتَ حِینَ ضَعُفَ أَصْحابُهُ وَبَرَزْتَ حِینَ اسْتَکانُوا، وَنَهَضْتَ حِینَ وَهَنُوا، وَلَزِمْتَ مِنْهاجَ رَسُولِ اللّهِ صلی الله علیه و آله إِذْ هَمَّ أَصْحابُهُ، وَکُنْتَ خَلِیفَتَهُ حَقّاً لَمْ تُنازَعْ وَلَمْ تَضْرَعْ بِرَغْمِ الْمُخالِفِینَ(۲) وَغَیْظِ الْکافِرِینَ وَکُرْهِ الْحاسِدِینَ وَصِغَرِ الْفاسِقِینَ، فَقُمْتَ بِالْاءَمْرِ حِینَ فَشِلُوا، وَنَطَقْتَ حِینَ تَتَعْتَعُوا، وَمَضَیْتَ بِنُورِ اللّهِ إِذْ وَقَفُوا، فَاتَّبَعُوکَ فَهُدُوا وَکُنْتَ أَخْفَضَهُمْ صَوْتاً، وَأَعْلاهُمْ قُنُوتاً، وَأَقَلَّهُمْ کَلاماً، وَأَصْوَبَهُمْ نُطْقاً وَأَکْبَرَهُمْ رَأْیاً، وَأَشْجَعَهُمْ قَلْباً، وَأَشَدَّهُمْ یَقِیناً، وَأَحْسَنَهُمْ عَمَلاً، وَأَعْرَفَهُمْ بِالْاءُمُورِ، کُنْتَ وَاللّهِ یَعْسُوباً لِلدِّینِ أَوَّلاً وَآخِراً: الْاءَوَّلَ حِینَ تَفَرَّقَ النّاسُ، وَالْآخِرَ حِینَ فَشِلُوا، کُنْتَ لِلْمُوءْمِنِینَ أَباً رَحِیماً إِذْ صارُوا عَلَیْکَ عِیالاً فَحَمَلْتَ أَثْقالَ ما عَنْهُ ضَعُفُوا، وَحَفِظْتَ ما أَضاعُوا، وَرَعَیْتَ ما أَهْمَلُوا وَشَمَّرْتَ إِذِ اجْتَمَعُوا، وَعَلَوْتَ إِذْ هَلِعُوا، وَصَبَرْتَ إِذْ أَسْرَعُوا، وَأَدْرَکْتَ أَوْتارَ ما طَلَبُوا، وَنالُوا بِکَ ما لَمْ یَحْتَسِبُوا، کُنْتَ لِلْکافِرِینَ عَذاباً صَبّاً وَنَهْباً وَلِلْمُوءْمِنِینَ عَمَداً وَحِصْناً، فُطِرْتَ وَاللّهِ بِنَعْمائِها وَفُزْتَ بِحِبائِها وَأَحْرَزْتَ سَوابِقَها،

۱- شیخ صدوق، کمال الدین، ج۲، ص۳۸۲، به نقل از حضرت خضر علیه السلام .

۲- الْمُنافِقِینَ، خ .

وَذَهَبْتَ بِفَضائِلِها، لَمْ تُفْلَلْ حُجَّتُکَ وَلَمْ یَزِغْ قَلْبُکَ وَلَمْ تَضْعُفْ بَصِیرَتُکَ وَلَمْ تَجْبُنْ نَفْسُکَ وَلَمْ تَخِرَّ کُنْتَ کَالْجَبَلِ لا تُحَرِّکُهُ الْعَواصِفُ وَکُنْتَ کَما قالَ صلی الله علیه و آله : أَمِنَ النّاسُ فِی صُحْبَتِکَ وَذاتِ یَدِکَ

وَکُنْتَ کَما قالَ صلی الله علیه و آله : ضَعِیفاً فِی بَدَنِکَ، قَوِیّاً فِی أَمْرِ اللَّهِ، مُتَواضِعاً فِی نَفْسِکَ، عَظِیماً عِنْدَ اللَّهِ کَبِیراً فِی الْاءَرْضِ جَلِیلاً عِنْدَ الْمُوءْمِنِینَ، لَمْ یَکُنْ لِاءَحَدٍ فِیکَ مَهْمَزٌ، وَلا لِقائِلٍ فِیکَ مَغْمَزٌ، وَلا لِاءَحَدٍ فِیکَ مَطْمَعٌ وَلا لِاءَحَدٍ عِنْدَکَ هَوادَهٌ، الضَّعِیفُ الذَّلِیلُ عِنْدَکَ قَوِیٌّ عَزِیزٌ حَتَّی تَأْخُذَ لَهُ بِحَقِّهِ، وَالْقَوِیُّ الْعَزِیزُ عِنْدَکَ ضَعِیفٌ ذَلِیلٌ حَتّی تَأْخُذَ مِنْهُ الْحَقَّ، وَالْقَرِیبُ وَ الْبَعِیدُ عَنْکَ فِی ذلِکَ سَواءٌ، شَأْنُکَ الْحَقُّ وَالصِّدْقُ وَالرِّفْقُ، وَقَوْلُکَ حُکْمٌ وَحَتْمٌ، وَأَمْرُکَ حِلْمٌ وَحَزْمٌ، وَرَأْیُکَ عِلْمٌ وَعَزْمٌ فِیما فَعَلْتَ، قَدْ نَهَجَ السَّبِیلُ وَسَهُلَ الْعَسِیرُ وَأُطْفِئَتِ النِّیرانُ وَاعْتَدَلَ بِکَ الدِّینُ، وَقَوِیَ بِکَ الْاءِسْلامُ وَالْمُوءْمِنُونَ، وَسَبَقْتَ سَبْقاً بَعِیداً وَأَتْعَبْتَ مَنْ بَعْدَکَ تَعَباً شَدِیداً، فَجَلَلْتَ عَنِ الْبُکاءِ وَعَظُمَتْ رَزِیَّتُکَ فِی السَّماءِ وَهَدَّتْ مُصِیبَتُکَ الْاءَنامَ فَإِنّا لِلّهِ وَإِنّا إِلَیْهِ راجِعُونَ، رَضِینا عَنِ اللَّهِ قَضاءَهُ وَسَلَّمْنا لِلَّهِ أَمْرَهُ، فَوَ اللّهِ لَنْ یُصابَ الْمُسْلِمُونَ بِمِثْلِکَ أَبَداً، کُنْتَ لِلْمُوءْمِنِینَ کَهْفاً وَحِصْناً، وَقُنَّهً راسِیاً، وَعَلَی الْکافِرِینَ غِلْظَهً وَغَیْظاً، فَأَلْحَقَکَ اللّهُ بِنَبِیِّهِ وَلا أَحْرَمَنا أَجْرَکَ وَلا أَضَلَّنا بَعْدَکَ.(۱)

۲. دعاهای خاص

۱) لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْاءَبْصارِ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ خالِقَ الْخَلْقِ بِلا حاجهٍ فِیکَ إِلَیْهِمْ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُبْدِئَ الْخَلْقِ لا یَنْقُصُ مِنْ مُلْکِکَ شَیْءٌ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ باعِثَ مَنْ فِی الْقُبُورِ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُدَبِّرَ الْأُمُورِ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ دَیّانَ

۱- کلینی، الکافی، ج۱، ص۴۵۴. حلیه الأبرار، ج۲، ص۳۸، ح۷.

الدِّینِ وَجَبّارَ الْجَبابِرَه. لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُجْرِی الْماءِ فِی الصَّخْرَهِ الصَّمّاءِ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُجْرِی الْماءِ فِی النَّباتِ،

لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُکَوِّنَ طَعْمِ الثِّمارِ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُحْصِیَ عَدَدِ الْقَطْرِ وَما تَحْمِلُهُ السَّحابُ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُحْصِیَ عَدَدِ ما تَجْرِی بِهِ الرِّیاحُ(۱) فِی الْهَواءِ، لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُحْصِیَ ما فِی الْبِحارِ مِنْ رَطْبٍ وَیابِسٍ،

لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مُحْصِیَ ما یَدُبُّ فِی ظُلُماتِ الْبِحارِ وَفِی أَطْباقِ الثَّری.

أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی سَمَّیْتَ بِهِ نَفْسَکَ، أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ، وَأَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ سَمّاکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ، مِنْ نَبِیٍّ أَوْ صِدِّیقٍ أَوْ شَهِیدٍ أَوْ أَحَدٍ مِنْ مَلائِکَتِکَ،

وَأَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی إِذا دُعِیتَ بِهِ أَجَبْتَ، وَإِذا سُئِلْتَ بِهِ أَعْطَیْتَ.

وَأَسْأَلُکَ بِحَقِّکَ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ وَبَرَکاتُکَ، وَبِحَقِّهِمُ الَّذِی أَوْجَبْتَهُ عَلی نَفْسِکَ، وَأَنَلْتَهُمْ بِهِ فَضْلَکَ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ الدّاعِی إِلَیْکَ بِإِذْنِکَ، وَسِراجِکَ السّاطِعِ بَیْنَ عِبادِکَ، فِی أَرْضِکَ وَسَمائِکَ، وَجَعَلْتَهُ رَحْمَهً لِلْعالَمِینَ، وَنُوراً اسْتَضاءَ بِهِ الْمُوءْمِنُونَ، فَبَشَّرَنا بِجَزِیلِ ثَوابِکَ، وَأَنْذَرَنا الاْءَلِیمَ مِنْ عَذابِکَ. أَشْهَدُ أَنَّهُ قَدْ جاءَ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِ الْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِینَ، وَأَشْهَدُ أَنَّ الَّذِینَ کَذَّبُوهُ ذائِقُوا الْعَذابَ الاْءَلِیمَ.

أَسْأَلُکَ یا اللّهُ یا اللّهُ یا اللّهُ، یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ، یا سَیِّدِی یا سَیِّدِی یا سَیِّدِی، یا مَوْلایَ یا مَوْلایَ یا مَوْلایَ، أَسْأَلُکَ فِی هذِهِ الْغَداهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَنِی مِنْ أَوْفَرِ عِبادِکَ وَسائِلِیکَ نَصِیباً، وَأَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ بِفَکاکِ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

۱- تجری الریاح، خ .

وَأَسْأَلُکَ بِجَمِیعِ ما سَأَلْتُکَ وَما لَمْ أَسْأَلْکَ مِنْ عَظِیمِ جَلالِکَ، ما لَوْ عَلِمْتُهُ لَسَأَلْتُکَ بِهِ، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ، وَأَنْ تَأْذَنَ لِفَرَجِ مَنْ بِفَرَجِهِ فَرَجُ أَوْلِیائِکَ وَأَصْفِیائِکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَبِهِ تُبِیدُ الظّالِمِینَ وَتُهْلِکُهُمْ، عَجِّلْ ذلِکَ یا رَبَّ الْعالَمِینَ، وَأَعْطِنی سُؤْلِی یا ذَا الْجَلالِ وَالْاءِکْرامِ فِی جَمِیعِ ما سَأَلْتُکَ لِعاجِلِ الدُّنْیا وَآجِلِ الْآخِرَه.

یا مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیدِ، أَقِلْنِی عَثْرَتِی وَأَقْلِبْنِی بِقَضاءِ حَوائِجِی، یا خالِقِی وَیا رازِقِی، وَیا باعِثِی، وَیا مُحْیِی عِظامِی وَهِیَ رَمِیمٌ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاسْتَجِبْ لِی دُعائِی یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.(۱)

این دعا را حضرت صادق علیه السلام در صبح روز بیست و یکم رمضان بعد از نماز صبح در حال سجده خواندند، چون از سجده سر برداشتند، حمّاد بن عثمان عرضه داشت: من شنیدم که شما در این دعا برای تعجیل در فرج کسی دعا کردید که فرج او فرج همه اولیای الهی است، آن شخص مگر خود شما نیستید؟

فرمود: نه، او قائم آل محمّد علیهم السلام می باشد.

آنگاه نشانه های ظهور آن حضرت را بیان کرده، در پایان فرمود:

«وَتَوَقَّعْ أَمْرَ صاحِبِکَ لَیْلَکَ وَنَهارَکَ»؛

«یعنی، هر شب و روز امر صاحب خود را امید بدار».(۲)

۲) سُبْحانَ اللّهِ السَّمِیعِ الَّذِی لَیْسَ شَیْءٌ أَسْمَعَ مِنْهُ، یَسْمَعُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِهِ ما تَحْتَ سَبْعِ أَرَضِینَ، وَیَسْمَعُ ما فِی ظُلُماتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، وَیَسْمَعُ الْاءَنِینَ وَالشَّکْوی وَیَسْمَعُ السِّرَّ وَأَخْفی، وَیَسْمَعُ وَساوِسَ الصُّدُورِ، وَیَعْلَمُ خائِنَهَ الْاءَعْیُنِ وَما تُخْفِی الصُّدُورُ، وَلا یُصِمُّ سَمْعَهُ صَوْتٌ.

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۶۶.

۲- علامه مجلسی، بحارالأنوار، ج۹۸، ص۱۵۹.

سُبْحانَ اللّهِ بـارِئِ النَّسَم، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْاَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَ ما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمینَ.(۱)

۳) اللّهُمَّ اجْعَلْ لِی فِیهِ إِلی مَرْضاتِکَ دَلِیلاً، وَلا تَجْعَلْ لِلشَّیْطانِ فِیهِ عَلَیَّ سَبِیلاً، وَاجْعَلِ الْجَنَّهَ مَنْزِلاً لِی وَمَقِیلاً، یا قاضِیَ حَوائِجِ الطّالِبِینَ.(۲)

۴) یـا مُولِجَ اللَّیْلِ فِی النَّهـارِ، وَمُولِجَ النَّهـارِ فِی اللَّیْلِ، وَمُخْرِجَ الْحَیمِنَ الْمَیِّتِ، وَمُخْرِجَ الْمَیِّتِ مِنَ الْحَیِ، یـا رازِقَ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ، یا اَللّه ُیا رَحْمانُ، یا اَللّه ُیارَحْمانُ، یا اَللّه ُیا رَحْمانُ، یا اَللّه ُرَحْمانُ، یا اَللّه ُیا رَحْمانُ، لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ وَالْالاءُ اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ. وَ اَسْاَلُکَ بِبِسْمِ اللّه ِالرَّحْمنِ الرَّحیمِ اَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فی هـذَا الْیَوْمِ الشَّریفِ مِنَ السُّعَداءِ، وَ رُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَعَمَلی مَقْبُولاً، وَحَسَناتی فی عِلِّیِّینَ، وَ ذُنُوبی مَغْفُورَهً یا رَبَّ الْعالَمینَ.

وَاَسْاَلُکَ اَنْ تَهَبَ لی یَقینا صادِقا یُباشِرُ قَلْبی، وَاِیمانا یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَاَسْاَلُکَ قَلْبا خاشِعا، وَعِلْما نافِعا، وَاَسْاَلُکَ الْعافِیَهَ مِنْ کُلِّ بَلِیَّهٍ.

وَاَسْاَلُکَ تَمامَ الْعافِیَهِ، وَاَسْاَلُکَ دَوامَ الْعافِیَهِ، یا وَلِیَ الْعافِیَهِ جَمِّلْ عَلَیَ بِالسِّتْرِ وَالسَّلامَهِ وَالْعافِیَهِ فِی الدِّینِ وَالدُّنْیا وَالْاخِرَهِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُبارِکَ لی فیما قَسَمْتَ لی، وَ اتِنی فِی الـدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنی عَذابَ النّارِ، وَعَذابَ الْحَریقِ، وَعَذابَ السَّعیرِ، وَعَذابَ الْجَحیمِ، وَعَذابَ الْحَمیمِ، وَعَذابَ السَّمُومِ، وَعَذابَ الْخِزْیِ فِی

۱– سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص۳۶۸ و ۳۶۹.

۲– سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص۳۶۸ و ۳۶۹.

الـدُّنْیا وَالْاخِرَه، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الْعَـذابِ الْاَدْنی، وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الْعَذابِ الْاَکْبَرِ. اَللّهُمَّ رَبَّ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنی فیهذِهِ اللَّیْلَهِ شُـکْرَکَ وَذِکْرَکَ وَ الرَّغْبَهَ اِلَیْکَ، وَالْاِنابَهَ وَالْاِخْلاصَ وَالْخُشُوعَ وَالْاِخْباتَ وَالْیَقینَ لِما یُرْضیکَ عَنّی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَللّهُمَّ صَـلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَلا تَرُدَّنی خائِبـا وَلا مَقْبُوحـا، وَاجْعَلْنی مِنَ الْمَقْبُولینَ، وَفِی الْاخِرَهِ مِنَ الْفائِزینَ. بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلَّی اللّه عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَالِه وَسَلَّمَ.(۱)

۵) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

یا مَنْ رَفَعَ السَّمواتِ بِغَیْرِ عَمَـدٍ تَرَوْنَها ثُمَّ اسْـتَوی عَلَی الْعَرْشِ، یُدَبِّرُ الْاَمْرَ، ما مِنْ شَـفِیعٍ اِلاّ مِنْ بَعْدِ اِذْنِهِ، یا مَنْ یَعْلَمُ ما تَحْمِلُ کُلُّ اُنْثی وَمـا تَغِیضُ الْاَرحـامُ وَما تَزْدادُ وَکُلُّ شَـیْءٍ عِنْـدَهُ بِمِقْـدارٍ، عالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهادَهِ الْکَبِیرُ الْمُتَعالِ، یا مَنْ یُسَـبِّحُ الرَّعْـدُ بِحَمْـدِهِ وَالْمَلائِکَهُ مِنْ خِیفَتِهِ، یـا مَنْ بِـذِکْرِهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ، یـا مَنْ یَمْحُوا ما یَشاءُ وَیُثْبِتُ وَعِنْـدَهُ اُمُّ الْکِتابِ، یا مَنْ لا مُعَقِّبَ لِحُکْمِهِ وَهُوَ سَرِیعُ الْحِسـابِ، یـا مَنْ یَعْلَمُ مـا نُخْفِی وَما نُعلِنُ وَما یَخْفِی عَلَی اللّه مِنْ شَـیْءٍ فِی الْاَرْضِ وَلا فِی السَّماءِ، یا مَنْ جَعَلَ فِی السَّماءِ بُرُوجـاً وَزَیَّنَهـا لِلنّـاظِرِینَ، یا مَنْ خَلَقَ الْاِنْسانَ مِنْ نُطْفَهٍ فَاِذا هُوَ خَصِـیمٌ مُبِینٌ یا مَنْ جَعَلَ اللَّیْلَ وَالنَّهارَ خِلْفَهً لِمَنْ اَرادَ اَنْ یَـذَّکَّرَ اَوْ اَرادَ شُـکُوراً، یـا مَنْ یَسْـجُدُ لَهُ مـا فِی السَّمـاواتِ وَمـا فِی الْاَرْضِ مِنْ دابَّهٍ وَالْمَلائِکَهُ وَهُمْ لا یَسْـتَکْبِرُونَ، یـا مَنْ یَأْمُرُ بِالْعَـدْلِ وَالْاِحْسانِ وَاِیتاءِ ذِی الْقُرْبی، وَیَنْهی عَنِ الْفَحْشاءِ وَالْمُنْکَرِ وَالْبَغْیِ، یا مَنْ هُوَ مَعَ الَّذِینَ اتَّقَوْا وَالَّذِینَ هُمْ مُحْسِنُونَ

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۶۴.

اَللّهُمَّ اِنّی أسْأَلُکَ بِما ناجَیْتُکَ بِهِ مِنْ مِدْحَتِکَ فِی یَوْمِی هـذا وَفِیما قَبْلَهُ وَفِیما بَعْدَهُ بِما لَوْ عَلِمْتُهُ لَسَأَلْتُکَ بِهِ مِنْ اَسْمائِکَ الْعِظامِ ارْزُقْنِی خَوْفَ الْعامِلِینَ وَعَمَلَ الْخائِفِینَ وَخُشُوعَ الْعابِدِینَ وَعِبادَهَ الْخاشِعِینَ وَیَقینَ الْمُتَوَکِّلینَ وَتَوَکُّلَ الْمُوءْمنینَ، وَانابَهَ الْمُخْبِتِینَ، وَسائِرَ ما سَأَلَکَ عِبادُکَ الصّالِحُونَ، وَما اَعْطَیْتَهُ النَّبِیّینَ وَالاْءَئِمَّهَ الطّاهِرینَ وَالْمَلائِکَهَ الْمُقَرَّبینَ وَاَصْلِحْ لِی نَفْسِیَ الْقاسِیَهَ وَقَلْبِیَ الْفاسِدَ وَعَقْلِیَ النّاقِصَ وَفُکَّ عُنُقِی مِنَ النّارِ، وَارْزُقْنِی الْجَنَّهَ وَالاْءَمْنَ فِی الدُّنْیا وَالاْآخِرَه، وَاَغْنِنِی عَنْ خَلْقِکَ کُلِّهِمْ بِفَضْلِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ وَسَلَّمَ.

۲۲) اعمال مخصوص روز بیست و دوم

۱) سُبْحانَ اللّهِ الْبَصِیرِ الَّذِی لَیْسَ شَیْءٌ أَبْصَرَ مِنْهُ، یَبْصُرُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِهِ ما تَحْتَ سَبْعِ أَرَضِینَ، وَیَبْصُرُ ما فِی ظُلُماتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، لا تُدْرِکُهُ الاْءَبْصارُ وَهُوَ یُدْرِکُ الاْءَبْصارَ، وَهُوَ اللَّطِیفُ الْخَبِیرُ، وَلا تُغْشی بَصَرَهُ الظُّلُماتُ، وَلا یُسْتَتَرُ مِنْهُ بِسِتْرٍ، وَلا یُوارِی مِنْهُ جِدارٌ، وَلا یَغِیبُ عَنْهُ بَرٌّ وَلا بَحْرٌ، وَلا یَکِنُّ مِنْهُ جَبَلٌ ما فِی أَصْلِهِ وَلا قَلْبٌ ما فِیهِ، وَلا جَنْبٌ ما فِی قَلْبِهِ، وَلا یَسْتَتِرُ مِنْهُ صَغِیرٌ وَلا کَبِیرٌ، وَلا یَسْتَخْفی مِنْهُ صَغِیرٌ لِصِغَرِهِ، وَلا یَخْفی عَلَیْهِ شَیْءٌ فِی الاْءَرْضِ وَلا فِی السَّماءِ، هُوَ الَّذِی یُصَوِّرُکُمْ فِی الاْءَرْحامِ کَیْفَ یَشاءُ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ.

سُبْحانَ اللّه ِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّه ِ الْمُصَوِّرُ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ الاْءَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّه ِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّه ِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّه ِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ .(۱)

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۲ و ۳۷۳.

۲) اَللّهُمَّ افْتَحْ لی فیهِ اَبْوابَ فَضْلِکَ، وَاَنْزِلْ عَلَیَّ فیهِ بَرَکاتِکَ، وَوَفِّقْنی فیهِ لِمُوجِباتِ مَرْضاتِکَ، وَاَسْکِنِّی فیهِ بُحْبُوحَهَ جَنّاتِکَ، یا مُجیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرِّینَ.(۱)

۳) یا سالِخَ اللَّیْلِ مِنَ النَّهارِ فَاِذا هُمْ مُظْلِمُونَ، یا مُجْرِیَ الشَّمْسِ لِمُسْتَقَرِّها بِتَقْدیرِکَ یا عَلیمُ، یا مُقَدِّرَ الْقَمَرِ مَنازِلَ حَتّی عادَ کَالْعُرْجُونِ الْقَدیمِ بِتَقْدیرِکَ، یا عَلیمُ یا مُنْتَهی رَغْبَهِ الرّاغِبینَ، یاوَلِیَ النِّعْمَهِ عَلَی الْعالَمینَ، یا رَحْمانُ یا قُدُّوسُ یا واحِدُ یا فَرْدُ یا صَمَدُ یا وَتْرُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ، لَکَ الْأَسْماءُ الْحُسْنی وَالْأَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْریاءُوَالْآلاءُ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِی الْاخِرَهِ وَالْأُولی.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاَنَّکَ حَیٌّ لایَمُوتُ، وَخالِقٌ لایُغْلَبُ، وَبَصیرٌ لایَرْتابُ، وَسَمیعٌ لایَشُکُّ، وَصادِقٌ لایَکْذِبُ، وَقاهِرٌ لایُضادُّ، وَبَدیءٌ لایَنْفَدُ، وَقَریبٌ لا یَبْعُدُ، وَقادِرٌ لا یَظْلِمُ، وَصَمَدٌ لا یُطْعَمُ، وَقَیُّومٌ لایَنامُ، وَعالِمٌ لایُعَلَّمُ، وَقَوِیٌّ لا تَضْعُفُ، وَعَظیمٌ لا تُوصَفُ، وَوَفِیٌّ لا تُخْلِفُ، وَعَدْلٌ لا تَحیفُ، وَغَنِیٌّ لاتَفْتَقِرُ، وَمَلِکٌ لاتَغْدُرُ، وَحَلیمٌ لاتَجُورُ، وَمُمْتَنِعٌ لا تُقْهَرُ، وَمَعْرُوفٌ لاتُنْکَرُ، وَ وَکیلٌ لایُحَقَّرُ، وَغالِبٌ لایُغْلَبُ، وَوَتْرٌ لایَسْتَأْنِسُ، وَفَرْدٌ لا تَسْتَشیرُ، وَ وَهّابٌ لا تَمَلُّ، وَسَریعٌ لا تَذْهَلُ، وَجَوادٌ لاتَبْخَلُ، وَعَزیزٌ لاتَذِلُّ، وَحافِظٌ لا تَغْفَلُ، وَقائِمٌ لا تَنامُ، وَقُدُّوسٌ لاتُرامُ، وَ دائِمٌ لا تَبْلی، وَباقٍ لا یَفْنی، وَ اَحَدٌ لا یُشَبَّهُ، وَ مُقْتَدِرٌ لا یُنازَعُ،وَمَعْبُودٌ لا تَنْسی، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ،

وَاَنْ تَرْحَمَنی بِرَحْمَتِکَ، وَ تُعْتِقَنی مِنَ النّارِ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ، وَتُدْخِلَنِی الْجَنَّهَ بِفَضْلِکَ وَ اِحْسانِکَ، فَما ذلِکَ عَلَیْکَ بِعَزیزٍ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَصَلّی

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۷۲ و ۳۷۳.

اللّه ُعَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِی وَ الِه وَ سَلَّمَ.(۱)

۴) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّی أسْأَلُکَ یا مَنْ تُسبِّحُ لَهُ الاْءَرَضُونَ السَّبْعُ وَما فیهِنَّ وَما بَیْنَهُنَّ وَما تَحْتَهُنَّ، وَیا مَنْ لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَهً وَلا وَلَداً وَلَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَکَبِّرْهُ تَکْبِیراً، یا مَنْ اَنْزَلَ عَلی عَبْدِهِ الْکِتابَ وَلَمْ یَجْعَلْ لَهُ عِوَجاً قَیِّماً، یا مَنْ لا یُشْرِکُ فِی حُکْمِهِ، یا مَنْ نادی مُوسی مِنْ جانِبِ الطُّورِ الاْءَیْمَنِ وَقَرَّبَهُ نَجِیّاً، یا مَنْ رَفَعَ اِدْرِیسَ مَکاناً عَلِیّاً، یا مَن لَهُ ما فِی السَّماواتِ وَما فِی الأَرْضِ وَما بَیْنَهُما وَما تَحْتَ الثَّری، یا مَنْ یَعْلَمُ السِّرَّ وَاَخْفی، اَنْتَ اللّه ُلا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ لَکَ الأَسْماءُ الْحُسْنی، یا مَنْ اَعْطی کُلَّ شَیْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدی، یا مَنْ خَشَعَتْ لَهُ الاْءَصْواتُ فَلا تَسْمَعُ اِلاّ هَمْساً، اَللّهُمَّ اِنّی أسْأَلُکَ بِما ناجَیْتُکَ بِهِ مِنْ مِدْحَتِکَ فِی یَوْمِی هذا طَلَباً لِعَفْوِکَ وَخَوْفاً مِنْ عَذابِکَ وَرَجاءً لِما عِنْدَکَ وَطَمَعاً فِی اِحْسانِکَ وَرَغْبَهً فِی رِضاکَ وَسَعَهً فِی رِزْقِکَ وَتَفَضُّلِکَ اَنْ تُصَلِّی عَلی مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَیْتِهِ الطّاهِرِینَ وَتُوءْنِسَ وَحْشَتِی وَتَصِلَ وَحْدَتِی وَتُعِزَّ ذِلَّتی وَتَسْتُرَ عَوْرَتی وَتَجْبُرَ فاقَتِی، اَللّهُمَّ اَنْتَ رَجائِی وَثِقَتِی فَاَعِنّی عَلی مَنْ ظَلَمَنی وَانْصُرْنی عَلی مَنْ بَغی عَلَیّ وَاَرادَ اَذِیَّتِی، وَاحْفَظْنِی نَفْسِی وَمالِی فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهَ وَلاتُحْوِجْنِی اِلی غَیْرِکَ بِفَضْلِکَ الْمَبْذُولِ وَإِحْسانِکَ الْمَأْمُولِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ وَهُوَ عَلَیْکَ یَسِیرٌ وَصَلَّی اللّه ُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

۲۳) اعمال مخصوص روز بیست و سوم

روز بیست و سوم ماه رمضان آخرین روز از روزهای قدر است، در ضمن احادیث فراوان بیان کردیم که شب قدر بی گمان یکی از سه شب نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم رمضان است و بدون تردید در دهه آخر، در یکی از شبهای فرد و به طور قطع یکی از دو شب بیست و یکم و بیست و سوم رمضان می باشد. آنگاه ده حدیث از معصومین نقل کردیم که شب قدر شب بیست و سوم می باشد.

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۶۶.

امام صادق علیه السلام می فرماید: روز قدر همانند شب قدر می باشد.(۱)

روی این بیان روز بیست و سوم رمضان از نظر شأن و جلالت قدر جایگاه شب قدر را دارا می باشد و این نکته ایست که باید روزه داران گرامی از آن غفلت نکنند.

ماه رمضان ماه خداست، و لذا همه کتب آسمانی در ماه رمضان نازل شده است، صحف ابراهیم در شب اول رمضان، تورات در ششم رمضان، انجیل در دوازدهم(۲)، زبور در هجدهم و قرآن در بیست و سوم رمضان نازل شده است.(۳)

از این رهگذر شایسته است که موءمنان در شب و روز بیست و سوم رمضان بخش عظیمی از وقت خود را به تلاوت آیات نورانی قرآن کریم اختصاص دهند.

مهم ترین حادثه ای که در شب قدر رخ داده نزول قرآن کریم است در آن، ومهم ترین حادثه ای که در شب قدر اتّفاق می افتد ظهور موفور السّرور حضرت بقیه اللّه ارواحنا فداه می باشد، چنان که در احادیث فراوان به آن تصریح شده است،

فضل بن شاذان با سند صحیح از امام صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود:

«یُنادی بِاسْمِ الْقائِمِ فی لَیْلَهِ ثَلاثٍ وَعَشْرینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضانَ وَیَقومُ فی یَوْمِ عاشُوراءَ»

«در شب بیست و سوّم رمضان به نام قائم علیه السلام ندا می شود و در روز عاشورا قیام می کند».(۴)

در شب بیست و سوم رمضان است که جبرئیل امین در شب جمعه، شب بیست و سوم رمضان ظهور آن حضرت را اعلام می کند(۵)

و این ندا را همه مردمان شرق و غرب با زبان مادری خود می شنوند.(۶)

۱- شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج۴، ص۳۳۱.
۲- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۵۷.
۳- کلینی، الکافی، ج۲، ص۶۲۹.
۴- شیخ طوسی، الغیبه، ص۴۵۲.
۵- شیخ صدوق، کمال الدین، ج۲، ص۳۷۲.
۶- طبرسی، اعلام الوری، ج۲، ص۲۷۹.

و مهم ترین حادثه ای که همه ساله در شب قدر اتفاق می افتد نزول فرشتگان آسـمان به پیشگاه حجّت زمان حضرت بقیّه اللّه ارواحنافـداه می باشد، چنان که منطق وحی به آن تصریح دارد.(۱) و از برکات شب قـدر است که مقدّرات یکسال به امضای حضرت ولی عصر ارواحنا فداه می رسد.(۲)

و اینها نکات ارزشمندی است که منتظران ظهور باید در شب و روز بیست و سوم رمضان از آن غفلت نکنند و در هر لحظه ای از لحظات شب و روز قدر به دعای شریف: «اَللّهُمَّ کُنْ لِوَلِیّک ...» رطب اللّسان باشند.

از دیگر دعاهایی که برای روز بیست و سوم وارد شده، دعاهای زیر است:

۱) سُبْحانَ الَّذِی یُنْشِئُ السَّحابَ الثِّقالَ، وَیُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ، وَالْمَلائِکَهُ مِنْ خِیفَتِهِ، وَیُرْسِلُ الصَّواعِقَ فَیُصِیبُ بِها مَنْ یَشاءُ وَیُرْسِلُ الرِّیاحَ بُشْراً بَیْنَ یَدَیْ رَحْمَتِهِ، وَیُنَزِّلُ الْماءَ مِنَ السَّماءِ بِکَلِماتِهِ، وَیُنْبِتُ النَّباتَ بِقُدْرَتِهِ، وَیَسْقُطُ الْوَرَقُ بِعِلْمِهِ.

سُبْحـانَ اللّهِ بـارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْاَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.(۳)

۲) اَللّهُمَّ اغْسِلْنی فیهِ مِنَ الذُّنُوبِ، وَطَهِّرْنی فیهِ مِنَ الْعُیُوبِ، وَامْتَحِنْ فیهِ قَلْبی بِتَقْوَی الْقُلُوبِ، یا مُقیلَ عَثَراتِ الْمُذْنِبینَ .(۴)

۳) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یارَبِّ لَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَجاعِلَها خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، وَرَبَّ

۱- کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۲۴۷ ۲۵۳.

۲- سید هاشم بحرانی، تفسیر برهان، ج ۱۰، ص ۳۵۶.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۸۷.

۴- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۸۷.

اللَّیْلِ وَالنَّهارِ وَالْجِبالِ وَالْبِحارِ، وَالظُّلَمِ وَ الْاَنْوارِ وَ الْاَرْضِ وَالسَّماءِ، یا بارِئُ یا مُصَوِّرُ، یا مُنْشِئُ یا خالِقُ یا جَبّارُ یا رازِقُ، یا مَنّانُ یا اَللّه ،یارَحْمانُ یا اَللّه ، یا قَیُّومُ یا اَللّه ، یابَدیعَ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ یا اَللّه ، یا مَنْ جَعَلَ فِی السَّماءِ بُرُوجا، وَجَعَلَ فیها سِراجا وَقَمَرا مُنیرا یا اَللّه ، یامَنْ «جَعَلَ اللَّیْلَ وَالنَّهارَ خِلْفَةً لِمَنْ اَرادَ اَنْ یَذَّکَّرَ اَوْ اَرادَ شُکُورا»،

یا اَللّه ،یا حَیُ، یا مُحْیِیَ الْاَمْواتِ وَمُمیتَ الْاَحْیاءِ، وباعِثَ مَنْ فِی الْقُبُورِ، یا اَللّه ،یا مَنْ لَهُ الْاَسْماءُ الْحُسْنی بِجاهِ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنی مِنْ اَوْفَرِ عِبادِکَ نَصیبا مِنْ کُلِّ خَیْرٍ اَنْزَلْتَهُ فی هذِهِ اللَّیْلَهِ وَفی هذَا الْیَوْمِ، اَوْ اَنْتَ مُنْزِلُهُ : مِنْ نُورٍ تَهْدی بِهِ، اَوْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُها، اَوْ رِزْقٍ تَبْسُطُهُ بَیْنَ عِبادِکَ، اَوْ بَلاءٍ تَدْفَعُهُ، اَوْ شَرٍّ تَصْرِفُهُ، اَوْ ضُرٍّ تَکْشِفُهُ، فَاجْعَلْنی مِنْ ذلِکَ کُلِّه مِنْ اَوْلِیائِکَ الصّالِحینَ، الَّذینَ اسْتَجَبْتَ لَهُمْ وَاسْتَوْجَبُوا مِنْکَ الثَّوابَ وَامِنُوا بِرِضاکَ مِنَ الْعَذابِ یا کَریمُ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ مَسْاَلَهَ الْمِسْکینِ الْمُسْتَکینِ، وَاَبْتَغی مِنْکَ ابْتِغاءَ الْبائِسِ الْفَقیرِ، وَاَتَضَرَّعُ اِلَیْکَ تَضَرُّعَ الضَّعیفِ الضَّریرِ، وَاَبْتَهِلُ اِلَیْکَ ابْتِهالَ الْمُذْنِبِ الذَّلیلِ، مَسْاَلَهَ مَنْ خَضَعَ لَکَ رَقَبَتُهُ، وَرَغَمَ لَکَ اَنْفَهُ، وَعَفَّرَ لَکَ وَجْهَهُ، وَسَقَطَتْ لَکَ ناصِیَتُهُ، وَاعْتَرَفَ لَکَ بِخَطیئَتِهِ، وَفاضَتْ اِلَیْکَ عَبْرَتُهُ، وَانْهَمَلَتْ دُمُوعُهُ، وَضَلَّتْ عَنْهُ حیلَتُهُ، وَانْقَطَعَتْ عَنْهُ حُجَّتُهُ، وَغَمَرَتْهُ ذُنُوبُهُ، وَاَحاطَتْ بِه خَطیئَتُهُ، وَ اَغْرَقَتْهُ اِساءَتُهُ، وَلَمْ یَجِدْ لِضُرِّهِ کاشِفا غَیْرَکَ، وَلا لِکَرْبِه مُفَرِّجا سِواکَ، وَلا لِما نَزَلَ بِه مُنْقِذا اِلاّ اَنْتَ.

فَاَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ کَما اَنْتَ اَهْلُهُ وَکَما مُحَمَّدٌ وَالُ مُحَمَّدٍ اَهْلُهُ، وَ اَنْ تُعْطِیَنی اَفْضَلَ ما اَعْطَیْتَ السّائِلینَ مِنْ عِبادِکَ الصّالِحینَ، وَاَفْضَلَ ما تُعْطِی الْباقینَ مِنَ الْمُؤْمِنینَ، وَ اَفْضَلَ ما تُعْطی مَنْ تَخْلُقُهُ مِنْ اَوْلِیائِکَ

یا کَریمُ، وَ اَعْطِنی فی مَجْلِسی هذا مَغْفِرَةً تُؤْمِنُنی بِها مِنْ ذُنُوبی، وَاعْصِمْنی فیما بَقِیَ مِنْ عُمْری، وَارْزُقْنِی الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فی عامی هذا مُتَقَبَّلاً مَبْرُورا خالِصا لِوَجْهِکَ یا کَریمُ،وَ ارْزُقْنیهِ اَبَدا ما اَبْقَیْتَنی یا کَریمُ، اِکْفِنی مَؤُونَهَ خَلْقِکَ، وَ اکْفِنی شَرَّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، وَاکْفِنی شَرَّ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَ شَرَّ کُلِّ ذی شَرٍّ، وَشَرَّ کُلِّ دابَّهٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِیَتِها اِنَّ رَبّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقیم، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ اِلاَّ بِاللّه ِ الْعَلِیِ الْعَظیم. اَتَوَجَّهُ اِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه ُعَلَیْهِ وَالِه اَمامی، وَاَئِمَّتی عَنْ یَمینی وَشِمالی، اَتَقَرَّبُ بِهِمْ اِلَیْکَ زُلْفی، وَاَسْتَتِرُ بِهِمْ مِنْ عَذابِکَ، وَلا اَجِدُ اَحَدا اَتَوَجَّهُ بِه اِلَیْکَ، وَاَتَقَرَّبُ بِه، اَوْجَهَ وَلا اَقْرَبَ مِنْ مُحَمَّدٍ وَالِه صَلَّی اللّه ُعَلَیْهِ وَ عَلی الِه اَجْمَعینَ، وَعَلی اَرْواحِهِمْ وَ اَجْسادِهِمْ.

اَللّهُمَّ احْشُرْنی فی زُمْرَتِهِمْ، وَاَدخِلْنی فی شَفاعَتِهِمْ، وَاجْعَلْنی بِهِمْ وَجیها فِی الدُّنْیا وَالاْخِرَهِ وَمِنَ الْمُقَرَّبینَ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

ما شاءَ اللّه ُوَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّه ِ الْعَلِیِ الْعَظیمِ، وَصَلَّی اللّه ُعَلی خَیْرِ خَلْقِه اَجْمَعینَ مُحَمَّدٍ وَ الِه الطَّیِّبینَ وَ سَلَّمَ.(۱)

۴) و این دعا را به روایت سیّد بن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ یا مَنْ جَعَلَ اللَّیْلَ لِباساً وَالنَّوْمَ سُباتاً وَجَعَلَ النَّهارَ نُشُوراً، یا مَنْ اَرْسَلَ الرِّیاحَ بُشْراً بَیْنَ یَدَی رَحْمَتِهِ وَاَنْزَلَ مِنَ السَّماءِ ماءً طَهُوراً، یا مَنْ جَعَلَ فِی السَّماءِ بُرُوجاً، وَجَعَلَ فِیها سِراجاً وَقَمَراً مُنِیراً، یا مَنْ مَرَجَ الْبَحْرَیْنِ وَجَعَلَ بَیْنَهُما بَرْزَخاً وَحِجْراً مَحجُوراً، یا مَنْ جَعَلَ اللَّیْلَ وَالنَّهارَ خِلْفَةً لِمَنْ أَرادَ أَنْ یَذَّکَّرَ أَوْ أَرادَ شُکُوراً، یا مَنْ اَوْحی إِلی مُوسی أَنِ اضْرِبْ بِعَصاکَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَکانَ کُلُّ فِرْقٍ کَالطَّوْدِ الْعَظِیمِ، یا مَنْ جَعَلَ الاْءَرْضَ قَراراً وَجَعَلَ خِلالَها

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۶۸.

أَنْهاراً، وَجَعَلَ لَها رَواسِیَ وَجَعَلَ بَیْنَ الْبَحْرَینِ حاجِزاً، یا مَنْ یُجِیبُ الْمُضْطَرَّ اِذا دَعاهُ وَیَکْشِفُ السُّوءَ

أَسْأَلُکَ یا اَللّه ُ بِما ناجَیْتُکَ بِهِ فِی یَوْمِی هذا اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ، وَاجْعَلْ لِی مِنْ اَمْرِی مَخْرَجاً وَمِنْ اَمْرِی یُسْراً، وَمِنْ هَمِّی فَرَجاً، وَارْزُقْنِی مِنْ حَیْثُ اَحْتَسِبُ وَمِنْ حَیْثُ لا اَحْتَسِبُ فَاِنَّکَ تَأْتِی بِالْیُسْرِ بَعْدَ الْعُسْرِ وَبِالرَّخاءِ بَعْدَ الشِّدَّهِ، وَبِالْعافِیَهِ بَعْدَ الْبَلاءِ، وَبِالرَّحْمَهِ بَعْدَ الْقَنُوطِ، وَبِالْغِنی بَعْدَ الْفَقْرِ، وَأَسْأَلُکَ یا رَبِّ حُبَّکَ وَحُبَّ مَنْ اَحَبَّکَ وَاَحَبَّ عَمَلاً یُقَرِّبُ اِلی حُبِّکَ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّه ُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

۲۴) اعمال مخصوص روز بیست و چهارم

۱) سُبْحانَ الَّذِی یَعْلَمُ ما تَحْمِلُ کُلُّ أُنْثی وَما تَغِیضُ الْاَرْحامُ وَما تَزْدادُ وَکُلُّ شَیْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدارٍ، عالِمِ الْغَیْبِ وَالشَّهادَهِ الْکَبِیرِ الْمُتَعالِ، سَواءٌ مِنْکُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّیْلِ وَسارِبٌ بِالنَّهارِ، یُمِیتُ الْاَحْیاءَ وَیُحْیِی الْمَوْتی، وَیَعْلَمُ ما تَنْقُصُ الْاَرْضُ مِنْهُمْ، وَیُقِرُّ فِی الْاَرْحامِ ما یَشاءُ إِلی أَجَلٍ مُسَمّی.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْاَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّه ِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.(۱)

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۳۹۱.

۲) اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ فیهِ ما یُرْضیکَ، وَاَعُوذُ بِکَ فیهِ مِمّا یُؤْذیکَ وَالتَّوْفیقَ بِاَنْ اُطیعَکَ وَلا اَعْصیکَ، یا عالِما بِأَحْوالِ السّائِلینَ.(۱)

۳) یـا فـالِقَ الْاِصْـباحِ وَجاعِـلَ اللَّیْـلِ سَـکَنا وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ حُسْـبانا، یـا عَزیزُ یـاذَا الطَّوْلِ وَالْمَنِّ وَالْقُوَّهِ وَالْحَوْلِ وَالْفَضْـلِ وَالْاِنْعامِ وَالْجَلالِ وَ الْاِکْرامِ، یا اَللّه ُ یا رَحْمانُ یا فَرْدُ یا مُؤْمِنُ یا مُهَیْمِنُ، یا اَللّه ُ یا ظاهِرُ، یا اَللّه ُ یا باطِنُ، یا اَللّه ُ یا حَیُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ، لَکَ الْاَسْـماءُ الْحُسْـنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَ الْکِبْرِیاءُ وَ الْالاءُ. اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ لا تَجْعَلَنی مِمَّنْ اِذاصَـحَّ اَمِـنَ، وَ اِذا سَـقِمَ خـافَ، وَ اِذَا اسْـتَغْنی فُتِـنَ، وَ اِذَا افْتَقَرَ حـافَ، وَ اِذا مَرِضَ تـابَ، وَاِذا عُـوفِیَ عـادَ، وَلا مِمَّنْ یُحِبُّ الصّالِحینَ وَلا یَعْمَلُ عَمَلَهُمْ،وَ یُبْغِضُ الْمُسیئینَ وَهُوَ اَحَدُهُمْ، وَیُظْهِرُ السَّیِّئَهَ مِنْ اَخیهِ وَیَکْتُمُها مِنْ نَفْسِه، وَلا تُعینُهُ رَغْبَتُهُ عَلَی الْعَمَلِ، وَلا تَمْنَعُهُ رَهْبَتُهُ عَنِ الْکَسَلِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْهُـدی وَ التَّقْوی وَالْعِفَّهَ وَالْغِنی عَمّا حَرَّمْتَ عَلَیَ، وَالْعَمَلَ فی طاعَتِکَ فیما تُحِبُّ وَتَرْضـی، رَبِّ اصْـرِفْ وَجْهی عَنِ النّارِ وَاصْـرِفِ النّارَ عَنْ وَجهی. اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یا اَللّه ُ یا واحِـدُ، یا اَحَدُ یا صَـمَدُ، یا مَنْ «لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْوَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ»، یاذَا الْجَلالِ وَالْاِکْرامِ، یا قاضِـیَ الْحاجاتِ، یامُنَفِّسَ الْکُرُباتِ، یا وَلِیَ الرَّغَباتِ، یا مُعْطِیَ السُّؤُلاتِ، یا کافِیَ الْمُهِمّاتِ اکْفِنی ما اَهَمَّنی، وَاقْضِ دَیْنی وَطَهِّرْ قَلْبی، وَزَکِّ عَمَلی، وَاکْتُبْ لی بَراءَهً مِنَ النّارِ، وَاَمانا مِنَ الْعَـذابِ، وَجَوازا عَلَی الصِّراطِ، وَنَصـیبا مِنَ الْجَنَّهِ، وَاَدْخِلْنی مُدْخَلَ صِدْقٍ، وَارْزُقْنی مُرافَقَهَ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ فی

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۹۲.

جَنّاتِ الْخُلْدِ، وَسُرُورَ الْأَبَدِ فی دارِ الْمُرُوَّهِ بِمَنِّکَ وَفَضْلِکَ یا ذَا الْجَلالِ وَالْإِکْرامِ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاسْتَجِبْ لی دُعائی، وَارْحَمْ تَضَرُّعی وَ شَکْوایَ، وَلا تَقْطَعْ مِنْکَ رَجائی، یا غِیاثَ الْمُسْتَغیثینَ اَغِثْنی، وَیا جارَ الْمُؤْمِنینَ اَجِرْنی، وَیاعَوْنَ الصّالِحینَ اَعِنّی، یا حَبیبَ التّائِبینَ تُبْ عَلَیَ، یا رازِقَ الْمُقِلّینَ ارْزُقْنی، یا مُفَرِّجا عَنِ الْمَکْرُوبینَ فَرِّجْ عَنّی، یاذَا الْقُوَّهِ الْمَتینِ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَثَبِّتْ قَلْبی عَلی دینِکَ وَطاعَتِکَ حَتّی اَلْقاکَ وَاَنْتَ عَنّی راضٍ غَیْرَ غَضْبانٍ اِنَّکَ ذُوالْمَنِّ وَالْغُفْرانِ،«رَبَّنا اتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَفِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنا عَذابَ النّارِ»، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَصَلَّی اللّهُ عَلی رَسُولِه سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِی وَ الِهِ وَ سَلَّمَ.(۱)

۴) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ یا مَنْ لَهُ الْحَمْدُ فِی الْاُولی وَالْآخِرَهِ، وَلَهُ الْحُکْمُ وَاِلَیْهِ یُرْجَعُ الْأَمْرُ کُلُّهُ، یا مَنْ هُوَ أَعْلَمُ بِما فِی صُدُورِ الْعالَمِینَ، یا مَنْ یَبْدَوء الْخَلْقَ ثُمَّ یُعِیدُهُ وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَیْهِ، وَلَهُ الْمَثَلُ الأَعْلی فِی السَّماواتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ، یا مَنْ أَحْسَنَ کُلَّ شَیْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْاِنسانِ مِنْ طِینٍ، یا مَنْ هُوَ الْحَقُّ وَهُوَ یَهْدِی السَّبِیلَ، یا مَنْ رَدَّ الَّذینَ کَفَرُوا بَغَیْظِهِمْ لَمْ یَنالُوا خَیْراً وَکَفَی اللّهُ الْمُوءْمِنینَ الْقِتالَ وَکانَ اللّهُ قَوِیّاً عَزِیزاً یا مَنْ یَعْلَمُ ما فِی الْاَرْضِ وَما یَخْرُجُ مِنْها، وَما یَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما یَعْرُجُ فِیها وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ

أسْأَلُکَ بِما أوْجَبْتَ عَلی نَفْسِکَ لِمَنْ سَأَلَکَ، وَبِأَسْمائِکَ کُلِّها وَبِما ناجَیْتُکَ بِهِ فِی یَوْمِی هذا اَنْ تُثَبِّتَنِی حَتّی لا اَزُوْلَ وَ اَنْ تَهْدِیَنی حَتّی لا اَضِلَّ وَ اَنْ

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص ۲۷۰.

تَمْنَعَنی اَنْ اَجْهَلَ اَوْ یُجْهَلَ عَلَیَّ، وَأَنْ اُشایِعَ فِی سَفْکِ دَمٍ وَلا تُقَوِّینی عَلی ظُلْمِ أَحَدٍ، وَلا تَجْعَلَنِی مِنَ الْقَوْمِ الظّالِمِینَ، وَلا تَجْعَلَنی اُوالِی لَکَ عَدُوّاً، أوْ اُعادِی لَکَ وَلِیّاً، أوْ أرْضی لَکَ بِسَخَطٍ، أوْ اُسْخِطُکَ بِرِضیً، أوْ اُقْصِی لَکَ طالِباً أو اُجِیبُ داعِیاً اِلی ضَلالَةٍ أوْ اُکَذِّبُ داعِیاً اِلی حَقٍّ، أوْ أجحَدُ بِآیاتِکَ، أوْ یَحُلُّ بی سَخَطُکَ، أوْ أتَّبِعُ هَویً بِغَیْرِ هُدیً مِنْکَ أوْ أقُولُ لِلَّذِینَ کَفَروا هوءلاءِ اَهْدی مِنَ الَّذینَ آمَنُوا سَبِیلاً، وَأسْأَلُکَ یا رَبِّ أنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الأَخْیارِ، وَتُحَرِّمَ جَسَدِی عَلَی النّارِ، وَتَجْعَلَنِی یا رَبِّ مِنَ الأَبْرارِ، اِنَّکَ رَؤُفٌ رَحِیمٌ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّه عَلی سَیِّدَنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِینَ.

۲۵) اعمال مخصوص روز بیست و پنجم

۱) سُبْحانَ الَّذِی یَعْلَمُ ما فِی السَّماواتِ وَما فِی الْاَرْضِ، ما یَکُونُ مِنْ نَجْوی ثَلاثَةٍ إلاّ هُوَ رابِعُهُمْ، وَلا خَمْسَةٍ إلاّ هُوَ سادِسُهُمْ، وَلا أَدْنی مِنْ ذلِکَ وَلا أَکْثَرَ إلاّ هُوَ مَعَهُمْ أَیْنَما کانُوا، ثُمَّ یُنَبِّئُهُمْ بِما عَمِلُوا یَوْمَ الْقِیامَهِ، إنَّ اللّهَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیمٌ، سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْاَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ اجْعَلْنی مُحِبّا لِاَوْلِیائِکَ، وَمُعادِیا لِاَعْدائِکَ، وَمُتَمَسِّکا بِسُنَّةِ اَنْبِیائِکَ، یا عَظِیما فی قُلُوبِ النَّبِیِّینَ.(۲)

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۹۵ و ۳۹۹.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۹۵ و ۳۹۹.

۳) اَللّهُمَّ یاجاعِلَ اللَّیْلِ لِباسا، وَالنَّهارِ مَعاشا، وَالْاَرْضِ مِهادا، وَالْجِبالِ اَوتادا، یا اَللّه یا قادِرُ، یا اَللّه یا قاهِرُ، یا اَللّه یا حَنّانُ، یا اَللّه یا مَنّانُ، یا اَللّه یا سَمیعُ، یا اَللّه یا قَریبُ، یا اَللّه یا مُجیبُ، یا اَللّه یا باعِثُ، یا اَللّه یا وارِثُ، یا اَللّه یا حَقُّ،یا اَللّه یا وَکیلُ، یا اَللّه یا کَفیلُ، یا اَللّه یا رَبُّ، یا اَللّه یا مُغیثُ، یا اَللّه یا حَبیبُ، یا اَللّه یا جَلیلُ، یا اَللّه یا جَمیلُ، یا اَللّه یانُورُ، یا اَللّه یا ذَا الْعَظَمَهِ وَ الْجَبَرُوتِ وَالْفَضْلِ وَالْاِحْسانِ، وَالْمَنِّ وَالسُّلْطانِ.

سُبْحانَ الَّذی اَحْصی کُلَّ شَیْءٍ عِلْمُهُ، سُبْحانَ الَّذی عَمَّ الْخَلائِقَ رِزْقُهُ، سُبْحانَکَ «لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ سُبْحانَکَ اِنّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمینَ».

اَللّهُمَّ اجْعَلْ نُورا فی قَلْبی، وَنُورا فی سَمْعی، وَ نُورا فی بَصَری، وَنُورا فی شَعْری، وَنُورا فی بَشَری، وَنُورا فی عِظامی، وَنُورا فی لَحْمی، وَنُورا فی دَمی، وَنُورا عَنْ یَمینی، وَنُورا عَنْ شِمالی، وَنُورا مِنْ فَوْقی، وَنُورا مِنْ تَحْتی، وَنُورا مِنْ بَیْنِ یَدَیَّ، وَنُورا مِنْ خَلْفی. اَللّهُمَّ اَعْطِنی نُورا، وَهَبْ لی نُورا، وَاجْعَلْ لی نُورا، یا نُورَ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُعْتِقَنی مِنَ النّارِ، وَتُدْخِلَنی جَنّاتٍ تَجْری مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهارُ، اِنَّکَ واحِدٌ عَزیزٌ غَفّارٌ.

اَللّهُمَّ اِنَّکَ تَعْلَمُ سِرّی فَاقْبَلْ مَعْذِرَتی، وَتَعْلَمُ ما فی نَفْسی فَاَقِلْنی عَثْرَتی، وَتَعْلَمُ حاجَتی فَاَعْطِنی مَسْاَلَتی، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُنَفِّسَ عَنّی کُرْبَتی، وَتَقْضِیَ عَنّی دَیْنی، وَتُرْضِیَ عَنّی اَصْحابَ التَّبِعاتِ مِنْ خَلْقِکَ، بِفَضْلِکَ وَجُودِکَ وَ کَرَمِکَ لا بِاسْتِحْقاقی یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اَحْیِنی بِعِزَّتِکَ الْقاهِرَهِ، وَسُلْطانِکَ الْعَظیمِ، فَاِنَّکَ حَیٌّ قَیُّومٌ لا یَمُوتُ،

وَصَلَّى اللّه ُعَلى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِي وَ الِه وَسَلَّمَ تَسْليما.(۱)

۴) و اين دعا را به روايت سيّد بن باقى در اين روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّى أسْأَلُكَ يا مَنْ سَخَّرَ لِداوُدَ الْجِبالَ، وَالانَ لَهُ الْحَديدَ، يا مَنْ يُمْسِكُ السَّماواتِ أنْ تَقَعَ عَلَى الاْءَرْضِ اِلاّ بِإِذْنِهِ، يا مَنْ يُمْسِكُ السَّماواتِ وَالاْءَرْضَ أَنْ تَزُولا، يا مُحْيِىَ الْمَوْتى وَتَكْتُبُ ما قَدَّمُوا وَآثارَهُمْ وَكُلَّ شَىْءٍ أَحْصَيْناهُ فِى إِمامٍ مُبِينٍ، يا مَنْ خَلَقَ الاْءَزْواجَ كُلَّها مِمّا تُنْبِتُ الاْءَرْضُ وَمِنْ أنْفُسِهِمْ وَمِمّا لا يَعْلَمُونَ، يا مَنْ يُحيِى الْعِظامَ وَهِىَ رَمِيمٌ، يا مَنْ مَنَّ عَلى مُوْسى وَهارُونَ وَنَجّاهُما مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ، يا مَنْ سَبَقَتْ كَلِمَتُهُ لِعِبادِهِ الْمُرسَلِينَ وَالْمُوءْمِنِينَ، يا مَنْ اتى داوُدَ الْحِكْمَهَ وَفَصْلَ الْخِطابِ، يا مَنْ سَخَّرَ لِسُلَيْمانَ الرِّيحَ تَجْرِى بِأَمْرِهِ رُخاءً حَيْثُ أَصابَ، يا غافِرَ الذَّنْبِ وَقابِلَ التَّوْبَ شَدِيدَ الْعِقابِ، يا ذَا الطَّولِ لا اِلهَ اِلاّ هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ، يا مَنْ يَعْلَمُ خائِنَهَ الاْءَعْيُنِ وَما تُخْفِى الصُّدُورُ

اَللّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِما ناجَيْتُكَ بِهِ فِى يَوْمى هذا رَجاءَ عَفْوِكَ أَنْ تَعْفُوَ عَنِّى وَتَفْتَحَ لِى أَبْوابَ الْخَيْرِ كُلَّها بِكَرَمِكَ وَالرَّحْمَهِ وَالْمَغْفِرَهِ بِجُودِكَ، وَأنْ تُوَفِّقَنِى اِلى أَحَبِّ الأَعْمالِ إِلَيْكَ وَاَنْ تُرْشِدَنى اِلى ما يُزْلِفُنِى عِنْدَكَ، وَيُلْبِسُنِى رِضاكَ، وَأَنْ تُسَدِّدَنى إِلى أَطْيَبِ الْقَوْلِ عِنْدَكَ، وَأَنْ تَحْشُرَنِى يَوْمَ اَلْقاكَ مَعَ خَيْرِ خَلْقِكَ، وَتَجْعَلَ مُحَمَّداً وَأَهْلَ بَيْتِهِ الطّاهِرِينَ شُفَعائى، وَتَجْعَلَنى مِنْ حِزْبِهِم وَمَوالِيهِمْ وَتَرْزُقَنِى خَيْرَ الدّارَيْنِ وَتَصْرِفَ عَنِّى شَرَّ نَفْسِى وَسائِرَ ما تَكْرَهُهُ مِنْ اَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ، إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ، بِرَحْمَتِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ، وَصَلَّى اللّه ُعَلى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِينَ.

۱- صحيفه سجاديه جامعه، ص۲۷۲.

۲۶) اعمال مخصوص روز بیست و ششم

۱) سُبْحانَ اللّهِ مالِکِ الْمُلْکِ تُؤْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشاءُ، وَتَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ تَشاءُ، وَتُعِزُّ مَنْ تَشاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشاءُ، بِیَدِکَ الْخَیْرُ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، تُولِجُ اللَّیْلَ فِی النَّهارِ وَتُولِجُ النَّهارَ فِی اللَّیْلِ، وَتُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ، وَتُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْاَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی،

سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِین.(۱)

۲) اَللّهُمَّ اجْعَلْ سَعْیی فِیهِ مَشْکُورا، وَذَنْبی فِیهِ مَغْفُورا، وَعَمَلی فیهِ مَقْبُولاً، وَعَیْبی فیهِ مَسْتُورا، یا سامِعَ اَصْواتِ الْمُبْتَهِلِینَ .(۲)

۳) یا جاعِلَ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ ایَتَیْنِ، یا ماحِیَ ایَهِ اللَّیْلِ وَجاعِلَ ایَهِ النَّهارِ مُبْصِرَهً لِنَبْتَغِیَ فَضْلاً مِنْهُ وَ رِضْوانا، یا مُفَصِّلَ کُلِّ شَیْءٍ تَفْصِیلاً، یا مانِعَ السَّماواتِ اَنْ تَقَعَ عَلَی الْأَرْضِ اِلّا بِاِذْنِه وَحافِظَهُما اَنْ تَزُولا،«وَلَئِنْ زالَتا اِنْ اَمْسَکَهُما مِنْ اَحَدٍ مِنْ بَعْدِه اِنَّهُ کانَ حَلیما غَفُورا».

یا اَللّه یا واحِدُ، یا اَللّه یا اَحَدُ، یا اَللّه یا صَمَدُ، یا اَللّه یا وَهّابُ، یا اَللّه یا جَوادا لایَبْخَلُ، یا اَللّه لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی، وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ فاتَ مِنْها حَسْرَهٌ، وَ ما اُصیبَ مِنْها فِتْنَهٌ، اِلّا مَنْ نالَتْهُ مِنْکَ عِصْمَهٌ،

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْعِصْمَهَ مِنْها، وَ اَنْ لا تَجْعَلَنی مِمَّنِ اطْمَاَنَّ اِلَیْها وَاَخْلَدَاِلَیْها، وَاتَّبَعَ هَواهُ. اِلهی وَسِّیِّدی، کَمْ لی مِنْ ذَنْبٍ بَعْدَ ذَنْبٍ، وَسَرَفٍ بَعْدَ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۹۹ و ۳۹۵.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۳۹۹ و ۳۹۵.

سَرَفٍ سَتَرْتَهُ، یا رَبِّ وَلَمْ تَکْشِفْ سِتْرَکَ عَنّی، بَلْ سَتَرْتَ الْعَوْرَهَ، کَثُرَتْ مِنِّی الْاِساءَهُ وَعَظُمَ حِلْمُکَ عَنّی خِفْتُ اَنْ اَکُونَ مُسْتَدْرَجا.

اِلهی وَسَیِّدی، هذِهِ یَدَیَ وَناصِیَتی بِیَدِکَ، مُقِرٌّ بِذَنْبی مُعْتَرِفٌ بِخَطیئَتی، فَاِنْ تَعْفُ فَرُبَّما عَفَوْتَ وَصَفَحْتَ وَاَحْسَنْتَ فَتَفَضَّلْتَ، وَاِنْ تُعَذِّبْنی فَبِما قَدَّمَتْ یَدایَ، وَما اَنْتَ بِظَلّامٍ لِلْعَبیدِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، یا مالِکَ الدُّنْیاوَالْاخِرَهِ، یا مَنْ لَهُ السَّماواتُ وَالْاَرْضُ، یا مَنْ لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ، یا مَنْ بِیَدِهِ مَلَکُوتُ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ یُجیرُ وَلا یُجارُ عَلَیْهِ، اَسْاَلُکَ فی هذِهِ السّاعَهِ بِجاهِ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُجیرَنی مِنَ النّارِ فی یَوْمِ الدّینِ یَوْمَ یُحْشَرُ الظّالِمُونَ، «یَوْمَ لا یَنْفَعُ مالٌ وَلا بَنُونَ اِلّا مَنْ اَتَی اللّهَ بِقَلْبٍ سَلیمٍ»، اَللّهُمَّ سَلِّمْ لی قَلْبی مِنَ الْبَغْیِ وَالْحَسَدِ وَالْکِبْرِ وَالْعُجْبِ وَالرِّیاءِ وَالنِّفاقِ وَسُوءِ الْاَخْلاقِ. اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ یا اِلهی مِنْ غِنیً یُطْغی، وَ مِنْ فَقْرٍ یُنْسی، وَمِنْ جارٍ یُؤْذی، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ فَضائِحِ الْفَقْرِ، وَمِنْ مَذَلَّهِ الدَّیْنِ، وَمِنْ شَماتَهِ الْعَدُوِّ. اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ مَوْقِفٍ یُعْرِضُ فیهِ الصَّدیقُ، وَیَشْمَتُ بی فیهِ الْعَدُوُّ، وَ یَرْحَمُنی فیهِ الْحَمیمُ، وَ تَزْدَرینی فیهِ الْعُیُونُ، وَتَسُوءُنی فیهِ الذُّنُوبُ، وَاَعُوذُ بِکَ یارَبِّ اَنْ اُعادِیَ لَکَ وَلِیّا، اَوْ اُوالِیَ لَکَ عَدُوّا، اَوْ اَقُولَ لِحَقٍّ هذا باطِلٌ، اَوْ اَقُولَ لِباطِلٍ هذا حَقٌّ، اَوْ اَقُولَ لِلَّذینَ کَفَرُوا هؤُلاءِ اَهْدی مِنَ الَّذینَ امَنُوا سَبیلاً. اَللّهُمَّ سَلِّمْنی وَ سَلِّمْ لی دینی ، وَ اَعِنّی عَلی طاعَتِکَ ، وَ وَفِّقْنی لِمَرْضاتِکَ، وَاجْعَلْنی مِمَّنْ یَعْتَصِمُ بِحَبْلِکَ، وَ مِمَّنْ یُحِلُّ حَلالَکَ، وَیُحَرِّمُ حَرامَکَ، وَیُؤْمِنُ بِکَ وَ یَتَوَکَّلُ عَلَیْکَ، وَیَرُدُّ اُمُورَهُ کُلَّها اِلَیْکَ، وَفَوَّضْتُ اَمْری اِلَیْکَ، وَاَسْلَمْتُ نَفْسی، وَاَلْجَأْتُ ظَهْری فَلا تَکِلْنی اِلی نَفْسی وَلا اِلی مَخْلُوقٍ

وَاَنْتَ خَلَقْتَنی، وَلاـ تُسَلِّطْ عَلَیَ مَنْ لاـ یَرْحَمُنی، وَلاـ تَجْعَلْنی عِبْرَهً لِغَیْری، وَخِرْ لی فی جَمیع اُمُوری خِیَرَهً فی عافِیَهٍ، وَسَهِّلْ عَلَیَ اُمُورَ دُنْیایَ وَاخِرَتی.

اِلهی وَسَیِّدی، عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدَیْکَ یَسْاَلُکَ وَیَتَضَرَّعُ اِلَیْکَ، اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ اَنْ تُعینَنی عَلی جِهادِ نَفْسی، وَتُبْ عَلَیَ وَاعْصِمْنی، فَاِنّی فَقیرٌ اِلَیْکَ فَاَغْنِ فَقْری، رَبِّ هَبْ لی تَوْبَهً نَصُوحا وَنِیَّهً صادِقَهً، وَمُکْتَسَبا حَلالاً، وَعَمَلاً مُتَقَبَّلاً، وَ اَجِرْنی مِنَ الْجَهْلِ وَالنّارِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ الْعَفْوَ وَالْعافِیَهَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَتَیْتُکَ هارِبا مِنْ ذُنُوبی تائِبا، وَلِمَغْفِرَتِکَ طالِبا، وَ اِلَیْکَ راغِبا، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لی وَارْحَمْنی وَ اعْصِمْنی وَتُبْ عَلَیَ، اِنَّکَ اَنْتَ التَّوّابُ الرَّحیمُ وَصَلَّی اللّه عَلیرَسُولِه سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَالِه وَسَلَّمَ.(۱)

۳) و این دعا را به روایت سیّد بن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّی أسْأَلُکَ یا مَنْ قَضی سَبْعَ سَماواتٍ طِباقاً فِی یَوْمَیْنِ وَأوْحی إلی کُلِّ سَماءٍ أَمْرَها، یا مَنْ یُنَزِّلُ الْغَیْثَ مِنْ بَعْدِ ما قَنَطُوا وَیَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِیُّ الْحَمیدُ، یا مَنْ یَعْلَمُ سِرَّ عِبادِهِ وَنَجْواهُم وَرُسُلُهُ لَدَیْهِمْ یَکْتُبُونَ یا مَنْ لَهُ الْکِبْرِیاءُ فِی السَّماواتِ وَالأَرْضِ وَهُوَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ، یا مَنْ یُحْیی وَیُمیتُ رَبُّنا وَرَبُّ آبائِنَا الأَوَّلِینَ، یا مَنْ أَهْلَکَ الْقُری وَصَرَّفَ الْآیاتِ لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ، یا مَنْ رَضِیَ عَنِ الْمُوءْمِنِینَ اِذْ یُبایِعُونَکَ تَحْتَ الشَّجَرَهِ فَعَلِمَ ما فی قُلُوبِهِمْ فَاَنْزَلَ السَّکِینَهَ عَلَیْهِمْ واَثابَهُمْ فَتْحاً قَرِیباً، یا مَنْ أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدی وَدِینِ الْحَقِّ لِیُظْهِرَهُ عَلَی الدِّینِ کُلِّهِ وَکَفی بِاللّه ِ شَهِیداً

أَسْأَلُکَ یا إِلهِی بِما مَدَحْتُکَ بِهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَأَهْلِ بَیْتِهِ

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۷۴.

الْاَطْهارِ الْاَخْيارِ وَمَنْ آمَنَ بِهِمْ وَصَدَّقَهُمْ وَعَمِلَ بِطاعَتِهِمْ وَأَنْ تَتَعَطَّفَ عَلَيّ بِبَرَكاتِكَ وَتُوَسِّعَ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ وَفَضْلِكَ، وَتُتِمَّ عَلَيّ نِعْمَتَكَ وَتُهَنِّئَنِي بِكَرامَتِكَ، وَتَجْعَلَنِي مِنَ الشّاكِرِينَ لَكَ وَهَوايَ إلَيْكَ وَحَسْبِي وَتَوَكُّلِي عَلَيْكَ وَذُلّي لَكَ وَخُضُوعِي بَيْنَ يَدَيْكَ، وَحَوائِجِي كُلَّها إلَيْكَ وَمَقْضِيَّةٌ عِنْدَكَ وَلَدَيْكَ، فَلا مَلْجَأَ وَلا مَنْجا وَلا مُلْتَجأَ مِنْكَ إلاّ إلَيْكَ وَأَنْ تُتِمَّ إحْسانَكَ إلَيَّ بِفَكِّ رَقَبَتِي مِنَ النّارِ، وَأَنْ تَحْشُرَنِي مَعَ أَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّكَ الْاَخْيارِ الْاَبْرارِ، إنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَهُوَ عِنْدَكَ يَسِيرٌ، وَاَنَا اِلى إحْسانِكَ فَقِيرٌ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرِينَ.

۲۷) اعمال مخصوص روز بیست و هفتم

۱) سُبْحانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَفاتِحُ الْغَيْبِ لا يَعْلَمُها إلاّ هُوَ، وَيَعْلَمُ ما فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَما تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إلاّ يَعْلَمُها، وَلا حَبَّةٍ فِي ظُلُماتِ الْاَرْضِ وَلا رَطْبٍ وَلا يابِسٍ إلاّ فِي كِتابٍ مُبِينٍ.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْاَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ كُلِّ شَيْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ كَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ ارْزُقْنِي فِيهِ فَضْلَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ، وَصَيِّرْ أُمُورِي فِيهِ مِنَ الْعُسْرِ اِلَى الْيُسْرِ، وَاقْبَلْ مَعاذِيرِي، وَحُطَّ عَنِّي الْوِزْرَ، يا رَؤُفاً بِعِبادِهِ الصّالِحِينَ.(۲)

۳) يا مادَّ الظِّلِّ وَ لَوْ شِئْتَ لَجَعَلْتَهُ ساكِنا، ثُمَّ جَعَلْتَ الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلاً،

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص۴۰۳ و ۴۰۴.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص۴۰۳ و ۴۰۴.

ثُم قَبَضْتَهُ اِلَیْکَ قَبْضا یَسیرا، یاذَا الْحَوْلِ وَالطَّوْلِ وَالْکِبْرِیاءِ وَالْالاءِ، لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ عَلاّمُ الْغُیُوبِ وَالشَّهادَهِ یا رَحْمانُ یا رَحیمُ، لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ یا قُدُّوسُ یا سَلامُ یا مُؤْمِنُ یا مُهَیْمِنُ یاعَزیزُ یا جَبّارُ یا مُتَکَبِّرُ یا خالِقُ یا بارِئُ یا مُصَوِّرُ، یا اَللّه ُ یااَللّه ُ لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ وَ الْالاءُ. اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَجْعَلَ اسْمی فی هذَا الْیَوْمِ فِی السُّعَداءِ، وَرُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَحَسَناتی فی عِلِّیِّینَ، وَاِساءَتی مَغْفُورَهً یارَبَّ الْعالَمینَ.

اَللّهُمَّ هَبْ لی یَقینا تُباشِرُ بِه قَلْبی، وَایمانا دائِما یُذْهِبُ الشَّکَّ عَنّی، وَ تُرْضِیَنی بِما قَسَمْتَ لی، وَارْزُقْنی شُکْرَکَ وَذِکْرَکَ وَ الرَّغْبَهَ اِلَیْکَ وَالْاِنابَهَ وَالتَّوْفیقَ، وَاجْعَلْ ما یُقَرِّبُنی اِلَیْکَ مِنْ طاعَتِکَ خالِصا لَکَ بِنِیَّهٍ صادِقَهٍ، وَعَزْمِ اِرادَهٍ فی غَیْرِ فَخْرٍ وَلا کِبْرٍ یا کَریمُ.

اَللّهُمَّ اجْعَلْ لی قَلْبا یَخْشاکَ کَاَنَّهُ یَراکَ حَتّی یَلْقاکَ، یا رَبَّ السَّماواتِ الْمَبْنِیّاتِ وَمافیهِنَّ مِنَ النُّورِ وَالظُّلُماتِ، وَیارَبَّ الْاَرَضینَ الْمَبْسُوطاتِ، وَما فیهِنَّ مِنَ الْخَلائِقِ وَالْبَرِیّاتِ، وَ یا رَبَّ الْجِبالِ الرّاسِیاتِ، وَ یا رَبَّ الرِّیاحِ الذّارِیاتِ، وَیارَبَّ السَّحابِ الْمُمْسِکاتِ الْمُنْشَاتِ بَیْنَ الْاَرَضینَ وَالسَّماواتِ، وَیارَبَّ النُّجُومِ الْمُسَخَّراتِ فی جَوِّ السَّماءِ خافِیاتٍ وَ بادِیاتٍ، وَیا عالِمَ الْخَفِیّاتِ، وَیا سامِعَ الْاَصْواتِ، وَ یا مُجیبَ الدَّعَواتِ، وَ یا رَفیعَ الدَّرَجاتِ، وَیا قاضِیَ الْحاجاتِ، وَیا نَفّاحا بِالْخَیْراتِ، وَیا ساتِرَ الْعَوْراتِ، وَیا کاشِفَ الْکُرُباتِ، وَیا مُقیلَ الْعَثَراتِ.

اَسْاَلُکَ بِالْحَجِّ الْاَکْبَرِ، وَ مِنی وَعَرَفاتٍ، وَاَسْاَلُکَ بِهذِهِ الْاَسْماءِ الْمُبارَکاتِ تَوْفیقَ اَهْلِ الْهُدی، وَعَمَلَ اَهْلِ الْیَقینِ، وَ مُناصَحَهَ اَهْلِ التَّوْبَهِ، وَعَزْمَ اَهْلِ

الصَّبْرِ، وَ حَزْمَ اَهْلِ الْخَشْیَهِ، وَشَوْقَ اَهْلِ الْجَنَّهِ، وَطَلَبَ اَهْلِ الرَّغْبَهِ، وَعِرْفانَ اَهْلِ الْعِلْم، وَتَقِیَّهَ اَهْلِ الْوَرَع. حَتّی اَخافَکَ اللّهُمَّ مَخافَهً تَحْجُزُنی بِها عَنْ مَعاصیکَ، وَحَتّی اَعْمَلَ بِطاعَتِکَ عَمَلاً اَسْتَحِقُّ بِه کَرامَتَکَ، وَ حَتّی اُناصِحَکَ فِی التَّوْبَهِ خَوْفا مِنْکَ، وَحَتّی اُخْلِصَ لَکَ النَّصیحَهَ حُبّا لَکَ، وَاتَوَ کَّلَ عَلَیْکَ فِی الْاُمُورِ کُلِّها، حَسُنَ ظَنّی بِکَ سُبْحانَ خالِقِ النُّورِ، وَصَلَّی اللّه عَلی رَسُولِه سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَالِه وَسَلَّمَ تَسْلیما.(۱)

۴) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إنّی أسْأَلُکَ یا مَنْ خَلَقَ الزَّوْجَیْنِ الذَّکَرَ وَالْاُنثی مِنْ نُطْفَهٍ إذا تُمْنی یا مَنْ أهْلَکَ عاداً الاْءُولی وَثَمُودَ فَما أَبْقی وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ إنَّهُمْ کانُوا هُمْ أظْلَمَ وَأطْغی، یا مَنْ فَتَحَ أبْوابَ السَّماءِ بِماءٍ مُنْهَمِرٍ وَفَجَّرَ الاْءرْضَ عُیُوناً فَالْتَقی الْماءُ عَلی أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ، یا مَنْ یَسَّرَ الْقُرْانَ لِلذِّکْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّکِرٍ یا مَنْ نَجی آلَ لُوطٍ بِسَحَرٍ نِعْمَهً مِنْ عِنْدِهِ، یا مَنْ خَلَقَ کُلَّ شَیْءٍ بَقَدَرٍ، یا مَنْ أَخَذَ آلَ فِرْعَوْنَ أَخْذَ عَزیزٍ مُقْتَدِرٍ، یا مَنْ رَفَعَ السَّماءَ وَوَضَعَ الْمِیزانَ یا مَنْ وَضَعَ الأَرْضَ لِلأَنامِ یا مَنْ یُسَبِّحُ لَهُ ما فی السَّماواتِ وَالأَرضِ وَهُوَ الْعَزیزُ الْحَکِیمُ یا مَنْ هُوَ الأَوَّلُ وَالآخِرُ وَالظّاهِرُ وَالْباطِنُ وَهُوَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیمٌ

اَللّهُمَّ إنّی أَسْأَلُکَ بِما ناجَیتُکَ بِهِ مِنْ مِدْحَتِکَ فِی یَوْمِی هذا أَنْ تُصَلّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَعِتْرَتِهِ الطّاهِرینَ، وَأَنْ تَفُکَّ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، یا مَنْ أَیادِیه وَنِعَمُهُ لا تُحصی بِعَدَدٍ وَلا تُکافی بِعَمَلٍ، اَلْحَمْدُ لله الَّذی خَلَقَنِی وَلَمْ أکُ شَیْئاً مَذْکُوراً، وَفَضَّلَنی عَلی کَثیرٍ مِمَّن خَلَقَ فِی الرِّزْقِ، وَالْحَمْدُلله وَاَسْتَغْفِرُ اللّه مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ وَأَسْئَلُهُ فی یَوْمِی هذا وَساعَتِی هذِهِ وَزَمانی أنْ یَتَکَرَّمَ عَلَیَّ بِالْعَفْوِ مِنْ عَذابِه وَ

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۷۸.

الْاِقالَهِ مِنْ عِقابِه، وَ الْقَبُولِ لِما فَرَضَ عَلَیَّ وَ اَنْ یَرْزُقَنِی خَیْرَ الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ وَالْاَمْنَ وَالْعافِیَهَ وَالْغِنی وَالْمَغْفِرَه، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَصَلَّی اللّه عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وآلِهِ الطّاهِرینَ.

۲۸) اعمال مخصوص روز بیست و هشتم

۱) سُبْحانَ الَّذِی لا یُحْصی مِدْحَتَهُ الْقائِلُونَ، وَلا یَجْزِی بَآلائِهِ الشّاکِرُونَ الْعابِدُونَ، وَهُوَ کَما قالَ وَفَوْقَ ما نَقُولُ، وَاللّهُ کَما أَثْنی عَلی نَفْسِهِ وَلا یُحِیطُونَ بِشَیْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إلّا بِما شاءَ، وَسِعَ کُرْسِیُّهُ السَّماواتِ وَالْاَرْضَ وَلا یَؤُدُهُ حِفْظُهُما، وَهُوَ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْاَزْواجِ کُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوی، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ کُلِّ شَیْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما یُری وَما لا یُری، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ وَفِّرْ حَظّی فیهِ مِنَ النَّوافِلِ، وَاَکْرِمْنی فیهِ بِاِحْضارِ الْاَحْلامِ فِی الْمَسائِلِ، وَقَرِّبْ وَسیلَتی اِلَیْکَ مِنْ بَیْنِ الْوَسائِلِ، یا مَنْ لا یَشْغَلُهُ اِلْحاحُ الْمُلِحّینَ.(۲)

۳) یا خازِنَ اللَّیْلِ فِی الْهَواءِ، وَخازِنَ النُّورِ فِی السَّماءِ، وَمانِعَ السَّماءِ اَنْ تَقَعَ عَلَی الْاَرْضِ اِلّا بِاِذْنِه، وَحارِسَهُما اَنْ تَزُولا، یا غَفُورُ یا رَحیمُ یا رَبّاهُ، یا اَللّه یا باعِثُ، یا اَللّه یا مُصَوِّرُ، وَاَنْتَ یا اَللّه یااَللّه یااَللّه لَکَ الْاَسْماءُالْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْرِیاءُ وَالْآلاءُ.

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۴۰۷.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۴۰۷.

اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَغْفِرَ لی خَطیئَتی وَجَهْلی وَظُلْمی وَاِسْرافی عَلی نَفْسی، وَ ما اَنْتَ اَعْلَمُ بِهِ مِنّی، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تَغْفِرَ لی ما قَدَّمْتُ وَما اَخَّرْتُ، وَما اَعْلَنْتُ وَ ما اَسْرَرْتُ.

اَللّهُمَّ عافِنی وَاعْفُ عَنّی وَسَدِّدْنی وَاهْدِنی، وَقِنی شُحَّ نَفْسی وَبارِکْ لیفیما رَزَقْتَنی، وَاَعِنّی عَلی ما کَلَّفْتَنی، وَقِنی عَذابَ النّارِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنَ الْفَخْرِ وَالْکِبْرِ، وَ اَعُوذُ بِکَ اَنْ اُرَدَّ اِلی اَرْذَلِ الْعُمُرِ، وَ اَعُوذُ بِکَ مِنْ فِتْنَهِ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ وَعَذابِ النّارِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ طَمَعٍ یَهْدی اِلی طَمَعٍ، وَمِنْ طَمَعٍ حینَ لا طَمَعَ، وَاَعُوذُ بِکَ اَنْ اَسْاَلَ غَیْرَکَ، وَاَطْلُبَ مِنْ سِواکَ، وَاَتَوَکَّلَ اِلّا عَلَیْکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَجَنِّبْنی مُنْکَراتِ الْاَهْواءِ وَمُبْتَدَعاتِ الْاَعْمالِ، وَمُعْضِلاتِ الْاَدْواءِ. اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَالْکَسَلِ وَ غَلَبَهِ الدَّیْنِ وَغَلَبَهِ بَنیادَمَ، وَ اَعُوذُ بِکَ مِنْ فِتْنَهِ الْمَحْیا وَالْمَماتِ، وَاَعُوذُ بِکَ مِنْ جارِ السُّوءِ وَقَرینِ السُّوءِ فی دارِ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنَ الْغَفْلَهِ وَالْقَسْوَهِ وَالْعَیْلَهِ وَ الذِّلَّهِ وَالْمَسْکَنَهِ.

وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الْکُفْرِ وَالْفَقْرِ، وَمِنْ وَسْوَسَهِ الصَّدْرِ وَتَشْتیتِ الْاَمْرِ.

وَاَعُوذُ بِکَ مِنَ الرِّیاءِ وَالسُّمْعَهِ، وَمِنْ تَحْویلِ الْعافِیَهِ، وَمِنْ جَهْدِ الْبَلاءِ.

اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی ذَنْبی، وَ اَذْهِبْ غَیْظَ قَلْبی وَغِلَّ صَدْری، وَاَجِرْنیمِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ، اَللّهُمَّ بِکَ اَحْیا وَبِکَ اَمُوتُ،وَاِلَیْکَ النُّشُورُ،وَاَنْتَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یا جَوادُ یا قَریبُ، یا مُجیبُ یا عَزیزُ، یا جَبّارُ یا مُتَکَبِّرُ، یا قادِرُ یا مُقْتَدِرُ.

اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تَرْزُقَنی رِزْقا حَلالاً طَیِّبا مِنْ

سَعَهِ فَضْلِکَ تَزیدُنی بِذلِکَ شُکْرا، وَاِلَیْکَ فاقَهً وَفَقْرا، وَبِکَ عَمَّنْ سِواکَ تَعَفُّفا وَغِنیً. اَللّهُمَّ یَسِّرْ لی ما اَخافُ عُسْرَهُ، وَسَهِّلْ لی ما اَخافُ حُزُونَتَهُ، وَفَرِّجْ عَنّی ما اَخافُ ضیْقَهُ، وَنَفِّسْ عَنّی ما اَخافُ غَمَّهُ، وَاکْشِفْ عَنّی ما اَخافُ کَرْبَهُ، یا مُفَرِّجَ الْکَرْبِ الْعَظیمِ فَرِّجْ کَرْبی وَ کَرْبَ کُلِّ مَکْرُوبٍ مِنَ الْمُسْلِمینَ، وَتَقَبَّلْ مِنّی سَعْیی، وَزَکِّ عَمَلی، وَلا تَرُدَّنی خائِبا وَلا مَقْبُوحا، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

اِلهی وَسَیِّدی اِیّاکَ قَصَدْتُ بِدُعائی، وَاِیّاکَ رَجَوْتُ لِمَسْاَلَتی،وَبِکَ طَلَبْتُ لِفاقَتی، وَاِلَیْکَ قَصَدْتُ لِحاجَتی، وَاَسْاَلُکَ بِجاهِ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ اَنْ تُحَقِّقَ رَجائی فیما بَسَطْتُ مِنْ اَمَلی، وَلا تَقْطَعْ رَجائی بِسُوءِعَمَلی، وَلاتُؤاخِذْنی بِقَبیحِ فِعْلی، وَلا تَرُدَّنی خائِبا لِفَسادِ نِیَّتی، وَتَعَطَّفْ عَلَیَ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ، وَاَصْلِحْ مِنّی ما کانَ فاسِدا، وَتَقَبَّلْ مِنّی ما کانَ صالِحا، وَشَفِّعْ فِیَ مُحَمَّدا وَ الَ مُحَمَّدٍ، وَاسْتَجِبْ دُعائی وَارْحَمْ تَضَرُّعیوَشَکْوایَ، وَاقْضِ لی جَمیعَ حَوائِجی، وَاعْتِقْنی مِنَ النّارِ، وَاَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ وَمَنِّکَ وَفَضْلِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، فَاِنَّکَ تَفْعَلُ ما تَشاءُ، وَتَحْکُمُ ما تُریدُ، وَصَلَّی اللّه عَلی رَسُولِه سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَالِه وَسَلَّمَ تَسْلیما.(۱)

۴) و این دعا را به روایت سیّد بن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إِنّی أسْأَلُکَ یا مَنْ کَتَبَ لَاءغْلِبَنَّ اَنَا وَ رُسُلی إنَّ اللّه قَوِیٌّ عَزیزٌ

یا اَللّه الْمَلِکُ الْقُدُّوسُ السَّلامُ الْمُوءْمِنُ الْمُهَیْمِنُ الْعَزیزُ الْجَبّارُ الْمُتَکَبِّرُ الْخالِقُ الْبارِئُ الْمُصَوِّرُ لَکَ الأَسْماءُ الْحُسْنی یُسَبِّحُ لَکَ ما فِی السَّمواتِ وَالْاءَرْضِ وَأَنْتَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ، یا مَنْ اَیَّدَ الَّذینَ آمَنُوا عَلی عَدُوِّهِمْ فَاَصْبَحُوا ظاهِرینَ، یا مَنْ بَعَثَ فِی الْاُمّیّینَ رَسُولاً مِنْهُمْ یَتْلُوا عَلَیْهِمْ آیاتِهِ وَیُزَکّیهِمْ

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۷۹.

وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتابَ وَالْحِكْمَه، يا خَيْرَ الرّازِقينَ، يا مَنْ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلى كُلِّ شَيْءٍ قَديرٌ، يا مَنْ خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَياهَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً وَهُوَ الْعَزيزُ الْغَفورُ، اللّهُمَّ إنّى أَسْأَلُكَ بِما ناجَيْتُكَ بِهِ فى يَوْمِى هذا وَشَهْرِى هذَا الَّذى عَظَّمْتَهُ وَ شَرَّفْتَهُ وَ كَرَّمْتَهُ اَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ اَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبينَ الْاَخْيارِ مِنْ خَلْقِكَ وَاَنْ تُقيلَنِى عَلى ما كانَ مِنّى، فَقَدْ تَعْلَمُ حاجَتِى وَأَعْطِنِى سُؤْلِى وَرَغْبَتى، فَأَنْتَ عالِمٌ بِما فى نَفْسى فَاغْفِرْ لى ذُنُوبِى وَاقْضِ لى سائرَ حَوائِجى، وَاَصْلِحْ لى شَأْنِى، وَارْزُقْنِى خَيْرَ الدُّنْيا وَالْآخِرَهِ وَفُكَّ رَقَبَتِى مِنَ النّارِ وَهَبْ لى رِضْوانَكَ وَالْجَنَّه، فَإِنَّ ذلِكَ عِنْدَكَ يَسيرٌ وَأَنْتَ عَلى كُلِّ شَيْءٍ قَديرٌ، وَاَنَا إِلَيْكَ فَقِيرٌ، وَصَلَّى اللّه عَلى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَآلِهِ وَسَلَّم.

۲۹) اعمال مخصوص روز بیست و نهم

۱) سُبْحانَ الَّذِى يَعْلَمُ ما يَلِجُ فِى الْاَرْضِ وَما يَخْرُجُ مِنْها، وَما يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما يَعْرُجُ فِيها، وَلا يَشْغَلُهُ ما يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما يَعْرُجُ فِيها عَمّا يَلِجُ فِى الْاَرْضِ وَما يَخْرُجُ مِنْها، وَلا يَشْغَلُهُ ما يَلِجُ فِى الْاَرْضِ وَما يَخْرُجُ مِنْها عَمّا يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَما يَعْرُجُ فِيها.

وَلا يَشْغَلُهُ عِلْمُ شَيْءٍ عَنْ عِلْمِ شَيْءٍ، وَلا يَشْغَلُهُ خَلْقُ شَيْءٍ عَنْ خَلْقِ شَيْءٍ، وَلا حِفْظُ شَيْءٍ عَنْ حِفْظِ شَيْءٍ، وَلا يُساوِيهِ شَيْءٌ، وَلا يَعْدِلُهُ شَيْءٌ، لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ، وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ.

سُبْحانَ اللّهِ بارِئ النَّسَم، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ الْاَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ كُلِّ شَيْءٍ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّه

مِدادَ کَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.(۱)

۲) اَللّهُمَّ غَشِّنی فیهِ بِالرَّحْمَهِ وَالتَّوْفیقِ وَالْعِصْمَهِ، وَطَهِّرْ قَلْبی مِنْ غَیاهِبِ التُّهَمَهِ، یا رَؤُفاً بِعِبادِهِ الْمُؤْمِنینَ.(۲)

۳) یـا مُکَوِّرَ اللَّیْلِ عَلَی النَّهارِ، وَ مُکَوِّرَ النَّهـارِ عَلَی اللَّیْلِ، یـا عـالِمُ یـاخَبیرُ یا رَبَّ الْاَرْبابِ یا سَیِّدَ السّاداتِ یا اَللّه، لا اِلهَ اِلّا اَنْتَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ، یا مَنْ هُوَ اَقْرَبُ اِلَیَ مِنْ حَبْلِ الْوَریدِ، یا اَللّه یا اَللّه یا اَللّه لَکَ الْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَالْکِبْریاءُ وَ الْآلاءُ.

اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُنَزِّلَ عَلَیْنا مِنَ السَّماءِ رَحْمَتَکَ، وَ اَنْ تَقْبَلَ صَوْمَنا وَصَلاتَنا وَقِیامَنا وَعِبادَتَنا وَشُکْرَنا وَاجْعَلْنا لِاَنْعُمِکَ مِنَ الشّاکِرینَ. اَللّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنّا کَما تَقَبَّلْتَ مِنَ الْمُتَّقینَ، وَاغْفِرْ لَنا کَما غَفَرْتَ لِلْمُؤْمِنینَ، وَ ارْحَمْنا کَما رَحِمْتَ الْمُحْسِنینَ، وَاَخْرِجْنا مِنَ الظُّلُماتِ اِلَی النُّورِ، یا مَنِ الْعَسیرُ عَلَیْهِ یَسیرٌ، یَسِّرْ لَنا قَضاءَ حَوائِجِنا، وَاسْتَجِبْ لَنا دُعاءَنا یا مُجیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرّینَ، وَاَعْطِنا ما سَاَلْناکَ یا مُعْطِیَ السّائِلینَ، وَارْزُقْنا یا خَیْرَ الرّازِقینَ، فَاِنَّکَ تَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ خَوْفَ الْعالِمینَ، وَخُشُوعَ الْعابِدینَ، وَعِبادَهَ الْمُخْلِصینَ، وَاِخْلاصَ الْخاشِعینَ، وَیَقینَ الْمُتَوَکِّلینَ، وَ تَوَکُّلَ الْفائِزینَ وَ فَوْزَ الْمُکْرَمینَ، وَتَفَکُّرَ الذّاکِرینَ، وَذِکْرَ الْمُخْبِتینَ، وَ اِخْباتَ الْمُسْتَقیمینَ، وَاسْتِقامَهَ الْمُهْتَدینَ،وَهُدَی الْمُسْلِمینَ، وَاِسْلامَ الْمُؤْمِنینَ، وَاجْعَلْ ذلِکَ خالِصا بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ. یا رَبَّ الْخَیْرِ کُلِّه، الْخَیْرُ کُلُّهُ بِیَدِکَ وَعِنْدَکَ، وَخابَ مَنْ کانَ دُعاؤُهُ لِغَیْرِکَ، وَکُلُّ خَیْرٍ نیلَ اَوْ اُصیبَ فَمِنْ خَیْرِ فَضْلِکَ. اِلهی

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۴۱۰.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۴۱۰.

وَسَيِّدى فَاَعْطِنى مِنْ فَضْلِكَ وَسَعِهِ رَحْمَتِكَ غُفْرانَ خَطيئَتى وَسَتْرَ عَوْرَتى، وَ اِقالَهَ عَثْرَتى، وَتَحْقيقَ رَجائى، وَبُلُوغَ اَمَلى، فَاِنَّكَ ثِقَتى وَعُدَّتى وَاَنْتَ حَسْبى وَكَفى وَنِعْمَ الْوَكيلُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّه ِ الْعَلِيِّ الْعَظيمِ، سُبْحانَكَ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ اِنّى كُنْتُ مِنَ الظّالِمينَ.

اَللّهُمَّ اِنّى اَسْتَوْدِعُكَ نَفْسى وَدِينى وَمالى وَوَلَدى وَكُلَّ ضَيْعَهٍ هِىَ لى، وَ اِخْوانى فيكَ مِنَ الْمُؤْمِنينَ، وَاَسْتَحْفِظُكَ ذلِكَ كُلَّهُ، فَاِنَّهُ لا يَضيعُ ضَيْعَتَهُ عَلَىَ وَاَنْتَ حافِظا، بَلْ اَنْتَ خَيْرٌ حافِظا وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمينَ، وَكَفى بِكَ صاحِبا. اَللّهُمَّ اذْكُرْنى وَ جَميعَ الْمُسْلِمينَ وَالْمُسْلِماتِ، وَالْمُؤْمِنينَ وَالْمُؤْمِناتِ فِى الْمَلاَءِ الْاَعْلى بِخَيْرٍ، وَ اَوْجِبْ لى وَلَهُمْ مِنْ رَحْمَتِكَ اَفْضَلَ ما اَوْجَبْتَ لِاَحَدٍ مِنْ عِبادِكَ الصّالِحينَ. اَللّهُمَّ اغْفِرْ لى وَلِوالِدَىَّ وَ ارْحَمْهُما كَما رَبَّيانى صَغيرا، وَاجْزِهِما عَنّيخَيْرا، وَ اَلْحِقْنى بِالصّالِحينَ، وَ عَرِّفْ بَيْنى وَ بَيْنَهُما فى مُسْتَقَرِّ رَحْمَتِكَ بِرَحْمَتِكَ يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ. اَللّهُمَّ افْتَحْ لَنا بِخَيْرٍ وَاخْتِمْ لَنا بِخَيْرٍ، وَاجْعَلْنا مِنْ اَهْلِ الْخَيْرِ، اَللّهُمَ بِعِلْمِكَ الْغَيْبِ وَ قُدْرَتِكَ عَلَى الْخَلْقِ، اَحْيِنى ما عَلِمْتَ الْحَياهَ خَيْرا لى.

اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُكَ خَشْيَتَكَ فِى الْغَيْبِ وَالشَّهادَهِ، وَ كَلِمَهَ الْعَدْلِ فِى الرِّضا وَالْغَضَبِ، وَاَسْاَلُكَ قُرَّهَ عَيْنٍ لا تَنْقَطِعُ، وَاَعُوذُ بِكَ مِنْ ضَرّاءَ اَوْ مَضَرَّهٍ، اَوْ فِتْنَهٍ مُضِلَّهٍ، وَاَعُوذُ بِكَ مِنْ خِزْيِكَ وَكَشْفِ سِتْرِكَ، وَنِسْيانِ ذِكْرِكَ.

اَللّهُمَّ اِنّى فى كَنَفِكَ وَحِفْظِكَ وَحِرْزِكَ فى لَيْلى وَنَهارى، وَنَوْميوَقَرارى، وَظَعْنى وَاَسْفارى، ذِكْرُكَ شِعارى، وَدُعاؤُكَ دِثارى، لااِلهَ اِلاّ اَنْتَ تَنْزيها لِوَجْهِكَ الْعَظيمِ، اَجِرْنى مِنْ عَذابِكَ الْاَليمِ، وَمِنْ شَرِّ اَعْدائِكَ، وَاَضْفِ عَلَىَ سُرادِقاتِ حِفْظِكَ. سُبْحانَكَ يا ذَا الْجَلالِ وَ الْاِكْرامِ، بِكَ امَنْتُ، وَعَلَيْكَ

تَوَكَّلْتُ، وَاِلَيْكَ حاكَمْتُ، وَاَنْتَ حَسْبى وَكَفى وَنِعْمَ الْوَكيلُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِىِّ الْعَظيمِ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى رَسُولِه سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِىِ وَالِه وَسَلَّمَ.(۱)

۴) و این دعا را به روایت سیّد بن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ إنّى أسْأَلُكَ يا مَنْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدى، وَأَسْأَلُكَ يا مَنْ خَلَقَ سَبْعَ سَماواتٍ طِباقاً وَجَعَلَ الْقَمَرَ فيهِنَّ نُوراً وَالشَّمسَ سِراجاً، يا مَنْ لا يُوجَدُ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَداً، يا مَنْ أَحاطَ بِما لَدَيْهِ وَأَحصى كُلَّ شَىْءٍ عَدَداً، يا أَهْلَ التَّقْوى وَيا أَهْلَ الْمَغْفِرِه، يا مَنْ هُوَ قادِرٌ عَلى أَنْ يُحْيِىَ الْمَوْتى، يا مَنْ أَعَدَّ لِلْكافِرينَ سَلاسِلَ وَأَغْلالاً وَسَعيراً، يا مُرْسِلَ الْمُرْسَلاتِ وَالْعاصِفاتِ والنّاشِراتِ وَالْفارِقاتِ وَالْمُلْقِياتِ ذِكْراً، يا مَنْ خَلَقَ الْأَرْضَ كِفاتاً أَحْياءً وأَمْواتاً وَجَعَلَ فيها رَواسِىَ شامِخاتٍ وَأَسْقى عِبادَهُ ماءً فُراتاً أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللّهُ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظّاهِرُ وَالْباطِنُ وَأَنْتَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَليمٌ، وَبِما سَأَلَكَ بِهِ السّابِقُونَ مِنْ عِبادِكَ الصّالِحينَ أَنْ تَرْزُقَنِى فِعْلَ الْخَيْراتِ وَالْعَمَلَ الصّالِحَ وَاجْتِنابَ الْفَواحِشِ وَما لا تَرْضى بِهِ، يا مَنْ لا يُعْجِزُهُ شَىْءٌ أَرادَهُ وَيا مَنْ لا يَتَعاظَمُهُ غُفْرانُ الذُّنُوبِ الْعِظامِ، يا مَنْ يُقيلُ الْعاثِرينَ وَيَعْفُوا عَنِ الْمُذْنِبينَ، وَيَتَكَرَّمُ عَلَى الْمُسيئِينَ وَيَفْتَحُ بابَ التَّوبَهِ لِلْخاطِئِينَ اِرْحَمْنِى فَاِنَّكَ أَرْحَمُ الرّاحِمينَ، وَاَعْتِقْنِى فِى يَوْمِى هذا مِنَ النّارِ إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبِىِّ وَآلِهِ الطّاهِرينَ وَسَلَّمَ.

۳۰) اعمال مخصوص روز سی ام

روز سی ام ماه رمضان پایان یک مکتب تربیتی یک ماهه است،

شخص روزه دار باید در رفتار و کردار خود نیک بیندیشد که آیا در مدت

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۸۲.

یکماه چقدر دگرگون شده، چقدر به تهذیب نفس پرداخته، چقدر از گناهان و لغزشهایش را رها کرده، چقدر با عبادت و اطاعت پروردگار عالم انس گرفته است؟ اگر نتیجه این ارزیابی مثبت باشد، خدا را سپاس گفته، از خداوند منّان تداوم این حال را مسألت نماید و اگر نتیجه منفی باشد، توجه کند که آخرین فرصت است و در احادیث فراوان تأکید شده که محروم کسی است که از مغفرت پروردگار در ماه رمضان محروم باشد.(۱)

پس توبه و انابه کند، از خداوند منّان طلب آمرزش نماید، برای شمول الطاف الهی تضرّع کند، با ریزش قطرات اشک خود، بارش رحمت حضرت احدیّت را به سوی خوذ جذب نماید.

بر اساس روایات اهلبیت علیهم السلام شیاطین در ماه رمضان در بند هستند و با پایان یافتن ماه رمضان از بند رها می شوند، پس اندوخته های خود را از مکتب تربیتی ماه رمضان به کار بسته، خود را برای نبرد دائم با شیاطین مهیّا سازد.

و اینک شماری از دعاهای مخصوص سی امین روز ماه رمضان:

۱) اللّهُمَّ اِنَّکَ أَرْحَمُ الرّاحِمِینَ لا اِلهَ اِلاّ أَنْتَ، تَفَضَّلْتَ عَلَیْنا فَهَدَیْتَنا، وَمَنَنْتَ عَلَیْنا فَعَرَّفْتَنا، وَاَحْسَنْتَ اِلَیْنا فَاَعَنْتَنا عَلی أَداءِ مَا افْتَرَضْتَ عَلَیْنا مِنْ صِیامِ شَهْرِکَ شَهْرِ رَمَضانَ، فَلَکَ الْحَمْدُ بِمَحامِدِکَ کُلِّها عَلی جَمِیعِ نَعْمائِکَ کُلِّها، حَتّی یَنْتَهِی الْحَمْدُ اِلی ما تُحِبُّ وَتَرْضی.

وَهذا آخِرُ یَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضانَ فَإِذَا انْقَضی فَاخْتِمْهُ لَنا بِالسَّعادَهِ وَالرَّحْمَهِ وَالْمَغْفِرَهِ، وَالرِّزْقِ الْواسِعِ الْکَثِیرِ الطَّیِّبِ، الَّذِی لا حِسابَ فِیهِ وَلا عَذابَ عَلَیْهِ، وَالْبَرَکَهِ وَالْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ، وَالْعِتْقِ مِنَ النّارِ، وَلا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْهُ، وَأَهِّلْهُ عَلَیْنا، بِأَفْضَلِ الْخَیْرِ وَالْبَرَکَهِ وَالسُّرُورِ عَلَیَّ، وَعَلی أَهْلِی وَوالِدِی وَذُرِّیَّتِی یا

۱- مجلسی، بحارالأنوار، ج۹۶، ص۳۵۶.

كَرِيمٌ. اللّهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِى اَنْزَلْتَ فِيهِ الْقُرْآنَ، هُدىً لِلنّاسِ وَبَيِّناتٍ مِنَ الْهُدى وَالْفُرْقانِ وَقَدْ تَصَرَّمَ، فَأَعُوذُ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ أَنْ تَغِيبَ الشَّمْسُ مِنْ هذَا الْيَوْمِ، أَوْ يَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ هذِهِ اللَّيْلَةِ، وَلَكَ قِبَلِى ذَنْبٌ أَوْ تَبِعَةٌ، تُرِيدُ أَنْ تُعَذِّبَنِى عَلَيْها يَوْمَ أَلْقاكَ. أَىْ مُلَيِّنَ الْحَدِيدِ لِداوُدَ، أَىْ كاشِفَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ عَنْ أَيُّوبَ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَعَلى أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ، وَهَبْ لِى فَكاكَ رَقَبَتِى مِنَ النّارِ وَكُلَّ تَبِعَةٍ وَذَنْبٍ لَكَ قِبَلِى، وَاخْتِمْ لِى بِالرِّضا وَالْجَنَّةَ.

يا اَللّهُ يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَعَلى أَهْلِ بَيْتِهِ الْمُبارَكِينَ الْأَخْيارِ وَسَلَّمَ تَسْلِيماً.(۱)

۲) اَللّهُمَّ اجْعَلْ صِيامى فيهِ بِالشُّكْرِ وَالْقَبُولِ، عَلى ما تَرْضاهُ وَيَرْضاهُ الرَّسُولُ، مُحْكَمَةً فُرُوعُهُ بِالْأُصُولِ، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَالِهِ الطَّيِّبِينَ الطّاهِرِينَ الْأَخْيارِ الْأَبْرارِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِمْ.(۲)

۳) سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ السَّماواتِ وَالْأَرْضِ جاعِلِ الْمَلائِكَةِ رُسُلاً أُولِى أَجْنِحَةٍ مَثْنى وَثُلاثَ وَرُباعَ يَزِيدُ فِى الْخَلْقِ ما يَشاءُ اِنَّ اللّهَ عَلى كُلِّ شَىْءٌ قَدِيرٌ، ما يَفْتَحِ اللّهُ لِلنّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلا مُمْسِكَ لَها وَما يُمْسِكُ فَلا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

سُبْحانَ اللّهِ بارِئِ النَّسَمِ، سُبْحانَ اللّهِ الْمُصَوِّرِ سُبحانَ اللّهِ خالِقِ الْأَزْواجِ كُلِّها، سُبْحانَ اللّهِ جاعِلِ الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، سُبْحانَ اللّهِ فالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوى، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ كَلِماتِهِ، سُبْحانَ اللّهِ خالِقِ ما يُرى وَما لا يُرى، سُبْحانَ اللّهِ مِدادَ كَلِماتِهِ سُبْحانَ اللّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ.(۳)

۱- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۴۴۶ ۴۴۸.

۲- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۴۴۶ ۴۴۸.

۳- سيّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص ۴۴۶ ۴۴۸.

۴) اَلْحَمْدُ للّه ِ لا شَریکَ لَهُ، وَالْحَمْدُ للّه ِ کَما یَنْبَغی لِکَرَمِ وَجْهِه وَ عِزِّجَلالِه وَکَما هُوَ اَهْلُهُ. یا قُدُّوسُ یا نُورُ یا قُدُّوسُ، یا سُبُّوحُ یا مُنْتَهَی التَّسْبیحِ، یا رَحْمانُ یا مُنْتَهَی الرَّحْمَهِ، یا عَلیمُ یا خَبیرُ، یا اَللّه ُ یا لَطیفُ یاجَلیلُ، یا اَللّه ُ یا سَمیعُ یا بَصیرُ، یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ لَکَ اَلْاَسْماءُ الْحُسْنی وَالْاَمْثالُ الْعُلْیا وَ الْکِبْریاءُ وَ الْالاءُ.

اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الْوافی بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ اَنْ تَجْعَلَ اسْمیمَعَ السُّعَداءِوَ رُوحی مَعَ الشُّهَداءِ، وَ اِحْسانی فی عِلِّیّینَ وَ اِساءَتی مَغْفُورَهً عِنْدَکَ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ یا رَبَّ الْعالَمینَ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ وَلَمْ یَسْاَلِ الْعِبادُ مِثْلَکَ، وَ اَرْغَبُ اِلَیْکَ وَ لَمْ یَرْغَبِ الْعِبادُ اِلی مِثْلِکَ، اَنْتَ مَوْضِعُ رَغْبَهِ الرّاغِبینَ، وَمُنْتَهی غایَهِ الطّالِبینَ. اَسْاَلُکَ بِاَعْظَمِ الْمَسائِلِ کُلِّها وَاَنْجَحِها وَ اَفْضَلِهَا الَّتی یَنْبَغی لِلْعِبادِ اَنْ یَسْاَلُوکَ بِهَا، یا اَللّه ُ یا رَحْمانُ، یا اَللّه ُ یا رَحْمانُ، یا اَللّه ُ یا رَحْمانُ،

اَسْاَلُکَ بِاَسْمائِکَ ما عَلِمْتُ مِنْها وَما لَمْ اَعْلَمْ، وَبِاَسْمائِکَ الْحُسْنی وَبِنِعَمِکَ الَّتی لاتُحْصی، وَبِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ سَمَّیْتَ بِه نَفْسَکَ، وَ اَنْزَلْتَهُ فیشَیْءٍ مِنْ کُتُبِکَ، وَ عَلَّمْتَهُ اَحَدا مِنْ خَلْقِکَ، اَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِه فی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ، اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاَنْ تُجیرَنی مِنْ عَذابِ النّارِ وَمِنْ عَذابِ الْحَریقِ، وَمِنْ عَذابِ السَّمُومِ، وَاَنْ تَرْزُقَنی فی هذَا الْیَوْمِ الْعَظیمِ وَفی هذِهِ اللَّیْلَهِ الشَّریفَهِ ذِکْرَکَ وَشُکْرَکَ وَالصَّلاهَ عَلی رَسُولِکَ صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَ الِه.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ یا مُدَبِّرَ الْاُمُورِ، وَ یا عالِمَ ما فِی الصُّدُورِ، وَ یا مُجْرِیَ الْبُحُورِ، وَ یا باعِثَ مَنْ فِی الْقُبُورِ، یا اَللّه ُ یا رَحْمانُ یا رَحیمُ، یا رَبِّ یارَبِّ یا

رَبِّ، یا رَحْمانُ یا رَحیمُ، یا اَللّه ُیا اَحَدُ، یا فَرْدُ یا صَمَدُ، یا وَتْرُ یا مُتَعالی،یا مَنْ «یَمْحُو ما یَشاءُ وَ یُثْبِتُ وَ عِنْدَهُ اُمُّ الْکِتابِ».

اَللّهُمَّ رَبَّ الْفَجْرِ وَاللَّیالِی الْعَشْرِ، وَ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْانُ، وَرَبَّ جَبْرَئیلَ وَ میکائیلَ وَ اِسْرافیلَ، وَرَبَّ مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ وَرَأْفَتِکَ وَرَحْمَتِکَ مَغْفِرَهَ ذُنُوبی وَمَحْوَ سَیِّئاتی، وَقَبُولَ عَمَلی، وَتَزْکِیَهَ صِیامی وَصَلاتی وَقِیامی، وَلا تَجْعَلْهُ اخِرَ شَهْرِ رَمَضانَ صُمْتُهُ لَکَ، وَقُمْتُ اِلَیْکَ فیهِ وَعَبَدْتُکَ فیهِ، وَلا وَداعی اِیّاهُ وَداعَ مَنْ رَدَدْتَ اِلَیْهِ عَمَلَهُ، وَلَمْ تَقْبَلْ مِنْهُ صِیامَهُ وَقِیامَهُ وَعِبادَتَهُ، بَلْ تُوجِبُ لی فیهِ رَحْمَتَکَ وَمَغْفِرَتَکَ وَ رِضْوانَکَ وَجَنَّتَکَ،وَاَفْضَلَ ما اَعْطَیْتَ اَحَدا مِنْ عِبادِکَ وَتَعْصِمُنی فیما بَقِیَ مِنْ عُمْری، وَتُتِمُّ نِعْمَتَکَ عَلَیَ، وَلا تَسْلُبْنی صالِحَ ما اَعْطَیْتَنی مِنْ فَضْلِکَ وَنِعْمَتِکَ وَاِحْسانِکَ یا کَریمُ. اِلهی وَسَیِّدی اِلَیْکَ فَرَرْتُ مِنْ ذُنُوبی فَاوِنی، وَاِلَیْکَ جِئْتُ تائِبا فَتُبْ عَلَیَ، مُسْتَغْفِرا فَاغْفِرْ لی، مُسْتَعیذا فَاَعِذْنی، مُسْتَجیرا فَاَجِرْنی، مُسْتَغیثا فَاَغِثْنی، مُسْلِما فَلا تَخْذُلْنی، هارِبا فَامِنّی، داعِیا فَاَسْعِفْنی، سائِلاً فَاَعْطِنی، طالِبا فَلا تُخَیِّبْنی، راجِیا فَلا تَقْبَحْنی، امِلاً لِمَعْرُوفِکَ وَ رَحْمَتِکَ فَبَلِّغْنی بِرَحْمَتِکَ ما اَرْجُو مِنْ رَحْمَتِکَ، یا مُنْتَهی رَغْبَهِ الرّاغِبینَ الطّالِبینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی ذَنْبی وَ کُلَّ ذَنْبٍ سَلَفَ مِنّی عَمْدا اَوْ خَطأً، وَاغْفِرْ لی کُلَّ ذَنْبٍ حَسِبْتُهُ هَیِّنا وَهُوَ عِنْدَکَ عَظیمٌ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَدْعُوکَ یارَبِّ خَوْفا وَطَمَعا وَ رَغَبا وَرَهَبا، وَ اسْتِکانَهً وَتَخَشُّعا، وَ اِلْحافا وَاِلْحاحا، دُعاءَ مَنِ اشْتَدَّتْ فاقَتُهُ اِلَیْکَ، وَ کَثُرَتْ ذُنُوبُهُ لَدَیْکَ، وَعَظُمَ جُرْمُهُ عِنْدَکَ، وَضَعُفَ عَمَلُهُ وَقَلَّ کَدْحُهُ وَسَعْیُهُ فیمَرْضاتِکَ، دُعاءَ مَنْ لایَجِدُ

لِذَنْبِه غافِرا، وَ لِفاقَتِه مُسِدّا، وَلا لِضَعْفِه مُقَوِّيا وَلا لِعَثْرَتِه مُقيلاً، وَلا لِكُرْبَتِه كاشِفا، وَلا لِغَمِّه مُفَرِّجا.

اِلهى وَسَيِّدى فَاسْتَجِبْ دُعائى وَتَقَبَّلْ مِنّى عَمَلى، وَلا تَرُدَّهُ عَلَىَ، وَلا تَضْرِبْ بِه وَجْهى، وَلا تُحْبِطْ بِه اَجْرى، وَلا تُبْطِلْ سَعْيى، وَاَصْلِحْ لى دينِىَ الَّذى هُوَ عِصْمَةُ اَمْرى، وَاَصْلِحْ لى دُنْياىَ الَّتى فيها مَعيشَتى، وَاَصْلِحْ لى اخِرَتِى الَّتى اِلَيْها مُنْقَلَبى، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْ اخِرَ عُمْرى اَخْيَرَهُ، وَخَيْرَ عَمَلى خَواتِمَهُ، وَخَيْرَ اَيّامى يَوْمَ اَلْقاكَ.

اَللّهُمَّ اجْعَلْ حَياتى ما اَبْقَيْتَنى زِيادَةً لى فى كُلِّ خَيْرٍ، وَ اجْعَلْ وَفاتى اِذا تَوَفَّيْتَنى راحَةً لى مِنْ كُلِّ سُوءٍ، تَوَكَّلْتُ عَلَى الْحَيِ الَّذى لايَمُوتُ، وَ «الْحَمْدُللّه ِ الَّذى لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَريكٌ فِى الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِىٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبيرا»، اَللّه ُاَكْبَرُ كَبيرا، وَالْحَمْدُللّه ِ كَثيرا، وَسُبْحانَ اللّه ِ بُكْرَةً وَاَصيلاً، وَصَلَّى اللّه ُعَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَسَلَّمَ كَثيرا. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ بارِكْ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ كَما صَلَّيْتَ وَ بارَكْتَ وَ تَرَحَّمْتَ عَلى اِبْراهيمَ وَ الِ اِبْراهيمَ اِنَّكَ حَميدٌ مَجيدٌ. اَللّهُمَّ اَنْزِلْ مُحَمَّدا فى اَشْرَفِ مَنازِلِ الْاَبْرارِ وَاَعْلى دَرَجِ الْاَخْيارِ فى اَشْرَفِ رَحْمَتِكَ وَاَفْضَلِ كَرامَتِكَ فى اَعْلى عِلِّيّينَ وَاَكْرَمِ مَنازِلِ النَّبِيّينَ.

اَللّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّدا اَوَّلَ شافِعٍ وَ اَوَّلَ مُشَفَّعٍ، وَاَوَّلَ قائِلٍ، وَ اَنْجَحَ سائِلٍ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الْمُرْسَلينَ وَاِمامِ الْمُتَّقينَ وَاَفْضَلِ الْعالَمينَ، وَخَيْرِ النّاطِقينَ، و قائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلينَ، وَرَسُولِ رَبِّ الْعالَمينَ. اَللّهُمَّ اَحْسِنْ عَنّا جَزاءَهُ، وَعَظِّمْ حَباءَهُ، وَاَكْرِمْ مَثْواهُ، وَتَقَبَّلْ شَفاعَتَهُ فى اُمَّتِهِ

وَفی مَنْ سِواهُمْ مِنَ الْاُمَمِ، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ تُشَفِّعُهُ فیهِ، وَ اجْعَلْنا بِرَحْمَتِکَ مِمَّنْ یَرِدُ حَوْضَهُ یَوْمَ الْقِیامَهِ.

اَللّهُمَّ ابْعَثْهُ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ الَّذی وَعَدْتَهُ، وَاَعْطِهِ الدَّرَجَه وَالْوَسیلَهَ الَّتی یَغْبِطُهُ بِهَا الْاَوَّلُونَ وَالْاخِرُونَ مِنْ خَلْقِکَ.

اَللّهُمَّ اِنّا نُشْهِدُکَ اَنَّ مُحَمَّدا قَدْ بَلَّغَ رِسالاتِکَ، وَ عادی عَدُوَّکَ وَاَحَلَّ حَلالَکَ، وَحَرَّمَ حَرامَکَ، وَ وَقَفَ عِنْدَ اَمْرِکَ، وَاُوذِیَ فی سَبیلِکَ وَجاهَدَ عَدُوَّکَ، وَعَبَدَکَ حَتّی اَتاهُ الْیَقینُ.

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُعْطِیَهُ حَتّی یَرْضی، وَاجْزِه عَنّا اَفْضَلَ الْجَزاءِوَاَفْضَلَ ماجَزَیْتَ بِهِ النَّبِیّینَ عَنْ اُمَمِهِمْ وَالْمُرْسَلینَ عَمَّنْ اَرْسَلْتَهُمْ اِلَیْهِمْ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَصَلِّ عَلی مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ وَاَنْبیائِکَ الْمُرْسَلینَ، وَحَمَلِهِ عَرْشِکَ اَجْمَعینَ، وَمَنْ حَوْلَهُ مِنَ الْمُسَبِّحینَ، وَاخْصُصْ مُحَمَّدا بِاَفْضَلِ الصَّلاهِ وَالتَّسلیم، صَلَّی اللّه ُعَلَیْهِ وَعَلی اَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبینَ الْاَخْیارِ الصّادِقینَ الْاَبْرارِ، الَّذینَ اَذْهَبَ اللّه ُعَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرَهُمْ تَطْهیرا، وَ سَلامُ اللّه ِ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ کَثیرا.(۱)

۵) و این دعا را به روایت سیّد ابن باقی در این روز بخوانند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْأَلُکَ بِحَقِّ الاْءِسْمِ الَّذی قُلْتَ لِلسَّماءِ کُونی بِهِ فَقامَتْ وَأَسْأَلُکَ بِحَقِّ الاْءِسمِ الَّذی دَعاکَ بِها آدَمُ فَاَقَلْتَ عَثْرَتَهُ وَرَحِمْتَ عَبْرَتَهُ وَأَسْأَلُکَ بِالاْءِسْمِ الَّذی دَعَتْکَ بِهِ حَوّاءُ بِالْمَرْوَهِ فَاسْتَجَبْتَ لَها، وَأَسْأَلُکَ بِالاْءِسْمِ الَّذی دَعاکَ بِها نُوحٌ فَنَجَّیْتَهُ وَمَنْ مَعَهُ فِی الْفُلْکِ الْعَظیمِ،

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۲۸۷.

وَأسْأَلُکَ بِالاْسْمِ الَّذی دَعاکَ بِه شُعَیْبٌ فَنَجَّیْتَهُ مِنَ الرَّجْفَهِ، وَأسْأَلُکَ بِالاْسْمِ الَّذی دَعاکَ به صالِحٌ فَانْجَیْتَهُ مِنَ الصَّیْحَهِ، وَأسْأَلُکَ بِالاْسْمِ الَّذی جَعَلْتَ بِهِ النّارَ بَرْداً وَسَلاماً، وَأسْأَلُکَ بِالاْسْمِ الَّذی دَعاکَ بِهِ إسْماعِیلٌ فَنَجَّیْتَهُ مِنَ الذِّبْحِ، وَأسْأَلُکَ بِالاْسمِ الَّذی دَعاکَ بِهِ مُوسی فَکَلَّمْتَهُ عَلی جَبَلِ طُورِ سَیْناءَ، وَأَسْأَلُکَ بِالاْسْمِ الَّذی دَعاکَ بِهِ أیُّوبُ فَکَشَفْتَ عَنْهُ الْبَلاءَ، وَأَسْأَلُکَ بِالاْسْمِ الَّذی نَجَّیْتَ بِهِ یُونُسَ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ، وَأَسْأَلُکَ بِالاْسمِ الَّذی دَعاکَ بِهِ مُحَمَّدٌ یَوْمَ الْغارِ، وَأَسْأَلُکَ بِحَقِّ الْکِرامِ الْکاتِبِینَ وَبِحَقِّ جَبْرَئِیلَ وَمِیکائِیلَ وَإِسرافِیلَ أنْ تَسْتَجِیبَ دُعائِی فِیما سَأَلْتُکَ بِهِ مِنْ أَوَّلِ الشَّهْرِ إلی هذَا الْیَوْمِ، وَأَنْ تُعْتِقَ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، وَتُحَرِّمَ جَسَدِی عَلَی النّارِ، إِنَّکَ أَرْحَمُ الرّاحِمِینَ، أَللّهُمَّ وَاقْبَلْنی بِفَضْلٍ مِنْکَ عَلی ما کانَ مِنّی تَفَضُّلاً مِنْکَ عَلَیَّ

اَللّهُمَّ لا تَقْطَعْ فِیهِ رَجائی وَلا تَحْجُبْ فِیهِ سَعْیی وَدُعائی، وَلا تُجْهِدْ فِیهِ بَلائی بَعْدَ صَوْمی لَهُ، وَلا تُشْمِتْ لی فِیهِ أَعْدائِی، إِنَّکَ أَنْتَ اللّه لا إلهَ إلاّ أنْتَ سَیِّدی وَمَوْلایَ وَغایَهُ طَلِبَتِی وَرِضایَ، اَللّهُمَّ اَلْهِمْنی فی ساعَتی هذِهِ الطُّمَأْنینَهَ بَعَفْوِکَ عَنّی، وَقَبُولِکَ لِی عَمَلِی ما کانَ مِنّی حَتّی أَعْلَمَ أَنَّکَ قَدْ رَحِمْتَنِی وَغَفَرْتَ لِی وَتَکَرَّمْتَ وَتَفَضَّلْتَ وَتَطَوَّلْتَ وَمَنَنْتَ عَلی عَبْدِکَ الَّذی خَلَقْتَهُ وَأنْتَ مَوْلاهُ وَمَنْجاهُ وَمَلْجَاُهُ وَغایَتُهُ وَمُنْتَهی رَغْبَتِهِ

اللّهُمَّ اجْعَلْنِی مِمَّن فازَ فِیهِ مِنْ عِبادِکَ الصّالِحینَ بَقَبُولِکَ إِیّاهُ، اَللّهُمَّ لا تَرُدَّنی خائِباً وَأنْتَ قادِرٌ عَلی اِجابَتی وَأَنْ تَقْضِیَ حاجَتی، اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنّی، اللّهُمَّ وَاَحْیِنِی اِلی مِثْلِهِ سِنِینَ وَدُهُوراً

عَلَیْکَ السَّلامُ یا شَهْرَ رَمَضانَ اَللّهُمَّ یا صادِقَ الْوَعْدِ لا تَجْعَلْ شَهْرَ رَمَضانَ

آخِرَ الْعَهْدِ مِنّی بِهِ، اَسْتَوْدِعُکَ اللّهَ- یا شَهْرَ رَمَضانَ دِعَهً راضِیَهً مَرْضِیَّهً مَقْبُولَهً، اللّهُمَّ یا رَبِّ لا تُخْرِجْهُ عَنِّی بَیَأْسٍ مِنْ رَحْمَتِکَ لِی وَعَفْوِکَ عَنِّی، اَللّهُمَّ حَقِّقْ ظَنِّی الْحَسَنَ فِیکَ، یا مَنْ لا تَشْتَبِهُ عَلَیْهِ الظُّنُونُ، یا مَنْ لا یَنْسی مَنْ ذَکَرَهُ، یا جَواداً فِی عَطِیَّهِ، یا کَریماً فِی جَوائِزِهِ یا مُحْسِناً فِی عَفْوِهِ، یا واسِعاً فِی رَحْمَتِهِ، یا سَمِحاً فِی تَجاوُزِهِ قَدْ ناجَیْتُکَ فِی أَیّامِهِ کُلِّها مُتَوَسِّلاً بِرَحْمَتِکَ إِلی عَفْوِکَ، وَبِجُودِکَ إِلی کَرَمِکَ وَبِطَوْلِکَ إِلی إِحْسانِکَ، اُرْزُقْنِی حَلاوَهَ الرَّحْمَهِ وَلا تَجْعَلْ عِنْدَ اِنْصِرافِهِ فِی قَلْبِی مِنْهُ حَسْرَهً،

اَللّهُمَّ اَذِقْنِی لَذَّهَ الْقَبُولِ وَطِیبَ الْعَفْوِ اَللّهُمَّ أَشْرِبْ قَلْبِی لَذَّهَ الإِجابَهِ حَتّی أَعْلَمَ أَنَّکَ قَدْ رَحِمْتَنِی تَفَضُّلاً مِنْکَ عَلَیَّ وَإِحساناً یا رَبّاهُ یا سَیِّداهُ یا مُولایاهُ یا مَنْ إِذا تَوَکَّلَ عَلَیْهِ الْعَبْدُ کَفاهُ، وَإِذا سَأَلَهُ أَعْطاهُ، اَللّهُمَّ أَجِبْ دُعائِی وَصِلْ رَجائِی، وَأَعْطِنِی مُنایَ یا قَرِیباً إِذا دُعِیَ، یا مُجیباً إِذا نُودِیَ اَللّهُمَّ وَاجْزِ شَهْرَکَ الْعَظِیمَ عَنّا ما أَنْتَ أَهْلُهُ، اَللّهُمَّ زِدْهُ شَرَفاً وَبَهجاً وَتَلاءلُاءً وَکَرامَهً وَزُلفی،

اَللّهُمَّ اِنَّهُ قَدْ فَرِحَ عَنْهُ قُلُوبُنا وَ اَضاءَتْ بِهِ اَبْصارُنا وَقَلَّتْ بِهِ خَطایانا،

اَللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی حُلُولِهِ، وَلَکَ الْحَمْدُ عِنْدَ قُدُومِهِ وَقُفُولِهِ وَتَمامِهِ وَکَمالِهِ وَمَعُونَتِنا عَلَیْهِ حَتّی تُهَنِّئنا بِرِضاکَ، اَللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی ظَعْنِهِ،

اَللّهُمَّ وَصَلِّ عَلی خَیْرِ خَلْقِکَ مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَاَهْلِ بَیْتِهِ صَفْوَتِکَ وَ خِیَرَتِکَ وَ عَلی جَمیعِ اَنْبیائِکَ وَ رُسُلِکَ وَ حَمَلَهِ عَرْشِکَ کَما تُحِبُّ الصَّلاهَ عَلَیْهِمْ، إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ وَأَنْتَ عَلی کُلِّ شَیءٍ قَدِیرٌ، غَفَرَ اللّهُ فِی هذَا الْعامِ وَفِی هذَا الشَّهْرِ وَفِی هذَا الْیَوم وَفِی هذِهِ السّاعَهِ لِصُوّامِ شَهْرِ رَمَضانَ مِنَ الْمُوءْمِنِینَ وَالْمُوءمِناتِ الأَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالأَمْواتِ وَلا إِلَهَ إِلاَّ اللّهُ وَاللّهُ أَکْبَرُ وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلاّ

بِاللّه ِ الْعَلِیِّ الْعَظِیم، اَللّهُمَّ وَاَحْیِنا إلی أَمْثالِهِ حَیاهً طَیِّبَهً، وَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا، وَتَقَبَّلْ مِنّا صالِحَ أَعْمالِنا، وَتَسامَحْ لَنا وَتَکَرَّمْ عَلَیْنا وَتَجاوَزْ عَنّا، وَهَبْ لَنا رِضاکَ وَالْجَنَّهَ وَأَعِذْنا مِنْ سَخَطِکَ وَالنّارِ، وَارْزُقْنا الْحَجَّ إلی بَیْتِکَ الْحَرام وَزِیارَهَ قَبْرِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ وَمَشاهِدِ الأَئِمَّهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ أَهْلِ بَیْتِهِ، وَاحْشُرْنا فِی زُمْرَتِهِمْ وَاجْعَلْنا مِنْ شِیعَتِهِم وَوَفِّقْنا لِطاعَتِهِم، فَإِنَّهُمُ الْبابُ إِلَیْکَ، وَبِهِمْ یا رَبِّ نَرْجُوا عَفْوَکَ فَارْزُقْنا الاْءَمْنَ وَالْعافِیَهَ وَالْغِنی وَالْمَغْفِرَهَ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ، وَأنْتَ أَکْرَمُ الاْءَکْرَمِینَ، وَخُصَّ النَّبِیَّ مُحَمَّداً وَآلَهُ بِأَفْضَلِ الصَّلاهِ وَالتَّسْلِیمِ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ.

شایسته است روزه داران با ایمان و باور داران با اخلاص ماه مبارک رمضان را با دیدگانی اشکبار از فراق آن تودیع کنند، که سفره عام و خوان کرم بی دریغ پروردگار در حال برچیده شدن است.

دعاهایی به عنوان وداع ماه رمضان از پیشوایان معصوم رسیده که شماری از آنها را در ضمن اعمال شب سی ام آوردیم، در روز سی ام نیز تکرار آنها شایسته است.

وداع واپسین جمعه ی ماه رمضان

جابر بن عبداللّه انصاری گوید: در واپسین جمعه ی ماه رمضان به محضر مقدّس پیامبراکرم صلی الله علیه و آله شرفیاب شدم، چون مرا دید فرمود:

ای جابر! این آخرین جمعه ی ماه رمضان است، پس آن را وداع کن و بگو:

«اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ صِیامِنا اِیّاهُ، فَاِنْ جَعَلْتَهُ فَاجْعَلنی مَرْحُوماً وَلا تَجْعَلْنی مَحْرُوماً»

«یعنی، خدایا! آن را آخرین روزه ما از ماه رمضان قرار مده، و اگر چنین مقدّر باشد، پس مرا مورد رحمت خود قرار بده و مرا از محرومان قرار مده».(۱)

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۲۲.

باب سوم: مشترک شبها و روزهای ماه رمضان

اشاره

* اعمال و ادعیه ورود به ماه رمضان

* دعا بعد از نمازهای واجب

* تلاوت قرآن در ماه رمضان

* آداب تلاوت قرآن

* مدّت ختم قرآن در ماه صیام

* آداب انفاق در ماه رمضان

* فضیلت افطاری دادن در این ماه

* آزاد کردن بردگان در ماه رمضان

* عفو و گذشت

* اعتکاف

* نمازهای مشترک

* دعاهای مشترک

* دعای جوشن کبیر

* توبه و استغفار

* تقویت ارکان ایمان

* زیارت معصومان در ماه رمضان

* پیوند امام زمان با ماه رمضان

* وداع ماه رمضان

* شب عید فطر

* روز عید فطر

۱. اعمال و ادعیه ی ورود به ماه رمضان

۱) شیخ صدوق با سلسله اسنادش از ابو صلت هروی روایت می کند که می گوید: در آخرین روز جمعه ی ماه شعبان به محضر مقدّس امام رضا علیه السلام شرفیاب شدم، فرمود: ای ابا صلت! از ماه شعبان بیشتری سپری شده، امروز واپسین روز جمعه از آن می باشد، در این چند روزی که باقی هست، تقصیر و کوتاهی های خود در این ماه را جبران کن، تنها به چیزهایی اقدام کن که به تو سودمند باشد، دعا، استغفار و تلاوت قرآن فراوان به جای آور، از گناهانت توبه کن، تا ماه رمضان را با اخلاص به پروردگار درک کنی.

امانتی بر عهده ات نباشد، جز این که ادا کرده باشی؛ کینه و عداوت موءمنی در دلت نباشد، جز این که بیرون ریخته باشی؛ مرتکب گناهی نباشی، جز این که از آن دل کنده باشی؛ از خدا تقواپیشه کن؛ در همه ی امور آشکار و نهان بر خداوند توکّل نما، که:

«هرکس بر خدا توکّل کند، خداوند او را کفایت می کند، خداوند فرمان خود را به پایان می رساند، خداوند برای هر چیزی میزانی قرار داده است».(۱)

در روزهای باقی مانده از ماه، فراوان بگو:

اَللّهُمَّ إِنْ لَمْ تَکُنْ غَفَرْتَ لَنا فیما مَضی مِنْ شَعْبانَ فَاغْفِرْ لَنا فیما بَقِیَ مِنْهُ؛

«یعنی، خدایا! اگر در روزهای سپری شده از شعبان ما را نیامرزیده ای، در روزهای باقی مانده از آن ما را بیامرز».

خداوند جماعتی را در ماه شعبان به احترام ماه رمضان از آتش جهنم آزاد می کند.(۲)

۱- سوره طلاق، آیه ۳.

۲- شیخ صدوق، عیون أخبار الرّضا علیه السلام ، ج۲، ص۵۱.

۲) امام صادق علیه السلام فرمود: هرکس سه روز آخر شعبان را روزه بگیرد و آن را به ماه رمضان وصل کند، خداوند پاداش دو ماه روزه متوالی برای او می نویسد.(۱)

۳) امام صادق علیه السلام در آخرین شب از ماه شعبان و اوّلین شب از ماه رمضان این دعا را می خواند:

اَللّهُمَّ اِنَّ هذَا الشَّهْرَ الْمُبارَکَ.... .(۲)

۴) حضرت موسی بن جعفر علیهماالسلام فرمود: هرکس این دعا را در طلیعه ماه رمضان بخواند، فتنه و آسیبی به او در طول سال در دین و دنیا و جانش نرسد و از شرّ آن سال خداوند او را نگه می دارد:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذی دانَ لَهُ.....(۳)

۵) از روی دستنویس سیّد مرتضی علم الهدی نقل شده که به هنگام فرا رسیدن ماه رمضان بگو:

اللّهُمَّ اِنَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی اَنْزَلْتَ....(۴)

۶) امام صادق علیه السلام فرمود: به هنگام فرا رسیدن ماه رمضان بگو:

اَللّهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ الْمُبارَکُ، الَّذی....(۵)

۷) پیامبراکرم صلی الله علیه و آله به هنگام ورود ماه رمضان این دعا را می خواند:

اللّهُمَّ اِنَّهُ قَدْ دَخَلَ شَهْرُ رَمَضانَ، اَللّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ وَجَعَلْتَهُ بَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانَ، اَللّهُمَّ فَبارِکْ لَنا فی شَهْرِ رَمَضانَ، وَاَعِنّا عَلی صِیامِهِ وَصَلا تِهِ وَتَقَبَّلْهُ مِنّا.(۶)

موءلّف گوید: غالب دعاهایی که شایسته است به هنگام فرا رسیدن ماه رمضان خوانده شود در ضمن دعاهای شب اوّل ماه رمضان و در بخش دعاهای روءیت

۱- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۵۷.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۳ و۱۱۵ و۱۱۸.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۳ و۱۱۵ و۱۱۸.

۴- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۳ و۱۱۵ و۱۱۸.

۵- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۱۱۹۱۳۷.

۶- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۱۳۷.

هلال آوردیم.

۲. دعا پس از نمازهای واجب

دعاهایی که در ماه مبارک رمضان بعد از نمازهای فریضه خوانده می شود:

۱) اَللّهُمَّ ارْزُقْنی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فی عامی هذا وَفی کُلِّ عامٍ، ما اَبْقَیْتَنی فی یُسْرٍ مِنْکَ وَعافِیَهٍ وَسَعَهِ رِزْقٍ، وَلا تُخْلِنی مِنْ تِلْکَ الْمَواقِفِ الْکَریمَهِ وَالْمَشاهِدِ الشَّریفَهِ وَزِیارَهِ قَبْرِ نَبِیِّکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَ الِه، وَفی جَمیعِ حَوائِجِ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ فَکُنْ لی

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُومِ فی لَیْلَهِ الْقَدْرِ، مِنَ الْقَضاءِ الَّذی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ اَنْ تَکْتُبَنی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ، الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، اَلْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، اَلْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ، اَلْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئاتُهُمْ، وَ اجْعَلْ فیماتَقْضی وَ تُقَدِّرُ اَنْ تُطیلَ عُمْری فی طاعَتِکَ، وَتُوَسِّعَ عَلَیَّ رِزْقی، وَتُؤَدِّیَ عَنّی اَمانَتی وَدَیْنی، امینَ رَبَّ الْعالَمینَ.(۱)

۲) یا عَلِیُّ یا عَظیمُ، یا غَفُورُ یا رَحیمُ، اَنْتَ الرَّبُّ الْعَظیمُ، الَّذی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیءٌ وَهُوَ السَّمیعُ الْبَصیرُ، وَهذا شَهْرٌ عَظَّمْتَهُ وَکَرَّمْتَهُ، وَشَرَّفْتَهُ وَفَضَّلْتَهُ عَلَی الشُّهُورِ، وَهُوَ الشَّهْرُ الَّذی فَرَضْتَ صِیامَهُ عَلَیَّ، وَهُوَ شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، هُدیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ وَجَعَلْتَ فیهِ لَیْلَهَ الْقَدْرِ، وَجَعَلْتَها خَیْراً مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، فَیا ذَاالْمَنِّ وَلا یُمَنُّ عَلَیْکَ، مُنَّ عَلَیَّ بِفَکاکِ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، فیمَنْ تَمُنُّ عَلَیْهِ، وَاَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۲)

۳) اللّهُمَّ اَدْخِلْ عَلی اَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ، اللّهُمَّ اَغْنِ کُلَّ فَقیرٍ، اَللّهُمَّ اَشْبِعْ کُلَّ جائِعٍ، اَللّهُمَّ اکْسُ کُلَّ عُرْیانٍ، اللّهُمَّ اقْضِ دَیْنَ کُلِّ مَدینٍ، اللّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ کُلِّ

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۷۹.

۲- مصباح الکفعمی، ص ۶۳۰.

مَكْرُوبٍ، اَللّهُمَّ رُدَّ كُلَّ غَريبٍ، اللّهُمَّ فُكَّ كُلَّ اَسيرٍ، اللّهُمَّ اَصْلِحْ كُلَّ فاسِدٍ مِنْ اُمُورِ الْمُسْلِمينَ، اللّهُمَّ اشْفِ كُلَّ مَريضٍ، اللّهُمَّ سُدَّ فَقْرَنا بِغِناكَ، اَللّهُمَّ غَيِّرْ سُوءَ حالِنا بِحُسْنِ حالِكَ، اللّهُمَّ اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ، وَاَغْنِنا مِنَ الْفَقْرِ، اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْءٍ قَديرٌ.(۱)

۳. تلاوت قرآن در ماه رمضان

۱) از پیامبراکرم صلی الله علیه و آله منقول است که خطاب به سلمان فرمود: ای سلمان! بر تو باد به تلاوت قرآن؛ زیرا تلاوت قرآن کفّاره گناهان، مانع از آتش و امان از عذاب است. برای قرائت هر آیه، پاداش یکصد شهید و برای تلاوت هر سوره پاداش پیامبر مرسل عطا می شود.

برای قاری قرآن رحمت الهی نازل شود، فرشتگان برایش طلب آمرزش کنند، بهشت به او مشتاق شود و مولاـ از او خشنود گردد.

چون موءمن قرآن تلاوت کند خداوند با نظر رحمت به سویش می نگرد و برای هر آیه ای هزار حوریه و برای هر حرفی نوری به او مرحمت نماید که از صراط عبور نماید. چون قرآن را ختم کند خداوند به او پاداش سیصد و سیزده پیامبری که تبلیغ رسالت نموده باشند، عطا فرماید. گویی همه ی کتب آسمانی را که بر پیامبران نازل شده قرائت نموده است و خداوند بدنش را بر آتش حرام کند و پیش از آن که از جایش برخیزد، خداوند او و پدر و مادرش را می آمرزد.(۲)

۲) امیرموءمنان علیه السلام در ضمن وصیّت بسیار طولانی خود خطاب به فرزند بزرگوارش محمّد حنفیّه فرمود:

بر تو باد به تلاوت قرآن و عمل به آنچه در آن است و التزام به واجبات آن و عمل به احکام آن، رعایت حلال و حرام و اوامر و نواهی آن، تهجّد به آن و تلاوت آن در هر شب و روز، که آن پیمان خداوند تبارک و تعالی به سوی بندگانش

۱- مصباح الکفعمی، ۶۱۷. بحار الانوار، ج۹۸، ص ۱۲۰.

۲- تاج الدّین شعیری، جامع الأخبار، ص۳۹.

می باشد، بر هر مسلمانی واجب است که هر روز به پیمان خود بنگرد اگر چه پنجاه آیه باشد.

بدانکه درجات بهشت به تعداد آیات قرآن است، روز قیامت به قاری قرآن گفته می شود، قرآن بخوان و بالا برو، پس در روز قیامت بعد از پیامبران و صدّیقان، کسی مقامش بالاتر از قاری قرآن نباشد.(۱)

۳) امام باقر علیه السلام فرمود: برای هر چیزی بهاری هست و بهار قرآن ماه رمضان است.(۲)

۴) پیامبراکرم صلی الله علیه و آله در خطبه مشهور خود که در آخرین جمعه ماه شعبان ایراد فرمود، در ضمن شمارش فضایل ماه رمضان فرمود: هرکس در ماه رمضان یک آیه قرآن تلاوت کند همانند کسی است که در دیگر ماه ها قرآن ختم کرده باشد.(۳)

۵) امام صادق علیه السلام به ابو بصیر امر فرمود که قرآن را با تأمّل و تدبّر بخواند، چون به آیات آتش برسد، اندیشه کند و از آتش دوزخ به خدا پناه ببرد و در کمتر از سه روز ختم نکند که رمضان همانند دیگر ماه ها نمی باشد، باید حق و حرمت آن رعایت شود و در حدّ توان نماز فراوان در آن خوانده شود.(۴)

۴. آداب تلاوت قرآن

اشاره

برای تلاوت قرآن آداب فراوان هست که به شماری از آنها بسنده می کنیم:

۱. طهارت و نظافت

۱) خداوند منّان به حضرت عیسی علیه السلام وحی نمود: کتاب مرا در حال طهارت بخوان.(۵)

۲) امام رضا علیه السلام از تلاوت قرآن بدون وضو نهی فرمود.(۶)

۱- شیخ صدوق، الفقیه، ج ۲، ص ۳۸۳.
۲- کلینی، الکافی، ج ۲ ص ۶۳۰.
۳- شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا علیه السلام ، ج ۱ ص ۲۳۱.
۴- کلینی، الکافی، ج ۲ ص ۶۱۹.
۵- علّامه مجلسی، بحارالأنوار، ج ۱۴، ص ۲۹۳.
۶- علّامه مجلسی، بحارالأنوار، ج ۹۲، ص ۲۱.

۳) پیـامبراکرم صـلی الله علیه و آله فرمـود: راه قرآن را پـاکیزه نگه داریـد. پرسـیدند: راه قرآن چیست؟ فرمـود: دهانهـای شـما. عرضه داشتند: چگونه پاکیزه نگه بداریم؟ فرمود: با مسواک نمودن.(۱)

۴) مولای متقیان امیرموءمنان علیه السلام فرمود: هرگز بنده ای بدون طهارت قرآن تلاوت نکند.(۲)

۵) امام صادق علیه السـلام فرمود: برای قاری قرآن، اگر آن را در نماز و در حال ایستاده تلاوت کند برای هر حرفی صد حسنه و در حال نشسته پنجاه حسنه، در غیرنماز در حال طهارت بیست وپنج حسنه وبدون وضو ده حسنه عطا می شود.(۳)

۲. رو به قبله

به جز مواردی که از اسـتقبال قبله نهی شده، در هر حالی رو به قبله بودن مطلوب است، حتّی به هنگام خواب مستحبّ است که انسان رو به قبله بخواند.

علاّمه حلّی در کتاب «قواعد» می نویسد: در حال قضاوت و نیایش رو به قبله بودن مستحّب است.

صاحب مفتاح الکرامه در شـرح آن می نویسد: در حال دعا، ایسـتاده یا نشسـته، و در همه ی حالات، جز در مواردی که حرام، مکروه و یا واجب می باشد.(۴)

شیـخ جعفر کـاشف الغطـاء در کتاب «منهـج الرشاد» به اسـتحباب اسـتقبال قبله در حال تلاوت قرآن فتوا داده و سـیره پیشوایان معصوم نیز بر آن استوار بود، چنان که مأمورین متوکّل به هنگام گزارش دستگیری امام هادی علیه السلام می گویند:

ما در خانه ی او چیزی نیافتیم و او را در حالی دستگیر کردیم که رو به قبله نشسته به تلاوت قرآن مشغول بود.(۵)

۱- طبرسی، مکارم الأخلاق، ص ۵۱.

۲- شیخ صدوق، الخصال، ج ۲، ص ۶۲۷.

۳- ابن فهد، عدّه الدّاعی، ص ۲۸۷.

۴- عاملی، مفتاح الکرامه، ج ۲، ص ۱۰۴.

۵- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج ۵۰، ص ۲۱۱.

امیرموءمنان علیه السلام به هنگام تعلیم دعای عشرات به امام حسین علیه السلام فرمود: هرگز این دعا را جز با وضو و رو به قبله نخوان.(۱)

روی این بیان عبادت، اطاعت، دعا، مناجات و تلاوت قرآن شایسته است که در حال طهارت و رو به قبله باشد.

۳. استعاذه

قرآن کریم امر فرموده که به هنگام تلاوت قرآن استعاذه کنیم:

«فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّه ِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيم»(۲)؛

«یعنی، هنگامی که قرآن تلاوت کردی، از شیطان رانده شده به خدا پناه ببر».

در تفسیر این آیه از امام صادق علیه السلام پرسیدند: چگونه پناه ببریم؟ فرمود:

بگویید: «اَسْتَعیذُ بِاللّه ِ السَّميعِ الْعَليمِ مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجيمِ»؛ «یعنی، به خدای شنوای دانا از شیطان رانده شده پناه می برم».(۳)

ابن مسعود از وجود مقدّس پیامبراکرم صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود:

بگو: «اَعُوذُ بِاللّه ِ مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجيمِ» که جبرئیل این گونه به من آموخت.(۴)

۴. ترتیل

قرآن کریم می فرماید:«وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً»(۵)؛«یعنی، قرآن را با ترتیل بخوان».

مفسّر حقیقی قرآن کریم پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در تفسیر این آیه فرمود:

آن را با تدّبر و تأمّل بخوان، همانند پاشیدن ریگ و بریدن پشم نباشد، بلکه در شگفتیهای آن درنگ کنید، دلهای خود را با آن به جنبش در آورید و هدف شما تنها به پایان بردن سوره نباشد.(۶)

۱- علاّمه مجلسی، بحارالأنوار، ج ۹۰، ص ۷۴.

۲- سوره نحل، آیه ۹۸.

۳- عیّاشی، التّفسیر، ج ۲، ص ۲۷۰.

۴- نوری، مستدرک وسائل، ج ۴، ص ۲۶۵.

۵- سوره مزمّل، آیه ۴.

۶- قاضی نعمان، دعائم الإسلام، ج ۱، ص ۱۶۱.

امیرموءمنان علیه السلام در همین رابطه فرمود: آن را روشن و آشکار کن ... و دلهای سخت خود را با آن به خشیت آورید و هدف شما به پایان بردن سوره نباشد.(۱)

امام سجاد علیه السلام از همه ی مردم خوش صداتر بود، هنگامی که قرآن تلاوت می کرد، سقّاها بر در خانه اش توقّف می کردند و تلاوت آن حضرت را استماع می کردند.(۲)

امام صادق علیه السلام در تفسیر ترتیل فرمود: ترتیل آن است که در آن درنگ کنی و با صدای زیبا بخوانی.(۳)

۵. بی تکلّم

در ادعیه، احراز، تلاوت قرآن، مناجات و اذکار لازم است که در میان آن حرف نزنند، مگر به هنگام ضرورت.

۶. تدبّر و تفکّر

قرآن کریم به تدبّر در آیات قرآن امر نموده می فرماید:

«كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِّيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُوْلُوا الأَلْبَابِ»؛

«یعنی، کتاب مبارکی به سوی تو نازل کردیم، تا در آیات آن تدبّر کنید و صاحبان خِرَد آن را متذکّر شوند».(۴)

آنگاه در مقام تحریک و تشویق و هشدار می فرماید:

«أَفَلاَ يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا»؛

«چرا در آیات قرآن تدبّر نمی کنند؟ مگر بر دلها قفل زده شده؟!»(۵)

امام رضا علیه السلام در سه روز یکبار قرآن را ختم می کرد و می فرمود: اگر بخواهم در

۱- کلینی، الکافی، ج۲، ص۶۱۴ و۶۱۶.
۲- کلینی، الکافی، ج۲، ص۶۱۴ و۶۱۶.
۳- طبرسی، مجمع البیان، ج۱، ص۳۷۷.
۴- سوره ص، آیه ۲۹.
۵- سوره محمّد، آیه ۲۴.

مدّت کمتر می توانم ختم کنم، ولی به هیچ آیه ای نمی رسم جز این که در آن اندیشه می کنم و این که کی و در چه موردی نازل شده است، از این رهگذر در سه روز یکبار ختم می کنم.(۱)

۷. عمل به قرآن

مهم ترین شرط بهره وری از قرآن عمل به احکام قرآن است، همه ی پاداشهای تلاوت قرآن، کتاب قرآن، تعلیم و تعلّم قرآن، برای آشنایی با حقایق قرآن و عمل به احکام آن می باشد، از این رهگذر مولای متقیان در شب بیست و یکم رمضان، در مقام توصیه به قرآن می فرماید:

اَللّه ـ اَللّه ـ فِی الْقُرآنِ، لا یَسْبِقَنَّکُمْ بِالْعَمَلِ بِهِ غَیْرُکُمْ؛

«یعنی، خدا را، خدا را، در مورد قرآن، که در عمل به قرآن دیگران بر شما پیش نگیرند».(۲)

مرحوم حاج سیّدحسین کهنمویی در این رابطه می گوید: خالق قرآن ز تو عمل می خواهد و بس، نسخه دکتر نه برای خواندن بیمار است.

آری باید نسخه را به داروخانه برده، دارو را تهیّه کرده، از آن استفاده کنند، اگر نسخه را قاب کرده به دیوار بزنند، نتیجه نمی گیرند. چاپ زیبا، صحافی زیبا، خط زیبا، تزیین زیبا و دیگر آرایشهای ظاهری برای رعایت حقوق قرآن کافی نیست.

امام صادق علیه السلام به این معنی اشاره کرده می فرماید:

«اَلْحافِظُ لِلْقُرْآنِ الْعامِلِ بِهِ مَعَ السَّفَرَهِ الْکِرامِ الْبَرَرَهِ»؛

«یعنی، آن حافظ قرآن که عامل به آن باشد با فرشتگان بزرگوار و نیکوکار می باشد».(۳)

۸ . دعای تلاوت

اشاره

از پیشوایان معصوم علیهم السلام دعاهایی برای تلاوت قرآن رسیده که برخی پیش از تلاوت و برخی دیگر بعد از تلاوت قرآن خوانده می شود:

۱– شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا علیه السلام ، ج۲، ص ۱۸۰.

۲– نهج البلاغه، بخش نامه ها، نامه ی ۴۷.

۳– کلینی، الکافی، ج۲، ص۶۰۳.

الف) دعای پیش از تلاوت

۱. امام صادق علیه السلام پیش از آن که قرآن را بخواند و پیش از آن که آن را بگشاید، قرآن را با دست راست بر می داشت و می گفت:

(بِسْمِ اللّه) اَللّهُمَّ اِنّی اَشْهَدُ اَنَّ هذا کِتابُکَ الْمُنْزَلُ مِنْ عِنْدِکَ عَلی رَسُولِکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّه ، وَکَلامُکَ النّاطِقُ عَلی لِسانِ نَبِیِّکَ (وَفیهِ حُکْمُکَ وَشَرایعُ دینِکَ اَنْزَلْتَهَ عَلی نَبِیِّکَ، وَ) جَعَلْتَهُ عَهْداً مِنْکَ اِلی خَلْقِکَ، وَحَبْلاً مُتَّصِلاً فیما بَیْنَکَ وَبَیْنَ عِبادِکَ،

اَللّهُمَّ اِنّی نَشَرْتُ عَهْدَکَ وَکِتابَکَ، اَللّهُمَّ فَاجْعَلْ نَظَری فیهِ عِبادَهً، وَقِراءَتی فیهِ فِکْرا، وَفِکْری فیهِ اعْتِبارا، وَاجْعَلْنی مِمَّنِ اتَّعَظَ بِبَیانِ مَواعِظِکَ فیهِ، وَاجْتَنَبَ مَعاصیکَ، وَلا تَطْبَعْ عِنْدَ قِراءَتی عَلی قَلْبی، وَلا عَلی سَمْعی، وَلا تَجْعَلْ عَلی بَصَری غِشاوَهً، وَلا تَجْعَلْ قِراءَتی قِراءَهً لا تَدَبُّرَ فیها، بَلِ اجْعَلْنی اَتَدَبَّرُ ایاتِهِ وَاَحْکامَهُ، اخِذا بِشَرایعِ دینِکَ، وَلا تَجْعَلْ نَظَری فیهِ غَفْلَهً وَلا قِراءَتی هَذَرا اِنَّکَ اَنْتَ الرَّؤُفُ الرَّحیمُ.(۱)

۲. و به هنگام تلاوت قرآن این دعا را می خواند:

اَللّهُمَّ رَبَّنا لَکَ الْحَمْدُ، اَ نْتَ الْمُتَوَحِّدُ بِالْقُدْرَهِ وَالسُّلْطانِ الْمَتینِ وَلَکَ الحَمْدُ، اَ نْتَ الْمُتَعالی بِالْعِزِّ وَالْکِبْریاءِ، وَفَوْقَ السَّماواتِ وَالْعَرْشِ الْعَظیمِ

رَبَّنا وَلَکَ الْحَمْدُ، اَ نْتَ الْمُکْتَفی بِعِلْمِکَ، وَالْمُحْتاجُ اِلَیْکَ کُلُّ ذی عِلْمٍ، رَبَّنا وَلَکَ الْحَمْدُ، یا مُنْزِلَ الْایاتِ وَالذِّکْرِ الْعَظیمِ، رَبَّنا فَلَکَ الْحَمْدُ بِما عَلَّمْتَنا مِنَ الْحِکْمَهِ وَالْقُرْانِ الْعَظیمِ الْمُبینِ

اَللّهُمَّ اَ نْتَ عَلَّمْتَنا قَبْلَ رَغْبَتِنا فی تَعَلُّمِه وَاخْتَصَصْتَنا بِه قَبْلَ رَغْبَتِنا بِنَفْعِه،

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۲۳۱.

اَللّهُمَّ فَاِذا كانَ ذلِكَ مَنّا مِنْكَ وَفَضْلاً وَجُودا، وَلُطْفا بِنا وَرَحْمَةً لَنا، وَامْتِنانا عَلَيْنَا، مِنْ غَيْرِ حَوْلِنا وَلاحيلَتِنَا وَلاقُوَّتِنا

اَللّهُمَّ فَحَبِّبْ اِلَيْنا حُسْنَ تِلاوَتِه، وَحِفْظَ اياتِه، وَايمانا بِمُتَشابِهِه وَعَمَلاً بِمُحْكَمِه، وَسَبَبا فيتَأْويلِه، وَهُدىً فيتَدَبُّرِه وَبَصيرَةً بِنُورِه

اَللّهُمَّ وَكَما اَنْزَلْتَهُ شِفاءً لِاَوْلِيائِكَ، وَشِقاءً عَلى اَعْدائِكَ، وَعَمىً عَلى اَهْلِ مَعْصِيَتِكَ، وَنُورا لِاَهْلِ طاعَتِكَ، فَاجْعَلْهُ لَنا حِصْنا مِنْ عَذابِكَ، وَحِرْزا مِنْ غَضَبِكَ، وَحاجِزا عَنْ مَعْصِيَتِكَ، وَعِصْمَةً مِنْ سَخَطِكَ، وَدَليلاً عَلى طاعَتِكَ، وَنُورا يَوْمَ نَلْقاكَ نَسْتَضىءُ بِه فى خَلْقِكَ وَنَجُوزُ بِه عَلى صِراطِكَ، وَنَهْتَدى بِه اِلى جَنَّتِكَ، اَللّهُمَّ اِنّا نَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّقْوَهِ فى حَمْلِه، وَالْعَمى عَنْ عَمَلِه وَالْجَوْرِ عَنْ حُكْمِه، وَالْعُلُوِّ عَنْ قَصْدِه، وَالتَّقْصيرِ دُونَ حَقِّه، اَللّهُمَّ احمِلْ عَنّا ثِقْلَهُ، وَاَوْجِبْ لَنا اَجْرَهُ، وَاَوْزِعْنا شُكْرَهُ، وَاجْعَلْنا نُراعيهِ وَنَحْفَظُهُ

اَللّهُمَّ اجْعَلْنا نَتَّبِعُ حَلالَهُ، وَنَجْتَنِبُ حَرامَهُ، وَنُقيمُ حُدُودَهُ، وَنُؤَدّى فَرائِضَهُ، اَللّهُمَّ ارْزُقْنا حَلاوَةً فى تِلاوَتِه، وَنَشاطا فى قِيامِه وَوَجَلاً فى تَرْتيلِه، وَقُوَّةً فِى اسْتِعْمالِه، فى اناءِ اللَّيْلِ وَاَطْرافِ النَّهارِ

اَللّهُمَّ وَاشْفِنا مِنَ النَّوْمِ بِالْيَسيرِ وَاَيْقِظْنا فى ساعَهِ اللَّيْلِ، مِنْ رُقادِ الرّاقِدينَ، وَنَبِّهْنا عِنْدَ الْاَحائينَ الَّتى يُسْتَجابُ فيهَا الدُّعاءُ مِنْ سِنَهِ الوَسْنانينَ، اَللّهُمَّ اجْعَلْ لِقُلُوبِنَا ذَكاءً عِنْدَ عَجائِبِه الَّتى لاتَنْقَضى، وَلَذاذَةً عِنْدَ تَرْديدِه، وَعَبْرَةً عِنْدَ تَرْجيعِه، وَنَفْعا بَيِّنا عِنْدَ اسْتِفْهامِه

اَللّهُمَّ اِنّا نَعُوذُ بِكَ مِنْ تَخَلُّفِه فى قُلُوبِنا، وَتَوَسُّدِه عِنْدَ رُقادِنا، وَنَبْذِه وَراءَ ظُهُورِنا، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ قَساوَهِ قُلُوبِنا، لِما بِه وَعَظْتَنا

اَللّهُمَّ انْفَعْنا بِما صَرَّفْتَ فيهِ مِنَ الْاياتِ، وَذَكِّرْنا بِما ضَرَبْتَ فيهِ مِنَ الْمَثُلاتِ

وَکَفِّرْعَنّا بِتَأْویلِهِ السَّیِّئاتِ، وَضاعِفْ لَنا بِه جَزاءً فِی الْحَسَناتِ، وَارْفَعْنابِه ثَوابا فِی الدَّرَجاتِ، وَلَقِّنابِهِ الْبُشْری بَعْدَالْمَماتِ

اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنا زادا، تُقَوِّینا بِه فِی الْمَوْقِفِ (وَفِی الْوُقُوفِ) بَیْنَ یَدَیْکَ، وَطَریقا واضِحا نَسْلُکُ بِه اِلَیْکَ، وَعِلْما نافِعا نَشْکُرُ بِه نَعْماءَکَ وَتَخَشُّعا صادِقا نُسَبِّحُ بِه اَسْماءَکَ، اَللّهُمَّ فَاِنَّکَ اتَّخَذْتَ بِه عَلَیْنا حُجَّةً قَطَعْتَ بِه عُذْرَنا، وَاصْطَنَعْتَ بِه عِنْدَنا نِعْمَةً، قَصُرَ عَنْها شُکْرُنا

اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنا وَلِیّا یُثَبِّتُنا مِنَ الزَّلَلِ، وَدَلیلاً یَهْدینا لِصالِحِ الْعَمَلِ وَعَوْنا (وَ) هادِیا یُقَوِّمُنا مِنَ الْمَیْلِ، وَعَوْنا یُقَوِّینا مِنَ الْمَلَلِ، حَتّی یَبْلُغَ بِنا اَفْضَلَ الْاَمَلِ، اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنا شافِعا یَوْمَ اللِّقاءِ، وَسِلاحا یَوْمَ الْاِرْتِقاءِ، وَحَجیجا یَوْمَ الْقَضاءِ وَنُورا یَوْمَ الظَّلْماءِ، یَوْمَ لا اَرْضَ وَلا سَماءَ، یَوْمَ یُجْزی کُلُّ ساعٍ بِما سَعی

اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنا رَیّا یَوْمَ الظَّمَأْ، وَفَوْزاً یَوْمَ الْجَزاءِ، مِنْ نارٍ حامِیَةٍ قَلیلَةِ البُقْیا عَلی مَنْ بِهَا اصْطَلی، وَبِحَرِّها تَلَظّی، اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنا بُرْهانا عَلی رُؤُوسِ الْمَلاَءِ، یَوْمَ یُجْمَعُ فیهِ اَهْلُ الْاَرْضِ وَاَهْلُ السَّماءِ، اَللّهُمَّ ارْزُقْنا مَنازِلَ الشُّهَداءِ، وَعَیْشَ السُّعَداءِ وَمُرافَقَةَ الْاَنْبِیاءِ، اِنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ.(۱)

ب) دعای بعد از تلاوت قرآن

امام صادق علیه السلام هنگامی که شماری از آیات قرآن را تلاوت می کرد این آیه را شِفاءً وَرَحْمَةً، وَحِرْزا وَذُخْرا، اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ لی اُنْسا فی قَبْری، وَاُنْساً فی حَشْری، وَاُنْساً فی نَشْری، وَاجْعَلْه لی بَرَکةً بِکُلِّ ایَةٍ قَرَأْتُها، وَارْفَعْ لی بِکُلِّ حَرْفٍ دَرَسْتُهُ دَرَجَةً فی اَعْلی عِلِّیّینَ، امینَ یا رَبَّ الْعالَمینَ

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ وَصَفِیِّکَ، وَنَجِیِّکَ وَدَلیلِکَ، وَالدّاعی اِلی سَبیلِکَ، وَعَلی اَمیرِالْمُؤْمِنینَ وَلِیِّکَ، وَخَلیفَتِکَ مِنْ بَعْدِ رَسُولِکَ وَعَلی اَوْصِیائِهِما الْمُسْتَحْفَظینَ دینَکَ، الْمُسْتَوْدَعینَ حَقَّکَ، وَالْمُسْتَرْعینَ خَلْقَکَ، وَعَلَیْهِمْ اَجْمَعینَ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.(۲)

ج) دعای بعد از ختم قرآن

۱. امیرموءمنان علیه السلام پس از ختم قرآن این دعا را می خواند:

اللّهُمَّ اشْرَحْ بِالْقُرْانِ صَدْری، وَاسْتَعْمِلْ بِالْقُرْانِ بَدَنی، وَنَوِّرْ بِالْقُرْانِ بَصَری وَاَطْلِقْ بِالْقُرْانِ لِسانی، وَاَعِنّی عَلَیْهِ ما اَبْقَیْتَنی، فَاِنَّهُ لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ اِلاّ بِکَ.(۳)

۲. امام سجاد علیه السلام بعد از ختم قرآن این دعا را می خواند:

اَللّهُمَّ اِنَّکَ اَعَنْتَنی عَلی خَتْمِ کِتابِکَ الَّذی اَنْزَلْتَهُ نُورا، وَجَعَلْتَهُ مُهَیْمِنا عَلی کُلِّ کِتابٍ اَنزَلْتَهُ، وَفَضَّلْتَهُ عَلی کُلِّ حَدیثٍ قَصَصْتَهُ

وَفُرْقانـا فَرَقْتَ بِه بَيْنَ حَلالِكَ وَحَرامِكَ، وَقُرْانا اَعْرَبْتَ بِه عَنْ شَـرائِعِ اَحْكامِكَ، وَكِتابا فَصَّلْتَهُ لِعِبادِكَ تَفْصـيلًا، وَوَحْيا اَنْزَلْتَهُ عَلى نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَـلَواتُكَ عَلَيْهِ وَالِه تَنْزيلًا، وَجَعَلْتَهُ نُورا نَهْتَدى مِنْ ظُلَمِ الضَّلالَهِ وَالْجَهالَهِ بِاتِّباعِه، وَشِـفاءً لِمَنْ اَنْصَتَ بِفَهْمِ التَّصْديقِ اِلَى اسْـتِماعِه، وَميزانَ قِسْـطٍ لا يَحيفُ عَنِ الْحَقِّ لِسانُهُ، وَ نُورَ هُـدىً لا يَطْفَأُ عَنِ الشّاهِـدينَ بُرْهانُهُ، وَعَلَمَ نَجاهٍ لايَضِلُّ مَنْ اَمَّ قَصْـدَ سُنَّتِه، وَلا تَنالُ

۱- کلینی، الکافی، ج ۲، ص۵۷۳.

۲- مجلسی، بحارالأنوار، ج ۹۲، ص۲۰۸.

۳- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۳۲۳.

اَیْدِی الْهَلَکاتِ مَنْ تَعَلَّقَ بِعُرْوَهِ عِصْمَتِه. اَللّهُمَّ فَإذْ اَفَدْتَنَا الْمَعُونَهَ علی تِلاوَتِه، وَسَهَّلْتَ جَواسِیَ اَلْسِنَتِنا بِحُسْنِ عِبارَتِه، فَاجْعَلْنا مِمَّنَ یَرْعاهُ حَقَّ رِعایَتِهِ، وَیَدینُ لَکَ بِاعْتِقادِ التَّسْلیم لِمُحْکَم ایاتِه، وَیَفْزَعُ اِلَی الْاِقْرارِ بِمُتَشابِهِه وَمُوضَحاتِ بَیِّناتِه، اَللّهُمَّ اِنَّکَ اَنْزَلْتَهُ عَلی نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَالِه مُجْمَلاً وَ اَلْهَمْتَهُ عِلْمَ عَجائِبِه مُکَمَّلًا، وَ وَرَّثْتَنا عِلْمَهُ مُفَسَّرا، وَفَضَّلْتَنا عَلی مَنْ جَهِلَ عِلْمَهُ، وَقَوَّیْتَنا عَلَیْهِ لِتَرْفَعَنا فَوْقَ مَنْ لَمْ یُطِقْ حَمْلَهُ.

اَللّهُمَّ فَکَما جَعَلْتَ قُلُوبَنا لَهُ حَمَلَهً، وَعَرَّفْتَنا بِرَحْمَتِکَ شَرَفَهُ وَفَضْلَهُ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ الْخَطیبِ بِه، وَعَلی الِهِ الْخُزّانِ لَهُ، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ یَعْتَرِفُ بِاَنَّهُ مِنْ عِنْدِکَ حَتّی لایُعارِضَنَا الشَّکُّ فی تَصْدیقِه، وَ لایَخْتَلِجَنَا الزَّیْغُ عَنْ قَصْدِ طَریقِه. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ یَعْتَصِمُ بِحَبْلِه، وَیَأْوی مِنَ الْمُتَشابِهاتِ اِلی حِرْزِ مَعْقِلِه، وَیَسْکُنُ فی ظِلِّ جَناحِه، وَیَهْتَدی بِضَوْءِ صَباحِه وَیَقْتَدی بِتَبَلُّجِ اِسْفارِهِ، وَیَسْتَصْبِحُ بِمِصْباحِهِ، وَلا یَلْتَمِسُ الْهُدی فیغَیْرِه.

اَللّهُمَّ وَ کَما نَصَبْتَ بِه مُحَمَّدا عَلَما لِلدَّلالَهِ عَلَیْکَ، وَاَنْهَجْتَ بِالِه سُبُلَ الرِّضا اِلَیْکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه وَاجْعَلِ الْقُرْانَ وَسیلَهً لَنا اِلی اَشْرَفِ مَنازِلِ الْکَرامَهِ، وَسُلَّما نَعْرُجُ فیهِ اِلی مَحَلِّ السَّلامَهِ، وَسَبَبا نُجْزی بِهِ النَّجاهَ فی عَرْصَهِ الْقِیامَهِ، وَ ذَریعَهً نَقْدُمُ بِها عَلی نَعیمِ دارِ الْمُقامَهِ،

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَاحْطُطْ بِالْقُرْانِ عَنّا ثِقْلَ الْاَوْزارِ، وَهَبْ لَنا حُسْنَ شَمائِلِ الْاَبْرارِ، وَاقْفُ بِنا اثارَ الَّذینَ قامُوا لَکَ بِهِ اناءَ اللَّیْلِ وَاَطْرافَ النَّهارِ، حَتّی تُطَهِّرَنا مِنْ کُلِّ دَنَسٍ بِتَطْهیرِه وَتَقْفُوَ بِنا اثارَ الَّذینَ اسْتَضاءُوابِنُورِه، وَلَمْ یُلْهِهِمُ الْاَمَلُ عَنِ الْعَمَلِ فَیَقْطَعَهُمْ بِخُدَعِ غُرُورِهِ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَاجْعَلِ الْقُرْانَ لَنا فی ظُلَمِ اللَّیالی مُؤْنِسا، وَمِنْ

نَزَغاتِ الشَّیْطانِ وَخَطَراتِ الْوَساوِسِ حارِسا، وَلِاَقْدامِنا عَنْ نَقْلِها اِلَی الْمَعاصی حابِسا، وَلِاَلْسِنَتِنا عَنِ الْخَوْضِ فِی الْباطِلِ مِنْ غَیْرِ ما افَةٍ مُخْرِسا، وَلِجَوارِحِنا عَنِ اقْتِرافِ الْاثامِ زاجِرا، وَ لِما طَوَتِ الْغَفْلَةُ عَنّا مِنْ تَصَفُّحِ الِاعْتِبارِ ناشِرا، حَتّی تُوصِلَ اِلی قُلُوبِنا فَهْمَ عَجائِبِهِ، وَ زَواجِرَ اَمْثالِهِ الَّتی ضَعُفَتِ الْجِبالُ الرَّواسی عَلی صَلابَتِها عَنِ احْتِمالِه.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَاَدِمْ بِالْقُرْانِ صَلاحَ ظاهِرِنا، وَاحْجُبْ بِه خَطَراتِ الْوَساوِسِ عَنْ صِحَّةِ ضَمائِرِنا، وَاغْسِلْ بِه دَرَنَ قُلُوبِنا وَعَلائِقَ اَوْزارِنا، وَاجْمَعْ بِه مُنْتَشَرَ اُمُورِنا، وَارْوِ بِه فی مَوْقِفِ الْعَرْضِ عَلَیْکَ ظَمَاَ هَواجِرِنا، وَاکْسُنا بِه حُلَلَ الْاَمانِ یَوْمَ الْفَزَعِ الْاَکْبَرِ فی نُشُورِنا.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَاجْبُرْ بِالْقُرْانِ خَلَّتَنا مِنْ عَدَمِ الْاِمْلاقِ، وَسُقْ اِلَیْنا بِه رَغَدَ الْعَیْشِ وَخِصْبَ سَعَةِ الْاَرْزاقِ، وَجَنِّبْنا بِهِ الضَّرائِبَ الْمَذْمُومَهَ وَمَدانِیَ الْاَخْلاقِ، وَاعْصِمْنا بِه مِنْ هُوَّةِ الْکُفْرِ وَ دَواعِی النِّفاقِ، حَتّی یَکُونَ لَنا فِی الْقِیامَهِ اِلی رِضْوانِکَ وَ جِنانِکَ قائِدا، وَلَنا فِی الدُّنْیا عَنْ سَخَطِکَ وَ تَعَدّی حُدُودِکَ ذائِدا، وَلِما عِنْدَکَ بِتَحْلیلِ حَلالِه وَتَحْریمِ حَرامِه شاهِدا.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَهَوِّنْ بِالْقُرْانِ عِنْدَ الْمَوْتِ عَلیاَنْفُسِنا کَرْبَ السِّیاقِ وَجَهْدَ الْاَنینِ، وَ تَرادُفَ الْحَشارِجِ، «اِذا بَلَغَتِ النُّفُوسُ التَّراقِیَ وَقیلَ مَنْ راقٍ»، وَتَجَلّی مَلَکُ الْمَوْتِ لِقَبْضِها مِنْ حُجُبِ الْغُیُوبِ، وَرَماها عَن قَوْسِ الْمَنایا بِاَسْهُمِ وَحْشَهِ الْفِراقِ، وَدافَ لَها مِنْ ذُعافِ الْمَوْتِ کَأْسا مَسْمُومَهَ الْمَذاقِ، وَدَنا مِنّا اِلَی الْاخِرَهِ رَحیلٌ وَانْطِلاقٌ، وَصارَتِ الْاَعْمالُ قَلائِدَ فِی الْاَعْناقِ، وَکانَتِ الْقُبُورُ هِیَ الْمَأْوی اِلی میقاتِ یَوْمِ التَّلاقِ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَبارِکْ لَنا فی حُلُولِ دارِ الْبِلی وَطُولِ الْمُقامَهِ بَیْنَ اَطْباقِ الثَّری،

وَاجْعَلِ الْقُبُورَ بَعْدَ فِراقِ الدُّنْیا خَیْرَ مَنازِلِنا، وَافْسَحْ لَنا بِرَحْمَتِکَ فی ضیقِ مَلاحِدِنا، وَلا تَفْضَحْنا فی حاضِرِ الْقِیامَهِ بِمُوبِقاتِ اثامِنا، وَارْحَمْ بِالْقُرْانِ فی مَوْقِفِ الْعَرْضِ عَلَیْکَ ذُلَّ مَقامِنا، وَثَبِّتْ بِه عِنْدَ اضْطِرابِ جِسْرِ جَهَنَّمَ یَوْمَ الْمَجازِ عَلَیْها زَلَلَ اَقْدامِنا، وَنَجِّنا بِه مِنْ کُلِّ کَرْبٍ یَوْمَ الْقِیامَهِ، وَشَدائِدِ اَهْوالِ یَوْمِ الطّامَّهِ، وَبَیِّضْ وُجُوهَنا یَوْمَ تَسْوَدُّ وُجُوهُ الظَّلَمَهِ فی یَوْمِ الْحَسْرَهِ وَالنَّدامَهِ، وَاجْعَلْ لَنا فی صُدُورِ الْمُؤْمِنینَ وُدّا، وَلا تَجْعَلِ الْحَیاهَ عَلَیْنا نَکَدا.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ کَما بَلَّغَ رِسالَتَکَ، وَصَدَعَ بِاَمْرِکَ، وَنَصَحَ لِعِبادِکَ، اَللّهُمَّ اجْعَلْ نَبِیَّنا صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلی الِه یَوْمَ الْقِیامَهِ اَقْرَبَ النَّبِیّینَ مِنْکَ مَجْلِسا، وَاَمْکَنَهُمْ مِنْکَ شَفاعَهً، وَاَجَلَّهُمْ عِنْدَکَ قَدْرا، وَاَوْجَهَهُمْ عِنْدَکَ جاها. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَشَرِّفْ بُنْیانَهُ، وَعَظِّمْ بُرْهانَهُ، وَثَقِّلْ میزانَهُ، وَتَقَبَّلْ شَفاعَتَهُ، وَقَرِّبْ وَسیلَتَهُ، وَبَیِّضْ وَجْهَهُ، وَاَتِمَّ نُورَهُ، وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ، وَاَحْیِنا عَلی سُنَّتِه، وَتَوَفَّنا عَلی مِلَّتِه، وَخُذْبِنا مِنْهاجَهُ، وَاسْلُکْ بِنا سَبیلَهُ، وَاجْعَلْنا مِنْ اَهْلِ طاعَتِه، وَاحْشُرْنا فی زُمْرَتِه، وَاَوْرِدْنا حَوْضَهُ، وَاسْقِنا بِکَأْسِهِ. وَصَلِّ اللّهُمَّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه صَلاهً تُبَلِّغُهُ بِها اَفْضَلَ مایَأْمُلُ مِّنْ خَیْرِکَ وَفَضْلِکَ وَکَرامَتِکَ، اِنَّکَ ذُو رَحْمَهٍ واسِعَهٍ وَ فَضْلٍ کَریمٍ. اَللّهُمَّ اجْزِهِ بِما بَلَّغَ مِنْ رِسالاتِکَ، وَاَدّی مِنْ ایاتِکَ، وَنَصَحَ لِعِبادِکَ، وَجاهَدَ فی سَبیلِکَ، اَفْضَلَ ما جَزَیْتَ اَحَدا مِنْ مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ، وَاَنْبِیائِکَ الْمُرْسَلینَ الْمُصْطَفینَ، وَ السَّلامُ عَلَیْهِ وَ عَلی الِهِ الطَّیِّبینَ الطّاهِرینَ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.(۱)

۳. امیرموءمنان علیه السلام فرمود: پیامبراکرم صلی الله علیه و آله به من امر فرمود که پس از ختم قرآن این دعا را بخوانم:

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۵۱۹ .

اللّهُمَّ اِنّی اَسْـاَ لُـکَ اِخْبـاتَ الْمُخْبِـتینَ، وَاِخْلاـصَ الْمُـوقِنینَ، وَمُرافَقَهَ الاَْـ بْرارِ، وَاسْـتِحْقاقَ حَقـائِقِ الاْیمـانِ، وَالْغَنیمَهَ مِنْ کُـلِّ بِرٍّ، وَالسَّلامَهَ مِنْ کُلِّ اِثْمٍ، وَوُجُوبَ رَحْمَتِکَ، وَعَزائِمَ مَغْفِرَتِکَ، وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّهِ، وَالنَّجاهَ مِنَ النّارِ.(۱)

۹. درنگ در آیات رحمت و عذاب

مولای متقیان در فرازی از خطبه ی متّقین در وصف پرواپیشگان می فرماید:

هنگامی که به آیات رحمت می رسند به آن امید می بندند، و دلهایشان به آن اشتیاق می یابد، گویی آن نعمتها را با چشم خود می بینند ... و هنگامی که به آیات عذاب می رسند، با گوش دل آن را می شنوند و دیده هایشان به آنها خیره می شود، پوست بدنشان می لرزد، دلهایشان به وحشت می افتد، گویی فریادهای دوزخیان را با گوش جان می شنوند.(۲)

۱۰. مداومت بر تلاوت قرآن

مولای متّقیان امیرموءمنان علیه السلام در فرازی از وصیّت طولانی خود به فرزندش محمّد حنفیه می فرماید:

بر تو باد به تلاوت قرآن و عمل به معارف و تعالیم آن و رعایت واجبات و احکام آن و پیروی از حلال و حرام و اوامر و نواهی آن و تهجّد و تلاوت آن، در هر شبانه روز، که آن پیمان خداوند تبارك و تعالی است بر مردمان، پس بر هر مسلمانی واجب است که همه روزه در پیمان خود بنگرد ولو با خواندن پنجاه آیه از آن.(۳)

از ویژگیهای شیعیان کثرت تلاوت قرآن است، چنانچه امام باقر علیه السلام فرمود:

شیعیان علی علیه السلام فراوان نماز می خوانند، فراوان دعا می کنند و فراوان کتاب خدا را تلاوت می کنند.(۴)

۱- مجلسی، بحارالأنوار، ج۹۲، ص۲۰۶.

۲- سلیم بن قیس، کتاب سلیم، ص۱۹۸.

۳- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۳۸۳.

۴- شیخ صدوق، صفات الشیعه، ص۵۲.

مولای متقیان در جنگ صفّین به پیروان خود امر می فرمود که: بسیار تلاوت قرآن کنید.(۱)

۵. مدّت زمان ختم قرآن در ماه رمضان

در مورد اینکه در چه مدّتی ختم قرآن شایسته است به اختلاف سخن رفته است:

۱) برخی از اصحاب پیامبر چون حبیب بن مظاهر قرآن را در یک شب ختم می کرد.(۲)

۲) حضرت امام رضا علیه السلام در سه روز یک ختم قرآن می کرد با تأمّل و تدبّر.(۳)

۳) امام صادق علیه السلام کمتر از سه روز را توصیه نمی کرد و می فرمود: نباید قرآن با شتاب خوانده شود، ماه رمضان حقوقی دارد باید رعایت شود.(۴)

۴) و گاهی کمتر از شش روز را توصیه نمی کرد و می فرمود: اصحاب پیامبر آن را در یک ماه و کمتر از آن ختم می کردند.(۵)

۵) و گاهی می فرمود: این که قرآن را در کمتر از یک ماه ختم کنی خوش وفت نیستم.(۶)

۶) ولی هنگامی که علی بن مغیره به امام علیه السلام عرضه می دارد که من در ماه رمضان چهل بار کمتر یا بیشتر قرآن را ختم می کنم، امام علیه السلام اعتراض نمی فرماید.(۷)

از بررسی احادیث یاد شده به این نتیجه می رسیم که مدّت زمان مناسب برای ختم قرآن بر حسب اشخاص فرق می کند، آنچه مسلّم است این است که باید شتابزده نباشد، بلکه با تدبّر و تأمّل در آیات قرآن انجام شود و این کمتر از سه

۱- نصر بن مزاحم، وقعه صفین، ص۲۲۵.

۲- ابو مخنف، مقتل الحسین، ص۱۰۴.

۳- شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا علیه السلام ، ج۲، ص ۱۸۰.

۴- کلینی، الکافی، ج۲، ص۶۱۷ و۶۱۸.

۵- کلینی، الکافی، ج۲، ص۶۱۷ و۶۱۸.

۶- کلینی، الکافی، ج۲، ص۶۱۷ و۶۱۸.

۷- کلینی، الکافی، ج۲، ص۶۱۷ و۶۱۸.

روز اتّفاق نمی افتد، زیرا امام رضا علیه السلام به آن تصریح فرموده(۱).

و از پیامبراکرم صلی الله علیه و آله نیز روایت شده که فرمود:

«لاـ یَفْقَهُ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فی اَقَلَّ مِنْ ثَلاثٍ»؛ «یعنی، کسی که قرآن را در کمتر از سه روز بخواند به معارف آن واقف نمی شود».(۲)

کسی که نمی تواند قرآن بخواند و یا نمی تواند صحیح بخواند باید در یاد گرفتن آن تلاش کند که امام صادق علیه السلام فرمود:

شایسته است که موءمن از دنیا بیرون نرود جز این که قرآن را فرا گرفته باشد و یا مشغول فراگیری آن باشد.(۳)

و اگر نتواند، حداقل کسی را اجیر بگیرد که از طرف او قرآن بخواند.

۶. آداب احسان در ماه رمضان

اشاره

یکی از فلسفه های تشریع روزه آگاه شدن اغنیاء از وضع فقرا و دلسوزی آنان بر احوال بینوایان می باشد.

و لذا شایسته است که در ماه رمضان از وظیفه ی انفاق و احسان غفلت نشود.

برای انفاق و احسان شرایط و آدابی هست که به برخی از آنها اشاره می کنیم:

۱) انفاق و احسان از مال حلال

قرآن کریم می فرماید:

«یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُواْ أَنفِقُواْ مِن طَیِّبَاتِ مَا کَسَبْتُمْ»؛

«یعنی، هان ای کسانی که ایمان آورده اید، از اموال پاکیزه ای که کسب کرده اید انفاق کنید».(۴)

۲) انفاق با حفظ آبروی اشخاص

ولذا به صدقه ی پنهانی تأکید شده و آمده است: «صَدَقَهُ الِّسرِّ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ»؛ «یعنی، انفاق پنهانی آتش غضب خدا را خاموش می کند».(۵)

۱- شیخ صدوق، عیون اخبار الرّضا علیه السلام ، ج۲، ص۱۸۰.

۲- دارمی، السنن، ج۱، ص۳۵۰.

۳- کلینی، الکافی، ج۲، ص۶۰۷.

۴- سوره بقره، آیه ۲۶۷.

۵- شیخ مفید، المقنعه، ص۲۶۱.

۳) انفاق بهترین ها

قرآن کریم می فرماید:

«لَن تَنَالُواْ الْبِرَّ حَتَّى تُنفِقُواْ مِمَّا تُحِبُّونَ»؛

«یعنی، به نیکوکاری نمی رسید جز هنگامی که از آنچه دوست دارید انفاق کنید».(۱)

۴) انفاق پیش از سوءال

برای حفظ آبروی اشخاص بهتر است که پیش از اظهار حاجت، انسان حاجت افراد مستمند را روا سازد. صائب تبریزی گوید:

از تلخی سوءال گروهی که واقفند فرصت به لب گشودن سائل نمی دهند

۵) انفاق بدون منّت

قرآن کریم می فرماید:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تُبْطِلُواْ صَدَقَاتِكُم بِالْمَنِّ وَالأذَى»

«یعنی، ای کسانی که ایمان آورده اید صدقه های خود را با منّت نهادن و اذیّت کردن باطل نسازید».(۲)

کسی که دست بذل و بخشش دارد باید همواره خدای را سپاس گوید که او را بی نیاز ساخته و محتاج دیگران نکرده است و باید نیاز دیگران را به او یکی از نعمتها و هدیه های الهی بشمارد، که در حدیث شریف آمده:

فقیر هدیه ی پروردگار است بر غنی، اگر حاجتش را روا سازد هدیه ی الهی را پذیرفته و اگر روا نکند هدیه ی الهی را رده کرده است.(۳)

۶) تقدیم ارحام

۱- سوره آل عمران، آیه ۹۲.

۲- سوره بقره، آیه ۲۶۴.

۳- مجلسی، بحارالأنوار، ج۹۶، ص ۱۷۰.

از پیامبر رحمت پرسیدند: کدامین صدقه برتر است؟ فرمود:

«عَلی ذِی الرَّحِمِ الْکاشِحِ» «یعنی، برخویشاوند تهی دست».

«کاشِح» در لغت به دو معنی آمده: ۱ تهی دست. ۲ قطع رابطه.

در اینجا هر دو معنی مورد نظر است، اگر خویشاوند انسان تهی دست باشد، حتماً باید او را مقدّم بدارد و اگر فامیل انسان با انسان سر ناسازگاری و احیاناً سر ستیز دارد، انسان با صله ی رحم رفع خصومت و عداوت می کند.

در حدیث شریف آمده است:

«لا صَدَقَهَ وَذُو رَحِمٍ مُحْتاجٌ»

«تا خویشاوندی نیازمند است، صدقه بر دیگری روا نیست».(۱)

پس از خویشاوندان، همسایگان، آبرومندان، دانشمندان و دوستان اهلبیت بر دیگران مقدّم هستند.

امام کاظم علیه السلام فرمود: هرکس نتواند در حقّ ما صله کند برای مستمندان از شیعیان ما صله کند.(۲)

قرآن کریم می فرماید:

«یَسْأَلُونَکَ مَاذَا یُنفِقُونَ قُلْ مَا أَنفَقْتُم مِّنْ خَیْرٍ فَلِلْوَالِدَیْنِ وَالأَقْرَبِینَ»

«از تو می پرسند که چه چیزی را انفاق کنند، بگو: آنچه از خیر انفاق کنید، برای پدر، مادر، خویشاوندان ...».(۳)

انسان باید از نزدیکترین آغاز کند، سپس به دیگر مستمندان و نیازمندان برسد.

۷) رعایت زمان و مکان

زمان و مکان در افزایش پاداش انفاق تأثیر دارد.

قرآن کریم می فرماید:

«لَا یَسْتَوِی مِنکُم مَّنْ أَنفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُوْلَئِکَ أَعْظَمُ دَرَجَهً مِّنَ الَّذِینَ أَنفَقُوا مِن بَعْدُ وَقَاتَلُوا»؛

۱- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۳۸.

۲- شیخ مفید، المقنعه، ص۲۶۸.

۳- سوره بقره، آیه ۲۱۵.

کسانی که پیش از فتح انفاق و جهاد کردند با کسانی که پس از آن انفاق کردند و جهاد نمودند، برابر نیستند، آنان درجه ی بالاتری دارند.(۱)

پیش از فتح مکّه مسلمانان پریشان و ضعیف بودند، ولی پس از فتح مکّه از قدرت و شوکت برخوردار بودند، آنان که در آن ایّام پریشانی و نداری انفاق و یا جهاد کردند با انفاق کنندگان زمان دیگر فرق می کنند.

دو عنصر زمان و مکان در پاداش عبادات، از جمله انفاق، تأثیر گذار است و لذا کسانی که در جنگ بدر شرکت کردند با دیگر مجاهدان فرق دارند.

و اینک شماری از احادیث صریح در این رابطه:

۱ امام باقر علیه السلام فرمود: خیر و شرّ در روز جمعه چندین برابر می باشد.(۲)

۲ و فرمود: حسنه و سیّئه در روز جمعه مضاعف می شود.(۳)

۳ امام صادق علیه السلام فرمود: پدرم هر روز جمعه یک دینار صدقه می داد و می فرمود: صدقه در روز جمعه به جهت شرافت جمعه بر دیگر روزها چندین برابر می شود.(۴)

۴ پیامبراکرم صلی الله علیه و آله پس از بیان پاداش قرائت سوره توحید فرمود: و آن در ماه رجب چندین برابر می شود.(۵)

(۶) امام صادق علیه السلام از پیامبراکرم روایت کرده که پاداش حسنات در ماه شعبان هفتاد برابر می شود.(۷)

۶ و فرمود: صدقه در روز جمعه چندین برابر می باشد.(۸)

۷ و در حدیث دیگری فرمود: کسی که در ماه رمضان صدقه بدهد خداوند هفتاد نوع بلا را از او دفع می کند.(۹)

۱- سوره حدید، آیه ۱۰.

۲- شیخ صدوق، ثواب الأعمال، ص ۱۷۱.

۳- کلینی، الکافی، ج۳، ص۴۱۵.

۴- شیخ صدوق، ثواب الأعمال، ص۲۱۹.

۵- شیخ حرّ، وسائل الشیعه، ج۱۰، ص۴۸۵.

۶- شیخ حرّ، وسائل الشیعه، ج۱۰، ص۴۸۵.

۷- شیخ صدوق، الأمالی، ص۲۹.

۸- شیخ صدوق، ثواب الأعمال، ص۱۷۲ و ۱۷۱.

۹- شیخ صدوق، ثواب الأعمال، ص۱۷۲ و ۱۷۱.

۸ پیامبراکرم صلی الله علیه و آله در این رابطه فرمود: پاداش حسنات در ماه رمضان به چندین برابر می رسد و اعمال خیر در آن مورد قبول قرار می گیرد.(۱)

۹ پیامبراکرم صلی الله علیه و آله در حدیثی از جایگاه حرم مکّه سخن گفتند و در پایان فرمودند: از این رو خداوند حسنات را در حرم مضاعف و سیّئات را نیز در حرم مضاعف فرموده است.(۲)

۱۰ پیامبراکرم صلی الله علیه و آله در فرازی از وصایای خود به ابوذر فرمود:

ای ابوذر! برای هر نفسی که در مسجد بکشی، خداوند درجه ای در بهشت عنایت فرماید، فرشتگان برای تو درود می فرستند، برای هر نفسی ده حسنه می نویسند و ده سیّئه محو می کنند.(۳)

براساس احادیث فوق و دهها حدیث دیگر عنصر زمان و مکان در پاداش اعمال تأثیر فراوان دارد.

از این رهگذر باید در شبها و روزهای ماه رمضان از خدمت به خلق، گره گشایی از امور موءمنین و صدقه به مستمندان و نیازمندان غفلت نکرد.

۸) رعایت جایگاه افراد

یکی از صحرا نشینان به محضر امام حسین علیه السلام رسید و اظهار حاجت نمود، امام حسین علیه السلام فرمود: من از تو سه پرسش می کنم، اگر یکی را پاسخ دادی یک سوّم، اگر دو تا پاسخ دادی دو سوّم و اگر هر سه را پاسخ دادی همه نیاز ترا برطرف می سازم، که از جدّم شنیدم که فرمود:

اَلْمَعْرُوفُ بِقَدْرِ الْمَعْرِفَهِ؛

«بخشش به مقدار معرفت و شناخت».

چون پاسخ داد، امام حسین علیه السلام هزار دینار طلا و یک انگشتری قیمتی به او عطا فرمود.(۴)

۱- ابن فتّال، روضه الواعظین، ج۲، ص۱۸۳.

۲- عیاشی، التفسیر، ج۱، ص۳۶.

۳- طبرسی، مکارم الاخلاق، ص۴۶۷.

۴- مجلسی، بحارالأنوار، ج۴۴، ص۱۹۶.

از ایـن رهگـذر شایسته است کـه در انفـاق و احسـان شخصـیّت و مرتبت افراد منظـور شـود و برای هرکسـی در خـور شـأن و جایگاهش عطا شود.

۹) به خیر اموات احسان کند

پـدر، مادر، حق داران، بی وارثان و بـد وارثان که از دنیا رفته انـد و نامه ی اعمالشان مختومه شده و قدرت یک «لا له إلاّ اللّه» گفتن را ندارند، بر روزه داران و باور داران شایسـته است به شـکرانه ی این که زنده مانده، و یک بار دیگر بر سـرِ سـفره اِنعام الهی در مـاه خـدا قرار گرفته انـد، به عنوان نیـابت از سوی آنـان نمـاز، دعـا، تلاوت قرآن، دسـتگیری از نیازمنـدان و خیرات و مبرّات از سوی آنان انجام دهد.

هر عملی مسـتحبّی که انسان انجام داده پاداش آن را به یکی از شیعیان اهداء کند پاداش آن به آن شخص می رسد، بدون این که چیزی از ثواب اهـدا کننـده کم شود. این عمـل در مورد خویشان نوعی صـله رحم و در مورد پـدر و مادر نشانه بارّ بودن و ترک آن موجب قطع رحم و عاق والدین بودن می باشد.

کسـی از پیامبراکرم صـلی الله علیه و آله درخواست وصـیّت کرد، در ضـمن وصـیّت خود به او فرمود: از پدر و مادرت اطاعت کن و در حق آنها نیکی کن، چه در حال حیات باشند یا در حال ممات.(۱)

۱۰) هدیّه به پیشگاه حضرت بقیّه اللّه

اگر یک لحظه حجّت زمان در روی زمین نباشـد، زمین ساکنانش را در کام فرو می برد و لـذا همه ی موجودات زنده به طفیل حضرت بقیّه اللّه زنده هستند و به همین جهت در برابر آن حضرت تکالیف و وظائفی دارند، از جمله این که باید همواره برای سلامتی آن حضرت دعا کنند و صدقه بدهند.

البته آن حضـرت به دعا و صدقه ی ما نیاز ندارد، ما نیاز داریم که با هر وسـیله ای خود را در صف خریداران یوسف زهرا قرار دهیم.

۱- کلینی، الکافی، ج۲، ص۱۲۶.

۷. فضیلت افطاری دادن در ماه رمضان

در احادیث فراوان به فضیلت افطاری دادن در ماه رمضان تأکید، تشویق و ترغیب شده، که به شماری از آنها اشاره می کنیم:

۱ امام باقر علیه السلام از پیامبراکرم صلی الله علیه و آله روایت کرده که فرمود: هرکس در ماه رمضان موءمن روزه داری را افطاری بدهد، پاداش آزاد کردن یک برده و آمرزش گناهان گذشته اش می گردد. عرضه داشتند که همه ما بر آن قدرت نداریم،

فرمود: خداوند همین پاداش را به کسی می دهد که تنها توانایی چند عدد خرما و یا شربتی از آب شیرین و یا شیر داشته و با آن افطاری دهد.(۱)

۲ امام صادق علیه السلام فرمود: هرکس روزه داری را افطاری دهد همانند پاداش روزه او را خواهد داشت.(۲)

۳ پیامبراکرم صلی الله علیه و آله فرمود: هرکس روزه داری را افطاری دهد همانند پاداش روزه او را خواهد داشت، بدون این که از پاداش او چیزی کم شود، و همانند پاداش هر عمل خیری که وی از این افطاری نیرو بگیرد و آن را انجام دهد.(۳)

۴ امام باقر علیه السلام فرمود: هرکس موءمنی را افطاری دهد در شبهای ماه رمضان، خداوند پاداش آزاد کردن یک برده موءمن به او می دهد.(۴)

۵ امام صادق علیه السلام فرمود: این که موءمنی را افطاری داده، شادمان کنی، بیش از روزه ات پاداش دارد.(۵)

۶ و فرمود: کسی که موءمنی را افطاری دهد، خداوند هفتاد ملک موکّل کند تا چنین شبی از سال آینده برای او تسبیح گویند.(۶)

۷ امام صادق علیه السلام در حیره بودند، بعد از نماز عصر زراره اذن مرخّصی طلبید، فرمود: چرا با این عجله؟ گفت: امشب تعدادی از دوستان شما برای افطار منزل ما هستند. فرمود: عجله کن، عجله کن.

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۶۶ و۶۸.

۲- کلینی، الکافی، ج۴، ص۶۶ و۶۸.

۳- شیخ مفید، المقنعه، ص۳۴۲ و۳۴۳.

۴- شیخ مفید، المقنعه، ص۳۴۲ و۳۴۳.

۵- شیخ مفید، المقنعه، ص۳۴۲ و۳۴۳.

۶- شیخ مفید، المقنعه، ص۳۴۲ و۳۴۳.

آنگاه به عقبه روی کردند و فرمودند: هرکس موءمنی را افطاری دهد کفّاره گناهانش خواهد بود تا سال آینده، و هر کس دو نفر را افطاری دهد بر خداوند شایسته است که او را وارد بهشت نماید.(۱)

۸ امام باقر علیه السلام فرمود: اگر کسی در هر شبی از شبهای ماه رمضان موءمنی را افطاری دهد، خداوند برای او پاداش آزاد کردن سی برده موءمن برای او نوشته می شود و یک دعای مستجاب در نزد خدا خواهد داشت.(۲)

۹ و فرمود: این که فرد موءمنی را در خانه ام افطاری بدهم برای من محبوب تر است از این که برده ای از فرزندان اسماعیل را آزاد سازم.(۳)

۱۰ پیامبراکرم صلی الله علیه و آله خطاب به مولای متقیان فرمود: یا علی! برای موءمن سه لحظه ای مسرّت بخش در دنیا هست: الف) دیدار برادران ایمانی.

ب) افطاری دادن به روزه داران. ج) تهجّد در آخر شب.(۴)

بسیار جالب توجّه است که در اسلام به همان مقدار که افطاری دادن ثواب دارد، قبول دعوت برادر ایمانی نیز پاداش دارد، امام صادق علیه السلام در این رابطه می فرماید: افطار کردن تو در خانه ی برادر مسلمانت، هفتاد بار بیش از روزه گرفتنت ثواب دارد.(۵)

شایسته است که روزه داران دعوت برادر ایمانی خود را بپذیرند و در مجالس افطار شرکت کنند و در حدّ توان در افطاری دادن دریغ نورزند.

۸ . آزاد کردن بردگان

یکی از افراد ضربه پذیر در جامعه بردگان می باشند، از این رهگذر دین مقدّس اسلام به آنها توجّه خاصّی مبذول داشته، قوانین ویژه ای برای آزادی آنها به

۱- شیخ مفید، المقنعه، ص۳۴۳.

۲- شیخ مفید، المقنعه، ص۳۴۳.

۳- برقی، المحاسن.

۴- شیخ صدوق، الفقیه، ج۴، ص ۲۶۰.

۵- شیخ مفید، المقنعه، ص۳۴۲.

صورت قهری و اختیاری تشریع فرموده، برای آزاد کردن آنها به عنوان کفّاره و دیه دستور داده و آن را یکی از عبادتهای مهمّ تلقّی کرده، در روایات فراوان به این تعبیر فرمود:

هرکس بنده مملوکی را آزاد کند، خداوند در برابر هر عضو آن عضو این شخص را از آتش جهنم آزاد می کند.(۱)

در سیره امیرموءمنان علیه السلام آمده است که هزار برده را از پولی که با کـدّیمین و عرق جبین به دست می آورد خریده و آزاد کرده، به امید پاداش بهشت، خشنودی پروردگار و رهایی از آتش جهنم، در حالی که به خانواده اش سرکه، زیتون و خرمای عجوه می داد و خود جامه ی کرباس می پوشید.(۲)

حضرت سجاد علیه السلام هر سال تعدادی برده می خرید آنها را با معارف اسلام آشنا می کرد و در شب آخر ماه رمضان آنها را آزاد می کرد و غالباً تعداد آنها در حدود بیست نفر بود، آنها را آزاد می کرد و می فرمود: خداوند در هر شبی از شبهای ماه رمضان هفتاد هزار هزار از آتش جهنم آزاد می کند و در شب آخر رمضان به تعداد همه ی آنها آزاد می کند، من دوست دارم که خداوند ببیند که من رقبه هایی را در این دنیا آزاد نمودم، تا رقبه ام را از آتش جهنم آزاد نماید.(۳)

امام صادق علیه السلام فرمود: خداوند متعال هر شبی از شبهای ماه رمضان جمعی را از آتش جهنم آزاد می سازد، به جز سه گروه:

۱) کسی که با شراب افطار کند.

۲) کسی که کینه ی مسلمانی را در دل داشته باشد.

۳) کسی که شطرنج بازی کند.(۴)

در زمان ما به برکت تعالیم عالیه ی اسلام برده ای در ممالك اسلامی وجود

۱- شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج۸ ص۲۱۶.
۲- شیخ صدوق، الخصال، ص۴۴۴.
۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱ ص۴۴۵.
۴- کلینی، الکافی، ج۶، ص۴۳۵.

ندارد، ولی چقدر انسانهای گرفتار، مبتلا، در بند، قرض دار، حاجتمند و مستمند هستند که رسیدن به آنها و رفع گرفتاری آنان از آزاد کردن برده کمتر نیست.

امیدوارم که همه ی روزه داران در طول ماه مبارک رمضان با رفع گرفتاری افراد نیازمند، پاداش آزادسازی بردگان را به دست آورده، خود را به این وسیله از آتش جهنم یله ورها سازند.

۹. عفو و گذشت

سیره پیامبر اکرم و اهلبیت آن حضرت عفو و گذشت بود، چنان که رسول اکرم صلی الله علیه و آله به هنگام فتح مکّه اعلان عفو عمومی کرد و چون یکی از مسلمانها فریاد: «الیوم یوم الملحمه»؛ «امروز روز انتقام است» سر داد، به مولای متّقیان امر فرمود که فریاد برآورد: «اَلْیَوْمُ یَوْمُ الْمَرْحَمَهِ»؛ امروز روز محبّت و مرحمت است.(۱)

قهرمان توحید مولای متّقیان نیز پس از پیروزی در جنگ جمل فرمان عفو عمومی صادر کرد و در جنگ صفّین اسیران جنگی را به صورت یک جانبه آزاد کرد و فرزند برومندش حضرت بقیّه اللّه ارواحنا فداه به هنگام ظهور اعلام می فرماید:

«ما اهلبیت رحمت هستیم».(۲)

عفو و گذشت سیره معصومان است و روزه داران باید از پیشوایان معصوم پیروی کرده، کینه و عداوت برادران ایمانی را از دل خود بیرون کنند و از کسانی که به آنها بدی کرده اند کریمانه و صمیمانه بگذرند که آن نوعی انفاق و احسان به شمار می آید.

در کلمه ی طیّبه گوید: انفاق و احسان پنج قسم است:

۱) قلبی: آنچه برای خود دوست دارد برای دیگران نیز دوست بدارد.

۲) جوارحی: به وسیله ی اعضا و جوارح یار و مدد کار برادران ایمانی باشد و در رفع مشکلات آنها تلاش کند.

۳)لسانی: اگر چه زبان نیز یکی از اعضای جوارح است، ولی به جهت اهمیت

۱- مجلسی، بحارالأنوار، ج۲۱، ص۱۰۵.

۲- مجلسی، بحارالأنوار، ج۵۲، ص۳۰۷.

ویژه آن جداگانه نام بردیم، به ویژه نقش آن در صلاح ذات البین که مولای متّقیان در شب بیست ویکم رمضان در فرازی از وصایای خود بر آن تأکید نموده و آن را از همه نمازها و روزه ها برتر معرّفی نموده است.(۱)

۴) مالی: که به تفصیل در این رابطه سخن گفتیم و آداب آن را بر شمردیم.

۵) عفو و گذشت: عفو و گذشت از جرایم اشخاص، به ویژه اموات، که دستشان از این دنیا کوتاه شده و بیش از همه نیاز به انفاق و احسان دارند.

اگر انسان بداند که یکی از بندگان خدا به بیماری سختی گرفتار است، آنچه در توان دارد برای رفع آن تلاش می کند، اگر بداند که بنده ای در عالم برزخ گرفتار گناهان و مظالم خود می باشد، اگر برخی از آن مظالم به این شخص مربوط باشد، شایسته است که با عفو و گذشت موجبات آمرزش آن شخص را فراهم نماید.

۱۰. اعتکاف

اعتکاف التزام به توقّف در مسجد به مدّت حدّاقلّ سه روز می باشد.

اعتکاف یک عمل مستحبّی است، ولی با نذر و عهد و قسم واجب می شود.

اگر کسی دو روز در مسجد اعتکاف کند، روز سوّم خود به خود بر او واجب می شود، همچنین روز ششم و نهم و هکذا، مگر این که مثلاً نذر کند که پنج روز اعتکاف نگه بدارد که روز ششم واجب نمی شود.

پیامبراکرم صلی الله علیه و آله بعد از هجرت یک سال دهه ی اوّل، سال بعد دهه ی دوّم و سال بعد دهه ی سوّم ماه رمضان را در مسجد اعتکاف نمود، بعداً همه ساله در دهه ی سوّم اعتکاف می نمود.(۲)

شخص معتکف حق ندارد از مسجد بیرون رود، مگر برای ضرورت، و چون برای ضرورتی بیرون برود باید در زیر سایه نرود تا به مسجد برگردد.(۳)

اصل در اعتکاف مسجد الحرام، مسجد النبیّ، مسجد کوفه و مسجد بصره است، که در آنها معصوم علیه السلام نماز جماعت خوانده است.

۱- نهج البلاغه، بخش نامه ها، نامه ۴۷.

۲- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۷۵ و۱۷۸.

۳- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۷۵ و۱۷۸.

اعتکاف بدون روزه و در غیر مسجد جامع جایز نیست.(۱)

معتکف حق نماز خواندن در خارج از مسجد را ندارد، به جز در مکّه ی معظّمه، که هر کجا بخواهد می تواند.(۲)

آنچه روزه را باطل می کند، اعتکاف را نیز باطل می کند.(۳)

بر شخص معتکف هرگونه ارتباط جنسی، خرید و فروش (به جز ضرورت روزانه)، بحث و جدل و استفاده از عطر حرام است.(۴)

در میان شیعیان اعتکاف در ماه رجب مرسوم شده، زیرا با این عمل سه عبادت مهمّ را جمع می کنند:

۱) اعتکاف. ۲) روزه ایّام البیض. ۳) عمل امّ داود.

امّ داود، مادر شیری امام صادق علیه السلام بود، پس از کشته شدن عبداللّه محض، داود بن حسین (پسر امّ داود) را با زنجیر آهنی دستهایش را بسته، از مدینه به بغداد بردند، مادرش مدّتها از او بی خبر بود، تا روزی به محضر امام صادق علیه السلام رسید، امام از وضع پسرش پرسید، گفت: هیچ اطّلاعی ندارم و دیگر از او نومید هستم.

امام علیه السلام عملی را به او تعلیم فرمود که به عمل امّ داود مشهور شده، امر فرمود روز سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم رجب را روزه بگیرد، روز پانزدهم نزدیک ظهر غسل کرده، سوره هایی از قرآن تلاوت کرده، دعاهایی را بخواند.(۵)

متن کامل عمل امّ داود را شیخ طوسی به تفصیل نقل کرده است.(۶)

یکی از روزه های مستحبّ موءکّد در هر ماه، روزه ایّام بیض، یعنی: روزهای سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم هر ماه می باشد،۷ که استحباب آن مورد اتّفاق علمای شیعه است.(۸)

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۷۶.
۲- محقّق حلی، شرایع الإسلام، ج۱، ص۲۴۷ و۲۴۸.
۳- محقّق حلی، شرایع الإسلام، ج۱، ص۲۴۷ و۲۴۸.
۴- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۸۰۷ ۸۱۲.
۵- محقّق حلی، شرایع الإسلام، ج۱، ص۲۳۸.
۶- عاملی، مدارک الاحکام، ج۶، ص۲۶۲.

روی این بیان کسی که در ماه رجب (سیزدهم تا پانزدهم) عمل اعتکاف را انجام می دهد به پاداش روزه ایّام بیض نیز نایل می شود و در ضمن به انجام عمل امّ داود نیز توفیق پیدا می کند.

در مورد وظائف شخص معتکف به یک حدیث اشاره می کنیم:

امیرموءمنان علیه السلام فرمود: شخص معتکف باید از مسجد بیرون نرود، همه اش مشغول نماز، تلاوت قرآن و یاد خدا باشد، سخن دنیا نگوید، شعر نخواند، خرید و فروش نکند، به تشییع جنازه و عیادت مریض نرود، با زن خلوت نکند، با کسی مجادله نکند، هر چه کمتر با مردم سخن بگوید برای او خیر است.(۱)

پیامبراکرم صلی الله علیه و آله فرمود: ده روز در ماه رمضان اعتکاف نمودن پاداش دو حج و دو عمره دارد.(۲)

۱۱. اعتکاف در کربلا

مهاجرت در دهه آخر رمضان به زیارت امام حسین علیه السلام فضیلت بسیار دارد، چنان که از امام رضا علیه السلام روایت شده که فرمود:

عمره در ماه رمضان معادل حجّ است، یک شب اعتکاف در ماه رمضان برابر با حجّ است، یک شب در مسجد پیامبر در کنار قبر آن حضرت معادل یک حجّ و یک عمره می باشد، هرکس دهه آخر رمضان را در کنار قبر امام حسین علیه السلام اعتکاف کند همانند کسی است که در کنار قبر پیامبر اعتکاف انجام دهد و آن از یک حجّ و یک عمره برتر است، بعد از حجّه الاسلام.(۳)

امام رضا علیه السلام فرمود: کسی که به زیارت امام حسین علیه السلام می رود بسیار تلاش کند که شب جُهَنی را از دست ندهد و آن شب بیست و سوّم رمضان است که امید شب قدر می رود.

۱- قاضی نعمان، دعائم الإسلام، ج۱ ص۲۸۷.

۲- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۱۲۲.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۳۵۸.

کسی که یک ساعت در شب بیست و سوّم، در میان مغرب و عشاء در کنار قبر امام حسین علیه السلام باشد نصیب خود را از شب قدر به دست آورده است.(۱)

شب قدر ملائکه و روح به پیشگاه مقدّس حضرت بقیّه اللّه ارواحناه فداه شرفیاب می شوند، وجود فیزیکی آن حضرت باید در یکی از نقاط روی زمین باشد، با توجّه به این که آن شب شبِ زیارتی امام حسین علیه السلام می باشد، از هر نقطه ای شایسته تر برای آن حضرت سرزمین کربلاـ و حرم مطهّر سالارـ شهیدان می باشد، از این رهگذر حضور در آن شب در جوار آن حضرت بزرگترین سعادت می باشد که نظیری برای آن یافت نمی شود.

۱۲. دوازده رکعت نماز

در جمال الصالحین آمده است: هرکس در ماه رمضان دوازده رکعت نماز بخواند، که در هر رکعت بعد از حمد بیست و پنج مرتبه سوره «قل هو اللّه احد» بخواند و بعد از فراغت از نماز، هفتاد مرتبه بگوید: سُبْحانَ اللّه ِ وَالَحْمدُللّه ِ وَلا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ وَاللّه ُ اَکْبَرُ وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّه ِ الْعَلِیِّ الَعَظیمِ.

و هفتاد مرتبه بگوید: أسْتَغْفِرُ اللّه َ الَّذی لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحیمُ، الْحَیُّ الْقَیُّومُ وَأتُوبُ اِلَیْهِ. چشمه های حکمت از دل او به سوی زبانش جاری می شود و زبانش به حکمت گویا شود و از آفات دنیا و آخرت ایمن گردد، چون از دنیا برود به سلامت وارد بهشت شود.

کسی که این نماز را بخواند سر از سجده بر نداشته، گناهانش آمرزیده شود و پاداش هفتصد روزه دار و شب زنده دار و هفتصد هزار حج و عمره به او عطا می شود و اگر در آن سال بمیرد پاداش شهید به او داده می شود.

۱۳. ادعیه مشترک سه ماه

هرکس در شب یا روز ماه رجب، ماه شعبان و ماه رمضان، هر یک از اذکار و ادعیه و سوره های زیر را سه بار بگوید:

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص۳۵۸.

۱) سوره حمد. ۲) آیه الکرسی. ۳) قل یا أیّها الکافرون. ۴) قل هو اللّه أحد. ۵) قل أعوذ برب الفلق. ۶) قل أعوذ بربّ الناس. ۷) سبحان اللّه والحمدللّه ولا اله إلاّ اللّه واللّه أکبر ولا حول ولا قوه إلاّ باللّه العلیّ العظیم. ۸) اللّهمّ صلّ علی محمّد و آل محمّد. ۹) أستغفر اللّه وأتوب الیه.

پیامبراکرم صلی الله علیه و آله فرمود: سوگند به خداوندی که جانم در دست قدرت اوست، هرکس این عمل را در ماه رجب، شعبان و رمضان انجام دهد، خداوند گناهانش را بیامرزد، اگر چه به عدد قطره های باران و برگ درختان و کف دریاها باشد.

خداوند منّان در روز عید فطر او را ندا دهد که تو براستی دوست من هستی، برای هر حرفی که قرائت کردی برای تو نزد من شفاعت مقبوله ای است برای برادران و خواهران موءمن خود.

سپس فرمودند: سوگند به خدایی که مرا براستی به پیامبری برانگیخت، هرکس این عمل را انجام دهد در این سه ماه اگر چه فقط یک بار در عمرش باشد خداوند برای هر حرف آن هفتاد هزار حسنه عطا فرماید که سنگین تر از کوههای دنیا باشد و هفتصد حاجت او را به هنگام مردن روا سازد و هفتصد حاجت او را در قبر، و هفتصد حاجت او را به هنگام بیرون آمدن از قبر، و به همان مقدار به هنگام تطایر کتب، و به همان تعداد در کنار میزان، و مثل آن را در نزد صراط عطا فرماید. و او را در زیر سایه ی عرش خود جای دهد و حساب او را آسان فرماید و هفتاد هزار ملک او را مشایعت کنند تا وارد بهشت شود.

به راستی برای او پاداشی مهیّا هست که آن را هیچ چشمی ندیده و هیچ گوشی نشنیده است.

۱۴. دعای امام جواد علیه السلام

علی بن مهزیار از امام جواد علیه السلام روایت کرده که مستحبّ است این دعا را از اوّل ماه تا آخر ماه، در هر وقتی از اوقات شب و روز فراوان بخوانی:

یا ذَا الَّذی کانَ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ، ثُمَّ خَلَقَ کُلَّ شَیْءٍ، ثُمَّ یَبْقی وَیَفْنی کُلُّ شَیْءٍ،

وَیا ذَا الَّذی لَیْسَ فِی السَّماواتِ الْعُلی وَلا فِی الْاَرَضینَ السُّفْلی وَلا فَوْقَهُنَّ، وَلا بَیْنَهُنَّ وَلا تَحْتَهُنَّ اِلهٌ یُعْبَدُ غَیْرُهُ.(۱)

۱۵. دعای جوشن کبیر

دعای بسیار با فضیلتی است که آن را پیک وحی در یکی از جنگها به پیشگاه نبیّ مکرّم صلی الله علیه و آله آورده و پاداش عظیمی برای آن بیان فرموده است.(۲)

امام حسین علیه السلام می فرماید: پدرم به من امر فرمود که آن را حفظ کنم و گرامی بدارم، بر اهل و عیالم آموزش دهم و بر کفن پدرم بنویسم.(۳)

دعای جوشن کبیر صد بخش است و در هر بخشی ده نام از اسامی مقدّسه حضرت احدیّت را در برابر دارد، به جز بخش پنجاه و پنج که شامل یازده نام است، در نتیجه دعای جوشن کبیر هزار و یک نام از اسمای حسنای الهی را مشتمل می باشد.

جبرئیل امین به پیامبراکرم صلی الله علیه و آله عرضه داشت: هرکس این دعا را در ماه رمضان سه بار حداقل یک بار بخواند، خداوند بدنش را بر آتش جهنم حرام فرماید و بهشت برایش واجب شود و خداوند دو فرشته به او بگمارد که او را از گناهان باز دارند و او در طول حیات و پس از ممات در امان خدا باشد.

و اینک متن دعا که شامل صد بخش است:

هر بخشی با بسم اللّه شروع می شود و بعد از هر بخش گفته می شود:

«سُبْحانَکَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ، [صلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَ[خَلِّصْنا مِنَ النّارِ [یا رَبِّ، یا ذَاالْجَلالِ وَالْاِکْرامِ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ]».

بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ

(۴) اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا اَللّه ُ یا رَحْمانُ یا رَحیمُ یا کَریمُ یامُقیمُ یا عَظیمُ یا قَدیمُ یا عَلیمُ یا حَلیمُ یا حَکیمُ

۱- شیخ مفید، المقنعه، ص ۳۲۰.

۲- مجلسی، بحارالأنوار، ج۹۴، ص ۳۸۲ و ۳۸۴.

۳- مجلسی، بحارالأنوار، ج۹۴، ص ۳۸۲ و ۳۸۴.

۴- شیخ مفید، المقنعه، ص ۳۲۰.

۲ یا سَیِّدَ السّاداتِ، یا مُجیبَ الدَّعَواتِ، یا رافِعَ الدَّرَجاتِ یا وَلِیَّ الْحَسَناتِ، یا غافِرَ الْخَطیئاتِ، یا مُعْطِیَ الْمَسْأَلاتِ، یا قابِلَ التَّوْباتِ یا سامِعَ الْأَصْواتِ، یا عالِمَ الْخَفِیّاتِ، یا دافِعَ الْبَلِیّاتِ

۳ یا خَیْرَ الْغافِرینَ، یا خَیْرَ الْفاتِحینَ، یا خَیْرَ النّاصِرینَ، یا خَیْرَ الْحاکِمینَ، یا خَیْرَ الرّازِقینَ، یا خَیْرَ الْوارِثینَ، یا خَیْرَ الْحامِدینَ یا خَیْرَ الذّاکِرینَ، یا خَیْرَ الْمُنْزِلینَ، یا خَیْرَ الْمُحْسِنینَ

۴ یا مَنْ لَهُ الْعِزَّهُ وَالْجمالُ، یا مَنْ لَهُ الْقُدْرَهُ وَالْکَمالُ، یا مَنْ لَهُ الْمُلْکُ وَالْجَلالُ، یا مَنْ هُوَ الْکَبیرُ الْمُتَعالُ، یا مُنْشِئَ السَّحابِ الثِّقالِ یا مَنْ هُوَ شَدیدُ الْمِحالِ، یا مَنْ هُوَ سَریعُ الْحِسابِ، یا مَنْ هُوَ شَدیدُ الْعِقابِ، یا مَنْ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوابِ، یا مَنْ هُوَ عِنْدَهُ اُمُّ الْکِتابِ

۵ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا حَنّانُ یا مَنّانُ یا دَیّانُ یا بُرْهانُ یا سُلْطانُ یا رِضْوانُ یا غُفْرانُ یا سُبْحانُ یا مُسْتَعانُ یا ذَا الْمَنِّ وَالْبَیانِ

۶ یا مَنْ تَواضَعَ کُلُّ شَیْءٍ لِعَظَمَتِه، یا مَنِ اسْتَسْلَمَ کُلُّ شَیْءٍ لِقُدْرَتِه، یا مَنْ ذَلَّ کُلُّ شَیْءٍ لِعِزَّتِه، یا مَنْ خَضَعَ کُلُّ شَیْءٍ لِهَیْبَتِه، یا مَنِ انْقادَ کُلُّ شَیْءٍ مِنْ خَشْیَتِه، یا مَنْ تَشَقَّقَتِ الْجِبالُ مِنْ مَخافَتِه، یا مَنْ قامَتِ السَّماواتُ بِاَمْرِه، یا مَنِ اسْتَقَرَّتِ الْاَرَضُونَ بِاِذْنِه، یا مَنْ یُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِه، یا مَنْ لا یَعْتَدی عَلی اَهْلِ مَمْلَکَتِه

۷ یا غافِرَ الْخَطایا، یا کاشِفَ الْبَلایا، یا مُنْتَهَی الرَّجایا، یا مُجْزِلَ الْعَطایا، یا واهِبَ الْهَدایا، یا رازِقَ الْبَرایا، یا قاضِیَ الْمَنایا، یا سامِعَ الشَّکایا، یا باعِثَ الْبَرایا، یا مُطْلِقَ الْاُساری

۸ یا ذَا الْحَمْدِ وَالثَّناءِ، یا ذَا الْفَخْرِ وَالْبَهاءِ، یا ذَا الْمَجْدِ وَالسَّناءِ یا ذَا الْعَهْدِ

وَالْوَفاءِ، یا ذَا الْعَفْوِ وَالرِّضاءِ، یا ذَا الْمَنِّ والْعَطاءِ، یا ذَاالْفَضْلِ والْقَضاءِ، یا ذَا الْعِزِّ وَالْبَقاءِ، یا ذَا الْجُودِ والسَّخاءِ، یا ذَا الْآلاءِ وَالنَّعْماءِ

۹ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا مانِعُ یا دافِعُ یا رافِعُ، یا صانِعُ یا نافِعُ یا سامِعُ یا جامِعُ یا شافِعُ، یا واسِعُ یا مُوَسِّعُ

۱۰ یا صانِعَ کُلِّ مَصْنُوعٍ، یا خالِقَ کُلِّ مَخْلُوقٍ، یا رازِقَ کُلِّ مَرْزُوقٍ، یا مالِکَ کُلِّ مَمْلُوکٍ، یا کاشِفَ کُلِّ مَکْرُوبٍ، یا فارِ جَ کُلِّ مَهْمُومٍ، یا راحِمَ کُلِّ مَرْحُومٍ، یا ناصِرَ کُلِّ مَخْذُولٍ، یا ساتِرَ کُلِّ مَعْیُوبٍ، یا مَلْجَاَ کُلِّ مَطْرُودٍ

۱۱ یا عُدَّتی عِنْدَ شِدَّتی، یا رَجائی عِنْدَ مُصیبَتی، یا مُونِسی عِنْدَ وَحْشَتی، یا صاحِبی عِنْدَ غُرْبَتی، یا وَلِیّی عِنْدَ نِعْمَتی، یا غِیاثی عِنْدَ کُرْبَتی، یا دَلیلی عِنْدَ حَیْرَتی، یا غِنائی عِنْدَ افْتِقاری، یا مَلْجَأی عِنْدَ اضْطِراری، یا مُعینی (مُغیثی) عِنْدَ مَفْزَعی

۱۲ یا عَلاّمَ الْغُیُوبِ، یا غَفّارَ الذُّنُوبِ، یا سَتّارَ الْعُیُوبِ، یا کاشِفَ الْکُرُوبِ، یا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ، یا طَبیبَ الْقُلُوبِ، یا مُنَوِّرَ الْقُلُوبِ، یا اَنیسَ الْقُلُوبِ، یا مُفَرِّجَ الْهُمُومِ، یا مُنَفِّسَ الْغُمُومِ

۱۳ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا جَلیلُ یا جَمیلُ یا وَکیلُ یا کَفیلُ یا دَلیلُ یا قَبیلُ یا مُدیلُ یا مُنیلُ یا مُقیلُ یا مُحیلُ

۱۴ یا دَلیلَ الْمُتَحَیِّرینَ، یا غِیاثَ الْمُسْتَغیثینَ، یا صَریخَ الْمُسْتَصْرِخینَ، یا جارَ الْمُسْتَجیرینَ، یا اَمانَ الْخائِفینَ، یا عَوْنَ الْمُؤْمِنینَ، یا راحِمَ الْمَساکینَ، یا مَلْجَاَ الْعاصینَ، یا غافِرَ الْمُذْنِبینَ، یا مُجیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرّینَ

۱۵ یا ذَا الْجُودِ وَالْاِحْسانِ، یا ذَا الْفَضْلِ وَالْاِمْتِنانِ، یا ذَا الْأَمْنِ وَالْأَمانِ، یا ذَا الْقُدْسِ وَالسُّبْحانِ، یا ذَا الْحِکْمَهِ وَالْبَیانِ، یا ذَا الرَّحْمَهِ وَالرِّضْوانِ، یا ذَا

الْحُجَّهِ وَالْبُرْهانِ، یا ذَا الْعَظَمَهِ وَالسُّلْطانِ، یا ذَا الرَّأْفَهِ وَالْمُسْتَعانِ، یا ذَا الْعَفْوِ وَالْغُفْرانِ

۱۶ یا مَنْ هُوَ رَبُّ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ اِلهُ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ صانِعُ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ خالِقُ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ قَبْلَ کُلِّ شَیْءٍ یامَنْ هُوَ بَعْدَ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ فَوْقَ کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ عالِمٌ بِکُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ هُوَ قادِرٌ عَلی کُلِّ شَیْءٍ، یا مَنْ یَبْقی وَیَفْنی کُلُّ شَیْءٍ

۱۷ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا مُؤْمِنُ یا مُهَیْمِنُ یا مُکَوِّنُ یا مُلَقِّنُ یا مُبَیِّنُ یا مُهَوِّنُ، یا مُمَکِّنُ یا مُزَیِّنُ، یا مُعْلِنُ یا مُقَسِّمُ

۱۸ یا مَنْ هُوَ فی مُلْکِه مُقیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی سُلْطانِه قَدیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی جَلالِه عَظیمٌ، یا مَنْ هُوَ عَلی عِبادِه رَحیمٌ، یا مَنْ هُوَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلیمٌ، یا مَنْ هُوَ بِمَنْ عَصاهُ حَلیمٌ، یا مَنْ هُوَ بِمَنْ رَجاهُ کَریمٌ، یا مَنْ هُوَ فی صُنْعِه حَکیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی حِکْمَتِه لَطیفٌ، یا مَنْ هُوَ فی لُطْفِه قَدیمٌ

۱۹ یا مَنْ لا یُرْجی اِلّا فَضْلُهُ، یا مَنْ لا یُسْاَلُ اِلّا عَفْوُهُ، یا مَنْ لایُنْظَرُ اِلّا بِرُّهُ، یا مَنْ لا یُخافُ اِلّا عَدْلُهُ، یا مَنْ لا یَدُومُ اِلّا مُلْکُهُ، یا مَنْ لا سُلْطانَ اِلّا سُلْطانُهُ، یا مَنْ وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ رَحْمَتُهُ، یا مَنْ سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ، یا مَنْ اَحاطَ بِکُلِّ شَیْءٍ عِلْمُهُ، یا مَنْ لَیْسَ اَحَدٌ مِثْلَهُ

۲۰ یا فارِجَ الْهَمِّ، یا کاشِفَ الْغَمِّ، یا غافِرَ الذَّنْبِ، یا قابِلَ التَّوْبِ یا خالِقَ الْخَلْقِ، یا صادِقَ الْوَعْدِ، یا مُوفِیَ الْعَهْدِ، یا عالِمَ السِّرِّ، یا فالِقَ الْحَبِّ، یا رازِقَ الْاَنامِ

۲۱ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا عَلِیُّ، یا وَفِیُّ، یا غَنِیُّ، یا مَلِیُّ، یا حَفِیُّ یا رَضِیُّ، یا زَکِیُّ، یا بَدِیُّ، یا قَوِیُّ، یا وَلِیُّ

۲۲ يـا مَنْ اَظْهَرَ الْجَميـلَ، يا مَنْ سَتَرَ الْقَبيـحَ، يا مَنْ لَمْ يُؤاخِـذْ بِالْجَريرَهِ، يا مَنْ لَمْ يَهْتِكِ السِّتْرَ، يا عَظيمَ الْعَفْوِ، يا حَسَنَ التَّجاوُزِ، يا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ، يا باسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَهِ، يا صاحِبَ كُلِّ نَجْوى، يا مُنْتَهى كُلِّ شَكْوى

۲۳ يا ذَا النِّعْمَهِ السّابِغَهِ، يا ذَا الرَّحْمَهِ الْواسِـعَهِ، يا ذَا الْمِنَّهِ السّابِقَهِ يا ذَا الْحِكْمَهِ الْبالِغَهِ، يا ذَا الْقُدْرَهِ الْكامِلَهِ، يا ذَا الْحُجَّهِ الْقاطِعَهِ، يا ذَا الْكَرامَهِ الظّاهِرَهِ، يا ذَا الْعِزَّهِ الدّائِمَهِ، يا ذَا الْقُوَّهِ الْمَتينَهِ، يا ذَا الْعَظَمَهِ الْمَنيعَهِ

۲۴ يا بَـدِيعَ السَّماواتِ، يا جاعِلَ الظُّلُماتِ، يا راحِمَ الْعَبَراتِ، يا مُقيلَ الْعَثَراتِ، يا ساتِرَ الْعَوْراتِ، يا مُحْيِيَ الْاَمْواتِ، يا مُنْزِلَ الْاياتِ يا مُضَعِّفَ الْحَسَناتِ، يا ماحِيَ السَّيِّئاتِ، يا شَديدَ النَّقِماتِ

۲۵ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُكَ بِاسْمِكَ يا مُصَوِّرُ يا مُقَدِّرُ، يا مُدَبِّرُ، يا مُطَهِّرُ يا مُنَوِّرُ يا مُيَسِّرُ، يا مُبَشِّرُ يا مُنْذِرُ، يا مُقَدِّمُ يا مُؤَخِّرُ

۲۶ يا رَبَّ الْبَيْتِ الْحَرامِ، يا رَبَّ الشَّهْرِ الْحَرامِ، يا رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرامِ، يا رَبَّ الرُّكْنِ وَالْمَقامِ، يا رَبَّ الْمَشْـعَرِ الْحَرامِ، يا رَبَّ الْمَسْـجِدِ الْحَرامِ، يا رَبَّ الْحِلِّ وَالْحَرامِ، يا رَبَّ النُّورِ وَالظَّلامِ، يا رَبَّ التَّحِيَّهِ وَالسَّلامِ، يا رَبَّ الْقُدْرَهِ فِی الْاَنامِ

۲۷ يا اَحْكَمَ الْحاكِمينَ، يا اَعْدَلَ الْعادِلينَ، يا اَصْدَقَ الصّادِقينَ، يا اَطْهَرَ الطّاهِرينَ، يا اَحْسَنَ الْخالِقينَ، يا اَسْـرَعَ الْحاسِبينَ، يا اَسْـمَعَ السّامِعينَ، يا اَبْصَرَ النّاظِرينَ، يا اَشْفَعَ الشّافِعينَ، يا اَكْرَمَ الْاَكْرَمينَ

۲۸ يا عِمادَ مَنْ لا عِمادَ لَهُ، يا سَـنَدَ مَنْ لا سَنَدَ لَهُ، يا ذُخْرَ مَنْ لاذُخْرَ لَهُ، يا حِرْزَ مَنْ لا حِرْزَ لَهُ، يا غِياثَ مَنْ لا غِياثَ لَهُ، يا فَخْرَ مَنْ لافَخْرَ لَهُ، يا عِزَّ مَنْ لا عِزَّ لَهُ، يا مُعينَ مَنْ لا مُعينَ لَهُ، يا اَنيسَ مَنْ لااَنْيسَ لَهُ، يا اَمانَ مَنْ لا اَمانَ لَهُ

۲۹ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا عاصِمُ یا قائِمُ، یا دائِمُ یا راحِمُ یا سالِمُ یا حاکِمُ، یا عالِمُ یا قاسِمُ، یا قابِضُ یا باسِطُ

۳۰ یا عاصِمَ مَنِ اسْتَعْصَمَهُ، یا راحِمَ مَنِ اسْتَرْحَمَهُ، یا غافِرَ مَنِ اسْتَغْفَرَهُ، یا ناصِرَ مَنِ اسْتَنْصَرَهُ، یا حافِظَ مَنِ اسْتَحْفَظَهُ، یا مُکْرِمَ مَنِ اسْتَکْرَمَهُ، یا مُرْشِدَ مَنِ اسْتَرْشَدَهُ، یا صَریخَ مَنِ اسْتَصْرَخَهُ، یا مُعینَ مَنِ اسْتَعانَهُ، یا مُغیثَ مَنِ اسْتَغاثَهُ

۳۱ یا عَزیزا لا یُضامُ، یا لَطیفا لا یُرامُ، یا قَیُّوما لا یَنامُ، یا دائِما لا یَفُوتُ، یا حَیّا لا یَمُوتُ، یا مَلِکا لا یَزُولُ، یا باقِیا لا یَفْنی، یا عالِما لا یَجْهَلُ، یا صَمَدا لا یُطْعَمُ، یا قَوِیّا لا یَضْعُفُ

۳۲ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا اَحَدُ یا واحِدُ، یا شاهِدُ یا ماجِدُ یاحامِدُ یا راشِدُ، یا باعِثُ یا وارِثُ، یا ضارُّ یا نافِعُ

۳۳ یا اَعْظَمَ مِنْ کُلِّ عَظیم، یا اَکْرَمَ مِنْ کُلِّ کَریم، یا اَرْحَمَ مِنْ کُلِّ رَحیم، یا اَعْلَمَ مِنْ کُلِّ عَلیم، یا اَحْکَمَ مِنْ کُلِّ حَکیمٍ، یا اَقْدَمَ مِنْ کُلِّ قَدیمٍ، یا اَکْبَرَ مِنْ کُلِّ کَبیرٍ، یا اَلْطَفَ مِنْ کُلِّ لَطیفٍ، یا اَجَلَّ مِنْ کُلِّ جَلیلٍ، یا اَعَزَّ مِنْ کُلِّ عَزیزٍ

۳۴ یا کَریمَ الصَّفْحِ، یا عَظیمَ الْمَنِّ، یا کَثیرَ الْخَیْرِ، یا قَدیمَ الْفَضْلِ یا دائِمَ اللُّطْفِ، یا لَطیفَ الصُّنْعِ، یا مُنَفِّسَ الْکَرْبِ، یا کاشِفَ الضُّرِّ یا مالِکَ الْمُلْکِ، یا قاضِیَ الْحَقِّ

۳۵ یا مَنْ هُوَ فی عَهْدِه وَفِیٌّ، یا مَنْ هُوَ فی وَفائِه قَوِیٌّ، یا مَنْ هُوَ فی قُوَّتِه عَلِیٌّ، یا مَنْ هُوَ فی عُلُوِّه قَریبٌ، یا مَنْ هُوَ فی قُرْبِه لَطیفٌ یا مَنْ هُوَ فی لُطْفِه شَریفٌ، یا مَنْ هُوَ فی شَرَفِه عَزیزٌ، یا مَنْ هُوَ فی عِزِّه عَظیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی عَظَمَتِه مَجیدٌ، یا مَنْ هُوَ فی مَجْدِه حَمیدٌ

۳۶ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا کافی یا شافی، یا وافی یا مُعافی یا هادی یا داعی، یا قاضی یا راضی، یا عالی یا باقی

۳۷ یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ خاضِعٌ لَهُ، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ خاشِعٌ لَهُ، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ کائِنٌ لَهُ، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ مَوْجُودٌ بِهِ، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ مُنیبٌ اِلَیْهِ یامَنْ کُلُّ شَیْءٍ خائِفٌ مِنْهُ، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ قائِمٌ بِهِ، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ صائِرٌ اِلَیْهِ، یا مَنْ کُلُّ شَیْءٍ یُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ، یا مَنْ لُّ شَیْءٍ هالِکٌ اِلّا وَجْهَهُ

۳۸ یا مَنْ لا مَفَرَّ اِلاّ اِلَیْهِ، یا مَنْ لا مَفْزَعَ اِلاّ اِلَیْهِ، یا مَنْ لا مَقْصَدَ اِلاّ اِلَیْهِ، یا مَنْ لا مَنْجا مِنْهُ اِلاّ اِلَیْهِ، یا مَنْ لا یُرْغَبُ اِلاّ اِلَیْهِ، یا مَنْ لاحَوْلَ وَلا قُوَّةَ اِلاّ بِهِ، یا مَنْ لا یُسْتَعانُ اِلاّ بِهِ، یا مَنْ لا یُتَوَکَّلُ اِلاّ عَلَیْهِ، یا مَنْ لایُرْجی اِلاّ هُوَ، یا مَنْ لا یُعْبَدُ اِلاّ اِیّاهُ

۳۹ یا خَیْرَ الْمَرْهُوبینَ، یا خَیْرَ الْمَطْلُوبینَ، یا خَیْرَ الْمَرْغُوبینَ یا خَیْرَ الْمَسْؤُولینَ، یا خَیْرَ الْمَقْصُودینَ، یا خَیْرَ الْمَذْکُورینَ، یا خَیْرَ الْمَشْکُورینَ، یا خَیْرَ الْمَحْبُوبینَ، یا خَیْرَ الْمَدْعُوّینَ، یا خَیْرَ الْمُسْتَأْنِسینَ

۴۰ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا غافِرُ یا ساتِرُ یا قادِرُ یا قاهِرُ یافاطِرُ یا کاسِرُ یا جابِرُ یا ذاکِرُ یا ناظِرُ یا ناصِرُ

۴۱ یا مَنْ خَلَقَ فَسَوّی، یا مَنْ قَدَّرَ فَهَدی، یا مَنْ یَکْشِفُ الْبَلْوی یا مَنْ یَسْمَعُ النَّجْوی، یا مَنْ یُنْقِذُ الْغَرْقی، یا مَنْ یُنْجِی الْهَلْکی، یا مَنْ یَشْفِی الْمَرْضی، یا مَنْ اَضْحَکَ وَاَبْکی، یا مَنْ اَماتَ وَاَحْیا، یا مَنْ خَلَقَ الزَّوْجَیْنِ الذَّکَرَ وَالْاُنْثی

۴۲ یا مَنْ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ سَبیلُهُ، یا مَنْ فِی الْآفاقِ ایاتُهُ، یا مَنْ فِی الْایاتِ بُرْهانُهُ، یا مَنْ فِی الْمَماتِ قُدْرَتُهُ، یا مَنْ فِی الْقُبُورِ عِبْرَتُهُ امَنْ فِی الْقِیامَهِ مُلْکُهُ،

مَنْ فِی الْحِسابِ هَیْبَتُهُ، یا مَنْ فِی الْمیزانِ قَضاؤُهُ، یا مَنْ فِی الْجَنَّهِ ثَوابُهُ، یا مَنْ فِی النّارِ عِقابُهُ

۴۳ ا مَنْ اِلَیْهِ یَهْرَبُ الْخائِفُونَ، یا مَنْ اِلَیْهِ یَفزَعُ الْمُذْنِبُونَ، یا مَنْ اِلَیْهِ یَقْصِدُ الْمُنیبُونَ، یا مَنْ اِلَیْهِ یَرْغَبُ الزّاهِدُونَ، یا مَنْ اِلَیْهِ یَلْجَأُ الْمُتَحَیِّرُونَ، یا مَنْ بِه یَسْتَأْنِسُ الْمُریدُونَ، یا مَنْ بِه یَفْتَخِرُ الْمُحِبُّونَ یامَنْ فی عَفْوِه یَطْمَعُ الْخاطِؤُونَ یا مَنْ اِلَیْهِ یَسْکُنُ الْمُوقِنُونَ یا مَنْ عَلَیْهِ یَتَوَکَّلُ الْمُتَوَکِّلُونَ

۴۴ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا حَبیبُ یا طَبیبُ، یا قَریبُ یارَقیبُ، یا حَسیبُ یا مُهیبُ، یا مُثیبُ یا مُجیبُ، یا خَبیرُ یا بَصیرُ

۴۵ یا اَقْرَبَ مِنْ کُلِّ قَریبٍ، یا اَحَبَّ مِنْ کُلِّ حَبیبٍ، یا اَبْصَرَ مِنْ کُلِّ بَصیرٍ، یا اَخْبَرَ مِنْ کُلِّ خَبیرٍ، یا اَشْرَفَ مِنْ کُلِّ شَریفٍ، یا اَرْفَعَ مِنْ کُلِّ رَفیعٍ، یا اَقْوی مِنْ کُلِّ قَوِیٍّ، یا اَغْنی مِنْ کُلِّ غَنِیٍّ، یا اَجْوَدَ مِنْ کُلِّ جَوادٍ، یا اَرْءَفَ مِنْ کُلِّ رَؤُوفٍ

۴۶ یا غالِبا غَیْرَ مَغْلُوبٍ، یا صانِعا غَیْرَ مَصْنُوعٍ، یا خالِقا غَیْرَ مَخْلُوقٍ، یا مالِکا غَیْرَ مَمْلُوکٍ، یا قاهِرا غَیْرَ مَقْهُورٍ، یا رافِعا غَیْرَ مَرْفُوعٍ، یا حافِظا غَیْرَ مَحْفُوظٍ، یا ناصِرا غَیْرَ مَنْصُورٍ، یا شاهِدا غَیْرَ غائِبٍ، یا قَریبا غَیْرَ بَعیدٍ

۴۷ یا نُورَ النُّورِ، یا مُنَوِّرَ النُّورِ، یا خالِقَ النُّورِ، یا مُدَبِّرَ النُّورِ یامُقَدِّرَ النُّورِ، یا نُورَ کُلِّ نُورٍ، یا نُورا قَبْلَ کُلِّ نُورٍ، یا نُورا بَعْدَ کُلِّ نُورٍ، یانُورا فَوْقَ کُلِّ نُورٍ، یا نُورا لَیْسَ کَمِثْلِه نُورٌ

۴۸ یا مَنْ عَطاؤُهُ شَریفٌ، یا مَنْ فِعْلُهُ لَطیفٌ، یا مَنْ لُطْفُهُ مُقیمٌ یامَنْ اِحْسانُهُ قَدیمٌ، یا مَنْ قَوْلُهُ حَقٌّ، یا مَنْ وَعْدُهُ صِدْقٌ، یا مَنْ عَفْوُهُ فَضْلٌ، یا مَنْ عَذابُهُ عَدْلٌ، یا مَنْ ذِکْرُهُ حُلْوٌ، یا مَنْ فَضْلُهُ عَمیمٌ

۴۹ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا مُسَهِّلُ یا مُفَصِّلُ، یا مُبَدِّلُ یا مُذَلِّلُ یا مُنَزِّلُ یا مُنَوِّلُ، یا مُفْضِلُ یا مُجْزِلُ، یا مُمْهِلُ یا مُجْمِلُ

۵۰ یـا مَنْ یَری وَلاـ یُری، یـا مَنْ یَخْلُقُ وَلاـ یُخْلَقُ، یـا مَنْ یَهْـدی وَلاـ یُهْـدی، یا مَنْ یُحْیی وَلا یُحْیی، یا مَنْ یَسْاَلُ وَلا یُسْاَلُ، یا مَنْ یُطْعِمُ وَلاـ یُطْعَمُ، یا مَنْ یُجیرُ وَلا یُجارُ عَلَیْهِ، یا مَنْ یَقْضی وَلا یُقْضی عَلَیْهِ یا مَنْ یَحْکُمُ وَلا یُحْکَمُ عَلَیْهِ، یا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ، وَلَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُوا اَحَدٌ

۵۱ یـا نِعْمَ الْحَسیبُ، یا نِعْمَ الطَّبیبُ، یا نِعْمَ الرَّقیبُ، یا نِعْمَ الْقَریبُ، یا نِعْمَ الْمُجیبُ، یا نِعْمَ الْحَبیبُ، یا نِعْمَ الْکَفیلُ، یا نِعْمَ الْوَکیلُ، یا نِعْمَ الْمَوْلی، یا نِعْمَ النَّصیرُ

۵۲ یـا سُرُورَ الْعـارِفینَ، یـا مُنَی الْمُحِبّینَ، یـا اَنیسَ الْمُریـدینَ یـاحَبیبَ التَّوّابینَ، یـا رازِقَ الْمُقِلّینَ، یـا رَجاءَ الْمُـذْنِبینَ، یـا قُرَّهَ عَیْنِ الْعابِدینَ، یا مُنَفِّسَ عَنِ الْمَکْرُوبینَ، یا مُفَرِّجَ عَنِ الْمَغْمُومینَ، یا اِلهَ الْاَوَّلینَ وَالْاخِرینَ

۵۳ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا رَبَّنا یا اِلهَنا، یا سَیِّدَنا یا مَوْلانا یاناصِرَنا یا حافِظَنا، یا دَلیلَنا یا مُعینَنا، یا حَبیبَنا یا طَبیبَنا

۵۴ یا رَبَّ النَّبِیّینَ وَالْاَبْرارِ، یا رَبَّ الصِّدّیقینَ وَالْاَخْیارِ، یا رَبَّ الْجَنَّهِ وَالنّارِ، یا رَبَّ الصِّغارِ وَالْکِبارِ، یا رَبَّ الْحُبُوبِ وَالثِّمارِ، یا رَبَّ الْاَنْهارِ وَالْاَشْجارِ، یا رَبَّ الصَّحاری وَالْقِفارِ، یا رَبَّ الْبَراری وَالْبِحارِ، یا رَبَّ اللَّیْلِ وَالنَّهارِ، یا رَبَّ الْاَعْلانِ وَالْاَسْرارِ

۵۵ یا مَنْ نَفَذَ فی کُلِّ شَیْءٍ اَمْرُهُ، یا مَنْ لَحِقَ بِکُلِّ شَیْءٍ عِلْمُهُ یامَنْ بَلَغَتْ اِلی کُلِّ شَیْءٍ قُدْرَتُهُ، یا مَنْ لا تُحْصِی الْعِبادُ نِعَمَهُ، یا مَنْ لاتَبْلُغُ الْخَلائِقُ شُکْرَهُ، یا مَنْ لا تُدْرِکُ الْاَفْهامُ جَلالَهُ، یا مَنْ لا تَنالُ الْاَوْهامُ کُنْهَهُ، یا مَنِ الْعَظَمَهُ

وَالْكِبْرِياءُ رِداؤُهُ، يا مَنْ لا تَرُدُّ الْعِبادُ قَضاءَهُ، يا مَنْ لا مُلْكَ اِلّا مُلْكُهُ، يا مَنْ لا عَطاءَ اِلّا عَطاؤُهُ

۵۶ يا مَنْ لَهُ الْمَثَلُ الْاَعْلى، يا مَنْ لَهُ الصِّفاتُ الْعُلْيا، يا مَنْ لَهُ الْاخِرَهُ وَالْاُولى، يا مَنْ لَهُ الْجَنَّهُ الْمَأْوى، يا مَنْ لَهُ الْاياتُ الْكُبْرى يامَنْ لَهُ الْاَسْماءُ الْحُسْنى، يا مَنْ لَهُ الْحُكْمُ وَالْقَضاءُ، يا مَنْ لَهُ الْهَواءُ وَالْفَضاءُ، يا مَنْ لَهُ الْعَرْشُ وَالثَّرى، يا مَنْ لَهُ السَّماواتُ الْعُلى

۵۷ اللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُكَ بِاسْمِكَ يا عَفُوُّ يا غَفُورُ، يا صَبُورُ يا شَكُورُ يارَؤُوفُ يا عَطُوفُ، يا مَسْؤُولُ يا وَدُودُ، يا سُبُّوحُ يا قُدُّوسُ

۵۸ يا مَنْ فِى السَّماءِ عَظَمَتُهُ، يا مَنْ فِى الْاَرْضِ اياتُهُ، يا مَنْ فى كُلِّ شَىْءٍ دَلائِلُهُ، يا مَنْ فِى الْبِحارِ عَجائِبُهُ، يا مَنْ فِى الْجِبالِ خَزائِنُهُ يامَنْ يَبْدَؤُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعيدُهُ، يا مَنْ اِلَيْهِ يَرْجِعُ الْاَمْرُ كُلُّهُ، يا مَنْ اَظْهَرَ فى كُلِّ شَىْءٍ لُطْفَهُ، يا مَنْ اَحْسَنَ كُلَّ شَىْءٍ خَلْقَهُ، يا مَنْ تَصَرَّفَ فِى الْخَلائِقِ قُدْرَتُهُ

۵۹ يا حَبيبَ مَنْ لا حَبيبَ لَهُ، يا طَبيبَ مَنْ لا طَبيبَ لَهُ، يامُجيبَ مَنْ لا مُجيبَ لَهُ، يا شَفيقَ مَنْ لا شَفيقَ لَهُ، يا رَفيقَ مَنْ لا رَفيقَ لَهُ، يا مُغيثَ مَنْ لا مُغيثَ لَهُ، يا دَليلَ مَنْ لا دَليلَ لَهُ، يا اَنيسَ مَنْ لا اَنيسَ لَهُ يا راحِمَ مَنْ لا راحِمَ لَهُ، يا صاحِبَ مَنْ لا صاحِبَ لَهُ

۶۰ يا كافِىَ مَنِ اسْتَكْفاهُ، يا هادِىَ مَنِ اسْتَهْداهُ، يا كالِىَ مَنِ اسْتَكْلاهُ، يا راعِىَ مَنِ اسْتَرْعاهُ، يا شافِىَ مَنِ اسْتَشْفاهُ، يا قاضِىَ مَنِ اسْتَقْضاهُ، يا مُغْنِىَ مَنِ اسْتَغْناهُ، يا مُوفِىَ مَنِ اسْتَوْفاهُ، يا مُقَوِّىَ مَنِ اسْتَقْواهُ، يا وَلِىَّ مَنِ اسْتَوْلاهُ

۶۱ اللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُكَ بِاسْمِكَ يا خالِقُ يا رازِقُ، يا ناطِقُ يا صادِقُ يا فالِقُ يا فارِقُ، يا فاتِقُ يا راتِقُ، يا سابِقُ يا سامِقُ

۶۲ یـا مَنْ یُقَلِّبُ اللَّیْـلَ وَالنَّهـارَ، یـا مَنْ جَعَـلَ الظُّلُماتِ وَالْاَنْوارَ یامَنْ خَلَقَ الظِّلَّ وَالْحَرُورَ، یا مَنْ سَـخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ، یا مَنْ قَـدَّرَ الْخَیْرَ وَالشَّرَّ، یـا مَنْ خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَیاهَ، یا مَنْ لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ یامَنْ لَمْ یَتَّخِـذْ وَلَـدا، یا مَنْ لَیْسَ لَهُ شَـریکٌ فِی الْمُلْکِ، یا مَنْ لَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ

۶۳ یـا مَنْ یَعْلَمُ مُرادَ الْمُریـدینَ، یـا مَنْ یَعْلَمُ ضَـمیرَ الصّـامِتینَ، یامَنْ یَسْـمَعُ اَنینَ الْواهِنینَ، یا مَنْ یَری بُکاءَ الْخائِفینَ، یا مَنْ یَمْلِکُ حَوائِجَ السّـائِلینَ، یا مَنْ یَقْبَلُ عُـذْرَ التّائِبینَ، یا مَنْ لا یُصْـلِحُ اَعْمالَ الْمُفْسِـدینَ یا مَنْ لا یُضـیعُ اَجْرَ الْمُحْسِـنینَ، یا مَنْ لا یَبْعُـدُ عَنْ قُلُوبِ الْعارِفینَ یا اَجْوَدَ الْاَجْوَدینَ

۶۴ یا دائِمَ الْبَقاءِ، یا سامِعَ الـدُّعاءِ، یا واسِعَ الْعَطاءِ، یا غافِرَ الْخَطاءِ یا بَدیعَ السَّماءِ، یا حَسَنَ الْبَلاءِ، یا جَمیلَ الثَّناءِ، یا قَدیمَ السَّناءِ، یا کَثیرَ الْوَفاءِ، یا شَریفَ الْجَزاءِ

۶۵ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا سَتّارُ یا غَفّارُ یا قَهّارُ یا جَبّارُ یاصَبّارُ یا بارُّ یا مُخْتارُ، یا فَتّاحُ یا نَفّاحُ یا مُرْتاحُ

۶۶ یـا مَنْ خَلَقَنی وَسَوّانی، یـا مَنْ رَزَقَنی وَرَبّـانی، یـا مَنْ اَطْعَمَنی وَسَـقانی، یـا مَنْ قَرَّبَنی وَاَدْنانی، یا مَنْ عَصَـمَنی وَکَفانی، یا مَنْ حَفِظَنی وَکَلانی، یا مَنْ اَعَزَّنی وَاَغْنانی، یا مَنْ وَفَّقَنی وَهَدانی، یا مَنْ انَسَنی وَاوانی، یا مَنْ اَماتَنی وَاَحْیانی

۶۷ یامَنْ یُحِقُّ الْحَقَّ بِکَلِماتِه، یا مَنْ یَقْبَلُ التَّوْبَهَ عَنْ عِبادِه یامَنْ یَحُولُ بَیْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِه، یامَنْ لاتَنْفَعُ الشَّفاعَهُ اِلاّ بِاِذْنِه، یامَنْ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبیلِه یا مَنْ لا مُعَقِّبَ لِحُکْمِه، یا مَنْ لا رادَّ لِقَضائِه، یا مَنِ انْقادَ کُلُّ شَیْءٍ لِاَمْرِه، یا مَنِ السَّماواتُ مَطْوِیّاتٌ بِیَمینِه، یا مَنْ یُرْسِلُ الرِّیاحَ بُشْرا بَیْنَ یَدَیْ رَحْمَتِه

۶۸ يـا مَنْ جَعَـلَ الأَرْضَ مِهـادا، يـا مَنْ جَعَلَ الْجِبالَ اَوْتادا، يا مَنْ جَعَلَ الشَّمْسَ سِراجا، يا مَنْ جَعَلَ الْقَمَرَ نُورا، يا مَنْ جَعَلَ اللَّيْلَ لِباسـا، يـا مَنْ جَعَـلَ النَّهـارَ مَعاشـا، يـا مَنْ جَعَلَ النَّوْمَ سُباتا، يا مَنْ جَعَلَ السَّماءَ بِناءً، يا مَنْ جَعَلَ الأَشْياءَ اَزْواجا، يا مَنْ جَعَلَ النّارَ مِرْصادا

۶۹ اللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُكَ بِاسْمِكَ يا سَميعُ يا شَفيعُ، يا رَفيعُ يا مَنيعُ ياسَريعُ يا بَديعُ، يا كَبيرُ يا قَديرُ، يا مُنيرُ يا مُجيرُ

۷۰ يـا حَيّـا قَبْلَ كُلِّ حَيٍّ، يا حَيّا بَعْـدَ كُلِّ حَيٍّ، يا حَيُّ الَّذى لَيْسَ كَمِثْلِهِ حَيٌّ، يا حَيُّ الَّذى لا يُشارِكُهُ حَيٌّ، يا حَيُّ الَّذى لا يَحْتاجُ اِلى حَيٍّ، يـا حَيُّ الَّذى يُميتُ كُلَّ حَيٍّ، يا حَيُّ الَّذى يَرْزُقُ كُلَّ حَيٍّ، يا حَيّا لَمْ يَرِثِ الْحَياهَ مِنْ حَيٍّ، يا حَيُّ الَّذى يُحْيِى الْمَوْتى، يا حَيُّ يا قَيُّومُ لاتَأْخُذُهُ سِنَهٌ وَلا نَوْمٌ

۷۱ يا مَنْ لَهُ ذِكْرٌ لا يُنْسـى، يا مَنْ لَهُ نُورٌ لا يُطْفى، يا مَنْ لَهُ نِعَمٌ لاتُعَـدُّ، يا مَنْ لَهُ مُلْكٌ لا يَزُولُ، يا مَنْ لَهُ ثَناءٌ لا يُحْصـى، يا مَنْ لَهُ جَلالٌ لايُكَيَّفُ، يا مَنْ لَهُ كَمالٌ لا يُدْرَكُ، يا مَنْ لَهُ قَضاءٌ لا يُرَدُّ، يا مَنْ لَهُ صِفاتٌ لا تُبَدَّلُ، يا مَنْ لَهُ نُعُوتٌ لا تُغَيَّرُ

۷۲ يـا رَبَّ الْعـالَمينَ، يـا مالِكَ يَوْمِ الـدّينِ، يـا غايَهَ الطّالِبينَ، يا ظَهْرَ اللاّجينَ، يا مُـدْرِكَ الْهارِبينَ، يا مَنْ يُحِبُّ الصّابِرينَ، يا مَنْ يُحِبُّ التَّوّابينَ، يا مَنْ يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرينَ، يا مَنْ يُحِبُّ الْمُحْسِنينَ، يا مَنْ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدينَ

۷۳ اللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُكَ بِاسْمِكَ يا شَفيقُ يا رَفيقُ، يا حَفيظُ يا مُحيطُ يا مُقيتُ يا مُغيثُ، يا مُعِزُّ يا مُذِلُّ، يا مُبْدِئُ يا مُعيدُ

۷۴ يا مَنْ هُوَ اَحَـدٌ بِلا ضِـدٍّ، يا مَنْ هُوَ فَرْدٌ بِلا نِدٍّ، يا مَنْ هُوَ صَـمَدٌ بِلا عَيْبٍ، يا مَنْ هُوَ وِتْرٌ بِلا كَيْفٍ، يا مَنْ هُوَ قاضٍ بَلا حَيْفٍ، يا مَنْ هُوَ رَبٌّ بِلا وَزيرٍ، يا مَنْ هُوَ

عَزيزٌ بِلا ذُلٍّ، يا مَنْ هُوَ غَنِيٌّ بِلا فَقْرٍ، يا مَنْ هُوَ مَلِكٌ بِلا عَزْلٍ، يا مَنْ هُوَ مَوْصُوفٌ بِلا شَبيهٍ

۷۵ يا مَنْ ذِكْرُهُ شَرَفٌ لِلذّاكِرينَ، يا مَنْ شُكْرُهُ فَوْزٌ لِلشّاكِرينَ يامَنْ حَمْدُهُ عِزٌّ لِلْحامِدينَ، يا مَنْ طاعَتُهُ نَجاةٌ لِلْمُطيعينَ، يا مَنْ بابُهُ مَفْتُوحٌ لِلطّالِبينَ، يا مَنْ سَبيلُهُ واضِحٌ لِلْمُنيبينَ، يا مَنْ اياتُهُ بُرْهانٌ لِلنّاظِرينَ، يا مَنْ كِتابُهُ تَذْكِرَةٌ لِلْمُتَّقينَ، يا مَنْ رِزْقُهُ عُمُومٌ لِلطّائِعينَ والْعاصينَ، يا مَنْ رَحْمَتُهُ قَريبٌ مِنَ الْمُحْسِنينَ

۷۶ يا مَنْ تَبارَكَ اسْمُهُ، يا مَنْ تَعالى جَدُّهُ، يا مَنْ لا اِلهَ غَيْرُهُ، يا مَنْ جَلَّ ثَناؤُهُ، يا مَنْ تَقَدَّسَتْ اَسْماؤُهُ، يا مَنْ يَدُومُ بَقاؤُهُ، يا مَنِ الْعَظَمَهُ بَهاؤُهُ، يا مَنِ الْكِبْرِياءُ رِداؤُهُ، يا مَنْ لا تُحْصى الاؤُهُ، يا مَنْ لا تُعَدُّ نَعْماؤُهُ

۷۷ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِكَ يا مُعينُ يا اَمينُ يا مُبينُ، يا مَتينُ يامَكينُ يا رَشيدُ يا حَميدُ يا مَجيدُ يا شَديدُ يا شَهيدُ

۷۸ يا ذَا الْعَرْشِ الْمَجيدِ، يا ذَا الْقَوْلِ السَّديدِ، يا ذَا الْفِعْلِ الرَّشيدِ ياذَا الْبَطْشِ الشَّديدِ، يا ذَا الْوَعْدِ وَالْوَعيدِ، يا مَنْ هُوَ الْوَلِيُّ الْحَميدُ ، يا مَنْ هُوَ فَعّالٌ لِما يُريدُ، يا مَنْ هُوَ قَريبٌ غَيْرُ بَعيدٍ، يا مَنْ هُوَ عَلى كُلِّ شَیْءٍ شَهيدٌ، يا مَنْ هُوَ لَيْسَ بِظَلّامٍ لِلْعَبيدِ

۷۹ يا مَنْ لا شَريكَ لَهُ وَلا وَزيرَ، يا مَنْ لا شَبيهَ لَهُ وَلا نَظيرَ ياخالِقَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ الْمُنيرِ، يا مُغْنِیَ الْبائِسِ الْفَقيرِ، يا رازِقَ الطِّفْلِ الصَّغيرِ، يا راحِمَ الشَّيْخِ الْكَبيرِ، يا جابِرَ الْعَظْمِ الْكَسيرِ، يا عِصْمَةَ الْخائِفِ الْمُسْتَجيرِ، يا مَنْ هُوَ بِعِبادِهِ خَبيرٌ بَصيرٌ، يا مَنْ هُوَ عَلى كُلِّ شَیْءٍ قَديرٌ

۸۰ يا ذَا الْجُودِ وَالنِّعَمِ، يا ذَا الْفَضْلِ وَالْكَرَمِ، يا خالِقَ اللَّوْحِ وَالْقَلَمِ، يا بارِئَ

الذَّرِّ وَالنَّسَم، یا ذَا الْبَأْسِ وَالنِّقَمِ، یا مُلْهِمَ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ، یا کاشِفَ الضُّرِّ وَالْاَلَمِ، یا عالِمَ السِّرِّ وَالْهِمَمِ، یا رَبَّ الْبَیْتِ وَالْحَرَمِ، یا مَنْ خَلَقَ الْاَشْیاءَ مِنَ الْعَدَمِ

۸۱ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا فاعِلُ یا جاعِلُ، یا قابِلُ یا کامِلُ یافاصِلُ یا واصِلُ، یا عادِلُ یا غالِبُ، یا طالِبُ یا واهِبُ

۸۲ یـا مَنْ اَنْعَمَ بِطَوْلِه، یا مَنْ اَکْرَمَ بِجُودِه، یا مَنْ جادَ بِلُطْفِه، یا مَنْ تَعَزَّزَ بِقُدْرَتِه، یا مَنْ قَدَّرَ بِحِکْمَتِه، یا مَنْ حَکَمَ بِتَدْبیرِه، یا مَنْ دَبَّرَ بِعِلْمِه، یا مَنْ تَجاوَزَ بِحِلْمِه، یا مَنْ دَنا فی عُلُوِّه، یا مَنْ عَلا فی دُنُوِّه

۸۳ یا مَنْ یَخْلُقُ ما یَشاءُ، یا مَنْ یَفْعَلُ ما یَشاءُ، یا مَنْ یَهْدی مَنْ یَشاءُ، یا مَنْ یُضِلُّ مَنْ یَشاءُ، یا مَنْ یُعَذِّبُ مَنْ یَشاءُ، یا مَنْ یَغْفِرُ لِمَنْ یَشاءُ، یا مَنْ یُعِزُّ مَنْ یَشاءُ، یا مَنْ یُذِلُّ مَنْ یَشاءُ، یا مَنْ یُصَوِّرُ فِی الْاَرْحامِ ما یَشاءُ، یا مَنْ یَخْتَصُّ بِرَحْمَتِه مَنْ یَشاءُ

۸۴ یا مَنْ لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَةً وَلا وَلَدا، یا مَنْ جَعَلَ لِکُلِّ شَیْءٍ قَدْرا یا مَنْ لا یُشْرِکُ فی حُکْمِه اَحَدا، یا مَنْ جَعَلَ الْمَلائِکَةَ رُسُلًا، یا مَنْ جَعَلَ فِی السَّماءِ بُرُوجا، یا مَنْ جَعَلَ الْاَرْضَ قَرارا، یا مَنْ خَلَقَ مِنَ الْماءِ بَشَرا، یا مَنْ جَعَلَ لِکُلِّ شَیْءٍ اَمَدا، یا مَنْ اَحاطَ بِکُلِّ شَیْءٍ عِلْما، یا مَنْ اَحْصی کُلَّ شَیْءٍ عَدَدا

۸۵ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا اَوَّلُ یا اخِرُ، یا ظاهِرُ یا باطِنُ، یا بَرُّ یا حَقُّ، یا فَرْدُ یا وِتْرُ، یا صَمَدُ یا سَرْمَدُ

۸۶ یا خَیْرَ مَعْرُوفٍ عُرِفَ، یا اَفْضَلَ مَعْبُودٍ عُبِدَ، یا اَجَلَّ مَشْکُورٍ شُکِرَ، یا اَعَزَّ مَذْکُورٍ ذُکِرَ، یا اَعْلی مَحْمُودٍ حُمِدَ، یا اَقْدَمَ مَوْجُودٍ طُلِبَ، یا اَرْفَعَ

مَوْصُوفٍ وُصِفَ، یا اَکْبَرَ مَقْصُودٍ قُصِدَ، یا اَکْرَمَ مَسْؤُولٍ سُئِلَ یا اَشْرَفَ مَحْبُوبٍ عُلِمَ

۸۷ یـا حَبیبَ الْبـاکینَ، یـا سَـیِّدَ الْمُتَوَکِّلینَ، یـا هادِیَ الْمُضِـلّینَ، یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ، یا اَنیسَ الـذّاکِرینَ، یا مَفْزَعَ الْمَلْهُوفینَ، یا مُنْجِیَ الصّادِقینَ، یا اَقْدَرَ الْقادِرینَ، یا اَعْلَمَ الْعالَمینَ، یا اِلهَ الْخَلْقِ اَجْمَعینَ

۸۸ یـا مَنْ عَلا ـ فَقَهَرَ، یـا مَنْ مَلَـکَ فَقَـدَرَ، یـا مَنْ بَطَنَ فَخَبَرَ، یـا مَنْ عُبِـدَ فَشَـکَرَ، یا مَنْ عُصِـیَ فَغَفَرَ، یا مَنْ لا تَحْویهِ الْفِکَرُ، یا مَنْ لایُدْرِکُهُ بَصَرٌ، یا مَنْ لا یَخْفی عَلَیْهِ اَثَرٌ، یا رازِقَ الْبَشَرِ، یا مُقَدِّرَ کُلِّ قَدَرٍ

۸۹ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا حافِظُ یا بارِئُ یا ذارِئُ، یا باذِخُ یافارِجُ یا فاتِحُ، یا کاشِفُ یا ضامِنُ، یا امِرُ یا ناهی

۹۰ یا مَنْ لا یَعْلَمُ الْغَیْبَ اِلّا هُوَ، یا مَنْ لا یَصْرِفُ السُّوءَ اِلّا هُوَ یامَنْ لا یَخْلُقُ الْخَلْقَ اِلّا هُوَ، یا مَنْ لا یَغْفِرُ الذَّنْبَ اِلّا هُوَ، یا مَنْ لایُتِمُّ النِّعْمَهَ اِلاّ ـ هُوَ، یا مَنْ لا یُقَلِّبُ الْقُلُوبَ اِلّا هُوَ، یا مَنْ لا یُـدَبِّرُ الْاَمْرَ اِلّا هُوَ، یا مَنْ لا یُنَزِّلُ الْغَیْثَ اِلّا هُوَ، یا مَنْ لا یَبْسُطُ الرِّزْقَ اِلّا هُوَ، یا مَنْ لایُحْیِی الْمَوْتی اِلّا هُوَ

۹۱ یا مُعینَ الضُّعَفاءِ، یا صاحِبَ الْغُرَباءِ، یا ناصِرَ الْاَوْلِیاءِ، یاقاهِرَ الْاَعْداءِ، یا رافِعَ السَّماءِ، یا اَنیسَ الْاَصْفِیاءِ، یا حَبیبَ الْاَتْقِیاءِ، یاکَنْزَ الْفُقَراءِ، یا اِلهَ الْاَغْنِیاءِ، یا اَکْرَمَ الْکُرَماءِ

۹۲ یا کافِیا مِنْ کُلِّ شَـیْءٍ، یا قائِما عَلی کُلِّ شَـیْءٍ، یا مَنْ لا یُشْبِهُهُ شَیْءٌ، یا مَنْ لا یَزیدُ فی مُلْکِه شَیْءٌ، یا مَنْ لایَخْفی عَلَیْهِ شَیْءٌ، یـا مَنْ لا ـ یَنْقُصُ مِنْ خَزائِنِه شَـیْءٌ، یـا مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِه شَـیْءٌ، یـا مَنْ لا ـ یَعْزُبُ عَنْ عِلْمِه شَـیْءٌ، یـا مَنْ هُوَ خَبیرٌ بِکُلِّ شَـیْءٍ، یا مَنْ وَسِعَتْ رَحْمَتُهُ کُلَّ شَیْءٍ

۹۳ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا مُکْرِمُ یا مُطْعِمُ، یا مُنْعِمُ یا مُعْطی یامُغْنی یا مُقْنی یا مُفْنی یا مُحْیی، یا مُرْضی یا مُنْجی

۹۴ یا اَوَّلَ کُلِّ شَیْءٍ وَاخِرَهُ، یا اِلهَ کُلِّ شَیْءٍ وَمَلیکَهُ، یا رَبَّ کُلِّ شَیْءٍ وَصانِعَهُ، یا بارِئَ کُلِّ شَیْءٍ وَخالِقَهُ، یا قابِضَ کُلِّ شَیْءٍ وَباسِطَهُ یامُبْدِئَ کُلِّ شَیْءٍ وَمُعیدَهُ، یا مُنْشِئَ کُلِّ شَیءٍ وَمُقَدِّرَهُ، یا مُکَوِّنَ کُلِّ شَیْءٍ وَمُحَوِّلَهُ، یا مُحْیِیَ کُلِّ شَیْءٍ وَمُمیتَهُ، یا خالِقَ کُلِّ شَیْءٍ وَوارِثَهُ

۹۵ یا خَیْرَ ذاکِرٍ وَمَذْکُورٍ، یا خَیْرَ شاکِرٍ وَمَشْکُورٍ، یا خَیْرَ حامِدٍ وَمَحْمُودٍ، یا خَیْرَ شاهِدٍ وَمَشْهُودٍ، یا خَیْرَ داعٍ وَمَدْعُوٍّ، یا خَیْرَ مُجابٍ وَمُجیبٍ، یا خَیْرَ مُونِسٍ وَاَنیسٍ، یا خَیْرَ صاحِبٍ وَجَلیسٍ، یا خَیْرَ مَقْصُودٍ وَمَطْلُوبٍ، یا خَیْرَ حَبیبٍ وَمَحْبُوبٍ

۹۶ یا مَنْ هُوَ لِمَنْ دَعاهُ مُجیبٌ، یا مَنْ هُوَ لِمَنْ اَطاعَهُ حَبیبٌ یامَنْ هُوَ اِلی مَنْ اَحَبَّهُ قَریبٌ، یا مَنْ هُوَ بِمَنِ اسْتَحْفَظَهُ رَقیبٌ، یا مَنْ هُوَ بِمَنْ رَجاهُ کَریمٌ، یا مَنْ هُوَ بِمَنْ عَصاهُ حَلیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی عَظَمَتِهِ رَحیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی حِکْمَتِهِ عَظیمٌ، یا مَنْ هُوَ فی اِحْسانِهِ قَدیمٌ، یا مَنْ هُوَ بِمَنْ اَرادَهُ عَلیمٌ

۹۷ اللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ بِاسْمِکَ یا مُسَبِّبُ یا مُرَغِّبُ، یا مُقَلِّبُ یامُعَقِّبُ، یا مُرَتِّبُ یا مُخَوِّفُ، یا مُحَذِّرُ یا مُذَکِّرُ، یا مُسَخِّرُ یا مُغَیِّرُ

۹۸ یا مَنْ عِلْمُهُ سابِقٌ، یا مَنْ وَعْدُهُ صادِقٌ، یا مَنْ لُطْفُهُ ظاهِرٌ یامَنْ اَمْرُهُ غالِبٌ، یا مَنْ کِتابُهُ مُحْکَمٌ، یا مَنْ قَضاؤُهُ کائِنٌ، یا مَنْ قُرْانُهُ مَجیدٌ، یا مَنْ مُلْکُهُ قَدیمٌ، یا مَنْ فَضْلُهُ عَمیمٌ، یا مَنْ عَرْشُهُ عَظیمٌ

۹۹ یا مَنْ لا یَشْغَلُهُ سَمْعٌ عَنْ سَمْعٍ، یا مَنْ لا یَمْنَعُهُ فِعْلٌ عَنْ فِعْلٍ، یا مَنْ لا یُلْهیهِ قَوْلٌ عَنْ قَوْلٍ، یا مَنْ لا یُغَلِّطُهُ سُؤالٌ عَنْ سُؤالٍ، یا مَنْ لایَحْجُبُهُ شَیْءٌ عَنْ

شَیْءٍ، یا مَنْ لا یُبْرِمُهُ اِلْحاحُ الْمُلِحّینَ، یا مَنْ هُوَ غایَهُ مُرادِ الْمُریدینَ، یا مَنْ هُوَ مُنْتَهی هِمَمِ الْعارِفینَ یا مَنْ هُوَ مُنْتَهی طَلَبِ الطّالِبینَ، یا مَن لا یَخْفی عَلَیْهِ ذَرَّهٌ فِی الْعالَمینَ

۱۰۰ یا حَلیما لا یَعْجَلُ، یا جَوادا لا یَبْخَلُ، یا صادِقا لا یُخْلِفُ یاوَهّابا لا یَمَلُّ، یا قاهِرا لا یُغْلَبُ، یا عَظیما لا یُوصَفُ، یا عَدْلاً لایَحیفُ، یا غَنِیّا لا یَفْتَقِرُ، یا کَبیرا لا یَصْغُرُ، یا حافِظا لا یَغْفُلُ

سُبْحانَکَ یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه وَ خَلِّصْنا مِنْ النّارِ یا رَبِّ، یاذَا الْجَلالِ وَ الاِْکْرامِ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۱)

علّامه مجلسی در ضمن بر شمردن اعمال مشترکه شبهای قدر می نویسد: در بعضی از روایات وارد شده است که دعای جوشن کبیر را در هر یک از این سه شب بخواند.(۲)

موءلف گوید: دعای جوشن کبیر جایگاه بسیار رفیعی دارد و پاداش بسیار فراوانی از شخص رسول اکرم صلی الله علیه و آله برای آن بیان شده و آنها به قدری زیاد است که ممکن است برخی کوته نظران آنها را بعید بشمارد و احیاناً به استهزاء و استنکاف برخیزد.

ولی باید توجّه کرد که قدرت پروردگار بسیار وسیع است و نعمتهایی که خداوند منّان برای بندگان شایسته اش مهیّا ساخته، از محدوده عقل ما گسترده تر است، به عنوان یک نمونه به وسعت بهشت برین اشاره می کنیم که خداوند منّان در قرآن کریم می فرماید: «بشتابید به سوی مغفرت پروردگار خود و بهشتی که پهنای آن، پهنای آسمانها و زمین است و برای پروا پیشگان آماده شده است».(۳)

با توجّه به این که تاکنون بیش از دویست ملیارد کهکشان کشف شده و

۱- مجلسی، بحارالأنوار، ج۹۴، ص۳۸۴.

۲- مجلسی، زاد المعاد، ص۱۶۶.

۳- سوره آل عمران، آیه ۱۳۳.

براساس آموزه های قرآن همه آنها جزو آسـمان اوّل است، زیرا قرآن کریم در وصف آسمان اوّل می فرماید: «ما آسمان پایین را با زینت ستارگان آراستیم».(۱)

تاکنون آنچه بشر با دانش بسیار گسترده خود از اجرام آسـمانی کشف کرده مربوط به آسـمان اوّل است و از دیگر آسـمانها هیچ اطّلاعی در دست ندارد.

خداوند بهشت را با این وسعت و پهناوری برای بندگان صالح و پرهیزگارش آفریده است و توسّط حجّتهای گرانقدرش اطّلاع رسانی کرده که در بهشت برای بندگان شایسته اش نعمتهایی فراهم شده که نه چشمی دیده، نه گوشی شنیده، نه بر دل کسی خطور کرده است.

روی این بیـان اگر برخی از پاداشـها که در این کتـاب از زبـان پیشوایـان معصـوم نقـل کردیم برای برخی از خواننـدگان بـاور نکردنی باشـد، سـعی کنـد که دریچه های فهم خود را گسترش دهـد، در وعـده های پروردگار شك و تردیـد نکنـد و خدای ناکرده به استهزاء و استنکاف برنخیزد.

۱۶. توبه و استغفار

از اعمـال بسیار مهمّ در مـاه رمضـان توبه و انـابه و اسـتغفار از گناهان می باشـد، چنان که رسول اکرم صـلی الله علیه و آله در خطبه ی مشهور خود در آخرین جمعه ی ماه شعبان در شمار تکالیف مردمان در ماه رمضان می فرماید:

اَیُّهَا النّاسُ اِنَّ اَنْفُسَکُمْ مَرْهُونَهٌ بِأَعْمالِکُمْ، فَفُکّوُها بِاسْتِغْفارِکُمْ؛

«یعنی، هـان ای مردمـان! جـان شـما در برابر اعمـال شـما در گرو می باشـد، بـا تـوبه و اسـتغفار، آن را آزاد کنیـد و از گرو در آورید».(۲)

امـام صـادق علیه السـلام توسط پـدران بزرگوارش از امیرموءمنان علیه السـلام روایت کرده که فرمود: عَلَیْکُمْ فی شَـهْرِ رَمَضانَ بِکَثْرَهِ الْاِسْتِغْفارِ وَالدُّعاءِ، فَأَمَّا الدُّعاءُ فَیُدْفَعُ عَنْکُمْ بِه الْبَلاءُ وَأَمَّا الْاِسْتِغْفارُ فَتُمْحی بِهِ ذُنُوبُکُمْ؛

۱- سوره صافات، آیه ۶.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۲۶.

«یعنی، بر شما باد در ماه رمضان به کثرت دعا و استغفار، که دعا بلاها را از شما دور گرداند و امّا استغفار، گناهان شما به وسیله آن زدوده می شود».(۱)

امیرموءمنان علیه السلام در یک بیان جامع می فرماید: استغفار مرتبت بلند جایگاهان می باشد و آن واژه ای است که بر شش معنی تطبیق می کند:

۱) پشیمانی از کردار.

۲) تصمیم جدّی بر ترک و عدم بازگشت به سوی گناه.

۳) ادای حقوق، تا به هنگام ملاقات با خدا پی آمدی برعهده اش نباشد.

۴) همه ی فرایض را وارسی کند و حق آنها را ادا کند.

۵) گوشتی که از حرام روییده، با غم و اندوه آب کند، تا گوشت دیگری از حلال بروید.

۶) تلخی اطاعت را به بدن خود بچشاند، آنگونه که لذّت گناه را چشانیده بود.(۲)

شایسته است که در طول ماه رمضان به هنگام توبه و انابه، با کمال تضرّع و نهایت شکستگی و پشیمانی، دعای اعتراف و توبه ی امام سجاد علیه السلام را بخواند:

اَللّهُمَّ اِنَّهُ یَحْجُبُنی عَنْ مَسْاَلَتِکَ خِلالٌ ثَلاثٌ، وَتَحْدُونی عَلَیْهاخِلَّةٌ واحِدَةٌ، یَحْجُبُنی اَمْرٌ اَمَرْتَ بِهِ فَاَبْطَأْتُ عَنْهُ، وَنَهْیٌ نَهَیْتَنی عَنْهُ فَاَسْرَعْتُ اِلَیْهِ، وَنِعْمَةٌ اَنْعَمْتَ بِها عَلَیَ فَقَصَّرْتُ فی شُکْرِها.

وَیَحْدُونی عَلی مَسْأَلَتِکَ تَفَضُّلُکَ عَلی مَنْ اَقْبَلَ بِوَجْهِهِ اِلَیْکَ، وَ وَفَدَ بِحُسْنِ ظَنِّه اِلَیْکَ،اِذْ جَمیعُ اِحْسانِکَ تَفَضُّلٌ، وَ اِذْ کُلُّ نِعَمِکَ ابْتِداءٌ.

فَها اَنَا ذا یا اِلهی واقِفٌ بِباب عِزِّکَ وُقُوفَ الْمُسْتَسْلِم الذَّلیلِ، وَسائِلُکَ عَلَی الْحَیاءِ مِنّی سُؤالَ الْبائِسِ الْمُعیلِ مُقِرٌّ لَکَ بِاَنّیلَمْ اَسْتَسْلِمْ وَقْتَ اِحْسانِکَ اِلاّ بِالْاِقْلاعِ عَنْ عِصْیانِکَ، وَلَمْ اَخْلُ فِی الْحالاتِ کُلِّها مِنِ امْتِنانِکَ. فَهَلْ یَنْفَعُنی یا

۱- شیخ صدوق، الأمالی، ص۵۹.

۲- علّامه مجلسی، بحارالأنوار، ج۷۸، ص۶۸.

اِلهی اِقْراری عِنْدَکَ بِسُوءِ مَا اکْتَسَبْتُ؟ وَهَلْ یُنْجینی مِنْکَ اعْتِرافی لَکَ بِقَبیحِ مَا ارْتَکَبْتُ، اَمْ اَوْجَبْتَ لی فی مَقامی هذا سُخْطَکَ، اَمْ لَزِمَنی فی وَقْتِ دُعائی مَقْتُکَ. سُبْحانَکَ لا اَیْأَسُ مِنْکَ وَقَدْ فَتَحْتَ لی بابَ التَّوْبَهِ اِلَیْکَ، بَلْ اَقُولُ مَقالَ الْعَبْدِ الذَّلیلِ الظّالِمِ لِنَفْسِه، الْمُسْتَخِفِّ بِحُرْمَهِ رَبِّه، الَّذی عَظُمَتْ ذُنُوبُهُ فَجَلَّتْ، وَ اَدْبَرَتْ اَیّامُهُ فَوَلَّتْ.

حَتّی اِذا رَأی مُدَّهَ الْعَمَلِ قَدِ انْقَضَتْ، وَغایَهَ الْعُمُرِ قَدِ انْتَهَتْ، وَاَیْقَنَ اَنَّهُ لا مَحیصَ لَهُ مِنْکَ، وَلا مَهْرَبَ لَهُ عَنْکَ، تَلَقّاکَ بِالْاِنابَهِ وَاَخْلَصَ لَکَ التَّوْبَهَ، فَقامَ اِلَیْکَ بِقَلْبٍ طاهِرٍ نَقِیٍّ، ثُمَّ دَعاکَ بِصَوْتٍ حائِلٍ خَفِیٍ، قَدْ تَطَأْطَاَ لَکَ فَانْحَنی، وَنَکَّسَ رَأْسَهُ فَانْثَنی، قَدْ اَرْعَشَتْ خَشْیَتُهُ رِجْلَیْهِ، وَغَرَّقَتْ دُمُوعُهُ خَدَّیْهِ.

یَدْعُوکَ بِیا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ، وَ یا اَرْحَمَ مَنِ انْتابَهُ الْمُسْتَرْحِمُونَ، وَیا اَعْطَفَ مَنْ اَطافَ بِهِ الْمُسْتَغْفِرُونَ، وَیا مَنْ عَفْوُهُ اَکْثَرُ مِنْ نِقْمَتِه، وَیا مَنْ رِضاهُ اَوْفَرُ مِنْ سَخَطِه، وَیا مَنْ تَحَمَّدَ اِلی خَلْقِه بِحُسْنِ التَّجاوُزِ وَیا مَنْ عَوَّدَ عِبادَهُ قَبُولَ الْاِنابَهِ، وَیا مَنِ اسْتَصْلَحَ فاسِدَهُمْ بِالتَّوْبَهِ وَیا مَنْ رَضِیَ مِنْ فِعْلِهِمْ بِالْیَسیرِ، وَ یا مَنْ کافَأَ قَلیلَهُمْ بِالْکَثیرِ، وَ یا مَنْ ضَمِنَ لَهُمْ اِجابَهَ الدُّعاءِ، وَ یا مَنْ وَعَدَهُمْ عَلی نَفْسِه بِتَفَضُّلِه حُسْنَ الْجَزاءِ.

ما اَنَا بِاَعْصی مَنْ عَصاکَ فَغَفَرْتَ لَهُ، وَ ما اَنَا بِاَلْوَمِ مَنِ اعْتَذَرَاِلَیْکَ فَقَبِلْتَ مِنْهُ ، وَما اَنَا بِاَظْلَمِ مَنْ تابَ اِلَیْکَ فَعُدْتَ عَلَیْهِ.

اَتُوبُ اِلَیْکَ فی مَقامی هذا تَوْبَهَ نادِمٍ عَلی ما فَرَطَ مِنْهُ، مُشْفِقٍ مِمّا اجْتَمَعَ عَلَیْهِ، خالِصِ الْحَیاءِ مِمّا وَقَعَ فیهِ، عالِمٍ بِاَنَّ الْعَفْوَ عَنِ الذَّنْبِ الْعَظیمِ لایَتَعاظَمُکَ، وَاَنَّ التَّجاوُزَ عَنِ الْاِثْمِ الْجَلیلِ لایَسْتَصْعِبُکَ، وَاَنَّ احْتِمالَ الْجِنایاتِ الْفاحِشَهِ لا یَتَکَأَّدُکَ، وَاَنَّ اَحَبَّ عِبادِکَ اِلَیْکَ مَنْ تَرَکَ الْاِسْتِکْبارَ

عَلَيْكَ، وَجانَبَ الْاِصْرارَ وَلَزِمَ الْاِسْتِغْفارَ. وَ اَنَا اَبْرَأُ اِلَيْكَ مِنْ اَنْ اَسْتَكْبِرَ، وَاَعُوذُ بِكَ مِنْ اَنْ اُصِرَّ، وَ اَسْتَغْفِرُكَ لِما قَصَّرْتُ فيهِ، وَاَسْتَعينُ بِكَ عَلى ما عَجَزْتُ عَنْهُ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِه، وَهَبْ لى ما يَجِبُ عَلَىَ لَكَ، وَعافِنى مِمَّا اَسْتَوْجِبُهُ مِنْكَ، وَ اَجِرْنى مِمّا يَخافُهُ اَهْلُ الْاِساءَهِ،

فَاِنَّكَ مَلِئٌ بِالْعَفْوِ، مَرْجُوٌّ لِلْمَغْفِرَهِ، مَعْرُوفٌ بِالتَّجاوُزِ، لَيْسَ لِحاجَتى مَطْلَبٌ سِواكَ، وَلا لِذَنْبى غافِرٌ غَيْرُكَ، حاشاكَ وَلا اَخافُ عَلى نَفْسى اِلّا اِيّاكَ، اِنَّكَ اَهْلُ التَّقْوى وَاَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَ اقْضِ حاجَتى، وَ اَنْجِحْ طَلِبَتى، وَاغْفِرْ ذَنْبى، وَ امِنْ خَوْفَ نَفْسى، اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْءٍ قَديرٌ، وَذلِكَ عَلَيْكَ يَسيرٌ، امينَ رَبَّ الْعالَمينَ.(۱)

۱۷. دعای فرج

از دعاهای بسیار مهمّی که بایـد انسان در طول سال در تمام ساعات شب و روز به آن مترنّم باشـد، در ماه رمضان، به ویژه در شب بیست و سوّم بر آن تأکید فراوان شده، دعای فرج است، که در ضمن دعاهای شب بیست و سوّم نقل کردیم.

شایسته است که نخست دعای مأثور از امام صادق علیه السلام را بخواند، تا زمینه ی استجابت دعا حاصل شود، چون امر شده که پیش از هر دعا انسان حمد و ثنای پروردگار به جای آورده، به اشرف کاینات درود بفرستد، پس از آن به دعای مورد نظر خود بپردازد.(۲)

یکی از دعاهای لطیفی که حمد خدای و درود بر رسول خدا را در عباراتی کوتاه آورده این دعاست:

اَلْحَمْدُ للّه ِالَّذى عَلا فَقَهَرَ (وَالْحَمْدُ للّه ِالَّذى مَلَكَ فَقَدَرَ)، وَالْحَمْدُ للّه ِالَّذى

۱- صحیفه سجادیه، ص۷۶ د۳۴.

۲- ابن فهد، عدّه الدّاعی، ص ۱۶۰.

بَطَنَ فَخَبَرَ، وَالْحَمْدُ للّه ِالَّذی یُمیتُ الْأَحْیاءَ وَیُحْیِ الْمَوْتی، وَهُوَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.(۱)

آنگاه دعای فرج را می خوانی:

اللّهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ، الْقـائِمِ بِأَمْرِکَ، الْحُجَّهِ، مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الْمَهْدِیِّ، عَلَیْهِ وَعَلی آبـائِهِ أَفْضَـلُ الصَّلاهِ وَالسَّلام، فِی هـذِهِ السّاعَهِ وَفِی کُلِّ ساعَهٍ، وَلِیّاً وَحافِظاً وَقائِداً، وَناصِراً وَدَلِیلاً وَمُوءَیِّداً، حَتّی تُسْکِنَهُ أَرْضَکَ طَوْعاً، وَتُمَتِّعَهُ فِیها طُولاً وَعَرْضاً، وَتَجْعَلَهُ وَذُرِّیَّتَهُ مِنَ الْأَئِمَّهِ الْوارِثِینَ.

اللّهُمَّ انْصُرْهُ وَانْتَصِرْ بِهِ، وَاجْعَلِ النَّصْرَ مِنْکَ لَهُ وَعَلی یَدِهِ، وَالْفَتْحَ عَلی وَجْهِهِ، وَلا تُوَجِّهِ الْأَمْرَ إِلی غَیْرِهِ، اللّهُمَّ أَظْهِرْ بِهِ دِینَکَ وَسُنَّهَ نَبِیِّکَ، حَتّی لا یَسْتَخْفِیَ بِشَیْءٍ مِنَ الْحَقِّ مَخافَهَ أَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ.

اللّهُمَّ إِنِّی أَرْغَبُ إِلَیْکَ فِی دَوْلَهٍ کَرِیمَهٍ، تُعِزُّ بِهـا الْإِسْـلامَ وَأَهْلَهُ، وَتُـذِلُّ بِهَا النِّفاقَ وَأَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فِیها مِنَ الـدُّعاهِ إِلی طاعَتِکَ، وَالْقادَهِ إِلی سَبِیلِکَ، وَآتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَهً، وَفِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً، وَقِنا عَذابَ النّارِ.

وَاجْمَعْ لَنـا خَیْرَ الـدّارَیْنِ، وَاقْضِ عَنّا جَمِیعَ مـا تُحِبُّ فِیهِمـا، وَاجْعَـلْ لَنـا فِی ذلِـکَ الْخِیَرَهَ بِرَحْمَتِـکَ وَمَنِّکَ فِی عافِیَهٍ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ، وَزِدْنا مِنْ فَضْلِکَ وَیَدِکَ الْمَلِیءِ، فَإِنَّ کُلَّ مُعْطٍ یَنْقُصُ مِنْ مُلْکِهِ، وَعَطاوءُکَ یَزِیدُ فِی مُلْکِکَ.(۲)

امام علیه السلام فرمود: این دعا را در شب بیست و سوّم ماه رمضان، در حال نشسته، ایستاده، سجده، رکوع و در هر حالی، در کل ماه رمضان، و هر وقتی که میسّر شود در طول عمر خود آن را تکرار کن.(۳)

۱- صحیفه صادقیّه، ص۴۳۲.

۲- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۶۲.

۳- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۶۳۰.

۱۸. تقویت ارکان ایمان

مهم ترین شرط پذیرش عبادت ایمان است و ارکان ایمان عبارت است از:

۱) شناخت وحدانیت حضرت احدیّت.

۲) شناخت رسالت حضرت ختمی مرتبت.

۳) شناخت مقام رفیع ولایت دوازده امام نور و جایگاه رفیع امّ الأئمّه النّجباء، فاطمه الزّهراء علیهاالسلام که بدون شناخت او درک شب قدر امکان پذیر نیست، چنان که از احادیث فراوان استفاده می شود.

امام صادق علیه السلام فرمود:

فَمَنْ عَرَفَ فاطِمَهَ حَقَّ مَعْرِفَتِها فَقَدْ أَدْرَکَ لَیْلَهَ الْقَدْرِ؛

«یعنی، هرکس حضرت فاطمه را آنگونه که باید بشناسد، شب قدر را درک کرده است».(۱)

و در حدیث دیگری فرمود:

وَهِیَ الصِّدّیقَهُ الْکُبْری، وَعَلی مَعْرِفَتِها دارَتِ الْقُرُونُ الْاُولی؛

«یعنی، او صدّیقه ی کبری است که همه ی قرون پیشین بر محور شناخت او دور زده است».(۲)

روزه داران گرامی به مدّت یک ماه تمام در مکتب تربیتی روزه قرار می گیرند، با تهجّد شبانه و روزه روزانه به تهذیب نفس، ترک گناه، کسب معرفت و بهروری از فیوضات این ماه مبارک می پردازند، از این رهگذر مناسب به نظر رسید که نکاتی برای ترقّی و تعالی شناخت و تقویت و تکمیل ارکان ایمان در اینجا تقدیم گردد:

۱ محبّت و مودّت اهلبیت عصمت و طهارت که شرط ایمان است و این محبّت باید براساس معرفت و شناخت استوار باشد و هر چه تقویت شود موجب تکمیل ایمان است.

۱- فرات کوفی، التفسیر، ج۲، ص۵۸۱.

۲- شیخ طوسی، الأمالی، ج۲، ص۶۲.

۲ برائت و بیزاری از دشمنان آنها و لعن و نفرین بر قاتلان و غاصبان حقوق آنها، که از شرائط ایمان است.

۳ مسرّت و شادمانی در جشن و سرور آنها و اندوهگین بودن در اندوه آنان.

۴ گریستن و گریاندن در مصائب آنها.

۵ ذکر فضائل و مناقب آنها به نظم و نثر.

۶ تشکیل مجالس و شرکت در مجالس ذکر مناقب و مصایب آنها.

۷ توسعه و نشر و احیای امر آنها با قلم و بیان.

۸ طلب مقام معرفت آنان از خداوند منّان.

۹ تجدید بیعت با آنها، به ویژه با آخرین حجّت پروردگار و بذل جان و مال در راه آنها.

۱۰ طواف خانه خدا به نیابت از سوی آنها.

۱۱ انجام حجّ، عمره، زیارت، تلاوت قرآن و سایر عبادات و اهدای ثواب آنها به پیگشاه آنان.

۱۲ نایب گرفتن برای انجام امثال این اعمال به نیابت از سوی آنها.

۱۳ صدقه دادن از طرف آنها به ویژه برای سلامتی حضرت ولی عصر امام زمان عجل اللّه تعالی فرج الشریف.

۱۴ رساندن سهم امام و سهم سادات به موارد تعیین شده از سوی آنها.

۱۵ بذل مال و منال و صرف جاه و مقام در راه پیشبرد مقاصد آنها، با تشکیل مجالس، نشر آثار، ترویج شعائر، تألیف کتب و توسعه فرهنگ اهلبیت علیهم السلام در اقطار و اکناف جهان.

۱۶ صله آنها از طریق گره گشایی از دوستان آنها با هر وسیله ی ممکن.

۱۷ توسّل جستن به آنها از طریق وسیله قرار دادن آنان به سوی پروردگار و شفیع قرار دادن آنها برای حوائج دنیا و آخرت.

۱۸ استغاثه به آنها در هر مشکل و حادثه ای که رخ دهد.

۱۹ اقتدا به آنان و الگو قرار دادن آنها، که قرآن کریم پیامبراکرم صلی الله علیه و آله را «اسوه

حسنه» معرّفی کرده و امیرموءمنان علیه السلام را نفس پیامبر دانسته است، باید همگان در هر حالی به ویژه در ماه رمضان به این چهارده نور پاک اقتدا کنند و از آنها الگو بگیرند.

۲۰ استعانت از آنها برای رفع مشکلات، که آنها مظهر اسمای حسنای پروردگار هستند.

از امام رضا علیه السلام روایت شده که فرمود: هنگامی که سختی به شما روی آورد، از ما استعانت بجویید و به وسیله ی ما از خداوند یاری بطلبید و این معنای گفتار پروردگار است که می فرماید:

«وَلِلّهِ الأَسْمَاء الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا»؛

«یعنی، برای خداوند نامهای نیکویی است، پس او را با این نامها بخوانید».(۱)

سپس فرمود: امام صادق علیه السلام فرمود: به خدا سوگند نامهای نیکوی خدا ما هستیم که خداوند از کسی جز با شناخت ما نمی پذیرد.(۲)

همان گونه که شخص سائل هنگامی که حاجتی از خدا می خواهد او را با نامی که مناسب با حاجتش می باشد می خواند، مثلاًـ در طلب روزی: یا رازق، در طلب شفای مریض: یا شافی می گوید، به هنگام توسّل به چهارده معصوم نیز یک سلسله مناسبتها هست که شایسته است رعایت شود:

ابوالوفاء شیرازی گوید: مدّتی در کرمان در زندان «أبو إلیاس» بودم که خیلی در فشار بودم، خیلی به خدا شکایت کردم و به پیشوایان معصوم علیهم السلام توسّل جستم، تا شبی در عالم روءیا به محضر مقدّس رسول اکرم صلی الله علیه و آله رسیدم، فرمود: در امور دنیوی هرگز به من و این دو فرزندم حسن و حسین توسّل مجوی، ابوالحسن علیه السلام انتقام ترا از دشمنانم می گیرد.

عرضه داشتم: او چگونه انتقام مرا می گیرد در حالی که ریسمان به گردنش

۱- سوره اعراف، آیه ۱۸۰.

۲- تفسیر عیّاشی، ج۲، ص۱۷۶.

انداختنـد و حقّش را غصب کردنـد و حـق خودش را نگرفت؟! فرمود: آن به جهت پیمـانی بود که من از او گرفته بودم و او به عهد خود وفا کرد.

آنگـاه رسول اکرم صـلی الله علیه و آله برای او توضـیح می دهنـد که در هر حـادثه ای به کامی معصوم توسّل شود، که علاّمه مجلسی آن را به شرح زیر نقل می کند:

برای توفیق در عبادت و رسیدن به مقامات معنوی به پیامبراکرم، امام حسن و امام حسین صلوات اللّه علیهم.

برای رهایی از بند و انتقام از دشمن و دفع بلای بدخواهان به امیرموءمنان علیه السلام .

برای نجات از دست سلاطین و دامهای شیاطین به امام سجّاد علیه السلام .

برای امور آخرت و رسیدن به طاعت و رضوان الهی به امام باقر و امام صادق علیهماالسلام .

برای عافیت و تندرستی به امام کاظم علیه السلام .

برای سلامتی در سفرهای دریائی و صحرایی به امام رضا علیه السلام .

برای ریزش روزی و وسعت روزی به امام جواد علیه السلام .

برای امور فوق معیشتی، صـله دوسـتان و رسـیدن به رضوان خـدا به امـام هـادی علیه السـلام . برای امور آخرت به امـام حسـن عسکری علیه السلام .

ولی هنگامی که کارد به استخوان رسید به امام زمان علیه السلام .(۱)

۲۱ درود فراوان بر خاندان خاتم پیامبران، که شایسـته است پیش از هر دعا و بعد از هر دعا انجام شود تا اجابت دعا را تضـمین کند، که در احادیث فراوان آمده است:

الف) لا یَزالُ الدُّعاءُ مَحْجُوباً حَتّی یُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ؛

«یعنی، دعا همچنین در پرده می ماند تا برمحمّد وآل محمّد صلوات بفرستد».(۲)

ب) دعا بالای سر دعا کننده پر می زند، چون به محمّد و آل محمّد صلوات فرستاد بالا می رود.(۳)

۱- مجلسی، بحارالأنوار، ج۱۰۲، ص۲۵۰.

۲- ابن فهد، عدّه الدّاعی، ص۱۶۶.

۳- ابن فهد، عدّه الدّاعی، ص۱۶۶.

ج) کسی که حاجتی دارد، نخست صلوات بر محمّد و آل محمّد بفرستد، حاجتش را طلب کند، آنگاه سخنش را با صلوات بر محمّد و آل محمّد ختم کند. زیرا خدا بزرگوارتر از آن است که دو طرف دعا را مستجاب کند و وسط آن را مستجاب نکند.(۱)

۲۲ اهدای قرآن به خاندان عصمت و طهارت، که پاداش فراوان دارد و از ثواب شخص چیزی کم نمی شود.

علی بن مغیره از ختم قرآن در ماه رمضان، از محضر امام کاظم علیه السلام پرسید و در پایان گفت: پدرم در ماه رمضان چهل قرآن ختم می کرد، من نیز در همین حدود ختم می کنم و روز عید فطر ثواب یکی از آنها را به پیامبراکرم صلی الله علیه و آله هدیه می کنم، یکی را به امیرموءمنان علیه السلام ، یکی را به حضرت فاطمه علیهاالسلام ، سپس به ائمّه علیهم السلام تا برسد به شما، برای من آیا فضیلتی برای این کار هست؟

فرمود: روز قیامت با آنها خواهی بود. راوی گفت: اللّه اکبر، چنین فضیلتی برای من خواهد بود؟ سه بار فرمود: آری.(۲)

۲۳ اهدای نماز به معصومین علیهم السلام که خداوند منّان ثواب نمازهایش را تا روح در بدن دارد چندین برابر نماید و در آن هنگام به او گفته می شود که ای فلانی! هدیّه و تحفه ی تو به ما رسید و اینک هنگام آن فرا رسیده که ما پاداش آنها را به تو عطا کنیم، دیدگانت روشن باد و الطاف بیکران حقّ تعالی بر تو مبارک.

راوی پرسید: نماز را چگونه اهدا کنم؟ فرمود: نیّت می کنی که ثواب نمازهایم را به روح مطهّر رسول خدا هدیه می کنم.

سپس فرمود: اگر بتوانی هر روز علاوه بر پنجاه و یک رکعت نماز، دو رکعت یا بیشتر نماز بخوانی و آن را به یکی از معصومین علیهم السلام هدیه کنی بهتر است.

نماز هدیه بر معصومین را همانند نمازهای واجب با هفت، سه، یا یک تکبیره الاحرام آغاز می کنی، در رکوع و سجده، بعد از ذکر رکوع و سجده سه بار می گویی: صَلَّی اللّه ُعَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّیِّبینَ الطّاهِرینَ.

۱- ابن فهد، عدّه الدّاعی، ص۱۶۷.

۲- کلینی، الکافی، ج۲، ص۶۱۸.

بعد از سلام می گویی:

اَللّهُمَّ أَنْتَ السَّلامُ وَمِنْکَ السَّلامُ یا ذَا الْجَلالِ وَالاْءِکْرام صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الطَّیِّبینَ الطّاهِرینَ الاْءَخْیارِ، وَاَبلِغْهُمْ مِنّی أَفْضَلَ التَّحِیَّهِ وَالسَّلام، اَللّهُمَّ هذِهِ الرَّکَعاتِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَنَبِیِّکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللّه خاتَمِ النَّبِیّینَ وَسَیِّدِ الْمُرسَلِینَ، اَللّهُمَّ فَتَقَبَّلْها مِنّی وَاَبْلِغْهُ إِیّاها عَنّی، وَأَثِبْنِی عَلَیْها أَفْضَلَ أَمَلِی وَرَجائِی فِیکَ وَفِی نَبِیِّکَ عَلَیْهِ السَّلامُ وَوَصِیِّ نَبِیِّکَ، وَفاطِمَهَ الزَّهْراءِ اِبْنَهِ نَبِیِّکَ، وَالْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ سِبْطَی نَبِیِّکَ وَاَوْلِیائِکَ مِنْ وُلْدِ الحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلامُ.(۱)

۱) نماز هدیه به امیرموءمنان علیه السلام را نیز همان گونه به جا می آوری، و بعد از سلام همان دعا را می خوانی تا می گویی:

اللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَوَلِیِّکَ وَابْنِ عَمِّ نَبِیِّکَ وَوَصِیِّهِ أَمِیرِ الْمُوءْمِنِینَ عَلِیِّ بْنِ أَبی طالِبٍ عَلَیْهِ السَّلامُ، اللّهُمَّ فَتَقَبَّلْهُما مِنّی وَاَبْلِغْهُ إِیّاهُما عَنّی وَاَثِبْنِی عَلَیْهِما أَفْضَلَ أَمَلِی وَرَجائِی. تا آخر دعا.(۲)

۲) نماز هدیه به حضرت فاطمه علیهاالسلام را نیز همان گونه به جا آورده و همان دعاا وَلِیَّ الْمُوءْمِنینَ.(۲)

۱- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۶ و۱۷.

۲- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۶ و۱۷.

۳) در نماز هدیه به امام حسن مجتبی علیه السلام می گویی:

اَللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَابْنِ عَبْدِکَ وَوَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَلَیْهِمَا السَّلامُ، اللّهُمَّ فَتَقَبَّلْهُما مِنّی وَاَبْلِغْهُ إِیّاهُما عَنّی وَاَثِبْنِی عَلَیْهِما أَفْضَلَ أَمَلِی وَرَجائِی فِیکَ وَفِی نَبِیِّکَ وَوَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ. سه مرتبه یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ.(۱)

۴) در نماز هدیه به امام حسین علیه السلام می گویی:

اَللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَوَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ الطّاهِرِ الطَّیِّبِ الزَّکِیِّ الرَّضِیِّ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ الْمُجْتَبی. تا آخر.(۲)

۵) در نماز هدیه به امام زین العابدین علیه السلام می گویی:

اَللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَابْنِ عَبْدِکَ وَوَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ زَیْنِ الْعابِدِینَ عَلِیِّ بْنِ الحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلامُ. تا آخر.(۳)

۶) در نماز هدیه به امام محمّد باقر علیه السلام می گویی:

اَللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَ وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْباقِرِ عِلْمَکَ تا آخر.(۴)

۷) در نماز هدیه به امام صادق علیه السلام می گویی:

اَللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَوَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصّادِقِ عَلَیْهِ السَّلامُ تا آخر.(۵)

۸) در نماز هدیه به امام کاظم علیه السلام می گویی:

اَللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی عَبْدِکَ وَ ابْنِ عَبْدِکَ وَ وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ تا آخر.(۶)

۱- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۸ و۱۹.

۲- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۸ و۱۹.

۳- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۸ و۱۹.

۴- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۸ و۱۹.

۵- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۸ و۱۹.

۶- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۸ و۱۹.

۹) در نماز هدیه به امام رضا علیه السلام می گویی:

اللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إلی عَبْدِکَ و ابْنِ عَبْدِکَ و وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الرِّضا اِبْنِ الْمَرْضِیّینَ تا آخر.(۱)

۱۰) در نماز هدیه به امام جواد علیه السلام می گویی:

اللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إلی عَبْدِکَ و ابْنِ عَبْدِکَ و وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ فِی اَرْضِکَ وَحُجَّتِکَ عَلی خَلْقِکَ، یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ ثلاثاً.(۲)

۱۱) در نماز هدیه به امام هادی علیه السلام می گویی:

اللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إلی عَبْدِکَ و ابْنِ عَبْدِکَ و ولِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ فِی اَرْضِکَ وَحُجَّتِکَ عَلی خَلْقِکَ، یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ ثلاثاً.(۳)

۱۲) در نماز هدیه به امام حسن عسکری علیه السلام می گویی:

اللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إلی عَبْدِکَ و ابْنِ عَبْدِکَ و وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ فِی اَرْضِکَ وَحُجَّتِکَ عَلی خَلْقِکَ، یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ ثلاثاً.(۴)

۱۳) در نماز هدیه به امام زمان علیه السلام می گویی:

اللّهُمَّ اِنَّ هاتَیْنِ الرَّکْعَتَیْنِ هَدِیَّهٌ مِنّی إلی عَبْدِکَ و ابْنِ عَبْدِکَ و وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ سِبْطِ نَبِیِّکَ فِی اَرْضِکَ وَحُجَّتِکَ عَلی خَلْقِکَ، تا آخر.(۵)

پیشوای سالکان علّامه دوران سیّد ابن طاووس قدس سره پس از تشریح نمازهای هدیه به معصومین علیهم السلام می نویسد:

ممکن است به نظر شما این هدایا جالب نباشد و بگویی که ائمّه علیهم السلام از هدایای شما بی نیاز هستند، آری آنها بی نیازند، ولی این شما هستید که به شدّت نیاز دارید که با اهدای نماز، صدقه، قرآن و امثال آنها در دل آنها جای کنی و نظر آنها را به سوی خود معطوف داری، چنان که خداوند منّان از عبادات ما بی نیاز است

۱- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۹ و ۲۰.

۲- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۹ و ۲۰.

۳- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۹ و ۲۰.

۴- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۹ و ۲۰.

۵- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۱۹ و ۲۰.

ولی ما نیاز داریم که از فرمان او اطاعت کنیم، بلکه مورد عنایت و مغفرت حقّ تعالی قرار بگیریم.

به هنگام تقدیم هدیه به پیشگاه معصومین علیهم السلام توجّه داشته باش که این یک لطف و عنایت است از سوی پروردگار که تو را به معرفت و شناخت این بزرگواران گرامی داشته است، و این بزرگواران هستند که تو را به سوی تعالیم حقه و معارف والای دین مبین رهنمون شده اند و در پرتو هدایت این هادیان سُبُل، به سعادت جاویدان و خلود در دار رضوان توفیق یافته ای، پس تو را منّتی نیست که به آنان هدایا تقدیم می کنی، بلکه بر تو منّت است که هدیّه ات را می پذیرند و تو را در سِلک سالکان کوی و راهیان طورشان راه می دهند.(۱)

۲۴ اهدای نماز به معصومین علیهم السلام به شیوه ای دیگر.(۲)

روایت شده که انسان روز جمعه هشت رکعت نماز خوانده، چهار رکعت آن را به پیامبراکرم صلی الله علیه و آله و چهار رکعت دیگر را به حضرت فاطمه علیهاالسلام هدیه می کند.

روز شنبه: چهار رکعت به حضرت امیرموءمنان علیه السلام .

روز یکشنبه: چهار رکعت به حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام .

روز دوشنبه: چهار رکعت به حضرت امام حسین علیه السلام .

روز سه شنبه: چهار رکعت به حضرت امام زین العابدین علیه السلام .

روز چهارشنبه: چهار رکعت به حضرت امام باقر علیه السلام .

روز پنجشنبه: چهار رکعت به حضرت امام صادق علیه السلام .

روز جمعه: هشت رکعت به پیامبراکرم و حضرت فاطمه علیهماالسلام .

روز شنبه: چهار رکعت به امام کاظم علیه السلام .

روز یکشنبه: چهار رکعت به امام رضا علیه السلام .

روز دوشنبه: چهار رکعت به امام جواد علیه السلام .

روز سه شنبه: چهار رکعت به امام هادی علیه السلام .

۱- سیّد ابن طاووس، جمال الاسبوع، ص۲۱.

۲- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۳۲۲.

روز چهارشنبه: چهار رکعت به امام حسن عسکری علیه السلام .

روز پنجشنبه: چهار رکعت به امام زمان علیه السلام .

پس از هر دو رکعت این دعا را می خواند:

اللّهُمَّ أَنْتَ السَّلامُ وَمِنْکَ السَّلامُ وَإِلَیْکَ یَعُودُ السَّلامُ حَیِّنا رَبَّنا بِالسَّلام، اللّهُمَّ هذِهِ الرَّکَعاتِ هَدِیَّهٌ مِنّی إِلی فُلانِ بن فُلان و به جای «فلان» نام آن معصوم را می بری که نماز را به او اهداء می کنی.

فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وآلِ مُحَمَّدٍ وَبَلِّغْهُ إِیّاها وَاَعْطِنِی أَمَلِی وَرَجائِی فِیکَ وَفِی رَسُولِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ.(۱) پس دعا کن به آنچه دوست داری.

شایسته است که در طول ماه رمضان این نمازها را دوبار دوره کند به همان طریقی در بالا ذکر شد.

۲۵ زیارات معصومین علیهم السلام از دور و نزدیک، اگر کسی بتواند به حرمین شریفین و عتبات عالیات شرفیاب شود و هر یک از معصومین علیهم السلام را از نزدیک زیارت کند، و اگر موفّق نشود از راه دور زیارت کند.

در «ابواب الجنّات» از «منتخب مصباح» منقول است که حضرت رسول را به این طریق زیارت توان کرد:

السَّلامُ عَلَیْکَ یا رَسُولَ اللّهِ وَأَمِینَ اللّهِ عَلی وَحْیِهِ وَعَزائِم أَمْرِهِ الْخاتِم لِما سَبَقَ وَالْفاتِح لِمَا اسْتُقْبِلَ وَالْمُهَیْمِنِ عَلی ذلِکَ کُلِّهِ وَ رَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلی صاحِبِ السَّکِینَهِ، السَّلامُ عَلَی الْمَدْفُونِ بِالْمَدِینَهِ السَّلامُ عَلَی الْمَنْصُورِ الْمُوءَیَّدِ، السَّلامُ عَلی أَبِی الْقاسِمِ مُحَمَّدٍ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.(۲)

و نیز هرکس بخواهد قبر مطهّر حضرت رسول، حضرت فاطمه، امیرموءمنان و دیگر امامان معصوم علیهم السلام را از راه دور زیارت کند، در روز جمعه غسل زیارت

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۳۲۲.

۲- بحار الانوار، ج۱۰۰ ص۱۴۸ ح۱۲.

کرده به صحرا برود، چهار رکعت نماز، با هر سوره ای که میسّر شود بخواند، آنگاه رو به قبله ایستاده چنین زیارت کند:

السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّها النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللّهِ وَبَرَكاتُهُ، السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ الْمُرْسَلُ وَالْوَصِيُّ الْمُرْتَضى وَالسَّيِّدَةُ الْكُبْرى وَالسَّيِّدَةُ الزَّهْراءُ وَالسِّبْطانِ الْمُنْتَجَبانِ، وَالْاَوْلادُ (وَ) الْاَعْلامُ وَالْاُمَناءُ الْمُنْتَجَبُونَ، جِئْتُ انْقِطاعاً إِلَيْكُمْ وَإِلى ابائِكُمْ وَوَلَدِكُمُ الْخَلَفِ عَلى بَرَكَةِ الْحَقِّ، فَقَلْبِي لَكُمْ مُسَلِّمٌ وَنُصْرَتِي لَكُمْ مُعَدَّةٌ حَتَّى يَحْكُمَ اللّهُ لِدِينِهِ، فَمَعَكُمْ مَعَكُمْ لا مَعَ عَدُوِّكُمْ، إِنِّي لَمِنَ الْقائِلِينَ بِفَضْلِكُمْ، مُقِرٌّ بِرَجْعَتِكُمْ لا أُنْكِرُ لِلَّهِ قُدْرَةً وَلا أَزْعَمُ إِلاّ ما شاءَ اللّهُ، سُبْحانَ اللّهِ ذِي الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ، يُسَبِّحُ اللّهَ بِأَسْمائِهِ جَمِيعُ خَلْقِهِ وَالسَّلامُ عَلى أَرْواحِكُمْ وَأَجْسادِكُمْ وَالسَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّهِ وَبَرَكاتُهُ.(۱)

براساس روایات، زیارت از راه دور را می توان از پشت بام و یا جای مرتفع نیز انجام داد. کسی که به زیارت معصومین علیهم السلام از نزدیک موفّق نشود، شایسته است که در ماه رمضان غسل کرده، به صحرا رفته، پشت بام و یا جای مرتفعی رفته، زیارت همه ی معصومان را نیّت کرده، زیارت جامعه ی کبیره، زیارت جامعه ائمّه الموءمنین و یا هر زیارت جامعه دیگری را بخواند.

ده ها زیارت به عنوان زیارت جامعه رسیده، که با هر یک از آنها می توان هر یک از امامان و یا همه معصومین را زیارت کرد که صحیح تر، معتبرتر، جامع تر و والاتر از همه ی آنها زیارت جامعه ی کبیره است، که آن را شیخ صدوق، شیخ طوسی، شیخ کفعمی و علّامه مجلسی با سند معتبر از امام هادی علیه السلام روایت کرده اند.(۲)

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص۲۸۹.

۲- زیارت جامعه ی کبیره با سند معتبر در منابع زیر آمده است: شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج۶، ص۹۵؛ شیخ صدوق، الفقیه، ج ۲، ص۶۰۹؛ همو، عیون اخبار الرّضا علیه السلام ، ج۲، ص۲۷۷؛ کفعمی، البلد الأمین، ص۲۹۷؛ علّامه مجلسی، بحارالأنوار، ج۱۰۲، ص۱۴۴؛ محدث قمی، مفاتیح الجنان، و ...

زیارت جامعه ائمّه الموءمنین نیز مضامین بلندی دارد که سیّد ابن طاووس آن را نقل کرده است.(۱)

زیارت امین اللّه نیز با سند بسیار معتبر روایت شده و از زیارات جامعه می باشد.(۲)

مداومت به زیارت عاشورا نیز در طول سال با تأکید فراوان، پاداش محیّر العقول، با ضـمانت امام باقر وامام صادق علیهماالسلام از پدران بزرگوارشان، از شخص پیامبراکرم صلی الله علیه و آله ، از پیک وحی، از خداوند منّان، نقل شده است.(۳)

بـا توجّه به شأن والای ماه مبارک رمضان شایسته است که روزه داران ارجمنـد هیـچ روزی ازآن غفلت نکننـد. و در صورت امکان با صد لعن، صد سلام، دعای علقمه و دیگر آداب آن را انجام دهند.

در همه ی مشاهـد مشرّفه و در زیـارت پیشوایان معصوم علیهم السـلام متن زیارتنامه ای از امام رضا علیه السـلام نقل شـده که فرموده: در همه مشاهد مشرّفه کافی است که بگوید:

السَّلامُ عَلی أَوْلِیاءِ اللّه ِ وَأَصْفِیائِهِ السَّلامُ عَلی أُمَناءِ اللّه ِ وَأَحِبّائِهِ السَّلامُ عَلی أَنْصارِ اللّه ِ وَخُلَفائِهِ، السَّلامُ عَلی مَحالِّ مَعْرِفَهِ اللّه ِ، السَّلامُ عَلی مَساکِنِ ذِکْرِ اللّه ِ السَّلامُ عَلی مَظاهِرِ أَمْرِ اللّه ِ وَنَهْیِهِ، السَّلامُ عَلَی الـدُّعاهِ إِلَی اللّه ِ، السَّلامُ عَلَی الْمُسْتَقِرِّینَ فِی مَرْضاهِ اللّه ِ، السَّلامُ عَلَی الْمُمَحِّصِینَ فِی طاعَهِ اللّه ِ، السَّلامُ عَلَی الْأَدِلاّءِ عَلَی اللّه ِ، السَّلامُ عَلَی الَّذِینَ مَنْ والاهُمْ فَقَدْ والَی اللّه َ وَمَنْ عاداهُمْ فَقَدْ عادَی اللّه َ وَمَنْ عَرَفَهُمْ فَقَدْ عَرَفَ اللّه َ وَمَنْ جَهِلَهُمْ فَقَدْ جَهِلَ اللّه َ، وَمَنِ اعْتَصَمَ بِهِمْ فَقَدِ اعْتَصَمَ بِاللّه ِ، وَمَنْ تَخَلّی مِنْهُمْ فَقَدْ تَخَلّی مِنَ اللّه ِ،

أُشْهِدُ اللّه َ أَنِّی سِلْمٌ لِمَنْ سالَمَکُمْ وَحَرْبٌ لِمَنْ حارَبَکُمْ مُوءْمِنٌ بِسِرِّکُمْ وَعَلانِیَتِکُمْ، مُفَوِّضٌ فِی ذلِکَ کُلِّهِ إِلَیْکُمْ لَعَنَ اللّه ُ عَدُوَّ آلِ مُحَمَّدٍ مِنَ

۱- سیّد ابن طاووس، مصباح الزائر، ص ۴۶۰ و۴۷۴.

۲- سیّد ابن طاووس، مصباح الزائر، ص ۴۶۰ و۴۷۴.

۳- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص ۷۸۱.

الْجِنِّ وَالْاْءِنْسِ وَأَبْرَأُ إِلَی اللّه ِ مِنْهُمْ وَصَلَّی اللّه ُعَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطّاهِرینَ.(۱) در پایان فرمود: این متن در همه زیارتها کفایت می کند، و فراوان درود می فرستی بر پیامبر صلی الله علیه و آله ، آنگاه یک یک امامان را نام می بری و برای آنها صلوات و سلام می فرستی و از دشمنان آنان به خدا بیزاری می جویی، سپس هر چه خواستی در حقّ خودت دعا می کنی.(۲)

حقیر گوید که مرحوم والد رحمه الله گفته دور نیست که اگر چنین بگوید کافی باشد:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ سَیِّدِ الْمُرْسَلینَ وَعَلِیٍّ سَیِّدِ الْوَصِیّینَ، وَفاطِمَهَ سَیِّدَهِ نِساءِ الْعالَمینَ، وَالْحَسَنِ الزَّکِیِّ النّاصِحِ الْاْءَمینِ، وَالْحُسَیْنِ الشَّهیدِ بِاَیْدِی الظّالِمینَ، وَعَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ زَیْنِ الْعابِدینَ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ باقِرِ عِلْمِ النَّبِیِّینَ، وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصّادِقِ الْاْءَمیْنِ، وَمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ کاظِمِ غَیْظِ الْمعانِدینَ، وَ عَلِیِّ بْنِ مُوسی النُّورِ الْمُبینِ، وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْبارِّ الْمَکینِ، وَ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْهادِی اِلَی الْحَقِّ وَ الْیَقینِ، وَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ إمامِ الْمُوءْمِنِینَ، وَالْخَلَفِ مِنْ بَعْدِهِ خاتِمِ الْوَصِیّینَ، اللّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ، وَاجْعَلْنا مَعَهُم فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ وَالْعَنْ أَعْداءَهُمْ اَجْمَعِینَ، وَاغْفِرْ لِلْمُوءْمِنینَ وَالْمُوءْمِناتِ بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ. انتهی.

این متن را در هر روزی از روزهای ماه رمضان، و در هر جمعه ای از روزهای جمعه در طول سال بخواند کفایت می کند.

۱۹. زیارت امیرموءمنان علیه السلام در ماه رمضان

بسیاری از شبها و روزهای ماه رمضان با وجود مقدس مولای متقیان پیوند ناگسستنی دارد:

۱) در روایات فراوان ماه رمضان نخستین ماه سال معرفی شده(۳) و در احادیث

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص۵۷۹.

۲- کلینی، الکافی، ج۴، ص۵۷۹.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۳۱.

فراوان آیه شریفه: «إِنَّ عِدَّهَ الشُّهُورِ عِندَ اللّه ِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا»(۱) به دوازده امام علیهم السلام تفسیر شده است.(۲)

ماه رمضان نخستین ماه از ماههای دوازده گانه و امیرموءمنان نخستین امام از امامان دوازده گانه می باشد.

۲) ولایت امیرموءمنان علیه السلام در شب قدر مقدّر شده(۳) و شب قدر بودن تردید در ماه رمضان است.

۳) نصرت و پیروزی مسلمانان در جنگ بدر به دست توانای امیرموءمنان تحقّق یافت و آن در هفدهم رمضان بود.

۴) تطهیر کعبه از لوث بتها به دست مولای متقیان اتّفاق افتاد و آن در بیستم ماه رمضان بود.

۵) عقد ازدواج مولای متّقیان در بیست و چهارم رمضان در آسمانها خوانده شد.

۶) شهادت مولای متقیان نیز در بیست و یکم ماه رمضان اتفاق افتاد.

شایسته است که در همه این ایام روزه داران به یاد مولای متقیان باشند، از دور یا نزدیک به زیارت آن حضرت تشرّف پیدا کنند.

در روز شهادت امیرموءمنان علیه السلام همانند روز ارتحال پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله صدای ضجّه و ناله از همه جا بلند شد، ناگاه مردی شتابزده استرجاع کنان آمد و مرتّب می گفت: «امروز رشته خلافت پیامبر از هم گسیخت».(۴)

آنگاه در مقابل خانه امیرموءمنان ایستاد و آن حضرت را این گونه زیارت کرد:

رَحِمَکَ اللّهُ یا أَبا الْحَسَنِ کُنْتَ أَوَّلَ الْقَوْمِ إِسْلاماً....(۵)

۱- سوره توبه، آیه ۳۶.

۲- نعمانی، الغیبه، ص۸۷.

۳- مجلسی، بحارالانوار، ج۹۷، ص۱۸.

۴- شیخ صدوق، کمال الدین، ج۲، ص۳۸۲، به نقل از حضرت خضر علیه السلام .

۵- در ص۳۷۸ در باب زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام آمده است.

۲۰. وصیّتنامه ی مولای متّقیان در ماه رمضان

که در شب بیست و یکم ماه مبارک رمضان خطاب به امام حسن مجتبی و امام حسین سیّد الشهداء و همه ی فرزندان، خویشاوندان و پیروان خود تا روز قیامت وصیّت نموده است، که برای تذکّر خود و خوانندگان گرامی، ترجمه اش را در اینجا می آوریم:

حسن و حسینم! وصیت می کنم شما را به ترسیدن از خدا و این که دنیا را طلب نکنید، اگر چه آن به دنبال شما بیاید، دریغ مخورید بر چیزی از آن که به دستتان نیاید، حق را بگویید، برای پاداش آخرت کار کنید، با ستمگر پیکار کنید و ستمدیده را یاری کنید.

شما را، فرزندانم را، کسانم را و هر کسی را که این سفارشم به دست او برسد، سفارش می کنم به:

۱) ترس از خدا. ۲) نظم در امور. ۳) آشتی با یکدیگر، که من از جدّ شما شنیدم که فرمود: آشتی دادن بین مردمان از هر نماز و روزه ای برتر است.

۴) خدا را، خدا را! درباره یتیمان، آنان را گرسنه نگذارید، مبادا که آنان با حضور شما ضایع شوند.

۵) خدا را، خدا را! در مورد همسایگان، که آنان سفارش شده پیامبر شمایند، پیوسته درباره آنان سفارش می فرمود، چندان که گمان می کردیم که برای آنان در میراث سهمی قرار خواهد داد.

۶) خدا را، خدا را! در مورد قرآن، مبادا دیگران در عمل به احکام قرآن برشما پیشی بگیرند.

۷) خدا را، خدا را! در مورد نماز، که نماز ستون دین شماست.

۸) خدا را، خدا را! در مورد خانه پروردگار، تا در این جهان هستید آن را خالی نگذارید، که اگر رها شود به شما مهلت داده نمی شود.

۹) خدا را، خدا را! در مورد جهاد در راه خدا، با مال و جان و زبان.

۱۰) بر شما باد پیوستن به یکدیگر و بخشش به همدیگر.

۱۱) دور باشید از روی گردانی و گسستن از یکدیگر.

۱۲) هرگز امر به معروف و نهی از منکر را وا مگذارید، که بدترین شما بر شما سیطره پیدا کنند و آن گاه هر چه دعا کنید به اجابت نرسد.

۱۳) ای فرزندان عبدالمطلب! نبینم که با شعار و بهانه ی «امیرالموءمنین کشته شد» خون مسلمانان را بریزید.

۱۴) هرگز به جز قاتل من کسی را نکشید.

۱۵) نیک بنگرید، اگر من با ضربت او کشته شدم، شما نیز تنها یک ضربت به او بزنید و هرگز او را «مثله» نکنید (دست و پای او را نبرید) که من از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمود: «هرگز احدی را حتّی سگ هار را مثله نکنید».(۱)

۲۱. زیارت سالار شهیدان در ماه رمضان

از امام صادق علیه السلام در مورد زیارت امام حسین علیه السلام پرسیدند که آیا زیارت آن حضرت در برخی ایّام بر ایّام دیگر برتری دارد؟ فرمود:

هر وقت بتوانید به زیارت آن حضرت بشتابید که زیارت آن حضرت بهترین عمل است، هرکس زیاد انجام بدهد پاداش فراوان نصیبش می شود و هرکس کمتر انجام دهد، ثواب کمتری عایدش می گردد ولی سعی کنید که اوقات شریفه را درک کنید که در اوقات شریفه پاداش اعمال شایسته چند برابر می شود، زیرا در آن اوقات ملائکه ی آسمان برای زیارت آن حضرت نازل می شوند.(۲)

از آن حضرت در مورد زیارت امام حسین علیه السلام در ماه رمضان پرسیدند، فرمود: کسی که با قصد قربت با خشوع و استغفار در یکی از سه شب ماه رمضان:

۱) شب اوّل. ۲) شب نیمه. ۳) شب آخر، به زیارت آن حضرت مشرّف شود، همه گناهانش همانند برگ درختان که باد خزان بر آنها بوزد می ریزد، او همانند روزی که از مادر زاده شده از گناهان پاک می شود و پاداش حجّ و عمره به او داده

۱- نهج البلاغه، بخش نامه ها، نامه ۴۷.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۵.

می شود، دو فرشته او را نـدا کننـد، به طوری که جنّ و انس همه ی جانـداران بشـنوند، یکی گوید: ای بنده خدا! پاک شدی عمل خود را از سر بگیر، دیگری گوید: ای بنده خدا! احسن بر تو، ترا با مغفرت و فضل پروردگار بشارت باد.(۱)

امام رضا علیه السـلام فرمود: کسـی در ماه رمضان به زیارت امام حسین علیه السلام موفّق شود بسیار تلاش کند که شب جُهَنی را از دست ندهد و آن شب بیست و سوم رمضان است، که امید شب قدر می رود.(۲)

امام جواد علیه السلام فرمود: هرکس در شب بیست و سوم رمضان که امید شب قدر می رود و هر امر استواری در آن ارزیابی می شود، به زیارت امام حسـین علیه السـلام برود روح صد و بیست و چهار هزار پیامبر و فرشته با او مصافحه کنند، که آنها در آن شب اذن می طلبند برای زیارت امام حسین علیه السلام .(۳)

امـام صادق علیه السـلام فرمود: چون شب قـدر فرا رسـد که در آن هر امر اسـتواری جـدا می گردد، منادی از درون عرش نـدا برآورد که خداوند منّان هرکسی را که امشب به زیارت قبر امام حسین آمده آمرزید.(۴)

امام کاظم علیه السـلام فرمود: سه شب هست که هرکس در آن امام حسـین علیه السلام را زیارت کند، گناهان قدیم و اخیر او آمرزیده می شود:

۱) شب نیمه ی شعبان. ۲) شب بیست و سوم رمضان. ۳) شب عید فطر.(۵)

اوّل: زیارت مخصوص امام حسین علیه السلام در شب قدر و عیدین (فطر و اضحی) به این شرح است:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ رَسُولِ اللّه ِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ الصِّدیقَهِ الطّاهِرَهِ فاطِمَهَ سَیِّدَهِ نِساءِ الْعالَمینَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا مَوْلایَ یا اَبا عَبْدِ اللّه ِ وَرَحْمَهُ اللّه ِ وَبَرَکاتُهُ، اَشْهَدُ اَنَّکَ قَدْ اَقَمْتَ الصَّلاهَ وَاتَیْتَ الزَّکاهَ وَاَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ وَتَلَوْتَ الْکِتابَ حَقَّ تِلاوَتِهِ،

۱- مجلسی، بحارالأنوار، ج۱۰۱، ص۹۹.
۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۳۵۸ و۳۸۳.
۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۳۵۸ و۳۸۳.
۴- سیّد ابن طاووس، مصباح الزائر، ص۳۲۹.
۵- سیّد ابن طاووس، مصباح الزائر، ص۳۲۹.

وَجاهَدْتَ فِی اللّه ِ حَقَّ جِهادِهِ، وَصَبَرْتَ عَلَی الْاءَذی فی جَنْبِهِ مُحْتَسِباً حَتّی اَتیکَ الْیَقینُ، وَاَشْهَدُ اَنَّ الَّذینَ خالَفُوکَ وَحارَبُوکَ وَاَنَّ الَّذینَ خَذَلُوکَ وَالَّذینَ قَتَلُوکَ مَلْعُونُونَ عَلی لِسانِ النَّبِیِّ الْاُمِّیِ، وَقَدْ خابَ مَنِ افْتَری، لَعَنَ اللّه ُالظّالِمینَ لَکُمْ مِنَ الْاءَوَّلینَ وَالْاخِرینَ وَضاعَفَ عَلَیْهِمُ الْعَذابَ الْاءَلیمَ، اَتَیْتُکَ یا مَوْلایَ یَابْنَ رَسُولِ اللّه ِ زائِراً عارِفاً بِحَقِّکَ، مُوالِیاً لِاءَوْلِیآئِکَ، مُعادِیاً لِاءَعْدائِکَ مُسْتَبْصِراً بِالْهُدَی الَّذی اَنْتَ عَلَیْهِ، عارِفاً بِضَلالَهِ مَنْ خالَفَکَ فَاشْفَعْ لی عِنْدَ رَبِّکَ.(۱)

پس خود را به قبر بچسبان و پهلوی روی خود را بر آن گذار پس برو به نزد سر آن حضرت و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا حُجَّهَ اللّه ِ فی اَرْضِهِ وَ سَمائِهِ، صَلَّی اللّه ُعَلی رُوحِکَ الطَّیِّبِ وَ جَسَدِکَ الطّاهِرِ، وَعَلَیْکَ السَّلامُ یا مَوْلایَ وَ رَحْمَهُ اللّه ِ وَ بَرَکاتُهُ.

پس باز خود را به ضریح بچسبان و ببوس و نزد سر مبارک دو رکعت نماز بکن و بعد از آن هر نماز که میسّر شود بکن،

پس برو به نزد پاهای آن حضرت و علیّ بن الحسین را زیارت کن و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا مَوْلایَ وَابْنَ مَوْلایَ وَرَحْمَهُ اللّه ِ وَبَرَکاتُهُ، لَعَنَ اللّه ُمَنْ ظَلَمَکَ وَلَعَنَ اللّه ُمَنْ قَتَلَکَ وَضاعَفَ عَلَیْهِمُ الْعَذابَ الْاءَلیمَ.

و هر دعا که خواهی بکن پس از جانب پای منحرف شو و رو به قبله شهدا را زیارت کن و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ اَیُّهَا الصِّدّیقُونَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ اَیُّهَا الشُّهَداءُ الصّابِرُونَ اَشْهَدُ اَنَّکُمْ جاهَدْتُمْ فی سَبیلِ اللّه ِ وَصَبَرْتُمْ عَلَی الْاءَذی فی جَنْبِ اللّه ِ وَنَصَحْتُمْ للّه ِ وَلِرَسُولِهِ حَتّی اَتیکُمُ الْیَقینُ، اَشْهَدُ اَنَّکُمْ اَحیاءٌ عِنْدَ رَبِّکُمْ تُرْزَقُونَ، فَجَزاکُمُ اللّه ُ

۱- بحار الانوار، ج ۱۰۱ ص ۳۵۰.

عَنِ الْاِسْلامِ وَاَهْلِهِ اَفْضَلَ جَزاءِ الْمُحْسِنینَ وَجَمَعَ بَیْنَنا وَبَیْنَکُمْ فی مَحَلِّ النَّعیمِ.

پس برو به سوی قبر حضرت عباس و چون نزد قبر بایستی بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ اَیُّهَا الْعَبْدُ الصّالِحُ الْمُطیعُ لِلّٰهِ وَلِرَسُولِهِ، اَشْهَدُ اَنَّکَ قَدْ جاهَدْتَ وَنَصَحْتَ وَصَبَرْتَ حَتّی اَتیکَ الْیَقینُ، لَعَنَ اللّٰهُ الظّالِمینَ لَکُمْ مِنَ الْاَوَّلینَ وَالْاخِرینَ وَاَلْحَقَهُمْ بِدَرَکِ الْجَحیمِ.(۱)

دوّم: زیارت عاشوراست که از جمله زیاراتی است که بسیار معتبر و اشرف و افضل زیارات آن بزرگوار است و در بسیاری از کتب معتبره از مزار و غیره روایت شده با فضیلت بسیار که مقام ذکرش نیست و ما به اصل آن اکتفا می کنیم و آن دو طریق دارد.

یکی آنکه در فرمایش حضرت امام محمّد باقر علیه السلام است که از علقمه روایت شده مطابق روایت شیخ طوسی به نحوی که در بحار است که اوّل خود زیارت را بخواند و صد لعن و صد سلام تمام و دعای اللّهمّ خصّ و دعای سجده و بعد دو رکعت نماز و بنابر آنچه از شیخ شهید نقل روایت شده قبل از شروع در زیارت صد مرتبه تکبیر بگوید چنانچه کفعمی رحمه الله نیز گفته.

طریقه دیگر آنچه در عمل حضرت امام جعفر صادق علیه السلام است که: از صفوان روایت شده موافق روایت شیخ نیز که آن حضرت در حرم حضرت امیر علیه السلام زیارت مذکوره را خواندند با صد لعن و صد سلام تمام و دعای اللّهمّ خصّ و سجده و بعد دو رکعت نماز و بعد از آن دعای معروف به دعای علقمه بر خلاف معروف را خواندند و چون این دعا مشتمل بر وداع حضرت امیر علیه السلام است چنانچه مشتمل بر وداع حضرت سیّد الشهداء است از این جهت دلالت می کند که قبل از زیارت عاشورا باید زیارت حضرت امیر علیه السلام نمود و هر دو طریق در هر فرمایش هر دو بزرگوار مذکور است برای قریب و بعید و بعد از آنکه در خصوص عمل حضرت صادق علیه السلام به این زیارت شریفه در حرم حضرت امیر علیه السلام خوب ملاحظه شود در

۱- شهید اوّل، المزار، ص۱۹۳.

خبر صفوان واضح می گردد که در این دو طریق به نحو مذکور اشکال نیست و به هر طریقش عمل شود به نصّ روایت عمل شده و محتاج به احتیاطاتی که گفته اند نیست و حقّ مطلب واضح می شود در کتاب رسائل مرحوم حجّه الإسلام حاج سید محمّد باقر رشتی اعلی اللّه مقامه

موءلّف گوید که: چون این زیارت بهترین زیارات آن حضرت است.

البته مقدّم دارد بر غیر آن خصوص در این ماه که علاوه بر آنچه در دو فصل سابق گذشت فائز گردد به اضعاف مضاعف به آن فضائلی که در شرح این زیارت بیان فرمودند پس اگر وقت و حال اقتضا نکند عمل کند به روایتی که روایت کرده مرحوم والد رحمه الله از کتاب صدف مشحون موءلّف عالم جلیل ملاّ شریف شیروانی رحمه الله که به اسناد خود روایت نموده از حضرت امام علی نقی علیه السلام که فرمود کسی که بخواند لعن زیارت عاشوراء مشهوره را یک مرتبه پس بگوید: «اللّهمّ العنهم جمیعاً» را نود و نه مرتبه مثل کسی است که صد مرتبه تمام خوانده و کسی که بخواند سلام آن زیارت را یک مرتبه آنگاه بگوید: «السّلامُ علی الحُسین وعلی علیّ بن الحسین وَعَلی أولاد الحُسین وعلی اصحاب الحسین» را در نود و نه مرتبه مثل کسی است که خوانده باشد صد مرتبه تمام از اوّل لعن و سلام تا آخر آنها انتهی.

و زیارت این است:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا اَبا عَبْدِ اللّه ِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ رَسُولِ اللّه ِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا خِیَرَهَ اللّه ِ وَابْنَ خِیَرَتِهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَا بْنَ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ، وَابْنَ سَیِّدِ الْوَصِیّینَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَا بْنَ فاطِمَهَ سَیِّدَهِ نِساءِ الْعالَمینَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا ثارَ اللّه ِ وَابْنَ ثارِهِ، وَالْوِتْرَ الْمَوْتُورَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی الاْءَرْواحِ الَّتی حَلَّتْ بِفِنائِکَ، عَلَیْکُمْ مِنّی جَمیعاً سَلامُ اللّه ِ اَبَداً ما بَقیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ، یا اَبا عَبْدِ اللّه ِ، لَقَدْ عَظُمَتِ الرَّزِیَّهُ وَجَلَّتْ وَعَظُمَتِ الْمُصیبَهُ بِکَ عَلَیْنا، وَعَلی جَمیعِ اَهْلِ الاْءِسْلامِ وَجَلَّتْ وَعَظُمَتْ مُصیبَتُکَ فِی السَّماواتِ عَلی جَمیعِ اَهْلِ السَّماواتِ، فَلَعَنَ

اللّه ُ اُمَّةً اَسَّسَتْ اَساسَ الظُّلْمِ وَالْجَوْرِ عَلَيْكُمْ اَهْلَ الْبَيْتِ، وَلَعَنَ اللّه ُ اُمَّةً دَفَعَتْكُمْ عَنْ مَقامِكُمْ، وَاَزالَتْكُمْ عَنْ مَراتِبِكُمُ الَّتى رَتَّبَكُمُ اللّه ُ فيها، وَلَعَنَ اللّه ُ اُمَّةً قَتَلَتْكُمْ، وَلَعَنَ اللّه ُ الْمُمَهِّدينَ لَهُمْ بِالتَّمْكينِ مِنْ قِتالِكُمْ، بَرِئْتُ اِلَى اللّه ِ وَاِلَيْكُمْ مِنْهُمْ وَمِنْ اَشْياعِهِمْ وَاَتْباعِهِمْ وَاَوْلِيائِهِمْ، يا اَبا عَبْدِ اللّه ِ، اِنّى سِلْمٌ لِمَنْ سالَمَكُمْ، وَحَرْبٌ لِمَنْ حارَبَكُمْ اِلى يَوْمِ الْقِيامَهِ، وَلَعَنَ اللّه ُ آلَ زِيادٍ وَآلَ مَرْوانَ، وَلَعَنَ اللّه ُ بَنى اُمَيَّهَ قاطِبَهً، وَلَعَنَ اللّه ُ ابْنَ مَرْجانَهَ، وَلَعَنَ اللّه ُ عُمَرَ بْنَ سَعْدٍ، وَلَعَنَ اللّه ُ شِمْراً، وَلَعَنَ اللّه ُ اُمَّةً اَسْرَجَتْ وَاَلْجَمَتْ وَتَنَقَّبَتْ لِقِتالِكَ، بِاَبى اَنْتَ وَاُمّى لَقَدْ عَظُمَ مُصابى بِكَ، فَاَسْئَلُ اللّه َ الَّذى اَكْرَمَ مَقامَكَ وَاَكْرَمَنى بِكَ اَنْ يَرْزُقَنى طَلَبَ ثارِكَ مَعَ اِمامٍ مَنْصُورٍ مِنْ اَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ، صَلَّى اللّه ُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، اَللّهُمَّ اجْعَلْنى عِنْدَكَ وَجيهاً بِالْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلامُ فِى الدُّنْيا وَالْاٰخِرَهِ، يا اَبا عَبْدِاللّه ِ اِنّى اَتَقَرَّبُ اِلَى اللّه ِ وَاِلى رَسُولِهِ، وَاِلى اَميرِالْمُؤْمِنينَ، وَ اِلى فاطِمَهَ وَاِلَى الْحَسَنِ وَاِلَيْكَ بِمُوالاتِكَ، وَبِالْبَرائَهِ مِمَّنْ قاتَلَكَ وَنَصَبَ لَكَ الْحَرْبَ، وَ بِالْبَرائَهِ مِمَّنْ اَسَّسَ اَساسَ الظُّلْمِ وَالْجَوْرِ عَلَيْكُمْ، وَاَبْرَءُ اِلَى اللّهِ وَ اِلى رَسُولِهِ مِمَّنْ اَسَّسَ اَساسَ ذلِكَ، وَبَنى عَلَيْهِ بُنْيانَهُ، وَجَرى فى ظُلْمِهِ وَجَوْرِهِ عَلَيْكُمْ وَعلى اَشْياعِكُمْ، بَرِئْتُ اِلَى اللّه ِ وَاِلَيْكُمْ مِنْهُمْ، وَاَتَقَرَّبُ اِلَى اللّه ِ ثُمَّ اِلَيْكُمْ بِمُوالاتِكُمْ وَمُوالاهِ وَلِيِّكُمْ، وَبِالْبَرائَهِ مِنْ اَعْدائِكُمْ وَالنّاصِبينَ لَكُمُ الْحَرْبَ، وَبِالْبَرائَهِ مِنْ اَشْياعِهِمْ وَاَتْباعِهِمْ، اِنّى سِلْمٌ لِمَنْ سالَمَكُمْ، وَحَرْبٌ لِمَنْ حارَبَكُمْ، وَوَلِىٌّ لِمَنْ والاكُمْ، وَعَدُوٌّ لِمَنْ عاداكُمْ، فَاَسْئَلُ اللّه َ الَّذى اَكْرَمَنى بِمَعْرِفَتِكُمْ، وَمَعْرِفَهِ اَوْلِيائِكُمْ، وَرَزَقَنِى الْبَرائَهَ مِنْ اَعْدائِكُمْ، اَنْ يَجْعَلَنى مَعَكُمْ فِى الدُّنْيا وَالْاٰخِرَهِ، وَاَنْ يُثَبِّتَ لى عِنْدَكُمْ قَدَمَ صِدْقٍ فِى الدُّنْيا وَالْاٰخِرَهِ، وَاَسْئَلُهُ اَنْ يُبَلِّغَنِى الْمَقامَ الْمَحْمُودَ لَكُمْ عِنْدَ اللّه ِ، وَ اَنْ يَرْزُقَنى طَلَبَ ثارى مَعَ اِمامٍ هُدىً ظاهِرٍ ناطِقٍ بِالْحَقِّ مِنْكُمْ، وَاَسْئَلُ اللّه َ بِحَقِّكُمْ

وَبِالشَّأْنِ الَّذی لَکُمْ عِنْدَهُ اَنْ یُعْطِیَنی بِمُصابی بِکُمْ اَفْضَلَ ما یُعْطی مُصاباً بِمُصیبَتِهِ، مُصیبَهً ما اَعْظَمَها وَاَعْظَمَ رَزِیَّتَها فِی الْاِسْلامِ، وَفی جَمیعِ السَّماواتِ وَالْاَرْضِ، اَللّهُمَّ اجْعَلْنی فی مَقامی هذا، مِمَّنْ تَنالُهُ مِنْکَ صَلَواتٌ وَرَحْمَهٌ وَمَغْفِرَهٌ، اَللّهُمَّ اجْعَلْ مَحْیایَ مَحْیا مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَمَماتی مَماتَ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، اَللّهُمَّ اِنَّ هذا(۱) یَوْمٌ تَبَرَّکَتْ بِهِ بَنُو اُمَیَّهَ، وَابْنُ آکِلَهِ الْاَکْبادِ اللَّعینُ ابْنُ اللَّعینِ عَلی لِسانِکَ وَلِسانِ نَبِیِّکَ، صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، فی کُلِّ مَوْطِنٍ وَمَوْقِفٍ وَقَفَ فیهِ نَبِیُّکَ، صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ، اَللّهُمَّ الْعَنْ اَبا سُفْیانَ وَمُعاوِیَهَ وَ یَزیدَ بْنَ مُعاوِیَهَ، عَلَیْهِمْ مِنْکَ اللَّعْنَهُ اَبَدَ الْاَبِدینَ، وَهذا یَوْمٌ فَرِحَتْ بِهِ آلُ زِیادٍ وَآلُ مَرْوانَ بِقَتْلِهِمُ الْحُسَیْنَ، صَلَواتُ اللّهِ عَلَیْهِ، اَللّهُمَّ فَضاعِفْ عَلَیْهِمُ اللَّعْنَ مِنْکَ وَالْعَذابَ الْاَلیمَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ فی هذَا الْیَوْمِ وَفی مَوْقِفی هذا وَاَیّامِ حَیاتی بِالْبَرائَهِ مِنْهُمْ، وَاللَّعْنَهِ عَلَیْهِمْ، وَبِالْمُوالاتِ لِنَبِیِّکَ وَآلِ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمُ اَلسَّلامُ.

پس می گوئی صد مرتبه: اَللّهُمَّ الْعَنْ اَوَّلَ ظالِمٍ ظَلَمَ حَقَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَآخِرَ تابِعٍ لَهُ عَلی ذلِکَ، اَللّهُمَّ الْعَنِ الْعِصابَهَ الَّتی جاهَدَتِ الْحُسَیْنَ، وَشایَعَتْ وَبایَعَتْ وَتابَعَتْ عَلی قَتْلِهِ، اَللّهُمَّ الْعَنْهُمْ جَمیعاً.

پس می گوئی صد مرتبه: اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا اَبا عَبْدِ اللّهِ ، وَعَلَی الْاَرْواحِ الَّتی حَلَّتْ بِفِنائِکَ، عَلَیْکَ مِنّی سَلامُ اللّهِ اَبَداً ما بَقیتُ وَبَقِیَ اللَّیْلُ وَالنَّهارُ، وَلا جَعَلَهُ اللّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنّی لِزِیارَتِکُمْ، اَلسَّلامُ عَلَی الْحُسَیْنِ، وَعَلی عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، وَعَلی اَوْلادِ الْحُسَیْنِ، وَعَلی اَصْحابِ الْحُسَیْنِ.

پس می گوئی: اَللّهُمَّ خُصَّ اَنْتَ اَوَّلَ ظالِمٍ بِاللَّعْنِ مِنّی، وَابْدَأْ بِهِ اَوَّلاً، ثُمَّ

۱- در غیر عاشورا به جای «هذا» بگوید: «یَومَ قَتْلِ الْحُسَینِ».

الثّانِیَ وَالثّالِثَ وَالرّابِعَ، اَللّهُمَّ الْعَنْ یَزیدَ خامِساً، وَالْعَنْ عُبَیْدَ اللّه ِبْنَ زِیادٍ وَابْنَ مَرْجانَهَ، وَعُمَرَ بْنَ سَعْدٍ وَشِمْراً، وَآلَ اَبی سُفْیانَ وَآلَ زِیادٍ وَآلَ مَرْوانَ، اِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ.

پس به سجده برو و بگو: اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْدَ الشّاکِرینَ لَکَ عَلی مُصابِهِمْ، اَلْحَمْدُ للّه ِعَلی عَظیمِ رَزِیَّتی، اَللّهُمَّ ارْزُقْنی شَفاعَهَ الْحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلامُ یَوْمَ الْوُرُودِ، وَثَبِّتْ لی قَدَمَ صِدْقٍ مَعَ الْحُسَیْنِ وَاَصْحابِ الْحُسَیْنِ اَلَّذینَ بَذَلُوا مُهَجَهُمْ دُونَ الْحُسَیْنِ عَلَیْهِ السَّلامُ.(۱)

سوّم: زیارتی است که در تحفه روایت شده از ابوالحسن فارسی رحمه الله که گفت من بسیار به زیارت امام حسین علیه السلام می رفتم پس چندی به سبب کمی مال و پیری توفیق زیارت آن حضرت نیافتم پس شبی حضرت رسول را در خواب دیدم که حضرت امام حسین علیه السلام و حضرت امام حسین علیه السلام در خدمت آن حضرت بودند چون من به نزدیک ایشان رسیدم امام حسین علیه السلام فرمود: یا رسول اللّه این مرد مرا بسیار زیارت می کرد و اکنون ترک کرده است حضرت رسول متوجّه من شده و فرمود که آیا ترک زیارت مثل حسین علیه السلام می توان کرد گفتم: یا رسول اللّه قلّت مال و پیری مرا مانع ادراک این سعادت گردیده است حضرت فرمودند که هر شب بر بام خانه خود بالا رو و انگشت شهادت به سوی قبر آن حضرت اشاره کن و بگوی:

السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلی جَدِّکَ وَأَبیکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلی أُمِّکَ وَأَخِیکَ السَّلامُ عَلَیْکَ وَعَلَی الْاَئِمَّهِ مِنْ بَنِیکَ، السَّلامُ عَلَیْکَ یا صاحِبَ الدَّمْعَهِ السّاکِبَهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ یا صاحِبَ الْمُصیبَهِ الرّاتِبَهِ، لَقَدْ أَصْبَحَ کِتابُ اللّهِ فِیکَ مَهْجُوراً، وَرَسُولُ اللّهِ فِیکَ مَحْزُوناً، وَعَلَیْکَ السَّلامُ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ، السَّلامُ عَلی أَنْصارِ اللّهِ وَخُلَفائِهِ، السَّلامُ عَلی أُمَناءِ اللّهِ وَأَحِبّائِهِ السَّلامُ عَلی

۱- صحیفه باقریه، ص۱۲۴ د۲۸۷.

مَحالِّ مَعْرِفَهِ اللّهِ وَمَعادِنِ حِکْمَهِ اللّهِ وَحَفَظَهِ سِرِّ اللّهِ وَحَمَلَهِ کِتابِ اللّهِ وَأَوْصِیاءِ نَبِیِّ اللّهِ وَذُرِّیَّهِ رَسُولِ اللّهِ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَآلِهِ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.(۱)

پس هر حاجت که خواهی از خدا طلب کن پس اگر چنین کنی زیارت تو از نزدیک و دور هر دو مقبول است.

چهارم: ابن قولویه رحمه الله روایت فرموده که حضرت صادق علیه السلام به سُدیر فرمودند چه می شود بر تو که زیارت کنی قبر حسین علیه السلام را در هر جمعه پنج مرتبه و هر روز یک مرتبه گفتم فدایت گردم میان ما و آن حضرت فرسخهای بسیار است فرمود بالا می روی به بام خانه خود آنگاه به جانب راست و چپ ملتفت می شوی آنگاه سر به جانب آسمان بلند می کنی پس از آن رو به قبر حسین علیه السلام می نمایی و می گویی: السَّلامُ علیکَ یا اباعبدِاللّه السّلامُ علیکَ یَابنَ رسولِ اللّه السَّلامُ عَلیکَ وَرَحْمَهُ اللّه وَبَرَکاتُهُ.

از امام صادق علیه السلام در مورد زائر امام حسین علیه السلام در شب نیمه ی رمضان پرسیدند، فرمود: به به، کسی که در شب نیمه ی رمضان در کنار قبر امام حسین علیه السلام بعد از عشاء علاوه بر نماز شب، ده رکعت نماز بخواند که در هر رکعت آن، یک حمد و ده بار «قل هو اللّه احد» را بخواند و به خدا پناه ببرد، خداوند او را پناه دهد و او را از آزاد شدگان از آتش جهنم قرار دهد و نمیرد جز این که فرشتگانی را در عالم روءیا ببیند که او را با بهشت بشارت می دهند و فرشتگانی که به او نوید رهایی از آتش می دهند.(۲)

آنگاه در مورد کسی که در شب قدر در کنار قبر مطهر امام حسین علیه السلام دو رکعت یا هر چه میسّر شد نماز بخواند و از خداوند تقاضای بهشت کند و از آتش جهنم به خداوند پناه ببرد، فرمود: خداوند آنچه را که خواسته عنایت می کند و از آنچه پناه جسته، پناه می دهد. و در پایان فرمود: خداوند شفاعت او را در مورد ده نفر از خاندانش که مستوجب آتش شده باشند می پذیرد.(۳)

۱- بحار الانوار، ج ۱۰۱ ص ۳۷۶.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۲۹۴.

۳- مجلسی، بحارالأنوار، ج ۱۰۱، ص ۹۹.

این همه تأکید بر زیارت امام حسین علیه السلام در ماه رمضان علل فراوانی دارد، از جمله این که ماه رمضان مکتب تربیتی موءمنان است و ترک زیارت امام حسین علیه السلام موجب نقص ایمان می باشد، چنان که در حدیث شریف آمده است:

هرکس به زیارت امام حسین علیه السلام نرود دین و ایمانش ناقص است و اگر وارد بهشت شود، جایگاه پایین تری از دیگر موءمنان دارد.(۱)

امام رضا علیه السلام فرمود: برای هر امامی عهد و پیمانی بر عهده دوستان و شیعیانش هست، که از کمال وفا به عهد و حسن ادای پیمان زیارت قبور آنهاست.(۲)

روی این بیان شایسته است که روزه داران در حدّ توان به زیارت حرمین شریفین، عتبات عالیات، به ویژه زیارت امام حسین علیه السلام اهتمام بورزند.

۲۲. مرابطه با امام زمان علیه السلام در ماه رمضان

شیعیان شیفته و منتظران دلباخته باید در تمام ساعات شبانه روز در طول عمرشان به یاد جان جانان، مهر تابان، خورشید فروزان، صاحب عصر و زمان، وجود مقدّس حضرت بقیّه اللّه ارواحنا فداه باشند و هرگز لحظه ای از یاد آن حضرت غفلت نکنند، ولی به جهت ارتباط خاصّ ماه رمضان؛ آن حضرت در این ماه بالخصوص باید نام نامی و یاد گرامی آن حضرت لحظه ای از صفحه دل پاک نشود. علل و عوامل ارتباط ویژه این ماه با آن حضرت فراوان است، از جمله:

۱) امر ولایت امامان، از امیرموءمنان تا حجّت زمان، در ماه رمضان، در شب قدر، تقدیر شده است.(۳)

۲) امضای تقدیرات یک ساله ی جهان به فرمان پروردگار، در ماه رمضان، در شب قدر، به امضای آن حضرت می رسد.(۴)

۳) نزول فرشتگان از آسمان برای عرض ادب به پیشگاه سلیمان زمان، در ماه رمضان، در شب قدر خواهد بود.(۵)

۱- شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج۱۴، ص ۴۳۰.

۲- ابن قولویه، کامل الزیارات، ص۱۲۲.

۳- مجلسی، بحارالأنوار، ج۹۷، ص۱۸.

۴- علی بن ابراهیم، تفسیر قمی، ج۲، ص ۲۹۰ و ۴۳۱.

۵- علی بن ابراهیم، تفسیر قمی، ج۲، ص ۲۹۰ و ۴۳۱.

۴) بانگ آسمانی، توسط پیک وحی برای اعلام ظهور آن حضرت در ماه رمضان، در شب قدر خواهد بود.(۱)

۵) ظهور موفور السّرور آن حضرت، از کنار کعبه، در ماه رمضان، در پگاه روز بیست و سوم رمضان خواهد بود.(۲)

۶) بیعت جبرئیل امین با آن حضرت در ماه رمضان، در بامداد بیست و سوم رمضان خواهد بود.(۳)

۷) بیعت سیصد و سیزده تن یاران خاص آن حضرت در میان رکن و مقام در ماه رمضان، روز بیست و سوم رمضان خواهد بود.(۴)

۸) ظهور معجزات باهره، همانند ید بیضای حضرت موسی علیه السلام از آن حضرت در ماه رمضان در همان روز ظهور خواهد بود.(۵)

۹) اوّلین خطبه ی آن حضرت در نخستین روز ظهور، در ماه رمضان، روز بیست و سوم آن خواهد بود.(۶)

۱۰) پایان دوران ستمگران و آغاز حکومت جهانی حضرت بقیّه اللّه روز بیست و سوم رمضان خواهد بود، که پیک وحی در بین آسمان و زمین به جهانیان اعلام می کند: هان ای مردمان! دوران ستمگران به پایان رسید و اینک بهترین فرد امّت محمّد صلی الله علیه و آله قدرت را به دست گرفت، پس به سوی مکّه بشتابید و به او بپیوندید.(۷)

شایسته است روزه داران در طول سال، به ویژه در طول ماه رمضان به وظائف ویژه منتظران، از صدقه دادن برای سلامتی حضرت، دعا کردن برای تعجیل در امر فرج مبادرت کنند، که در صفحات پیشین به صورت خلاصه اشاره کردیم و مشروح آن را والد معظم قدس سره در آثار ارزشمند خود، از جمله:

۱- نعمانی، الغیبه، ص۲۵۴.

۲- شیخ صدوق، کمال الدین، ج۲، ص۳۷۲.

۳- عیّاشی، التّفسیر، ج۲، ص۵۷.

۴- علّامه مجلسی، بحارالأنوار، ج۵۲، ص۲۲۳.

۵- علّامه مجلسی، بحارالأنوار، ج۵۳، ص۸ و ۹ .

۶- علّامه مجلسی، بحارالأنوار، ج۵۳، ص۸ و ۹ .

۷- شیخ مفید، الاختصاص، ص۲۰۸.

۱) کنزالغنائم. ۲) مکیال المکارم. ۳) نورالأبصار. ۴) وظیفه الأنام، به تفصیل آورده است.

والد معظم در کتاب مکیال آثار و فوائد دعا برای حضرت را در ضمن نود فصل و علل و انگیزه های دعا برای حضرت را در ضمن بیش از صد و بیست عنوان به ترتیب حروف الفباء بیان فرموده است.

در اینجا فقط شماری از آثار دعا برای حضرت را فقط نام می بریم:

۱) احیای امر پیشوایان. ۲) ادای اجر رسالت.

۳) ادای بخشی از حقوق آن حضرت. ۴) اظهار محبّت قلبی.

۵) امتثال فرمان خدا. ۶) امتثال فرمان پیشوایان.

۷) پاداش ادای امانت. ۸) پاداش پیروزی بر دشمنان خدا.

۹) پاداش تعاون در امور خیریه. ۱۰) پاداش نیکی به پدر و مادر.

۱۱) تابیدن نور آن حضرت در دل. ۱۲) تعظیم آیین خدا.

۱۳) تقرب به پیامبراکرم صلی الله علیه و آله . ۱۴) جذب نور قرآن.

۱۵) جلب شفاعت پیامبراکرم صلی الله علیه و آله . ۱۶) جلب شفاعت حضرت.

۱۷) جلب عنایت حضرت. ۱۸) رهایی از فتن آخر الزّمان.

۱۹) طولانی شدن عمر. ۲۰) قرب ظهور.

۲۱) گشایش فردی. ۲۲) مایه استجابت دعا.

۲۳) مایه دفع بلا. ۲۴) مایه ناراحتی شیطان.

۲۵) موجب بازگشت در هنگام رجعت. ۲۶) نشانه های انتظار.

۲۷) وسیله ی دیدار حضرت. ۲۸) وسیله ی گشایش رزق.

۲۹) وفا به عهد و پیمان. ۳۰) وفور نعمت.

این بود نمی از یم، انـدکی از بسـیار و مشتی از خروار، که فقـط به اشارت نام برده شـد، علاقمنـدان به کتاب «مکیال المکارم» مراجعه فرمایند.

یـادآور می شویم که در ضـمن وظائف شب بیست و سوّم ماه رمضان دعای فرج «اللهم کن لولیک ...» را آوردیم، در اینجا به یکی دیگر از وظایف منتظران اشاره می کنیم و آن زیارت آل یاسین است که از ناحیه مقدّسه صادر شده است:

بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیم، لا ـ لاِءَمْرِهِ تَعْقِلُونَ، وَلا ـ مِنْ اَوْلِیـائِهِ تَقْبَلُونَ، حِکْمَهٌ بـالِغَهٌ فَمـا تُغْنِی النُّذُرُ، اَلسَّلامُ عَلَیْنـا وَعَلی عِبـادِاللّهِ الصّالِحینَ.

هر گاه خواستید توجه کنید بوسیله ما بسوی خداوند تبارک و تعالی و بسوی ما پس بگویید چنانکه خدای تعالی فرموده:

سَلامٌ عَلی آلِ یسآ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا داعِیَ اللّهِ وَرَبّانِیَّ آیاتِهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا بابَ اللّهِ وَدَیّانَ دینِهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا خَلیفَهَ اللّهِ وَناصِرَ حَقِّهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یـا حُجَّهَ اللّهِ وَدَلیلَ اِرادَتِهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا تالِیَ کِتابِ اللّهِ وَتَرْجُمانَهُ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ فی آناءِ لَیْلِکَ وَاَطْرافِ نَهارِکَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا بَقِیَّهَ اللّهِ فِی اَرْضِهِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا میثاقَ اللّهِ الَّذی اَخَذَهُ وَوَکَّدَهُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا وَعْدَ اللّهِ الَّذی ضَمِنَهُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ اَیُّهَا الْعَلَمُ الْمَنْصوُبُ، وَالْعِلْمُ الْمَصْبُوبُ وَالْغَوْثُ وَالرَّحْمَهُ الْواسِعَهُ وَعْداً غَیْرَ مَکْذوُبٍ،

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تَقوُمُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تَقْعُدُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تَقْرَءُ وَتُبَیِّنُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تُصَلّی وَتَقْنُتُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تَرْکَعُ وَتَسْجُدُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تُهَلِّلُ وَتُکَبِّرُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تَحْمَدُ وَتَسْتَغْفِرُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ حینَ تُصْبِحُ وَتُمْسی، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ فِی اللَّیْلِ اِذا یَغْشی وَالنَّهارِ اِذا تَجَلّی، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ اَیُّهَا الاْءِمامُ الْمَأْموُنُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ اَیُّهَا الْمُقَدَّمُ الْمَأْموُلُ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ بِجَوامِعِ السَّلامِ

اُشْهِدُکَ یا مَوْلایَ اَنّی اَشْهَدُ اَنْ لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ وَاَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ لا حَبیبَ اِلاّ هُوَ وَاَهْلُهُ، وَاُشْهِدُکَ یا مَوْلایَ اَنَّ عَلِیّاً اَمیرَ الْمُؤْمِنینَ حُجَّتُهُ، وَالْحَسَنَ حُجَّتُهُ، وَالْحُسَیْنَ حُجَّتُهُ، وَعَلِیَّ بْنَ الْحُسَیْنِ حُجَّتُهُ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ حُجَّتُهُ، وَجَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ حُجَّتُهُ، وَموُسَی بْنَ جَعْفَرٍ حُجَّتُهُ، وَعَلِیَّ بْنَ

مُوسی حُجَّتُهُ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ حُجَّتُهُ وَعَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ حُجَّتُهُ، وَالْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ حُجَّتُهُ، وَاَشْهَدُ اَنَّکَ حُجَّهُ اللّهِ اَنْتُمُ الاْوَّلُ وَالاْآخِرُ، وَاَنَّ رَجْعَتَکُمْ حَقٌّ لا رَیْبَ فیها یَوْمَ لا یَنْفَعُ نَفْساً ایمانُها لَمْ تَکُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ اَوْ کَسَبَتْ فی ایمانِها خَیْراً، وَاَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ، وَاَنَّ ناکِراً وَنَکیراً حَقٌّ، وَاَشْهَدُ اَنَّ النَّشْرَ حَقٌّ، وَالْبَعْثَ حَقٌّ، وَاَنَّ الصِّراطَ حَقٌّ وَالْمِرْصادَ حَقٌّ، وَالْمیزانَ حَقٌّ، وَالْحَشْرَ حَقٌّ، وَالْحِسابَ حَقٌّ، وَالْجَنَّهَ وَالنّارَ حَقٌّ، وَالْوَعْدَ وَالْوَعیدَ بِهِما حَقٌّ، یا مَوْلایَ شَقِیَ مَنْ خالَفَکُمْ وَسَعِدَ مَنْ اَطاعَکُمْ، فَاشْهَدْ عَلی ما اَشْهَدْتُکَ عَلَیْهِ، وَاَنَا وَلِیٌّ لَکَ بَریءٌ مِنْ عَدُوِّکَ فَالْحَقُّ ما رَضیتُمُوهُ، وَالْباطِلُ ما اَسْخَطْتُمُوهُ، وَالْمَعْرُوفُ ما اَمَرْتُمْ بِهِ وَالْمُنْکَرُ ما نَهَیْتُمْ عَنْهُ، فَنَفْسی مُؤْمِنَهٌ بِاللّهِ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ وَبِرَسُولِهِ وَبِاَمیرِ الْمُؤْمِنینَ وَبِکُمْ یا مَوْلایَ اَوَّلِکُمْ وَآخِرِکُمْ، وَنُصْرَتی مُعَدَّهٌ لَکُمْ وَمَوَدَّتی خالِصَهٌ لَکُمْ آمینَ آمینَ.(۱)

دعایی که بعد از آن باید بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ نَبِیِّ رَحْمَتِکَ، وَکَلِمَهِ نُورِکَ وَاَنْ تَمْلَاَ قَلْبی نُورَ الْیَقینِ، وَصَدْری نُورَ الْایمانِ، وَفِکْری نُورَ الثَّباتِ وَعَزْمی نُورَ الْعِلْمِ، وَقُوَّتی نُورَ الْعَمَلِ، وَلِسانی نُورَ الصِّدْقِ، وَدینی نُورَ الْبَصائِرِ مِنْ عِنْدِکَ، وَبَصَری نُورَ الضِّیاءِ، وَسَمْعی نُورَ الْحِکْمَهِ، وَمَوَدَّتی نُورَ الْمُوالاهِ لِمُحَمَّدٍ وَالِهِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ، حَتّی اَلْقاکَ وَقَدْ وَفَیْتُ بِعَهْدِکَ وَمیثاقِکَ، فَتُغَشِّیَنی رَحْمَتُکَ یا وَلِیُّ یا حَمیدُ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، حُجَّتِکَ فی اَرْضِکَ، وَخَلیفَتِکَ فی بِلادِکَ، وَالدّاعی اِلی سَبیلِکَ، وَالْقائِمِ بِقِسْطِکَ وَالسّائِرِ بِاَمْرِکَ،

۱- بحار الانوار، ج۹۴، ص۴، ح۴.

وَلِیِّ الْمُؤْمِنینَ، وَبَوارِ الْکافِرینَ، وَمُجَلِّی الظُّلْمَهِ، وَمُنیرِ الْحَقِّ وَالنّاطِقِ بِالْحِکْمَهِ وَالصِّدْقِ، وَکَلِمَتِکَ التّامَّهِ فی اَرْضِکَ، الْمُرْتَقِبِ الْخائِفِ، وَالْوَلِیِّ النّاصِحِ، سَفینَهِ النَّجاهِ، وَعَلَمِ الْهُدی، وَنُورِ اَبْصارِ الْوَری وَخَیْرِ مَنْ تَقَمَّصَ وَارْتَدی، وَمُجَلِّی الْغَمّاءِ، الَّذی یَمْلَأُ الْاَرْضَ عَدْلاً وَقِسْطا، کَما مُلِئَتْ ظُلْما وَجَوْرا، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی وَلِیِّکَ وَابْنِ اَوْلِیائِکَ، الَّذینَ فَرَضْتَ طاعَتَهُمْ وَاَوْجَبْتَ حَقَّهُمْ، وَاَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ، وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهیرا

اَللّهُمَّ انْصُرْهُ وَانْتَصِرْ بِهِ لِدینِکَ، وَانْصُرْ بِهِ اَوْلِیاءَکَ وَاَوْلِیاءَهُ، وَشیعَتَهُ وَاَ نْصارَهُ، وَاجْعَلْنا مِنْهُمْ، اَللّهُمَّ اَعِذْهُ مِنْ شَرِّ کُلِّ باغٍ وَطاغٍ، وَمِنْ شَرِّ جَمیعِ خَلْقِکَ، وَاحْفَظْهُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ، وَعَنْ یَمینِهِ وَعَنْ شِمالِهِ، وَاحْرُسْهُ وَامْنَعْهُ مِنْ اَنْ یُوصَلَ اِلَیْهِ بِسُوءٍ، وَاحْفَظْ فیهِ رَسُولَکَ وَآلَ رَسُولِکَ وَاَظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ، وَاَیِّدْهُ بِالنَّصْرِ، وَانْصُرْ ناصِریهِ، وَاخْذُلْ خاذِلیهِ وَاقْصِمْ قاصِمیهِ، وَاقْصِمْ بِهِ جَبابِرَهَ الْکُفْرِ، وَاقْتُلْ بِهِ الْکُفّارَ وَالْمُنافِقینَ وَجَمیعَ الْمُلْحِدینَ، حَیْثُ کانُوا، مِنْ مَشارِقِ الْاَرْضِ وَمَغارِبِها، بَرِّها وَبَحْرِها وَامْلَاءْ بِهِ الْاَرْضَ عَدْلاً، وَاَظْهِرْ بِهِ دینَ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَالِهِ، وَاجْعَلْنِی اللّهُمَّ مِنْ اَنْصارِهِ وَاَعْوانِهِ، وَاَتْباعِهِ وَشیعَتِهِ

وَاَرِنی فی الِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلامُ ما یَأْمُلُونَ، وَفی عَدُوِّهِمْ ما یَحْذَرُونَ، اِلهَ الْحَقِّ امینَ، یا ذَا الْجَلالِ وَالْاِکْرامِ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۱)

۱- طبرسی، الاحتجاج، ج۲، ص۴۹۲.

روزه داران ارجمند در طول دوازده ماه، به ویژه در ماه مبارک رمضان از زیارات وارده برای آن حضـرت، به خصوص زیارت آل یاسین غفلت نفرمایند.

۲۳. وداع ماه رمضان

به طوری که در ضـمن اعمال شب سی ام و روز سی ام ماه رمضان به تفصیل گفتیم، روزه داران ارجمند شایسته است در شب آخر و روز آخر با دعاهای مأثور از معصومین علیهم السلام ، ماه مبارک را تودیع کنند.

سالـک وارسـته و عبـادتگر شایسـته ای که از مقام رفیع و جایگاه منیع ماه رمضان آگاه و با فضـیلتهای آن آشـنا می باشـد و به مـدّت یکماه در اقیانوس بیکران الطاف الهی به برکت این ماه با عظمت غوطه ور بوده، طبعاً از سپری شـدن آن در غم و اندوه عمیق فرو رفته، اشک حسـرت بر رخسارش روان ساخته، از خـدای منّان خواهد خواست که آن را آخرین رمضان عمرش قرار ندهـد، و اگر چنین مقـدّر شـده باشـد، او را از مرحومان قرار دهـد و از محرومان قرار ندهـد. در فصـلهای پیشـین برای آخرین جمعه ماه رمضان نیز وداعی نقل کردیم که غفلت نشود.

۲۴. جمعه های ماه رمضان

شبهـا و روزهـای جمعه بر شـبها و روزهـای جمعه برتری دارد، ولی شـبها و روزهـای جمعه هـای مـاه رمضـان بر تمـام شـبها و روزهای جمعه های دیگر ماهها برتری دارد.

امام باقر علیه السـلام در روزهای جمعه ماه رمضان زودتر از دیگر روزهای جمعه به مسجد تشریف می برد و می فرمود: برتری جمعه های ماه رمضان بر جمعه های دیگر ماهها، همانند برتری ماه رمضان بر دیگر ماهها می باشد.(۱)

و در حدیث دیگری فرمود: برتری جمعه های ماه رمضان بر جمعه های دیگر ماهها، همانند برتری پیامبر اکرم صـلی الله علیه و آله می باشد بر سایر پیغمبران.(۲)

۱- کلینی، الکافی، ج۳، ص۴۲۹.

۲- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص ۴۰.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: خداوند منّان در ماه رمضان به هنگام افطار هزار نفر را از آتش جهنم آزاد می کند، چون روز جمعه و شب جمعه فرا رسد، در هر ساعتی هزار هزار نفر از افرادی که مستوجب آتش بودند، از آتش جهنم آزاد می کند.(۱)

و امّا جمعه آخر

از جناب جابر روایت شده که گفت: رفتم به خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله در جمعه آخر ماه رمضان چون نظر آن حضرت به من افتاد فرمودند: ای جابر، این آخر جمعه است از ماه رمضان پس آن را وداع کن و بگو: «اللّهمَّ لا تَجعَلْهُ اخِرَ العَهْدِ مِن صِیامِنا ایّاهُ فَاِن جَعَلتَهُ فَاجعَلنی مَرحُوماً ولا تَجعَلنی مَحرُوماً»

زیرا که هر که این دعا را در این روز بخواند به یکی از دو خصلت نیکو ظفر یابد یا به رسیدن به ماه رمضان آینده، یا به آمرزش خدا و رحمت بی انتها.

و مرحوم والد نقل فرموده از کتاب مرحوم فشارکی رحمه الله که از اجلّه علما است که در جمعه آخر این ماه این حروف را در سطر طولانی بنویسد و با خود دارد تا سال آینده از همه آفات و بلیّات محفوظ ماند و وقت نوشتن آن از بعد از نماز ظهر است تا غروب آفتاب و آن این است:

بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ

لاـ الاـءَ إلاّـ الاـؤُکَ یـا اللّه ُ مُحیـطٌ بِه عِلْمُکَ ك ل س ل ه و ن وَبِالْحَقِّ أنْزَلْناهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ وَما أرْسَلْناكَ إلاّ رَحْمَةً لِلْعالَمینَ» و فرموده که در بعضی از نسخه ها در همان سطر طولانی بعد از «لِلْعالَمینَ» بنویسد: اَللّه ُ مُحَمَّدٌ عَلیٌّ فاطِمَهُ الْحَسَنُ الْحُسَیْنُ عَلیٌّ مُحَمَّدٌ جَعْفَرٌ مُوسی عَلیٌّ مُحَمَّدٌ عَلیٌّ الْحَسَنُ الْمَهْدیُّ الحضر قخطوبی قطیوی روح سحع قیصور تَوَجَّهْ حیْثُ شِئْتَ فَإنَّكَ مَنْصُورٌ بِالْخَیْراتِ موفق کهیعص حمعسق فَاللّه خَیْرٌ حافِظا وَهُوَ أرْحَمُ الرّاحِمینَ سوایا ترابٌ أبا ترابٍ أبا ترابٍ».

ونیز نقل فرموده: هر که این آیه را در جمعه آخر بنویسد و با خود دارد از سر

۱- تاج الدّین شعیری، جامع الاخبار، ص ۸۰.

درد و سایر بلیّات محفوظ مانـد «بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُـيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الأَرْضُ أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتَى بَل لِّلّهِ الأَمْرُ جَمِيعًا».

۲۵. برترین عمل در برترین روزهای رمضان

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: در شبهای جمعه و روزهای جمعه بر من فراوان درود بفرستید. پرسیدند: منظور از فراوان چقدر می باشد؟ فرمود: یکصد بار، و هر چه بیشتر بهتر.(۱)

امام باقر علیه السلام فرمود: در میان عبادتهای روز جمعه، چیزی در نزد من برتر از صلوات بر محمّد و آل محمّد نیست.(۲)

فرمود: چون روز جمعه نماز را بجا آوردی بگو:

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الْاَوْصِیاءِ الْمَرْضِیّینَ، بِأَفْضَلِ صَلَواتِکَ، وَبارِکْ عَلَیْهِمْ بِأَفْضَلِ بَرَکاتِکَ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ وَ رَحْمَهُ اللّه ِ وَبَرَکاتُهُ.(۳)

۲۶. پند و اندرز فخر ساجدان در روزهای جمعه ماه رمضان

فخر ساجدان، زینت عابدان، پیشوای سالکان، حضرت امام سجاد علیه السلام روزهای جمعه ماه رمضان در مسجد النّبی موعظه می کرد و کسان خود را این گونه پند و اندرز می داد:

أَیُّهَا النّاسُ اتَّقُوا اللّه َ وَاعْلَمُوا أَنَّکُمْ إِلَیْهِ تُرْجَعُونَ فَ «تَجِدُ کُلُّ نَفْسٍ ما عَمِلَتْ مِنْ خَیْرٍ مُحْضَراً وَما عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَیْنَها وَبَیْنَهُ أَمَداً بَعِیداً وَیُحَذِّرُکُمُ اللّه ُ نَفْسَهُ»(۴) وَیْحَکَ یَابْنَ آدَمَ الْغافِلِ وَلَیْسَ بِمَغْفُولٍ عَنْهُ،

یَابْنَ آدَمَ إِنَّ أَجَلَکَ أَسْرَعُ شَیْءٍ إِلَیْکَ، قَدْ أَقْبَلَ نَحْوَکَ حَثِیثاً یَطْلُبُکَ، وَیُوشکُ

۱- کلینی، الکافی، ج۳، ص۴۲۸ و ۴۲۹.

۲- کلینی، الکافی، ج۳، ص۴۲۸ و ۴۲۹.

۳- کلینی، الکافی، ج۳، ص۴۲۸ و ۴۲۹.

۴- سوره آل عمران، آیه ۳۰.

أَنْ يُدْرِكَكَ، وَكَأَنْ قَدْ أَوْفَيْتَ أَجَلَكَ وَقَبَضَ الْمَلَكُ رُوحَكَ، وَصِرْتَ إِلَى قَبْرِكَ وَحِيداً، فَرَدَّ إِلَيْكَ فِيهِ رُوحَكَ، وَاقْتَحَمَ عَلَيْكَ فِيهِ مَلَكاكَ ناكِرٌ وَنَكِيرٌ لِمُساءَلَتِكَ وَشَدِيدِ امْتِحانِكَ،

أَلاَ وَإِنَّ أَوَّلَ ما يَسْأَلانِكَ عَنْ رَبِّكَ الَّذِی كُنْتَ تَعْبُدُهُ، وَعَنْ نَبِيِّكَ الَّذِی أُرْسِلَ إِلَيْكَ، و عَنْ دِينِكَ الَّذِی كُنْتَ تَدِينُ بِهِ، وَعَنْ كِتابِكَ الَّذِی كُنْتَ تَتْلُوهُ، وَعَنْ إمامِكَ الَّذِی كُنْتَ تَتَوَلّاهُ، ثُمَّ عَنْ عُمُرِكَ فِيما كُنْتَ أَفْنَيْتَهُ، وَ عَنْ مالِكَ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبْتَهُ وَفِيما أَنْتَ أَنْفَقْتَهُ، فَخُذْ حِذْرَكَ وَانْظُرْ لِنَفْسِكَ، وَأَعِدَّ الْجَوابَ قَبْلَ الْإِمْتِحانِ وَالْمُساءَلَهِ وَالْإِخْتِبارِ، فَإِنْ تَكُ مُوءْمِناً تقيّاً، عارِفاً بِدِينِكَ مُتَّبِعاً لِلصَّادِقِينَ مُوالِياً لِاَوْلِياءِ اللّه لَقّاكَ اللّه حُجَّتَكَ، وَأَنْطَقَ لِسانَكَ بِالصَّوابِ فَأَحْسَنْتَ الْجَوابَ، وَبُشِّرْتَ بِالرِّضْوانِ وَالْجَنَّهِ مِنَ اللّه وَ الْخَيْراتِ الْحِسانِ وَاسْتَقْبَلَتْكَ الْمَلائِكَهُ بِالرَّوْحِ وَالرَّيْحانِ، وَإِنْ لَمْ تَكُنْ كَذلِكَ تَلَجْلَجَ لِسانُكَ وَدَحَضَتْ حُجَّتُكَ وَعَيِيتَ عَنِ الْجَوابِ، وَبُشِّرْتَ بِالنّارِ وَاسْتَقْبَلَتْكَ مَلائِكَهُ الْعَذابِ بِنُزُلٍ مِنْ حَمِيمٍ وَتَصْلِيَهِ جَحِيمٍ

وَاعْلَمْ يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّ مِنْ وَراءِ هذا أَعْظَمُ وَأَفْظَعُ وَأَوْجَعُ لِلْقُلُوبِ يَوْمَ الْقِيامَهِ «ذلِكَ يَوْمٌ مَجْمُوعٌ لَهُ النّاسُ وَذلِكَ يَوْمٌ مَشْهُودٌ»(۱) يَجْمَعُ اللّه عَزَّ وَجَلَّ فِيهِ الْاَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، ذَلِكَ يَوْمٌ يُنْفَخُ فِی الصُّورِ وَتُبَعْثَرُ فِيهِ الْقُبُورُ وَذَلِكَ يَوْمُ الْآزِفَهِ «إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَناجِرِ كاظِمِينَ»(۲) وَذَلِكَ يَوْمٌ لاَ تُقالُ فِيهِ عَثْرَهٌ، وَلاَ يُوءْخَذُ مِنْ أَحَدٍ فيهِ فِدْيَهٌ، وَلاَ تُقْبَلُ مِنْ أَحَدٍ مَعْذِرَهٌ، وَلاَ لِاَحَدٍ فِيهِ مُسْتَقْبَلُ تَوْبَهٍ، لَيْسَ إِلّا الْجَزاءُ بِالْحَسَناتِ وَالْجَزاءُ بِالسَّيِّئاتِ، فَمَنْ كانَ مِنَ الْمُوءْمِنِينَ عَمِلَ فِی

۱- سوره هود، آيه ۱۰۳.

۲- سوره غافر، آيه ۱۸.

هَـذِهِ الـدُّنْيا مِثْقالَ ذَرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ وَجَدَهُ، وَمَنْ كانَ مِنَ الْمُوءمِنِينَ عَمِلَ فِى هَذِهِ الدُّنْيا مِثْقالَ ذَرَّةٍ مِنْ شَرٍّ وَجَدَهُ، فَاحْذَرُوا أَيُّهَا النّاسُ مِنَ الـذُّنُوبِ وَالْمَعاصِى فَقَدْ نَهاكُمُ اللّه عَنْها وَحَذَّرَكُمُوها فِى كِتابِهِ الصّادِقِ وَالْبَيانِ النّاطِقِ وَلاَ تَأْمَنُوا مَكْرَ اللّه وَ شِدَّةَ أَخْذِه عِنْدَ مَا يَدْعُوكُمْ إِلَيْهِ الشَّيْطانُ اللَّعِينُ مِنْ عاجِلِ الشَّهَوَاتِ وَاللَّذّاتِ فِى هَـذِهِ الدُّنْيا، فَإِنَّ اللّه يَقُولُ: «إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذا مَسَّهُمْ طائِفٌ مِنَ الشَّيْطانِ تَذَكَّرُوا فَإِذا هُمْ مُبْصِرُونَ»(۱)

وَأَشْعِرُوا قُلُوبَكُمْ خَوْفَ اللّه وَتَذَكَّرُوا ما قَدْ وَعَدَكُمُ اللّه فِى مَرْجِعُكُمْ إِلَيْهِ مِنْ حُسْنِ ثَوَابِهِ، كَما قَدْ خَوَّفَكُمْ مِنْ شَدِيدِ الْعِقابِ، فَإِنَّهُ مَنْ خافَ شَيْئاً حَذِرَهُ، وَمَنْ حَذِرَ شَيْئاً تَرَكَهُ(۲) وَلاَ تَكُونُوا مِنَ الْغافِلِينَ الْمائِلِينَ إِلَى زَهْرَةِ الْحَياةِ الـدُّنْيا فَتَكُونُوا مِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئاتِ، وقد قال اللّه تعالى:

«أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللّهُ بِهِمُ الاْءرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذابُ مِنْ حَيْثُ لا يَشْعُرُونَ * أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِى تَقَلُّبِهِمْ فَما هُمْ بِمُعْجِزِينَ * أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلى تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ»(۳)

فَاحْذَرُوا ما حَذَّرَكُمُ اللّه وَ اتَّعظوا بِما فَعَلَ بِالظَّلَمَهِ فِى كِتابِهِ وَلاَ تَأْمَنُوا أَنْ يُنْزِلَ بِكُمْ بَعْضَ ما تَوَاعَدَ بِهِ الْقَوْمَ الظّالِمِينَ فِى الْكِتابِ، تَاللّه لَقَدْ وُعِظْتُمْ بِغَيْرِكُمْ، فَإِنَّ السَّعِيدَ مَنْ وُعِظَ بِغَيْرِهِ، وَلَقَدْ أَسْمَعَكُمُ اللّه فِى الْكِتابِ ما فَعَلَ بِالْقَوْمِ الظّالِمِينَ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى قَبْلَكُمْ حَيْثُ قالَ: «وَكَمْ أَهْلَكْنا مِنْ قَرْيَهٍ كانَتْ ظالِمَهً * وَأَنْشَأْنا بَعْدَها قَوْماً آخَرِينَ * فَلَمّا أَحَسُّوا بَأْسَنا إِذا هُمْ مِنْها يَرْكُضُونَ يَعْنِى يَهْرُبُونَ لا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلى ما أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَساكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ

۱- سوره اعراف، آیه ۲۰۱.

۲- نکله، ب .

۳- سوره نحل، آیه ۴۵۴۷.

تُسْئَلُونَ فَلَمّا أَتاهُمُ الْعَذابُ قالُوا يا وَيْلَنا إِنّا كُنّا ظالِمِينَ * فَما زالَتْ تِلْكَ دَعْواهُمْ حَتّى جَعَلْناهُمْ حَصِيداً خامِدِينَ»(۱) وَأيْمُ اللّه ِ إِنَّ هذِهِ لَعِظَةٌ لَكُمْ وَتَخْوِيفٌ إِنِ اتَّعَظْتُمْ وَخِفْتُمْ، ثُمَّ رَجَعَ إِلى الْقَوْلِ مِنَ اللّه ِفِى الْكِتابِ عَلَى أَهْلِ الْمَعاصِى وَالذُّنُوبِ فَقالَ: «وَ لَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يا وَيْلَنا إِنّا كُنّا ظالِمِينَ»(۲) فَإِنْ قُلْتُمْ أَيُّهَا النّاسُ إِنَّ اللّه َعَزَّ وَجَلَّ إِنَّما عَنى بِهذا أَهْلَ الشِّرْكِ فَكَيْفَ ذلِكَ وَهُوَ يَقُولُ: «وَنَضَعُ الْمَوازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيامَهِ فَلا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئاً وَإِنْ كانَ مِثْقالَ حَبَّهٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنا بِها وَكَفى بِنا حاسِبِينَ»(۳)

اعْلَمُوا عِبادَ اللّه ِ أَنَّ أَهْلَ الشِّرْكِ لاَ يُنْصَبُ لَهُمُ الْمَوازِينُ، وَلاَ يُنْشَرُ لَهُمُ الدَّواوِينُ، وَإِنَّما يُحْشَرُونَ إِلَى جَهَنَّمَ زُمَراً، وَإِنَّما تُنْصَبُ الْمَوَازِين وَتُنْشَرُ الدَّوَاوِين لاِءَهْلِ الاْءِسْلام، فَاتَّقُوا اللّه َعِبادَ اللّه ِ، وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّه َعَزَّ وَجَلَّ لَمْ يُحِبَّ زَهْرَهَ الدُّنْيا وَعاجِلَها لاِءَحَدٍ مِنْ أَوْلِيائِهِ، وَلَمْ يُرَغِّبْهُمْ فِيها وَفِى عاجِلِ زَهْرَتِها وَظاهِرِ بَهْجَتِها، وَإِنَّما خَلَقَ الدُّنْيا وَخَلَقَ أَهْلَها لِيَبْلُوَهُمْ فِيها أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً لاِآخِرَتِهِ، وَأَيْمُ اللّه ِ لَقَدْ ضَرَبَ لَكُمْ فِيهِ الاْءَمْثالَ وَصَرَّفَ الآْياتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ وَلاَ قُوَّهَ إِلاّ بِاللّه ِ، فَازْهَدُوا فِيما زَهَّدَكُمُ اللّه ُعَزَّ وَجَلَّ فِيهِ مِنْ عاجِلِ الْحَياهِ الدُّنْيا، فَإِنَّ اللّه َعَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ وَقَوْلُهُ الْحَقُّ: «إِنَّما مَثَلُ الْحَياهِ الدُّنْيا كَماءٍ أَنْزَلْناهُ مِنَ السَّماءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَباتُ الاْءَرْضِ مِمّا يَأْكُلُ النّاسُ وَالاْءَنْعامُ حَتّى إِذا أَخَذَتِ الاْءَرْضُ زُخْرُفَها وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُها أَنَّهُمْ قادِرُونَ عَلَيْها أَتاها أَمْرُنا لَيْلاً أَوْ نَهاراً فَجَعَلْناها حَصِيداً كَأَنْ لَمْ تَغْنَ بِالاْءَمْسِ كَذلِكَ نُفَصِّلُ الآْياتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ»(۴) فَكُونُوا عِبادَ اللّه ِ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ يَتَفَكَّرُونَ وَلا تَرْكَنُوا إِلَى الدُّنْيا فَإِنَّ اللّه َقَدْ قالَ

۱- سوره انبياء، آيات ۱۱۱۴.

۲- سوره انبياء، آيه ۴۶ و۴۷.

۳- سوره انبياء، آيه ۴۶ و۴۷.

۴- سوره يونس: آيه ۲۴.

لِمُحَمَّدٍ نبيّه صلی الله علیه و آله ولأصحابه : «وَلا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النّارُ»(۱) وَلاَ تَرْكَنُوا إِلَى زَهْرَهِ الْحَياهِ الدُّنْيا وَما فِيها رُكُونَ مَنِ اتَّخَذَها دارَ قَرارٍ وَمَنْزِلَ اسْتِيطانٍ، فَإِنَّها دارُ قُلْعَهٍ وَ بُلْغَهٍ وَدارُ عَمَلٍ، فَتَزَوَّدُوا الاْعْمالَ الصّالِحَهَ مِنْها قَبْلَ اَنْ تَخْرجُوا مِنْها وَقَبْلَ الاْذْنِ مِنَ اللّه ِفِى خَرابِها فَكانَ قَدْ أَخْرَبَها الَّذِى عَمَّرَها أَوَّلَ مَرَّهٍ وَابْتَدَأَها وَهُوَ وَلِيُّ مِيراثِها، وَ أَسْأَلُ اللّه َلَنا وَلَكُمُ الْعَوْنَ عَلَى تَزَوُّدِ التَّقْوى وَ الزُّهْدِ فِيها، جَعَلَنَا اللّه ُوَإِيّاكُمْ مِنَ الزّاهِدِينَ فِى عاجِلِ زَهْرَهِ الْحَياهِ الدُّنْيا، وَ الرّاغِبِينَ الْعامِلِينَ لِاَجِلِ ثَوابِ الاْخِرَهِ فَإِنَّما نَحْنُ بِهِ وَلَهُ، وَصَلَّى اللّه ُعَلى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، وَالسَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَهُ اللّه ِوَبَرَكاتُه».(۲)

خلاصه معنی این خطبه انیقه و موعظه بلیغه به فارسی چنین است که می فرماید: ای گروه مردمان تقوی پیشه خود سازید و از خدا بترسید و بدانید که بازگشت شما به سوی او است، پس هر کس عمل خیری انجام داده باشد نزد وی حاضر می شود، و هر کس کار بدی انجام داده باشد نزد وی حاضر می شود، در آن حال آرزو می کند که میان او و آن عمل مسافت دوری باشد به جهت بدی آن، و خدا شما را از خویش می ترساند و برحذر می دارد.

وای بر تو ای فرزند آدم که از یاد خدا و ذکر ملک الموت غافلی و ایشان از تو غافل نیستند، به درستی که اجل تو از همه چیز به تو نزدیکتر است و به سوی تو می شتابد و نزدیک است تو را در یابد، پس چنین فرض کن که اجلت فرا رسیده و فرشته مرگ روح تو را از بدنت بیرون کشیده و تو را در خانه تنهایی و بی کسی قبر گذارده اند، و روح تو به بدنت بازگشت نموده و دو ملک مامور پرسش یعنی منکر و نکیر برای سؤال بر تو وارد شده اند.

آگاه باش! اول چیزی که از تو می پرسند درباره پرودگار تو است که پرستش او می کردی، آنگاه از پیغمبری که به سوی تو فرستاده شد، و از دینی که متدین به آن

۱- سوره یونس: آیه ۲۴.

۲- علاّمه مجلسی، بحار الانوار، ج۷۸، ص۱۴۳، ذح۵.

بودی، و از کتابی که می خواندی، و از امامی که او را دوست می داشتی و پیروی می نمودی، و از عمر گران بهایت که در چه کاری تباه کردی، و از مال و ثروتت که از کجا بدست آوردی و در چه راهی مصرف نمودی.

پس آمادگی پیدا کن و بینای کار خود باش و جواب ملکین را مهیّا کن پیش از آن که مورد سؤال و آزمایش قرار گیری، زیرا اگر مؤمن باشی و در امر دین خود با معرفت باشی و آل محمد علیهم السلام را پیروی نمایی و دوستان خدا را دوست بداری خداوند حجّت تو را بر تو تلقین فرماید، یعنی عقاید حقه تو را به یاد تو آورد و زبان تو را به آن گویا گرداند.

پس جواب نیکو دهی و تو را به بهشت و رضوان بشارت دهند و فرشتگان رحمت تو را با روح و ریحان استقبال کنند، و اگر چنین نباشی یعنی در امر دین معرفت نداشته باشی و پیروی آل محمد علیهم السلام که مراد از صادقین هستند ننمایی و دارای ولایت دوستان خدا نباشی زبان تو لکنت بردارد و حجّت تو مغلوب شود و از جواب باز مانی و تو را به آتش دوزخ خبر دهند و ملائکه عذاب تو را با حمیم و وعده جحیم استقبال نمایند.

و بدان ای فرزند آدم که در عقب این هول، هول هایی است عظیم تر و سخت تر و دردناک تر برای دل ها در روز قیامت؛ آن روزی است که تمامی مردم گرد می آیند و حاضر می شوند و شهود اداء شهادت می نمایند، و خداوند در آن روز اولین و آخرین را جمع می فرماید، آن روزی است که در صور دمیده می شود و قبرها شکافته می گردد آن را آزفه می گویند برای آن که نزدیک است «و آن روز جانها به گلوگاه می رسد» آن روز از هیچ کس بلا گردان و عوض نمی پذیرند، و توبه قبول نمی کنند وعذر نمی پذیرند وهرکسی را به مقتضای عملش جزا می دهند

پس هر کس از مؤمنین در این دنیا به اندازه ذرّه ای خوبی کرده باشد آن را می یابد، و هر کس از مؤمنین در این دنیا به اندازه ذرّه ای بدی کرده باشد آن را می یابد.

پس ای مردم بترسید و از گناهان حذر کنید، به تحقیق خداوند شما را از آن

نهی فرموده و شما را از آن در کتاب صادق و بیان گویا و رسایش ترسانیده، و چون شیطان لعین شما را به شهوت های زودگذر و لذّتهای فانیه دنیا دعوت کند از عقوبت خدا بترسید و فریب شیطان را نخورید زیرا که حق تعالی در صفت پرهیزکاران می فرماید: «به درستی که اهل تقوی کسانی هستند که هرگاه شیطان ایشان را وسوسه کند متذکر می شوند پس بینا می گردند» و خوف خدا را شعار(۱) خود نمایید و آن چه را که خداوند در بازگشتن به سوی او به شما وعده فرموده است از ثواب های نیکو، و ترسانیده شما را از عقوبت های سخت به یاد بیاورید، زیرا هر کس از چیزی بترسد از آن حذر می کند، و هر کس از چیزی حذر کند آن را ترک می کند، و از غافلان نباشید که میل آن ها به زینت زندگانی دنیا است.

پس بوده باشید از آن هایی که مرتکب معاصی شدند و خداوند درباره آن ها فرموده است: «آیا آن کسانی که مکر نمودند و مرتکب سیّئات شدند در امانند از آن که خداوند آن ها را به زمین فرو ببرد، یا بر آن ها عذاب از سوئی که ملتفت نباشند وارد شود، یا عذاب آن ها را در حالت رفت و آمد بگیرد پس نتوانند دفع کنند، یا در حال حذر کردن و گریختن، عذاب ایشان را فرا گیرد.

پس از آن چه خدا شما را ترسانیده بترسید، و به آن چه نسبت به ظالمان فرموده و در کتاب خود خبر داده پند بگیرید، و ایمن نباشید از آن که نازل شود به شما بعضی از آن چه قوم ظالمین را به آن بیم داده است، به تحقیق که شما را به غیر شما پند داده، یعنی امت های سابقه را برای شما مایه عبرت قرار داده است، و همانا خوشبخت کسی باشد که از حال دیگران پند گیرد و نصیحت پذیرد، خدا به شما در کتابش از آن چه با قوم ظالمین نموده خبر داده آن جا که در کلام مجیدش فرموده است : «وَأَنْشَأْنا بَعْدَها قَوْمًا آخَرِینَ»(۲)

یعنی «پس از ایشان قومی دیگر را ایجاد نمودیم»

۱- شعار آن جامه ای را گویند که ملاصق بدن و زیر همه لباس ها است، و آن استعاره است از قرار دادن شخص صفتی را ملازم خود که به او چسبیده باشد و جدا نگردد.

۲- سوره انبیاء، آیه ۱۱.

و فرموده: «فَلَمّا أَحَسُّوا بَأْسَنا إِذا هُمْ مِنْها يَرْكُضُونَ»(۱)

«یعنی، چون عذاب ما را مشاهده نمودند از آن می گریختند» ،

وفرموده: «لا۔ تَرْكُضُوا وَ ارْجِعُوا إِلی ما أُتْرِفْتُمْ فيهِ وَ مَساكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْئَلُونَ»(۲) «یعنی، نگریزید و باز گردید به سوی آن چه متنعّم شدید در آن و مسکن هایتان شاید پرسیده شوید، پس چون عذاب به آن ها رسید گفتند: ای وای بر ما به درستی که ما ستمکار بودیم».

پس اگر بگوئید این عقوبت ها و وعیدها مربوط به اهل شرک است و برای مسلمانان عقوبت و وعیدی نخواهد بود پس چگونه می توانید چنین چیزی بگوئید و حال آن که حق تعالی می فرماید: «وَنَضَعُ الْمَوازينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيامَهِ فَلا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَ إِنْ كانَ مِثْقالَ حَبَّهٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنا بِها وَ كَفى بِنا حاسِبينَ»(۳).

«یعنی؛ میزان های عدل را برای روز قیامت قرار می دهیم پس به هیچ کس ستم نمی شود، و اگر عملی هموزن دانه خردلی باشد آن را برای حساب می آوریم و کافی است که حسابرسی به دست ما باشد».

بدانید ای بندگان خدا که برای اهل شرک میزانی نصب نمی شود(۴) و دیوانی باز نمی گردد، بلکه گروه گروه به جهنّم برده می شوند، و جز این نیست که نصب موازین و نشر دواوین برای اهل اسلام خواهد شد.

پس تحصیل تقوی کنید و بدانید که خداوند زینت و متاع دنیا را برای هیچ کس از دوستان خود نخواسته است، و ایشان را در آن و در زینت زودگذر و بهجت

۱- سوره انبیاء، آیه ۱۲.

۲- سوره انبیاء، آیه ۱۳.

۳- سوره انبیاء: آیه ۴۷.

۴- به جهت آن که میزان برای موازنه کردن عمل خیر و عمل شر است و چون شرک حبط می کند جمیع اعمال خیر را پس با شرک عمل خیری باقی نمی ماند تا با اعمال بد او موازنه شود، و به این مطلب اشاره شده در آیه شریفه: «فَحَبِطَتْ اَعْمالُهُمْ فَلا نُقيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيامَهِ وَزْناً» و از فقره ای از خطبه ظاهر می شود که مراد از «وزن» در آیه شریفه معنی حقیقی آن است نه آنچه صاحب مجمع البیان گفته که «وزن» به معنی عزت و منزلت باشد زیرا آنچه او ذکر کرده مجاز است و شکی نیست که اصل معنای حقیقی است .

ظاهره آن مایل نفرموده است. بـدون تردیـد دنیا و اهل آن را آفریـده تا آن ها را بیازمایـد و نیك و بـد ایشان واضح گردد که کـدام یک برای آخرت بهتر رفتار می کنند، و به خدا قسم که در دار دنیا مثل ها برای شـما زده است و آیات(۱) و نشانه های هـدایت را مکرر گردانیـد برای گروهی که پیروی عقـل بنماینـد، پس بوده باشـید ای مؤمنـان از آن هـایی که پیروی عقـل می نماینـد و نیروئی نیست برای کسـی در اطاعت خدا و ترک معصـیت او مگر به مدد و یاری خداوند عالم، و به حیات چند روزه دنیا دل نبندید زیرا که حق تعالی می فرماید و گفتار او درست است:

«إِنَّما مَثَلُ الْحَیاهِ الـدُّنْیا کَماءٍ أَنْزَلْناهُ مِنَ السَّماءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَباتُ الْأَرْضِ مِمّا یَأْکُلُ النّاسُ وَ الْأَنْعامُ حَتّی إِذا أَخَـذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَها وَ ازَّیَّنَتْ وَ ظَنَّ أَهْلُها أَنَّهُمْ قادِرُونَ عَلَیْها أَتاها أَمْرُنا لَیْلاً أَوْ نَهارًا فَجَعَلْناها حَصیدًا کَأَنْ لَمْ تَغْنَ بِالْأَمْسِ کَذلِکَ نُفَصِّلُ الْآیاتِ لِقَوْمٍ یَتَفَکَّرُونَ»(۲).

یعنی؛ «جز این نیست که مثل زندگانی دنیا مَثَل آبی است که آن را از جانب آسـمان فرو فرستادیم پس آمیخته شد به آن گیاه زمین از آن چه مردم و چهارپایان می خورنـد تا چونکه فرا گرفت زمین پیرایه خود را و آراسـته شد به محصولات گوناگون و ثمرات رنگارنـگ و گمـان بردنـد اهـل آن زمین که ایشان توانا هسـتند بر رویانیـدن آن نباتات تا آنکه شبی یا روزی فرمان ما آمـد و آن را چـون درو شـده کردیم گویـا دیروز چیزی نبوده است، این چنین نشـانه هـای قـدرت خود را بیـان می کنیم برای قومی که تفکّر نمایند».(۳)

۲۷. شب عید فطر

روزه دار موءمن و متـدیّن یکمـاه تمـام در مکتب تربیتی روزه روحش پرورش و ارتقـا می یابـد، شـناخت و معرفتش به حقایق تابناکی دست می یابد، از سپری شدن ماه مبارک رمضان اندوهگین است، ولی از این که بار را به مقصد رسانیده و وظیفه

۱- مراد از آیات و نشانه ها انبیاء و ائمه علیهم السلام هستند که پی در پی حق تعالی فرستاده است.

۲- سوره یونس: آیه ۲۴.

۳- کلینی، الکافی، ج۸، ص ۶۰. أبواب الجنات، ص۴۸۵۴۸۸.

روزه را به سلامتی انجام داده، به عبادات ویژه شبها و روزهای ماه پر فیض توفیق داشته بسیار خرسند و شادمان است.

خداوند حکیم پایان بخش ماه رمضان را شب عید فطر قرار داده و آن را برای امت اسلامی عید تعیین کرده و آن را «شب جایزه ها» مقرر داشته، که در آن شب پاداش عبادت پیشگان را بدون حساب عنایت می فرماید.(۱)

برای شب عید فطر اعمال فراوان هست که به شماری از آنها اشاره می کنیم:

۱. غسل

در روایتی آمده است که غسل شب عید را پیش از مغرب انجام بدهد(۲) ولی از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود: چون خورشید غروب کرد غسل کن.(۳)

۲. تکبیرات

بعد از نماز مغرب، عشا، صبح و عید بگوید: اللّه اکبر، اللّه اکبر، اللّه اکبر، لا اله إلاّ اللّه واللّه اکبر، وللّه الحمد علی ما هدانا، وله الشّکر علی ما أولانا.(۴)

۳. دو رکعت نماز

در شب عید فطر بعد از فراغت از نمازها مستحب است دو رکعت نماز بخواند، در رکعت اول بعد از حمد هزار مرتبه سوره «قُل هُوَ اللّه ُ أَحَدْ» و در رکعت دوم حمد و یکبار «قُل هُوَ اللّه ُ أَحَدْ» را بگوید.(۵)

۴. پس از نماز یاد شده بگوید:

یا اللّه ُ یا اللّه ُ یا اللّه ُ یا رَحْمانُ یا اللّه ُ (یا رَحِیمُ یا اللّه ُ)، یا مَلِکُ یا اللّه ُ یا قُدُّوسُ یا اللّه ُ یا سَلامُ یا اللّه ُ یا مُوءْمِنُ یا اللّه ُ یا مُهَیْمِنُ یا اللّه ُ یا عَزِیزُ یا اللّه ُ یا جَبّارُ یا اللّه ُ یا مُتَکَبِّرُ یا اللّه ُ یا خالِقُ یا اللّه ُ یا بارِئُ یا اللّه ُ

۱- مجلسی، بحارالانوار، ج۹۶، ص۳۳۹.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۴۵۷.

۳- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۶۷.

۴- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۶۴۹.

۵- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۶۴۹.

یا مُصَوِّرُ یا اللّه یا عالِمُ یا اللّه یا عَظِیمُ یا اللّه یا کَرِیمُ یا اللّه یا حَلِیمُ یا اللّه یا حَکِیمُ یا اللّه یا سَمِیعُ یا اللّه یا بَصِیرُ یا اللّه یا قَرِیبُ یا اللّه یا مُجِیبُ یا اللّه یا جَوادُ یا اللّه یا واحِدُ یا اللّه یا وَلِیُّ یا اللّه یا وَفِیُّ یا اللّه یا مَوْلی یا اللّه یا قاضِی یا اللّه یا سَرِیعُ یا اللّه یا شَدِیدُ یا اللّه یا رَؤُفُ یا اللّه یا رَقِیبُ یا اللّه یا مُجِیبُ یا اللّه یا جَوادُ یا اللّه یا ماجِدُ یا اللّه یا عَلِیُّ یا اللّه یا حَفِیظُ یا اللّه یا مُحِیطُ یا اللّه یا سَیِّدَ السّاداتِ(۱) یا اللّه یا أَوَّلُ یا اللّه یا آخِرُ یا اللّه یا ظاهِرُ یا اللّه یا باطِنُ یا اللّه یا فاطِرُ یا اللّه یا قاهِرُ یا اللّه یا رَبّاهُ یا اللّه یا رَبّاهُ یا اللّه یا رَبّاهُ یا اللّه یا رَبّاهُ یا اللّه یا رَبّاهُ یا اللّه (یا رَبّاهُ یا اللّه). یا وَدُودُ یا اللّه یا نُورُ یا اللّه یا دافِعُ یا اللّه یا مانِعُ یا اللّه یا رافِعُ یا اللّه یا فاتِحُ یا اللّه یا نَفّاعُ یا اللّه یا جَلِیلُ یا اللّه یا جَمِیلُ یا اللّه یا شَهِیدُ یا اللّه یا شاهِدُ یا اللّه یا مُغِیثُ یا اللّه یا حَبِیبُ یا اللّه یا فاطِرُ یا اللّه یا مُطَهِّرُ یا اللّه یا مالِکُ یا اللّه یا مُقْتَدِرُ یا اللّه یا قابِضُ یا اللّه یا باسِطُ یا اللّه یا مُحْیِی یا اللّه یا مُمِیتُ یا اللّه یا مُجِیبُ یا اللّه یا باعِثُ یا اللّه یا مُعْطِی یا اللّه یا مُفْضِلُ یا اللّه یا مُنْعِمُ یا اللّه یا حَقُّ یا اللّه یا مُبِینُ یا اللّه یا طَبِیبُ یا اللّه یا مُحْسِنُ یا اللّه یا مُجْمِلُ یا اللّه یا مُبْدِئُ یا اللّه یا مُعِیدُ یا اللّه یا بارِئُ یا اللّه یا بَدِیعُ یا اللّه یا هادِی یا اللّه یا کافِی یا اللّه یا شافِی یا اللّه یا عَلِیُّ یا اللّه یا حَنّانُ یا اللّه یا مَنّانُ یا اللّه یا ذَا الطَّوْلِ یا اللّه یا مُتَعالِی یا اللّه یا عَدْلُ یا اللّه یا ذَا الْمَعارِجِ یا اللّه یا صادِقُ یا اللّه یا دَیّانُ یا اللّه یا باقِی یا اللّه یا ذَا الْجَلالِ یا اللّه یا ذَا الْاِکْرام یا اللّه یا مَعْبُودُ یا اللّه یا مَحْمُودُ یا اللّه یا صانِعُ یا اللّه یا مُعِینُ یا اللّه یا مُکَوِّنُ یا اللّه یا فَعّالُ یا اللّه یا لَطِیفُ یا اللّه یا جَلِیلُ یا اللّه یا غَفُورُ یا اللّه یا شَکُورُ یا اللّه یا نُورُ یا اللّه یا حَنّانُ یا اللّه یا قَدِیرُ یا اللّه.

۱- سَیِّدَ السّادَهِ، م.

يا رَبّاهُ يا اللّه ، يا رَبّاهُ يا اللّه ، يا رَبّاهُ يا اللّه ، يا رَبّاهُ يا اللّه ، يا رَبّاهُ يا اللّه ، يا رَبّاهُ يا اللّه ، يا اللّه ، يا اللّه ، يا اللّه ،

أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَتَمُنَّ عَلَيَّ بِرِضاكَ، وَتَعْفُو عَنِّى بِحِلْمِكَ، وَتُوَسِّعَ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلالِ الطَّيِّبِ مِنْ حَيْثُ أَحْتَسِبُ وَمِنْ حَيْثُ لا أَحْتَسِبُ، فَإِنِّى عَبْدُكَ لَيْسَ لِى أَحَدٌ سِواكَ، وَلا أَجِدُ أَحَداً أَسْأَلُهُ غَيْرَكَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ، ما شاءَ اللّه ، لا قُوَّةَ إِلّا بِاللّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.(۱)

۵. بعد از دعای یاد شده به سجده رفته در حال سجده بگوید:

يا اللّه ، يا اللّه ، يا رَبِّ يا اللّه ، يا رَبِّ يا اللّه ، يا رَبِّ يا اللّه ، يا مُنْزِلَ الْبَرَكاتِ، بِكَ تُنْزَلُ كُلُّ حاجَهٍ.

أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ فِى مَخْزُونِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، وَالْاَسْماءِ الْمَشْهُوراتِ عِنْدَكَ، الْمَكْتُوبَهِ عَلى سُرادِقِ عَرْشِكَ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَقْبَلَ مِنِّى شَهْرَ رَمَضانَ، وَتَكْتُبَنِى فِى الْوافِدِينَ إِلى بَيْتِكَ الْحَرامِ، وَتَصْفَحَ لِى عَنِ الذُّنُوبِ الْعِظامِ، وَتَسْتَخْرِجَ يا رَبِّ كُنُوزَكَ يا رَحْمانُ.(۲)

۶. غسل دیگری در آخر شب انجام داده و در عبادتگاه خود مشغول تهجّد شود تا طلوع فجر.(۳)

۷. دعای بعد از نماز مغرب

مستحب است بعد از نماز مغرب دستها را به سوی آسمان برافراشته بگوید:

يا ذَا الْمَنِّ وَالطَّوْلِ، يا ذَا الْجُودِ، يا مُصْطَفِيَ مُحَمَّدٍ وَناصِرَهُ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لى كُلَّ ذَنْبٍ اَحْصَيْتَهُ، وَهُوَ عِنْدَكَ فى كِتابٍ مُبينٍ.

سپس به سجده رفته، در حال سجده صد بار بگوید: «أَتُوبُ إِلَى اللّه ».(۴)

۱- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص ۶۴۹ و ۶۵۱.

۲- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص ۶۴۹ و ۶۵۱.

۳- شیخ طوسی، مصباح المتهجد، ص ۶۴۹ و ۶۵۱.

۴- کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۱۶۸.

آنگاه حوائج خود را از خدا بخواهد که انشاء اللّه برآورده است.

در بعضی از کتب چنین است که بعد از فریضه مغرب و نافله آن بگو:

یا ذَا الْجَلالِ وَالْاِکْرامِ، یا ذَا الطَّوْلِ، یا مُصْطَفِیَ مُحَمَّدٍ وَناصِرَهُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لی کُلَّ ذَنْبٍ اَذْنَبْتُهُ وَ نَسَیْتُهُ أنَا، وَهُوَ عِنْدَکَ فی کِتابٍ مُبینٍ. تا آخر.

و نیز بعد از نماز مغرب و بعد از نماز خفتن این شب و بعد از فریضه صبح این شب و بعد از نماز عید بخواند این تکبیرات را: اللّه ُاَکْبَرُ اللّه ُأکْبَرُ اللّه ُأکْبَرُ لا الهَ الاَّ اللّه واللّه ُاَکْبَرُ وَللّه ِالْحَمْدُ وَأللّه ُاَکْبَرُ عَلی ما هَدینا.

۸. احیای شب فطر

امیرموءمنان علیه السلام به احیای چهار شب در طول سال عنایت خاصّی داشتند:

۱) شب اول رجب. ۲) شب نیمه شعبان. ۳) شب عید فطر. ۴) شب عید قربان.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: کسی که شب عید و شب نیمه شعبان را احیاء نگه بدارد، روزی که دلها می میرند دلش نمی میرد.(۱)

امام سجاد علیه السلام شب عید فطر را با نماز به صبح می رسانید و آن شب را در مسجد بیتوته می کرد و می فرمود: امشب از شب قدر کم اهمیت تر نیست.(۲)

۹. چهارده رکعت نماز

در روایت آمده است که هرکس در شب عید فطر چهارده رکعت نماز بخواند که در هر رکعت بعد از حمد، یکبار آیه الکرسی و سه بار «قل هو اللّه احد» بخواند، خداوند در برابر هر رکعتی پاداش چهل سال عبادت بدهد، و پاداش کسی را که این ماه را با نماز و روزه سپری کند.(۳)

۱- شیخ صدوق، ثواب الاعمال، ص۷۷.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۵۳ و۴۶۳.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الأعمال، ج۱، ص۴۵۳ و۴۶۳.

۱۰. ده رکعت نماز

از رسول اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده که هرکس در شب عید فطر ده رکعت نماز بخواند، در هر رکعت بعد از حمد ده بار «قل هو اللّه احد» بخواند، در رکوع و سجده بگوید: «سُبْحانَ اللّه وَالْحَمْدُللّه وَلا الهَ اِلاّ اللّه وَاللّه اكْبَرُ» و بعد از هر دو رکعت سلام دهد، پس از فراغت صد مرتبه بگوید: «أَسْتَغْفِرُ اللّه وَأتُوبُ إلَيْه» آنگاه به سجده رفته، در حال سجده بگوید: «يا حَيُّ يا قَيُّومُ يا ذَا الْجَلالِ وَ الاْكْرامِ، يا رَحْمنَ الدُّنْيا وَ رَحيمَ الاْخِرَهِ، يا أَكْرَمَ الاْكْرَمينَ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ، يا اِلهَ الاْوَّلينَ وَالاْخِرينَ، إغْفِرْ ذُنُوبى، وَتَقَبَّلْ صَوْمى وَصَلاتى وَقِيامى» سر از سجده بر نداشته خداوند او را مورد آمرزش قرار داده، عبادتهای ماه رمضانش را می پذیرد.(۱)

در پایان رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: این پاداش، عنایت ویژه حقّ تعالی در حقّ من و امّت من می باشد، به هیچ یک از پیامبران گذشته چنین عنایتی نشده است.(۲)

۱۱. شش رکعت نماز

سلمان فارسی از پیامبراکرم صلی الله علیه و آله روایت کرده که هرکس در شب عید فطر شش رکعت نماز به جا آورد [در هر رکعتی بعد از حمد پنج بار «قل هو اللّه احد»] در مورد خاندانش شفاعتش پذیرفته می شود.(۳)

۱۲. دعای «یا دائم الفضل علی البریّه»

کفعمی در اعمال شب عید فطر گوید:

در هر شب عید و هر شب جمعه ده بار بگو: يا دائِمَ الْفَضْلِ عَلَى الْبَرِيَّهِ، يا باسِطَ الْيَدَيْنِ بِالْعَطِيَّهِ، يا صاحِبَ الْمَواهِبِ السَّنِيَّهِ، صَلِّ عَلى مُحَمِّدٍ وَ آلِهِ خَيْرِ الْوَرى سَجِيَّهً، وَ اغْفِرْ لَنا يا ذَاالْعُلى فى هذِهِ الْعَشِيَّهِ.(۴)

والد معظّم این دعا را با فضیلت و پاداش بزرگ در اعمال شب جمعه آورده، سپس از منتخب مصباح نقل کرده که هرکس آن را در شبهای عید، همانند عید فطر واضحی، ده بار بخواند همان پاداش را خواهد داشت.(۵)

۱- شیخ، صدوق، ثواب الأعمال، ص۷۵ و۷۶.

۲- شیخ، صدوق، ثواب الأعمال، ص۷۵ و۷۶.

۳- شیخ، صدوق، ثواب الأعمال، ص۷۵ و۷۶.

۴- کفعمی، المصباح، ص۶۴۷.

۵- موسوی اصفهانی، أبواب الجنّات، ص۱۲۹.

۱۳. دعای «اللّهم انّک عفوّ»

مرحوم ملا محمّد باقر فشارکی در کتاب «آداب الشّریعه» از آداب شب فطر بر شمرده که یکصد بار خوانده شود: «اَللّهُمَّ اِنَّکَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ، فَاعْفُ عَنّی».

۱۴. زیارت امام حسین علیه السلام

امام صادق علیه السلام فرمود: هرکس در شبی از سه شب امام حسین علیه السلام را زیارت کند، خداوند گناهان گذشته و اخیرش را می آمرزد.

راوی پرسید: آن سه شب کدامین شب است؟ فرمود:

۱) شب فطر. ۲) شب اضحی. ۳) شب نیمه شعبان.(۱)

شهید اوّل برای شب عید فطر و شب عید قربان زیارتنامه ی ویژه ای به شرح زیر آورده: در آستانه ی حرم توقّف کرده، به سوی قبر شریف اشاره نموده، این گونه اذن دخول بخوان:

یا مَوْلایَ یا اَبا عَبْدِاللّه ِ یَابْنَ رَسُولِ اللّه ِ عَبْدُکَ وَ ابْنُ عَبْدِکَ وَ ابْنُ اَمَتِکَ الذَّلیلُ بَیْنَ یَدَیْکَ وَ الْمُصَغَّرُ فِی عُلُوِّ قَدْرِکَ وَ الْمُعْتَرِفُ بِحَقِّکَ، جاءَکَ مُسْتَجیراً بِکَ، قاصِداً اِلی حَرَمِکَ، مُتَوَجِّهاً اِلی مَقامِکَ، مُتَوَسِّلاً اِلَی اللّه ِ تَعالی بِکَ، ءَاَدْخُلُ یا مَوْلایَ ءَاَدْخُلُ یا وَلِیَّ اللّه ِ، ءَاَدْخُلُ یا مَلائِکَةَ اللّه ِ الْحافِّینَ الْمُحْدِقینَ بِهذَا الْحَرَمِ الْمُقیمینَ فِی هذَا الْمَشْهَدِ.(۲)

شهید اوّل برای شب عید فطر و قربان زیارتنامه دیگری نقل کرده که با شب قدر مشترک می باشد:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ رَسُولِ اللّه ِ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ الصِّدّیقَهِ الطّاهِرَهِ فاطِمَهَ سَیِّدَهِ نِساءِ الْعالَمینَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا مَوْلایَ یا اَبا عَبْدِاللّه ِ وَرَحْمَهُ اللّه ِ وَبَرَکاتُهُ، اَشْهَدُ اَنَّکَ قَدْ اَقَمْتَ الصَّلاهَ وَآتَیْتَ

۱- شیخ مفید، المزار، ص۵۳.

۲- شهید اوّل، المزار، ص۱۸۲.

الزَّکـاهَ، وَاَمَرْتَ بِـالْمَعْرُوفِ وَنَهَیْتَ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَتَلَوْتَ الْکِتـابَ حَقَّ تِلاوَتِهِ، وَجاهَـدْتَ فِی اللّه ِ حَقَّ جِهادِهِ، وَصَبَرْتَ عَلَی الاْءَذی فی جَنْبِهِ مُحْتَسِـباً حَـتّی اَتیـکَ الْیَقینُ، وَاَشْـهَدُ اَنَّ الَّذینَ خـالَفُوکَ وَحـارَبُوکَ وَاَنَّ الَّذینَ خَـذَلُوکَ وَالَّذینَ قَتَلُوکَ مَلْعُونُونَ عَلی لِسانِ النَّبِیِّ الاْءُمِّیِ وَقَـدْ خابَ مَنِ افْتَری، لَعَنَ اللّه ُالظّالِمینَ لَکُمْ مِنَ الاْءَوَّلینَ وَالاْآخِرینَ، وَضاعَفَ عَلَیْهِمُ الْعَذابَ الاْءَلیمَ، اَتَیْتُکَ یا مَوْلایَ یَابْنَ رَسُولِ اللّه ِ زائِراً عارِفاً بِحَقِّکَ مُوالِیاً لاِءَوْلِیآئِکَ، مُعادِیاً لاِءَعْدائِکَ مُسْتَبْصِراً بِالْهُدَی الَّذی اَنْتَ عَلَیْهِ، عارِفاً بِضَلالَهِ مَنْ خالَفَکَ، فَاشْفَعْ لی عِنْدَ رَبِّکَ.(۱)

پس خود را به قبر بچسبان و پهلوی روی خود را بر آن گذار پس برو و به نزد سر آن حضرت و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا حُجَّهَ اللّه ِ فی اَرْضِهِ وَ سَمائِهِ صَلَّی اللّه ُعَلی رُوحِکَ الطَّیِّبِ وَ جَسَدِکَ الطّاهِرِ وَعَلَیْکَ السَّلامُ یا مَوْلایَ وَ رَحْمَهُ اللّه ِ وَ بَرَکاتُهُ.

پس باز خود را به ضـریح بچسـبان و ببوس و پهلوی روی خود را، و نزد سـر مبارک دو رکعت نماز بکن و بعـد از آن هر نماز که میسّر شود بکن پس برو به نزد پاهای آن حضرت و علیّ بن الحسین را زیارت کن و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یـا مَوْلایَ وَابْنَ مَوْلایَ وَرَحْمَهُ اللّه ِ وَبَرَکـاتُهُ لَعَنَ اللّه ُمَنْ ظَلَمَکَ وَلَعَنَ اللّه ُمَنْ قَتَلَکَ وَضاعَفَ عَلَیْهِمُ الْعَذابَ الاْءَلیمَ و هر دعا که خواهی بکن پس از جانب پای منحرف شو و رو به قبله شهدا را زیارت کن و بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ اَیُّهَا الصِّدّیقُونَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ اَیُّهَا الشُّهَداءُ الصّابِرُونَ اَشْـهَدُ اَنَّکُمْ جاهَدْتُمْ فی سَبیلِ اللّه ِ، وَصَبَرْتُمْ عَلَی الاْءَذی فی جَنْبِ اللّه ِ وَنَصَحْتُمْ للّه ِ وَلِرَسُولِهِ حَتّی اَتیکُمُ الْیَقینُ، اَشْهَدُ اَنَّکُمْ اَحْیاءٌ عِنْدَ رَبِّکُمْ تُرْزَقُونَ، فَجَزاکُمُ اللّه ُعَنِ الاْءِسْلامِ وَاَهْلِهِ اَفْضَلَ جَزاءِ الْمُحْسِنینَ وَجَمَعَ بَیْنَنا وَبَیْنَکُمْ فی مَحَلِّ النَّعیمِ.

۱- بحار الانوار، ج ۱۰۱ ص ۳۵۰.

پس برو به سوی قبرحضرت عباس و چون نزد قبر بایستی بگو:

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یَابْنَ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ، اَلسَّلامُ عَلَیْکَ اَیُّهَا الْعَبْدُ الصّالِحُ الْمُطیعُ لِلّه ِ وَلِرَسُولِهِ، اَشْهَدُ اَنَّکَ قَدْ جاهَدْتَ وَنَصَحْتَ وَصَبَرْتَ حَتّی اَتیکَ الْیَقینُ، لَعَنَ اللّه ُالظّالِمینَ لَکُمْ مِنَ الْاَوَّلینَ وَالْآخِرینَ، وَاَلْحَقَهُمْ بِدَرَکِ الْجَحیمِ.(۱)

امام صادق علیه السلام فرمود: هرکس امام حسین علیه السلام را در سه شب از یک سال زیارت کند، خداوند پاداش هزار حجّ قبول شده و هزار عمره قبول شده به او عنایت فرموده، هزار حاجت دینی و دنیوی او را بر آورده می کند.(۲)

۲۸. زکات فطره

کسی که هزینه ی یک سالش را دارد یا شغلی دارد که هزینه ی زندگی اش در طول سال از آن تأمین می شود، واجب است که در شب عید فطر از سوی خود و همه ی کسانی که نان خور او به شمار می آیند، زکات فطره را ادا کند.

هنگام وجوب آن پس از روءیت هلال ماه شوّال، و هنگام ادای آن به مستحق پیش از نماز عید است. زکات فطره از خوراک غالبِ انسان، از خرما، کشمش، برنج، گندم، جو، کشک و امثال آنهاست.

مقدار زکات فطره یک صاع، هر صاع چهار مدّ، هر مدّ ۷۵۰ گرم می باشد.

محلّ مصرف آن فقرای شیعه می باشد و منظور از فقیر کسی است که هزینه ی یک سال خود و عائله اش را ندارد و کسی که هزینه اش از آن تأمین شود را ندارد.

زکات فطره آثاری دارد که از آن جمله است:

۱) تضمین سلامتی انسان در برابر خطر مرگ.(۳)

۲) موجب کمال روزه است.(۴)

۱- شهید اوّل، المزار، ص۱۹۳.

۲- سیّد ابن طاووس، مصباح الزّائر، ص۳۲۹.

۳- کلینی، الکافی، ج۴ ص۱۷۴.

۴- شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج۴، ص۱۰۹.

۳) موجب رستگاری انسان است، چنان که خداوند متعالی فرموده: «قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَکَّی»؛ رستگار شد کسی که زکات فطره اش را بپرداخت.(۱)

۴) موجب قبولی روزه است، که اگر کسی عمداً پرداخت نکند، روزه اش قبول نمی شود.

۵) موجب ختم شدن روزه به عمل صالح می شود، که امام صادق علیه السلام فرمود: کسی که روزه اش را با قول صالح یا عمل صالح ختم کند، خداوند روزه اش را می پذیرد، پرسیدند: قول صالح چیست؟ فرمود: شهادت به وحدانیّت پروردگار و عمل صالح عبارت است از پرداخت زکات فطره.(۲)

۶) موجب تکمیل زکات مال می باشد، چنان که امیرموءمنان علیه السلام فرمود: کسی که زکات فطره اش را پرداخت کند، خداوند نقایص زکات مالش را کامل فرماید.(۳)

۷) موجب تطهیر قلب می شود، از آلودگی های معنوی چون بخل و امثال آن.(۴)

۲۹. عید سعید فطر

شیخ صدوق با سلسله اسنادش از امیرموءمنان علیه السلام روایت کرده که در روز عید فطر خطبه خواندند و فرمودند: هان ای مردمان! امروز روزی است که نیکوکاران در آن پاداش دریافت می کنند و بدکاران در آن با خُسران مواجه می شوند.

روز عید شبیه روز قیامت است، چون از خانه های خود بیرون می آیید به یاد آورید بیرون آمدن خود را از قبرها به سوی محشر، و به یاد آورید به هنگام گرد آمدنتان در مصلّی، درنگ خود را در محشر در برابر پروردگار منّان، و به یاد آورید با بازگشت خود به منازلتان، بازگشت خود را از محشر به سوی جایگاه خود در بهشت یا دوزخ.

بدانید ای بندگان خدا! کمترین چیزی که خداوند به مردان و زنان روزه دار

۱- سوره اعلی، آیه ۱۴؛ تفسیر قمی، ج۲، ص۴۱۷.

۲- شیخ صدوق، الأمالی، ص۵۵.

۳- شیخ صدوق، الفقیه، ج۲، ص۱۱۹.

۴- مجلسی، زاد المعاد، ص۱۹۷.

عنایت می کند این است که روز آخر رمضان فرشته ای ندا سر دهد که ای بندگان خدا، گناهان گذشته ی شما آمرزیده شد، اینک ببینید که در آینده اعمال خود را چگونه از سر می گیرید.(۱)

امیرموءمنان علیه السلام در برخی از اعیاد فرمود: امروز عید است برای کسانی که خداوند روزه اش را بپذیرد و تهجّد شبانه اش را سپاس می گوید. هر روزی که در گناه نکرده باشی آن روز روزِ عید است.(۲)

امام باقر علیه السلام از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کرده که فرمود: چون روز اوّل شوال فرا رسد منادی ندا کد: هان ای موءمنان بشتابید به سوی جایزه های خود.

سپس فرمود: ای جابر! جایزه های خدا همانند جایزه های سلاطین نیست.

آنگاه فرمود: آن روز، روزِ جایزه ها می باشد.(۳)

امام حسن مجتبی علیه السلام در روز عید فطر جماعتی را مشاهده کرد که به خندیدن و بازی کردن مشغول هستند، به اصحاب خود فرمود: خداوند ماه رمضان را میدان مسابقه بندگانش قرار داده، که با عبادت و اطاعت از یکدیگر پیشی بگیرند. گروهی پیشی گرفتند و جایزه دریافت کردند، گروه دیگری عقب ماندند و با خُسران مواجه شدند، شگفتا در چنین روزی که نیکوکاران جایزه گرفته، بدکاران ضرر کرده به خسارت افتاده اند، عدّه ای به خنده و بازی مشغولند. به خدا سوگند اگر پرده ها کنار برود نیکوکاران با جایزه های خود و بدکاران به گناه اعمال خود مشغول می شوند.(۴)

امیرموءمنان علیه السلام در فرازی از خطبه مفصّلی که ایراد کردند فرمودند:

امروز روز مسابقه و فردا روز مکافات است، جایزه برندگان بهشت و کیفر بازندگان آتش است.(۵)

۱- شیخ صدوق، الأمالی، ص۸۹ .

۲- نهج البلاغه، بخش کلمات قصار، حکمت ۴۲۸.

۳- کلینی، الکافی، ج۴، ص۱۶۸.

۴- شیخ صدوق، الفقیه، ج۱، ص۳۲۴ و ۳۲۵.

۵- شیخ صدوق، الفقیه، ج۱، ص۳۲۴ و ۳۲۵.

امـام رضا علیه السـلام فرمود: خداونـد روز فطر را برای مسـلمانان عیـد قرار داده که در آن گرد آینـد و در برابر نعمتهای الهی خدای را بستایند، در آن روز، روز انفاق، روز امیدواری و روز تضرّع به سوی پروردگار می باشد.(۱)

۳۰. اعمال روز عید

برای روز عید فطر اعمال بسیاری رسیده که از آن جمله است:

۱ تکبیرات، که در اعمال شب عید فطر گفتیم.

۲ دعا بعد از نماز صبح روز عید که از ناحیه مقدسه رسیده:

اَللّهُمَّ اِنّی تَوَجَّهْتُ اِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ اَمامی، وَعَلِیٍّ مِنْ خَلْفی (وَعَنْ یَمینی، وَاَئِمَّتی عَنْ یَساری) اَسْتَتِرُ بِهِمْ مِنْ عَذابِکَ، وَاَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ زُلْفی، لا اَجِدُ اَحَداً اَقْرَبَ اِلَیْکَ مِنْهُمْ، فَهُمْ اَئِمَّتی، فَامِنْ بِهِمْ خَوْفی مِنْ عِقابِکَ وَسَخَطِکَ، وَاَدْخِلْنی بِرَحْمَتِکَ فی عِبادِکَ الصّالِحینَ

اَصْبَحْتُ بِاللّهِ مُؤْمِنا مُوقِنا مُخْلِصا عَلی دینِ مُحَمَّدٍ وَسُنَّتِه وَعَلی دینِ عَلِیٍّ وَسُنَّتِه، وَعَلی دینِ الْاَوْصِیاءِ وَسُنَّتِهِمْ، امَنْتُ بِسِرِّهِم وَعَلانِیَتِهِمْ، وَاَرْغَبُ اِلَی اللّهِ فیما رَغِبَ فیهِ مُحَمَّدٌ وَعَلِیٌّ وَالْاَوْصِیاءُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ ، وَلا عِزَّهَ وَلا مِنْعَهَ وَلا سُلْطانَ اِلاّ لِلّهِ الْواحِدِ الْقَهّارِ الْعَزیزِ الْجَبّارِ، تَوَکَّلْتُ عَلَی اللّهِ ، وَمَنْ یَتَوَکَّلْ عَلَی اللّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ، اِنَّ اللّهَ بالِغُ اَمْرِه، اَللّهُمَّ اِنّی اُریدُکَ فَاَرِدْنی، واَطْلُبُ ما عِنْدَکَ فَیَسِّرْهُ لی، وَاقْضِ لی حَوائِجی، فَاِنَّکَ قُلْتَ فی کِتابِکَ، وَقَوْلُکَ الْحَقُّ: (شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اُ نْزِلَ فیهِ الْقُرْانُ هُدَیً لِلنّاسِ وَبَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَالْفُرْقانِ) فَعَظَّمْتَ حُرْمَهَ شَهْرِ رَمَضانَ بِما اَ نْزَلْتَ فیهِ مِنَ الْقُرْانِ،

۱- شیخ صدوق، الفقیه، ج۱، ص ۳۳۰.

وَخَصَّصْتَهُ وَعَظَّمْتَهُ بِاَنْ جَعَلْتَ فیهِ لَیْلَهَ الْقَدْرِ، فَقُلْتَ: «لَیْلَهُ الْقَدْرِ خَیْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ * تَنَزَّلُ الْمَلائِکَهُ وَالرُّوحُ فیها بِاِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ * سَلامٌ هِیَ حَتّی مَطْلَعِ الْفَجْرِ»(۱).

اَللّهُمَّ وَهذِه اَیّامُ شَهْرِ رَمَضانَ قَدِ انْقَضَتْ، وَلَیالیهِ قَدْ تَصَرَّمَتْ وَقَدْ صِرْتُ مِنْهُ یا اِلهی اِلی ما اَ نْتَ اَعْلَمُ بِه مِنّی، وَاَحْصی لِعَدَدِه مِنْ عَدَدی، فَاَسْاَلُکَ یا اِلهی بِما سَاَلَکَ بِه مَلائِکَتُکَ الْمُقَرَّبُونَ وَاَنْبِیاؤُکَ الْمُرْسَلُونَ، وَعِبادُکَ الصّالِحُونَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَقْبَلَ مِنّی کُلَمّا تَقَرَّبْتُ بِه اِلَیْکَ فیهِ، وَتَتَفَضَّلَ عَلَیَّ بِتَضْعیفِ عَمَلی، وَقَبُولِ تَقَرُّبی وَقُرُباتی وَاسْتِجابَهِ دُعائی، وَهَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً، وَاَعْتِقْ رَقَبَتی مِنَ النّارِ، وَمُنَّ عَلَیَّ بِالْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ، وَالْاَمْنِ یَوْمَ الْخَوْفِ مِنْ کُلِّ فَزَعٍ، وَمِنْ کُلِّ هَوْلٍ اَعْدَدْتَهُ لِیَوْمِ الْقِیامَهِ

اَعُوذُ بِحُرْمَهِ وَجْهِکَ الْکَریمِ، وَبِحُرْمَهِ نَبِیِّکَ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَالِه، وَبِحُرْمَهِ الْاَوْصِیاءِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ اَنْ یَنْصَرِمَ هذَا الْیَومُ، وَلَکَ قِبَلی تَبِعَهٌ تُریدُ اَن تُؤاخِذَنی بِها، اَوْ ذَنْبٌ تُریدُ اَنْ تُقایِسَنی بِه، وَتُشْقِیَنی وَتَفْضَحَنی بِه، اَوْ خِطیئَهٌ تُریدُ اَنْ تُقایِسَنی بِها وَتَقْتَصَّها مِنّی لَمْ تَغْفِرْها لی

وَاَسْاَ لُکَ بِحُرْمَهِ وَجْهِکَ الْکَریمِ [الْفَعّالِ لِما یُریدُ، الَّذی یَقُولُ لِلشَّیْءِ: کُنْ فَیَکُونُ، لا اِلهَ اِلاّ هُوَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَ لُکَ] بِلا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ اَنْ تَرْضی عَنّی، وَاِنْ کُنْتَ رَضیتَ عَنّی فی هذَا الشَّهْرِ اَنْ تَزیدَنی فیما بَقِیَ مِنْ عُمْری رِضا وَاِنْ کُنْتَ لَمْ تَرْضَ عَنّی فی هذَا الشَّهْرِ فَمِنَ الْانَ فَارْضَ عَنّی السّاعَهَ السّاعَهَ السّاعَهَ، وَاجْعَلْنی فی هذِهِ السّاعَهِ وَفی هذَا الْمَجْلِسِ مِنْ عُتَقائِکَ مِنَ النّارِ وَطُلَقائِکَ مِنْ جَهَنَّمَ، وَسُعَداءِ خَلْقِکَ بِمَغْفِرَتِکَ وَرَحْمَتِکَ، یا اَرْحَمَ

۱- سوره قدر: آیات ۳ ۵.

الرّاحِمینَ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَ لُکَ بِحُرْمَهِ وَجْهِکَ الْکَریم: اَنْ تَجْعَلَ شَهْری هذا خَیْرَ شَهْرِ رَمَضانَ عَبَدْتُکَ فیهِ، وَصُمْتُهُ لَکَ، وَتَقَرَّبْتُ بِهِ اِلَیْکَ مُنْذُ اَسْکَنْتَنِی الْاَرْضَ اَعْظَمَهُ اَجْرا، وَاَتَمَّهُ نِعْمَهً ، وَاَعَمَّهُ عافِیَهً وَاَوْسَعَهُ رِزْقا، وَاَفْضَلَهُ عِتْقا مِنَ النّارِ، وَاَوْجَبَهُ رَحْمَهً، وَاَعْظَمَهُ مَغْفِرَهً وَاَ کْمَلَهُ رِضْوانا، وَاَقْرَبَهُ اِلی ما تُحِبُّ وَتَرْضی، اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْهُ اخِرَ شَهْرِ رَمَضانَ صُمْتُهُ لَکَ

وَارْزُقْنِی الْعَوْدَ، ثُمَّ الْعَوْدَ (فیهِ) حَتّی تَرْضی وَبَعْدَ الرِّضا (وَحَتّی تُخْرِجَنی مِنَ الدُّنْیا سالِما، وَاَ نْتَ عَنّی راضٍ، وَاَ نَا لَکَ مَرْضِیٌّ)

اَللّهُمَّ اجْعَلْ فیما تَقْضی وَتُقَدِّرُ مِنَ الْاَمْرِ الْمَحْتُومِ، الَّذی لا یُرَدُّ وَلا یُبَدَّلُ، اَنْ تَکْتُبَنی مِنْ حُجّاجِ بَیْتِکَ الْحَرامِ فی هذَا الْعامِ وَفی کُلِّ عامٍ اَلْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ، اَلْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ، اَلْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ (اَلْمُتَقَبَّلِ عَنْهُمْ مَناسِکُهُمْ، اَلْمُعافینَ عَلی اَسْفارِهِمْ، اَلْمُقْبِلینَ عَلی نُسُکِهِمْ) اَلْمَحْفُوظینَ فی اَنْفُسِهِمْ (وَاَدْیانِهِمْ) وَاَمْوالِهِمْ وَذَراریهِمْ، وَکُلِّ ما اَ نْعَمْتَ بِهِ عَلَیْهِمْ، اَللّهُمَّ اقْلِبْنی مِنْ مَجْلِسی هذا، فی شَهْری هذا، وَفی یَوْمی هذا وَفی ساعَتی هذِه، مُفْلِحا مُنْجِحا، مُسْتَجابا دُعائی، مَرْحُوماً صَوْتی مَغْفُورا ذَنْبی، مُعافیً مِنَ النّارِ، وَمُعْتَقا مِنْها عِتْقا لا رِقَّ بَعْدَهُ اَبَدا، وَلا رَهْبَهً، یا رَبَّ الْاَرْبابِ، اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَ لُکَ اَنْ تَجْعَلَ فیما شِئْتَ وَاَرَدْتَ، وَقَضَیْتَ وَقَدَّرْتَ وَحَتَمْتَ وَاَ نْفَذْتَ اَنْ تُطیلَ عُمْری، وَاَنْ تُنْسِئَ فیاَجَلی وَاَنْ تُقَوِّیَ ضَعْفی، وَاَنْ تُغْنِیَ فَقْری، وَاَنْ تَجْبُرَ فاقَتی، وَاَنْ تَرْحَمَ مَسْکَنَتی، وَاَنْ تُعِزَّ ذُلّی، وَاَنْ تَرْفَعَ ضَعَتی، وَاَنْ تُغْنِیَ عائِلَتی وَاَنْ تُؤْنِسَ وَحْشَتی، وَاَنْ تُکْثِرَ قِلَّتی، وَاَنْ تُدِرَّ رِزْقی، فی عافِیَهٍ وَیُسْرٍ وَخَفْضِ عَیْشٍ، وَاَنْ تَکْفِیَنی ما اَهَمَّنی مِنْ اَمْرِ دُنْیایَ وَاخِرَتی، وَلا تَکِلْنی اِلی نَفْسی فَاَعْجَزَ عَنْها ، وَلا اِلَی النّاسِ فَیَرْفَضُونی وَاَنْ تُعافِیَنی فی دینی وَبَدَنی وَجَسَدی

وَرُوحی، وَوَلَدی وَاَهْلی وَاَهْلِ مَوَدَّتی وَاِخْوانی وَجیرانی مِنَ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ وَالْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ، اَلْاَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْواتِ وَاَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ بِالْاَمْنِ وَالْایمانِ ما اَبْقَیْتَنی، فَاِنَّکَ وَلِیّی وَمَوْلایَ، وَثِقَتی وَرَجائی، وَمَعْدِنُ مَسْاَلَتی، وَمَوضِعُ شَکْوایَ، وَمُنْتَهی رَغْبَتی، فَلا تُخَیِّبْنی فی رَجائی، یا سَیِّدی وَمَولایَ وَلا تُبْطِلْ طَمَعی وَرَجائی، فَقَدْ تَوَجَّهْتُ اِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ وَقَدَّمْتُهُمْ اِلَیْکَ اَمامی وَاَمامَ حاجَتی، وَطَلِبَتی وَتَضَرُّعی وَمَسْاَلَتی فَاجْعَلْنی بِهِمْ وَجیها فِی الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ وَمِنَ الْمُقَرَّبین، فَاِنَّکَ مَنَنْتَ عَلَیَّ بِمَعْرِفَتِهِمْ، فَاخْتِمْ لی بِهِمُ السَّعادَهَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.

و در روایتی آمده است:

مَنَنْتَ عَلَیَّ بِهِمْ، فَاخْتِمْ لی بِالسَّعادَهِ والسَّلامَهِ ، وَالْاَمْنِ وَالْایمانِ وَالْمَغْفِرَهِ وَالرِّضْوانِ، وَالشَّهادَهِ وَالْحِفْظِ، یا مَنْزُولاً بِه کُلُّ حاجَهٍ، یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ، اَ نْتَ لِکُلِّ حاجَهٍ لَنا، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِه، وَعافِنا، وَلا تُسَلِّطْ عَلَیْنا اَحَدا مِنْ خَلْقِکَ بِشَیْءٍ لا طاقَهَ لَنا بِه، وَاکْفِنا کُلَّ اَمْرٍ مِنْ اُمُورِ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ، یا ذَا الْجَلالِ وَالْاِکْرام، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَبارِکْ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَتَرَحَّمْ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ، وَتَحَنَّنْ عَلی مُحَمَّدٍ وَالِ مُحَمَّدٍ کَاَفْضَلِ ما صَلَّیْتَ، وَبارَکْتَ، وَتَرَحَّمْتَ، وَتَحَنَّنْتَ عَلی اِبْراهیمَ وَالِ اِبْراهیمَ، اِنَّکَ حَمیدٌ مَجیدٌ.(۱)

۳ غسل، که مستحب موءکّد است و اهل ظاهر آن را واجب دانسته اند.(۲)

بهتر است که غسل عید فطر در نهر جاری باشد، اگر میسّر نشد در زیر سقف و مکان پوشیده باشد.(۳)

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص۴۶۸.

۲- علامه حلّی، تذکره الفقهاء، ج ۲، ص۱۴۲.

۳- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۱، ص۴۷۵.

۴ دعا به هنگام غسل:

چون مهیّای غسل شدی بگو:

«اَللّهُمَّ ایماناً بِکَ، وَتَصْدیقاً بِکِتابِکَ، وَاِتّباعَ سُنَّهِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله ».

و چون از غسل فارغ شدی بگو:

«اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ کَفّارَهً لِذُنُوبی، وَطَهِّرْ دینی، اَللّهُمَّ اَذْهِبْ عَنّیِ الدَّنَسَ».(۱)

۵ تزیین، مستحب است پس از غسل نظیف ترین جامه هایش را بپوشد، عطر بزند، عمامه بر سر نهد، عبا بر دوش بگیرد و با متانت و وقار به سوی مصلّی حرکت کند.(۲)

۶ چون مهیّای خروج شد بگوید:

اَللّهُمَّ مَنْ تَهَیَّأَ فی هذَا الْیَوْمِ، اَوْ تَعَبَّاَ، اَوْ اَعَدَّ وَاسْتَعَدَّ، لِوِفادَهٍ اِلی مَخْلُوقٍ رَجاءَ رِفْدِه وَجائِزَتِه وَنَوافِلِه، فَاِلَیْکَ یاسَیِّدی کانَتْ وِفادَتی وَتَهْیِئَتی، واِعْدادی، وَاسْتِعْدادی، رَجاءَ رِفْدِکَ وَجَوائِزِکَ، وَنَوافِلِکَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ، وَخِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَعَلی اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ، وَوَصِیِّ رَسُولِکَ، وَصَلِّ یا رَبِّ عَلی اَئِمَّهِ الْمُؤْمِنینَ الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ، وَعَلِیٍّ، وَمُحَمَّدٍ وَجَعْفَرٍ وَ مُوسی وَ عَلیٍّ وَ مُحَمَّدٍ وَ عَلیٍّ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُجَّهِ بْنِ الْحَسَنِ صاحِبِ الزَّمانِ. اَللّهُمَّ افْتَحْ لَهُ فَتْحا یَسیرا، وَانْصُرْهُ نَصْرا عَزیزا، اَللّهُمَّ اَظْهِرْ بِه دینَکَ، وَسُنَّهَ رَسُولِکَ حَتّی لا یَسْتَخْفِیَ بِشَیْءٍ مِنَ الْحَقِّ مَخافَهَ اَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ، اَللّهُمَّ اِنّا نَرْغَبُ اِلَیْکَ فی دَوْلَهٍ کَریمَهٍ، تُعِزُّ بِهَا الْاِسْلامَ وَاَهْلَهُ، وَتُذِلُّ بِهَا النِّفاقَ وَاَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فیها مِنَ الدُّعاهِ اِلی طاعَتِکَ وَالْقادَهِ اِلی سَبیلِکَ، وَتَرْزُقُنا بِها کَرامَهَ الدُّنْیا وَالْاخِرَهِ. اَللّهُمَّ ما اَنْکَرْنا مِنْ حَقٍّ فَعَرِّفْناهُ، وَما قَصُرْنا عَنْهُ فَبَلِّغْناهُ.

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۴۷۵.

۲- شیخ طوسی، مصباح المتهجّد، ص۶۵۳.

پس دعا کن به آن بزرگوار و نفرین کن به دشمنان ایشان و سؤال کن حاجت خود را و آخر کلام تو این باشد:

اَللّهُمَّ اسْتَجِبْ لَنا، اَللّهُمَّ اجْعَلْنا مِمَّنْ تَذَكَّرَ فَيُذَكَّرُ.(۱)

و أیضاً روایت شده در اقبال از آن حضرت که فرمودند: در عیدین و جمعه وقتی که مهیّا شدی برای خروج این دعا را بخوان:

اَللّهُمَّ مَنْ تَهَيَّاَ فى هذَا الْيَوْمِ اَوْ تَعَبَّأَ، اَوْ اَعَدَّ، اَوِ اسْتَعَدَّ لِوِفادَةٍ اِلى مَخْلُوقٍ، رَجاءَ رِفْدِه وَنَوافِلِه وَفَواضِلِه وَعَطاياهُ، فَاِنَّ اِلَيْكَ ياسَيِّدى تَهْيِئَتى وَتَعْبِئَتى، وَاِعْدادى وَاسْتِعْدادى، رَجاءَ رِفْدِكَ وَجَوائِزِكَ وَنَوافِلِكَ وَفَواضِلِكَ وَعَطاياكَ، وَقَدْ غَدَوْتُ اِلى عيدٍ مِنْ اَعْيادِ اُمَّةِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُ اللّه عَلَيْهِ وَالِه، وَلَمْ اَفِدِ اِلَيْكَ الْيَوْمَ بِعَمَلٍ صالِحٍ اَثِقُ بِه قَدَّمْتُهُ، وَلاتَوَجَّهْتُ لِمَخْلُوقٍ اَمَّلْتُهُ، وَلكِنْ اَتَيْتُكَ خاضِعاً مُقِرّاً بِذُنُوبى وَاِساءَتى اِلى نَفْسى، فَيا عَظيمُ اغْفِرْ لِىَ الْعَظيمَ مِنْ ذُنُوبى، فَاِنَّهُ لايَغْفِرُ الذُّنُوبَ الْعِظامَ اِلاّ اَنْتَ، يالااِلهَ اِلاّ اَنْتَ، يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.(۲)

۷ و در بحار و غیره این دعا از حضرت امام زین العابدین علیه السلام منقول است که: در صبح عید فطر بعد از نماز صبح و تعقیبات آن چون آفتاب طلوع کرد رو به قبله بایستد و دست مقابل صورت بگیرد و بخواند:

اِلهى وَسَيِّدى اَنْتَ فَطَرْتَنى وَابْتَدَأْتَ خَلْقى لا لِحاجَةٍ مِنْكَ اِلَىَّ بَلْ تَفَضُّلاً مِنْكَ عَلَىَّ، وَقَدَّرْتَ لى اَجَلاً وَرِزْقا لا اَتَعَدّاهُما، وَلايَنْقُصُنى اَحَدٌ مِنْهُما شَيْئا، وَكَنَفْتَنى مِنْكَ بِاَنْواعِ النِّعَمِ وَالْكِفايَةِ طِفْلاً وَناشِئا مِنْ غَيْرِ عَمَلٍ عَمِلْتُهُ، فَعَلِمْتَهُ مِنّى فَجازَيْتَنى عَلَيْهِ، بَلْ كان ذلِكَ مِنْكَ تَطَوُّلاً عَلَىَّ وَامْتِنانا.

۱- صحیفه باقریه، ص۶۷ د ۱۳۹. اقبال، ص۴۷۶.

۲- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۴۷۶.

فَلَمّا بَلَغْتَ بی اَجَلَ الْکِتابِ مِنْ عِلْمِکَ بی، وَ وَفَّقْتَنی لِمَعْرِفَهِ وَحْدانِیَّتِکَ وَالاِقْرارِ بِرُبُوبِیَّتِکَ، فَوَحَّدْتُکَ مُخْلِصا لَمْ اَدْعُ لَکَ شَریکا فی مُلْکِکَ، وَلا مُعینا عَلی قُدْرَتِکَ، وَلَمْ اَنْسِبْ اِلَیْکَ صاحِبَهً وَلا وَلَدا. فَلَمّا بَلَغْتَ بی تَناهِی الرَّحْمَهِ مِنْکَ مَنَنْتَ عَلَیَ بِمَنْ هَدَیْتَنی بِه مِنَ الضَّلالَهِ، وَاسْتَنْقَذْتَنی بِه مِنَ الْهَلَکَهِ، وَاسْتَخْلَصْتَنی بِه مِنَ الْحَیْرَهِ وَفَکَکْتَنی بِه مِنَ الْجَهالَهِ، وَهُوَ حَبیبُکَ وَنَبِیُّکَ مُحَمَّدٌ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَ الِهِ اَزْلَفُ خَلْقِکَ عِنْدَکَ، وَاَکْرَمُهُمْ مَنْزِلَهً لَدَیْکَ، فَشَهِدْتُ مَعَهُ بِالْوَحْدانِیَّهِ، وَاَقْرَرْتُ لَکَ بِالرُّبُوبِیَّهِ، وَلَهُ بِالرِّسالَهِ، وَاَوْجَبْتَ لَهُ عَلَیَّ الطّاعَهَ، فَاَطَعْتُهُ کَما اَمَرْتَ، وَصَدَّقْتُهُ فیما حَتَمْتَ. وَخَصَصْتَهُ بِالْکِتابِ الْمُنْزَلِ عَلَیْهِ، وَالسَّبْعِ الْمَثانِی الْمُوحاهِ اِلَیْهِ، وَاَسْمَیْتَهُ الْقُرْانَ، وَاَکْنَیْتَهُ الْفُرْقانَ الْعَظیمَ. فَقُلْتَ جَلَّ اسْمُکَ: «وَلَقَدْ اتَیْناکَ سَبْعا مِنَ الْمَثانی وَ الْقُرْانَ الْعَظیمَ» وَقُلْتَ جَلَّ قَوْلُکَ لَهُ حینَ اخْتَصَصْتَهُ بِما سَمَّیْتَهُ مِنَ الْاَسْماءِ: «طه ما اَنْزَلنا عَلَیْکَ الْقُرْانَ لِتَشْقی». وَقُلْتَ عَزَّ قَوْلُکَ: «یس وَ الْقُرْآنِ الْحَکیمِ»، وقُلْتَ تَقَدَّسَتْ اَسْماؤُکَ: «ص وَالْقُرْانِ ذِی الذِّکْرِ»، وَقُلْتَ عَظُمَتْ الاؤُکَ: «ق وَالْقُرْانِ الْمَجیدِ»، فَخَصَصْتَهُ اَنْ جَعَلْتَهُ قَسَمَکَ حینَ اَسْمَیْتَهُ وَ قَرَنْتَ الْقُرْانَ بِهِ، فما فی کِتابِکَ مِنْ شاهِدِ قَسَمٍ وَالْقُرْانُ مُرْدَفٌ بِه اِلاّ وَهُوَ اسْمُهُ، وَذلِکَ شَرَفٌ شَرَّفْتَهُ بِه، وَفَضْلٌ بَعَثْتَهُ اِلَیْهِ، تَعْجُزُ الْاَلْسُنُ وَالْاَفْهامُ عَن وَصْفِ مُرادِکَ بِه، وَتَکِلُّ عَنْ عِلْمِ ثَنائِکَ عَلَیْهِ، فَقُلْتَ عَزَّ جَلالُکَ فی تَأْکیدِ الْکِتابِ وَقَبُولِ ماجاءَ بِه: «هذا کِتابُنا یَنْطِقُ عَلَیْکُمْ بِالْحَقِّ»، وَقُلْتَ عَزَزْتَ وَ جَلَلْتَ: «ما فَرَّطْنا فِی الْکِتابِ مِنْ شَیْءٍ»، وَقُلْتَ تبارَکْتَ وَتَعالَیْتَ فی عامَّهِ ابْتِدائِه: «الآر تِلْکَ اياتُ الْکِتابِ الْحَکیمِ»، وَ«الآر کِتابٌ اُحْکِمَتْ اياتُهُ»، وَ«الآر کِتابٌ

اَنْزَلْناهُ»وَ«الآر تِلْکَ آیاتُ الْکِتابِ الْمُبینِ»، وَ«الآم ذلِکَ الْکِتابُ لارَیْبَ فیهِ».

وَفی اَمثالِها مِنْ سُوَرِ الطَّواسینِ وَالْحَوامیم فی کُلِّ ذلِکَ بَیَّنْتَ بِالْکِتابِ مَعَ الْقَسَمِ الَّذی هُوَ اسْمُ مَنِ اخْتَصَصْتَهُ لِوَحْیِکَ، وَاسْتَوْدَعْتَهُ سِرَّ غَیْبِکَ، وَاَوْضَحَ لَنا مِنْهُ شُرُوطَ فَرائِضِکَ، وَ اَبانَ عَنْ واضِحِ سُنَّتِکَ، وَاَفْصَحَ لَنا عَنِ الْحَلالِ وَالْحَرام، وَاَنارَ لَنا مُدْلَهِمّاتِ الظَّلام، وَجَنَّبَنا رُکُوبَ الْآثام، وَاَلْزَمَنا الطّاعَهَ، وَوَعَدَنا مِنْ بَعْدِها الشَّفاعَهَ. فَکُنْتُ مِمَّنْ اَطاعَ اَمْرَهُ وَاَجابَ دَعْوَتَهُ، وَاسْتَمْسَکَ بِحَبْلِه، وَاَقَمْتُ الصَّلاهَ وَ اتَیْتُ الزَّکاهَ وَالْتَزَمْتُ الصِّیامَ الَّذی جَعَلْتَهُ حَقّا، فَقُلْتَ جَلَّ اسْمُکَ: «کُتِبَ عَلَیْکُمُ الصِّیامُ کَما کُتِبَ عَلَی الَّذینَ مِنْ قَبْلِکُمْ لَعَلَّکُمْ تَتَّقُونَ». ثُمَّ اِنَّکَ اَبَنْتَهُ، فَقُلْتَ عَزَزْتَ وَجَلَلْتَ: «شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْانُ». وَقُلْتَ: «فَمَنْ شَهِدَ مِنْکُمُ الشَّهْرَ فَلْیَصُمْهُ»، وَرَغَّبْتَ فِی الْحَجِّ بَعْدَ اِذْ فَرَضْتَهُ اِلی بَیْتِکَ الَّذی حَرَّمْتَهُ. فَقُلْتَ جَلَّ اسْمُکَ: «وَلِلّه عَلَی النّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ مَنِ اسْتَطاعَ اِلَیْهِ سَبیلاً». ثُمَّ قُلْتَ: «وَاَذِّنْ فِی النّاسِ بِالْحَجِّ یَأْتُوکَ رِجالاً وَعَلی کُلِّ ضامِرٍ یَأْتینَ مِنْ کُلِّ فَجٍّ عَمیقٍ، لِیَشْهَدُوا مَنافِعَ لَهُمْ وَیَذْکُرُوا اسْمَ اللّهِ فی اَیّامٍ مَعْلُوماتٍ عَلی ما رَزَقَهُمْ مِنْ بَهیمَهِ الْاَنْعامِ».

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ اَنْ تَجْعَلَنی مِنَ الَّذینَ یَسْتَطیعُونَ اِلَیْهِ سَبیلاً، وَمِنَ الرِّجالِ الَّذینَ یَأْتُونَهُ لِیَشْهَدُوا مَنافِعَ لَهُمْ وَلِیُکَبِّرُوا اللّهَ عَلی ما هَداهُمْ.

وَ اَعِنّی اللّهُمَّ عَلی جِهادِ عَدُوِّکَ فی سَبیلِکَ مَعَ وَلِیِّکَ، کَما قُلْتَ جَلَّ قَوْلُکَ: «اِنَّ اللّهَ اشْتَری مِنَ الْمُؤْمِنینَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّهَ یُقاتِلُونَ فی سَبیلِ اللّهِ»، وَقُلْتَ جَلَّتْ اَسْماؤُکَ: «وَلَنَبْلُوَنَّکُمْ حَتّی نَعْلَمَ الْمُجاهِدینَ مِنْکُمْ وَالصّابِرینَ وَنَبْلُوَا اَخْبارَکُمْ»، اَللّهُمَّ فَاَرِنی ذلِکَ السَّبیلَ حَتّی اُقاتِلَ فیهِ بِنَفْسی وَ مالی طَلَبَ رِضاکَ فَاَکُونَ فیهِ مِنَ الْفائِزینَ.

اِلهی اَیْنَ الْمَفَرُّ عَنْکَ؟ فَلا یَسَعُنی بَعْدَ ذلِکَ اِلاّ حِلْمُکَ، فَکُنْ بی رَؤُوفا رَحیما، وَاقْبَلْنی وَتَقَبَّلْ مِنّی وَاَعْظِمْ لی فی هذَا الْیَوْمِ بَرَکَةَ الْمَغْفِرَةِ وَمَثُوبَةَ الاَْجْرِ، وَاَرِنی صِحَّةَ التَّصْدیقِ بِما سَاَلْتُ، وَاِنْ اَنْتَ عَمَّرْتَنی اِلی عامٍ مِثْلِه وَیَوْمٍ مِثْلِه وَلَمْ تَجْعَلْهُ اخِرَ الْعَهْدِ مِنّی فَاَعِنّی بِالتَّوْفیقِ عَلی بُلُوغِ رِضاکَ. وَ اَشْرِکْنی یا اِلهی فی هذَا الْیَوْمِ فی دُعاءِ مَنْ اَجَبْتَهُ مِنَ الْمُؤْمِنینَ وَالْمُؤْمِناتِ، وَاَشْرِکْهُمْ فی دُعائی اِذا اَجَبْتَنی فی مَقامی هذا بَیْنَ یَدَیْکَ، فَاِنّی راغِبٌ اِلَیْکَ لِی وَلَهُمْ، وَعائِذٌ بِکَ لی وَلَهُمْ، فَاسْتَجِبْ لی وَلَهُمْ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۱)

۸ و در مصباح کفعمی رحمه الله این دعا منقول است که: چون به سوی نماز رود در راه بخواند تا برسد به امام در نماز و اگر چیزی از آن فوت شد بعد از نماز بخواند:

اللّهُمَّ إِلَیْکَ وَجَّهْتُ وَجْهِی، وَعَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ، اللّه ُ أَکْبَرُ کَما هَدینا، اللّه ُ أَکْبَرُ إِلهُنا وَمَوْلانا، اللّه ُ أَکْبَرُ عَلی ما أَوْلانا وَحُسْنِ ما أَبْلانا، اللّه ُ أَکْبَرُ وَلِیُّنَا الَّذِی اجْتَبانا، اللّه ُ أَکْبَرُ رَبُّنَا الَّذِی بَرَأَنا، اللّه ُ أَکْبَرُ الَّذِی أَنْشَأَنا.

اللّه ُ أَکْبَرُ الَّذِی بِقُدْرَتِهِ هَدینا، اللّه ُ أَکْبَرُ الَّذِی خَلَقَنا فَسَوّینا، اللّه ُ أَکْبَرُ الَّذِی بِدینِهِ حَبانا، اللّه ُ أَکْبَرُ الَّذِی مِنْ فِتْنَتِهِ عافانا، اللّه ُ أَکْبَرُ الَّذِی بِالاْءِسْلامِ اصْطَفانا، اللّه ُ أَکْبَرُ الَّذِی فَضَّلَنا بِالاْءِسْلامِ عَلی مَنْ سِوانا، اللّه ُ أَکْبَرُ وَأَکْبَرُ سُلْطاناً، اللّه ُ أَکْبَرُ وَأَعْلا بُرْهاناً، اللّه ُ أَکْبَرُ وَأَجَلُّ سُبْحاناً.

اللّه ُ أَکْبَرُ وَأَقْدَمُ إِحْساناً، اللّه ُ أَکْبَرُ وَأَعَزُّ غُفْراناً، اللّه ُ أَکْبَرُ وَأَسْنی شَأْناً، اللّه ُ أَکْبَرُ ناصِرُ مَنِ اسْتَنْصَرَ، اللّه ُ أَکْبَرُ ذُو الْمَغْفِرَةِ لِمَنِ اسْتَغْفَرَ، اللّه ُ أَکْبَرُ الَّذِی خَلَقَ وَصَوَّرَ. اللّه ُ أَکْبَرُ الَّذِی أَماتَ وَأَقْبَرَ، اللّه ُ أَکْبَرُ الَّذِی إِذا شاءَ أَنْشَرَ، اللّه ُ أَکْبَرُ وَأَعْلا وَأَکْبَرُ، اللّه ُ أَکْبَرُ وَأَقْدَسُ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ وَأَطْهَرُ، اللّه ُ أَکْبَرُ رَبُّ الْخَلْقِ وَالْبَرِّ وَالْبَحْرِ، اللّه ُ أَکْبَرُ

۱– صحیفه سجادیه، ص۳۰۹ د۱۴۴.

كُلَّما سَبَّحَ اللّهَ شَیْءٌ وَكَبَّرَ، اللّهُ أَكْبَرُ كَما یُحِبُّ رَبُّنا أَنْ یُكَبَّرَ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ، وَنَبِیِّكَ وَصَفِیِّكَ، وَنَجِیبِكَ وَأَمِینِكَ، وَحَبِیبِكَ وَصَفْوَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ، وَخَلِیلِكَ وَخاصَّتِكَ، وَخِیَرَتِكَ مِنْ بَرِیَّتِكَ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ، عَبْدِكَ الَّذِی هَدَیْتَنا بِهِ مِنَ الْجَهالَهِ، وَبَصَّرْتَنا بِهِ مِنَ الْعَمی، وَأَقَمْتَنا بِهِ عَلَی الْمَحَجَّهِ الْعُظْمَی وَسَبِیلِ التَّقْوی، وَكَما أَرْشَدْتَنا وَأَخْرَجْتَنا بِهِ مِنَ الْغَمَراتِ الی جَمِیعِ الْخَیْراتِ، وَأَنْقَذْتَنا بِهِ مِنْ شَفاجُرُفِ الْهَلَكاتِ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، أَفْضَلَ وَأَكْمَلَ، وَأَشْرَفَ وَأَكْبَرَ، وَأَطْهَرَ وَاَطْیَبَ، وَأَتَمَّ وَأَعَمَّ، وَأَزْكی وَأَنْمی، وَأَحْسَنَ وَأَجْمَلَ ما صَلَّیْتَ عَلی أَحَدٍ مِنَ الْعالَمِینَ. اللّهُمَّ شَرِّفْ بُنْیانَهُ، وَعَظِّمْ بُرْهانَهُ، وَأَعْلِ مَكانَهُ، وَكَرِّمْ فِی الْقِیامَهِ مَقامَهُ، وَعَظِّمْ عَلی رُؤُوسِ الْخَلائِقِ حالَهُ.

اللّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ یَوْمَ الْقِیامَهِ، أَقْرَبَ الْخَلْقِ مِنْكَ مَنْزِلَهً، وَأَعْلاهُمْ مِنْكَ مَكاناً، وَأَفْسَحَهُمْ لَدَیْكَ مَنْزِلَهً وَمَجْلِساً، وَأَعْظَمَهُمْ عِنْدَكَ شَرَفاً، وَأَرْفَعَهُمْ مَنْزِلاً، اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَالْأَئِمَّهِ الْهُدَی الْمُهْتَدِینَ، وَالْحُجَجِ عَلی خَلْقِكَ، وَالْأَدِلّاءِ عَلی سَبِیلِكَ، وَالْبابِ الَّذِی مِنْهُ یُؤْتی، وَالتَّراجِمَهِ لِوَحْیِكَ، كَما سَنُّوا سُنَّتَكَ، النّاطِقِینَ بِحِكْمَتِكَ، وَالشُّهَداءِ عَلی خَلْقِكَ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی وَلِیِّكَ الْمُنْتَظِرِ أَمْرَكَ، الْمُنْتَظَرِ لِفَرَجِ أَوْلِیائِكَ.

اللّهُمَّ اشْعَبْ بِهِ الصَّدْعَ، وَارْتُقْ بِهِ الْفَتْقَ، وَأَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ، وَأَظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ، وَزَیِّنْ بِطُولِ بَقائِهِ الْأَرْضَ، وَأَیِّدْهُ بِنَصْرِكَ، وَانْصُرْهُ بِالرُّعْبِ، وَقَوِّ ناصِرَهُمْ، وَاخْذُلْ خاذِلَهُمْ، وَدَمْدِمْ عَلی مَنْ نَصَبَ لَهُمْ، وَدَمِّرْ عَلی مَنْ غَشَّهُمْ، وَاقْصِمْ بِهِمْ رُؤُوسَ الضَّلالَهِ، وَشارِعَهَ الْبِدَعِ، وَمُمِیتَهَ السُّنَّهِ، وَالْمُتَعَزِّزِینَ بِالْباطِلِ، وَأَعِزَّ بِهِمُ الْمُؤْمِنِینَ، وَأَذِلَّ بِهِمُ الْكاذِبِینَ وَالْمُنافِقِینَ وَجَمِیعَ الْمُلْحِدِینَ وَ

الْمُخالِفِینَ، فِی مَشارِقِ الْاَرْضِ وَمَغارِبِها، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ. اللّهُمَّ وَصَلِّ عَلی جَمِیعِ الْمُرْسَلِینَ وَالنَّبِیِّینَ، الَّذِینَ بَلَّغُوا عَنْکَ الْهُدی، وَاعْتَقَدُوا لَکَ الْمَواثِیقَ بِالطّاعَهِ، وَدَعَوُا الْعِبادَ إِلَیْکَ بِالنَّصِیحَهِ، وَصَبَرُوا عَلی ما لَقُوا مِنَ الْاَذی فِی جَنْبِکَ. اللّهُمَّ وَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَعَلَیْهِمْ، وَعَلی ذَرارِیهِمْ وَأَهْلِ بُیُوتاتِهِمْ وَأَهْلِ مَوَدّاتِهِمْ، وَأَزْواجِهِمُ الطّاهِراتِ، وَجَمِیعِ أَشْیاعِهِمْ، مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَالْمُؤْمِناتِ وَالْمُسْلِمِینَ وَالْمُسْلِماتِ، الْاَحْیاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْواتِ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِمْ جَمِیعاً، فِی هذِهِ السّاعَهِ، وَفِی هذَا الْیَوْمِ، وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ. اللّهُمَّ اخْصُص أَهْلَ بَیْتِ نَبِیِّنا مُحَمَّدٍ، الْمُبارَکِینَ السّامِعِینَ الْمُطِیعِینَ، الَّذِینَ أَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِیراً، بِأَفْضَلِ صَلَواتِکَ وَنَوامِی بَرَکاتِکَ، وَالسَّلامُ عَلَیْهِمْ وَرَحْمَهُ اللّهِ وَبَرَکاتُهُ.(۱)

۹ و در مصباح کفعمی و غیره منقول است که چون متوجّه نماز شدی بخوان:

اللّهُمَّ مَنْ تَهَیَّأَ فِی هذَا الْیَوْمِ، أَوْ تَعَبَّأَ، أَوْ أَعَدَّ وَاسْتَعَدَّ لِوَفادَهٍ إِلی مَخْلُوقٍ، رَجاءَ رِفْدِهِ وَطَلَبَ جَوائِزِه وَفَواضِلِهِ وَنَوافِلِهِ، فَإِلَیْکَ یا سَیِّدِی وَفادَتِی وَتَهْیِأَتِی وَتَعَباتِی وَإِعْدادِی وَاسْتِعْدادِی، رَجاءَ رِفْدِکَ وَجَوائِزِکَ وَنَوافِلِکَ.

فَلا تُخَیِّبِ الْیَوْمِ رَجائِی یا مَوْلایَ، یا مَنْ لا یَخِیبُ عَلَیْهِ سائِلٌ وَلا یَنْقُصُهُ نائِلٌ، إِنِّی لَمْ آتِکَ الْیَوْمَ بِعَمَلٍ صالِحٍ قَدَّمْتُهُ وَلا شَفاعَه مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ، وَلکِنْ اَتَیْتُکَ مُقِرّاً بِالظُّلْمِ وَالْإِساءَهِ عَلی نَفْسِی وَلا حُجَّهَ لِی وَلا عُذْرَ، فَأَسْأَلُکَ یا رَبِّ أَنْ تُعْطِیَنِی مَسْأَلَتِی وَتَقْلِبَنِی بِرَغْبَتِی وَلا تَرُدَّنِی مَجْبُوهاً وَلا خائِباً، یا عَظِیمُ یا عَظِیمُ یا عَظِیمُ أَرْجُوکَ لِلْعَظِیمِ، أَسْأَلُکَ یا عَظِیمُ أَنْ تَغْفِرَ لِیَ الْعَظِیم، لا إِلهَ إِلاّ أَنتَ، أَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنِی خَیْرَ هذَا الْیَوْمِ الَّذی

۱- صحیفه مهدیه، ص ۳۵۱ د ۱۳۴ قطعه. اقبال، ص ۴۸۴.

شَرَّفْتَهُ وَفَضَّلْتَهُ وَتَغْسِلَنِی فِیهِ مِنْ جَمِیعِ ذُنُوبِی وَخَطایایَ، وَزِدْنی مِنْ فَضْلِکَ إِنَّکَ أَنْتَ الْوَهّابُ.(۱)

و سنّت است که نماز عید را در زیر آسمان بخوانند و بر روی خاک باشد.

۱۰ چنانچه در چند خبر وارد شده و در اقبال این دعا از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: چون بایستد رو به قبله برای نماز تکبیر بگوید و بخواند:

اَللّهُمَّ اِنّی عَبْدُکَ وَابْنُ عَبْدَیْکِ، هارِبٌ مِنْکَ اِلَیْکَ، اَتَیْتُکَ وافِدا اِلَیْکَ تائِباً مِنْ ذُنُوبی اِلَیْکَ، زائِرا (لَکَ) وَحَقُّ الزّائِرِ عَلَی الْمَزُورِ التُّحْفَهُ، فَاجْعَلْ تُحفَتی مِنْکَ وَتُحْفَتُکَ لی رِضاکَ وَ الْجَنَّهَ، اَللّهُمَّ اِنَّکَ عَظَّمْتَ حُرْمَهَ شَهْرِ رَمَضانَ، ثُمَّ اَنْزَلْتَ فیهِ الْقُرْانَ، اَیْ رَبِّ وَجَعَلْتَ فیهِ لَیْلَهً خَیْرا مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ، ثُمَّ مَنَنْتَ عَلَیَّ بِصِیامِهِ وَقِیامِهِ، فیما مَنَنْتَ عَلَیَّ، فَتَمِّمْ عَلَیَّ مَنَّکَ وَرَحْمَتَکَ

اَیْ رَبِّ اِنَّ لَکَ فیهِ عُتَقاءَ، فَاِنْ کُنْتُ مِمَّنْ اَعْتَقْتَنی فیهِ فَتَمِّمْ عَلَیَّ، وَلاـ تَرُدَّنی فی ذَنْبٍ ما اَبْقَیْتَنی وَاِنْ لَمْ تَکُنْ فَعَلْتَ یا رَبِّ، لِضَعْفِ عَمَلٍ اَوْ لِعِظَمِ ذَنْبٍ فَبِکَرَمِکَ وَفَضْلِکَ وَ رَحْمَتِکَ وَکِتابِکَ الَّذی اَنْزَلْتَ فی شَهْرِ رَمَضانَ لَیْلَهِ الْقَدْرِ، وَما اَنْزَلْتَ فیها، وَحُرْمَهِ مَنْ عَظَّمْتَ فیها، وَبِمُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ عَلَیْهِمَا السَّلامُ وَصَلَواتُکَ، وَبِکَ یا اَللّه ُ اَتَوَجَّهُ اِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ وَبِمَنْ بَعْدَهُ، صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ، اَتَوَجَّهُ بِکُمْ اِلَی اللّه ِ، یا اَللّه ُ اَعْتِقْنی فیمَنْ اَعْتَقْتَ السّاعَهَ بِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله .(۲)

۱۱ طریقه نماز بنابر آنچه سید در اقبال فرموده دوازده تکبیر دارد هفت تکبیر در رکعت اوّل و پنج تکبیر در دوّم به این طریق که یک تکبیر می گوید یعنی تکبیره الاحرام ومی خواند حمد و«سبّح اسم ربّک الاعلی» را وقنوت می خواند به این دعا:

اللّهُمَّ أَنْتَ أَهْلُ الْکِبْرِیاءِ وَالْعَظَمَهِ، وَأَهْلُ الْجُودِ وَالْجَبَرُوتِ، وَأَهْلُ الْعَفْوِ

۱- کفعمی، المصباح، ص۸۶۵ .

۲- صحیفه صادقیه، ص۴۷۳ د۵۸۸.

وَالرَّحْمَهِ، وَأَهْلُ التَّقْوی وَالْمَغْفِرَهِ، أَسْأَلُکَ بِحَقِّ هذَا الْیَوْمِ، الَّذِی جَعَلْتَهُ لِلْمُسْلِمینَ عِیداً، وَلِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَآلِهِ ذُخْراً وَشَرَفاً وَمَزِیداً، أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُدْخِلَنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فِیهِ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُخْرِجَنِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ. اللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ خَیْرَ ما سَأَلَکَ بِهِ عِبادُکَ الصّالِحُونَ، وَأَعُوذُ بِکَ مِمَّا اسْتَعاذَ مِنْهُ عِبادُکَ الصّالِحُونَ.(۱)

و اگر نتواند این دعا را بخواند، بخواند آنچه بتواند و تکبیر دوّم را بگوید و قنوت بخواند به همین دعا و تکبیر سوّم را بگوید و قنوت بخواند به همین دعا و همچنین تا شش تکبیر و تکبیر هفتم را بگوید و به رکوع رود و سجدتین به جای آورد و برخیزد برای رکعت دوم پس بخواند حمد و والشّمس وضحیها را و تکبیر بگوید و قنوت بخواند به دعای مذکور و همچنین تا چهار تکبیر و تکبیر پنجم را بگوید و رکوع و سجده را به جای آورد و تشهد و سلام دهد، پس تسبیح فاطمه علیهاالسلام را بگوید و تکبیری که در شب فطر گذشت بخواند.

۱۲ این دعا را بخواند که در اقبال روایت کرده:

اللّهُمَّ إِنِّی سَأَلْتُکَ أَنْ تَرْزُقَنِی صِیامَ شَهْرِ رَمَضانَ، وَأَنْ تُحْسِنَ مَعُونَتِی عَلَیْهِ، وَأَنْ تُبَلِّغَنِی اسْتِتْمامَهُ وَفِطْرَهُ، وَأَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ فِی ذلِکَ بِعِبادَتِکَ، وَحُسْنِ مَعُونَتِکَ، وَتَسْهِیلِ أَسْبابِ تَوْفِیقِکَ وَأَحْسَنْتَ مَعُونَتِی عَلَیْهِ، وَفَعَلْتَ ذلِکَ بِی، وَعَرَّفْتَنِی حُسْنَ صَنِیعِکَ، وَکَرِیمَ إِجابَتِکَ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی ما رَزَقْتَنِی مِنْ ذلِکَ، وَعَلی ما أَعْطَیْتَنِی مِنْهُ.

اللّهُمَّ وَهذا یَوْمٌ عَظَّمْتَ قَدْرَهُ، وَکَرَّمْتَ حالَهُ، وَشَرَّفْتَ حُرْمَتَهُ، وَجَعَلْتَهُ عِیداً لِلْمُسْلِمِینَ، وَأَمَرْتَ عِبادَکَ أَنْ یَبْرُزُوا لَکَ فِیهِ، لِتُوَفّی کُلُّ نَفْسٍ ما عَمِلَتْ

۱– سید ابن طاووس، اقبال الأعمال، ص۴۹۵.

وَثوابَ ما قَدَّمَتْ، وَلِتُفَضِّلَ على أَهْلِ النَّقْصِ فِی الْعِبادَهِ، وَالتَّقْصِیرِ فِی الْاِجْتِهادِ فِی أَداءِ الْفَرِیضَهِ مِمّا لا یَمْلِکُهُ غَیْرُکَ، وَلا یَقْدِرُ عَلَیْهِ سِواکَ.

اللّهُمَّ وَقَدْ وافاکَ فِی هذَا الْیَوْمِ فِی هذَا الْمَقامِ، مَنْ عَمِلَ لَکَ عَمَلاً، قَلَّ ذلِکَ الْعَمَلُ أَوْ کَثُرَ، کُلُّهُمْ یَطْلُبُ أَجْرَ ما عَمِلَ، وَیَسْأَلُ الزِّیادَهَ مِنْ فَضْلِکَ فِی ثَوابِ صَوْمِهِ لَکَ وَعِبادَتِهِ إِیّاکَ، عَلی حَسَبِ ما قُلْتَ یَسْئَلُهُ مَنْ فِی السَّماواتِ وَالْاَرْضِ کُلَّ یَوْمٍ هُوَ فِی شَأْنٍ. اللّهُمَّ وَأَنَا عَبْدُکَ الْعارِفُ بِما أَلْزَمْتَنِی، وَالْمُقِرُّ بِما أَمَرْتَنِی، الْمُعْتَرِفُ بِنَقْصِ عَمَلِی وَالتَّقْصِیرُ فِی اجْتِهادِی، وَالْمُخِلُّ بِفَرْضِکَ عَلَیَّ، وَالتّارِکُ لِما ضَمِنْتُ لَکَ عَلی نَفْسِی.

اللّهُمَّ وَقَدْ صُمْتُ، فَشُبْتُ صَوْمِی لَکَ فِی أَحْوالِ الْخَطاءِ وَالْعَمْدِ، وَالنِّسیانِ وَالذِّکْرِ وَالْحِفْظِ، بِأَشْیاءَ نَطَقَ بِها لِسانِی، أَوْ رَأَتْها عَیْنِی وَهَوَتْها نَفْسِی، أَوْ مالَ إِلَیْها هَوایَ وَأَحَبَّها قَلْبِی، أَوْ اشْتَهَتْها رُوحِی، أَوْ بَسَطْتُ إِلَیْها یَدِی، أَوْ سَعَیْتُ إِلَیْها بِرِجْلِی، مِنْ حَلالِکَ الْمُباحِ بِأَمْرِکَ، إِلی حَرامِکَ الْمَحْظُورِ بِنَهْیِکَ.

اللّهُمَّ وَکُلُّ ما کانَ مِنِّی مُحصیً عَلَیَّ غَیْرَ مُخِلٍّ بِقَلِیلٍ وَلا کَثِیرٍ، وَلا صَغِیرٍ وَلا کَبِیرٍ، اللّهُمَّ وَقَدْ بَرَزْتُ إِلَیْکَ وَخَلَوْتُ بِکَ، لاِعْتَرِفَ لَکَ بِنَقْصِ عَمَلِی، وَتَقْصِیری فِیما یُلْزِمُنِی، وَأَسْأَلُکَ الْعَوْدَ عَلَیَّ بِالْمَغْفِرَهِ وَالْعائِدَهِ الْحَسَنَهِ عَلَیَّ، بِأَحْسَنِ رَجائِی وَأَفْضَلِ أَمَلِی وَأَکْمَلِ طَمَعِی فِی رِضْوانِکَ.

اللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِی کُلَّ نَقْصٍ، وَکُلَّ تَقْصِیرٍ، وَکُلَّ إِساءَهٍ، وَکُلَّ تَفْرِیطٍ، وَکُلَّ جَهْلٍ، وَکُلَّ عَمْدٍ، وَکُلَّ خَطَأٍ دَخَلَ عَلَیَّ، فِی شَهْرِی هذا، وَفِی صَوْمِی لَهُ، وَفِی فَرْضِکَ عَلَیَّ، وَهَبْهُ لِی، وَتَصَدَّقْ بِهِ عَلَیَّ، وَتَجاوَزْ لِی عَنْهُ. یا غایَهَ کُلِّ رَغْبَهٍ، وَیا مُنْتَهی کُلِّ مَسْأَلَهٍ، وَاقْلِبْنِی مِنْ وَجْهِی هذا، وَقَدْ عَظَّمْتَ فِیهِ جائِزَتِی، وَأَجْزَلْتَ فِیهِ عَطِیَّتِی وَکَرَّمْتَ فِیهِ حِبائِی وَتَفَضَّلْتَ عَلَیَّ،

بِأَفْضَلِ مِنْ رَغْبَتِی وَأَعْظَمِ مِنْ مَسْأَلَتِی یا إِلهِی.

یـا اَللّهُ یـا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ، الَّذِی لَیْسَ کَمِثْلِکَ شَیْءٌ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِی ذُنُوبِی، الْعَمْدَ مِنْها وَالْخَطَأَ، فِی هـذَا الْیَوْمِ، وَفِی هـذِهِ السّاعَهِ. یا رَبَّ کُلِّ شَیْءٍ وَوَلِیَّهُ، افْعَلْ ذلِکَ بِی، وَتُبْ بِمَنِّکَ وَفَضْلِکَ وَرَأْفَتِکَ وَرَحْمَتِکَ عَلَیَّ، تَوْبَهً نَصُوحاً لا أَشْقی بَعْدَها أَبَداً.

یـا اَللّهُ یـا اَللّهُ، یـا اَللّهُ یـا اَللّهُ، یا اَللّهُ یا اَللّهُ یا اَللّهُ، لَکَ الْأَمْثالُ الْعُلْیا وَالْأَسْماءُ الْحُسْنی، أَعُوذُ بِکَ مِنَ الشَّکِّ بَعْدَ الْیَقِینِ، وَمِنَ الْکُفْرِ بَعْدَ الْإِیمانِ. یـا إِلهِی اغْفِرْ لِی، یـا إِلهِی تَفَضَّلْ عَلَیَّ، یـا إِلهِی تُبْ عَلَیَّ، یـا إِلهِی ارْحَمْنِی، یـا إِلهِی ارْحَمْ فَقْرِی، یا إِلهِی ارْحَمْ ذُلِّی، یـا إِلهِی ارْحَمْ مَسْکَنَتِی، یـا إِلهِی ارْحَمْ عَبْرَتِی، یـا إِلهِی لا تُخَیِّبْنِی وَأَنَا أَدْعُوکَ، وَلا تُعَذِّبْنِی وَأَنَا أَسْتَغْفِرُکَ . اللّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ لِنَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ: «وَ ما کانَ اللّهُ لِیُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِیهِمْ وَما کانَ اللّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ یَسْتَغْفِرُونَ»(۱) أَسْتَغْفِرُکَ یا رَبِّ وَأَتُوبُ إِلَیْکَ، أَسْتَغْفِرُ اللّهَ أَسْتَغْفِرُ اللّهَ مِنْ جَمِیعِ ذُنُوبِی کُلِّها، ما تَعَمَّدْتُ مِنْها وَما أَخْطَأْتُ، وَما حَفِظْتُ وَ ما نَسِیتُ. اللّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ لِنَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ الصَّلاهُ وَالسَّلامُ: «وَإِذا سَأَلَکَ عِبادِی عَنِّی فَإِنِّی قَرِیبٌ أُجِیبُ دَعْوَهَ الدّاعِ إِذا دَعانِ فَلْیَسْتَجِیبُوا لِی وَلْیُؤْمِنُوا بِی لَعَلَّهُمْ یَرْشُدُونَ»(۲) اللّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنِی، فَاسْتَجِبْ لِی کَما وَعَدْتَنِی، إِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمِیعادَ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْأَوْصِیاءِ الْمَرْضِیِّینَ، بِأَفْضَلِ صَلَواتِکَ، وَبارِکْ عَلَیْهِمْ بِأَفْضَلِ بَرَکاتِکَ، وَأَدْخِلْنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَهُمْ فِیهِ، وَأَخْرِجْنِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَهُمْ مِنْهُ، فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ، یا

۱- سوره انفال، آیه ۳۳.

۲- سوره بقره، آیه ۱۸۶ .

أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ. اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَعْتِقْ رَقَبَتِى مِنَ النّارِ، عِتْقاً بَتِلًا لا رِقَّ بَعْدَهُ أَبَداً، وَلا حِرْقَ بِالنّارِ، وَلا ذُلَّ، وَلا وَحْشَهَ، وَلا رُعْبَ وَلا رَوْعَهَ، وَلا فَزَعَهَ وَلا رَهْبَهَ بِالنّارِ، وَمُنَّ عَلَيَّ بِالْجَنَّهِ بِأَفْضَلِ حُظُوظِ أَهْلِها، وَأَشْرَفِ كَراماتِهِمْ، وَأَجْزَلِ عَطائِكَ لَهُمْ، وَأَفْضَلِ جَوائِزِكَ إِيّاهُمْ، وَخَيْرِ حِبائِكَ لَهُمْ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَقْلِبْنِى مِنْ مَجْلِسِى هذا، وَمِنْ مَخْرَجِى هذا، وَلا تَبْقِ لِى فِيما بَيْنِى وَبَيْنَ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ، ذَنْباً إِلاّ غَفَرْتَهُ، وَلا خَطِيئَهً إِلاّ مَحَوْتَها، وَلا عَثْرَهً إِلاّ أَقَلْتَها، وَلا فاضِحَهً إِلاّ صَفَحْتَ عَنْها، وَلا جَرِيرَهً إِلاّ خَلَّصْتَ مِنْها، وَلا سَيِّئَهً إِلاّ وَهَبْتَها لِى، وَلا كُرْبَهً إِلاّ وَقَدْ خَلَّصْتَنِى مِنْها، وَلا دَيْناً إِلاّ قَضَيْتَهُ، وَلا عائِلَهً إِلاّ أَغْنَيْتَها، وَلافاقَهً إِلاّ سَدَدْتَها، وَلا عَرْياً إِلاّ كَسَوْتَهُ.

وَلا مَرِيضاً إِلاّ شَفَيْتَهُ، وَلا سَقِيماً إِلاّ داوَيْتَهُ، وَلا هَمّاً إِلاّ فَرَّجْتُهُ، وَلا غَمّاً إِلاّ أَذْهَبْتَهُ، وَلا خَوْفاً إِلاّ آمَنْتَهُ، وَلا عُسْراً إِلاّ يَسَّرْتَهُ، وَلا ضَعْفاً إِلاّ قَوَّيْتَهُ، وَلا حاجَهً مِنْ حَوائِجِ الدُّنْيا وَالْآخِرَهِ إِلاّ قَضَيْتَها، عَلى أَفْضَلِ الْأَمَلِ وَأَحْسَنِ الرَّجاءِ وَأَكْمَلِ الطَّمَعِ، إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ.

اللّهُمَّ إِنَّكَ أَمَرْتَنِى بِالدُّعاءِ، وَدَلَلْتَنِى عَلَيْهِ، فَسَأَلْتُكَ، وَوَعَدْتَنِى الْإِجابَهَ، فَتَنَجَّزْتُ بِوَعْدِكَ، وَأَنْتَ الصّادِقُ الْقَوْلِ الْوَفِيُّ الْعَهْدِ، اللّهُمَّ وَقَدْ قُلْتَ: «ادْعُونِى أَسْتَجِبْ لَكُمْ»(۱) وَقُلْتَ: «وَ سْئَلُوا اللّهَ مِنْ فَضْلِهِ»(۲) وَقُلْتَ: «وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِى كانُوا يُوعَدُونَ»(۳) اللّهُمَّ وَأَنَا أَدْعُوكَ كَما أَمَرْتَنِى مُتَنَجِّزاً لِوَعْدِكَ، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَعْطِنِى كُلَّ ما وَعَدْتَنِى، وَكُلَّ أُمْنِيَّتِى، وَكُلَّ

۱- سوره غافر، آیه ۶۰.

۲- سوره نساء، آیه ۳۲.

۳- سوره احقاف، آیه ۱۶.

سُوءْلِی، وَکُلَّ هَمِّی، وَکُلَّ نَهْمَتِی(۱)، وَکُلَّ هَوایَ، وَکُلَّ مَحَبَّتِی، وَاجْعَلْ ذلِکَ کُلَّهُ سائِحاً فِی جَلالِکَ، ثابِتاً فِی طاعَتِکَ، مُتَرَدِّداً فِی مَرْضاتِکَ، مُتَصَرِّفاً فِیما دَعَوْتَ إِلَیْهِ، غَیْرَ مَصْرُوفٍ مِنْهُ، قَلِیلاً وَلا کَثِیراً، فِی شَیْءٍ مِنْ مَعاصِیکَ، وَلا فِی مُخالَفَهِ لِاءَمْرِکَ، إِلهُ الْحَقِّ رَبِّ الْعالَمِینَ. اللّهُمَّ وَکَما وَفَّقْتَنِی لِدُعائِکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَوَفِّقْ لِی إِجابَتَکَ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ.

اللّهُمَّ مَنْ تَهَیَّأَ، أَوْ تَعَبَّأَ، أَوْ أَعَدَّ، أَوِ اسْتَعَدَّ، لِوِفادَهٍ إِلی مَخْلُوقٍ، رَجاءَ رِفْدِهِ وَجَوائِزِهِ وَنَوافِلِهِ وَفَضائِلِهِ وَعَطایاهُ، فَإِلَیْکَ یا سَیِّدِی کانَتْ تَهْیِئَتِی وَتَعْبِئَتِی، وَإِعْدادِی، وَاسْتِعْدادِی، رَجاءَ رِفْدِکَ وَجَوائِزِکَ وَفَواضِلِکَ، وَنَوافِلِکَ وَعَطایاکَ. وَقَدْ غَدَوْتُ إِلی عِیدٍ مِنْ أَعْیادِ اُمَّهِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ السَّلامُ، وَلَمْ آتِکَ الْیَوْمَ بِعَمَلٍ صالِحٍ أَثِقُ بِهِ قَدَّمْتُهُ، وَلا تَوَجَّهْتُ بِمَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ. وَلکِنِّی أَتَیْتُکَ خاضِعاً مُقِرّاً بِذُنُوبِی، وَإِساءَتِی إِلی نَفْسِی، وَلا حُجَّهَ لِی وَلا عُذْرَ لِی، أَتَیْتُکَ أَرْجُو عَظِیمَ عَفْوِکَ الَّذِی عَفَوْتَ بِهِ عَنِ الْخاطِئِینَ، وَأَنْتَ الَّذِی غَفَرْتَ لَهُمْ عَظِیمَ جُرْمِهِمْ، وَلَمْ یَمْنَعْکَ طُولُ عُکُوفِهِمْ عَلی عَظِیمِ جُرْمِهِمْ، أَنْ عُدْتَ عَلَیْهِمْ بِالرَّحْمَهِ، فَیامَنْ رَحْمَتُهُ واسِعَهٌ، وَفَضْلُهُ عَظِیمٌ.

یا عَظِیمُ یا عَظِیمُ، یا کَرِیمُ یا کَرِیمُ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَعُدْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ، وَامْنُنْ عَلَیَّ بِعَفْوِکَ وَعافِیَتِکَ، وَتَعَطَّفْ عَلَیَّ بِفَضْلِکَ، وَأَوْسِعْ عَلَیَّ رِزْقَکَ. یا رَبِّ! إِنَّهُ لَیْسَ یَرُدُّ غَضَبَکَ إِلاّ حِلْمُکَ، وَلا یَرُدُّ سَخَطَکَ إِلاّ عَفْوُکَ، وَلا یُجِیرُ مِنْ عِقابِکَ إِلاّ رَحْمَتُکَ، وَلا یُنْجِینِی مِنْکَ إِلاّ التَّضَرُّعُ إِلَیْکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَهَبْ لِی یا إِلهِی فَرَجاً بِالْقُدْرَهِ الَّتِی بِها تُحْیِی أَمْواتَ الْعِبادِ، وَبِها تَنْشُرُ مَیْتَ الْبِلادِ. وَلا تُهْلِکْنِی یا إِلهِی غَمّاً

۱- «تَهْمَتی» در مصدر به این شکل آمده است.

حَتّی تَسْتَجیبَ لِی، وَتُعَرِّفَنِی الاْءِجابَهَ فِی دُعائِی، وَأَذِقْنِی طَعْمَ الْعافِیَهِ إِلی مُنْتَهی أَجَلِی، وَلاتُشْمِتْ بِی عَدُوِّی، وَلا تُسَلِّطْهُ عَلَیَّ، وَلا تُمَکِّنْهُ مِنْ عُنُقِی.

یا رَبِّ! إِنْ رَفَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَضَعُنِی، وَإِنْ وَضَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَرْفَعُنِی، وَمَنْ ذَا الَّذِی یَرْحَمُنِی إِنْ عَذَّبْتَنِی، وَمَنْ ذَا الَّذِی یُعَذِّبُنِی إِنْ رَحِمْتَنِی، وَمَنْ ذَا الَّذِی یُکْرِمُنِی إِنْ أَهَنْتَنِی، وَمَنْ ذَا الَّذِی یُهِینُنِی إِنْ أَکْرَمْتَنِی، وَإِنْ أَهْلَکْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یُعْرِضُ لَکَ فِی عَبْدِکَ، أَوْ یَسْأَلُکَ عَنْ أَمْرِهِ. وَقَدْ عَلِمْتُ یا إِلهِی أَنَّهُ لَیْسَ فِی حُکْمِکَ جَوْرٌ وَلا ظُلْمٌ، وَلا فِی عُقُوبَتِکَ عَجَلَهٌ، وَإِنَّما یَعْجَلُ مَنْ یَخافُ الْفَوْتَ. وَإِنَّما یَحْتاجُ إِلی الظُّلْمِ الضَّعِیفُ، وَقَدْ تَعالَیْتَ عَنْ ذلِکَ سَیِّدِی عُلُوّاً کَبِیراً.

اللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَلا تَجْعَلْنِی لِلْبَلاءِ غَرَضاً، وَلا لِنَقِمَتِکَ نَصَباً، وَمَهِّلْنِی وَنَفِّسْنِی، وَأَقِلْنِی عَثْرَتِی، وَ ارْحَمْ تَضَرُّعِی، وَلا تُتْبِعْنِی بِبَلاءٍ عَلی أَثَرِ بَلاءٍ، فَقَدْ تَری ضَعْفِی وَقِلَّهَ حِیلَتِی وَتَضَرُّعِی إِلَیْکَ.

أَعُوذُ بِکَ اللّهُمَّ الْیَوْمَ مِنْ غَضَبِکَ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَعِذْنِی، وَأَسْتَجِیرُ بِکَ مِنْ سَخَطِکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَجِرْنِی، وَأَسْتَرْحِمُکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَارْحَمْنِی، وَأَسْتَهْدِیکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاهْدِنِی، وَأَسْتَنْصِرُکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَانْصُرْنِی، وَأَسْتَکْفِیکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاکْفِنِی، وَأَسْتَرْزِقُکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنِی، وَأَسْتَعْصِمُکَ فِیما بَقِیَ مِنْ عُمْرِی، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاعْصِمْنِی، وَأَسْتَغْفِرُکَ لِما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِی، فَإِنِّی لَنْ أَعُودَ لِشَیْءٍ کَرِهْتَهُ إِنْ شِئْتَ ذلِکَ. یا رَبِّ، یا حَنّانُ یا مَنّانُ، یا ذَا الْجَلالِ وَالإِکْرامِ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

وَاسْتَجِبْ لِی جَمِیعَ ما سَأَلْتُکَ، وَطَلَبْتُهُ مِنْکَ، وَرَغِبْتُ فِیهِ إِلَیْکَ، وَأَرِدْهُ وَقَدِّرْهُ، وَاقْضِهِ وَأَمْضِهِ. وَخِرْ لِی فِیما تَقْضِی مِنْهُ، وَتَفَضَّلْ عَلَیَّ بِهِ، وَأَسْعِدْنِی بِما تُعْطِینِی مِنْهُ، وَزِدْنِی مِنْ فَضْلِکَ وَسَعَهِ ما عِنْدَکَ، فَإِنَّکَ واسِعٌ کَرِیمٌ، وَصِلْ ذلِکَ کُلَّهُ بِخَیْرِ الْآخِرَهِ وَنَعِیمِها، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، إِلهَ الْحَقِّ رَبَّ الْعالَمِینَ.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْتَحْ لَهُمْ فَتْحاً یَسِیراً، وَاجْعَلْ لَهُمْ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطاناً نَصِیراً، اللّهُمَّ أَظْهِرْ بِهِمْ دِینَکَ وَسُنَّهَ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ، حَتّی لا یَسْتَخْفِیَ بِشَیْءٍ مِنَ الْحَقِّ مَخافَهَ أَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ.

اللّهُمَّ إِنّا نَرْغَبُ إِلَیْکَ فِی دَوْلَهٍ کَرِیمَهٍ، تُعِزُّ بِهَا الْإِسْلامَ وَأَهْلَهُ، وَتُذِلُّ بِهَا النِّفاقَ وَأَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فِیها مِنَ الدُّعاهِ إِلی طاعَتِکَ، وَالْقادَهِ إِلی سَبِیلِکَ، وَتَرْزُقُنا بِها کَرامَهَ الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ.

اللّهُمَّ ما أَنْکَرْنا مِنَ الْحَقِّ فَعَرِّفْناهُ، وَما قَصُرْنا عَنْهُ فَبَلِّغْناهُ، اللّهُمَّ وَاسْتَجِبْ لَنا، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ یَتَذَکَّرُ فَتَنْفَعُهُ الذِّکْری.

اللّهُمَّ وَقَدْ غَدَوْتُ إِلی عِیدٍ مِنْ أَعْیادِ أُمَّهِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَآلِهِ، وَلَمْ أَثِقْ بِغَیْرِکَ، وَلَمْ آتِکَ بِعَمَلٍ صالِحٍ أَثِقُ بِهِ، وَلا تَوَجَّهْتُ بِمَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ، اللّهُمَّ بارِکْ لَنا فِی عِیدِنا هذا کَما هَدَیْتَنا لَهُ وَرَزَقْتَنا، وَأَعِنّا عَلَیْهِ.

اللّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنّا ما أَدَّیْتَ عَنّا فِیهِ مِنْ حَقٍّ، وَما قَضَیْتَ عَنّا فِیهِ مِنْ فَرِیضَهٍ، وَمَا اتَّبَعْنا فِیهِ مِنْ سُنَّهٍ، وَما تَنَفَّلْنا فِیهِ مِنَ نافِلَهٍ، وَ ما أَذِنْتَ لَنا فِیهِ مِنْ تَطَوُّعٍ، وَما تَقَرَّبْنا إِلَیْکَ مِنْ نُسُکٍ، وَمَا اسْتَعْمَلْنا فِیهِ مِنَ الطّاعَهِ، وَما رَزَقْتَنا فِیهِ مِنَ الْعافِیَهِ وَالْعِبادَهِ، اللّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنّا ذلِکَ کُلَّهُ زاکِیاً وافِیاً، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ.

اللّهُمَّ لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنا، وَلا تُذِلَّنا بَعْدَ إِذْ أَعْزَزْتَنا، وَلا تُضِلَّنا بَعْدَ إِذْ وَفَّقْتَنا، وَلا تُهِنّا بَعْدَ إِذْ أَکْرَمْتَنا، وَلا تُفْقِرْنا بَعْدَ إِذْ أَغْنَیْتَنا، وَلا تَمْنَعْنا بَعْدَ إِذْ

أَعْطَيْتَنا، وَلا تَحْرِمْنا بَعْدَ إِذْ رَزَقْتَنا، وَلا تُغَيِّرْ شَيْئاً مِنْ نِعَمِکَ عَلَيْنا، وَلا إِحْسانِکَ إِلَيْنا لِشَيْ‏ءٍ کانَ مِنّا، وَلا لِما هُوَ کائِنٌ.

فَإِنَّ فِي کَرَمِکَ وَعَفْوِکَ وَفَضْلِکَ سَعَةً لِمَغْفِرَةِ ذُنُوبِنا بِرَحْمَتِکَ، فَأَعْتِقْ رِقابَنا مِنَ النّارِ، بِلا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، يا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ، أَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِيمِ، إِنْ کُنْتَ رَضِيتَ عَنّي فِي هذَا الشَّهْرِ أَنْ تَزْدادَ عَنّي رِضاً لا سَخَطَ بَعْدَهُ أَبَداً عَلَيَّ، وَإِنْ کُنْتَ لَمْ تَرْضَ عَنّي، وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ ذلِکَ، فَمِنَ الْآنَ فَارْضَ عَنّي رِضاً لا سَخَطَ بَعْدَهُ عَلَيَّ أَبَداً، وَارْحَمْنِي رَحْمَةً لا تُعَذِّبْنِي بَعْدَها أَبَداً، وَأَسْعِدْنِي سَعادَةً لا أَشْقى بَعْدَها أَبَداً، وَأَغْنِنِي غِنًى لا فَقْرَ بَعْدَهُ أَبَداً، وَاجْعَلْ أَفْضَلَ جائِزَتِکَ لِيَ الْيَوْمَ فَکاکَ رَقَبَتِي مِنَ النّارِ.

وَأَعْطِنِي مِنَ الْجَنَّةِ ما أَنْتَ أَهْلُهُ، وَإِنْ کُنْتَ بَلَّغْتَنا لَيْلَةَ الْقَدْرِ، وَإِلاّ فَأَخِّرْ آجالَنا إِلى قابِلٍ حَتّى تُبَلِّغَناهُ فِي يُسْرٍ مِنْکَ وَعافِيَةٍ، يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ، وَلا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنّا بِشَهْرِ رَمَضانَ، وَأَعْطِ جَمِيعَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِناتِ ما سَأَلْتُکَ لِنَفْسِي، بِرَحْمَتِکَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ، ما شاءَ اللّهُ لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّهِ، حَسْبُنَا اللّهُ وَنِعْمَ الْوَکِيلُ، وَصَلَّى اللّهُ عَلى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيماً، اللّهُمَّ إِنَّکَ تَرى وَلا تُرى، وَأَنْتَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلى، فالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوى، تَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفى، فَلَکَ الْحَمْدُ يا رَبَّ الْعالَمِينَ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِي أَعْلا عِلِّيِّينَ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِي الظُّلُماتِ وَالنُّورِ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِي الظِّلِّ وَالْحَرُورِ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِي الْغُدُوِّ وَالْآصالِ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِي الْأَزْمانِ وَالْأَحْوالِ، وَلَکَ الْحَمْدُ فِي قَعْرِ أَرْضِکَ، وَلَکَ الْحَمْدُ عَلى کُلِّ حالٍ.

إِلهِي صَلَّيْنا خَمْسَنا، وَحَصَّنّا فُرُوجَنا، وَصُمْنا شَهْرَنا، وَأَطَعْناکَ رَبَّنا، وَأَدَّيْنا زَکاةَ رُؤُوسِنا طَيِّبَةً بِها نُفُوسَنا، وَخَرَجْنا إِلَيْکَ لِأَخْذِ جَوائِزِنا.

فَصِلِّ علی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَلاـ تُخَیِّبْنـا، وَامْنُنْ عَلَیْنـا بِـالتَّوْبَهِ وَالْمَغْفِرَهِ، وَلا تَرُدَّنا علی عَقَبِنا، وَلا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَـدَیْتَنا، وَلا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنّا، وَارْزُقْنا صِیامَهُ وَقِیامَهُ أَبَداً ما أَبْقَیْتَنا.

وَامْنُنْ عَلَیْنـا بِـالْجَنَّهِ، وَنَجِّنـا مِنَ النّـارِ، وَزَوِّجْنا مِنَ الْحُورِ الْعِینِ، آمِینَ رَبَّ الْعالَمِینَ، إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَـیْءٍ قَـدِیرٌ، وَصَـلَّی اللّه ُعَلی خِیَرَتِهِ مِنْ خَلْقِهِ، مُحَمَّدٍ النَّبِی وَآلِهِ الطَّیِّبِینَ الطّاهِرِینَ، وَسَلَّمَ تَسْلِیماً.(۱)

۱(۲) پیش از نماز چیزی بخورد، که در نماز عید فطر مستحب است پیش از نماز عید چیزی بخورد، ولی در عید قربان پس از بازگشت از نماز.(۲)

۱(۳) افطار بـا خرما و زیتون، که نوفلی به امام هادی علیه السـلام گفت: من روز عیـد فطر با خرما و زیتون افطار کردم، فرمود: بین سنّت و برکت را جمع کردی.(۲)

در این حـدیث «تین» تعبیر شـده که به معنای انجیر می باشـد، ولی علامه مجلسـی در شـرح آن فرموده: این حـدیث دلالت می کند بر استحباب افطار در روز عید فطر با خرما و تربت امام حسین علیه السلام .(۴)

یعنی ایشـان «تین» را «طین» معنی کرده است. بـا توجه به حرمت روزه در روز عیـد، منظور از افطـار معنای لغوی آن می باشـد، یعنی خوردن چیزی، نه شکستن روزه، که نیّت روزه در آن روز حرام است.

۱۵. نماز عید را در زیر آسمان محلّ بدون سقف بخواند.

۱۶. نماز را روی زمین، بدون فرش و زیر انداز بخواند.(۵)

۱۷. نماز عید فطر و عید اضحی در عصر ظهور و حضور امامان واجب است، ولی در عصر غیبت مستحب است، می توان آن را با جماعت و یا فرادی به جا آورد.

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ص۴۹۶.

۲- مجلسی، مرآه العقول، ج۱۶، ص۴۱۲.

۳- مجلسی، بحارالانوار، ج۹۰، ص۳۷۱.

۴- مجلسی، مرآه العقول، ج۱۶، ص۴۱۲.

۵- مجلسی، بحارالانوار، ج۹۰، ص۳۷۱.

۱۸. مستحب است امام برای نماز عید پابرهنه و پیاه برود.(۱)

۱۹. نماز عید دو خطبه دارد، که بعد از نماز ایراد می شود و ایراد آنها پیش از نماز از بدعتهای بنی امیّه بود.(۲)

۲۰. نماز عید دو رکعت است، در رکعت اول پنج قنوت و در رکعت دوم چهار قنوت دارد.

۲۱. بهتر است که در رکعت اول بعد از حمد سوره «اعلی» و در رکعت دوم سوره «الشمس» خوانده شود.(۳)

۲۲ آنگاه دعای ندبه را بخواند که در چهار عید بزرگ اسلامی به آن امر شده، و آنها عبارتند از: عید فطر، عید قربان، جمعه و عید غدیر.(۴)

و اینک متن دعای ندبه که پایان بخش این کتاب می باشد:

اَلْحَمْدُ للّه الَّذی لا اِلهَ اِلاّ هُوَ، وَلَهُ الْحَمْدُ رَبُّ الْعالَمینَ، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ نَبِیِّه وَالِه، وَسَلَّمَ تَسْلیما، اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلی ما جَری بِه قَضاؤُکَ فیاَوْلِیائِکَ، اَلَّذینَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ وَدینِکَ، اِذِ اخْتَرْتَ لَهُمْ جَزیلَ ما عِنْدَکَ، مِنَ النَّعیمِ الْمُقیمِ، الَّذی لا زَوالَ لَهُ وَلاَ اضْمِحْلالَ، بَعْدَ اَنْ شَرَطْتَ عَلَیْهِمُ الزُّهْدَ فی دَرَجاتِ هذِهِ الدُّنْیَا الدَّنِیَّةِ، وَزُخْرُفِها وَزِبْرِجِها فَشَرَطُوا لَکَ ذلِکَ، وَعَلِمْتَ مِنْهُمُ الْوَفاءَ بِه، فَقَبِلْتَهُمْ وَقَرَّبْتَهُمْ، وَقَدَّرْتَ لَهُمُ الذِّکْرَ الْعَلِیَّ، وَالثَّناءَ الْجَلِیَّ، وَاَهْبَطْتَ عَلَیْهِمْ مَلائِکَتَکَ وَکَرَّمْتَهُمْ بِوَحْیِکَ وَرَفَدْتَهُمْ بِعِلْمِکَ، وَجَعَلْتَهُمُ الذَّریعَةَ اِلَیْکَ، وَالْوَسیلَةَ اِلی رِضْوانِکَ، فَبَعْضٌ اَسْکَنْتَهُ جَنَّتَکَ اِلی اَنْ اَخْرَجْتَهُ مِنْها، وَبَعْضٌ حَمَلْتَهُ فی فُلْکِکَ، وَنَجَّیْتَهُ وَمَنْ امَنَ مَعَهُ مِنَ الْهَلَکَةِ بِرَحْمَتِکَ، وَبَعْضٌ اتَّخَذْتَهُ لِنَفْسِکَ خَلیلاً وَسَاَلَکَ لِسانَ صِدْقٍ فِی الْاخِرینَ فَاَجَبْتَهُ،

۱- شهید اوّل، ذکری الشیعه، ج۴، ص ۱۷۱ و ۱۷۴.

۲- شهید اوّل، ذکری الشیعه، ج۴، ص ۱۷۱ و ۱۷۴.

۳- شهید اوّل، ذکری الشیعه، ج۴، ص ۱۹۱.

۴- علامه مجلسی، زاد المعاد، ص ۴۸۶.

وَجَعَلْتَ ذلِکَ عَلِيّا، وَبَعْضٌ كَلَّمْتَهُ مِنْ شَجَرَةٍ تَكْليما وَجَعَلْتَ لَهُ مِنْ اَخيهِ رِدْءا وَوَزيرا وَبَعْضٌ اَوْلَدْتَهُ مِنْ غَيْرِ اَبٍ، وَاتَيْتَهُ الْبَيِّناتِ، وَاَيَّدْتَهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ، وَكُلٌّ شَرَعْتَ لَهُ شَريعَةً، وَنَهَجْتَ لَهُ مِنْهاجا، وَتَخَيَّرْتَ لَهُ اَوْصِياءَ مُسْتَحْفِظا بَعْدَ مُسْتَحْفِظٍ، مِنْ مُدَّةٍ اِلى مُدَّةٍ، اِقامَةً لِدينِکَ وَحُجَّةً عَلى عِبادِکَ، وَلِئَلاّ يَزُولَ الْحَقُّ عَنْ مَقَرِّه، وَيَغْلِبَ الْباطِلُ عَلى اَهْلِه، وَلا يَقُولَ اَحَدٌ لَوْلا اَرْسَلْتَ اِلَيْنا رَسُولاً مُنْذِرا، وَاَقَمْتَ لَنا عَلَما هادِيا فَنَتَّبِعَ اياتِکَ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ وَنَخْزى

اِلى اَنِ انْتَهَيْتَ بِالاَْمْرِ اِلى حَبيبِکَ وَنَجيبِکَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَالِه، فَكانَ كَما انْتَجَبْتَهُ سَيِّدَ مَنْ خَلَقْتَهُ، وَصَفْوَةَ مَنِ اصْطَفَيْتَهُ وَاَفْضَلَ مَنِ اجْتَبَيْتَهُ، وَاَكْرَمَ مَنِ اعْتَمَدْتَهُ، قَدَّمْتَهُ عَلى اَنْبِيائِکَ وَبَعَثْتَهُ اِلَى الثَّقَلَيْنِ مِنْ عِبادِکَ، وَاَوْطَأْتَهُ مَشارِقَکَ وَمَغارِبَکَ وَسَخَّرْتَ لَهُ الْبُراقَ وَعَرَجْتَ بِه اِلى سَمائِکَ، وَاَوْدَعْتَهُ عِلْمَ ما كانَ وَما يَكُونُ اِلَى انْقِضاءِ خَلْقِکَ، ثُمَّ نَصَرْتَهُ بِالرُّعْبِ، وَحَفَفْتَهُ بِجَبْرَئيلَ وَميكائيلَ وَالْمُسَوِّمينَ مِنْ مَلائِكَتِکَ، وَوَعَدْتَهُ اَنْ تُظْهِرَ دينَهُ عَلَى الدّينِ كُلِّه وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ

وَذلِکَ بَعْدَ اَنْ بَوَّأْتَهُ مُبَوَّأَ صِدْقٍ مَنْ اَهْلِه، وَجَعَلْتَ لَهُ وَلَهُمْ اَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنّاسِ، لَلَّذى بِبَكَّةَ مُبارَكا، وَهُدىً لِلْعالَمينَ، فيهِ اياتٌ بَيِّناتٌ مَقامُ اِبْراهيمَ، وَمَنْ دَخَلَهُ كانَ امِنا، وَقُلْتَ: «اِنَّما يُريدُ اللّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهيرا» وَجَعَلْتَ اَجْرَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَالِه مَوَدَّتَهُمْ فى كِتابِکَ وَقُلْتَ: «قُلْ لا اَسْاَلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرا اِلاَّ الْمَوَدَّةَ فِى الْقُرْبى» وَقُلْتَ: «ما سَاَلْتُكُمْ مِنْ اَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ»

وَقُلْتَ: «ما اَسْاَلُکُمْ عَلَیْهِ مِنْ اَجْرٍ اِلّاَ مَنْ شاءَ اَنْ یَتَّخِذَ اِلی رَبِّهِ سَبیلاً»(۱) فَکانُوا هُمُ السَّبیلَ اِلَیْکَ، وَالْمَسْلَکَ اِلی رِضْوانِکَ

فَلَمَّا انْقَضَتْ اَیّامُهُ اَقامَ وَلِیَّهُ عَلِیَّ بْنَ اَبی طالِبٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِما وَالِهِما هادِیا، اِذْ کانَ هُوَ الْمُنْذِرُ وَلِکُلِّ قَوْمٍ هادٍ، فَقالَ وَالْمَلَاءُ اَمامَهُ: مَنْ کُنْتُ مَوْلاهُ فَعَلِیٌّ مَوْلاهُ، اَللّهُمَّ والِ مَنْ والاهُ، وَعادِ مَنْ عاداهُ، وَانْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ، وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ، وَقالَ: مَنْ کُنْتُ اَ نَا نَبِیُّهُ فَعَلِیٌّ اَمیرُهُ وَقالَ: اَ نَا وَعَلِیٌّ مِنْ شَجَرَهٍ واحِدَهٍ، وَسائِرُ النّاسِ مِنْ شَجَرٍ شَتّی، وَاَحَلَّهُ مَحَلَّ هارُونَ مِنْ مُوسی، فَقالَ: اَ نْتَ مِنّی بِمَنْزِلَهِ هارُونَ مِنْ مُوسی اِلاّ اَ نَّهُ لا نَبِیَّ بَعْدی، وَزَوَّجَهُ ابْنَتَهُ سَیِّدَهَ نِساءِ الْعالَمینَ وَاَحَلَّ لَهُ مِنْ مَسْجِدِه ما حَلَّ لَهُ، وَسَدَّ الْاَبْوابَ اِلاّ بابَهُ، ثُمَّ اَوْدَعَهُ عِلْمَهُ وَحِکْمَتَهُ، فَقالَ: اَ نَا مَدینَهُ الْعِلْمِ وَعَلِیٌّ بابُها، فَمَنْ اَرادَ الْمَدینَهَ وَالْحِکْمَهَ فَلْیَأْتِها مِنْ بابِها. ثُمَّ قالَ لَهُ: اَ نْتَ اَخی وَوَصِیّی وَوارِثی، لَحْمُکَ مِنْ لَحْمی، وَدَمُکَ مِنْ دَمی وَسِلْمُکَ سِلْمی، وَحَرْبُکَ حَرْبی، وَالْایمانُ مُخالِطٌ لَحْمَکَ وَدَمَکَ کَما خالَطَ لَحْمی وَدَمی، وَاَ نْتَ غَدا عَلَی الْحَوضِ خَلیفَتی وَاَ نْتَ تَقْضی دَیْنی، وَتُنْجِزُ عِداتی، وشیعَتُکَ عَلی مَنابِرَ مِنْ نُورٍ مُبْیَضَّهً وُجوُهُهُمْ حَوْلی فِی الْجَنَّهِ وَهُمْ جیرانی، وَلَوْلا اَ نْتَ یا عَلِیُّ لَمْ یُعْرَفِ الْمُؤْمِنُونَ بَعْدی، وَکانَ بَعْدَهُ هُدیً مِنَ الضَّلالِ، وَنُورا مِنَ الْعَمی، وَحَبْلَ اللّهِ الْمَتینِ، وصِراطَهُ الْمُسْتَقیمَ، لایُسْبَقُ بِقَرابَهٍ فی رَحِمٍ، وَلا بِسابِقَهٍ فی دینٍ، وَلا یُلْحَقُ فی مَنْقَبَهٍ مِنْ مَناقِبِه، یَحْذُو حَذْوَ الرَّسُولِ صَلَّی اللّه عَلَیْهِ وَالِه، وَیُقاتِلُ عَلَی التَّأْویلِ، وَلا تَأْخُذُهُ فِی اللّهِ لَوْمَهُ لائِمٍ، قَدْ وَتَرَ فیهِ صَنادیدَ الْعَرَبِ، وَقَتَلَ اَبْطالَهُمْ، وَناوَشَ ذُؤْبانَهُمْ، وَاَوْدَعَ قُلُوبَهُمْ اَحْقادا بَدْرِیَّهً وَخَیْبَرِیَّهً، وَحُنَیْنِیَّهً، وَغَیْرَهُنَّ، فَاَضَبَّتْ

۱- سوره فرقان، آیه ۵۷.

عَلی عَداوَتِه وَاَکَبَّتْ عَلی مُنابَذَتِه، حَتّی قَتَلَ النّاکِثینَ وَالْقاسِطینَ وَالْمارِقینَ

وَلَمّا قَضی نَحْبَهُ، وَقَتَلَهُ اَشْقَی الْاخِرینَ، یَتْبَعُ اَشْقَی الْاَوَّلینَ لَمْ یُمْتَثَلْ اَمْرُ رَسُولِ اللّهِ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَالِه فِی الْهادینَ بَعْدَ الْهادینَ

وَالْاُمَّهُ مُصِرَّهٌ عَلی مَقْتِه، مُجْتَمِعَهٌ عَلی قَطیعَهِ رَحِمِه، وَاِقْصاءِ وُلْدِه، اِلَّا الْقَلیلَ مِمَّنْ وَفی لِرِعایَهِ الْحَقِّ فیهِمْ، فَقُتِلَ مَنْ قُتِلَ، وَسُبِیَ مَنْ سُبِیَ، وَاُقْصِیَ مَنْ اُقْصِیَ، وَجَرَی الْقَضاءُ لَهُمْ بِما یُرْجی لَهُ حُسْنُ الْمَثُوبَهِ، اِذْ کانَتِ الْاَرْضُ لِلّه یُورِثُها مَنْ یَشاءُ مِنْ عِبادِه، وَالْعاقِبَهُ لِلْمُتَّقینَ، وَسُبْحانَ رَبِّنا اِنْ کانَ وَعْدُ رَبِّنا لَمَفْعُولاً، وَلَنْ یُخْلِفَ اللّه وَعْدَهُ، وَهُوَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ،

فَعَلَی الْاَطایِبِ مِنْ اَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ، صَلَّی اللّه عَلَیْهِما وَالِهِما فَلْیَبْکِ الْباکُونَ، وَاِیّاهُمْ فَلْیَنْدُبِ النّادِبُونَ، وَلِمِثْلِهِمْ فَلْتُذْرَفِ الدُّمُوعُ، وَلْیَصْرُخِ الصّارِخُونَ، وَیَضِجَّ الضّاجُّونَ، ویَعِجَّ الْعاجُّونَ، اَیْنَ الْحَسَنُ، اَیْنَ الْحُسَیْنُ، اَیْنَ اَبْناءُ الْحُسَیْنِ، صالِحٌ بَعْدَ صالِحٍ وَصادِقٌ بَعْدَ صادِقٍ ؟ اَیْنَ السَّبیلُ بَعْدَ السَّبیلِ ؟ اَیْنَ الْخِیَرَهُ بَعْدَ الْخِیَرَهِ ؟ اَیْنَ الشُّمُوسُ الطّالِعَهُ ؟ اَیْنَ الْاَقْمارُ الْمُنیرَهُ ؟ اَیْنَ الْاَنْجُمُ الزّاهِرَهُ ؟ اَیْنَ اَعْلامُ الدّینِ وَقَواعِدُ الْعِلْمِ ؟

اَیْنَ بَقِیَّهُ اللّهِ الَّتی لا تَخْلُو مِنَ الْعِتْرَهِ الطّاهِرَهِ ؟ اَیْنَ الْمُعَدُّ لِقَطْعِ دابِرِ الظَّلَمَهِ ؟ اَیْنَ الْمُنْتَظَرُ لِاِقامَهِ الْاَمْتِ وَالْعِوَجِ ؟ اَیْنَ الْمُرْتَجی لِاِزالَهِ الْجَوْرِ وَالْعُدْوانِ ؟ اَیْنَ الْمُدَّخَرُ لِتَجْدیدِ الْفَرائِضِ وَالسُّنَنِ ؟ اَیْنَ الْمُتَخَیَّرُ لِاِعادَهِ الْمِلَّهِ وَالشَّریعَهِ ؟ اَیْنَ الْمُؤَمَّلُ لِاِحْیاءِ الْکِتابِ وَحُدُودِه ؟ اَیْنَ مُحْیی مَعالِمِ الدّینِ وَاَهْلِه ؟ اَیْنَ قاصِمُ شَوْکَهِ الْمُعْتَدینَ ؟ اَیْنَ هادِمُ اَبْنِیَهِ الشِّرْکِ وَالنِّفاقِ ؟ اَیْنَ مُبیدُ اَهْلِ الْفُسُوقِ وَالْعِصْیانِ وَالطُّغْیانِ ؟ اَیْنَ حاصِدُ فُرُوعِ الْغَیِّ وَالشِّقاقِ ؟ اَیْنَ

طامِسُ اثارِ الزَّیْغِ وَالاَْهْواءِ ؟ اَیْنَ قاطِعُ حَبائِلِ الْکِذْبِ وَالاِْفْتِراءِ ؟ اَیْنَ مُبیدُ الْعُتاهِ وَالْمَرَدَهِ ؟ اَیْنَ مُسْتَأْصِلُ اَهْلِ الْعِنادِ وَالتَّضْلیلِ وَالاِْلْحادِ ؟ اَیْنَ مُعِزُّ الاَْوْلِیاءِ، وَمُذِلُّ الاَْعْداءِ ؟ اَیْنَ جامِعُ الْکَلِمَهِ عَلَی التَّقْوی ؟ اَیْنَ بابُ اللّهِ الَّذی مِنْهُ یُؤْتی ؟ اَیْنَ وَجْهُ اللّهِ الَّذی اِلَیْهِ یَتَوَجَّهُ الاَْوْلِیاءُ ؟ اَیْنَ السَّبَبُ الْمُتَّصِلُ بَیْنَ الاَْرْضِ وَالسَّماءِ ؟ اَیْنَ صاحِبُ یَوْمِ الْفَتْحِ وَناشِرُ رایَهِ الْهُدی ؟ اَیْنَ مُؤَلِّفُ شَمْلِ الصَّلاحِ وَالرِّضا ؟ اَیْنَ الطّالِبُ بِذُحُولِ الاَْنْبِیاءِ وَاَبْناءِ الاَْنْبِیاءِ؟ اَیْنَ الطّالِبُ بِدَمِ الْمَقْتُولِ بِکَرْبَلاءِ ؟ اَیْنَ الْمَنْصُورُ عَلی مَنِ اعْتَدی عَلَیْهِ وَافْتَری ؟

اَیْنَ الْمُضْطَرُّ الَّذی یُجابُ اِذا دَعا ؟ اَیْنَ صَدْرُ الْخَلائِقِ ذُو الْبِرِّ وَالتَّقْوی ؟ اَیْنَ ابْنُ النَّبِیِّ الْمُصْطَفی، وَابْنُ عَلِیٍّ الْمُرْتَضی، وَابْنُ خَدیجَهَ الْغَرّاءِ، وَابْنُ فاطِمَهَ الْکُبْری ؟ بِاَبی اَنْتَ وَاُمّی وَنَفْسی لَکَ الْوِقاءُ وَالْحِمی، یَابْنَ السّادَهِ الْمُقَرَّبینَ، یَابْنَ النُّجَباءِ الاَْکْرَمینَ، یَابْنَ الْهُداهِ الْمَهْدِیّینَ، یَابْنَ الْخِیَرَهِ الْمُهَذَّبینَ، یَابْنَ الْغَطارِفَهِ الاَْنْجَبینَ، یَابْنَ الْخَضارِمَهِ الْمُنْتَجَبینَ، یَابْنَ الْقَماقِمَهِ الاَْکْرَمینَ، یَابْنَ الاَْطایِبِ الْمُطَهَّرینَ یَابْنَ الْبُدُورِ الْمُنیرَهِ، یَابْنَ السُّرُجِ الْمُضیئَهِ، یَابْنَ الشُّهُبِ الثّاقِبَهِ، یَابْنَ الاَْنْجُمِ الزّاهِرَهِ، یَابْنَ السُّبُلِ الْواضِحَهِ، یَابْنَ الاَْعْلامِ اللاّئِحَهِ، یَابْنَ الْعُلُومِ الْکامِلَهِ، یَابْنَ السُّنَنِ الْمَشْهُورَهِ، یَابْنَ الْمَعالِمِ الْمَأْثُورَهِ، یَابْنَ الْمُعْجِزاتِ الْمَوْجُودَهِ، یَابْنَ الدَّلائِلِ الْمَشْهُودَهِ، یَابْنَ الصِّراطِ الْمُسْتَقیمِ، یَابْنَ النَّبَأِ الْعَظیمِ، یَابْنَ مَنْ هُوَ فی اُمِّ الْکِتابِ لَدَی اللّهِ عَلِیٌّ حَکیمٌ

یَابْنَ الاْیاتِ وَالْبَیِّناتِ، یَابْنَ الدَّلائِلِ الظّاهِراتِ، یَابْنَ الْبَراهینِ الْباهِراتِ، یَابْنَ الْحُجَجِ الْبالِغاتِ، یَابْنَ النِّعَمِ السّابِغاتِ، یَابْنَ طه وَالْمُحْکَماتِ، یَابْنَ یس وَالذّارِیاتِ، یَابْنَ الطُّورِ وَالْعادِیاتِ، یَابْنَ مَنْ دَنا فَتَدَلّی فَکانَ قابَ قَوْسَیْنِ اَوْ اَدْنی، دُنُوّا وَاقْتِرابا مِنَ الْعَلِیِّ الاَْعْلی، لَیْتَ شِعْری، اَیْنَ اسْتَقَرَّتْ بِکَ النَّوی ؟

بَلْ اَیُّ اَرْضٍ تُقِلُّکَ اَوْ ثَری ؟ اَبِرَضْوی اَمْ غَیْرِها اَمْ ذی طُوی ؟ عَزیزٌ عَلَیَّ اَنْ اَرَی الْخَلْقَ وَلا تُری، وَلا اَسْمَعُ لَکَ حَسیسا وَلا نَجْوی، عَزیزٌ عَلَیَّ اَنْ تُحیطَ بِکَ دُونِیَ الْبَلْوی، وَلا یَنالُکَ مِنّی ضَجیجٌ وَلا شَکْوی،

بِنَفْسی اَ نْتَ مِنْ مُغَیَّبٍ لَمْ یَخْلُ مِنّا، بِنَفْسی اَ نْتَ مِنْ نازِحٍ ما نَزَحَ عَنّا، بِنَفْسیَ اَ نْتَ اُمْنِیَّهُ شائِقٍ یَتَمَنّی، مِنْ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَهٍ ذَکَرا فَحَنّا، بِنَفْسیَ اَ نْتَ مِنْ عَقیدِ عِزٍّ لا یُسامی، بِنَفْسیَ اَ نْتَ مِنْ اَثیلِ مَجْدٍ لا یُجازی، بِنَفْسیَ اَ نْتَ مِنْ تِلادِ نِعَمٍ لا تُضاهی، بِنَفْسی اَ نْتَ مِنْ نَصیفِ شَرَفٍ لا یُساوی. اِلی مَتی اَحارُ فیکَ یا مَوْلایَ ؟ وَاِلی مَتی وَاَیَّ خِطابٍ اَصِفُ فیکَ وَاَیَّ نَجْوی ؟ عَزیزٌ عَلَیَّ اَنْ اُجابَ دُونَکَ وَاُناغی، عَزیزٌ عَلَیَّ اَنْ اَبْکِیَکَ وَیَخْذُلَکَ الْوَری، عَزیزٌ عَلَیَّ اَنْ یَجْرِیَ عَلَیْکَ دُونَهُمْ ما جَری، هَلْ مِنْ مُعینٍ فَاُطیلُ مَعَهُ الْعَویلَ وَالْبُکاءَ ؟ هَلْ مِنْ جَزُوعٍ فَاُساعِدَ جَزَعَهُ اِذا خَلا ؟ هَلْ قَذِیَتْ عَیْنٌ فَساعَدَتْها عَیْنی عَلَی الْقَذی ؟ هَلْ اِلَیْکَ یَابْنَ اَحْمَدَ سَبیلٌ فَتُلْقی ؟ هَلْ یَتَّصِلُ یَوْمُنا مِنْکَ بِغَدِه فَنَحْظی ؟ مَتی نَرِدُ مَناهِلَکَ الرَّوِیَّهَ فَنَرْوی ؟ مَتی نَنْتَقِعُ مِنْ عَذْبِ مائِکَ فَقَدْ طالَ الصَّدی ؟ مَتی نُغادیکَ وَنُراوِحُکَ فَنُقِرَّ عَیْناً؟ مَتی تَرانا وَنَراکَ وَقَدْ نَشَرْتَ لِواءَ النَّصْرِ تُری ؟ اَتَرانا نَحُفُّ بِکَ وَاَ نْتَ تَؤُمُّ الْمَلَاَ ، وَقَدْ مَلَاْتَ الْاَرْضَ عَدْلاً وَاَذَقْتَ اَعْداءَکَ هَوانا وَعِقابا، وَاَبَرْتَ الْعُتاهَ وَجَحَدَهَ الْحَقِّ، وَقَطَعْتَ دابِرَ الْمُتَکَبِّرینَ، وَاجْتَثَثْتَ اُصُولَ الظّالِمینَ، وَنَحْنُ نَقُولُ الْحَمْدُلِلّهِ رَبِّ الْعالَمینَ.

اَللّهُمَّ اَ نْتَ کَشّافُ الْکُرَبِ وَالْبَلْوی، وَاِلَیْکَ اَسْتَعْدی فَعِنْدَکَ الْعَدْوی، وَاَ نْتَ رَبُّ الْاخِرَهِ وَالْاُولی، فَاَغِثْ یا غِیاثَ الْمُسْتَغیثینَ عُبَیْدَکَ الْمُبْتَلی، وَاَرِه سَیِّدَهُ یا شَدیدَ الْقُوی، وَاَزِلْ عَنْهُ بِهِ الْاَسی وَالْجَوی وَبَرِّدْ غَلیلَهُ یا مَنْ عَلَی الْعَرْشِ اسْتَوی، وَمَنْ اِلَیْهِ الرُّجْعی وَالْمُنْتَهی، اَللّهُمَّ وَنَحْنُ عَبیدُکَ التّائِقُونَ

اِلی وَلِیِّکَ الْمُذَکِّرِ بِکَ وَبَنَبِیِّکَ خَلَقْتَهُ لَنا عِصْمَةً وَمَلاذا، وَاَقَمْتَهُ لَنا قِواما وَمَعاذا، وجَعَلْتَهُ لِلْمُؤْمِنینَ مِنّا اِماما، فَبَلِّغْهُ مِنّا تَحِیَّةً وَسَلاما، وَزِدْنا بِذلِکَ یارَبِّ اِکْراما، واجْعَلْ مُسْتَقَرَّهُ لَنا مُسْتَقَرّا وَمُقاما، وَاَتْمِمْ نِعْمَتَکَ بِتَقْدیمِکَ اِیّاهُ اَمامَنا، حَتّی تُورِدَنا جِنانَکَ، وَمُرافَقَةَ الشُّهَداءِ مِنْ خُلَصائِکَ.

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی حُجَّتِکَ وَوَلِیِّ اَمْرِکَ، وَصَلِّ عَلی جَدِّه مُحَمَّدٍ رَسُولِکَ السَّیِّدِ الْاَکْبَرِ، وَصَلِّ عَلی عَلِیٍّ اَبیهِ السَّیِّدِ الْقَسْوَرِ، وَحامِلِ اللِّواءِ فِی الْمَحْشَرِ، وَساقی اَوْلِیائِه مِنْ نَهْرِ الْکَوْثَرِ، وَالْاَمیرِ عَلی سائِرِ الْبَشَرِ، الَّذی مَنْ امَنَ بِه فَقَدْ ظَفَرَ، وَمَنْ لَمْ یُؤْمِنْ بِه فَقَدْ خَطَرَ وَکَفَرَ، صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَعَلی اَخیهِ وَعَلی نَجْلِهِمَا الْمَیامینَ الْغُرَرِ ما طَلَعَتْ شَمْسٌ وَما اَضاءَ قَمَرٌ وَعَلی جَدَّتِهِ الصِّدّیقَهِ الْکُبْری فاطِمَهَ الزَّهْراءِ بِنْتِ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفی، وَعَلی مَنِ اصْطَفَیْتَ مِنْ ابائِهِ الْبَرَرَهِ وَعَلَیْهِ اَفْضَلَ وَاَ کْمَلَ وَاَتَمَّ وَاَدْوَمَ وَاَکْثَرَ وَاَوْفَرَ ما صَلَّیْتَ عَلی اَحَدٍ مِنْ اَصْفِیائِکَ وَخِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ

وَصَلِّ عَلَیْهِ صَلاةً لا غایَةَ لِعَدَدِها، وَلا نِهایَةَ لِمَدَدِها، وَلا نَفادَ لِاَمَدِها، اَللّهُمَّ وَاَقِمْ بِهِ الْحَقَّ، وَاَدْحِضْ بِهِ الْباطِلَ، وَاَدِلْ بِه اَوْلِیاءَکَ وَاَذْلِلْ بِه اَعْداءَکَ، وَصِلِ اللّهُمَّ بَیْنَنا وَبَیْنَهُ وُصْلَةً تُؤَدّی اِلی مُرافَقَهِ سَلَفِه، وَاجْعَلْنا مِمَّنْ یَأْخُذُ بِحُجْزَتِهِمْ، وَیَمْکُثُ فیظِلِّهِمْ، وَاَعِنّا عَلی تَأْدِیَهِ حُقُوقِه اِلَیْهِ، وَالْاِجْتِهادِ فی طاعَتِه، وَالْاِجْتِنابِ عَنْ مَعْصِیَتِه وَامْنُنْ عَلَیْنا بِرِضاهُ، وَهَبْ لَنا رَأْفَتَهُ وَرَحْمَتَهُ، وَدُعاءَهُ وَخَیْرَهُ، ما نَنالُ بِه سَعَةً مِنْ رَحْمَتِکَ، وَفَوْزا عِنْدَکَ، وَاجْعَلْ صَلاتَنا بِه مَقْبُولَةً، وَذُنُوبَنا بِه مَغْفُورَةً، وَدُعاءَنا بِه مُسْتَجابا، وَاجْعَلْ اَرْزاقَنا بِه مَبْسُوطَةً، وَهُمُومَنا بِه مَکْفِیَّةً، وَحَوائِجَنا بِه مَقْضِیَّةً، وَاَقْبِلْ اِلَیْنا بِوَجْهِکَ الْکَریمِ، وَاقْبَلْ تَقَرُّبَنا اِلَیْکَ، وَانْظُرْ اِلَیْنا نَظْرَةً رَحیمَةً، نَسْتَکْمِلُ بِهَا الْکَرامَةَ عِنْدَکَ، ثُمَّ لا

تَصْرِفْها عَنّا بِجُودِکَ، وَاسْقِنا مِنْ حَوْضِ جَدِّه صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ والِه بِکَأْسِه وَبِیَدِه رَیّا، رَوِیّا، هَنیئا، سائِغا، لا ظَمَاَ بَعْدَهُ، یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۱)

چون از این دعاها فارغ شدی طرف راست صورت خود را بر زمین بگذار و این دعا را که از حضرت صادق علیه السلام روایت شده است بخوان:

سَیِّدی سَیِّدی کَمْ مِنْ عَتیقٍ لَکَ، فَاجْعَلْنی مِمَّنْ اَعْتَقْتَ، سَیِّدی سَیِّدی وَکَمْ مِنْ ذَنْبٍ قَدْ غَفَرْتَ، فَاجْعَلْ ذَنْبی فیمَنْ غَفَرْتَ، سَیِّدی سَیِّدی، وَکَمْ مِنْ حاجَةٍ قَدْ قَضَیْتَ، فَاجْعَلْ حاجَتی فیما قَضَیْتَ، سَیِّدی سَیِّدی، وَکَمْ مِنْ کُرْبَةٍ قَدْ کَشَفْتَ، فَاجْعَلْ کُرْبَتی فیما کَشَفْتَ، سَیِّدی سَیِّدی، وَکَمْ مِنْ مُسْتَغیثٍ قَدْ اَغَثْتَ، فَاجْعَلْنی فیمَنْ اَغَثْتَ، سَیِّدی سَیِّدی کَمْ مِنْ دَعْوَةٍ قَدْ اَجَبْتَ، فَاجْعَلْ دَعْوَتی فیما اَجَبْتَ، سَیِّدی سَیِّدی، اِرْحَمْ سُجُودی فِی السّاجِدینَ، وَارْحَمْ عَبْرَتی فِی الْمُسْتَعْبِرینَ، وَارْحَمْ تَضَرُّعی فیمَنْ تَضَرَّعَ مِنَ الْمُتَضَرِّعینَ، سَیِّدی سَیِّدی، کَمْ مِنْ فَقیرٍ قَدْ اَغْنَیْتَ، فَاجْعَلْ فَقْری فیما اَغْنَیْتَ، سَیِّدی سَیِّدی، ارْحَمْ دَعْوَتی فِی الدّاعینَ

سَیِّدی وَالِهی، اَسَأْتُ وَظَلَمْتُ وَعَمِلْتُ سُوءً، وَاعْتَرَفْتُ بِذَنْبی وَبِئْسَ ما عَمِلْتُ، فَاغْفِرْلی یا مَوْلایَ، اَیْ کَریمُ اَیْ عَزیزُ اَیْ جمیلُ.(۲)

۲۳ این دعا را که امام سجاد علیه السلام در روز عید پس از نماز می خواند، بخوان:

یا مَنْ یَرْحَمُ مَنْ لا یَرْحَمُهُ الْعِبادُ، وَیا مَنْ یَقْبَلُ مَنْ لا تَقْبَلُهُ الْبِلادُ، وَ یا مَنْ لا یَحْتَقِرُ اَهْلَ الْحاجَةِ اِلَیْهِ، وَ یا مَنْ لا یُخَیِّبُ الْمُلِحّینَ عَلَیْهِ، وَیا مَنْ لا تَجْبَهُ بِالرَّدِّ اَهْلَ الدّالَّةِ عَلَیْهِ، وَیا مَنْ یَجْتَبی صَغیرَ ما یُتْحَفُ بِه

۱- سیّد ابن طاووس، اقبال الاعمال، ج۱، ص۵۰۴ .

۲- صحیفه صادقیه، ص۴۷۸ د۵۹۲. اقبال، ص۵۱۳.

وَيَشْكُرُ يَسيرَ ما يُعْمَلُ لَهُ، وَيامَنْ يَشْكُرُ عَلَى الْقَليلِ وَيُجازى بِالْجَليلِ، وَيا مَنْ يَدْنُو اِلى مَنْ دَنامِنْهُ، وَيا مَنْ يَدْعُوالى نَفْسِه مَنْ اَدْبَرَعَنْهُ، وَيا مَنْ لا يُغَيِّرُ النِّعْمَهَ وَلا يُبادِرُ بِالنَّقِمَهِ، وَيا مَنْ يُثْمِرُ الْحَسَنَهَ حَتّى يُنَمِّيَها وَيَتَجاوَزُ عَنِ السَّيِئَهِ حَتّى يُعَفِّيَها، اِنْصَرَفَتِ الْآمالُ دونَ مَدى كَرَمِكَ بِالْحاجاتِ، وَامْتَلَاَتْ بِفَيْضِ جُودِكَ اَوْعِيَهُ الطَّلِباتِ، وَتَفَسَّخَتْ دوُنَ بُلُوغِ نَعْتِكَ الصِّفاتُ.

فَلَكَ الْعُلُوُّ الْاَعْلى فَوْقَ كُلِّ عالٍ، وَالْجَلالُ الْاَمْجَدُ فَوْقَ كُلِّ جَلالٍ، كُلُّ جَليلٍ عِنْدَكَ صَغيرٌ، وَكُلُّ شَريفٍ فى جَنْبِ شَرَفِكَ حَقيرٌ. خابَ الْوافِدُونَ عَلى غَيْرِكَ، وَخَسِرَ الْمُتَعَرِّضُونَ اِلّا لَكَ، وَضاعَ الْمُلِمُّونَ اِلّا بِكَ، وَاَجْدَبَ الْمُنْتَجِعُونَ اِلّا مَنِ انْتَجَعَ فَضْلَكَ. بابُكَ مَفْتُوحٌ لِلرّاغِبينَ، وَجُودُكَ مُباحٌ لِلسّائِلينَ، وَاِغاثَتُكَ قَريبَهٌ مِنَ الْمُسْتَغيثينَ، لايَخيبُ مِنْكَ الْآمِلُونَ، وَلايَيْاَسُ مِنْ عَطائِكَ الْمُتَعَرِّضُونَ، وَلا يَشْقى بِنِقْمَتِكَ الْمُسْتَغْفِرُونَ، رِزْقُكَ مَبْسُوطٌ لِمَنْ عَصاكَ، وَحِلْمُكَ مُعْتَرِضٌ لِمَنْ ناواكَ. عادَتُكَ الْاِحْسانُ اِلَى الْمُسيئينَ، وَسُنَّتُكَ الْاِبْقاءُ عَلَى الْمُعْتَدينَ، حَتّى لَقَدْ غَرَّتْهُمْ اَناتُكَ عَنِ الرُّجُوعِ، وَصَدَّهُمْ اِمْهالُكَ عَنِ النُّزُوعِ، وَاِنَّما تَاَنَّيْتَ بِهِمْ لِيَفيؤُوا اِلى اَمْرِكَ، وَاَمْهَلْتَهُمْ ثِقَهً بِدَوامِ مُلْكِكَ، فَمَنْ كانَ مِنْ اَهْلِ السَّعادَهِ خَتَمْتَ لَهُ بِها، وَمَنْ كانَ مِنْ اَهْلِ الشَّقاوَهِ خَذَلْتَهُ لَها، كُلُّهُمْ صائِرُونَ اِلى حُكْمِكَ، وَ اُمُورُهُمْ ائِلَهٌ اِلى اَمْرِكَ، لَمْ يَهِنْ عَلى طُولِ مُدَّتِهِمْ سُلْطانُكَ، وَلَمْ يُدْحَضْ لِتَرْكِ مُعاجَلَتِهِمْ بُرْهانُكَ.

حُجَّتُكَ قائِمَهٌ لا تُدْحَضُ، وَ سُلْطانُكَ ثابِتٌ لا يَزُولُ، فَالْوَيْلُ الدّائِمُ لِمَنْ جَنَحَ عَنْكَ، وَالْخَيْبَهُ الْخاذِلَهُ لِمَنْ خابَ مِنْكَ، وَالشَّقاءُ الْاَشْقى لِمَنِ اغْتَرَّ بِكَ، ما اَكْثَرَ تَصَرُّفَهُ فى عَذابِكَ، وَما اَطْوَلَ تَرَدُّدَهُ فى عِقابِكَ، وَما اَبْعَدَ غايَتَهُ مِنَ الْفَرَجِ، وَما اَقْنَطَهُ مِنْ سُهُولَهِ الْمَخْرَجِ، عَدْلاً مِنْ قَضائِكَ لا تَجُورُ فيهِ، وَ اِنْصافا

مِنْ حُكْمِكَ لا تَحيفُ عَلَيْهِ، فَقَدْ ظاهَرْتَ الْحُجَجَ، وَاَبْلَيْتَ الْاَعْذارَ وَقَدْ تَقَدَّمْتَ بِالْوَعيدِ، وَتَلَطَّفْتَ فِى التَّرْغيبِ، وَضَرَبْتَ الْاَمْثالَ، وَاَطَلْتَ الْاِمْهالَ، وَاَخَّرْتَ وَاَنْتَ مُسْتَطيعٌ لِلْمُعاجَلَهِ، وَتَاَنَّيْتَ وَاَنْتَ مَلِيٌّ بِالْمُبادَرَهِ، لَمْ تَكُنْ اَناتُكَ عَجْزاً، وَلا اِمْهالُكَ وَهْناً، وَلا اِمْساكُكَ غَفْلَهً، وَلاَ انْتِظارُكَ مُداراهً، بَلْ لِتَكُونَ حُجَّتُكَ اَبْلَغَ، وَ كَرَمُكَ اَكْمَلَ، وَاِحْسانُكَ اَوْفى، وَنِعْمَتُكَ اَتَمَّ، كُلُّ ذلِكَ كانَ وَلَمْ تَزَلْ، وَهُوَ كائِنٌ وَلا تَزالُ، حُجَّتُكَ اَجَلُّ مِنْ اَنْ تُوصَفَ بِكُلِّها وَمَجْدُكَ اَرْفَعُ مِنْ اَنْ يُحَدَّ بِكُنْهِه، وَنِعْمَتُكَ اَكْثَرُ مِنْ اَنْ تُحْصى بِاَسْرِها، وَاِحْسانُكَ اَكْثَرُ مِنْ اَنْ تُشْكَرَ عَلى اَقَلِّه، وَقَدْ قَصَّرَ بِىَ السُّكُوتُ عَنْ تَحْميدِكَ، وَفَهَّهَنِى الْاِمْساكُ عَنْ تَمْجيدِكَ، وَقُصاراىَ الْاِقْرارُ بِالْحُسُورِ، لا رَغْبَهً يا اِلهى بَلْ عَجْزاً، فَها اَنَا ذا اَؤُمُّكَ بِالْوِفادَهِ وَاَسْاَلُكَ حُسْنَ الرِّفادَهِ.

فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَاسْمَعْ نَجْوایَ، وَاسْتَجِبْ دُعائى، وَلا تَخْتِمْ يَوْمى بِخَيْبَتى، وَلا تَجْبَهْنى بِالرَّدِّ فى مَسْاَلَتى، وَاَكْرِمْ مِنْ عِنْدِكَ مُنْصَرَفى، وَاِلَيْكَ مُنْقَلَبى، اِنَّكَ غَيْرُ ضائِقٍ بِما تُريدُ، وَلا عاجِزٍ عَمّا تُسْاَلُ، وَ اَنْتَ عَلى كُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ، وَلا حَوْلَ وَلاقُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِىِ الْعَظيمِ.(۱)

۱- صحیفه سجادیه جامعه، ص۳۱۳، دعاء ۱۴۶.

آخرین سخن

امام صادق علیه السلام فرمود: چون امام حسین علیه السلام به شهادت رسید، ملکی از اعماق عرش ندا سر داد که:

«ای امت سرگردان، گم گشته و راه گم کرده، خداوند شما را هرگز به عید فطر و قربان موفّق نکند».

از این رهگذر تا روز قیام منتقم خون امام حسین علیه السلام به عید فطر و قربان موفّق نخواهند شد.(۱)

امام باقر علیه السلام به عبداللّه بن دینار فرمود:

ای عبـداللّه هیـچ روز عید فطر یا عید قربان نیست که برای مسـلمانها عید باشد، جز این که غم و اندوه آل محمّد علیهم السـلام تازه می شود. عبداللّه بن دینار پرسید: برای چه؟ فرمود: برای این که حق خود را در دست دیگران می بینند.(۲)

در یکی از تشرّفها به پیشگاه مهر تابان، جان جانان، حضرت ولی عصر علیه السلام در شب عید غدیر آن حضرت را اندوهناک یافتنـد و از راز آن پرسـیدند، فرمود: سوگنـد به جایگاه رفیع آن بانوی بزرگ، هرگز امکان ندارد که پس از بیت الأحزان، من بیت سرور برپا کنم.

از این رهگذر پس از بیت الأحزان سیّده النّسوان و شهادت سالار شهیدان، جز با ظهور موفور السّرور آن امام نور بیت سروری نخواهـد بود. خدای را به عظمت ماه رمضان، مولود رمضان، شـهید رمضان و شب قدر مکتوم در ماه رمضان سوگند می دهیم که در فرج و ظهور «موعود رمضـان» تعجیل بفرمایـد، با ظهور حضـرتش آمال و آرزوی همه انبیاء و اولیاء را فراهم بفرمایـد و تفضّلاً نام موءلّف، مصحّح، ناشر و همه دست اندرکاران تهیّه، تدوین، تنظیم و نشر این اثر را در لیست شیعیان واقعی، منتظران حقیقی و فـائزین به زیـارت آن بزرگوار در حکومت حقّه اش ثبت بفرمایـد و این عرض ارادت هـا را موجب تقرّب به پیشگاه آن حضرت و موجب قرب ظهور آن بزرگوار قرار بدهد. انشاءاللّه

۱۵ شوّال ۱۴۲۹ ق.

۱- کلینی، الکافی، ج۴، ص ۱۷۰.

۲- کلینی، الکافی، ج۴، ص ۱۷۰.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که مـا را در دستیـابی به این هـدف یـاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادنـد تقـدیر و تشـکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصـفهان -خیابان عبـدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شـهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹